

DÜNYA ƏDƏBİYYATI

CEYMS
FENIMOR KUPER
LƏPİRCİ

CEYMS FENİMOR KUPER

1119(7)
K 96

LƏPİRÇİ

245503

M. F. Kuperin əsərləri
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

"ŞƏRQ-QƏRB"

BAKI-2006

*Bu kitab "C.F.Kuper. Ləpirçi" (Bakı, Azərusaqqəncnəşr, 1959)
nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

Tərcümə edəni:

Əsəd Zeynalov

813.24-dc22

AZE

Ceyms Fenimor Kuper. Ləpirçi. Bakı, "Şərq-Qərb", 2006, 384 səh.

Dünya şöhrətli yazıçılardan biri, Amerika romantizminin ilk görkəmli nümayəndəsi sayılan Ceyms Fenimor Kuperin "Ləpirçi" romanının bəşər ədəbiyyatı xəzinəsində özünəməxsus yeri vardır. Əsərdəki hadisələr XVIII əsrin 50-ci illərində baş verir. Romanın mövzusu fransızlar və ingilislər arasında onillərlə davam edən qanlı müharibədən götürülmüşdür.

ISBN10 9952-34-078-8

ISBN13 978-9952-34-078-5

© "ŞƏRQ-QƏRB", 2006

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

"Azərbaycan dilində latın qrafikası

ilə kütləvi nəşrlərin həyata

keçirilməsi haqqında"

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı

ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına

hədiyyə edilir

ÖN SÖZ

Amerika romantizminin ilk görkəmli nümayəndələrindən olan Ceyms Fenimor Kuper təkcə öz vətəninə deyil, eləcə də dünyanın bir çox ölkələrində yaxşı tanınır.

Amerikada hələ Kuperədək Avropa yazıçılarında belə güclü təsir göstərən zəngin ədəbiyyat olmuşdur. Onu xatırlamaq kifayətdir ki, hindi tayfalarının orijinal folkloru – mifləri, tarixi rəvayətləri, herb və əmək nəğmələri avropalıların Şimali Amerikaya gəlməsindən çox-çox qabaqlar yaranmışdır. İlk ingilisdilli yazılı ədəbiyyat nümunələri isə XVII əsrin əvvəllərində meydana gəlmişdir. Dini-tərbiyəvi mövzularda yazılan bu əsərlərdə insanın müqəddəs hüquqları müdafiə olunurdu ki, Kuper də məhz bu ədəbiyyatın zəminində yetişmişdir.

...İstiqlalıyyət uğrunda gedən müharibədə xalq kütlələri böyük qəhrəmanlıq göstərmiş, onların sayəsində qazanılan qələbədən isə iri torpaq və sənaye sahibləri öz mənəfləri üçün istifadə etmişdilər. Amerika burjuva inqilabı torpaq və quldarlıq məsələlərini heç də mübarizəyə qoşulanların arzuladıqları kimi həll edə bilməmişdi. Azadlıq, bərabərlik və torpaq gözləyən sadə amerikalılar aldadılmışdılar.

Amerika romantizmini yaradan səbəblərdən biri bu idi. Doğrudan da, Vaşinqton İrvinq və Fenimor Kuper kimi ilk romantiklərin əsərlərində kapitalist qayda-qanunlarının insafsızlığı və qəddarlığı, iri sənaye sahiblərinin, maliyyəçilərin, plantasiyaçıların xalqı soymağa can atmalarından narazı qalanların əhval-ruhiyyəsi əks olunurdu. Kuperin maarifçilik ideyaları ilə silahlanan romanlarının qəhrəmanları, təsadüfi deyil ki, "modəni mərkəzlər"dən uzaqlaşmış romantik ələmlərdə – Amerikanın Qərbi sərhədlərində, Avropadan gələnlərin yerləşdiyi ərazilərlə hindi qəbilələrinə məxsus torpaqlarda məskən salır, gəlmələrlə yerliləri bəndirəməyə, vahid Amerika yaratmağa çalışırdılar. "Lyonel Lankoli", "İgid", "Vəhşi heyvan ovcusu", "Mogikanlar" və başqa əsərlərində Kuper ölkəsinin yaxın keçmişini və müasir həyatının geniş lövhələrini vermiş, dolğun bədii obrazlar vasitəsilə ABŞ-in kapitalistləşmə prosesini, onun ziyanlı cəhətlərini tənqid etmişinə tutmuşdur. Amerika ədəbiyyatında tarixi roman janrının banisi hesab edilən Kuper hindi qəbilələrinin müstəmləkəçilərə qarşı apardıqları mübarizəyə haqq qazandırmışdır.

Ceyms Fenimor Kuper 15 sentyabr 1789-cu ildə "Yeni dünya"nın – Amerikanın Nyu-Cersi ştatının Berlinqton kiçik bir şəhərində anadan olmuşdur. Yazıçının atası iri torpaq sahibkari olsa da, uzun müddət məhkəmədə hakim

vəzifəsində çalışmış, ədalətli hökmləri ilə şöhrət qazanmışdı. Ona görə də yaşadığı şəhər (Kuperstaun) sonralar onun adını daşımışdır.

Fenimor bir müddət Yel universitetində oxumuşdur. Atası onu hakim etmək istəyirdi. Lakin macərə axtaran başqa gənclərlə Kuper də təhsilini yarımqıç qoyub, özünü sınaqdan keçirmək və həyatın hər üzünü öyrənmək qərarına gəlmiş, bu məqsədlə də 1806-1810-cu illərdə dəniz donanmasında qulluq etmiş, istefaya çıxandan sonra isə malikanələrinə köçmüş və bütün həyatını ədəbiyyata həsr etmişdir.

"Yeni dünya"da ingilis müstəmləkəçiliyinin dönüş mərhələsi sayılan milli istiqlalıyyət uğrunda müharibə də (1776-1783) qitədə böyük bir dövletin – Amerika Birləşmiş Ştatlarının yaranması ilə nəticələnmişdi. Bu hadisədən altı il sonra dünyaya gəlməsinə baxmayaraq, Kuperin yaradıcılığında müharibə ön aparıcı mövzuya çevrilmişdi ki, bu da səbəbsiz deyildi. Kuperlər ailəsi müharibə illərinin xatirəsini uzun illər unuda bilməmişdilər. Tez-tez qohumları, tanışları (onların öksəriyyəti müharibədə iştirak etmişdi) malikanənin qonaq otağına toplaşmış, qanlı günlərdə Amerika torpağına vurulan ağır yaralardan danışmışdılar. Uşaqlığında hadisələri beləcə, şahidlərin öz dilindən eşidən Fenimor böyüyəndən sonra müharibə illərinin tarixçisinə çevrilirdi.

Kuper gəncliyində böyük həyat təcrübəsi toplaya bilməmiş, Amerika hərbi dəniz donanmasında qulluq edərkən məlumatlarını bir az da artırmaq imkanı almamışdı. O, döyüşlərdə belə vasitə ilə iştirak edən qəhrəman dənizçilərlə yaxından tanış olmuş, onları diqqətlə dinləmiş, bu söhbətlərdən aldığı təəsürat nəticəsində "Casus" adlı ilk romanını yazmış və 1821-ci ildə nəşr etdirmişdi. Əsər ona böyük şöhrət qazandırmışdı. İlk yaradıcılıq uğrundan ruhlanan yazıçı məşhur dənizçi Pol Consa "Qırmızı dəniz qulduru" (1822), həmçinin "Losman" (1823) romanlarını həsr etmiş və "Birləşmiş Ştatların dəniz donanması tarixi" əsərini yazmışdır.

Milli Amerika ədəbiyyatının ilk qiymətli nümunələrini yaradan Fenimor Kuper məhsuldar yazıçılardan olmuşdur. Tədqiqatçılar onun yaradıcılığını üç dövrə bölürlər: birinci dövrdə (1821-1826) "Casus", "Losman", "Pionerlər", "Sonuncu mogikan"; ikinci dövrdə (1826-1833) "İgid", "Heydenmauer", "Collad"; üçüncü dövrdə isə (1833-1850) "Evə", "Evdə", "Mogikanlar", "Ləpirci", "Vəhşi heyvan ovcusu" əsərləri yaranmışdır.

Kuper 1826-1833-cü illərdə Avropaya səyahətə çıxmış, Fransanı, İtaliyanı və Almaniyanı görmüş, 1830-cu il "İyul inqilabı"nın şahidi olmuş, vətəninə qayıdıandan sonra "Amerikalının Avropa qeydləri" adlı publisistik əsərini qələmə almışdır. Avropa səyahəti yazıçının dünyagörüşünü dəyişmiş və onu Amerika hadisələrinə düzgün qiymət verməyə sövq etmişdir.

Fenimor uşaqlıqdan haqsızlıqlara qarşı bənbəz olmuşdur. Gözləri önüdə hindilərə məxsus torpaq sahibləri hərraca qoyulanda, siyasi avanturistlər

cəzasız qalanda, müstəmləkəçilər yerli əhali ilə qəddarcasına rəftar edəndə o kədərlənmiş, qəlbində yaşadığı quruluşa nifrət oyanmışdır. Avropa səyahətindən sonra "mədəni Amerikada" törənən haqsızlıqlara daha kəskin etirazını bildirmiş və 1835-ci ildə "Mogikanlar" adlı alleqorik satirasını yazmışdır. Yazıçı bu orijinal romanında Amerika həyatının xarakterik cizgilərini mahir rəssam fırçası ilə çəkməyə nail olmuşdur. Yazıcının digər romanlarında da sosial həyatın eybəcərlikləri açıqlıb göstərilirdi. Bu əsərləri oxuyan Amerika "vətənpərvərləri" özlərini təhqir olunmuş hesab etmiş və cəmiyyətə guya böhtan atdığına görə Kuperi məhkəməyə vermişdilər. Amerikalılar bundan sonra uzun müddət Kuperlə barışa bilməmişlər. Məşhur tarixi romanları çap olunanndan, şöhrəti bütün dünyaya yayılandan sonra belə o, müasirlərinin haqsız hücumlarına məruz qalmışdır. Belə ki, Atlantik okeanının o biri sahilində, Avropada Kuperin adını Valter Skottla, Balzakla, hətta Şekspirə yanaşı çəkirdilər, vətəninə isə ona təhmətlər yağdırırdılar. Görkəmli Amerika yazıçısı German Melvilin sözləri ilə deyilsə, "müasirləri sadə-ürəkli adamın, böyük insanın yaradıcılığını düzgün qiymətləndirə bilməmişdilər".

Tarixi mövzular bütün yaradıcılığı boyu Kuperi özünə cəlb etmişdir. Doğrudur, onun tarixə müraciəti heç də həmişə uğurlu olmamışdır. Avropa səyahəti zamanı böyük şotland yazıçısı Valter Skottun yolu ilə gedərək mövzusunun orta əsr Avropa həyatından aldığı "İgid", "Heydenmauer", "Collad" trilogiyasını yazmışdır. Bu əsərlər yazıcının əvvəlki romanlarından zəif alınmışdır.

Kuperin bədii yaradıcılığında əsas yeri Dəri Corablar haqqında romanlar silsiləsi təşkil edir. Kuper sanki ona görə dünyaya gəlmişdi ki, hindi mövzusunun böyük ədəbiyyata gətirsin. O, hindilərin həyat və məişətini, inam və etiqadlarını diqqətlə öyrənmişdi. Onların folkloru Kuper üçün mədəni qida mənbəyi olmuşdur. Hindilərin şifahi xalq ədəbiyyatının təsiri məhz Dəri Corablar haqqında romanlar silsiləsində daha qabarıq nəzərə çarpır.

Kuper Natti Bampoya həsr olunan epopeya üzərində qısa fasilələrlə onun səkkiz il işləmişdir. Silsiləni 1823-cü ildə "Pionerlər" romanı ilə başlamış və 1841-ci ildə "Vəhşi heyvan ovçusu" əsəri ilə tamamlamışdır. Maraqlıdır ki, Kuper həmin silsilədən olan əsərləri xronoloji ardıcılıqla deyil, özünəməxsus bir prinsip əsasında yazmışdır. Belə ki, 1827-ci ildə qələmə aldığı "Preriya" ("Geniş çöl") romanında Natti Bampunun ölümünü təsvir etmişdir. Lakin Kuper bu obrazdan ayrıla bilməmişdir. Natti uzun müddət yazıcının qəlbində yaşamışdır. Ona görə də "Ləpirçi" və "Vəhşi heyvan ovçusu" romanlarında yenidən bu obraz üzərinə qayıtmışdır.

Dəri Corablar haqqında romanlar silsiləsinə beş əsər ("Pionerlər", "Sonuncu mogikan", "Ləpirçi", "Preriya", "Vəhşi heyvan ovçusu") daxildir. Bunlar dünya ədəbiyyatı xozinosində "pentalogiya" adı ilə tanınır.

Pentalogiyanın birinci romanı "Pionerlər"də hadisələr unudulmuş Templaun şəhərində cərəyan edir. Bu şəhər Avropanın müxtəlif ölkələrindən köçən ailələri qoynuna almışdı. Burada "vəhşi Amerika" ilə "mədəni Avropa" qarşı-qarşıya dayanmışdı. Vəhşi sayılan hindilər idi, mədəni sayılanlar isə avropalılardı. Ağdərili müstəmləkəçilər məhz bu prinsip əsasında hindi qəbilələrinə basqınlar edir, onların kökünü kosmaya can atırdılar.

Kuper pentalogiyaya daxil romanlarındakı hadisələri də məhz bu konflikt üzərində qurmuşdu. Xeyrəxan Natti Bampo və onun köhnə dostu hindi Çinqaçukla gecə-gündüz qazanc oldu etməyə çalışan tamahkar insanlar arasında toqquşma baş verir. Məşhur rus yazıçısı M.Qorki Natti Bampo obrazının faciəli taleyi və ictimai mənası barədə yazırdı ki, o "özünün saf və düzgün fikirləri, cəsarətli işləri ilə hər yerdə oxucuların rəğbətini qazanmışdır. "Yeni dünya"nın meşə və səhralarının tədqiqatçısı olan bu adam həmin səhra və meşəliklərdə insanlar üçün yollar salmışdı. Sonradan onlar Bampou bir canı kimi mühakimə edirlər. Çünki Bampo onların mənfəətini güdən qanunları pozmuşdu... O, bütün həyatı boyu vəhşi adamlar arasında mədəniyyət yaymaq üçün böyük coğrafi miqyasda fədakarasına çalışmışdı. Axırda isə özünün ilk dəfə cığır açdığı həmin mədəniyyətin törətdiyi şəraitdə yaşamaq haqqına sahib ola bilməmişdir".

Silsilədə yer alan romanların beşinin də əsas qəhrəmanı Dəri Corab adı ilə çıxış edən ovçu Natti Bampodur. V.Belinski Kuperin əsərlərini oxuyub heyretə gəlmiş və bu surətə yüksək qiymət verərək yazmışdı ki, böyük Kuperin fırçasından çox maraqlı və orijinal surətlər çıxmışdır. Lakin onun yaratdığı külli miqdarda surətlərdən heç biri Kuperin dörd romanının qəhrəmanı özəmətli, nəhəng və təbii sadəliyə malik varlıq olan Natti Bampo qədər oxucuları valeh etməmişdir.

Natti Bampo cəsarət, mərdlik, dosta sədaqət, nəəcilik və namusluluq kimi gözəl insanı keyfiyyətləri özündə təcəssüm etdirir. O, "göyörün üroyino və şir sinosinə" (V.Belinski) malik insan idi. Natti Bampo "işgüzar gəlmələrin" Amerikanın füsunkar təbiəti və əsil sakinləri üzərində zor işlətmələrinə göz yuma bilmirdi. Cavanlığında o, özü də haqsızlığın acısını dadmış, böhtanlara məruz qalmışdı. Ona görə də şəhərdən və insanlardan üz döndərüb geniş çöllərə pənah aparmışdı.

Kuper yaradıcılığının bu qədər şöhrət qazanmasının sirri nədədir? Bu sirrin açarını, ilk növbədə, Dəri Corablar haqqında romanlar silsiləsində axtarmaq lazımdır. Yazıcının şöhrətini məhz Natti Bampo obrazının uğurlu alınmasındadır. Romanlarda Dəri Corablar, Ləpirçi, Şahingöz, Uzun Karabin, Vəhşi heyvan ovçusu kimi müxtəlif adlarla çıxış edən Natti Bampo gəncliyin mərdlik və sədaqət simvoluna çevrilmişdir. Pentalogiyada onun yeniyetməlik illərindən başlamış ölənəçən bütün keçməçəşli ömür yolu təsvir

olunur. Bu ömür yolu Amerika tarixinin ən ziddiyyətli və ağır illərinə təsadüf edir. Başqa sözlə, Kuper Dəri Corablar haqqında romanlar silsiləsində Amerika müstəmləkəçiliyinin təxminən altmışillik bir dövrünü (1745-1805) əhatə etməyə çalışmışdır. Bu dövr onunla xarakterikdir ki, pionerlərin (Amerikaya köçən ilk avropalıların) ənənəvi həyat torzınə, məişətinə yeni kapitalist dünyasının əlamətləri (zorakılıq, yalan, başqasının torpağını, var-dövlətini mənimsəmə və s.) böyük sürətlə daxil olmağa başlayır. Bu mənada, demək olar ki, Dəri Corablar haqqında beş romanın hər biri ABŞ-ın burjuva tarixinin bir mərhələsini təşkil edir.

Müasir oxucuya Kuperin əsərlərindəki macərələr, qəribə əhvalatlar inandırıcı görünməyə də bilər. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, həmin əsərlərin süjetlərinin əsasında həyatda olmuş hadisələr və tarixi şəxsiyyətlərin biqrafiyası durur. O cümlədən Natti Bamponun prototipi yazıçının vətəni Kuperstaunda yaşamış qoca ovçu Şimpen öz dövründə geniş xalq kütlələri arasında yaxşı tanınmışdı. Lakin Kuperin tarixi hadisələrə və şəxsiyyətlərə romantik don geydirməsi, onları öz arzularına uyğun bədii boyalarla bəzəməsi şübhəlidir. Natti Bampo bəlkə də Kuperin ən sevimi obrazıdır. Onun cəldlikdə, çəvəklikdə tayı-bərabəri yoxdur, təmiz vicdanlı, genişqəlblı və rəhimlidir. Yeri düşəndə qəddarlığı da bacarır. Bütün bu cəhətləri ilə Natti Bampo folklor qəhrəmanlarını xatırladır.

Natti Bampo incidilənlərin, var-yoxdan çıxarılanların müdafiəçisi və xilaskarıdır. O, geniş düzənlərin yazılmamış təmiz qanunlarının qoruyucusu və bərpaçısıdır. Yaxın dostları və tərəfdarları Çinqaçquk – Böyük İlan, onun igid oğlu, mogikan nəslinin axırıncı nümayəndəsi Unkas da sədaqətli və səmimi olub məqsəd uğrunda mubarizədə ardicildirlər.

Mədəniyyəti hindilər arasında hümanist yollarla yaymağın tərəfdarı olan F. Kuper Dəri Corablar silsiləsində öz qəhrəmanlarının daxili aləmini, iztirablarını, hiss və həyəcanlarını da böyük ustalıqla təsvir edir. V. Belinski "Ləpirci" romanından bəhs edərkən yazırdı ki, romanı oxuyanlar Ləpircinin qəlbindəki tufanı, mübarizə hissini təsvir edən bir sıra bədii səhnələri xatırlayırlar. Onları başqa cür göstərmək və qiymətləndirmək olmaz... Kuper qəlb-in dərin bilicisidir, daxili aləmlərin böyük və Şekspirsayağı rəssamıdır.

Amerikanın dramatik və faciəli dövrünü əks etdirən Kuper bəzən qəhrəmanlarını ideallaşdıraraq qeyd edir ki, "Unkas mogikanların sonuncu nümayəndəsidirsə, Bampo da axırıncı pioneridir". Yazıçı Dəri Corabın və onun sadıq dostlarının macərələrinin romantik boyalarla təsvir etdiyi halda, Amerikanın müstəmləkəyə çevrilməsinin real cizgilərlə göstərir.

Kuper hətta öz qəhrəmanını "tərkidünya filosof" adlandırır. Lakin Natti Bampo o adamlardan qaçır ki, onlar qəddarlıqdan, tamahkarlıqdan və xəyanətkarlıqdan yaxa qurtara bilmirlər. Dostlarından isə Bampo heç vaxt uzaq

gözmir, əksinə onların yolunda canından keçməyə hazırdır. O, ömrünün sonunadək Con Mogikandan, Unkasdan ayrılmır. "Preriya" romanından da görüldüyü kimi, Natti Bampo hindilərin və ağdərili homfikirlərinin əhatəsində ölürlər. Doğrudur, o vaxtilə ailə həyatı qurmadığından özündən sonra adını daşıyacaq heç kimi olmur. Dostları isə xatirəsini uzun müddət yaşadırlar. Adına nəğmələr qoşurlar.

"Ləpirci" romanında Kuper bizi Natti Bamponun daxili aləmi ilə tanış edir. O, Məbellə görüşür. Natti bu gözəl, saf, ürəyayaq və mərd qızı sevirlər. Ləpircinin hissələri səmimi və həyatidir. O, Məbellə həyat yoldaşı kimi görmək arzusu ilə yaşayır. Tale qızı ona yetirir. Serjant Dunqam Məbellə ona nişanlayır. Natti özünü xoşbəxt hesab edə bilirdi. Lakin hiss ələyir ki, Məbellə təkcə xilaskarı olduğu üçün ona ərə getməyə razıdır. Əslində isə başqasını sevirlər. Natti dostunun xoşbəxtliyi naminə sevgilisindən əl çəkir.

Natti Bamponun qocalığını Kuper böyük kədərlə təsvir edir. Onun gözələri zəif görməyə başlayır, qulaqları pis eşidirlər, əlləri titrəyirlər... Lakin onun mənaviyyəti yenə də əvvəlki saflığına qalmışdır. O, xəyirli şəri bir-birindən asanlıqla və səhsiz ayıra bilir. Kuper təbiət qədər təmiz və səmimi qəhrəmanı bərədə böyük məhəbbətlə danışır.

"Ləpirci" Kuperin Natti Bampoya həsr etdiyi maraqlı romanlarından biridir. Əsərdəki hadisələr XVIII əsrin 50-ci illərində baş verir. Fransızlar və ingilislər arasında onillərlə davam edən qanlı müharibə minlərlə günahsız insanın həyatına son qoymuşdur: Kuper də əsərin mövzusunun həmin müharibədən götürmüşdür. Burada Natti Bampo ingilis ordusunun məhir kəşfiyyatçısı və izaxtaranı kimi görürük. Cəsarətli, fərəsətli və nəcib olub, yersiz qəddarlığa qarşı əmansız davranan Natti Bampo insanların namusla və süllə şəraitində yaşamalarını arzulayır. O, bir tərəfdən yeni cığır açmaqla müstəmləkəçilərə yardım edir, digər tərəfdən də insanlar arasında ayrı-seçkilik salmalarına görə onları mühakimə ələyir.

Əsərdə müharibənin tərəfdarı cinayətlər ürək ağrısı ilə təsvir olunur. Böyük Ontario gölünün sularında və adalarında fransızların, ingilislərin və hindilərin nəhaq yərə qanı axıdılmışdır. Atası qəhrəman serjant Dunqamı itirən Mabel gün işığına həsrət qalmışdır. Fransızların tərəfinə keçən fəndgir hindi öldürülmüş, satqın kvartirneyster Myuro, eləcə də başqaları həlak olmuşlar. Varlı ingilislərin marağı üçün həyatlarını risq qarşısında qoyanlar ədalətli müharibə apardıqlarına əmindirlərmi? Bu haqda nə vicdanlı döyüşçü serjant Dunqam, nə qoca dənizçi Kap düşünür. Əslində onlar ədalətli iş gördüklərinə heç şübhə etmirlər. Təkcə yazıçı özü bu məsələyə on dörd il qabaq yazdığı "Sonuncu mogikan" romanından fərqli olaraq obyektiv yanaşır. Belə ki, "Sonuncu mogikan"da təkcə fransız ordusunun komandiri Manpolli və ona qoşulan hindilər qara rəngli boyalarla təsvir edilir, ingilis müstəmləkəçilərin

cinayətlərinə isə göz yumulurdu. Lakin "Ləpirçi"də yazıçı artıq həmin məsələlərə yenidən qiymət verir. Ona artıq aydın olmuşdur ki, ingilislərlə fransızlar arasında heç bir fərq yoxdur. Hər ikisi eyni dərəcədə qaniçən və cəlladlardır.

Maraqlıdır ki, bu müharibədə Ləpirçi mahir atıcı, gərəkli kəşfiyyatçı kimi iştirak edir və özü bilmədən günahsız insanların qəddarcasına məhvinə səbəb olur. Bununla yanaşı insanpərvər, xeyirxah Natti sülh və əmin-amanlıq arzusu ilə yaşayır. Obrazdakı bu ikilik Kuperin dünyagörüşündən irəli gəlirdi.

Kuper bütövlükdə Natti Bamponun simasında təbiətin qoynunda böyüyüb, onun həyatverici təsiri ilə kamala çatan ideal insan surəti yaratmışdır. Məhz buna görə də Dəri Corablar haqqında romanları ona dünya şöhrəti qazandırmışdır. Az yazıçı tapılar ki, sağlığında əsərləri vətəninə və başqa ölkələrdə bu qədər sevilsin. Kuper romanlarının zəngin ədəbiyyatlı Avropada sensasiyaya səbəb olması təsadüfi deyil. Onun yaradıcılığı ilə tanış olan görkəmli sənətkarlar belə yazıçının istedadına qibtə etmişlər. Böyük Balzak yazırdı ki, mən bu romanları oxuyanda heyranlıqdan qışqırmaq istəyirdim. M.Lermontov Kuperi Valter Skottla müqayisə edir, hətta bəzi cəhətlərinə görə onu üstün sayır, V.Belinski isə Kuper istedadını Şekspir dühasına bərabər tuturdu.

Əvvəlki şöhrət alovu bir qədər sönsə belə, Fenimor Kuper bu gün yenə də çox oxunan yazıçılar sırasında qalmaqda davam edir.

Ramazan Qafarlı

BİRİNCİ FƏSİL

Onlar dörd nəfər idi: iki kişi, iki qadın. Qarşılarında canlanan mənzərə onları heyrətə salmışdı. Bu mənzərənin bütün gözəlliyini daha yaxşı qavramaq üçün onlar tufanın kökündən qoparıb yıxdığı ağacların böyük bir qalağının üstünə çıxdılar. Cəngəlli, qalın Amerika meşələrində əbədi alaqranlığa dalan və insan ayağı dəyməyən, cansıxıcı, rütubətli xəlvəti guşələrin arasında tufandan əmələ gəlmiş belə talalar işıqlı vahələr kimi görünür. İndicə dediyimiz ağac qalağı xırdaca təpənin zirvəsində idi. Təpə alçaq olsa da, onun zirvəsindən baxarkən geniş bir sahənin mənzərəsi aydın görünür. Bu mənzərə öz yolunu ancaq meşələrin içindən salan adam üçün nadir təbiət lövhəsi idi. Küləyin vurub yıxdığı və saman çöpü kimi sınımış irigövdəli ağaclar öz budaqları ilə bir-birinə elə sarılıb dolaşmışdı ki, onların budaqlarından həm pilləkən kimi, həm də əl ilə tutmaq üçün istifadə etmək olardı. Lap dibindən qoparılmış iri bir ağacın kökləri sallana qalmışdı və torpaq basdığına görə bir növ meydançaya çevrilmişdi; səfərə çıxmış həmin dörd nəfər də bu meydançaya qalxdı. Onlardan ikisi, yəni bir qadın və bir kişi tuskaroralar¹ qəbiləsinə mənsub olan hindilər idi.

Onların səfər yoldaşları ömrünü bir matros kimi okeanda keçirdiyi zahiri görünüşündən məlum olan bir kişidən, bir də cürət və bacarıq sahibi olması, ağıllı ifadə ilə üzündə əks olunan bir qızdan ibarət idi. Qızın tamaşa etdiyi mənzərənin doğurduğu dərin daxili həyəcan onun iri, mavi gözlərində aydın sezilirdi.

Yolçular Qərbə tərəf baxarkən – yalnız bu istiqamətdə yolçuların qarşısında meşənin ümumi görünüşü geniş bir düzənlik kimi açılırdı – onların nəzəri qırx ikinci şimal en dairəsindəki yerlərə məxsus rəngarəng, özəmətli, gözəl yarpaqlar ümmanını aşib uzaqlara zillənirdi. Burada yaraşlıq zirvəsi olan qarağac, müxtəlif növlü ağcaqayın ağacları, Amerika palıdının bir çox növləri və iri yarpaqlı cökə ağacları öz budaqlarını bir-birinə çarpazlayıb uzaqlarda üfüqlərə

¹ Tuskaroralar – irokezlərin qəbilə ittifaqına daxil olan hindi tayfasıdır.

qovuşan böyük bir yarpaq xalısı əmələ gətirmişdi. Meşənin adda-budda yerlərindəki talalarda, təbiəti o qədər də zəngin olmayan ölkələrin ağacları, məsələn, daha alçaqboylu tox ağacları, titrək yarpaqlı ağcaqovaq, növcə müxtəlif olan fındıq ağacları nəzərə çarpırdı; bunlar vüqarla göylərə baş qaldıran irigövdəli ağacların arasında balaca və görkəmsiz idi. Meşənin bəzi yerlərində düzgövdəli, ucaboylu şam ağacları düzən yaşıllığında süni surətdə qoyulan dördkünc daş abidə kimi yaşıllıqlar danizindən baş vurub yüksəlirdi. Haraya baxırdın böyük meşə göz işlədikcə uzanan geniş, yaşıl bir sahə kimi görünürdü, müxtəlif rənglərin zərifcə bərq vurması və işıqla kölgənin bir-birinə qovuşaraq rənglərə çalması mənzərəsi adamı heyran qoyurdu; təbiətin əbədi bir sükuta daldığını duyduqca adamın qəlbində nəcib bir hissə baş qaldırırdı...

Bayaqdan bəri tamaşa etdiyi mənzərəyə valeh olan qız meydan-çaya qalxmaq üçün yol yoldaşının qolundan yüngülcə yapışaraq hey-rət içində:

– Dayıcan, – dedi, – bu sizin çox sevdiyiniz okeana oxşayır!

– Nədanlıq və qızlara məxsus xəyalpərəstlik elə belə olar, Maqni! (Bu dənizçi öz bacısı qızının cazibədar qəşəngliyinə işarə olaraq onu “maqnit” sözündən alınan bu adla adlandırdı). Bu bir ovuc yarpağı Atlantik okeanı ilə yalnız uşaq müqayisə edə bilər! Bütün bu ağacların zirvəsini bir yerə yığsan, onları dəstələyib yalnız bir buket kimi Neptunun¹ kamzoluna sancmaq olardı.

– Dayıcan, sözlərinizdə elə bil zarafat həqiqətdən daha çoxdur. Baxın: bu diyarın heç bir həddi-hüdudu yoxdur, haraya baxırsansa yaşıl yarpaqdan başqa heç bir şey görmürsən. Siz okeanda daha nələrdə görə bilərsiniz?

– Daha nələrdə? – deyərək bacısı qızının sualını təkrar etdi və səbirsizliklə dirsəyini qızın əlindən çəkdi; o, qollarını sinəsində çarpazlayaraq, əllərini o vaxt kişilərin geydikləri qırmızı mahud kamzolonun yaxasına keçirtmişdi. – Əgər bu okeandırsa, bəs hanı, hanı köpüklənən dalğalar, hanı mavi okean suyu, hanı ləpədən-ləpə, balinalar, qasırgılar? Hanı dalğaların kəsilmək bilməyən əbədi uğultusu? Bu bir parça meşənin harasında bütün bunları görürsən, mənim balam?

¹ Neptun – Qədim Roma mifologiyasında dəniz allahı

– Bəs bu ağac çətirlərini, bu tənənəli sükutu, bu ətirli yarpaqları və ürəkəcan gözəl yaşıllığı okeanda görmək olarmı, dayıcan?

– Nahaq yerə belə deyirsən, Maqni! Əgər başa düşsəydin, onda bilərdin ki, yaşıl su dənizçinin məhvinə səbəb ola bilər. Yaşıl suyun hətta ağıl kəsməyən adamın da xoşuna gəlməsinə inanmaq çətindir. – Amma ağacların yaşıllığı əsla buna bənzəməz. Bu səsi eşidir-sənmi? Bu, yarpaqlar arasında nəfəs alan küləyin səsidir.

– Açıq dənizdə şimal-qərb küləyinin həntisini eşitmiş olsaydın, bala, onda küləyin nəfəs almasından danışmağa haqqın olardı! Meşənin bu guşəsində fırtınalar və tufanlar hanı? Burada passatlar¹ və şərq küləyi əsirmi? Bu gördüyün səssiz yaşıllığın dibində hansı balıqlar üzür?

– İndi durduğumuz yerə diqqətlə nəzər salarkən məlum olur ki, vaxtilə burada tufanlar qopmuşdur, dayıcan, bu ağacların altında balıqlar olmasa da, vəhşi heyvanlar vardır.

– Sağlıq olsun, görürük, – deyərək dayısı qıza çoxbilmiş dənizçilər kimi cavab verdi. – Guya rast gəlməli olduğumuz vəhşi heyvanlar haqqında Olbanidə² bizə olmanın nağılları danışmışdılar, ancaq biz hətta sitüni hürküdə bilən bir heyvanı da hələ görməmişik. Elə zənn etmə ki, quruda yaşayan zərri heyvanlarımızdan hər hansı biri cənub en dairəsi sularının köpəkbalığı ilə müqayisəyə gələ bilər!

Qız, meşənin özəmətli gözəlliyinə heyran qaldığı üçün dayısının gətirdiyi dəlillərə o qədər də əhəmiyyət verməyərək ucadan:

– Oraya baxın! – dedi. – Görürsünüz mü, orada ağacların arasından tüstü qalxır? Bəlkə orada ev var?

– Görürəm, görürəm! Oradan tüstü çıxması göstərir ki, bu yerlərdə insanlar yaşayırlar, bu isə minlərlə ağaca deyər. Tüstü çıxan yeri Arouxedə³ göstərmək lazımdır; o, liman körpüsündən yan keçər, onda tüstünü görməyə bilər. Tüstü çıxan yerdə kambuz⁴ da olmalıdır. Qoca dənizçi elini kamzolonun yaxasından çıxararaq yavaşca yanındakı hindinin çiyinə vurdu və tüstünü ona göstərdi;

¹ Passatlar – Şimal yarımkürəsində, tropiklərlə ekvator arasındakı ərazilərdə əson daimi şimal-şərq küləkləridir.

² Olbani – ABŞ-ın qədim şəhərlərindən biridir. 1623-cü ildə hollandiyalılar tərəfindən təsis edilmişdir. Nyu-York ştatının paytaxtıdır.

³ Arouxed – hərfi tərcüməsi “Oxbaşı”dır.

⁴ Kambuz – gəmi mətbəxi

tüstü onlardan bir mil uzaqda, ağacların arasından qalxır, ağacların üstündə güclü sezilən bir şəkildə yayılır və əriyib havaya qarışır.

Tuskarora, əvvəllər Amerikanın qədim yerli sakinləri arasında tez-tez təsadüf edilən boylu-buxunlu döyüşçülərdən biri idi; o, ağ adamların məskənlərində çox olmuşdu və onların adətləri, hətta dilləri ilə də tanış olmuşdu, lakin qəbilə başçısına məxsus öz vüqarını və təmkinli ləyaqətini mühafizə etmişdi. O, dənizçi ilə mehriban davranırdı, lakin heç qərardan getmirdi, çünki müxtəlif hərbi vəzifələrdə olan zabitələrlə çox rastlaşmış olan bu hindi başa düşməyə bilməzdi ki, onun yol yoldaşı yalnız aşağı rütbəlidir. Əslində tuskaroranın təmkinli vüqarı elə bir hörmət hissi doğururdu ki, Çarlz Kap (qoca dənizçinin adı belə idi) ona qarşı nəzakətsizlik etmirdi, halbuki, onlar bir həftədən artıq idi ki, tanış olmuşdular. Nə isə, tüstünün görünməsi dənizçini açıq dənizdə qəflədən yelkənli qayığın görünməsindən heç də az təəccübləndirməmişdi, buna görə də o, əlini hindinin çiyinə vurmağa birinci dəfə cürət etdi.

Tüstü tuskaroranın iti gözündən yayınmadı. Hindi cəld ayaqlarının ucunda qalxaraq bir dəqiqəliyə dayandı, havada burnuna şübhəli iy dəyən dağ keçisi kimi burnunu körüklətdi və sahibinin atəş açmasını gözləyən tazı kimi gözlərini tüstü gələn tərəfə zillədi. Sonra çöməldi və onun sinəsindən yavaş səs qopdu; bu yumşaq və mülayim səs hindi döyüşçüsünün acıqlı fəryad səsinə heç oxşamırdı. Tuskarora zahirən sakit görünürdü, onun yalnız qara, qartal gözləri meşənin uzaq bir guşəsinə böyük maraqla zillənmişdi. Dayı da, onun bacısı qızı da çox yaxşı bilirdi ki, insan yaşamayan bu yerlərdə onların çox qalması təhlükəlidir; lakin onlar, yaxınlıqda adamların olduğunu göstərən bu tüstünün yaxşı, yoxsa pis əlamət olduğunu qət edə bilmirdilər. Kap hindiyə müraciət edərək:

– Arouxed, görək ki oneidlər¹, ya da tuskaroralar bu yaxınlıqda olurlar. Gecəni onların viqvamında² onlarla birlikdə keçirsək necə olar?

– Buralarda viqvam yoxdur, – deyərək Arouxed sakitcə cavab verdi, – belə sıx meşəlikdə viqvam olmaz.

¹ Oneidlər – irokezlərin qəbilə ittifaqına daxil olan hindi tayfası

² Viqvam – Şimali Amerika hindilərinin daxması və ya çadır

– Bəs bu yerlərdə hindilər olmalıdır ya yox? Mister Arouxed, bəlkə orada ocaq qalayanlar sizin köhnə dostlarınızdır?

– Buralarda tuskarora yoxdur, oneidlər yoxdur, moxauklar¹ yoxdur. Ocaq qalayan ağüzlülərdir.

– Bu nə olan işdir! Bax, dənizçinin ağı burada işləməz, Maqni! Bunu da bilməlisən ki, biz, başı daşdan-daşa dəymiş köhnə dənizçilər bilicilikdə qurddan geri qalmaq, matros tütününi əsgər tütünündən, çay gəmisini matrosunun yatağını dənizçi çarpayısından seçə bilirik; amma mənə elə gəlir ki, əlahəzrət donanmasında saç-saqqal ağartmış ən qocaman admiralın özü də kral sarayından çıxan tüstünü kömürçü tüstüsündən ayırd edə bilməz!

Dənizçi ilə yan-yanə dayanmış qız, insan məskənlərindən çox uzaqlarda olan bu tənha meşədə, yaxın bir yerdə insan övladının olduğunu düşünürkən, onun eyni açıldı və sevindiyindən gözləri parlıdadı. Maqni tuskaroranın fərasətinə, daha doğrusu, onun instiktinə dayısı ilə dəfələri təəccüb etmişdi, indiki halda isə müəyyən bir fikrə gələ bilməyərək dedi:

– Ağüzlü adamın ocağı! Ola bilməz ki, dayıcan, bu hindi ocağın məhz ağüzlülərə məxsus olduğunu bilə bilsin!

– Mənim əzizim, on gün bundan əvvəl mən buna indikindən daha çox təəccüb edərdim... İzin verin sizdən soruşum, Arouxed: siz nəyə görə zənn edirsiniz ki, bu tüstü, dərisi qırmızı adamın ocağından deyil, ağüzlü adamın ocağından çıxır?

Hindi döyüşçü hesab məsələsini korazehin şagirdə izah edən müəllimi kimi təmkinlə cavab verdi:

– Orada yaş ağac yandırır. Ağac çox yaş olanda tüstüsü də çox çıxar; su çox olduqda tüstü qara olur.

– Məni bağışlayın, mister Arouxed, axı bu gördüyümüz ocaqdan qalxan tüstü siz deyən kimi də qara və o qədər də çox deyildir. Mənim fikrimcə bu tüstü də kapitan çaynikinin altından çıxan tüstü kimi yüngüldür və açıq rəngə çalır, halbuki gəmidə çayniki qaynatmaq üçün ocaq qalmaq istəyəndə, anbarın bir küncündə çoxdan düşüb qalan talaşadan başqa yandırmağa heç bir şey tapmaq mümkün olmur.

Arouxed buna etiraz edərək, başını bulayıb dedi:

¹ Moxauklar – irokezlərlə mütəfiq olan qəbilənin hindiləridir.

– Orada yandırılan ağacın suyu çoxdur. Tuskarora ağıllıdır, suyu çox olan odundan ocaq qalamaz; ağızlı adam çox kitab oxuyur, amma əlinə keçən hər şeyi yandırır, onun kitabı çoxdur, ancaq biliyi azdır.

Elmə o qədər də rəğbət göstərməyən Kap:

– Düz sözə kim nə deyə bilər, – dedi. – O, sizin kitablarınıza yaxşıca nişan aldı, Maqni! Hindi rəhbəri özlüyündə ağıllı düşünür... İndi, Arouxed, deyin görək bir neçə gündən bəri üz tutub gəldiyimiz və sizin Böyük göl adlandırdığınız gölməyə çatmağımıza, sizcə, hələ çoxmu qalır?

Tuskarora dənizçiyə vüqarla baxaraq cavab verdi:

– Ontario göy kimidir; orada ancaq günəş görünür, onu böyük səyyah da görəcəkdir.

Qoca dənizçi donquldandı:

– Bunu mən də bilirəm, mən böyük səyyah adlana bilərəm; ancaq burası da var ki, bu səyahət mənim bütün səfərlərimdən uzun çəkmişdir, ən maraqsız olmuş və məni okeandan lap uzaq salmışdır. Əgər o şirin su gölməsi bizim bu qədər yaxınlığımızdadırsa, Arouxed, həm də əgər o, siz deyən qədər böyükdürsə, buradan onu görə hər bir adam görə bilsin.

Arouxed əlini təşəxxüslə uzadaraq:

– Baxın, – dedi. – Ontario görünür!

Dənizçinin bacası qızı gül-gülə söhbətə qoşulub dayısına:

– Siz, dayıcan, elə hey "torpaq" deyər qışqırmağa adət etmişiniz, ancaq "su" deyər qışqırmağa hələ alışmamısınız. Məgər siz onu görmürsünüz? – deyər güldü.

– Sən nə danışsən, Maqni? Olmaya elə xəyal edirsən ki, mən öz beşiyimi görəndə tanıyamam?

– Ancaq Ontario sizin beşiyiniz deyildir, ay mənim mehriban dayıcanım, çünki siz duzlu dəniz suyuna qaynayıb-qarıxmısınız. Ontario isə şirin su gölüdür.

– Bu cür müqayisə yalnız cavan dənizçini çaşıdır bilərdi, ancaq mənim kimi qoca və təcrübəli dənizçini fikrindən daşıdır bilməz. Suyu lap Çində də tanıyaram, mənim əzizim!

Arouxed yenə əlini şimal-qərb tərəfə uzadaraq:

– Ontario! – deyər təkidlə təkrar etdi.

Kap, tuskarora ilə tanış olduğu gündən bəri ona birinci dəfə saymazyanə baxdı; bununla belə o, hindi rəhbərinin əli uzanan və göz-

ləri zillənən səmtdən gözlərini çəkmirdi. Hindi isə ağacların zirvəsindən bir qədər yüksəyə baxaraq göyün tamamilə açıq olan bir yerini göstərdi.

Kap çiyinlərini çəkərək:

– Hə, hə, – dedi, – elə mən də bu şirin su gölməsinə gəlmək üçün okeanın sahilini tərk edərkən belə güman etdim. Ontario orada olmağına orada ola bilər, ancaq mənim də cibimə rahatca yerləşər. Bununla belə zənn edirəm ki, biz oraya gedib çatdıqda, bu göl qayığımız üçün dərşal olmayacaqdır. Lakin Arouxed, əgər doğrudan da ağ adamlar bizə yaxın yerdədirərsə, onda mən istərdim ki, onları səsləyə bilmək üçün o yerə yaxınlaşım.

Tuskarora buna razı olduğuna başı ilə işarə etdi. Sonra yolçular yıxılmış ağacın kökünün üstündən endilər. Onlar torpağa qədəm basdıqda, Arouxed ocaq qalayanların kim olduqlarını öyrənmək üçün ocağa tərəf getmək istədiyini söylədi, yol yoldaşlarına, o cümlədən də öz arvadına təklif etdi ki, yaxınlıqdakı çayda qoyub gəldikləri qayığa qayıtsınlar və onu orada gözləsinlər.

– Buna biz necə razı ola bilərik, ay rəhbər? – deyər qoca Kap hindinin təklifinə etiraz etdi. – Bələd etmədiyimiz bir ölkədə losmani gəmidən bu qədər uzaqlara getməyə qoymaq ağılsızlıq olardı. İcazənilə, biz dəstəməzi dağıtmaq istəmirik.

– Mənim qardaşım nə istəyir? – deyər hindi sərtliklə soruşdu; lakin açıqdan-açıq etimadsızlıq göstərilməsindən inciməmiş olduğu hiss edilmirdi.

– Biz ancaq birçə şey, yəni bizə yoldaş olmağınızı istəyirik, mis-tər Arouxed. Mən də sizinlə gedəcəyəm, yad adamlarla mən özüm danışaram.

Tuskarora etiraz etməyib buna razı oldu və öz arvadına yenə əmr etdi ki, qayıq olan yerə qayıtsın. (Onun arvadı dözümlü və itaətkar bir qadın idi, o, ərinə baxarkən gözəl qara gözlərində həmişə hörmət, qorxu və məhəbbət sezilirdi.) Lakin bu zaman Maqninin təqsiri ilə balaca bir əngəl çıxdı. Bu qız çətin şəraitdə özünü itirməyib möhkəm iradəli və qətiyyətli olduğunu dəfələrlə sübut etmişdi, bununla belə o, hər halda qadın idi. Hər iki müdafiəçisindən ayrılaraq bu ucsuz-bucaqsız meşədə tək qalacağını təsəvvürünə gətirərkən, qızın canını qorxu aldı. O, dayısından ayrılmaq istəmədiyini söylədi və dedi:

– Qayıqda uzun müddət hərəkətsiz qaldıqdan sonra gəzməyə çıxmağın mənə xeyri vardır, mehriban dayım. – Bu vaxt, özünü toxtaq saxlamağa çalışdığına baxmayaraq, qızın bayaqdan ağarmış üzündə yenidən qızartı gördü. – O yad adamların arasında bəlkə qadınlar da var.

– Qoy sən deyənlə olsun, bala, gedək; bütün yolun uzunluğu bir kabeltovdan¹ çox olmaz, hələ gün batandan bir saat tez qayıdaraq.

Əsil adı Mabel Dunqam olan bu qız dayısından razılıq aldıqdan sonra, onlarla getməyə hazırlaşdı; İyun Şehi isə – Arouxedin arvadının adı belə idi, – dinməz-söyləməz çaya tərəf yönəldi, çünki sözə baxmağa, itaət etməyə, tənhalığa və meşələrin əlaqaranlığına alışmışdı.

Üç yolçu, tufanın yıxıb üst-üstə qaladığı ağacların arasından çıxdı, bu dolaşığı yollardan burulub axtardığı yerə meşənin kənarı ilə getməyə başladı. Arouxed ətrafına göz gəzdirən kimi düzgün səmt seçə bildi, qoca Kap isə qalın meşəyə çökmüş əlaqaranlığa bel bağlamadığı üçün cibindən kompasını çıxartdı və tüstü gələn yerə hansı yolla getmək lazım olduğunu yalnız kompasla müəyyən etdi. O, tuskaroranın izilə gedərək bacısı qızına dedi:

– Havanı iyləyə-iyələyə yol tapmaq, Maqni, bəlkə də hindiyə yaraşar, ancaq bax, bu iynənin sirtinə beləd olan bilikli adama yaraşmaz. Sözümə inan: əgər Kolumbun burnundan savayı başqa vasitələri olmasaydı, Amerikanı heç zaman kəşf etməzdilər... Dostum Arouxed, ömrünüzdə bu cür xırdaca məşin görmüsünüzmü?

Hindi dönüb kompası baxdı və təşəxxüslə dedi:

– Bu, ağüzlü adamın gözüdür! Tuskarora öz başı ilə baxır. İndi Duzlu Suyun (hindi öz dənizçi yoldaşına belə ad qoymuşdu) ancaq gözü var, dili isə yoxdur.

– Dayıcan, bu hindi demək istəyir ki, biz səsimizi çıxarmamalıyıq; bəlkə o, gedib görmək istədiyimiz adamlardan şübhələnir.

– Hindilərin adəti belədir. Görürsənmi, o, tufənginin ağızotunu yoxlayır. Yaxşı olardı ki, mən də öz pistoletlərimi nəzərdən keçirirəm.

Belə hazırlıq tədbirləri Mabeli qorxutmurdu, çünki o, çox yol gəldiyi müddətdə buna alışmışdı. Qız öz yol yoldaşları ilə asanca ayaq-

laşır və onlardan bir addım geri qalmırdı. Onlar, dinib-danışmadan birinci yarım milləri getdilər; ehtiyatlı olmaq üçün hələ heç bir tədbir görmürdülər. Lakin güman elədikləri ocaq yerinə lap yaxınlaşdıqda, başqa tədbirlərin görülməsi qeydinə qalmaq lazım idi.

Başqa meşələrdə olduğu kimi burada da yoğun və düzgövdəli ağaclar uzağı görməyə qoymurdu. Onların yaşıl budaqları işıq almaq üçün baş yuxarı dikləndirdi; yarpaqları bir-birinə qovuşaraq, çoxlu təbii sütunlara söykənən tağ omələ getirmişdi. İri gövdəli ağaclar dan ibarət olan bu təbii sütunlar, eyni zamanda da çox vaxt avandırüstlər üçün, ovçu və ya düşmənlər üçün sığınacaq olurdu; odur ki, Arouxed yad adamların harada olduğunu həyat təcrübəsinə əsaslanan bir həssaslıqla, yanılmadan qot etdikdə və bu yerə yaxınlaşdıqda, onun addımları yavaşıdı, gözləri isə itiləşdi; o, ustalıqla ağacların dalında gizləndi. Ağacların arasındakı balaca talanı göstörürək qürurla Kapa dedi:

– Oraya bax, Duzlu Su, ağüzlü adamın ocağıdır!

– Vallah, dostumuz haqlıdır! – deyər Kap dilləndi. – Görürsənmi, onun arxayınca oturub yeyirlər, elə bil üçgöyörtəli gəminin kayuta-sundadırlar.

Mabel pıçıldayaraq:

– Arouxed yalnız qismən haqlıdır, – dedi. – Ocaq başında oturanların yalnız bircə nəfəri ağ adamdır, ikisi isə hindidir.

Tuskarora iki barmağını yuxarı qaldıraraq:

– Ağüzlüdürlər, – dedi. Sonra bir barmağını qaldıraraq, – qırmızı dəri, – deyər əlavə etdi.

– Doğrudan da kimin haqlı olduğunu, kimin isə yanlış olduğunu qot etmək çətindir, – deyər Kap dilləndi. – Onların biri boylu-buxunlu, cəld, xoşgörməli, ağappaq bir gəncdir; o birisi qırmızıdərilidir, özü də anadangəlmə və ya özünü boyayan adi qırmızıdəri adamlardan heç seçilmir; o ki qaldı üçüncüsünə, o, yalnız yarıyadək silahlidir, – ya briqdir, ya da şxunadır.

Arouxed yenə iki barmağını yuxarı qaldıraraq:

– Ağüzlüdür, – dedi. Qırmızıdəri... – deyərək, o, bir barmağını qaldırdı.

– Dayı, görək ki, o, haqlıdır: onun gözləri, deyəsən heç vaxt yanılmaz. Lakin indi hər şeydən vacib görək biz öyrənək ki, dostlarımızı rast gələcəyik, yoxsa düşmənlərə? Bəlkə onlar fransızlardır?

¹ Kabeltov – dəniz uzunluq ölçüsüdür. Bir kabeltov 185,2 metrə bərabərdir.

– Biz onların kim olduğunu bircə qışqırıqla öyrənərik, – deyə Kap cavab verdi. – Ağacın dalına keç, Maqni, bu yaramaz həriflərdən nə desən gözləmək olar. Bir də gördün ki, danışıq aparmağa macal verməyərək, yan toplardan bizi atəşə tutmaq fikrinə düşmüşlər! Onların hansı millətdən olduqlarını mən o dəqiqə öyrənərəm.

Qoca dənizçi hər iki əlini boru kimi yumub dodaqlarına yapışdıraraq qışqırmaq istədikdə, birdən Arouxed əli ilə ona cəld işarə etdi ki, səsinə çıxarmasın; sonra Arouxed dedi:

– Oradakı qırmızıdərilə mogikandır¹, yaxşıdır; ağüzlülər ingizdirlər².

Məşənin bu əlçatmaz yerində qanlı vuruşmanın başlanmasından qorxan Mabel hindinin sözlərini eşidərkən:

– Göylər bizə nə xoş xəbər göndərmişdir! – dedi. – Gəlin oraya hamımız birlikdə gedək, mənim mehriban dayım, deyərik ki, biz dost adamlarıq.

Arouxed:

– Yaxşı, – dedi, – qırmızıdərilə yerindən heç tərpənmir, bilir ki, yoldaşı ağüzlü adam od parçasıdır, zirəkdir. Qoy skvau³ onların yanına getsin.

Kap təəccüblə:

– Necə-ə? – dedi. – Belə bir xırdaca, hələ ağzından süd iyi gələn Maqniyə kəşfiyyatını göndərək? İkimiz də özümüzü tənbəlliyə vurub dreyfə keçməli⁴ və onun yad körpüyə necə yan almasına uzaqdan tamaşa etməliyikmi? Bundansa, mən...

Qız dayısının sözünü kəsərək:

– Bu çox ağıllı fikirdir, dayıcan! – dedi. – Mən əsla qorxmuram. Kimsəsiz tək qadını görüb heç kəs ona atəş açmaz; mənim orada olmağım salamatlığa səbəb olar. Arouxedin istədiyi kimi qoyun mən

¹ Mogikanlar – Hudzon çayının aşağılarında yaşamış hindi qəbiləsindəndirlər. Mogikanlar delavrların qəbilə ittifaqına daxil idilər. Bu qəbilə tamamilə məhv olmuşdur.

² Hindilər ingilislərə "İngiz" deyirlər.

³ Skvau – ingilislərə "qadın" deməkdir.

⁴ Dreyfə keçmək – hətta güclü külək esəndə də gominin tərpənməsi üçün yelkənlərin müvafiq vəziyyətdə saxlanması.

qabağa düşüm. Axırı xeyir olar. Bizi hələ görün olmamışdır; oradakı yad adamlar mənə görünən təşvişə düşməyib ancaq təəccüb edirlər.

– Yaxşıdır, – deyə Arouxed Mabelin mərdliyini bəyəndiyini gizlədə bilmədi.

Kap donquhdana-donquhdana:

– Belə şeylər dənizinin şərəfinə toxunar, – dedi, – ancaq biz indi meşədəyik, bundan heç kəs xəbər tutmaz. Mabel, əgər sən bu fikirdəsen ki...

– Dayıcan, bilirəm ki, mənim qorxduğum əbəsdir; bir də ki, onlar o qədər yaxındadırlar ki, dara düşsəm köməyimə çatarsınız.

– İndi ki belə oldu, onda al mənim tapançalarımın birini, özün də...

– Yox, lazım deyil; yaşımın az olmasına və acizliyimə bel bağlamağım daha yaxşıdır, – deyə qız gülümsünüb cavab verdi; onun yanaqları getdikcə daha çox qızarırdı. – Kişinin himayəsinə sığınmaq qadın üçün ən yaxşı müdafiə vasitəsidir. Mən silah işlətməyi bacarmıram, heç bacarmaq da istəmirəm.

Dayısı buna etiraz etmədi. Mabel, ehtiyatlı olmaq üçün tuskaroranın məsləhətlərini dinlədikdən sonra özünə ürək-dirək verib, ocaq başında oturanlara tərəf yollandı. Qızın ürəyi bərk döyünürdü, bununla belə o, cürətlə yeriyirdi, onun hərəkətlərində əsla tərəddüd hiss edilmirdi.

Məşəyə qəbiristan sükutu çökmüşdü. Qızın görüşmək istədiyi adamların başı yeməyə o qədər qarışmışdı ki, onlar bu vacib işdən bir dəqiqə belə ayrılmırdılar. Lakin Mabel hələ ocağa yüz addım qalmış quru budağı bilmədən tapdaladıqda və Arouxedin Mogikan adlandırdığı və az əvvəl tuskarora ilə Kapın bunlar barəsində müxtəlif fikirdə olduğu bu hindi ilə onun yoldaşı sıran quru çubuğun yavaş çirtılısını eşidib cəld ayağa qalxdılar. Hər ikisi cəld dönüb ağaca söykənən tüfənglərə baxdı, lakin onların heç biri əlini tüfəngə uzatmadı, çünki onlara tərəf gələn adamın qız olduğunu görmüşdülər. Hindi öz yoldaşına bir neçə söz dedikdən sonra əvvəlki yerində oturdu və yenə yeməyə başladı. Elə bil ki, heç bir şey olmamışdı. Onun ağüzlü yoldaşı isə Mabeli qarşılamağa getdi.

Mabel üz-üzə gəldiyi adamın da dərisinin ağ olduğunu gördü. Bu adamın geyimi həm hindi paltarına, həm də ağ adamların paltarına

oxşayırdı; buna görə də onun üzünə lap yaxından baxmayınca ağ olduğunu bilmək çətin idi. O, orta yaşlarda idi. Demək olmazdı ki, o, gözəl idi, lakin ilk baxışda onun zahirində dərhal nəzəri cəlb edən namuskarlıq və mərdlik ifadəsini sezərək gənc xanım onun təhlükəli adam olmadığını yəqin etdi.

Bu adamın geyimindən ovçu olduğunu zənn etmək olardı. O:

– Qorxmayın, xanım, – dedi, – siz burada elə adamlara rast gəlmisiniz ki, onlar dinclik və ədalət sevənlərlə həmişə yaxşı rəftar edirlər. Mən bu yerlərdə yaxşıca tanınmış bir adamam, ola bilsin ki, mənim adlarımdan biri sizin də qulağınıza dəymişdir. Böyük göllərin o tayındakı fransızlar və qırmızıdərililər məni Uzun Karabin adlandırırlar, namuslu və ədalətli tayfa olan mogikanlar mənə Şahingöz adı qoymuşlar; göllərin o tayında isə qonşular və ovçular mənə Ləpirçi deyirlər, çünki minq¹ və ya məndən kömək gözləyən dost adam hələ yolun o başında olarkən onun izini yolun bu başından tutub yanılmadan onu tapa bilməmişəm.

Ləpirçi bu sözləri əsla öyünmədən deyir və mərd-mərdənə danışırdı, çünki möhkəm əmin idi ki, hansı adla tanındığına baxmayaraq, ömründə hələ elə bir pis iş görməmişdir ki, başqasılə üz-üzə gələrkən utandığından xəcalət çekib başını aşağı salsın. Onun dediyi sözlər qıza gözlənilməz bir təsir bağışladı. Mabel onun adını eşidərkən sevindiyyindən əllərini bir-birinə vuraraq:

– Ləpirçi! – deyərək təkrar etdi.

– Düzdür, mənim adım məhz budur. Doğrudur, mən ləpir düşmüş yerlərdə deyil, məhz heç bir iz olmayan yerlərdə özümə yol taparkən bu bacarığımla daha çox fəxr edirəm; bununla belə bir çox ağaların özlərinə ləqəb qazanmaq şərəfindən danışmalı olsaq, deyər bilərəm ki, mənim bu adı daşımağa daha çox haqqım vardır. Lakin nizami qonşuların belə şeylərdən o qədər də başı çıxmaz, cığırla ləpir arasında nə fərq olduğunu da bilməzlər. Halbuki cığır axtaranın yalnız

¹ Minqlər – quronların daşdıqları ləqəblərdən biridir: quronlar irokezlərin qəbilə ittifaqına daxil olan qüdrətli bir tayfa olmuş və XVIII əsrdə Ontario və Quron göllərinin, habelə müqəddəs Lavrenti çayının sahillərində yaşamışdır. Quronlar delavarlara ilə illər boyu mübarizə aparmışlar. Amerikada ingilislərlə fransızların müharibələrində quronlar fransızların tərəfində olmuşlar.

gözləri iti olmalıdır, ləpir seçmək üçün isə təkçə həssaslığın olması kifayət deyildir.

– Deməli, bizi qarşılamaq üçün atamın göndərməyə söz verdiyi dost siz imisiniz, eləmi?

– Əgər siz serjant Dunqamın qızısınızsa, onda mənim haqqımda dediyiniz sözlər doğrudur; belə halda hətta delavərlərin¹ böyük peyğəmbərləri heç zaman sizin qədər doğru danışmamışlar.

– Mən Mabeləm, mənim dayım və bizə bələdçilik edən tuskarora bax, bu ağacların altında gizlənmişlər; dayımın adı Kap, tuskaroranın adı isə Arouxeddir. Biz elə güman edirdik ki, sizinlə yalnız gölün sahilinə yaxın bir yerdə rastlaşacağıq.

– Mən istərdim ki, sizə başqa, daha etibarlı bir hindi bələdçilik etsin, – deyərək Ləpirçi dilləndi, – yoxsa bu tuskaroralar mənim o qədər də xoşuma gəlmirlər, onlar atalarının qəbrindən çox uzaqlaşmışlar. Arouxed şöhrət sevən tayfa başçısıdır. İyün Şehi də onun yanındadır mı?

– Bəli, o da bizimlə gəlmişdir. Bilsəydiniz bu qadın nə qədər mülayim, sədaqətli bir məxluqdur!

– Özü də ürəyitəmiz, düzlük sevən adamdır. Amma Arouxedin haqqında bunu demək olmaz. Nə etmək olar, nə qədər ki, həyatın keşməkeşlərindən keçməli oluruq, bir çox şeylərə dözmək lazım gəlir! Doğrudur, tuskaroranın damarlarında delavərlərin dostu olan adamın qanından daha çox minq qanı vardır, bununla belə sizə tuskaroradan daha pis bələdçi qismət ola bilərdi.

Mabel:

– Əgər belədirsə, – dedi, – onda bəlkə də bizim xoşbəxtliyimizdir ki, sizə rast gəlmişik?

– Hər halda mənə rast gəlməyiniz sizi bədbəxtliyə düçar etməz, çünki serjanta söz vermişəm ki, lap canımdan keçməli olsam da, onun qızını sağ-salamat qorumağa gətirib çıxaracağam. Güman edir-dik ki, siz hələ qayığımızı qoyub gəldiyimiz şələləyə çatmamış, sizi

¹ Delavərlər – özlərini *lenni leaptlar* da adlandırırdılar, onlar XVIII əsrdə Delavar çayı ilə Atlantik okeanın sahilində, indiki Şimali Karolinayadək uzanan böyük bir sahədə yaşamış hindi qəbiləsidir. Onlar qüdrətli qəbilələr ittifaqı yaratmışdılar, bu ittifaq quronların qəbilə ittifaqı ilə mübarizə aparmışdır. Delavərlərin çoxu ingilislərlə ittifaq bağlayaraq onların mübarizəsində iştirak etmişdir.

qabaqlayacağıq. Mən bu fikrə gəlmişdim ki, bir neçə mil qabağa gəlsək, heç bir şey itirmərik, elə yaxşı ki, belə də etmişik, çünki ağılım kəsmir ki, Arouxed qayığı çayın iti axan yerindən keçirə bilsin.

– Baxın, dayımla tuskarora da buraya gəlirlər.

Bu zaman Kap ilə Arouxed qızın Ləpirçi ilə mülayim söhbətini görənlərə yanaşdılar. Qız Ləpirçidən öyrəndiyini bir neçə sözle izah etdi. Sonra onların hamısı ocağın başında oturan iki kişiye yaxınlaşdı.

İKİNCİ FƏSİL

Mogikan yeməyin arasını kəsmədi, onun yanındakı ağ adam isə ayağa qalxaraq şlyapasını ədəblə Mabelin qarşısında çıxartdı. O, gənc və çox sağlam idi, zahirdən mərd olduğunu söyləmək olardı. Onun əynində Kap kimi matros kostyumu olmasa da, ancaq geyimi dəniz həyatına alışmış adam olduğunu göstərirdi. O zamanlar əsil dənizçilər başqa peşələrdə çalışan adamlardan tamamilə fərqli bir zümərə təşkil edirdilər; türklərin adətləri, dilləri və özlərinə məxsus geyimləri onların müsəlman olduğunu göstərdiyi kimi, o vaxtkı dənizçilərin də adətləri, dilləri və geyimi onların hansı peşəyə qulluq etdiklərini aydın göstərirdi. Ləpirçi hələ heç də qoca deyildi, bununla belə Mabel ona rast gələrkən ürək döyüntüsü hiss etmədi, yəqin ona görə ki, bu adamla danışmağa özünü qabaqcadan hazırlamışdı; lakin Mabel ocaq başında oturan oğlanla üz-üzə gəldikdə başını aşağı salıb gözlərini yerə dikdi, çünki oğlanın baxışında duyduğu məftunluq qızı bir qədər çaşdırmışdı. Doğrudan da, Mabel və həmin oğlan bir-birini maraqlandırmaya bilməzdi, çünki onların hər ikisi gənc, gözəl idi və hər ikisi hələ alışmadıqları bir vəziyyətdə idi.

Ləpirçi mehribanlıqla gülümsəyib Mabelə müraciət etdi:

– Budur, sizi qarşılamaq üçün atanızın göndərdiyi dostlar bunlardır. Bunu görürsünüzmü, bu igid delavardır, həyatında başı nə qədər çox müsibət çəkmişdirsə, bir o qədər də şöhrət qazanmışdır. Onun hindi adı tayfa başçısına çox yaxşıdır, lakin bu adın deyildiyi dili nəşi adamlar çətinliklə öyrəndikləri üçün biz onun adını ingiliscəyə

çevirmişik və indi bu adama Böyük İlan deyirik. Siz elə zənn etməyin ki, o, qırmızıdərilili adama yaraşmayan fərdgirik işlətdiyinə görə belə adlanır; yox, bu kişiye ona görə belə ad qoyulmuşdur ki, çox fərasətlidir və hər bir döyüşünün karına gələn bütün hiylələrdən başı çıxır. Şübhə yox ki, Arouxed mənim nə demək istədiyimi başa düşür.

Bu zaman iki hindi bir-birini çox diqqətlə süzdü.

Sonra tuskarora mogikana yaxınlaşdı və onunla söhbətə başladı; kənardan baxan onların səmimi danışdıqlarını zənn edə bilərdi. Ləpirçi sözüne davam edərək dedi:

– Mister Kap, insan ayağı dəyməyən belə bir meşədə iki nəfər qırmızıdərilinin bir-biri ilə mehriban görüşüb salamlanması məni sevindirir. Bu, okeanda iki dost gəminin səsleşməsinə oxşayır. Dənizdən söhbət saldığım üçün gənc dostum Casper Uestern yadıma düşdü. Budur o. Bu oğlanın belə şeylərə bələdliyi vardır, çünki bütün ömrünü Ontarioda keçirmişdir.

Kap gənc dənizçinin əlini mehribanlıqla sıxaraq:

– Sizi görməyimə şadam, – dedi, – ancaq bunu da deməliyəm ki, hələ o qədər təcrübəli olmadığınız üçün siz hələ həyatda çox şey öyrənməlisiniz. Bu mənim bacım qızı Mabeldir; mən ona Maqni deyirəm, ancaq özü də bunun səbəbini bilmir; o ki qaldı sizə, kompasdan başınız çıxarsa, onda bacım qızına nə üçün Maqni dediyimi bəlkə başa düşə bilərsiniz.

Gənc dənizçi parıldayan qara gözlərini qızın qızarmış üzünə zilləyərək:

– Bunun səbəbini başa düşmək çətin deyildir, – dedi, – mən buna da inanıram ki, sizin Maqni kimi kompasdan bacarıqla istifadə edən gəmiçi heç zaman dayaza oturmaz.

– Belə de! Görürəm, siz bəzi terminlərə bələdsiniz və onları düzgün yerində işlədirsiniz, bununla belə mənə elə gəlir ki, təhlükəli dəniz səfərlərində az olmusunuz.

– Dənizçilər arasında işlənməyən sözləri bəzən bizim deməyimiz heç də təəccüblü deyildir, çünki günlərlə su üzü görmürük, vaxtımızın çoxu quruda keçir.

– Görək belə olmasın, cavan oğlan, görək belə olmasın! Dənizçini nə qədər az torpaq əhatə edərsə, onun üçün bir o qədər yaxşı

olar! Ancaq cənab Uestern, mən zənn edirəm ki, sizin gölün dövrəsində hökmən müəyyən miqdar torpaq vardır.

Mabel cəld etiraz edərək:

– Dayıcan, məgər okeanın dövrəsində “müəyyən miqdar torpaq” yoxdurmu? – deyər soruşdu.

– Yox, qızım, əksinə: okeanın özü müəyyən mənada torpağı əhatə edir... Ömrünü quruda keçirənlərə mən həmişə belə deyirəm, cavan oğlan. Belələri, necə deyirlər, dənizin ortasında yaşadıkları halda başa düşürlər ki, su torpaqdan daha qüdrətli və daha genişdir. Dünyanın işi belədir! Elə qəribə adamlar da vardır ki, ömürlərində hələ bir dəfə də dənizi görmədikləri halda güman edirlər ki, dənizə Qorn burnunu¹ dolanıb keçən matroslardan daha yaxşı baladirlər. Yox, yox, bu gördüyün torpaq vur-tut bir ada qədərdir.

Okean səfərinin həsrətini çəkən gənc Uestern qəlbində bu dənizçiyə dərin hörmət oyandığını hiss etdi. Bununla belə o, bütün ömrünü keçirdiyi uezsuz-bucaqsız sular diyarına təbii olaraq bütün varlığı ilə bağlı idi və bu diyar onun nəzərində hər cəhətcə gözəl idi. O, təvazökarlıqla dedi:

– Ser, sizin dediyiniz sözlər Atlantik okeanı barəsində doğru olardı, ancaq burada, Ontarioda torpağa hörmətimiz vardır.

Kap ürəkdən gülərək:

– Bunun səbəbi odur ki, torpaq həmişə gözümüzün qabağındadır! – deyər etiraz etdi. – Baxın, Ləpirçi dedikləri adam əlində buğlana-buğlana xörək götürür, bizi də yeməyə dəvət edir; düzünü deməliyəm ki, dənizdə quş tapmaq mümkündür deyildir. Cənab Uestern, bayraq-falın² ucundan yapışmaq nə qədər asandırsa, gənc xanıma qulluq eləmək də siz yaşda olanlar üçün bir o qədər asandır. Bunu da deyim ki, mən Ləpirçi ilə və hindi dostlarımızla bir az yeyib içəndək siz Mabelin stokanının və nimçəsinin boş qalmamasına fikir versəniz, şübhə etmirəm ki, qızı özünüzdən razı salarsınız.

Casper Uestern Mabelə qulluq etməyə başladı. Stul əvəzinə ağac kötüyünü ona yaxınlaşdırdı, quş ətinin ön dadlı parçasını ona təklif etdi, stokanını isə təmiz bulaq suyu ilə doldurdu. Mabelə

nəzakətlə və təmkinlə qulluq etmək nəticəsində onun rəğbətini daha çox qazandı. Ömrünü qadınlardan uzaqda keçirən adamların çoxu kimi gənc Uestern də Mabel ilə səmimi, açıq ürəklə və hörmətlə davranırdı. Doğrudur, oğlanın hərəkətlərində zəriflik yox idi, lakin xoş gələn başqa bir cəhət, yəni gəncliyə xas olan sadələşmə və səmimiyyət hiss edilirdi.

Hindilər səslərini belə çıxarmadan öz işlərində idilər, elə zənn etmək olardı ki, Amerikanın bu yerli sakinləri nə qədər yəsələr doymazlar. Burada oturan iki ağ adam söhbətçi idi, onların hər biri müxtəlif şeylər haqqında öz fikrindən əsla dönmək istəmirdi.

Yolçular kifayət qədər yedikdən sonra daha yaxşı və daha ləzzətli tikələr seçməyə başladığında, Kap yenə dilləndi:

– Mister Ləpirçi, siz belə şəraitdə güzəran sürməkdən, əlbəttə, razısınız. Biz dənizçilərin sevdiyi şeylərə sizin həyatınızda da çox rast gəlmək olur, ancaq dənizçilər suyu, siz isə torpağı hər şeydən üstün tutursunuz.

Kapın söhbət etdiyi ağ adam buna etiraz edərək dedi:

– Ancaq biz də öz səyahətlərimizdə və səfərlərimizdə suya rast gəlirik; biz sərhəd adamıyıq, buna görə də tüfəng və ovçu bıçağı kimi avaradan və balıqçı çəngəlidən də istifadə etməyi bacarıyıq.

– Yaxşı... Deyin görüm, siz reyaları¹ sahmana salmağı, lot² buraxmağı, şturval³ ilə gəmini idarə etməyi, kabal stropundan⁴ və gəmi iplərindən istifadə etməyi bacarırsınız? Söz yox ki, avar qayıqçının karnə gələn şeydir, ancaq deyin görüm, gəmidə onun nə faydası var?

– Mən hər cür peşoni sevirəm və əminəm ki, bunların hamısının faydası vardır. Bir çox qəbilələr içərisində mənim kimi olan adamlar adətlərin bir-birindən necə fərqləndiyini başa düşürlər. Mincələrin üzünə boyaq çəkmələri delavərlərin üzünə boyaq çəkmələrindən fərqlənir. Buna görə də döyüşçünü skvay paltarında görməyə ümid edənlər çox yanılırlar. Mən hələ qocalmamışam, ancaq

¹ Reyalar – gəminin dor ağacının dövrəsində olan köndolon taxtalarıdır, yelkonları bunlara bağlayırlar.

² Lot – dənizin dərinliyini ölçmək və dənizin dibindən torpaq nümunəsi götürmək üçün işlədilan cihazdır.

³ Şturval – gəminin sükannı idarə etmək üçün istifadə olunan dostokli çarxdır.

⁴ Kabal stropu – düşən şeyləri və ya yükü qaldırmaq üçün yoğun ipdən hörülən kondir ilgok və ya halqadır.

¹ Qorn burnu – Odlu Torpaq arxipelaqının axırıncı adasında, Amerikanın ön cənub burnudur.

² Bayraq-fal – gəmilərdə bayraqlarını qaldırmaq üçün işlədilan kondir

meşələrdə yaşamışam və insan təbiəti ilə müəyyən dərəcədə tanışam. Şəhərlərdə yaşayanların biliyinə heç zaman çox bel bağlamışam: tüfəng atəşilə hədəfi düz vurmaq və ya meşədə ləpir tapmaq üçün kifayət dərəcədə iti gözləri olan adama şəhərlərdə hələ bir dəfə də rast gəlməmişəm.

– Mister Ləpirçi, elə mən də cynən sizin kimi düşünürəm. Küçələrdə veyillənməklə, bazar günləri kilsəyə gedib oxunan dualara qulaq asmaqla əsil insan olmaq olmaz. Cavan oğlanın gözlərini açmaq istəyirsinizsə, onu ucsuz-bucaqsız okeana göndərin, qoyun başqa millətləri görsün və ya təbiətin siması adlandırdığım şeylərlə tanış olsun. Məsələn, bizim yeznə serjantdır, özü çox yaxşı oğlandır, əsgərlik edənlərin heç birindən geri qalmaz, – əlbəttə, özünə görə, – axı görək indi onun əlindən nə iş gələr? O, vur-tut, əsgərdir! Əlbəttə, onun serjant rütbəsi vardır... ancaq elə o da əsgər kimi bir şəxsdir, bunu siz özünüz də bilirsiniz. O mənim yazıq bacım Bricetlə evlənmək istəyəndə, bu adamın hansı yuvanın quşu olduğunu, kimə nə xeyir verə biləcəyini bacıma demişdim, çünki bu mənim borcum idi. Amma heyif ki, qızların eşqi topuğuna vuranda başlarını itirirlər, bunu siz də bilirsiniz! Doğrudur, deyirlər ki, indi o, qalada böyük adam olubdur; amma ərinin bu günlərini görmək onun yazıq arvadına nəsihət olmadı, çünki bu zavallı on dörd il bundan əvvəl ölmüşdür.

Ləpirçi:

– Əsgər adı şərəfli addır, – dedi, – ancaq əsgər görək haqq iş uğrunda vuruşsun. Təqsir həmişə fransızlarda olduğuna görə, deyə bilərəm ki, sizin serjantın vicdanı pakdır, özü də xoşxasiyyət adamdır. Mən yalnız minqlərlə vuruşandan sonra çox şirin yatıram, halbuki hindi kimi yox, ağ adama layiq olan qayda ilə vuruşmaq mənim adətimdir. Məsələn, bizim bu İlanın öz vərdişləri, mənim də öz vərdişlərim vardır; bununla belə biz illər boyu çiyin-çiyinə durub düşmənlə vuruşmuşuq və bir-birimizin vərdişləri haqqında heç zaman pis fikrə düşməmişik! Mən onun iliyinə işləmiş bütün əfsanələrin əksinə olaraq cənnətin də bir olduğunu, cəhənnəmin də bir olduğunu ona deyirəm; amma bunu da deyirəm ki, həm cənnətə, həm də cəhənnəmə gedən yollar çoxdur.

– Belə olmağına belədir! Siz haqlısınız, o da görək sizə inansın; amma mənə cəhənnəmə gedən yolların çoxu qurudadır. Mənim

zavallı bacım Bricet qıl körpüsündən danışırdı. Elə dənizin özü də qıl körpüsüdür, buna görə, kim sahiləndən uzaq olsa günaha batmaz. Amma mən elə zənn etmirəm ki, bu dediklərimi sizin göllərə aid etmək olar.

Ləpirçi cavab verdi:

– İnanıram ki, şəhərlər və kəndlər insanların günaha batmasına səbəb olur, lakin bizim göllərin dörd tərəfi meşəlikdir, bu isə ibadət üçün ən yaxşı məbəddir. Mən buna da inanıram ki, insanlar hətta səhrada da həmişə bir-birinə tay deyillər: minqlə delavar arasındakı fərq günəşlə ay arasında olan fərq qədər ayındır. Dostum Kap, bunlar bir yana, mən şadam ki, bir-birimizə rast gəldik; elə bunun özü də məni sevindirir ki, suyu duzlu olan göllərin olduğunu Böyük İlan söylədiniz.

– Buna nə Arouxed, nə də İlan şübhə etməməlidir, ancaq bunu da etiraf edirəm ki, daxili dənizlərin, hətta şirin sulu dənizlərin olduğu haqqında deyilən sözlərə mən özüm çətinliklə inana bilərəm! Bu böyük səfərə çıxmaqdan məqsədim, həm bunları gözümlə görüb yəqin etmək, həm də serjanta və Maqniyə yaxşılıq etməkdir, çünki bilməlisiniz ki, serjant mənim bacımın əridir, Maqniyə isə öz qızım kimi sevirəm.

Ləpirçi söhbətə bir az ara verdikdən sonra sözü davam etdi:

– Qoynunda yaşadığımız təbiətin zənginliyi ilə biz o qədər də fəxr etmirik, biz çox yaxşı bilirik ki, dağlarda və dənizə yaxın yerlərdə...

– Dənizdə, – deyə Kap onun sözünü kəsdi.

– Qoy siz deyən olsun, dostum, dənizdə yaşayanların üstünlükləri səhrada yaşayan bizim kimi insanlarda yoxdur. Amma bizim öz qabiliyyətimiz var, şöhrətlə və lovgalıqla heç bir əlaqəsi olmayan, anadangəlmə qabiliyyətimiz vardır. Mən sərrast atıcı kimi, bir də ləpirləri tanımaqda və tapmaqda mahirəm, mənə ovçu və kəşfiyyatçı vərdişi vardır. Doğrudur, mən avar çəkməyi və balıq tutmağı da bacarıram, ancaq bununla fəxr edə bilmərəm. Amma bax, serjantın qızı ilə söhbət edən gənc Casper başqa aləmdir: demək olar ki, o da balıq kimi su ilə nəfəs alır. Şimal sahillərində yaşayan hindilər və fransızlar Casperin bu sahədəki bacarığına görə ona Şirin Su adı qoymuşlar. O, meşə ciğirində təsadüf edilən tonqallara deyil, məhz avarlara və gəmi iplərinə alışmışdır.

Kap:

– Doğrudan da belədir, – dedi, – sizin dediyiniz işləri bacarmaq üçün də adamda görək qabiliyyət olsun. Boynuma alıram ki, bax bu ocaq mənim bütün dənizçilik biliklərimi alt-üst etmişdir. Arouxed sizin ocağınızdan qalxan tüstünü gören kimi dedi ki, bu ocağı ağızlu adam qalamışdır. Belə şeyləri bilmək elə bir ustalıqdır ki, onu qaranlıq gecədə gəmi sürmək məharətilə müqayisə etmək olar.

Ləpirci, ehtiyatlı olmaq adətinə görə çox yavaşdan, lakin ürək-dən gülürək cavab verdi:

– Bu heç də təəccüblü deyildir. Biz bütün vaxtımızı meşələrdə və düzlərdə keçirdiyimiz üçün təbiətin dərslərini öyrənmək bizim üçün hər şeydən asandır. Biz ləpir axtararkən və ya verilmiş tapşırığı lazımı yerinə çatdırmaq üçün yolumuzu meşələrdən salarkən, belə şeylərdən baş çıxara bilməseydik, biz də bu gördüyünüz kötülər kimi gərəksiz olardıq. Adına Şirin Su dediyimiz bu oğlan öz suyunu o qədər sevir ki, ocağa iki-üç yaş budaq atmışdı, halbuki ayağının altında istədiyi qədər quru çir-çirpı vardı; yaş budaq yananda isə ondan qara tüstü çıxır, bunu siz dənizçilər, əlbəttə, bilməmiş olmazsınız. Amma bunu bilmək o qədər də böyük ustalığ istəməz!

– Əgər bu qədər xırda fərq Arouxedin gözündən yayınmamışsa, deməli onun çox iti gözləri vardır.

– Arouxedin belə gözləri olmasaydı, o, pis hindi olardı. Yox, indi müharibə gedir, buna görə də heç bir hindi bütün hissələrini itiləməmiş səfərə çıxmaz. Meşə elminin bütün cəhətləri ilə yalnız bir çox illər ərzində ətraflı tanış ola bilməmişəm, çünki qırmızıdərilinin bildiklərinin ağı adamın öyrənməsi asan iş olmadığı kimi, mənə, ağı adamın bildiklərinin də qırmızıdərilili adamın tezliklə öyrənməsi çətinidir. Onu deyim ki, mən özüm də şəhər həyatına az bələdəm, ona görə ki, ömrümün çoxunu meşələrdə keçirmişəm.

– Siz yaxşı ustalaşmışsınız, mister Ləpirci! Belə şeyləri o qədər yaxşı bilirsiniz ki, adamı heyretə salırsınız! Amma mənə elə gəlir ki, dənizdə böyümüş adamın bütün bu şeyləri öyrənməsi o qədər də çətin olmaz, ancaq görək adamda belə şeylərlə məşğul olmağa həvəs olsun.

– Mən başqa fikirdəyəm. Qırmızıdərilili adamların adətlərinə ağı adamın alışması, ağı adamların adətlərinə isə qırmızılardan alışması çətinidir.

– Biz dənizçilər isə dünyada o qədər çox yer gəzib görmüşük ki, deyirik çinlinin də təbiəti, hollandiyalının da təbiəti bir şeydir. Mən buna tamamilə əminəm, çünki görmüşəm ki, hamı qızıl-gümüşü sevir, bütün insanların çoxunun xoşuna gəlir.

– Amma siz dəniz sayyahları qırmızıdərilili adamlara az bələdəsiniz! Dediyiniz çinlilərdən eləsinə rast gəlmisinizmi ki, od içində qalib ölümlə üz-üzə durduğu zaman öz döyüş mahnılarını oxumuş olsun? Nə qədər ki, siz mənə belə bir çinlini və ya xristianı göstərə bilməmişiniz, elə bir ağı adam da tapılmaz ki, onda qırmızıdərilili adamın təbiəti olsun; ağı adam üzdən nə qədər igid görünərsə də, çap edilmiş bütün kitabları oxumuş olsa da, qırmızıdərilili adamın yerini verməz!

– Yalnız vəhşilər bir-birinin başına bu cür şeytan oyunu gətirə bilərlər! – deyər Kap nəhayətsiz meşə taclarına təlaşla nəzər saldı. – Ağı adama heç zaman belə əzablar verilməmişdir.

– Bax burada siz yenə səhv edirsiniz, – deyər Ləpirci etiraz etdi və ətin daha yaxşı parçasını soyuqqanlılıqla seçib götürdü. – Doğrudur, belə əzablara yalnız qırmızıdərilili adamlar tab gətirə bilər və belə əzablara ağı adamın düçar edilməsi halları az olmur!

Kap təmkinlə danışmağa çalışır, lakin buna müvəffəq olmurdu. O:

– Xoşbəxtlikdən, əlahəzrətin müttəfiqlərindən heç kəs Böyük Britaniyanın namuslu təbəələrinin heç birinə bu cür vəhşicəsinə divan tutmağa cürət etməz. Kral donanmasında mən az xidmət etmişəm, bu doğrudur, ancaq bu donanmada xidmət etməyənə xidmət etmişəm, bu az iş deyildir. Dənizdə quldurluq etməyə gəldikdə – düşmən gəmilərinə basqın edib onları bütün var-yoxu ilə birlikdə ələ keçirməyə gəldikdə, – bu işdə mən qat-qat qabıq qoymuşam. Ancaq ümidvaram ki, fransızların müttəfiqləri olan vəhşilərə gölün bu tayında rast gəlmək olmaz; bir də görək ki, siz özünüz də dediniz ki, Ontario çox böyükdür, eləmi?

Üzü gündən qaralan və saf küləklərin təsirindən qırmızı rəngə çalan Ləpirci təbəssümünü gizlətməyərək:

– Düzdür, Ontario bizə böyük görünür, – deyər etiraz etdi, – ancaq mən elə zənn edərdim ki, bu göl bəzilərinə dar görünə bilər. Düşməndən uzaq olmaq lazım gələndə, Ontario, doğrudan da o qədər geniş olmur. Düşmən gölün o tayından o biri tayına üzə-üzə keçməyə cürət etməyəndə, asanlıqla onun yanından dolanıb keçə bilər.

Kap bərkədən öskürdü və nəzakətsizliyinə peşman olmuş kimi donquldanaraq:

– Hə-ə! – dedi. – Sizin lənətə gəlmiş şirin sulu gölmələriniz belə imiş! Hələ heç kəs eşitməmişdir ki, hər hansı bir dəniz qulduru və ya gəminin özü Atlantik okeanın bir başından o biri başına onun kənarı ilə gedib çata bilsin.

– Bəlkə okeanın sonu yoxdur?

– Okeanın nə sonu var, nə kənarı, nə də dibi. Atlantik okeanın o biri tərəfində gəmi qayıрмаğı bacarmırlarsa, burada lövbər salan tayfadan bu okeanın başqa bir sahilində möhkəmcə şvartlanmış¹ olan tayfanın qorxusu yoxdur. Belədir ki, var, Atlantikanın sahillərində yaşayan xalq nə öz dərisi üçün, nə də skalpları² üçün əsla qorxmır! Həmin okeanın sahillərindəki ölkələrdə yaşayan adamlar gecələr yatarkən xatircəm ola bilirlər ki, yuxuda olduqları zaman başlarından bir tük də əskik olmayacaq və səhər saçlarının sağ-salamat yerində olduğunu görəcəklər... bu şərt ilə ki, başlarına saç əvəzinə parik qoymamış olsun.

– Amma buralarda belə olmur. Mən bu barədə ətraflı danışmayacağam, yoxsa, bizim Şirin Su adlandırdığımız oğlanın söhbətinə diqqətlə qulaq asan qəşəng qız qorxar; mən təhlükələrə alışmamış olsaydım, bizimlə qarnizon arasında olan yerlərdən belə bir vaxtda keçməyimi ağılsızlıq hesab edərdim, çünki indi bu sərhəd çox qorxuludur. İndi Ontarionun həm bu tayında, həm də o biri tayında irokezlər çoxdur. Dostum Kap, bax buna görə də serjant bizdən xahiş etmiş ki, sizin qabağımıza gələk və sizi ötürək.

– Necə? Olmaya əclaflar əlahəzrət qalasının topları qurulan yerə yaxınlaşmağa cürət edirlər?

– Ovçu yaxında olanda da qarğalar maral cəmdəyinin yanına toplaşmırlarmı? İrokezlərin buralara gəlib çıxması heç də təəccüblü deyildir. Qalalarla obalar arasında ağ adamlar gəzirlər, irokezlər isə onları gözədən qoymurlar. Bu əclafların yerini öyrənmək üçün İlan çayın bir tərəfi ilə gəlmiş, mən də o biri tərəfi ilə gəlmişəm. Casper isə qayıq çayda tək sürmüşdür. Onun igid matros olması əbəs deyildir. Serjant öz qızından, onu necə sevdiyindən, qızın necə qəşəng

¹ Şvartlanmış – sahile və ya körpüyə yoğun, hörmə məftil ipi (şvartla) bağlanmış

² Skalp – soyulmuş baş dərisi

və sözə baxan olmasından Casperə ağlaya-ağlaya danışmışdı; buna görə də Casper minqlərin üstünə lap əliyalın cummağa hazır idi. Buna görə də bizə qoşulmaya bilməzdi!

– Sağ olun, sağ olun! Belə bir işə razı olan adam tərifə layiqdir; amma mənə elə gəlir ki, bu mehriban oğlan çox böyük təhlükə ilə üz-üzə gəlməmişdir, düzdürmü?

– O, qayıq çayın iti axan yerindən keçirəndə, bir də sonra girdəbdən gözlərini çəkməyərək burunun yanından burulub keçəndə atəşə tutula bilirdi, böyük təhlükə də bundan ibarət olmuşdur. Hər tərəfdən pusqularla əhatə edilən çayda səfərə çıxmaq mənə təhlükəli səfərlərin hamısından dəhşətlidir. Casperin həyatı da məhz belə bir dəhşətli təhlükədə olmuşdur.

– Bəs onda serjant mənə belə şəraitdə yüz əlli mil yol getməyə nədən ötrü vadar etmişdir? Məni açıq dənizə göndərin, düşməni gözümlün qabağında qoyun, mən də uzaq məsafədən, ya da onunla qabaq-qabağa duraraq ona yaxşıca toy tutaram; ancaq yuxuda olan quş kimi vurulmaq mənim xoşuma gəlməz. Əgər Maqni yanımda olmasaydı, gədimi bax bu saat döndərib geriyyə, Yorka qayıdardım; o ki, qaldı Ontarioya, suyunun duzluumu, yoxsa şirin olduğunu qoy bu göl özü ayırd eləsin.

– Bu o qədər də faydalı olmazdı, dostum dənizçi! Geriyə qayıtmaq yolu daha uzundur və demək olar ki, o da qabağa gedən yol qədər təhlükəlidir. Bizə bel bağlayın, biz də sizi sağ-salamat aparırıq, ya da hindilər skalplarımızı soyub apararlar.

Kap saçını adətən sıx hörür və bu hörüyü ilan balığı dərisinə geydirirdi, daz təpəsi isə açıq qalırdı. O, Ləpirçinin son sözlərini eşidərkən, qeyri-iradi olaraq əlini hörüyünə və daz başına çəkdi, sanki başının dərisinin soyulub-soyulmadığını yoxlamaq istəyirdi. Kap əslində qorxaq deyildi və ölümle dəfələrlə üz-üzə gələrkən özünü itirməmişdi. Lakin ölümü Ləpirçinin qısaca və təsirli təsvir etdiyi şəkillərdə görməmişdi. Geriyə çəkilmək haqqında fikirləşmək gec idi, buna görə də Kap cürətlə qabağa getməyi qət etdi. Halbuki, onu belə bir çətin vəziyyətə salan serjantı öz ürəyində söyməkdən çəkinmədi. O, fikrini cəmləşdirərək cavab verdi:

– Mister Ləpirçi, şübhə etmirəm ki, körpüyə sağ-salamat yan alacağıq. Qalaya çatmağa hələ çoxmu qalır?

– On beş mildən bir az çox qalır; çay iti axır, minqlər mane olmasalar, tez keçib gedirik.

– Yolumuzun axırnadək ştirbortumuz¹ da, baktortumuz² da meşə olacaqdır, düzdürmü?

– Nə dediniz?

– Deyirəm ki, yolumuz yenəmi bu lənətə gəlmiş meşələrin içindən keçəcəkdir?

– Yox, yox, qayıqla gedəcəksiniz, Osveqonu³ isə qoşunlar üzən ağacların təmizdəmişlər. Qayıq çayın axarı ilə başısağa gedəcəkdir, çayın axarı isə çox sürətlidir.

– Biz çayın dayaz yerlərindən dolanıb keçməyə çalışarkən və qayaların qabağından burulub dönərkən, sizin bu minqlərin bizi atəşə tutmalarına axı nə mane ola bilər?

– Mister Kap, Böyük İlanın başına baxın. Başının sol qulağına yaxın yerində bıçaq yarasının çapıqını görürsünüzmü? Bax yalnız mənəm bu uzun tufəngimdən atılan güllə onun skalpının salamat qalmasına səbəb oldu. Minq Böyük İlanı yerə yıxıb onun başının derisini bıçaqla soymağa başlayanda, mən özümü ona yetirdim, əgər bir-cə dəqiqə geciksəydim, Böyük İlanın işi bitirdi. Böyük İlanın ölümü ilə pəncələşdiyi yerə məni təsadüf gətirib çıxartdı; mən onun həyatının təhlükədə olduğunu təsadüfən bildim. Dostun başına tomahavk⁴ endirilərkən, əlbəttə, cəld fikirləşsən, özün də tez tədbir görürsən. O vaxt mən də belə etdim, yoxsa Böyük İlanın ruhu çoxdan bu dünyanı tərk edərdi və babaları gedən xoşbəxt diyarda indi ov olardı.

– Bəsdir, bəsdir, Ləpirçi! Bu barədə boş-boş danışmaqdan, təpədən-dırmağa soyulmaq yaxşıdır; axşama az qalır, yaxşı olardı ki, dediyiniz çayla üzüb getməyə hazırlaşaq... Maqni, yola çıxmağa hazırsanmı?

Mabel diksindi, qıpqırmızı oldu, getmək üçün hazırlaşmağa başladı. O, Kapla Ləpirçinin söhbətindən bir-cə kəlmə belə eşitməmişdi, çünki Şirin Su Mabelin getmək istədiyini, ancaq hələ uzaqda olan limanı təsvir etməklə, onun atası haqqında (Mabel hələ uşaqlıqdan

atasını görməmişdi) və sərhad qarnizonlarında xidmət edənlərin həyatı haqqında öz söhbətlərilə bu qızın başını qarışdırmışdı. Yola düşmək üçün hazırlıq başlandıqda bu söhbətlər də kəsildi; bələdçilərin şөлələri yüngül olduğu üçün yır-yığış bir neçə dəqiqəyə qurtardı və hamı yola düşməyə hazır oldu. Lakin birdən Ləpirçi bir az çır-çırpı yığdı (bunun içində lap yaxşı olan budaqlar da vardı) və qaralmaqda olan ocağa atdı ki, ocaqdan mümkün qədər qalın və qara tüstü qalxsin; Ləpirçinin bu hərəkəti yoldaşlarını təəccübləndirdi.

Ləpirçi gənc matrosa müraciət edərək:

– Casper, – dedi, – əgər sən öz izini itirə bilərsənsə, onda düşərgə yerində qalanan ocağın tüstüsü zərərlə özünə xeyir verər. Əgər minqlər bizdən on mil uzaqdadırlarsa, onların bəziləri təpəyə və ya ağaclara çıxıb bu tüstünü hökmən görürlər; qoy onlar tüstünü görüb buraya qonaq gəlsinlər.

Gənc matros Mabel ilə rastlaşdığı andan bəri təhlükəni daha dəhşətli bir şəkildə təsəvvür edirdi; buna görə də o, soruşdu:

– Minqlər izimizi tapsalar nə olar? Biz yol getdikcə çaya doğru geniş bir ciğir salırıq.

– Ciğir nə qədər enli olsa bir o qədər yaxşı olar; biz gərək minqlərdən daha fəndgir olaq ki, onlar oraya gəlib çıxdıqda, qayıq hansı tərəfə – çayla başısağımı, yoxsa başıyuxarımı getdiyini öyrənə bilməsinlər. İzi yalnız su tamamilə itirə bilər, həm də bu şərtlə ki, izin iyi gəlməsin. Bilirəmmi, Şirin Su, minqlər şölələnin o tayında bizim izimizi tapdıqda gözə-gözə bu tüstü olan yerə gəlib çıxarlar, sonra isə aydındır ki, elə güman edərlər ki, biz çayla başıyuxarı üzüb getməyə başladığımız üçün, indi də bu istiqamətdə yolumuza davam edirik. Onlar yalnız bir-cə şeyi, yəni bir neçə adamın qaladan çıxıb buralara gəldiyini öyrənə bilərlər. Minqin heç ağılına da gəlməz ki, biz buraya bir-cə şeyin xatirinə, yəni ona görə gəlmişik ki, başımızdan keçərək həmin gün geri qayıdaq.

Casper, Ləpirçinin fikrini təsdiq edərək dedi:

– Əlbəttə, çətin ağılım kəsir ki, minqlər serjantın qızından xəbər tutmuş olsunlar, çünki qızın buraya gəlməsi çox gizli saxlanmışdır.

Ləpirçi:

– Minqlər burada da heç bir şey öyrənə bilməzlər, – deyər cavab verdi; yol yoldaşları gördülər ki, Ləpirçi Mabelin balaca ayağının yarpaqların üstündə qalan izlərini çox səylə tapdalayır. – Yəqin ki,

¹ Ştirbort – sağ tərəf

² Baktort – sol tərəf

³ Osveqo – Ontario gölüne tökülən çaydır.

⁴ Tomahavk – hindilərin döyüş baltası

maral öz balasını gözdirdiyi kimi, bu qoca duzlu su balığı da öz bacısı qızını yanına salaraq talanın bir başından girib o biri başından çıxmışdır! Məna bax, Casper, – deyə Ləpirçi həmişəki kimi boğuz səslə güldü və yenə sözüne davam etdi, – gəlsənə bu qoca dəniz-çini şəlalənin o tayına göndərək, qoy orada minqlərin qarşısında öz hünərini göstərsin!

– Bəs onun qəşəng bacısı qızının halı necə olar?

– Yox, qorxma! Qızın başından bir tük belə əskik olmaz; qız meşonin qalın yerindən keçən yol ilə piyada gedər, biz də bu Atlantika dənizçisini sinayarıq. Onda bir-birimizə tez bələdləşirik. Görək onun silahı döyüşə hazırdımı; bir də ki, o özü də sorhəddə günümüzün necə keçdiyini görər.

Gənc Casper gülümsədi, çünki bir az oylonib kefini açmaq istəyirdi, bir də ki, Kapın özünü çəkib öyüd-nəsihət verməsi ona toxunmuşdu. Ancaq Casper Mabelə görə nigaran idi. O soruşdu:

– Serjantin qızı qorxmazmı?

– Əgər az da olsa atasına çəkmişsə, onda qorxmaz. Bu qız təhər-təhrindən qorxağa oxşamır. Bu mənim öhdəmə, Şirin Su, bu işi mən tək özüm görürəm.

– Yox, Ləpirçi, sən özünü də, Kapı da qorq edərsən; əgər qayıq şəlalədən keçəcəkdirsə onda mən də görək qayıqda olam.

– Yaxşı, qoy belə olsun. Məndən razı qaldınmı?

Casper gülüb başını tərpətdi; bundan sonra onlar bu barədə daha danışmadılar.

Onlar, nəhayət, qayıq olan yerə gəlib çıxdılar.

ÜÇÜNCÜ FƏSİL

Məlumdur ki, Ontarionun cənub hissəsinə tökülən çayların, demək olar ki, hamısı ensizdir, lal axır və dərinidir. Lakin bu cəhətdən istisnalıq təşkil edən elə çaylar da vardır ki, onların bəzi yerlərində su iti axır, ya da bu çaylarda aşırımlar, bəzi yerlərində isə hətta pillələr vardır. Oncaida ilə Onondaqanın¹ birləşməsindən əmələ gələn Osveqo çayı da belədir. Bu çay təpəlik diyarın səkkiz və ya doqquz mil uzunluğunda olan bir yerindən axıb keçir, öz-

¹ Oncaida və Onondaqa – Osveqo çayının qollarıdır.

özündən əmələ gəlmiş tobii meydançaya çatır və buradan on-on beş fut aşağı düşür. Bu yerdə çay dərinləşir, əsrarla və sükut içində axır, nəhayət, Ontario gölünün sular xəzinəsinə öz payını verir. Kap və onun yol yoldaşları Moxauk¹ sahilində sonuncu hərbi stansiya olan Stanuisk qalasından qayıqla gəlmişdilər, qayıq isə sahilin yaxınlığında qoymuşdular. Ləpirçidən başqa onların hamısı qayığa mindi, Ləpirçi isə bu yüngül qayığı itələyib suya salmaq üçün çayın کنارında qalmışdı. Bu meşə sakini, avardan yapışıb sükançı yerində oturan gənc, şirin su matrosuna sürəcior edərək:

– Casper, sükanı döndür, – dedi. – Sükanı döndür, qoy elə bil-sinlər ki, biz geriye üzüb getmişik! O lənətə gəlmiş minqlər izimizi tutub buraya gəlsələr, çayın کنارındaki lehməlikdə qalan izləri də hökmən nəzərdən keçirəcəklər. Bunlar qayığın çayın axırına qarşı yönəldilmiş olduğunu gördükdə, əlbəttə, elə güman edəçöklər ki, biz çayla başıyuxarı üzüb getmişik.

Əmr yerinə yetirildi. Möhkəm və çevik Ləpirçi qüvvətli əli ilə qayığı itələdi, özü isə çox cold sıçrayıb qayığın burun tərəfinə mindi; onun hərəkəti o qədər yüngül idi ki, qayıq hətta yırgalanmadı. Çayın ortasına çatdıqda Casper qayığı döndərdi və çayın axırı ilə, başıaşağı səssizcə sürdü.

Bu, hindilərin adətən ağac qabığından qayırdıqları yüngül qayıqlardan biri idi, bunlar çox yüngül və rahat olduqları üçün çaylarda dayaz yerdərdən, üzən ağac gövdələrinin arasından və başqa maneələrdən keçə bilər.

Qayığın sornişinləri çox zaman qayığı boşaldıb, onu bir neçə yüz yard çiyinlərində aparmalı olurdular. Bu qayığı birçö adam asanlıqla qaldıra bilərdi. Lakin qayıq uzun və kifayət qədər enli idi. Təcür-bəziz adam qayığın bu qədər yüngül olmasını ciddi nöqsan hesab edirdi. Lakin qayığa bir az bələdləşdikdə, ondan istifadə etməyən əsla təhlükəli olmadığını yəqin edirdi. Mabel öz dayısı ilə bu qayığın şıltaqlığına o qədər alışmışdılar ki, indi qayıqda tamamilə xatircəm oturmuşdular. Qayıq yaxşı qayrılmışdı. Onun balaca qabırğaları qayıqla bərkidilmişdi; qayıq zahirən kövrək və davamsız görünərdə də çoxlu yük götürür, böyük ağırlığa tab gətirə bilərdi.

¹ Moxauk – Hudzon çayının bir qoludur və bu çaya Olbani şəhərinin şimalından tökülür.

Kap qayığın içindəki alçaq skamyada oturmuşdu. Böyük İlan onun yanında çöməlmişdi; Arouxed sükanın yanındakı yerini tərk edərək öz arvadı ilə qabaq tərəfdə oturmuşdu. Mabel dayısından dal tərəfdə öz boxçalarının birinə söykənmişdi, Ləpirçi qayığın burun tərəfində, Casper isə sükanın yanında dayanmışdı. Onlar uzun avarları ilə ehtiyatla çəkirdilər ki, sudan heç səs çıxmırdı. Yavaş danışırdılar, çünki qalaya yaxınlaşdıqca və ağac bitməyən açıqlığa çıxdıqları üçün ehtiyatlı olmağın çox vacib olduğunu hiss edirdilər.

Osveqo çayının bu yeri dərin idi, lakin enli idi; onun tünd rəngə çalan suyu günəş işığının yolunu bəzi yerlərdə tamamilə kəsən başaşağı sallanmış ağacların arasından burulub keçirdi. Çayın bəzi yerlərində hər hansı bir nəhəng ağac çaya üfuqi vəziyyətdə qanad görünürdü; buna görə də qayıq sürənlər bu ağacın budaqlarına toxunmamaq üçün çox səy göstərirdilər. Kolların və kiçik ağacların aşağı budaqları tamamilə suyun içində idi. Bir sözlə, burada zəngin təbiəti insan öz tələbatına və arzularına hələ tabe etməmişdi. Təsəffüflər doğura bilən gözəl, qərribə bir mənərə özünün sərt özəmətilə adamı valeh edirdi.

Xatırlatmaq lazımdır ki, povestimizdə təsvir edilən hadisələr 175... ildə baş vermişdir. Bu uzaq keçmişdə Nyu-York koloniyasının məskun yerləri ilə Kanadanın sərhədlərinə qovuşan yerlər arasında hərbi əlaqə üçün iki yol vardı; bunların biri Şamplen və Corc göllərindən, o birisi isə Moxaukdan, Vud-Krikdən, Oneida çayından və yuxarıda göstərilən çaylardan keçirdi. Bu yollar boyu uzun hərbi postlar yaradılmışdı, lakin Moxaukun mənbəyindəki sonuncu qaladan başlayaraq Osveqo çayının töküldüyü yerədək yüz mil məsafədə hərbi postlar heç yox idi; Kap ilə Mabel bu məsafənin çox hissəsini Arouxedin himayəsi altında qət etmişdilər.

Ləpirçi:

– Mən bəzən arzu edirəm ki, – dedi, – yenə dinclik olsun, adamlar yenə meşələrdə azad gözə bilsinlər, heyvan və balıqlardan başqa heç bir düşməyə rast gəlməsinlər. Nə yaxşı vaxt idi! Biz Böyük İlanla çayların sahillərində xoş günlər keçirir, quş, ağ balıq və forel yeyir, minqlərdən ehtiyat etmir və skalpimizin da hayına qalmırdı! Bəzən çox arzu edirəm ki, o xoş günləri bir də görək, çünki özüm kimilərini öldürməyi xoşlamıram. Əminəm ki, serjantin qızı məni insana əziyyət verməkdən xoşlanan bir cani hesab etmir...

Ləpirçi bu sözləri deyərək dönüb qıza baxdı; Ləpirçiyə çoxdan alışmış dostu da onun gözəl olduğunu iddia edə bilməzdi, bununla belə, bu meşə ovçusunun saf qəlbi, mehriban və səmimi olduğunu bürüzə verən təbəssümü Mabelə çox xoş gəldi. Bu gənc xanım gülümsünərək cavab verdi:

– Güman etmirəm ki, atam səhrada mənə bələdçilik etməyə canını göndərmiş olsun.

– O, buna razı olmaz, heç zaman razı olmaz! Serjant hünərli adamdır, biz onunla bir çox səfərlərdə və vuruşmalarda, onun özü demişkən, əl-ələ vermişik, hərçənd ki, qarşımda fransız və ya minq olan zaman sərbəstcə əl-qol açmaq imkanım olmasını daha çox sevirəm.

– Deməli, atamın öz məktublarında tez-tez xatırladığı gənc dost siz imişsiniz, eləmi?

– Atanızın gənc dostu? Serjant dünyaya məndən otuz il qabaq gəlmişdir; bəli, bəli, o məndən otuz yaş böyükdür və məndən otuz dəfə yaxşıdır.

Kap, dörd tərəfində su olduğunu görüb ürəklənməyə başlayaraq, söhbətə qoşuldu:

– Dostum Ləpirçi, siz serjantin qızının gözündə yəqin ki, belə deyərsiniz. On doqquz yaşlı bir qız kişinin otuz yaş böyük olmasına əhəmiyyət verməz!

Mabel bu sözləri eşidərkən qızardı, sükana tərəf dönüb baxdıqca, onun gözləri Casperin qıza zillənən gözllərlə rastlaşdı. Elə həmin dəqiqədə ağacların tağı altında əsib suyu yüngülcə ləpələndirən xəfif külək uzaqdan boğuş uğultu səsinə gətirdi.

Kap uzaqdakı hürüşmə səsinə eşidən it kimi qulaqlarını şək-ləyərək:

– Nə xoş səsdir! – dedi. – Yəqin ki, bu, sizin gölün sahillərindəki ləpəddöyən gurultusudur, düzdürmü?

Ləpirçi:

– Yox, – dedi. – Bu səs, buradan yarım mil uzaqda çayın qayalardan aşib keçməsindən omlə gəlir.

– Deməli, bu çayda şələlə var, eləmi? – deyərək Mabel soruşdu; bu dəfə onun yanaqları lap qızardı.

Kap səhəd adətlərinə alışmağa çalışaraq Casperə sözlərlə müraciət etdi:

– Qoribədir, mister Ləpirçi, ya da, mister Şirin Su, yaxşı olmazdımı ki, sahilə yaxınlaşaq? Bu şölalələr adətən suyun iti axan yerlərində başlayır.

Ləpirçi:

– Bizə inanın, dostum Kap, inanın! – dedi. – Biz ancaq şirin su matroslarıyıq, bu doğrudur; o ki qaldı mənə, belə yerlərdə mən o qədər də kara gəlmərəm, amma burası da var ki, biz çayın aşırımlarına, iti axan yerlərinə, şölalələrə bələdik; odur ki, bu şölalə ilə başısağığı gedərkən çalşıyıq ki, sizin qarşınızda üzükə qalmaq.

– “Şölalə ilə başısağığı getmək!” bu nə deməkdir? – deyər Kap təəccüblə soruşdu. – Olmaya siz, doğrudan da bu qoz qabığına minib şölalədən keçmək fikrindəsiniz?

– Sizə niyə qoribə gəlir? Yolumuz şölalədən keçir; bir mil quru yol ilə qayığı içindəki şeylərlə sürüyüb aparmaqdansa şölalədən keçmək daha asandır.

Rongi qaçmış Mabel gənc matrosə dönüb baxdı, çünki bu anda yenə şölalənin gurultusu eşidildi; gurultunun nədən omələ gəldiyi indi məlum idi, buna görə gurultu bu dəfə, doğrudan da qızın canına qorxu salmışdı.

– Mən bu fikirdəyəm ki, – deyər Casper sakitcə dilləndi, – qadınları və iki hindini sahilə çıxardıqdan sonra üçümüz qayığı coşqun şölalədən asanca sürüb keçirərik; ağ adamlar olsaq da, hər üçümüz suya alışımsıq və belə şölalələrdən çox keçmişik.

Ləpirçi başını yana döndərər Casperə göz vuraraq:

– Amma biz sizin köməyinizə bel bağlayırdıq, dostum dənizçi, – dedi. – Siz ki, dəniz dalğalarının girdabından baş vurub çıxmağa alışmışınız; bunu da bilin ki, qayığın yükünü qoruyan olmasa, serjantın qızının bütün pal-paltarı suya düşüb məhv olar.

Kap çətinə düşmüşdü. Şölalədən aşib keçmək fikri onu gəmiçilikdən başı çıxmayan adamdan daha çox qorxudurdu, çünki suyun qüdrətinə yaxşı bələd idi və suyun qəzəbinə gələn adamın aciz qaldığını bildirdi. Bununla belə, yol yoldaşlarının qayıqla üzüb getməyə hazırlaşdıqlarını, onların əsla qorxmadıqlarını və xatirəm olduqlarını görərək qayığı tərkməyə mənlili yol vermədi. Qəlbində belə bir hissəni baş qaldırmasına baxmayaraq, təhlükəni mərdliklə qarşılamğa çoxdan alışmış olduğuna baxmayaraq öz postunu indi yəqin ki, tərkmədi, lakin adamların başının dərisini saçla

birlikdə soyub götürən hindilərin obrazı onun gözləri önündən getmirdi; bu dəqiqələrdə qayıq onun üçün bir növ sığınacaq idi.

– Bəs Maqnini nə eləyək? – deyər o soruşdu. – Əgər düşmən hindilər yaxındadırlarsa, bəs qızı qayıqdan sahilə necə çıxaraçağıq?

Ləpirçi cavab verdi:

– O geniş meşə yolunun yaxınlığında bir nəfər belə minq olmayacaqdır, çünki ora çox açıqlıqdır, belə yerdə təhlükəli hiylə baş tutmaz. Hər kəsin öz vordışı vardır. Hindinin vordışı isə əsla gözənilmədiyi yerə qəflətən gəlməkdir. Gediş-gəliş çox olan yolda hindidən qorxmayın, çünki hindi çalışır ki, onunla üz-üzə gəlməyə hazır olmadığınız vaxt sizə hücum etsin; bu quldurlar hər cür hiylə işlədib adamı aldatmağı özləri üçün şərəfli bir iş bilirlər... Qayığı sahilə tərəf sür, Şirin Su! Serjantın qızını qayıqdan bax, o kötüyün üstünə düşürək; oradan sahilə çıxar, heç ayaqları da islanmaz.

Casper bu tapşırığı yerinə yetirdi. Bir neçə dəqiqədən sonra qayıqda yalnız Ləpirçi ilə hər iki dənizçi qaldı. Kap peşokar dənizçi vüqarını unudaraq o biri adamların ardınca qayıqdan düşürdü, lakin şirin su matrosunun yanında özünü qorxaq göstərmək istəmədi.

Qayıqdan düşmüş adamlar sahilədən uzaqlaşmağa başladığıda Kap dedi:

– Sizinlə mərə gələyəm ki, bu çox asan işdir. Şölalədən aşib keçmək heç də böyük məharət istəməz, qocaman dənizçi kimi onun sağirdi də bunu bacarar.

Ləpirçi:

– Yox-yox, – dedi, – siz Osveqonun pillələrini yaddan çıxarmayın! Bunlar Niaqara və ya Qlen şölalələrində, ya da Kanada şölalələrində, əlbəttə, müqayisə edilə bilməz, ancaq bu çayın pillələri də təcrübəsiz adam üçün qorxuludur. Qoy serjantın qızı bax, o qayaya çıxsın, oradan baxanda görür ki, biz nədən meşə sakinləri olduğumuz üçün səddi dolanıb keçməyi bacarmırıq və ondan addımlayıb aşırıq... Sənənləyər, Şirin Su, indi ayıq ol, iş sənə qalır. Mister Kapı ancaq səmişin hesab edə bilər.

Qayıq sahilədən lap uzaqlaşdı. Mabelin canına uçunma düşmüşdü; o, Ləpirçinin nişan verdiyi qayaya tərəf yüyürüb gedir, yüngül qayığın dal tərəfində dayanıb, onu lazım olan səmtə sürən mərd və gözəl Casperin qaraltısından gözlərini çəkmirdi. Lakin şölalənin aydın görüldüyü yerə çatdıqda qəflətən diksinib içini çəkdi və

əllərilə gözlərini yumdu. Bir dəqiqədən sonra gözlərini açdı. İndi o, heykəl kimi hərəkətsiz dayanıb nəfəsi qarala-qarala qarşısında nələr baş verdiyinə baxırdı, sanki tilsimə düşmüşdü. Hər iki hindi kötüyün üstündə oturub çaya sakitcə tamaşa edirdi. Arouxedin arvadı bu vaxt Mabelə yaxınlaşdı. Elə zənn etmək olardı ki, bu hindi qadını qayığın çayda hər bir hərəkətini, akrobatın hoppanıb düşməsinə tamaşa edən uşaqlar kimi çox maraqla izləyir.

Qayıq çayın ortasına çatdıqda Ləpirçi dizi üstə oturdu. O, avar-dan əlini çəkirdi, lakin o qədər ehtiyatla avar çəkirdi ki, elə bil yoldaşına mane ola biləcəyindən qorxurdu. Onun yoldaşı isə yenə də bayaqkı kimi dayanmışdı və heç qımıldanmırdı; onun nəzərləri şəlalənin o tayında bir nöqtəyə zillənmişdi: şübhə yox ki, bu gənc şəlalədən qayığı keçirmək üçün rahat yer axtarırdı.

Arabir Ləpirçinin səsi eşidilirdi:

– Qərbə tərəf yaxınlaş, ey oğlan, qərbə yaxınlaş! Bax, suyun köpükləndiyi yərə tərəf sür! Qayığı elə sür ki, qurumuş palıdın zirvəsilə o sınımış ağacın kötüyü sənin qabağında bir xəttə olsun.

Casper cavab vermişdi. Coşqun səli kimi axıb keçən su qayığı sürətlə şəlaləyə yaxınlaşdırırdı. Kap sahilə əmin-amanlıqda olmaq xatirinə razı idi ki, misilsiz hünər tələb edən bu səfərdə iştirak etməsin. O, suyun uzaq göy gurultusuna oxşayan nərəsini eşidirdi; bu gurultu getdikcə lap aydın gəlir və güclənirdi. Nəhayət, aşağıdakı meşəni yarib keçən su sərhədi görünürdü; bu sərhəd boyunda görünən yaşıl və hiddətli su mühiti parıldayırdı və o dərəcədə uzanmışdı ki, elə bil suyun zərrələri bax bu dəqiqə bir-birindən aralanacaqdı.

Qayıq şəlalənin lap kənarına yetişdikdə, Kap həyəcanını boğa bilməyərək qışqırdı:

– Sükanı aşağı dart, sükanı aşağı dart!

Ləpirçi dönüb baxaraq:

– Bəli, bəli, – dedi, – aşağıya xatircəm olun. Biz aşağıya gedirik, buna şübhə ola bilməz... Sükanı yuxarı dart, bala, yuxarıya, yuxarıya!

İşin sonrası, şiddətlə əsib keçən külək sürətlə başa çatdı. Şirin Su avarı suya çırpdı, qayıq suyun səthindən xeyli yuxarı qalxdı. Bir neçə saniyə ərzində Kap elə zənn etdi ki, qaynayan qazanın içində fırlanır. O, qayığın burun tərəfinin necə ayıldığını hiss edir, qəzəbli coşqun suyun hiddətlə ona necə həmlə etdiyini, yüngül qayığı isə qoz qabığı kimi necə atıb-tutduğunu görürdü. Casperin avarla idarə

etdiyi bu qayıq birdən çay pilləsinin o biri tərəfindəki axmaza sürüşüb düşdü; bu, Kapı son dərəcə sevindirdi və təəccübləndirdi.

Ləpirçi hələ də gülürdü; az sonra ayağa qalxaraq tənəkə güvəci və buynuzdan qayrılmış qaşığı götürdü və şəlalədən keçən zaman qayığa dolan suyu çox səylə ölçməyə başladı.

– Qayığa on dörd qaşığı su dolmuşdur, Şirin Su, düz on dörd qaşığı! Boynuna al ki, sən şəlalədən keçərkən ən çoxu on qaşığı su götürmüşdün, bunu mən gördüm.

Casper buna cavab olaraq ciddi etiraz edərək dedi:

– Mister Kap özünü çayın axarına qarşı o qədər qüvvətlə əyirdi ki, qayığı çox çətinliklə idarə edə bilirdim.

– Ola bilər, çox mümkündür ki, belə olmuşdur, buna mənim şübhəm yoxdur, çünki sən yalan deməzsən; ancaq mən öz gözümlə gördüm ki, şəlalədən aşırıb keçərkən sən qayığa ən çoxu onca qaşığı su doldurdun...

Bu vaxt Kap bərk öskürdü, əlini hörüyünə çəkdi, sanki hörüyünün sağ-salamat qaldığını yəqin etmək istəyirdi. Sonra yenidən sovuşan təhlükənin böyüklüyünü müəyyən etmək üçün geriye dönüb baxdı. Bu zaman yəqin etdi ki, şəlaləyə yaxınlaşarkən qorxuya düşməsi əbəs deyilmiş. Çayın demək olar ki, bütün eni ilə su on və iyirmi fut yüksəkdən dikinə tökülürdü; lakin su çayın ortasında daşı o qədər oymuşdu ki, buradan yalnız ensiz sel kimi köpürüb qırx-qırx beş dərəcə hündürdən tökülürdü. Qayıq bu təhlükəli enişdən sürüşüb düşərkən, parçalanmış qayaların arasından, girdablardan, qəzəblənmiş suyun köpük sütunlarının və hiddətli burulğanların içərisindən keçməli olmuşdu. Təcrübəsiz adam elə zənn edə bilirdi ki, xırdaca qayıq çayın bu yerinə çatar-çatmaz hökmən məhv olacaqdır. Lakin qayıq məhz xırdı və yüngül olduğu üçün bu təhlükəli şəlalədən sağ-salamat keçə bildi. İki gözəlirin və qüvvətli qolların idarə etdiyi bu qayıq, köpüklü dalğaların birindən o birinə yüngül quş lələyi kimi sıçrayırdı. Buradan qayığı sağ-salamat keçirmək üçün çaydakı bir neçə daşı dolanmaq, lazım olan səmtdən əsla kənara çıxmamaq kifayət idi, qalan işi suyun güclü axını tamamlayırdı.

Kapın burada gördüklərinə heyran olduğunu desək, o zaman biz onun daxili aləminə bürüyən hissiyyatı yalnız qismən ifadə etmiş olardığımızı görə də demək lazımdır: Kap keyiyib qalmışdı; dənizçilərin əksəriyyətində sualtı daşların törətdiyi şiddətli qorxu,

qayıq sürənlərin ağılagəlməz cürəti qarşısında Kapın töəcəbününü qat-qat artırmışdı. Bununla belə Kap daxilində coşan hissələri ifadə etmək fikrində deyildi, çünki şirin su yollarında və daxili çaylarda belə bir həyəcan keçirməyi özünə layiq bilmirdi. Kap öskürüb boğazını artdıqda özünə gəldi və başqalarından üstün olmasını dərk edən adama məxsus bir vüqarla dilləndi:

– Mistet Şirin Su, çay keçidlərinə bələd olmağımıza şübhəm yoxdur, belə yerlərdə çay keçidlərinə bələd olmaq, əlbəttə, çox vacibdir. Mənim də qayıqçılarım vardı; çay keçidlərinə bələd olsaydılar onlar da, bax, bu şələlədən qayığı sizin kimi asanlıqla keçirə bilərdilər.

Ləpirçi:

– Çay keçidlərinə bələd olmaqla iş bitmir, dostum dənizçi! – dedi. – Adam gərək soyuqqanlı olsun, özünü itirməsin, qayığı düz sürməyi bacarsın, onu elə sürə bilsin ki, qayıq heç yerdə daşa toxumasın. Bütün bu mahalda Şirin Sudan əlavə elə bir losman tapılmaz ki, Osveqo çayının şələləsindən tam inamla aşib keçə bilsin, amma eləsi də ola bilər ki, canını dişinə tutub şələlədən birtəhər keçməyə müvəffəq olar. Mən özüm də Allahın köməyi olmadan bu şələlədən keçə bilmərəm. Əsla islanmadan çayın pillələrindən sağ-salamat keçmək istəyən adamın gərək bizim bu Casperin qolları kimi qüvvətli qolları və Casperin gözləri kimi iti gözləri olsun. Qayığımıza vur-tut onca qaşığı su dolmasını çox istərdim, çünki zarafat deyil, bu gün bizə serjantın qızı baxırdı. Amma belə şələlədə qayığımıza on dörd qaşığı su dolması o qədər də böyük günah deyildir.

– Amma siz Casperə öyrədirdiniz ki, qayığı necə sürsün, onu hansı səmtdə saxlasın.

– Adamların hamısında bu xəstəlik var; biz ağ adamlar belə yerdə dilimizi saxlaya bilmirik, mister dənizçi. Ancaq dostumuz İlan qayıqda olsaydı, heç çıxırını da çıxarmazdı. Hindi lazım gələndə ağzına qıfıl vurmağı bacarır, ancaq ağ adam həmişə özünü başqasından ağıllı bilir. Mən özümü bu xəstəlikdən sağaltmağa başlamışam, ancaq otuz ildən çox ömrü olan ağacı kökündən çıxarmağa çox vaxt lazımdır.

– Mən burada böyük bir hünər görmürəm, ser, hətta düzünü demək lazım gələsə, bunu lap cüzi bir şey hesab edirəm! Bu, o qədər əhəmiyyətsizdir ki, bu barədə heç danışmağa dəyməz. Ancaq hünər

odur ki, London körpüsünün altından keçərsən, bunu da bilməlisiniz ki, hər gün yüzlərlə adam, hətta çox zaman naz-qəmzəli xanımlar hər gün London körpüsünün altından keçirlər. Kral həzrətləri də şəxsən özləri London körpüsünün altından keçmişdir!

– Amma mən istəmərim ki, qayığımızda nə naz-qəmzəli xanımlar, nə də kral həzrətləri olsunlar; belələri mənə lazım deyil; bu qayıq cəmi ikicə dəfə enli olsaydı hörmətli sənişinləri yəqin ki, suda qorq edərdik... Şirin Su, biz gərək serjantın qayığını Niaqara şələləsindən keçirəydik, onda sərhəd adamlarımızın bacarığını ona göstərə bilərdik!

– Gör ha! Mister Ləpirçi, bu lap ağ yalandır! Ağac qabığından qayırılmış qayıqla belə bir şələlədən keçmək mümkün deyildir!

– Siz, mister Kap, bəlkə heç zaman indiki kimi çox yanılmamısınız. Bundan asan şey yoxdur. Niaqara şələləsindən çoxlu qayıq keçdiyini öz gözümle görmüşəm, ümidvaram ki, hər ikimiz salamat qalsaq, bunun mümkün olduğunu sizə sübut edə bilərəm. Mənə qalsa, deyə bilərəm ki, okeanda üzən gəmilərin ən irisi belə bu şələlədən aşib keçə bilməzdi.

Kap Ləpirçi ilə Casperin gözləşdiyini görmədi və bir neçə dəqiqəliyə səsinə kəsdi.

Onlar Casperin öz qayığını kolların arasında gizlətdiyi yerə üzüb çatdılar. Kap, Casper və Mabel üçü bir qayığa, Ləpirçi, Arouxed və onun arvadı o biri qayığa mindilər; Mogikan isə çayın kənarı ilə gedərək, əsil hindi kimi çox ehtiyatla otrafa göz gozdirir, bu yerlərdə düşməndən bir əlamət olub-olmadığına fikir verirdi.

Mabel qayığın şələlədən keçirilməsinə baxdıqca onun bütün varlığını dəhşət bürüyürdü. Lakin canına çökən bu qorxu nə qədər böyük olsa da hiss edirdi ki, qayığın hərəkətini gənc matrosun çox məharətlə idarə etməsinə valeh olur. Doğrudan da, hətta bu qızdan daha az zirək və daha az həssas olan hər hansı bir başqa adam da belə şəraitdə Casperin nə qədər soyuqqanlı və mərd olduğunu görkənə ona heyran qalmaya bilməzdi. Qayığın öyilməsinə baxmayaraq Casper öz yerində möhkəm dayanmışdı və qəddini düz saxlayırdı. Sahildən baxarkən aydın görmək olardı ki, yalnız Casperin vaxtında zirək təpənməsi və qollarının çox güclü olması noticəsində qayıq qayaya toxunmayıb yan keçirdi, su bu qayadan hər dəfə aşib tökülərkən gah iri qara daş üzə çıxırdı, gah da onun üstünü ağ köpüklər yeni-

dən örtürdü, elə bil ki, suyun hərəkətini görməyən bir mexanizm idarə edirdi. Sürətli şəlalənin çəkib apardığı qayığın görünüşü və onu idarə edən hərəkətsiz sükançının obrazı Mabelin hafizəsində həmişəlik həkk olunub qaldı. Gənc xanım özlüyündə qət etdi ki, Stanunks qalasını tərک etdiyi vaxtdan bəri birinci dəfə məhz bu xırda qayıqda əmin-amanlıq tapmışdır.

O biri qayıq da Mabelin mindiyi qayıqla yan-yanə gedirdi və Ləpirçi ona hamıdan yaxın idi, buna görə yol uzunluğunu söhbət edən də əsas etibarilə Ləpirçi idi. Casper az danışdı, dindirən olmasa, heç kəlmə kəşib danışmazdı. Casperin həmişə qayğısızlığına alışmış olan adam indi onun qayıq sürəkən çox fikirli və dalğın olduğunu dərhal başa düşürdü.

Ləpirçi Mabelə baxsa da onun dayısına müraciət edib dedi:

– Qadınların təbiətinə biz yaxşı bələdik, buna görə də serjantın qızını heç də şəlalədən keçirmək fikrində deyilik. Lakin şəlalədən keçməyi tamamilə qorxusuz bir şey hesab edən qadınlara da bu diyarda çox rast gəlmişəm.

– Mabel qorxaqlıqda anasına oxşayıb, – deyərək Kap cavab verdi, – buna görə də onun ürəksizliyinə rəhm etməkdə ağıllı iş görmüştünüz, dostum. Unutmayın ki, bu ana uşağı ömründə heç zaman dənizlərdə yol getməmişdir.

– Siz haqlısınız, gənc xanımın belə işlərdə naşı olmasını başa düşmək, əlbəttə, çətin deyildir. Siz isə öz qorxmazlığınızla sübut etdiniz ki, belə çətinliklər sizi əslə narahat etməmişdir. Bir dəfə mənə o oğlan yoldaş olmuşdu, dünyadan heç xəbəri yox idi, ağzından süd iyi gəlirdi; qayıq şəlalədən enərkən bu oğlan özünü qayıqdan suya atdı; sonra nə olduğunu yəqin ki, özünüz təsəvvür edirsiniz.

Kap, Ləpirçinin kinayəli avazının əsil mənasını dərk edə bilmədiyinə görə soruşdu:

– Bəs o yazığın aqibəti necə oldu? Kim ki, şəlalədən keçmişdir, həmin oğlanın halına acımaya bilməz.

– Siz düz deyirsiniz, o, doğrudan da, yazıq idi; gəlmişdi ki, öz biliniyi və bacarığını bizim kimi nadanlara göstərsin. Onun başına nə iş gəldi? Mayallaq aşib təpəsi üstə getdi; məhkəmə palatasının və ya qalanlarının da başına bu oyun gəlirdi...

– Əgər onlar da qayıqdan tullansaydılar, – deyərək Casper gülümsəyərək Ləpirçinin fikrini tamamladı.

Qayıqlar bir-birinə yaxınlaşdıqda, Ləpirçi gülümsünüb Mabelə baxaraq:

– Casper haqlıdır, – dedi, – tamamilə haqlıdır. – Ancaq xanım qız, bizim qayıq cıdırı haqqında öz fikrinizi bizə demədiniz.

Mabel:

– Təhlükəli idi, özlüyündə misilsiz bir qoçaqlıq idi, – dedi, – ancaq mən arzu edərdim ki, belə fədakarlığa daha heç zaman qol qoymayasınız; indi olan olub, keçən keçib, amma bu cıdırı müvəffəqiyyətə başa çatdıranların hünərinə və mərdliyinə heyran qaldığımı söyləyə bilərəm.

– Ancaq xahiş edirəm elə güman etməyiniz ki, guya biz özümüzü qadın xaylağına göstərmək istəyirdik. Gənclər bəlkə də şöhrətpərəst olurlar, yaxşı ad çıxarmaq üçün bir-birilə bəhs girirlər. Ancaq nə Şirin Su, nə də mən belə adamlardan deyilik. İlan çox yaxşı bilir ki, mən ürəyi düz adamam, dikbaşlıq-zad bilmirəm, heç borcumu yerinə yetirmək lazım gələndə, lovğalanmaq mənim öz ağılıma gəlməz. O ki, qaldı Casperə, o, Osveqo aşırımından yüzlərlə adamın gözü qabağında tullanıb keçməyə razı olmazdı, o istərdi ki, özünün bu hünərini heç kəs görməsin. Mən ona yaxşı bələdəm, onunla çox işlərdən çıxmışam, bilirəm ki, lovğa və şöhrətpərəst deyildir.

Ləpirçinin bu sözləri üçün mükafat olaraq Mabelin üzündə görünən təbəssüm, sanki görünməz tellərlə iki qayığı bir anlığa birləşdirdi. Gənclik və gözəllik özünü bu uzaq sərhəd rayonunda elə bir qeyri-adi və müstəsna qüvvə ilə hiss etdirdi ki, qızın gənclik tərvəti və xoş görkəmi hətta meşə sakininin də qabalaşmış qəlbini oxladı.

Ləpirçi sözünə davam edərək:

– Yaxşı ki, belə etmişik, – dedi, – bu ancaq bizim xeyrimizədir. Əgər qayığı çiynimizə alıb aparsaydıq, əbəs yerə vaxt itirərdik; minqərdən yaxa qurtarmaq lazım gələndə isə vaxt adamın qolundan tutur.

– Amma indi bizim heç şeydən qorxumuz yoxdur. Qayıqlarımız iti gedir, siz özünüz də deyirdiniz ki, iki saatdan sonra qalada olacağıq.

– İrokezin cürəti çatmaz ki, başınızın birçə tükünə belə toxunsun, çünki serjanta söz vermişik ki, sizi hər cür təhlükədən qoruyaq... İndi yeri gəlmişkən deyərək bilərəm ki, bu barədə sizə verdiyimiz vədimiz bizim üçün xüsusilə müqəddəsdir. Sənnənəm, Casper!

O çaydakı nədir? Çayın döngösində, kolluğun dibində, daha doğrusu, daşın üstündə görünəni deyirəm...

– O gördüyünüz Böyük İlandır, Ləpirçi! O bizə işarə ilə nə isə demək istəyir, amma mən onu başa düşə bilmirəm.

– Doğrudan da, İlandır! Buna heç bir şək-şübhə ola bilməz. O istəyir ki, biz sahilə yan alağ. Görünür, bir əngəl var. İlan kimi möhkəm iradəli və ağıllı bir adam nahaq yerə hay-küy qaldırmaz! Ancaq siz ruhdan düşməyin, dostlar! Biz kişiyik, bu məlunları elə qarşılayarıq ki, dərimizin rənginə və adımıza layiq olsun. Eh! Öyünməyin heç kəsə xeyri olmaz. Mən indicə lovğalanıb deyirdim ki, əmin-amanlıqdayıq; təhlükə sovuşmuşdur; buyurun, bu da təhlükə, özü də mənim yalanımı çıxarır!

DÖRDÜNCÜ FƏSİL

Osveqo çayı şələlənin o tayından daha iti axır; burada çayın axarı yuxarılarındakı kimi bir bərabərdə deyildir. Onun bəzi yerləri dərinidir və buralarda su lal axıb keçir; çayın bəzi yerlərində təsadüf edilən dayazlıqlar və sürətli axınlar bu yerlərin bütün təbiətinin hələ əzəli vəziyyətdə olduğu qədim zamanlarda bu çayla gedənlər üçün təhlükəli olmuşdur. Bu çayda qayıqı idarə etmək çətin deyildir, ancaq çayın bəzi yerlərində su iti axdığına və daşlar olduğuna görə görünür çox ehtiyatlı olasan. Çayın belə yerlərindən keçərkən çox təmkinli olmaq lazımdır, qayıqı sürən adamın qolları möhkəm və qüvvətli olmalıdır. Mogikan bütün bunları yaxşı bilirdi, buna görə də qabaqcadan ölçüb-biçərək çox münasib yer seçmişdi; çay burada yavaş axırdı və qayıq sahilə asanlıqla yaxınlaşa bilərdi.

Ləpirçi öz qırmızıdərilili dostunu görüb tanıyan kimi, əlindəki avarı suya gücü gəldikcə vurub qayıqı qabaq tərəfdən düz sahilə tərəf döndərdi və Casperə işarə etdi ki, onun dalınca gəlsin. Bir dəqiqə belə keçməmiş hər iki qayıq suya sallanan budaqların altından sürüşüb keçərək çayla başaşağı getməyə başladı. Qayıqlarda oturan adamların bəziləri qorxudan, bəziləri isə ehtiyatlı olmaq üçün əsla çıqırlarını çıxarmırdılar. Hindiyə (mogikana) yaxınlaşdıqda, hindi onlara işarə etdi ki, qayıqları saxlasınlar. Sonra hindi

delavar dilində Ləpirçi ilə danışib məsləhətləşməyə başladı; onların tez qurtaran bu söhbətinin ciddi xarakterdə olduğunu başa düşmək çətin deyildi. Ləpirçi öz qırmızıdərilili dostuna müraciət etdi:

– Rəhbər heç vaxt yanlıb quru kötiyü düşmənlə hesab etməz. Rəhbər niyə əmr elədi ki, biz dayanaq?

– Minqlər meşədədirlər.

– Son iki gündən bəri biz də belə güman edirik. Rəhbərin sübutları varmı?

Mogikan daşdan qayrılmış tənəkə çubuğunu xatircəmliliklə göstərərək:

– Qarnizona tərəf gedən təzə çıqırlarda idi, – dedi.

O vaxtlar sərhəd rayonlarında hərbi istehkamları, doğrudan da oralarda qarnizonun olub-olmamasından asılı olmayaraq qarnizon adlandırılırdılar.

– Çox güman ki, bu, əsgərlərdən birinin tənəkə çubuğudur. Qırmızıdərililərin tənəkə çubuğunu çəkənlər çoxdur.

Tapdığı çubuğu hələ də dostunun gözləri qarşısında tutmuş Böyük İlan:

– Bir bax! – dedi.

Çubuğun başı çox səylə və bacarıqla süngər daşından oyulub hazırlanmışdı. Onun ortasında böyük zövqlə xırda Latın xaçı nəqş edilmişdi.

Ləpirçi:

– Bu şeytan əməlidir və cinayət nişanəsidir, – dedi. – Kanada keşişlərinin toruna düşüb yoldan çıxarılmayan heç bir hindi öz tənəkə çubuğuna belə nişanə naxışlamaz. Səni inandırırım ki, bu çubuğun yiyəsi olan əclaf hər dəfə avam adamı aldatmaq və iyrenc bir xəbislik etmək istəyəndə bu xaçı götürüb dua oxuyur. Çubuq çoxdanmı çəkilmişdir. Çıncaçqıq?

– Mən onu tapanda, tənəkəsi hələ yanırıdı.

– Yamanca yerdə axşamladıq, rəhbər... Çığır hanı?

Mogikan təqribən yüz yard uzaqdakı yeri göstərdi. Vəziyyət ağırlaşırdı, buna görə də bələdçilər bir neçə dəqiqə məsləhətləşdilər. Sonra onların hər ikisi sahilə qalxdı, göstərilən yerə gəldi və tapılan izi çox diqqətlə nəzərdən keçirməyə başladı. Bu yoxlama on beş dəqiqə vaxt apardı; sonra ağ adam (yəni Ləpirçi) tək geri qayıtdı. Onun qırmızıdərilili dostu meşədə yox olmuşdu.

Adi hallarda Ləpirçinin üzündə sadələvlük, namusluluq, səmilik və arxayınlıq ifadəsi sezilirdi və onun himayəsindəki adamlar Ləpirçinin üzünün bu ifadəsini görərəkən yəqin edirdilər ki, tamamilə əmin-amanlıqdadırlar. İndi isə Ləpirçi üzdən həyəcanlı görünürdü; bu da onun yol yoldaşlarının hamısını heyretə saldı.

Kap həmişə yoğun səslə ucadan danışdığı halda, bu dəfə səsinə yavaşlıb pıçıldaya-pıçıldaya:

– Nə olub, mister Ləpirçi? – deyə soruşdu. – Yoxsa düşmən bizimlə limanımız arasında girləni?

– Nə dediniz?

– Demək istəyirəm ki, üz-gözlərini boyamış təlxəklər, görünür, getmək istədiyimiz limanın qabağında lövbər salmışlar və elə xəyal edirlər ki, limana yaxınlaşanda bizi araya ala biləcəklər.

– Dostum Kap, bəlkə də belədir, ancaq nə demək istədiyinizi heç başa düşə bilmirəm. Çətin dəqiqələrdə adam öz fikrini nə qədər sadəcə bildirsə, onu bir o qədər asan başa düşürlər. Sizin limanlarınızdan və lövbərlərinizdən əsla başım çıxmır. Mən ancaq bunu bilirəm ki, buradan yüz yard o tərəfdə əclaf minqlərin izi qalmışdır; bu iz hələ duzlanmamış ət qədər təzədir. Əgər bu məlunlardan biri buradan keçmişdirsə, onların böyük bir dəstəsi də keçə bilirdi; hamısından yamanı budur ki, minqlər qarnizona tərəf yollanmışlar. İndi hər kəs qalanın dövrəsindəki açıqlığa qədəm bасса, itigözlü minqlər onu dərhal görürlər, onda yəqin ki, güllələr vuyıldayar.

– Məgər qala bütün toplarından atəş açıb düşmənləri bir kabel-tov uzaqdan pərən-pərən sala bilməz?

– Buradakı qalaları yaşayış məskənlərindəki qalalarla müqayisə etmək olmaz. Bu qalaların iki-üç xırda topu çayın ağzına tərəf yönəldilmişdir; bir də ki, bu toplar meşədə ağacların dalında gizlənən bir dəstə minqə atəş açsalar, əbəs yerə bərt sərf edürlər. İndi bizim ancaq bir çarəmiz var. Biz burada gözləyirik, çünki hər iki qayıq sahil və kolluq uzaqdan görməyə qoymaz; bizi yalnız çayın o tayında görə bilürlər. Deməli, burada ləngisək bizə heç nə olmaz. Amma bir iş var: bu qaniçən məlunları çayla başıyuxarı getməyə necə məcbur edə bilürik?.. Aha, tapdım, tapdım! Mənim bu planım bizə fayda verməzsə, zərər də verməz. Casper, çayın axırını dirsəyinin yan tərəfində... yəni demək istəyirəm ki, çayın o tayında olan qollu-budaqlı şabalıd ağacını görürsənmi?

– Yıxılmış şam ağacının yanındakımmı deyirsən?

– Özüdür ki var! Çaxmaq-daş götür, çayın kənarı ilə tez get, orada ocaq qala; bəlkə minqlər ocağın tüstüsünə göldilər. Bu vaxt biz qayıqlara minib bax oraya enərik və başqa bir sığınaq axtarıq. Orada kol çoxdur, gizlənmək də asandır; mənim yadımdadır ki, orada pusqular düzəldilmişdi.

Casper sahilə tullanaraq:

– Bu dəqiqə, nə lazımsa edərəm, Ləpirçi, – dedi. – Onca dəqiqəyə ocaq hazır olacaqdır.

Ləpirçi gülə-gülə pıçıldadı:

– Şirin Su, bu dəfə də yaş budaqları əsirgəmə. Tüstü lazım olanda, su qalın tüstü çıxarır.

Gənc matros nə etmək lazım olduğunu çox yaxşı bilirdi və bir dəqiqə belə yubanmaq istəmirdi. Mabel bu gəncin yolunda təhlükə olduğunu bildirmək istədi, lakin Casper bu xəbərdarlığa əhəmiyyət vermədi və cold şaxəli şabalıd ağacına tərəf getdi. O biri yolçular yerlərini dəyişdirmək üçün dərhal hazırlıq görməyə başladılar, çünki Casperin ocaq qalamalı olduğu yerdən baxan olsaydı qayıqları görə bilirdi. Lakin çox tələsməyə ehtiyac yox idi, çünki hər bir tədbir dönə-dönə götür-qoy edildikdən sonra və lazımı ehtiyatkarlıqla görüldü. Qayıqları kolların altından çıxartdılar və çayın axarı ilə sürməyə başladılar; şabalıd ağacının yanında Casperin ocaq qaladığı yer gözdən itənədək qayıqlar başaşağı üzüb uzaqlaşdılar.

Hamı o tərəfə baxırdı.

Çayın üstündə burula-burula qalxan tüstünü külək qovub aparmağa başladığıda Ləpirçi:

– Buyurun, bu da tüstü, – deyə diləndi. – Çaxmaqdaşı ilə bir parça polad və quru yarpaq kara gəldi, bizə çox lazım olan ocağı qalamaq da buna görə mümkün olmuşdur. Ümidvaram ki, Şirin Su ağıllı torpənecək və yaş budaqlara heyifsilənməyəcəkdir, çünki indi bu bizim üçün çox vacibdir.

Arouxed:

– Lap çox tüstü olanda, – dedi, – hiylə də çox olur.

– Haqq sözdür, olduqca haqq sözdür, tuskarora, ancaq bu şərtlə ki, minqlər əsgərlərə qonşu olduqlarını bilməyüydilər; əsgərlər isə, məlum olduğu kimi, nahar hazırlamağa başlayanda ehtiyatlı olmağı və hər cür təhlükəni unudurlar. Eybi yoxdur, qoy Casper ocağı

mümkün qədər çox odun atсын, çünki tüstünün gur qalxması yaxşıdır. Minqlər bu tüstünü görəndə elə zənn edirlər ki, ocağı qalayan şotlandiyalı və irlandiyalı bir axmaqdır və qarnının hayına qalaraq başı şorba və ya kartof bişirməyə qarışmışdır; buna görə də hindilərin pusqularını və tüfənglərini unutmuşdur.

– Bizim şəhərlərdə isə, – deyər Mabel dilləndi, – deyirlər ki, burada, sərhəd rayonlarında əsgərlər öz düşmənlərinin fəndgirliyinə alışmışlar, özləri də fəndgirdə hindilərdən geri qalmazlar. Bu doğru deyilmi?

– Yox, doğru deyil, əsgərlərin təcrübə toplanmaları onların ağılına heç də artırmır. Əsgərlər meşədə vızov-vızov və batalyon-batalyon çıxmışlar, elə bil ki, dillərindən düşməyən vətənlərində parada toplaşmışlar. Bircə nöfər hindi dənizin o tayından gələn böyük bir polkdan qat-qat fəndgirdir. Amma indi oraya baxın, doğrudan da tüstü çox çıxır, biz də görək özümüzə başqa sığınacaq tapaq. Bizim oğlan çayın bütün suyunu öz tonqalına tökmüşdür. Qorxuram minqlər elə güman eləsinlər ki, qaladan buraya bir polk əsgər gəlmişdir.

Ləpirçi bu sözləri deyərək, öz qayığını kol budaqlarının arasından çıxartdı; iki dəqiqədən sonra onlar çayın döngəsindən burulub getdilər və tüstünü daha görə bilmədilər. Xoşbəxtlikdən, onların yenicə keçdikləri çay dirsəyinin bir neçə sajenliyində sahilə doğru kiçik bir körfəz uzanırdı. Onlar da hər iki qayığı buraya gətirib saldılar.

Bundan daha münasib bir yer tapmaq olmazdı. Qalın kolluq öz budaqlarını suyun üstünə görürək yarpaq çardağı əmələ gətirmişdi. Bu xırdaca çay körpüsünün ortasından sahilə bir qum zolağı uzanırdı, yolçuların da çoxu qumluqdan keçib sahilə çıxdı. Onları yalnız çayın qarşı sahilindən görmək olardı. Bunu demək lazımdır ki, yolçuların o taydan görünmələri qorxusu az idi. Orada kolluq daha sıx idi, kolluğun arxasındakı yer isə bataqlıq idi ki, oradan kimsənin keçə biləcəyinə inanmaq çətin idi.

Ləpirçi, yeni mövqei diqqətlə nəzərdən keçirərək:

– Yerimiz etibarlıdır, – dedi. – Ancaq buranı daha etibarlı vəziyyətə salmaq lazımdır. Mister Kap, sizdən ancaq bircə xahişim var: səsinizi çıxarmayın və dənizdə alışdığınız şəkərinizi qoyun qalsın. Mən də tuskarora ilə birlikdə tədbir görürük ki, qəza üz verəndə özümüzü qorumağa hazır olaq.

Ləpirçi hindi ilə yaxınlıqdakı kolluğa getdi. Onlar sos salmağa çalışaraq qızıl ağacdən və başqa ağaclardan bir neçə budaq kəsdilər, bunları qayıqların qabaq tərəfindəki bataqlığa sancdılar və on dəqiqə ərzində çəpər düzəldilər; indi bu çəpər onları təhlükə gözələnən tərəfdən görməyə qoymurdu. Bu iş çox bacarıqla və cəld görüldü. Sahilin vəziyyəti də, yəni sahilin çuxurda yerləşməsi, onun qabağındakı suyun dayaz olması və kolların öz budaqlarını çayın üstünə gərməsi burada gizlənmək üçün əlverişli şərait yaradırdı. Ləpirçi qəsdən öyri budaqlar seçib onları öyri yerlərinin aşağısından yarı-yadək kosib başlarını suya tərəf öydi. Çayın o tayından baxanda elə zənn etmək olardı ki, bu budaqlar təbii kolluqdur. Bir sözlə, bu balaca körfəz elə bir fəndgirdəliklə və ustalıqla gizlədilmişdi ki, pusqu axtaran adam buralara yalnız çox soyulmuş nəzər saldıqda bu sığınacaq şübhələnməyə bilirdi.

Ləpirçi gördüyü işin noticəsinə konardan gözə gəzdirib homişöki kimi səssizcə güllərək dedi:

– Daldalanmaq üçün hələ heç zaman belə bacarıqla sığınacaq düzəldə bilməmişəm. Tozo ağaclarımızın yarpaqları başımızın üstündəki budaqların yarpaqlarından seçilmir; odur ki, yaxınlarda qarnizonda olmuş rəssamın özü də buradakı ağacların hansılarını təbii oğldiyini, hansılarını isə bizim oğldiyimizi deyə bilməzdi. Sə! Bu da Şirin Su! Dərrakəli oğlandır! Su ilə gəlir ki, izini itirsin. İndi görək bizim bu səngorimiz nə qədər faydalıdır.

Casper geri qayıdarkən qayıqları övvəlki yerində görmədikdə dərhal başa düşdü ki, yoldaşları qayıqla çayın döngəsindən burulub keçmişlər. Adı ehtiyat üzündən Casper su ilə getməyə məcbur olmuşdu; o istəmədi ki, sahildə qalan ləpirçiləri qayıqların gizlədildiyi yerə gətirib çıxarsın. Əgər Kanada hindiləri qayıtsaydılar və Ləpirçi ilə llanın buraxdıqları izləri tapsaydılar, burada, çayın کنارında ayaq saxlamalı olardılar, çünki suda iz qalmır. Casper dizəyə suyun içi ilə çay dirsəyinə gəlib çatdı. Çay dirsəyini burulub keçərək sahil boyunca öz yoluna səssizcə davam etdi; o, qayıqların gizlədildiyi yeri yol gədə-gədə diqqətlə nəzərdən keçirdi.

Yalnız kolluğa girdikdən sonra yarpaqların arasındakı kiçik açıqlığı görmək olardı. Bu yaşıl örtüyə bayır tərəfdən, hətta lap yaxından baxan adam bu açıqlığı görə bilməzdi. Əgər açıqlığı təsadüfən tapan olsaydı, onun o tərəfində yalnız qumluq və kölgə görə bilirdi,

orada gizlənən qaçqınları isə, əlbəttə, görə bilməzdi. Qaçqınlar qayıqlarda oturub Casperin hər bir hərəkətini yarpaq çəpərin arxasından izləyirdilər. Onlar göürdülər ki, Casper tamamilə çəşib qalmışdır və Ləpirçinin harada gizləndiyini başa düşə bilmir. Casper qaladığı ocağı daha görə bilmirdi. O, dayandı və sahili diqqətlə nəzərdən keçirməyə başladı. Hər səkkiz – on addımdan bir ayaq saxlayır və yenə ətrafına göz gəzdirdirdi. O, Ləpirçigilin düzəltdiyi süni kolluğa o qədər yaxınlaşdı ki, əlini uzatsaydı bu kolluğa dəyərdi. Lakin yenə heç bir şey görə bilməyib buradan yan keçdi. Ləpirçi isə budaqları aralayıb gülə-gülə onu yavaşca səslədi:

– Çox gözəl! Amma burası da var ki, ağüzlü adamın gözlərilə qırmızıdərilili adamın gözləri arasında böyük fərq vardır... Serjantın qızı ilə mərc gələ bilərəm ki, onun atasının böyük bir polku bizim bu pusqumuzun yanından keçsə də burada hiylə qurulduğunu əsla ağlına belə gətirməzdi. Minqlər isə çayla gəlsəydilər və Şirin Suyun indi olduğu yerə çatsaydılar mən qorxardım. Amma minqlər də çayın o biri sahilindən baxsalar burada heç bir şey görə bilməzdilər, bu isə bizim karımıza gələ bilər.

– Mister Ləpirçi! Siz bilən yaxşı olmazdımı ki, bu əclafların daldə qaldıqlarını yəqin etdikdə lövbərlərimizi qaldırıb bütün yelkənlərimizi açaq və çayın axarı ilə yollanaq? Biz dənizçilər gəminin arxadan təqib olunmasını tezliklə baş tuta bilən bir iş hesab etmirik.

– Qarmonun anbarlarındakı bütün barıtı mənə bağışlasalar da, İlan qayıtmayınca buradan tərənəmərəm. Unutmayın ki, serjantın qızı üçün mən cavabdehəm. İndiki halda yola çıxsaq və bizi təqib etsələr, hökmən əsir düşərik, ya da məhv olarıq. Əgər maralın balası da özü kimi meşədə cəld qaça bilsəydi, onda, əlbəttə, qayıqları qoyub gedə bilərdik; dolama yollarla hələ səhərə yaxın özümüzü qalaya yətirərdik.

Mabel yerindən qalxaraq ani bir cəldliklə:

– Gəlin belə də edək! – dedi. – Mən gəncəm, gücüm çoxdur, yol getməyə alışımsam. Dayım da mənə çata bilməz. Elə bilməyin ki, mən əl-ayağa dolaşacağam. Razi olmaram ki, sizin biriniz mənə görə özünü oda-suya atsın və həyatını təhlükə qarşısında qoysun.

– Yox, yox, özizim, güman etmirik ki, siz əl-ayağa dolaşırsınız. Lap iki qat artıq təhlükə üz versə də, serjanta və onun qızına yaxşı-

lıq etmək üçün bu təhlükə ilə qarşılaşmağa çox şadlıqla razı olardıq... Axı sən də bu fikirdəsen, Şirin Su, düzdürmü?

– Xanım qıza yaxşılıq etmək üçün, əlbəttə, əlimizdən gələni əsirgəmərik! – deyər Casper cavab verdi. – Mabel Dunqamı tamamilə sağ-salamat atasına qovuşduranaq onu tərək etməyə mənə heç bir şey mənə vadar edə bilməz.

– Əcəb sözlərdir, oğlan? Həm də mərdcəsinə və namusla deyilməmiş sözlərdir! Mən də ürəkəndən buna şərikəm... Bilməlisiniz ki, bu qalın meşədə sizin kimi qadınları çox ötürmüşəm, indiyədək yalnız birinə bədbəxtlik üz verməmişdir. O gün mənim ömrümdə qara gün olmuşdur... Allah ələməsin bu günü də görəm!

Mabel öz müdafiəçilərindən gah birinə, gah da o birinə baxırdı; nəhayət, onun gözəl gözləri yaşardı. Mabel Ləpirçinin əlini hər iki əli ilə sadələvhəsinə sıxaraq titrək səslə cavab verdi:

– İxtiyarım yoxdur ki, özümü xilas etmək xatirinə sizin həyatınızı təhlükə qarşısında qoyum. Atam sizə minnətdar olacaqdır, mən özüm də... Allah sizə səbir verər. Ancaq özünüzi əbəz yerə oda atmağın nə mənası var? Mən çox yol getmişəm, mənasız həvəs üzündən çox zaman bir neçə mil məsafəni qət etmişəm; canımı, xüsusən sizin canınızı təhlükədən qurtarmaq lazım gəldiyi halda var gücümü toplayıb çox şey göstərməməliyəmmi?

Ləpirçi hələ də qızın əllərini buraxmamışdı, nəhayət, Mabel əllərini onun əlindən çəkəndə, Ləpirçi:

– Həqiqətən günahsız, sevimli xilqətdir, Casper, – dedi. – Gör nə qədər sevimlidir! Mabel, biz meşələrdə gün keçiririk, bu səbəbdən ürəyimiz də qabalaşır və daşa dönür. Lakin sizin kimi məxluqu görərkən qəlbimizdə ən yaxşı hisslər yaranır, biz bunu ömrümüzün axırınaqədər unutmayacağıq. Əminəm ki, Casper də bunu sizə deyər, çünki mənim kimi o da Ontarioda sizə oxşar qadınlara – qəlbimizi rəhmə gətirib mühitə məhəbbət hissilə alovlandıra bilən qadınlara az rast gəlmişdir... İndi de görüm, Casper, mən haqlı deyiləmmi?

– Heç inanmıram ki, dünyada Mabel Dunqam kimisinə rast gəlmək olsun, – deyər gənc matros ədəblə cavab verdi. – Sən naھاq deyirsən ki, belələrinə meşələrdə rast gəlmək olmaz; yox, belələrinə, hətta kəndlərdə və ya şəhərlərdə də rast gəlməzsən!

Mabel tələsə-tələsə:

– Yaxşısı budur gəlin qayıqları buraxıb gedək, – dedi. – Ürəyimə damıb, burada qalmaq qorxuludur.

– Buna sizin gücünüz çatmaz, – deyə Ləpirçi dilləndi, – siz bu qədər yol gedə bilməzsiniz. Qol-budağı suya batmış ağacların, kötüklərin, yıxılmış ağacların üstündən və bataqlıqlardan keçə-keçə gecə vaxtı iyirmi mildən çox yol getmək lazımdır. Biz qayıqları burada qoyub yola düzəlsək, arxamızda çox enli izimiz qalar, nəticədə bəlkə də biz əldə silah vuruşa-vuruşa qarnizona yol açmalı olarıq. Gözləyək, mogikan gəlib çıxsın.

Buna heç kəs etiraz etmədi.

Arouxed öz arvadı ilə kənarında kolun altında oturub yavaş-yavaş söhbət edirdilər. Bu hindinin səsi qəzəbli idi; arvadı isə ona çox mülayim və müticəsinə cavab verirdi. Ləpirçi ilə Kap qayıqda oturmuşdular: onlar quruda və dənizdə başlarına gələn müxtəlif əhvalatı bir-birinə nəql edirdi. Casper ilə Mabel o biri qayıqda oturmuşdular; onlar bir saat ərzində bir-birinə o qədər isnişmişdilər ki, belə məhrəbanlıq başqa şəraitdə bir ilə güclə yaranardı. Başlarının üstünü təhlükə aldığına baxmayaraq vaxtın nə zaman keçdiyini hiss etmirdilər. Kapın vaxtdan xəbər verməsi onları təəccübləndirdi.

– Kaş papiros çəkmək mümkün olaydı, onda bu kayutda kefi-miz kök olardı! – deyə qoca dənizçi dilləndi. – Elə bil körpüyə bağlanan gəmi kimi buraya mıxlanıb qalmış, özü də elə bağlanmış ki, külək bizi yerimizdən heç cür tərpədə bilməz. Ancaq qanımızı qaraldan budur ki, papiros çəkmək olmur!

– Tənbəki tüstüsü yerimizi bildirirdi, – deyə Ləpirçi cavab verdi.
– Harada olduğumuzu minqlərin iy çəkə-çəkə tapmalarına imkan versək, onda minqlərin gözündən gizlənməyimizin nə mənası olar! Yox-yox, iştahanızı küsdürün... Dözümlü olmağı qırmızıdərili-dən öyrənin, o, birçə skalp ələ keçirmək xatirinə bir həftə ac dolana bilər... Bir şey eşitməmişən, Casper?

– İlan gəlir.

– Çox yaxşı! İndi görürük kimin gözü itidir, mogikanınmı, yoxsa suda yaşayan oğlanın!

Mogikan da Casperin görüldüyü tərəfdən gəlirdi; lakin mogikan çay dərəsindən burulduqda, qabağa getmək əvəzinə sahilə yaxınlaşdı və özünü kolluğa verib geriye baxdı.

Ləpirçi pıçıldayaraq:

– İlan o əclafı görür! – dedi. – Onlar qurduğumuz hiyləyə aldanıblar. İndi xəlvətçə tüstüyə tərəf gedirlər; mənim dərimin ağ olması kimi bu fikir də doğrudur.

Ləpirçi səssiz, lakin ürəkdan gülərək sözünü yarımcıq qoydu. Dirsəyi ilə ehmallica Kapı vurdu, sonra yenə Çınqaçqunun hərəkətlərini izləməyə başladı. Mogikan üstündə dayandığı daş kimi təqribən hərəkətsiz qaldı, sonra gözlədiyini sanki görmüş kimi, ləpirçini dayaz suda itirə-itirə cəld irəli keçdi. Yəqin ki, o tələsirdi və höyəcanlı idi. Çünki gah tez-tez geri dönüb baxır, gah da sahilədəki kolluğa nəzər salır və qayıqların harada gizləndiyini bilməyə çalışırdı.

Casper:

– Onu səsə, – dedi. – Səsə, yoxsa iş-ışdan keçər! Bax, o lap yaxından keçir!

– Səbir elə, hələ səbir elə! Tələsməyin mənası yoxdur, sözü-mə inan, yoxsa ağıllı İlan qamı üstə sürünə-sürünə gələrdi... Aha! Deyəsən Çınqaçqunun özü də sığınacağımızı tapa bilmir, halbuki onun göz-lərinin sərrastlığını itin həssaslığı ilə müqayisə etmək olar.

Ləpirçinin sevinməsi hələ tez idi. Ləpirçi sözünü elə yenice qur-tarmışdı ki, mogikan bir neçə fut aşağıdan keçərək birdən ayaq sax-ladı, öz nüfuzədi gözlərini kolluğa zillədi, cəld bir neçə addım geri qayıtdı və budaqları aralayaraq dostlarını tapdı!

Mogikan burada gizlənən adamlara o qədər yaxınlaşmışdı ki, İndi Ləpirçi, əlbəttə, ehtiyatlı olmağı unutmamaq şərtinə onunla söhbətə başlamaq bilirdi. Ləpirçi:

– Necə? Yenə lənətə gəlmiş minqlər? – deyə soruşdu.

– İrokezler! – deyə mogikan müxtəsərcə cavab verdi.

– Nə fərqi vardır! İrokezler, şeytanlar, minqlər, mengizlər, ifritlər – bunlar hamısı birdir. Mən bütün bu əclafı minq deyirəm. Yaxın gəl, rəhbər, ağıllı-başlı danışaq.

Onların hər ikisi kənara çəkilib oturdu və delavərlərin dilində danışmağa başladı. Ləpirçi dostu ilə məsləhətləşib qurtarıqdan sonra, o biri adamların yanına gəldi və mogikandan öyrəndiyini onlara xəbər verdi.

Mogikan qalaya gedən yolda irokezləri bir müddət güdmüşdü. İrokezler Casperin qaladığı ocağın tüstüsünü gördükdə dərhal geri dönmüşdülər. Çınqaçqun özünü göstərməmək üçün gizlənməli və minqlərin ötüb getməsinə gözləməli olmuşdu. Onun bəxtindən hindilər kəşf etdikləri ocaq haqqında götür-qoy etməklə məşğul

olduqları üçün ətraflarına o qədər də fikir verməmişdilər. On beş irokez Çınqaçqunun yanında daban-dabana cəld keçib getmişdi. Çınqaçqun isə bundan sonra qaraqara onların dalınca düşmüşdü. İrokezlər Ləpirçinin və mogikanın ləpirələrini tapdıqda, Ləpirçinin izini tutub çaya tərəf getmiş və Casperin çay döngəsində gizləndiyi anda özlərini çaya yetirmişdilər. O vaxt tüstü lap aydın görünürdü, odur ki, hindilər xəlvətcə ocağın olduğu yerə gəlib çıxmağa çalışaraq meşənin içinə girmişdilər. Çınqaçqun bu fürsətdən istifadə edərək çaya enmiş, çayın döngəsindən burulub keçmişdi və onu heç kəs görə bilməmişdi. Burada çox gözləmiş, nəhayət, irokezlərin ocaq başına gəlib çıxdıqlarını görmüşdü; irokezlər ocağın yanında çox qalmamışdılar.

Mogikan irokezlərin nə fikirdə olduqlarını yalnız onların hərəkətləri əsasında duya bilmişdi.

Çınqaçqunun fikrinə, irokezlər ocağın nə üçün qalandığını başa düşmüşdülər, çünki ocaq yandırılan yeri tez yoxladıqdan sonra iki yerə ayrılmışdılar; onların bir dəstəsi özünü meşənin içərilərinə vermiş, səkkiz və ya yeddi nəfərdən ibarət o biri dəstəsi isə Casperin izi ilə çayın sahilinə gedərək qayıqların sudan kənara çıxarıldığı yere çatmışdı. Böyük İlan başa düşmüşdü ki, daha ləngimək olmaz, buna görə də tez öz dostlarının yanına qayıtmışdı. O, irokezlərin bəzi əl hərəkətlərindən başa düşmüşdü ki, onlar çayın axarı ilə gedəcəklər. Lakin mogikan bu fikrinin yəqin olduğunu söyləyə bilmirdi.

Ləpirçi mogikandan eşitdiyi bütün bu əhvalatı yoldaşlarına danışan zaman, buradakı iki ağ adam xilas olmaq yolları haqqında fikirləşərkən istər-istəməz öz peşələrini yada saldılar.

Casper:

– Bax bu dəqiqə qayıqları buradan çıxaraq, – dedi. – Çay iti axır, əgər hamımız avar çəksək, o avaralardan xeyli uzaqlaşarıq.

Casperin dostu – yəni Ləpirçi delavarlar arasında çox olduğu müddətdə qeyri-şüuru olaraq aldığı şairanə dil ilə öz fikrini ifadə etdi:

– Bəs sahilə yenidən açılmış olan bu zavallı çiçək nə olsun, yoxsa meşədə qalib solmalıdır?

Casper:

– Biz hamımız ölərik, lakin qoymaq onun başına bir iş gəlsin! – dedi və dərhal qızardı. Mabel ilə Arouxedin arvadı qayığın içində uzanarlarsa, biz isə kişi kimi öz borcumuzu yerinə yetiririk.

– Buna sözü yoxdur, avar çəkməyi bacarırsan, Şirin Su, mən razıyam; ancaq məlun minq də tufəng işlətməkdə mahirdir. Qayıqlar yüngüldür, güllə isə daha sürətlə uçar.

– Qızın atası bizə etibar etməklə bizə böyük hörmət göstərmişdir, biz ona təntənəli surətdə vəd etmişik, buna görə də təhlükəyə qarşı cürətlə getmək bizim borcumuzdur.

– Lakin ehtiyatlı olmağı və səbirlə götür-qoy etməyi də unutmaq olmaz.

– Götür-qoy etmək! Çox fikirləşən axırda qorxaq olar.

Onlar qumlu dar sahilə dayanmışdılar. Ləpirçi tufənginə söykənərək hər iki əli ilə onun lüləsindən yapışmışdı; tufəngin arpacığı Ləpirçinin çiyin bərabərində idi. Casper sərt və əsassız sözləri dedikdə, Ləpirçinin üzünün tutqun rəngi əsla dəyişilmədi; lakin tufəngin lüləsini barmaqları ilə əsəbi halda sıxması, Casperin gözdən yayınmadı. Bu, Ləpirçinin keçirdiyi həyəcanı bürüzə verən yeganə əlamət idi.

Ləpirçi, öz üstünlüyünə yanındakı adamlarda hörmət oyadan təmkinli avazla sözü başladı:

– Sən gəncsən, beynin də qızğındır, mən isə ömrümü olmanın təhlükələr içərisində keçirmişəm. Buna görə də mənim təcrübəm səbirsiz uşağın düşünülməmiş hərəkətlərindən daha çox kara gələr. O ki qaldı qorxaqlıq, Casper, sənin qəzəbli və düşünülməmiş sözlərinə cavab verməyəcəyəm. Ancaq hələ sənin beşikdə olduğun vaxtlarda minqlərlə çox üz-üzə gəlmiş adama inan və bil ki, fəndgirliyin qarşısında dəlisovcasına igidlik göstərmək əvəzinə, ağılla iş görüb ehtiyatı əldən vermədən, minqlərin fəndgirliyini asanlıqla puça çıxara bilərsən.

– Xahiş edirəm məni bağışlayasan, Ləpirçi, – deyərək Casper səmiyyətlə cavab verdi və yoldaşının əlini sıxdı. – O gölün sahilindəki qayalar kimi möhkəm mərdliklə haqq işi müdafiə edən adama belə sözlər deməklə mən axmaqlıq eləmişəm və çox pis iş tutmuşam.

Yalnız bu zaman Ləpirçinin cöhrəsi açıldı, mənliliyinin şahidi olan bayaqkı qüruru yox oldu və xarakterinin əsas cəhəti olan saf səmiyyətliliyi özünü bürüzə verdi. Casper onun əlini sıxarkən, o da Casperin əlini dostcasına sıxdı; Ləpirçinin azacıq çatılmış qaşları düzləndi və gözlərində yenidən mehribanlıq nuru parladı. O, gülə-gülə cavab verdi:

– Eybi yoxdur, keçər, Casper, keçər! Mənim heç acığım tutmur, özüm də istəmirəm ki, başqasının məne acığı tutsun. Mən kinli olmamalıyam. Məne dediyin sözlərin hətta yarısını İlan demiş olsaydın nəticəsi pis olardı, halbuki İlan delavardır, dərisinin rənginə baxmayaraq...

Ləpirçi çiyinə kiminə toxunduğunu hiss edərək, sözünü yarımçıq qoydu. Mabel qayığın içində dayanaraq qabağa tərəf əyilmiş və barmağını dodaqlarına yapışdırmışdı: o, səs salmamağı işarə edirdi. Gözlərini yarpaqların arasından görünən açıqlığa zilləyərək əlini dal tərəfə uzatdıqda, əlindəki budağın ucu Ləpirçinin çiyinə toxundu. Ləpirçi o biri yandan yarpaqların arasından baxdıqda Casperə pıçıldadı:

– Bu minqləri görüm lənətə gəlsinlər! Silaha sarılın, dostlar, ancaq quru kütük kimi yerinizdən tərpənməyin.

Casper səssizcə tez qayığa yaxınlaşdı. Mabeli qayığın içində uzanmağa asanlıqla məcbur etdi və tufənginin çaxmağını ayağa çəkib onu hazır saxlayaraq Mabelin yanında dayandı. Arouxed və Çinqaçquk ilan kimi sürünə-sürünə özlərini kollarıya verib onların arasında uzandılar və tufənglərini hazır tutdular; tuskaroranın arvadı isə başını dizlərinə əyərək çit paltarını başına çəkdi və oturduğu yerdə donub qaldı. Kap kəməridən tapançalarını çıxartdı; ancaq o elə mat qalmışdı ki, bundan sonra nə edəcəyini sanki bilmirdi. Ləpirçi yerindən əsla qımıldanmırdı. Onun ta əvvəldən tutduğu mövqə həm düşməni gözdən qoymamağa, həm də atəş açmağa imkan verirdi. Ləpirçi o qədər soyuqqanlı idi ki, hətta belə ağır dəqiqələrdə də özünü əsla itirməmişdi.

O dəqiqələr, doğrudan da, dəhşətli idi. Mabel bələdçinin çiyinə toxunduğu vaxt yolçulardan yüz uzaqda, çay dərəsinin yaxınlığında, suyun içində üç irokez görünmüş və dayanıb suyun axarı ilə aşağı baxmağa başlamışdı. Onlar qurşağadək lüt idilər, düşmənlərlə vuruşmaq üçün silahlanmışdılar və üzlerini döyüşə gedən hindilər kimi boyamışdılar. Aydın idi ki, minqlər qaçqınların yerini tapmaq üçün hansı səmtə getməli olduqlarını bilmir və buna görə də tərəddüd edirdilər. Minqlərin biri – çayın axarını, o biri – yuxarısını, üçüncüsü isə çayın qarşı sahilini göstərirdi.

BEŞİNCİ FƏSİL

Qaçqınlar qorxulu dəqiqələr keçirirdilər. Onlar öz düşmənlərinin hərəkətlərini izləyir və müvəffəqiyyətsizliyə düşər olub qəzəbləndiklərini gördükdə onların nə niyyətdə olduqlarını başa düşürdülər. Aydın idi ki, minqlərin bir hissəsi qalaya tərəf qayıtmışdı; deməli, ocaq qalamaqla onları aldadıb azdırmaq fikri baş tutmuşdu. Lakin bunun indi yolçular üçün o qədər də böyük əhəmiyyəti ola bilməzdi, çünki onlar üçün yeni təhlükə əmələ gəlmişdi: çayın axarı ilə gedən üç irokez qaçqınların yerini tapa bilirdi. Ləpirçi təhlükəli vəziyyət əmələ gəldiyini çox tez başa düşdü. O bilirdi ki, təzliklə tədbir görüb əlbir işə başlamaq lazımdır. Ləpirçi əsla səs salmadan iki hindini və Casper'i işarə ilə başa saldı ki, onlar yaxına gəlsinlər. Bu adamlar yaxınlaşdıqda Ləpirçi pıçıldayıb onlara dedi:

– Biz hazır olmalıyıq! Bu əclafılar yalnız üç nəfərdirlər, biz isə beş nəfərik; dördümüz belə çətinliklərə alışmışıq... Şirin Su, üzünə ölüm boyaları çəkmiş o eybəcər irokezi sənə tapşırıram. Çinqaçquk, sən də onların rəhbərinin işinə baxarsan, Arouxed isə cavan irokezi gərək gözdən qoymasın. Yaxşı fikir verin ki, dediyim irokezləri dolaşmaq salmayasınız, çünki serjantın qızının təhlükədə olduğu dəqiqələrdə bir düşməne ikinizin güllə atması israfçılıq olar. Mən də hər ehtimala qarşı ehtiyatda qalacağam: ola bilər ki, irokezlərdən dördüncüsü də gəlsin, ya da biriniz çəysin, onda mən köməyə gələərəm. Mən işarə verməyincə güllə atmayın! Yalnız son dəqiqələrdə, çərəsiz qaldıqda güllə atacağıq, çünki bu əclafıların yoldaşları güllə səsini eşidərkən tökülüşüb gəzlər. Casper, əgər əclafılar bizə arxadan basqın edərlərsə, onda qayığı və serjantın qızını sənə tapşırıram; qızı qayığa mindirib çayla başısağa qalaya apararsan.

Ləpirçi sözünü yenidən qurtarmışdı ki, irokezlərin yaxınlaşması eşidildi, buna görə də Ləpirçi və onun yoldaşları səslərini kəsdilər. İrokezler su ilə yavaş-yavaş gəlir və kollarıya yaxınlaşmağa çalışırdılar. Bu zaman qaçqınlar yarpaqların xışiltısını və sınaq budaqların səsini eşidərkən başa düşdülər ki, hindilərin başqa bir dəstəsi arxa tərəfdən sahil ilə gəlir. Hindilərin hər iki dəstəsi qaçqınların gizləndikləri yerə yaxınlaşdıqda bir-birini gördü. Dəstələr ayaq saxladılar və sözün əsil mənasında yolçuların lap qulağının dibində məsləhətləşməyə başladı; yolçular yüngül kolların yarpaqlarının və

budaqlarının arasında gizlənmişdilər; hava bir az hərəkətə gəldikdə bu kolların budaqları və yarpaqları tərponirdi; külək bir az güclən-səydi budaqları bir-birindən hökmən aralayardı, onda qaçqınlar üzə çıxardılar. Xoşbəxtlikdən irokezlərin hər iki dəstəsi təbii kolların və qaçqınlar tərəfindən basdırılmış kolların başı üstündən yuxarıya baxırdı; bu kolların yarpaqları bir-birinə elə qovuşmuşdu ki, heç bir şübhə əmələ gətirmirdi. İrokezlər tez-tez, lakin yavaş danışdılar, sanki güdülmələrindən ehtiyat edirdilər. Ləpirçi və onun yanındakı hər iki hindi döyüşçüsü də irokezlərin dilini başa düşürdü. Hətta Casper irokezlərin dedikləri sözlərin bir hissəsini anlayırdı.

İrokez döyüşçülərinin biri süni kola o qədər yaxın idi ki, Casperin qayığındakı balıqçı çəngəli ilə onun qamını yırtmaq olardı. Bu döyüş-çü yoldaşlarına dedi:

– Onların izini su yuyub aparmışdır! Su izi o qədər itirmişdir ki, hətta ingizlərin iti də bu izi tapa bilməz.

Sahildə dayanan irokezlərdən biri:

– Ağzülülər, qayıqla getmişlər, – dedi.

– Ola bilməz! Onlar qayıqla getmiş olsaydılar çayın aşağısın-dakı döyüşçülərimizin güllələrindən canlarını qurtara bilməzdilər.

Ləpirçi mənalı bir baxışla Casperə nəzər saldı və dişlərini bir-birinə qıcadı ki, necə nəfəs almasını eşitməsinlər. Suda gırlənən irokez döyüşçülərinin böyüyü dedi:

– Mənim cavanların qartal kimi itigözlü olmalıdırlar. Biz düz bir ay müharibə şəraitində yol gəlmişik və bu müddətdə yalnız bir-cə skalp ələ keçirə bilmişik... Onların arasında qız var, bizim döyüş-çülərimiz isə evlənəməlidirlər.

Xoşbəxtlikdən Mabel bu sözləri başa düşmədi, lakin Casperin qaşları qəzəblə çatıldı və üzü qıpqırmızı oldu.

İrokezlər səslərini kəsdi. Yarpaqların və budaqların səsinə görə güman etmək olardı ki, irokezlərin sahilədəki dəstəsi yola düşüb getmişdir. Hələ suda qalan irokezlər isə çayın sahillərinə diqqətlə göz gəzdirməkdə idilər. Onlar itmiş şeyi axtaran adamlar kimi iki və ya üç dəqiqədən sonra yavaş-yavaş çayla başaşağı getməyə baş-ladılar. Nəhayət, süni kolluğun qabağından keçib getdilər. Bu vaxt Ləpirçi ağzını açaraq həmişəki kimi yenə səssizcə güldü. Lakin onun sevinci çox çəkmədi, lap dalda gedən hindi bu zaman geri dönüb baxdı, ayaq saxladı və süni sığmağa çox diqqətlə baxmağa başladı. Yəqin etmək olardı ki, hindi burada nədənsə şübhələnir.

Yolçuların bəxtindən həmin hindi hələ gənc idi və kifayət qədər təcrübəli deyildi. O, başa düşürdü ki, özü yaşda olan döyüşçü gərek ehtiyatlı və təvazökar olsun; o çox qorxurdu ki, nahaq yerə hay-küy qaldırmaqla başqalarını özünə güldürsün və yoldaşları onu ələ alsın-lar. Bu gənc iki yoldaşını köməyə çağırmaq əvəzinə geri qayıtdı və şübhələndiyi kola yavaşca yaxınlaşdı; onun yoldaşları isə çayla baş-aşağı öz yollarına davam etdilər. Üstünə gün düşən bir neçə yarpaq, budaqları üstündə qaldığı halda bürüşmüşdü. Təbiətin adı qanun-larının çərçivəsinə sığmayan və çətinliklə sezlənən bu hal hindi döyüş-çüyə qəribə gəldi. Bu heç də təəccüblü deyildi, çünki xüsusən hərbi şəraitdə hindilərin bütün hissələri o qədər qüvvətlidir ki, kiçik bir təsadüf onları birbaşa məqsədə çatdırır.

Lakin gənc hindidə şübhə oyadan əlamət onun özünə də o qə-dər əhəmiyyətsiz görünürdü ki, hindi bu barədə yoldaşlarına məlumat verməyi lazım bilmədi və başqalarının köməyi olmadan öz şü-bhəsini yoxlamağı qət etdi. Gənc döyüşçü qəflətən pusquya rast gəl-məyin nə qədər təhlükəli olduğunu başa düşürdü, buna görə də kola səssizcə və çox ehtiyatla yaxınlaşdı; bu zaman hindilərin hər iki dəstəsi əlli-altmış yard irəli getmişdi.

Yolçular çox ağır vəziyyətdə olduqlarına baxmayaraq, gənc irokezin dalgın üzündən gözlərini çəkmirdilər. Bu dəqiqələrdə iro-kezin daxilindən bir-birinə zidd iki hissə baş qaldırılmışdı. O, öz qəbilə-sindəki ən təcrübəli döyüşçülərə nəşib olmayan bir müvəffəqiyyət-yətin həsrətini çəkirdi. Belə bir müvəffəqiyyətə nail olmaqla şöhrət qazanmaq xəyalına düşmüşdü, çünki belə şöhrət onun kimi gənc hindilərə və ya ilk hərbi səfərə çıxan döyüşçülərə nadir hallarda qismət olur. Eyni zamanda şübhə gənc hindinin bütün daxilini gəmirirdi, çünki bu vaxt külək bürüşmüş yarpaqları tərpedir və on-lar sanki yenə əvvəlki tərəvətini kəsb edirdi. Bundan başqa, xəyalə gəlməyən bir təhlükədən qorxması da gənc hindinin üzündə aydın əks etmişdi. Ucları suya salınmış budaqların yarpaqları istinin təsirin-dən o qədər az dəyişilmişdi ki, gənc irokez əlini bu yarpaqlara toxundursaydı yanılmış olduğunu qət edərdi. Nəhayət o, öz şü-bhəsini yoxlamaq üçün iki budağı araladı və bir addım qabağa gəl-dikdə qarşısında heykəl kimi hərəkətsiz dayanan qaçqınları gördü. İrokez diksindi, gözləri parıldadı və sinəsindən güclə eşidilən inilti səsi qopdu. Çınqacqıq tomahavkını qaldıraraq onu dəhşətli bir qüv-və ilə gənc döyüşçünün başına endirdi. İrokez qollarını yana açdı

dal tərəfə səndələdi və şappılı ilə çaya düşdü: dərhal çayın iti axan suyu onun hələ ölümlə can çəkişən bədənini götürüb apardı. Delavar bu hindinin skalpını soyub götürmək üçün onun əlindən yapışmaq istədi, lakin buna müvəffəq olmadı, çünki su meyiti tez apardı və ondan yalnız qanlı iz qaldı.

Bütün bu əhvalat bir anda baş verdi və təcrübəsiz adamları çəşqınlıq dəryasına qərq edə bilərdi, lakin Ləpirçi və onun yol yoldaşları belə adamlardan deyildilər. Onlar meşə müharibələrinə alışmışdılar. Casper basdırılmış budaqları qopararaq yavaşca dedi:

– İndi bir saniyə belə yubanmaq olmaz. Mister Karp, əgər bacınız qızını xilas etmək istəyirsinizsə, siz də mənim kimi edin. Siz isə, Mabel, qayığın içində uzanın.

Casper sözünü qurtaran kimi cəld çaya atıldı və yüngül qayığın burun tərəfindən yapışdı. Hindilərin gözündən oğurlanıb çay dirsəyindən xəlvətcə keçmək və beləliklə də düşmənin əlindən sağ-salamat qurtarmaq lazım idi; Casper qayığı qabaq tərəfdən dartır, Kap da onu daldan itələyirdi, onlar çalışırdılar ki, sahildən uzaqlaşmasınlar. Ləpirçinin qayığı sahilin yaxınlığında idi və hamıdan sonra üzüb getməli idi. Mogikan sıçrayıb sahilə çıxdı və düşməni güdmək üçün özünü meşənin içinə verdi. Arouxed işarə ilə Ləpirçini başa saldı ki, qayığı itələyib qabağa gətirsin və Casperin dalınca getsin. Bütün bu tədbirlər bir dəqiqədə başa çatdırıldı. Ləpirçi çay dirsəyindən keçib suyun iti axan yerinə çatdıqda qayığın birdən yüngülləşdiyini hiss etdi. Dönüb geri baxdıqda tuskarəranın öz arvadı ilə yox olduğunu gördü. Ləpirçi dərhal başa düşdü ki, tuskarəra xain çıxmışdır. Lakin fikirləşməyə vaxt yox idi, çünki çayın aşağı tərəfindən bağırçı səsləri eşidildi: gənc hindinin meyitini çayın iti axan suyu yəqin ki, yoldaşları olan yerə gətirib çıxarmışdı. Tüfəng atəşi guruldadıqda Ləpirçi baxıb gördü ki, Casper qayığın dal tərəfində durmuş və çayın döngəsindən burulub onu keçir. Kap qayığın qabaq tərəfində oturmuşdu. Onların hər ikisi var qüvvəsilə avar çəkirdi ki, qayıq cəld getsin. Ləpirçi ətrafa quşbaxışı nəzər salaraq çox tez qəti fikrə gəldi və bu fikri dərhal həyata keçirdi, çünki sərhəd müharibəsində baş verən gözənilməz hadisələrə ondan daha yaxşı bələd olan yox idi. Ləpirçi öz qayığına arxa tərəfdən tullanıb mindi, çayı üzüb keçmək üçün gücü gəldikcə avar çəkə-çəkə qayığı suyun iti axan yerinə döndərdi; bu yer Casperin olduğu yerdən xeyli

aşağıda idi. Onun bədəni düşmən güllələri üçün hədəf oldu; o, çox yaxşı bilirdi ki, irokezlər hər necə olursa olsun onun skalpını soyub aparmağa çalışacaqlar.

Ləpirçi əlindəki avarı qüvvətlə qaldırıb suya vura-vura yol-daşını səslədi:

– Casper, çayla başıyuxarı get! Özün də çalış ki, çayın o biri sahilindəki qızılağac kollarına yan alasan! Serjantın qızının salamat qalması qeydinə qalması bir dəqiqə belə unutma, o ki qaldı əclaf minqlərə, onların öhdəsindən İlanla mən gələm.

Casper avarını havaya qaldırıb yellədərək bununla bildirdi ki, Ləpirçinin fikrini başa düşmüşdür. Bu zaman tüfənglərdən dalbadal güllə atılırdı. Bu güllələr irokezlərə daha yaxın olan qayıqda dayanmış adamın üstünə yağdırılırdı.

Ömrünün çox hissəsini meşənin tənha yerlərində keçirib öz-özü ilə danışmağa adət etmiş Ləpirçi dilləndi:

– Hə, hə, tüfənglərinizi boşaldın, axmaqlar! Ağıllı-başlı nişan almamış barıtnızı korlayın, biz də firsət ələ keçirib yaxamızı ölinizdən qurtarıq. Vuruşma zamanı öyünmək yaramaz, bununla belə mən deməliyəm ki, siz bostanda sərcələrə güllə atan şəhərlilərdən o qədər də fərqli deyilsiniz. – Bu vaxt minqlərin atdığı güllə Ləpirçinin başını yalayıb keçərək saçından bir çəngə qopartdı; Ləpirçi başını bulayaraq: – Bax, buna mənim sözüm yoxdur! – dedi. – Ancaq lap bircə barmaq yan keçən gülləni atmaqdasə onu tüfəngdə saxlamaq daha yaxşıdır, bunun heç bir faydası yoxdur. Afərin, Casper! Əgər skalplarımızı burada qoymalı olsaq da hər halda serjantın gözəl qızını xilas etmək lazımdır.

Bu zaman Ləpirçi çayın ortasında, düşmənin demək olar ki, lap qarşısında idi; Kapın və Casperin qüvvətli qolları ilə idarə edilən o biri qayıq isə Ləpirçinin göstərdiyi yerdə qarşı sahilə yan alırdı. Qoca dənizçi qayıqda özünü toxtaq saxlayırdı, elə bil ki, ev şəraitində idi. Eyni zamanda öz bacısı qızını ürəkdən istədiyi halda öz canının hayına qalması da unutmurdu. Kap başqa cür döyüşlərdə bərkənd-boşdan çıxmış və atışmağa alışmışdı. Kapla Casper birgə söylə daha bir neçə dəfə avar çəkildilər və qayıq cəld kolluğa girdi. Casper tez Mabeli qayıqdan düşürtdü. O dəqiqədən etibarən qaçqınların hər üçü təhlükəsiz yerdə daldalandı.

Ləpirçinin vəziyyəti belə deyildi. O, çox böyük təhlükə ilə üz-üzə gəlmişdi. Düşmənlərə yaxınlaşdığı dəqiqədə sahildeki irokezlərin çayla gələn irokezlərə qoşulmaları Ləpirçini daha çox təhlükəyə saldı. Osveqo çayının enliliyi bu yerdə bir kabeltov qədərdir. Buna görə də qayıq çayın ortası ilə gedərkən irokezlərin arası kəsilməyən çarpaz atəşinə rast gəldi.

Belə bir həlledici dəqiqədə Ləpirçinin özünü itirməməsi və möhkəmliyi onun çox karına gəldi. O bilirdi ki, labüd ölümdən xilas olmaq üçün daim hərəkətdə olmalıdır, çünki irokezlər hərə-kətsiz hədəfə bu qədər yaxından atəşçilər onların güllələri boşə çıxırmaz. Lakin Ləpirçi qayığı düz sürsəydi, hindilər onu güllə ilə vura bilərdilər, çünki onlar meşədə xallı maralları vurmağa alışmışdılar. Deməli Ləpirçi irokezlərin güllələrindən yayınmaq üçün öz qayığının səmtini tez-tez dəyişdirməli, onu gah çayın axarına ox sürətilə sürməli, gah da qəflətən dayandıraraq çayın axarına qarşı başı-yuxarı bir neçə yard aparmalı idi. Xoşbəxtlikdən irokezlər suda tufənglərini doldura bilmirdilər, çayın sahillərində bitən sıx kolluq isə sahilə çıxmış qaçqınları görməyə qoymurdu. Beləliklə Ləpirçi düşmənin yağdırdığı güllələrin altında gah çayla başısağa, gah da suyun axarına qarşı gedə-gedə irokezlərdən bir qədər uzaqlaşdı. Bu anda Ləpirçinin təhlükəli vəziyyəti birdən-birə daha da ağırlaşdı. İrokezlərin keşikçi dəstəsi bu vaxt buraya gəlib çıxdı; həmin dəstə ağların çayla başısağa gedib-getmədiklərini güdüb öyrənməli idi.

Bu dəstədəki döyüşçülər irokezlərin bayaq dedikləri hindilər idi. Onlar azı on nəfər olardı. Bu hindilərin olduqları yerdə su üzə çıxan daşların üstünə və dayazlıqlara çox sürətlə cumaraq çayda aşının əmələ gətirmişdi. Ləpirçi başa düşdü ki, qayığı çayın aşırından keçirsə su onu hökmən irokezlərin pusquda olduqları yerə atar. Qayıq aşırından keçsəydi iti axan çay qayığı çox qüvvətlə aparardı, daşlar isə qayığın yolunu hər tərəfdən kəsərdi. Belə halda Ləpirçi mütləq məhv olardı, ya da əsir düşərdi. Ləpirçi düşmən olan sahilin qarşı tərəfindəki qərb sahilinə çatmağa çox çalışırdı. Lakin bu, insanın gücü çatmayan bir iş idi. Əgər Ləpirçi çayın axarına qarşı getsəydi qayığın sürətini azaldardı, bunun da nəticəsində düşmən onu haxlaya bilərdi. Ləpirçi belə bir çıxılmaz vəziyyətdə də özünü itirmədi, buna görə də son dərəcə təhlükəli bir işə cürətlə girişdi.

O, daşların arası ilə axan çay qolundan keçmək əvəzinə, qayığı çayın dayaz yerinə tərəf döndərdi və oraya çatdıqda uzun lüləli tufəngini götürüb özünü suya atdı. Ləpirçi bir daşın üstündən o birisinin üstünə tullana-tullana yavaş-yavaş qərb sahilinə yaxınlaşdı. Ləpirçinin tərək etdiyi qayıq sürətlə çay aşırımına tərəf yönəldi; o gah daşların üstünə çıxır, gah su ilə dolur, gah da suyunu boşaldaraq yenə yoluna davam edirdi; axırda qayıq irokezlər olan yerdən bir neçə sajen aralı sahilə toxundu.

Lakin Ləpirçi təhlükədən hələ xilas olmamışdı; doğrudur, hindilər Ləpirçinin cəsurluğuna və zirəkliyinə valeh olaraq bir neçə dəqiqə hələ yerlərində mat qaldılar. Lakin çox keçmədi ki, irokezlər yenidən tufənglə güllə atmağa başladılar; Ləpirçinin başının üstündən keçən güllələrin viyılıtsı dalğaların gurultusuna qarşıdı. Güllələr onun paltarını bir neçə yerdən deşmişdi, lakin bədəninə əsla toxunmamışdı.

Ləpirçi çayın bəzi yerlərində sinəsinədək suyun içi ilə getməli olurdu; belə halda tufəngini və atəş sursatını başından yuxarı qaldırırdı. Bu, çox yorucu idi, odur ki, Ləpirçi suyun içindən qalxan və başı tamamilə quru olan böyük bir daşa rast gəldikdə çox sevindi. Barıtlı dolu buynuzu daşın üstünə qoydu, özünü güllədən qorumaq üçün daşın dalında gizləndi. Çayın qərb sahilə Ləpirçidən cəmi əlli addım uzaqda idi, lakin Ləpirçi lal axan tutqun suya nəzər saldıqda başa düşdü ki, çayın qərb sahilinə ancaq üzə-üzə keçmək mümkündür.

Hindilər atəşi bir neçə dəqiqəliyə dayandırdılar. Onlar Ləpirçinin tərək etdiyi qayığın başına toplaşdılar və qayıqdakı avarları gördükdə çayı keçmək fikrinə düşdülər. Bu zaman çayın sol sahilindəki kolluqdan səs gəldi:

– Ləpirçi!

– Nə istəyirsen, Casper!

– Özünə ürək ver! Qorxma, dostların yaxındadır, irokezlərdən hər hansı biri çayın bu tayına keçməyə cürət etsə canını salamat qurtara bilməz. Gəl sən tufəngini daşın üstündə qoy qalsın, özün isə üzə-üzə bizim yanımıza gəl; hələ nə qədər ki, o əclaf qayığı suyun dərin yerinə gətirib çıxarmamışlar, sən özünü bizə çatdırı bilərsən.

– Meşələr sakini barıtı və gülləsi qurtarmayınca heç zaman tufəngindən əl çəkməz. Bilirsənmi, Şirin Su, mən bu gün hələ birco

dəfə də güllə atmamışam, özümü bu əclaflara tanıtmayınca onlardan əl çəkən deyiləm. Suyun içində ayaqlarıma heç nə olmaz. Bunu da deyim ki, əclaf Arouxedi o avaraların arasında gördüm. Arouxed "vəfalı" çıxdığına görə mükafata layiqdir, mən də onun üçün belə mükafatı əsirgəmərəm. Ümidvaram ki, sən serjantın qızını buraya, güllə qabağına götürməmişən, elədirmi?

– Qıza hər halda indi heç bir qorxu yoxdur. Ancaq onun salamat qalması düşmənin çayı üzüb keçməsinə mane ola biləcəyimizdən asılıdır. İndi irokezlər bilirlər ki, biz çox deyilik, əgər üzüb buraya gəlsələr, yəqin ki, dəstələrinin bir hissəsini sahildə qoyacaqlar.

– Qayıqların qaydına qalmaq sənin işindir, bala. Bilməlisən ki, mən ömrümdə heç olmazsa bir dəfə qızıl balıq ovlamış minqlərin ön igidini bir avar qədər yaxına buraxaçağam. Əgər minqlər çayı aşırmanın yuxarisından üzüb keçsələr, biz də onlardan yuxarıda üzə-üzə bu canavarlarla ötüşə bilmərikmi?

– Mən sənə dedim ki, irokezlərin bir hissəsi yəqin ki, o biri sahildə qalacaqdır. Sən özün də Mabeli bu irokezlərin gülləsi qabağına vermək istərsənmi?

– Serjantın qızını xilas etmək lazımdır! – deyərək Ləpirçi qətiyyətli cavab verdi. – Sən haqlısan, Casper; qız özünü minqlərin gülləsi qabağına verməməlidir. Bəs biz nə edək? Əgər mümkündürsə, çalışmaq lazımdır ki, minqlər çayı bir və ya iki saatdan tez üzüb keçə bilməsinlər, biz isə bu vaxt havanın qaranlıqlaşmasından istifadə edərik.

– Sənin fikrinə şərikəm, Ləpirçi. Kaşkı bu baş tutaydı! Belə bir işə gücümüz çatarmı?

– Şəlalə ilə qarnizon arasında bizim qayıqlardan başqa heç bir gəmi yoxdur, qırmızıdərililər isə mənim karabinimin və sənin tüfənginin onlara tərəf tuşlandığını görüb çaydan keçməyə cürət etməzlər. Mən öyünmək istəmirəm, Casper, lakin bu yerlərdə çox yaxşı bilirlər ki, mənim "maralvuranımın" gülləsi çox nadir hallarda hədəfdən yayınar.

– Sənin qoçaqlığın hər yerdə haqlı olaraq təriflənir, Ləpirçi, ancaq tüfəngi doldurmağa da axı vaxt lazımdır. İndi isə sən quruda, yaxşı sığınaqda deyilsən, deməli, heç də əlverişli olmayan şəraitdə vuruşmalısən. Əgər mənim qayığım səndə olsaydı tüfəngini islatmadan bu sahilə üzüb gələ bilərdinmi?

– Qartal uçurmu? – deyərək, Ləpirçi həmişəki kimi yenə səssizcə gülüb cavab verdi. – Suda özünü təhlükə qarşısında qoymaq ağılsızlıq olardı; görürəm, bu murdar həriflər yenə barıt və güllələrini işə salmaq istəyirlər.

– Təhlükədən uzaqlaşmaq olar. Mister Kap qayığa yaxınlaşar və budaqlardan birini qırıb suya atar; görək çayın axarı həmin budağı daldalandığın daşın yanına gətirəcəkdirmi. Görürsənmi, budaq suda! Əgər budaq üzə-üzə sənənin yanına gəlib çatsa, əlini qaldırırsan. Onda Kap qayığı itələyib suya salar. Əgər qayıq yan keçsə və sən də onu tapa bilməmişən, gəriyə gələn cərəyan qayığı vurub sahilə çıxarar, onda mən onu asanlıqla tutaram.

Çayın getdikcə daha sürətlə apardığı budaq, nəhayət, gəlib daşa yetişəndə Casper hələ də danışırdı. Ləpirçi budağı tutub yuxarı qaldırdı və Casperin fikrinin baş tutduğunu bildirdi. Budağın ardınca qayığı suya buraxdılar. Ləpirçi də onu dərhal tutdu.

Bələdçi gülümsəyərək dedi:

– Bu çox ustalılıqla düşünülmüşdür! Sərhəd həyatına alışmağın xeyri budur, Casper! Sənin təbiətin səni suya, mənim təbiətim isə məni meşəyə çəkir. İndi qoy o dələduz minqlər tüfənglərinin çaxmağını ayağa çəkib nişan alsınlar, əli yalın adama güllə atmaq üçün belə fürsət heç vaxt onların əlinə düşməyəcəkdir.

– Qayığı sahilə tərəf itələ, sonra atıl mən ona və onun içində uzan. Əbəs yerə özünü bilə-bilə oda atmaq axmaqlıqdır.

– Düşmənlər mənimlə üz-üzə gəlməkdən çəkinməyəndə, mən onlarla kişi kimi üz-üzə durmağı sevirəm! – deyərək Ləpirçi iftixarla cavab verdi.

– Bəs Mabel!

– Düz deyirsən, bala, düz deyirsən! Serjantın qızını xilas etmək lazımdır, özü də sən deyən kimi əbəs yerə özünü bilə-bilə oda atmaq yaramaz, yoxsa ağılsız uşağa tay olarsan. İndi dayandığın yerdən əlini uzatsan qayığa çatarmı?

– Əlbəttə, ancaq qayığı görək bərk itələyəsən.

Ləpirçi qayığı var gücü ilə itələdi. Yüngül qayıq sahildəki olan məsafəni tez üzüb keçdi. Qayıq Casperə yaxınlaşdıqda Casper onu tutdu. Ləpirçi ilə Casper bircə dəqiqədə qayığı təhlükəsiz yerdə qoyub kolların arasında münasib mövqə seçdilər və uzun ayrılıqdan sonra tapışan iki yoldaş kimi bir-birinin əlini sıxdılar.

– İndi görək, Casper, “maralvuran” öz dişlərini qıcırtdığı bir vaxtda bu minqlərdən hansı birisi Osveqo çayını üzüb keçməyə cürət edəcəkdir. Sən tüfəng atmaqdan daha çox avar çəkməyə, sükana və yelkənə isnişmişən, lakin sən qorxu bilməyən, qolu qüvvətli bir adamsan, bunun isə döyüşdə çox böyük əhəmiyyəti vardır.

– Mən Mabeli qoruyacağam, – deyər Casper xatircəmliliklə cavab verir.

– Düzdür, düzdür, biz gərək serjantın qızını qoruyaq. Casper, səni həmişə sevmişəm, indi isə bütün gücündən öz canını qorumaq üçün istifadə etməli olduğun bir vaxtda bu zavallı qızın hayına qaldığın üçün, sənə olan məhəbbətim qat-qat artır. Ora bax, Casper! Əclafların üçü qayığa minir. Yəqin onlar elə güman edirlər ki, biz qaçıb getmişik. Yoxsa onlar mənə “maralvuranım”la üz-üzə dayanıqları halda çaydan keçməyə cürət etməzdilər.

İrokezlər, doğrudan da, Osveqo çayını üzüb keçmək fikrində idilər, çox ustalıqla gizlənən Ləpirçini və onun dostunu görmürdülər və güman edirdilər ki, onlar qaçmaqla özlərini xilas etməyə çalışırlar. Əgər Mabel Ləpirçinin və Casperin himayəsində olsaydı, bu adamlar doğrudan da oradan qaçıb uzaqlaşardılar, çünki onlar meşə müharibələrinə yaxşı bələd idilər və başa düşürdülər ki, qızı xilas etmək üçün yeganə çarə çaydan keçən yolu kəsməkdir.

Qayıqda, Ləpirçinin dediyi kimi, üç irokez döyüşçüsü var idi: onların iki nəfəri diz üstə oturmuşdu və əllərindəki tüfəngləri hazır saxlamışdı; üçüncü döyüşçü qayığın dal tərəfində dayanıb onu avarla sürürdü. İrokezlər çayı aşırımın yuxarisından keçmək üçün suyun axarı ilə başıyuxarı gəlirdilər, çünki aşırımdan yuxarı çay yavaş axırdı. Avar çəkən minq bu işin yaxşıca ustası idi; o, avar çəkərkən yüngül qayıq havada uçan quş lələyi kimi bərk gərdirdi.

Səbirsizlikdən tir-tir əsən Casper yavaşca:

– Güllə atmaq vaxtı çatmamışmı? – deyər soruşdu.

– Hələ vaxt deyil, bala, hələ vaxt deyil! Onlar yalnız üç nəfərdir, əgər mister Kap kəməridəki tapançasını işə salarsa, biz hətta minqlərin sahilə çıxmalarına imkan verərik və onda qayığımızı qaytararıq.

– Bəs Mabel?

– Serjantın qızından xatircəm ola bilərik. Sən mənə dedin ki, qız ağacın boş koğuşundadır, salamat yerdədir, koğuşu isə göyəm kolu

görməyə qoymur. Əgər sən ağacın dövrəsində izləri itirmisənsə, qız düz bir ay ağacın koğuşunda sağ-salamat qalıb minqləri azdırabilir.

– Arxayın olmaq olmaz. Mən istərdim ki, qız bizim yaxınlığımızda olsun.

– Axı nə üçün Şirin Su? Qızın gözəl başını və çırpınan ürəyini güllə qabağına vermək üçün mü? Yox, yox, indiki yerində qalsa başı salamat olar!

– Buna arxayın deyiləm. Biz də dövrəmizə basdırdığımız budaqların dalında gizləndə elə xəyal edirdik ki, əmin-amanlıqdayıq, ancaq minqlər bizi tapdılar.

– O məlun minq bizi axtarmağa gəldiyi üçün yaxşıca cəzasına çatdı! Bu dələduzlar da cəzalarına çatırlar, əgər...

Ləpirçi səsinə kəsdi, çünki bu zaman güllə səsi eşidildi. Qayığın arxa tərəfində dayanmış hindi titrəyib sıçradı və əlindəki avarla birlikdə suya yığıldı... Çayın şərq sahilindəki kolluqdan qalxan tüstü bir azdan sonra havada əriyib yox oldu.

– O hərfi vurub yıxan Böyük İlan idi! – deyər Ləpirçi fərəhlə diləndi. – Delavərlərin heç biri bizim bu İlan kimi igid və vəfalı olmamışdır. Ancaq yaxşı olardı ki, İlan hay-haray qoparmayaydı... Yəqin ki, bizim vəziyyətimizdən onun xəbəri yoxdur, ola da bilməzdi!

Sükançısı vurulmuş qayığı iti axan su dərhal götürüb apardı. Qayıqdakı iki başqa hindi vahiməyə düşərək ətrafa göz gəzdirdilər və coşqun suyun qəzəbinə qarşı mübarizədə aciz qalmışdı. Çınçaq-qukun bəxtindən irokezlərin başı qayıqda baş alıb gedən iki yoldaşlarına qarışmışdı, yoxsa Çınçaq-qukun işi bitərdi, irokezlərin əlindən sağ qurtarmazdı. İrokezlərin heç biri yerindən tərpənmədi; onların hamısının gözü qayıqda idi. İti axan su yüngül qayığı elə bərk yırgalamağa və fırlatmağa başladı ki, qayıqdakı iki irokez yıxılmaq üçün qayığın içində uzanmağa məcbur oldu. Bu tədbir çox kara gəlmədi, çünki qayıq daşa toxunaraq ağzı üstə çevrildi, onun içindəki irokez döyüşçüləri isə çaya düşdülər. Çayın aşırımlarında su adətən dərin olmur, yalnız suyun qollara ayrıldığı yerlərdə çay dərinləşir, buna görə də qayıqdan yıxılıb suya düşən irokezlər batmadılar. Lakin onlar silahlarını itirmişdilər və sahilə çatmaq üçün gah suda yeriməli, gah da lazım olanda üzə-üzə getməli olurdular. Qayıq çayın ortasındakı daşa ilişib qaldı; indi nə yolçular, nə də onları təqib edənlər bu qayıqdan istifadə edə bilməzdilər.

Qayıqdan yıxılmış iki irokez qurşağadək suda yeriyən zaman Casper dedi:

– Bundan yaxşı fürsət olmaz, Ləpirçi! Mən onların birinin işinə baxaram, o biri isə sənin boynuna.

Casper sözünü qurtaran kimi atəş açdı, lakin baş vermiş hadisələrdən həyəcanlandığı üçün onun əli titrədi. Hər iki irokez sağ-salamat qalmışdı və əllərini qaldıraraq Casperin sərrast atəş açmasına gülürdü. Ləpirçi güllə atmadı. O dedi:

– Yox-yox, Şirin Su, düşmənin qanını əbəş yerə tökməyəm. Gülləm sazdır, tufəngim möhkəmcə sümbələni bə doldurulmuşdur, buna görə də gülləyə heyfim gəlir, onu ancaq çox vacib olanda atacağam. Düzünü deməliyəm ki, həm delavərlərlə dostlaşdığuma görə minqləri sevmirəm, həm də bu quldurlardan hər hansı birinin öldürməsinin vacib olduğunu yəqin etməyincə ona heç zaman güllə atmaram. Mən heç vaxt yalnız əylənmək xatirinə maral öldürməmişəm. Darıxma! “Maralvuran” yenə də lazım olacaqdır, onda İlanın dadına çataraq; özün gördün ki, bu adam əclaf minqlərin lap yaxınlığında olduğunu onlara cürətlə bildirdi. Ora bax! Minqlərin biri sahilin yaxınlığında girələnir, elə bil ki, mışovula güllə atmaq üçün qırılmış ağacın dalında gizlənən qərnizon uşağıdır.

Ləpirçi, haqqında danışdığı hindini barmağı ilə göstərdi, Casper də onu gördü. İrokezlərin bu gənc döyüşçüsü özünü göstərmək arzusu ilə yoldaşlarından dalda qalmışdı və Çınqacqunun gizləndiyi koluğa yaxınlaşdı. Öz düşmənlərinin qəsdən qayğısızlıq göstərmələrini görüb aldanan İlan həmin irokezi o qədər yaxına buraxmışdı ki, indi o, Çınqacqunu görə bilirdi. Hindinin hərəkətlərindən aydın olurdu ki, güllə atmağa hazırlaşır. Çınqacq, irokezlər və iki ağ adam bərabərtərəfli üçbucaq vəziyyətində dayanmışdılar, bu üçbucağın hər bir tərəfinin yüz yard qədər uzunluğu var idi.

Ləpirçi gənc hindi döyüşçüsünü bir dəqiqə belə gözəndə qoymurdu. O dedi:

– İlan buralarda olmalıdır. Görünür, düşməni yaxşı izləmir, yoxsa məlun minqin bu qədər yaxınlaşmasına yol verməzdi.

– Oraya bax, – deyə Casper çayı göstərdi, – delavərin öldürdüyü hindinin meyitini görürsənmi. Su onu daşların arasına gətirib çıxarmışdır. İndi onun başı və çiyinləri sudan çıxmışdır.

– Təəccüblü deyil, bala, təəccüblü deyil! Canı çıxmış insan bədəni də qol-budağı qırılmış ağac kimi bir şeydir. Bu irokez indi,

əlbəttə, heç kəsə yamanlıq edə bilməz. Ancaq bu qabaq tərəfdəki qorxaq vəhşi deyəsən mənim vəfalı dostumun skalpını soyub aparmaq xəyalına düşmüşdür.

Ləpirçi səsinə kəsib çox uzun lüləsi olan silahını qaldırdı və onu çiyinə sıxaraq atəş açdı. İrokezin Çınqacqunu nişan aldığı saniyədə “maralvuranın” ölüm gətirən gülləsi irokezi haqladı. İrokezin də tufəngindən atəş açıldı, lakin onun gülləsi havaya getdi, özü isə koluğa yıxıldı; indi o, ya öldürülmüşdü, ya da ağır yaralanmışdı.

Ləpirçi:

– Təqsir bu əclafın özündədir! – dedi və qaş-qabağını töküüb tufənginin qundağını yerə söykəyərək, onu çox səylə doldurmağa başladı. – Biz hələ uşaqlıqdan Çınqacqula dostlaşmışıq, onunla birlikdə Qorikanda, Moxaukda, Ontarioda və bizim torpaqları fransızların torpaqlarından ayıran bütün qanlı sərhədlərdə vuruşmuşuq. O axmaq irokez yoxsa elə xəyal edirdi ki, mən dostumun pusqudan öldürülməsinə kənardan sakitcə durub baxacağam!

– İlanın bizə elədiyi bu böyük yaxşılığın əvəzini çıxarıq. Ora bax, Ləpirçi: əclafın əl-ayağa düşmüşlər. Onlar geri çəkirlər və özlərinə sığınmaq axtarırlar, yəqin ki, gülləmizin o biri sahilə çatdığını görüb qorxuya düşmüşlər.

– Bu hələ harasıdır, Casper, bu ki, boş şeydir! Sən on altıncı polkdan soruşsan, başımıza dolu kimi güllə yağdırıldığı bir dəqiqədə “maralvuranın” nələr elədiyini sənə danışarlar. İndi atdığım güllə isə elə bir şey deyildi. Ağlısız avara öz ayağı ilə ölümü özünə cəlb etmişdi.

– O nədir? Bizim sahilə tərəf üzə-üzə gəlir, itdir, yoxsa maraldır?

Ləpirçi diksindi, çünki doğrudan da gördü ki, aşırımdan bir qədər yuxarıda nə isə üzə-üzə gəlir, ancaq sahilə çox yavaş yaxınlaşır, çünki orada su iti axır. Ləpirçi ilə Casper düşmənin hərbi hiylə işlətməsini güman edərək sudaki yad adamın hər bir hərəkətini çox diqqətlə izləməyə başladılar.

Casper:

– O, nəyi isə itələyər-itələyər qabağına salıb gətirir, – dedi. – Onun başı küləyin çay axarı ilə qovub apardığı kola oxşayır.

– Bu, hindilərin kələyidir, ancaq mərdlik və namuskarlıq onların hiyləsinə üstün gələcəkdir.

Yad adam sahilə yaxınlaşdıqca, bu iki dost onun haqqındakı fikirlərinin düzgün olmasına şübhələnməyə başladı. Yad adam çayın

yalnız üçdə iki hissəsini üzüb keçdikdən sonra dostlar əsil həqiqəti öyrənə bildilər. Ləpirçi səssizcə, lakin ürəkdən gülərək:

– Öz canıma and içirəm ki, bu Böyük İlandır, – dedi. – O budaqlardan hörüb düzəltdiyi örtüklə başını gizlətməmişdir, barıt qabını budaqlara bərkitmiş, silahını isə ağac kötüyünə bağlayıb itələyə-itələyə gətirir... Tey mahalında, qanıma susayan minqlərin gözü qabağında mənəm və İlanın başına belə işlər çox gəlmişdir!

– Doğrudanmı bu İlandır, Ləpirçi? Mən onun heç bir nişanəsini tanıya bilmirəm.

– Heç bir nişanəsini? Hindini məgər nişanəsinə görə tanıyırlar? Yox-yox, bala, mən Çinqaçquku üzünə çəkdiyi boyaqlara görə tanıyıram. Delavarlardan başqa heç kəs üzünü belə boyamır. Casper, sənin göldə üzən gəminin nişanı mükəddəs Georq xaçı olduğu kimi və ya fransız qayıqlarının nişanı balıq sümüklərindən və çöl quşu ötindən üstünə ləkə düşən dəsmaldan ibarət olduğu kimi, bizim bu delavarnın da öz rəngləri vardır. İndi sən buradan onun gözlərini görə bilərsən... Onun baxışı əsil rəhbər baxışıdır! Ancaq Şirin Su, bunu da bilməlisən ki, Çinqaçquq döyüşdə nə qədər amansız olsa da, zahirən nə qədər sakit və təmkinli görünə də bəzən gözlərindən yaş yağış kimi tökülür. Mənə inan: onun qırmızı dərisinin altındakı ürəyi səmimi və namusludur.

– Heç kəs buna şübhə etmir.

– Mən isə bunu lap yəqin bilirəm, – deyərək Ləpirçi iftixarla əlavə etdi, – çünki mən onun dərdinə də, sevincinə də şərik olmuşam! Mən onu çox ağır sıxıntı çəkdiyi dəqiqələrdə də, şadlıq keçirdiyi dəqiqələrdə də görmüşəm. Səs eləmə! Mən pıçıldaya-pıçıldaya bir adamı o birinə təriflədiyim üçün şəhərilərə çox oxşayıram; unutma ki, İlan çox yaxşı eşidir. Bilir ki, onu sevərəm, həmişə onu tərifləyirəm, ancaq elə tərifləyirəm ki, dediyim sözləri özү eşitməsin. Bilməlisən ki, delavar işgəncə sütununa bağlandıqda düşmənin qarşısında son dərəcə öyünə də, əslində çox sadə adamdır.

Bu zaman Böyük İlan hər iki yoldaşının dayandığı tərəfdən sahilə yaxınlaşdı.

Sudan çıxdıqda it kimi silkindi və həmişəki kimi yenə:

– Xuq! – dedi.

Ləpirçi rəhbərə yaxınlaşdı və ona öz döyüşkən qəbiləsinin dilində müraciət etdi.

– Çinqaçquq, bir düjün minqə qarşı təkbaşına sənə pusqu düzəltməyin ağılyana iş idimi? – deyərək Ləpirçi onu danlamağa başladı. – Doğrudur, “maralvuran”dan atdığım güllə tək-tək hallarda boşə çıxır, lakin unutma ki, Osveqonun bir sahili o biri sahilindən çox uzadır, o əclaf isə kolun içindən yalnız başlarını və çiyinlərini göstərirlər, belə vəziyyətdə onlara atəş açan az təcrübəli adamın gülləsi yayına bilirdi. Sən, rəhbər, gərək bu barədə qabaqcadan, hökmən qabaqcadan fikirləşəydin!

– Böyük İlan Mogikan döyüşçüsüdür; hərbi şəraitdə o, yalnız düşmənlərini görür, onun ulu babaları da suların axdığı vaxtdan etibarən həmişə minqlərin arxasında olmuşdur.

– Sənə bacarığınə belədəm və hörmət edirəm, lakin döyüşçü üçün həm igidlik, həm də ehtiyatlı olmaq eyni dərəcədə vacibdir. Əgər o məlun irokezlərin başı suda çapalayan yoldaşlarına qarışmasaydı onlar sənə təzəcə izini tutub yerini çox tez tapardılar.

Casper rəhbərin qəflətən Ləpirçidən ayrılıb sahilə tərəf getdiyini və elə bil ki, yenə özünü çaya atmaq istədiyini gördükdə soruşdu:

– Delavar nə fikirdədir? Yəqin ki, səfehlik edib o biri sahilə, yadından çıxardığı gərəksiz bir şeyi gətirməyə getməz, eləmi?

– Yox, yox, o nəinki igiddir, həm də ehtiyatlıdır, ancaq axırıncı pusquda ehtiyatlı olmağı yaddan çıxarmışdı. Mənə bax, Casper, – deyərək Ləpirçi onu kənara çəkərək əlavə etdi, – mənə bax: Çinqaçquq bizim kimi ağı adam deyildir; o, mogikan rəhbəridir, özünün də qabiliyyəti və vərdişləri vardır. Əgər sənə əsla oxşamayan adamlarla durub otursansa, onların öz təbiətlərinə uyğun gələn adətlərini gözlemələrinə gərək irad tutmayasan. Kral əsgəri and badəsi içəndə sən ona mane olmaq istəsən, cəhdin baş tutmaz, centlmen çərəz sevir, bax, o gözəl qıza isə qəşəng geyim lazımdır, sən onları nə çərəzdən, nə də yaraşlıq geyimdən vaz keçməyə vadar edə bilməzsən. Hindinin təbiəti və meyilləri isə daha qüvvətlidir.

– Axı o nə etmək istəyir? Ona bax! Delavar daşların arasında qalan meyitə tərəf üzüb gedir... Axı o, niyə yenə özünü oda atır?

– Şərəf xatirinə, şöhrət və yaxşı ad çıxarmaq xatirinə. O da dəni-
zin o tayındakı rahat mənzillərini buraxıb quş əti yemək və fransız-
larla vuruşmaq üçün buraya gələn adlı-sanlı cənablar kimi edir.

– İndi səni başa düşdüm... Sənin dostun skalp soymağa gedir,
doğrudurmu?

– Bunu qırmızıdərilili adamın şərəfi tələb edir. Qoy bildiyi kimi
eləsin. Biz ağ adamlarıq, buna görə də düşmən meyitini şikəst etmək
bizə qərribə gəlir; lakin qırmızıdərilili adamın şərəfi bunu tələb edir.
Ola bilsin ki, Şirin Su, sənə təəccüblü gəlir, lakin adamların, adlı-
sanlı və şöhrətli adamların da şərəf haqqında ən qərribə və gülünc
sözlər dediklərini eşitmişəm... Bəli-bəli, ağ adamlardan da!

– Böyük İlan özünü düşmən güllələrinin qabağına fədakarlıqla
verir, yalnız ona görə ki, öldürülmüş irokezin skalpını soysun. Bu isə
çox çətinliklə qazandığımız üstünlüyün əlimizdən çıxmasına səbəb
ola bilər.

– O başqa fikirdədir, Casper. Böyük İlandan soruşsan deyər ki,
bu ölünün skalpına yiyələnmək leş-leşə söykənən düşmən meyit-
lərinin başının dərisini soymamış döyüş meydanını tərk etməkdən
qat-qat şərəflidir. Bilirsənmi, fransızlarla son vuruşmamızda alt-
mıncı polkun kapitanı (o çox gözəl oğlan idi) yalnız üç girvən-
kəlik topu ələ keçirmək xatirinə canından keçmişdi? O, güman
edirdi ki, bunu şərəf tələb edir. Ölümçül yaralanan gənc bir prapor-
şiki gördüm; öz əsgəri hissəsinin bayrağına bürünmüşdü, onu qan
aparırdı, bu vəziyyətdə öldürdü və elə xəyal edirdi ki, çox yumşaq,
camış dərisindən də yumşaq bir şeyin üstündə uzanmışdır.

– Düzdür, başa düşürəm ki, şərəf öz bayrağını qorumağı tələb
edir.

– Nə olar ki! Bu skalp da Çınqacqkun bayrağıdır. Onu saxlaya-
caqdır ki, övladlarının uşaqlarına göstərsin. Eh, mən nə danışırım!
– deyər Ləpirçi əlavə edib fikrə getdi. Sonra dedi: – Axı bu qoca
mogikanın gövdəsində bircə zoğ belə qalmamışdır. Onun nə uşaqları
var ki, hərbi qənimətlərə sahib dursunlar, nə də qəbiləsi var ki,
öz övladının igidlikləri ilə fəxr etsin. Çınqacq bu böyük dünyada
tək-tənhadır, bununla belə öz təbiətini və adətlerini dəyişdirmir.
Casper, sən başa düşürsənmi ki, belə şeylərin özündə də nəcib,
hərmətəlayiq bir incəlik vardır?

Bu zaman irokezlər yamanca hay-küy qaldırdılar; sonra bir neçə
dəfə tüfəng atəşi açıldı.

İrokezlər çox çalışırdılar ki, delavarı tutsunlar və öldürülmüş
irokezin skalpını soymasına mane olsunlar. İrokezlər suya girdilər,
onların bəziləri suyun iti axan yerindən keçər biləcəklərinə ümid edərək
çayın aşırımına yüz addım yaxınlaşdılar. Çınqacq özünü haqqında
fikirləşmədi. İndi o çoxdan aldığı işi cəld və ustalıqla qurtarıb sağ-
salamat geri qayıdır, ələ keçirdiyi qəniməti havada fırlada-fırlada öz
qələbəsinə qulaq batıran qorxunc qışqırta ilə səsləyirdi... Bu dəhşətli
şadlıq bağırtısı meşələrin sükuta dalmış tağlarında və çayın əmələ
gətirdiyi uzun talada əks etdi. Mabel bu səsi eşidərkən qorxub başını
əydi, onun dayısı isə az qaldı ki, qaçsın.

Casper, ikrah hissi doğuran bu dəhşətli səsi eşitməmək üçün
barmaqaları ilə qulaqlarını tıxayaraq:

– Mən hələ heç zaman belə bağırtı eşitməmişəm! – dedi.

– Bu onların musiqisidir, bala, – deyər Ləpirçi soyuqqanlıqla
cavab verdi. – Onlar baraban və fleyta, şeypur və ney çalmaq əvəzində
belə bağırtırlar; onlar bunsuz keçinməzlər: bu səslər hindilərdə
qəzəb oyadır, onları qana susadır. Gəncliyimdə mənə də bu səslər
dəhşətli gəlirdi, lakin indi qulağım quşların nəğməsi kimi bu səslərə
də alışmışdır. İndi Böyük İlan arzusuna çatmışdır... Budur o, soyduğu
skalpı qurşağına sancıb geri qayıdır.

Casper sudan çıxan delavarı görərkən üzünü ikrahla ondan döndərdi;
Ləpirçi isə öz dostuna laqeydcə baxırdı, elə bil dostu adicə bir iş
görmüşdü. Delavarın üzündə indi həyəcan əsla sezilmirdi; o, vüqarla
yoldaşlarına nəzər saldı, paltarının suyunu sıxmaq və tüfəngini
doldurmaq üçün özünü kolluğa verdi. Ləpirçi yoldaşına müraciət
edərək:

– Casper, get, – dedi, – get, mister Kapı tap və ondan xahiş et ki,
gəlib bizə qoşulsun. Biz toplaşib məsləhətləşməyə vaxt itirə bilmərik:
bircə dəqiqə ərzində plan tökməliyik, yoxsa minqlər fürsət ələ
keçirib bizi tutarlar.

Casper Kapı çağırırdı, bir neçə dəqiqədən sonra onların dördü də
sahildə toplaşdı; indi minqlər onları əsla görmürdülər. Ancaq burası
da var idi ki, onların belə yerdə gizlənməsi düşməni izləmələrinə
mane olurdu.

Axşam düşürdü. Gecə yaxınlaşırdı, bütün əlamətlərə görə güman etmək olardı ki, gecə çox qaranlıq olacaqdır. Günəş çoxdan batmışdır və toran tez qovuşurdu. Yolçular bütün ümidlərini bu qaranlığa bağlamışdılar, halbuki qaranlıq düşmənlərin nə etdiklərini görməyə qoymur, buna görə də müəyyən dərəcədə təhlükəli idi.

Ləpirçi yoldaşlarına müraciət etdi:

– Əlbir və qətiyyətlə iş görmək, səbirlə fikirləşib plan hazırlamaq vaxtı çatmışdır, dostlar. Bir saatdan sonra meşələr gecənin qaranlığına gumulacaqdır. Biz bu qaranlıqdan istifadə edib qalaya yollana bilərik. Siz bu barədə nə fikirdəsiniz, mister Kap? Doğrudur, meşədə vuruşmaq və lazım gəldikdə geri çəkilmək qaydalarını o qədər də yaxşı bilmirsiniz, lakin yaşca bizdən böyük olduğunuz üçün birinci söz sizindir.

– Mabel ilə yaxın qohumluğum da belə halda nəzərə alınmalıdır.

– Mən bu barədə bir şey deyə bilmərəm. Səadət elə bir şeydir ki, onun anadangəlmə olmasının, ona meyil göstərilməsinin və ya ağılın hökmündən yaranmasının o qədər də əhəmiyyəti yoxdur. Böyük İlanı demirəm, ancaq Casperlə mən serjantin qızını öz atası kimi qorumağa hazırıq. Mən doğrumu deyirəm, cavan oğlan?

– Əlbəttə, Mabel mənə belə bağlaya bilər! Son damcı qanımadək onu müdafiə edəcəyəm! – deyə Casper yavaş səslə, lakin səmimi cavab verdi.

– Afərin, afərin! – deyə qızın dayısı Casperin sözünü kəsdi.

– Gəlin bu barədə mübahisə etməyə, çünki mənə elə gəlir ki, sizin hər biriniz Mabelə kömək etməyə çox həvəslə razısınız. Mənim fikrimcə, qaş qaralan kimi düşmənin keşikçilərinin gözlərindən yayınmaq üçün qayığa minib körpüyə tərəf, həm də külək və dəniz dalğaları mane olmasa, mümkün qədər cəld getməliyik.

– Bunu demək asandır, amma həyata keçirmək o qədər də asan deyildir, – deyə Ləpirçi cavab verdi. – Meşəyə nisbətən suda bizim üçün daha böyük təhlükə vardır. Bundan başqa, bir az aşağıda suyun yolunu çay aşırımı kəsir, o qədər də inamım yoxdur ki, hətta Casperin özü qayığı qaranlıqda aşırımdan sağ-salamat keçirə bilsin. De görək, cavan oğlan, sənin qoçaqlığına və bacarığına belə bağlaya bilərikmi?

– Mister Kapın fikrinə şərəkəm ki, qayıqla getməyimiz daha yaxşıdır. Mabel gecə vaxtı bataqlıqlardan və kütüklərin üstündən keçib gedə bilməz; bunu da nəzərə alın ki, deyəsən gecə çox qaranlıq

olacaqdır; o ki qaldı mənə, suda ürəyim həmişə sakit olur və gözlərim yaxşı görünür.

– Sən həmişə hünər göstərirsən, cavan oğlan, gözlərin də gündöyən düzənliklərdə çox, lakin meşələrdə az olan adamların gözləri qədər sərrastdır... Heyif ki, Ontarioda ağaclar bitmir, əgər bura da ağaclıq olsaydı belə bir düzənlik ovçunu nə qədər sevindirirdi! Sizin məsləhətlərinizə gəldikdə, bu məsləhətlərin bəziləri xeyirli-dir, bəzilərinə isə etiraz etmək olar. Suda iz qalmır...

Kap nəsihətçi adamlar kimi sözbə başlayaraq:

– Bəs kilvater¹ haqqında nə deyirsiniz? – deyə soruşdu.

– O nədir?

Casper:

– Gerisini de gəlsin, – dedi. – Mister Kap elə zənn edir ki, bu saat okeandadır... Sən dedin ki, suda iz qalmır...

– Suda əsla iz qalmır, Şirin Su; hər halda bu çayda iz qalmaz. Deyə bilmərəm dənizdə necə olur. Bundan başqa, qayığımız yüngüldür, ona minib çayın axarı ilə getmək çətin deyildir, belə səfər serjantin qızını yormaz. Bu, bir tərəfdən. O biri tərəfdən isə çayda, göy qübbəsindən başqa heç bir yerdə daldalanmaq mümkün deyildir; aşırımdan, hətta gündüz də keçmək çətindir, halbuki buradan su yolu ilə qarnizona hələ altı mil yol getmək lazımdır. Nəzərə alın ki, gecə vaxtı meşədə ləpir tapmaq o qədər də asan iş deyildir... Düzünü deməliyəm, Casper, belə şəraitdə məsləhət verməyə çətinlik çəkirəm.

– Mən İlanla o biri qayığı buraya gətirmək üçün üzüb getsəm necə olar? İkinci qayığı qaytarsaq su yolu ilə gedə bilərik, qorxumuz da olmaz. Doğrudurmu?

– Buna söz ola bilməz! Ancaq görək gözləyək hava lap qaranlıqlaşsın. Əlbəttə, serjantin qızı aramızda olduğu üçün gecə vaxtı su yolu ilə getmək məsləhətdir. Aramızda qadın olmasaydı, o biri sahildəki avaraları ələ salmaq, onlarla gizlənpaç oynamaq bizim kimi qüvvətli və igid adamlara ləzzət verərdi. İndi de görüm, Casper, o biri qayığı bura gətirməyi öhdənə götürürsənmi? – deyə şöhrət-pərəstlikdən tamamilə uzaq olan Ləpirçi soruşdu.

– Mabelə kömək edə bilən hər cür işi boynuma götürürəm.

¹ Kilvater – gomilərin sıra ilə bir-birinin ardınca gətməsi

– Bu alicənablıqdır və zənnimcə sən özün də təbiətə alicənab adamsan. Odur bax, lüt soyunmuş olan İlan da sənə kömək edər. O biri qayığı ələ keçirməyimizin bir xeyri də bu olar ki, düşmənlə bizə dəyib-toxuna bilməz.

Yolçular minqlər tərəfdə qalan ikinci qayığı ələ keçirməyi qətdilər və çox yaxşı düşünülmüş bu planı yerinə yetirmək üçün hazırlıq görməyə başladılar. Gecə öz qara qanadlarını meşənin üstündə gərməkdə idi. Bütün hazırlıq qurtarıqda, çayın o biri sahilində heç bir şey görmək mümkün deyildi, çünki hava tamamilə qaranlıqlaşmışdı.

Yubanmaq olmazdı, əks halda minqlər bu ensiz çayı üzüb keçmək üçün çarə düşünüb tapa bilərdilər. Buna görə də Ləpirçi tez köçüb getmək istəyirdi. Casperlə Delavar çaya girdikləri zaman Ləpirçi Mabeli görmək üçün onun sığınağına getdi və dedi ki, o, dayısı ilə birlikdə suyun iti axan yerinədək çayın axarı ilə getməlidir. Sonra Ləpirçi ona tapşırılan qayığa mindi; qayığı da çayın həmin yerinə aparmaq lazım idi.

Az sonra Ləpirçi sahilə yan aldı. Mabel ilə Kap qayığa minib həmişəki yerlərində oturdular, Ləpirçi isə qayığın arxa tərəfində dayanıb budaqdan yapışdı. O, qorxurdu ki, çayın axarı qayığı götürüb aparsın. Ləpirçi dostlarının aqibəti üçün çox narahat olduğuna görə sıxıntılı dəqiqələr keçirməli oldu.

Bu zaman Casperlə Çinqaçquk çayın aşırımına çatmaq üçün onun iti axan dərin yerini üzə-üzə keçirdilər. Onlar aşırıma çıxsaydılar yeriyyə-yeriyyə gedə bilərdilər. Az sonra onların ayağı çayın dibinə dəydi. Bu zaman onlar əl-ələ verib yavaş-yavaş və çox ehtiyatla qayığa tərəf gətdilər (onlar qayığın məhz o tərəfdə olduğunu zənn edirdilər). Lakin hava o qədər qaranlıq idi ki, onlar heç bir şey görmürdülər. Buna görə də, fəhmlə, instinktə getməli oldular (instinkt isə gün batandan sonra göydə bir ulduz belə görünmədikdə, meşə sakininə yol göstərir; belə şəraitdə meşələrin dolanbac yollarına alışmayan adam əl zənn edir ki, hərcmərclik girdabına düşmüşdür). Casper yalnız delavara bel bağlayırdı, çünki delavar təcrübəli olduğuna görə çox yaxşı bələdçilik edə bilirdi. Lakin gecənin bu vaxtı çoxun suyun içində yol gedə-gedə harada olduğunu yadda saxlamaq asan deyildi. Onlar çayın ortasına çatdıqda hər iki sahil qaranlıqda gözdən itdi. Yalnız tək-tək ağacların başı buludların fonunda

güclə görünürdü. Onlar qəflətən burulğana düşdükləri üçün səmti iki dəfə dəyişdirməyə məcbur oldular, halbuki qayığın dayaz yerdə ilişib qaldığını bilirdilər. Kompas əvəzinə belə mülahizələrə əsaslanaraq təqribən 15 dəqiqə suyun içi ilə gətdilər, lakin axtarıqlarını hələ tapa bilməmişdilər. Gənc dənizçi çox danxdığı üçün vaxtın qurtarmaq bilmədiyini güman etmişdi. Delavar ayaq saxlayıb yoldaşına təklif etdi ki, hansı səmtdə getməli olduqlarını öyrənmək üçün geri qayıtsın. Elə bu vaxt onlar suyun içi ilə gələn bir adam gördülər. Bu adam o qədər yaxında idi ki, əl uzatsaydın ona çatardı. Delavar Casperin qulağına pıçıldayaraq:

– Minqdir! – dedi. – İndi İlan belə yerdə necə hiylə işlətmək lazım olduğunu qardaşına göstərsən.

Gənc dənizçi yaxınlıqda olan yad adamı gören kimi işin nə yerdə olduğunu dərhal başa düşdü.

Casper burada tamamilə mogikana bel bağlamalı olduğunu yaqın etdi, buna görə də onun dalınca getməyi qətdi. Casperin dostu irokezin gözdən itdiyi tərəfə yönəldi. Delavar düşməni yenidən gördü və bu dəfə birbaşa onun üstünə getdi. Çayın bu yerində su ələ şırıltı ilə axırdı ki, kəşfiyyətə gedən iki yoldaş əsla ehtiyat etmədən bir-birilə danışa bilərdilər və onların səsini heç kəs eşitməzdi. Buna görə də delavar rəhbəri dönüb yoldaşına dedi:

– İgid İlanın fəndgirliyinə bel bağla!
– Xuq! – deyə birdən irokez dilləndi və öz dilində əlavə etdi:
– Qayığı tapmışam, ancaq gərək mənə kömək edən olsun. Dalımcə gəl, qayığı daşın üstündən düşürək...

Çinqaçquk irokezlerin dilini bildiyi üçün:
– Can-başla kömək edərik, – deyə cavab verdi. – Qabağa düş, biz də sənə dalınca gələrik.

İrokez iti axan çayın gurultusundan arxadakıların nə səsini eşidə bildi, nə də onların ləhcəsini ayırd edə bildi; o, cavab vermədən yoluna davam edirdi; bizim dostlarımız isə qarabaqara onun dalınca gedirdilər. Az sonra onların hər üçü qayığa gəlib çatdı. İrokez qayığın bir başından, Casper o biri başından yapışdı, Çinqaçquk isə qayığı ortasından qaldırdı. İndi çox ehtiyatlı olmaq lazım idi ki, düşmənlə təzə yoldaşlarından birinin ağ adam olduğunu başa düşməsin. Ancaq irokezin Casperə tanıması çox çətin idi, çünki Casper paltarının çox hissəsini sahilə qoyub gəlmişdi.

Bütün hindilər kimi qısaca danışmağa adət edən bu irokez:

– Qaldır! – deyə ömr etməklə kifayətləndi.

Onlar asanlıqla qayığı qaldırıb içindəki suyu boşaltdılar, sonra yenə ehmallıca suya saldılar; lakin onların üçü də hələ qayıqdan əl-lərini çəkmiirdi, çünki qorxurdu ki, su qayığı götürüb aparın. İrokez qayığın burun tərəfindən yapışub onu çayın şərq sahilinə tərəf aparırdı, çünki dostları orada onun yolunu gözləyirdilər.

İrokezin Casperə və Delavara rast gəlməsi onu əsla təəccübləndirməmişdi, bu səbəbdən Casperlə Delavar yəqin etdilər ki, çayda bu irokezdən əlavə yenə düşmənlər olmalıdır; buna görə də iki dost özlərini çox ehtiyatlı aparmağı qət etdi. Onların yerində daha az cürətli və ürəksiz adamlar düşmənlərin arasına girməkdən qorxardılar, lakin bu iki dost qorxu nə olduğunu bilmirdi. Onlar hər cür təhlükəyə alışmışdılar və düşmənin qayığı ələ keçirməsinə mane olmaq üçün heç bir təhlükəli addımdan çəkinməzdilər. Casper hər necə olursa olsun qayığı götürüb aparmağı, bu da mümkün olmasa, onu sındırmağı qət etmişdi, çünki Mabelin salamat qalması bundan asılı idi. Casper bıçağını çıxarıb qayığın dibini deşmək istədi: o, güman edirdi ki, hər hansı bir səbəbə görə mögikan qayığı düşmənin əlində qoyub getməli olsa, düşmən dibi deşilmiş qayıqdan müvəqqəti də olsa istifadə edə bilməyəcəkdir.

Bu zaman irokez suyun içində yavaş-yavaş irəliləyir və qayığı da öz dalınca dartıb aparırdı; iki yoldaş isə istər-istəməz onun dalınca gedirdi. Çınqaçquk öz tomahavkını qaldırdı və heç bir şeydən xəbəri olmayan hindinin başını əzmək istədi, lakin qorxdı ki, bu hindi ölərkən qışqırsın və ya onun meyitini çay aparıb yoldaşları olan yere çıxartsın; hər iki halda düşmən işdən xəbər tutardı və hay-küy qopardı, buna görə də Çınqaçquk ehtiyatlı olmağı yadına salıb düşməni öldürmək fikrindən daşındı. Lakin bir dəqiqədən sonra delavar fikrindən vaz keçməsinə və tərəddüd etməsinə peşman oldu, çünki o tərəfdən daha dörd irokezin yaxınlaşdığını gördü.

Bütün hindilər kimi bu irokezlərin də hamısı sevincini qısaca bir səslə bürüzə verdikdən sonra qayığa tərəf yönəldi. İndi irokezlər o qədər çox idilər ki, belə ayaqda delavərin fəndgirliyi və fərasəti kara gəlməzdi. Beş nəfər irokez ayaq saxlamadan və heç bir söz demədən özlərini tez sahilə çatdırmağa çalışırdı. Onlar qabaqcadan hazırlanan avarları sahilədən götürmək, üç və ya dörd döyüşçünü öz

silahları və barıt ehtiyatı ilə qayığa mindirmək istəyirdilər; ancaq bu şeyləri islatmadan qaranlıqda götürmək mümkün deyildi, bu isə irokezlərin çayı üzüb keçməsinə mane olurdu.

Dostlardan və düşmənlərdən ibarət olan kiçik dəstə, nəhayət, şərq sahilinə çatdı; çayın qərb sahilə qabağında olduğu kimi burada da su çox dərin idi. Sahilə ancaq üzə-üzə çıxmaq olardı... Onlar buraya yetişdikdə, qayığı sahilə hansı yol ilə çıxarmaq barəsində məsləhətləşmək üçün bir dəqiqəliyə ayaq saxladılar. Qayığın qabağına gələn dörd irokezdən biri onların rəhbəri idi, buna görə də həmin adam yaxınlaşdıqda hamı səsinə kəşib ondan ömr gözləməyə başladı, çünki Amerika hindiləri rəhbərə öz ləyaqətinə, öz təcrübəsinə və adına görə hörmət etməyə alışmışlar.

Burada ləngimək üzündən iki dost üçün, xüsusən Casper üçün daha təhlükəli vəziyyət əmələ gəldi, çünki irokezlər bu iki nəfərin düşmən olduğunu başa düşə bilirdilər. Casper ehtiyat edərək papağını qayığın içinə atdı. Casperin əynində nə kaftan vardı, nə də köynək, buna görə də ümid etmək olardı ki, irokezlər onun ağ adam olduğunu başa düşməyəcəklər. Casperin tanınmamasına bir də bu kömək edirdi ki, irokezlərin hamısı qabaqda idilər, Casper isə qayığın dalında gizlənmişdi və düşmən onu görmürdü. Ancaq Çınqaçqukun vəziyyəti belə deyildi: o, özünün ən təhlükəli düşmənləri arasında idi; lakin özünü möhkəmcə cəmləşdirmişdi və fürsət ələ keçdikdə qaçıb canını qurtarmağa, ya da düşməne zərbə endirməyə hazır idi. Çınqaçquk geri dönüb baxmağa qorxurdu, çünki arxa tərəfdə olan irokezlər belə halda onu tanıyardılar; buna görə də Çınqaçquk işə başlamaq dəqiqəsinin gəlib çatmasını çox səbirlə gözləyirdi.

İrokezlərin rəhbəri ömr etdi:

– İki nəfər qayığın baş tərəflərindən itələyə-itələyə irəli aparmalıdır. Qalan adamlar üzə-üzə çaydan keçib silahı hazırlamalıdır.

Hindilər bu ömrə tabe oldular və Casper qayığın arxa tərəfində, qayığı tapmış irokezi isə baş tərəfində qoydular. Çınqaçquk suya ələ cumdu ki, irokezlər yanından keçərkən onu görə bilmədilər. Az sonra üzənlərin səs-küyündən, suyun şappıltısından, adamların əl-qol atmalarından və səslərindən aydın oldu ki, birinci irokezə qoşulan dörd irokez çayın dərin yerini üzüb keçirlər. Delavar bunu yəqin etdikdə dərhal başını sudan çıxartdı, əvvəlki vəziyyətində durdu və özlüyündə qət etdi ki, indi işə başlamaq vaxtıdır.

Bu qocaman döyüşçünün yerində başqa bir səbirsiz adam olsaydı, bayaqdan düşündüyü zərboni yəqin ki, dərhal endirərdi. Lakin yaxınlıqda, suyun iti axan yerində bir neçə irokezin olmasından delavərin xəbəri var idi, buna görə də vaxt gəlib çatmayınca təhlükəli işə əbəs yerə başlamıq istəmirdi. O, qayığın qabaq tərəfindəki hindinin qayığı dərin yerə çəkib aparmasına imkan verdi və bundan sonra onların hər üçü şərq sahilinə tərəf üzüb getdi. Delavar ilə Casper suyun lap iti axan yerinə çatdıqda, qayığı suyun axarı ilə düz səmtə çəkib aparmaq əvəzinə qayığı döndərdilər; qayıq yana buruldu, buna görə də onun sürəti azaldı. Aydındır ki, delavarla Casper qayığı heç də birdən-birə deyil, çox yavaş-yavaş və ehməllə döndərdi və belə şərəitdə bu cür hiyləyə əl atan ağ adam kimi tələsməyə; onlar qayığı tədriclə döndərməklə qabaqda gedən irokezi aldatdılar; onlar hiyləni elə qurmuşdular ki, irokez onların guya suyun axarı ilə mübarizə apardığını güman etsin. Bir dəqiqədən sonra qayıq çay aşırımının lap yaxınlığında suyun ən dərin yerinə gəlib çatdı. Bu zaman irokez hiss etdi ki, başa düşmədiyi səbəbə görə qayığın hərəkəti yavaşımıdır. Birdən o, geri döndükdə gördü ki, yoldaşları qayığın getməsinə mane olurlar.

Gənc irokez düşmənlərin arasında olduğunu başa düşdü. O, Çınqəçqunun boğazından yapışdı; hər iki hindi əllərini qayıqdan çəkib pələng kimi bir-birinə sarıldı. Qaranlıqda, coşqun suyun içində bir-birilə pəncələşən bu iki hindi bir-birinə bəslədiyi düşmənçilikdən və bu mübarizədə qalib gəlmək səyindən savayı dünyada hər şeyi unutmmuşdu.

Havada uçan lələk kimi çox sürətlə gedən qayıq indi tamamilə Casperin əlində idi. O, əvvəlcə üzə-üzə mögikanın köməyinə getmək fikrinə düşdü, lakin qayığa yiyələnmək lazım gəldiyini yadına saldıqda, bir-birini boğmağa çalışan iki döyüşçünün ağır hənirtisini eşitdiyini baxmayaraq, qayığı qərb sahilinə tərəf sürdü və az sonra sahilə yan aldı.

Casper dostlarını tapıb geyindi və başına gələn hadisəni onlara qısaca danışdı.

Casper sözünü qurtardıqda araya dərin sükut çökdü. Hamı iki hindinin mübarizəsinin nə ilə qurtardığını bilmək üçün bir səs eşitmək ümidilə ətrafa çox diqqətlə qulaq verirdi. Lakin pəncələşən hindilərdən xəbər tutmaq mümkün olmadı; iti axan çayın kəsilmək bilməyən yeknəsəq şırıltısından savayı heç bir şey eşidilmirdi. Çayın o biri sahilindəki irokezlərdən də əsla səs çıxmırdı.

– Götür bu avarı, Casper, – deyə Ləpirçi təmkinlə dilləndi, halbuki həssas müşahidəçi Ləpirçinin sesinin həmişəkəndən qəmgin olduğunu sezə bilərdi, – bizim ardımızca üzüb gələrsən. Bundan sonra burada qalmağımız məsləhot deyildir.

– Bəs İlan?

– İndi İlan, özünün dediyi kimi, Qadir ruhun ixtiyarındadır. Bilmirik, o sağını qalacaq, yoxsa öləcəkdir; indi biz ona heç cür kömək edə bilmərik, özümüz isə tədbir görmək əvəzinə bəzi arvadlar kimi dördləşə-dördləşə burada qalsaq, məhv olarıq. Bu qaranlığın bizə çox köməyi var...

O biri sahilədən gələn zil qışqırıtı səsi bələdçinin sözünü yarıncıq qoydu. Kap ondan soruşdu:

– Mister Ləpirçi, bu nə bağırtıdır? Elə bil şeytan qışqırır, yəqin ki, bu bağıran insan deyildir.

– Bu, qələbəni xəbər verən şadlıq bağırtılarıdır. Şübhə yoxdur ki, Böyük İlanın ya dirisi, ya da ölüsü irokezlərin əlinə keçmişdir.

– Bəs biz! – deyə Casper söhbətə qoşuldu; o, özünü alicənablıqla məzəmmət edə-edə fikirləşirdi ki, yoldaşını tək buraxıb qayıtmısa, ona bədbəxtlik üz verməzdi.

– Delavar rəhbərinə kömək etmək üçün indi əlimizdən heç bir şey gəlməz, cavan oğlan. İndi biz özümüz görək mümkün qədər tezliklə buradan çıxıb gedək.

– Necə? Çınqəçqunu xilas etməyə çalışmadanmı? Onun salamat qaldığını və ya öldürüldüyünü öyrənmədənmi gətməliyik?

Mabel nəfəsi tutula-tutula tıtrək səslə dedi:

– Casper düz deyir. Mən düzünü deyirəm, dayı, qorxmuram, özüm də dostumuzun başına gələn işdən xəbər tutanadək burada qalaram.

– Məncə bu ağılabatan məsləhətdir, Ləpirçi, – deyə Kap qızın fikrini tamamladı. – Əsil dənizçi heç vaxt öz yoldaşını qoyub getməz və etiraf edərim ki, şirin su adamında belə bir nəcibliyin olması mənə çox sevindirir.

Bələdçi səbirsizliklə qayığı sahilədən suya itələyə-itələyə dedi:

– Heyif ki, siz heç bir şey bilmirsiniz və heç bir şeydən qorxmursunuz! Əgər canınızın qədrini bilirsinizsə, yalnız özünüzü qalaya çatdırmağın fikrini çəkin, delavarı da tapşırın öz tələfinə. Əlimizdən nə gələr?! Şoranlığa tez-tez gələn maral əvvəl-axır ovcuya rast gələr.

YEDDİNCİ FƏSİL

Qayıq sahilədən uzaqlaşaraq suyun iti axan yerinə çatdı. Buludlar çəkildi, hava bir qədər işıqlaşdı, lakin çaya tərəf öyilən ağaclar suya elə kölgə salmışdılar ki, suyun axarı ilə başısağığı üzüb gedən qayıqlar qaranlıq dəryasına qorq olmuşdu və zənn etmək olardı ki, onları heç kəs görə bilməz. Bunu da demək lazımdır ki, qaçqınlar təhlükədən xilas olduqlarına hələ əmin deyildilər. Buna görə də Casper qızın müqəddəratı üçün qorxmağa başlamışdı və hər dəfə meşədən anlaşılmaz səs eşidilərkən ətrafına narahat halda göz gözdürürdü. O, həm səssizcə, həm də çox ehtiyatla avar çəkirdi, çünki belə bir sakit gecədə ən zəif səs onların yerini bildirir və sayıq irokezlərin qulağına çatardı.

Mabel həyatında indi ən qorxulu dəqiqələr keçirirdi. Özünə güvənən və əsgər qızı olduğunu iftixarla dərk edən Mabel var gücünə toplayıb özünə toxtaqlıq verirdi, lakin onun ürəyi həmişəkindən daha tez-tez döyünürdü, gözəl mavi gözlərində isə qətiyyət əks etmişdi, halbuki bu gözlərin nəyi ifadə etdiyini qaranlıqda heç kəs görə bilməzdi.

Hər iki qayıq yan-yana getməyə başladığıda Casper yavaş səsle dedi:

– Mabel, siz qorxmursunuz, sizi qorumağa hazır olduğumuza tamamilə inanırsınız mı?

– Casper Uestern, bilirsiniz ki, mən əsgər qızıyam, buna görə də qorxduğumu boynuma almaq mənim üçün eyib olardı.

– Məna və bizim hamımıza bel bağlayın. Sizin dayınız, Ləpirçi, mögikan (əgər o yazıq indi bizim aramızda olsaydı) və mən hər nəyin bahasına olursa-olsun sizi xilas etmək fikrindən əsla dönməzdik.

– Sizə inanıram, Casper, – deyər qız cavab verdi, – bilirəm ki, dayım məni sevir, həmişə əvvəlcə mənim qayğıma qalır, sonra isə özünün qayğısına; buna da inanıram ki, siz atamın dostlarısınız, onun qızını darda qoymazsınız. Ancaq məni o qədər aciz bilməyin. Mən şəhərli qız olduğum üçün, çox güman ki, təhlükə olmayan yerdə gözümə təhlükə görünür; ancaq, Casper, sizə söz verirəm ki, əbəs yerə qorxmaqla sizə mane olmaram.

Ləpirçi:

– Serjantın qızı haqlıdır, – dedi. – Tom Dunqam kimi igid atanın qızı olmağa layıqdır. Bilirsinizmi, sizin atanızla mən bax belə qaranlıq gecələrdə hər bir dəqiqə düşmənin əlinə keçmək qorxusu olduğuna baxmayaraq, hər tərəfdən düşməni hürküdüb çox acıqlandırmışdıq! Sizin atanız çiyindən yaralanan zaman onun yanında idim. Siz onu görəndə, çayı onunla birlikdə üzə-üzə necə keçdiyimizi və öz skalpını necə qoruya bildiyini sizə danışar.

– Atam mənə bu barədə danışmışdır, – deyər Mabel cavab verdi. – Onun məndə bir məktubu vardır, həmin məktubda bu hadisədən yazır. Atama etdiyiniz bu yaxşılığa görə sizə ürəkdən təşəkkür edirəm. Allah sizə bunun əvəzini verər, bundan başqa siz Dunqamın qızından ürəyiniz nə istəsə tələb edə bilərsiniz.

– Bəli-bəli, nəcib və təmiz ürəkli insanlar həmişə məhz belə edirlər... Serjant mənə öz gəncliyindən, sizin ananızdan, onunla necə evlənməsindən, ananızla evlənməsinə nələrin mane olduğundan və belə maneələri axırda necə aradan qaldırmasından danışmışdır.

– Yazıq anam çox ömür sürmədi ki, evlənen zaman onun razılığını almaq üçün atamın çəkdiyi əziyyətlərin əvəzini çıxınsın, – deyər Mabel cavab verdi və onun səsi titrədi.

– Doğrudan da, belə olmuşdur. Namuslu serjant məndən heç bir şey gizlətmirdi; məndən bir neçə yaş böyük olduğu üçün kəşfiyyətə birgə getdiyimiz günlərdə mənə bir oğul kimi baxırdı.

– Ləpirçi, doğrudan da, sən razı olsan bəlkə də o, səni sadlıqla oğulluğa götürərdi, – deyər Casper öz fikrini söylədi; danışığından aydın olurdu ki, Casper bu sözləri elə bil zarafatla demir.

– Belə olanda nə olar, ay Şirin Su! Məncə bu heç də qəbahət deyildir... O bilir ki, ləpir axtarmaq lazım olanda mən bu işin öhdəsindən gələ bilərəm. O, mənim fransızlarla üz-üzə durub vuruşduğumu da görmüşdü. Cavan oğlan, bəzən mənə elə gəlir ki, biz hamımız gerek evlənək. Unutma ki, bütün ömrünü meşələrdə keçirib düşmənin və vəhşi heyvanların dalaınca qaçan adam hər necə olsa öz insani hisslərindən bəzilərini itirir.

Mabel:

– Gördüklərimdən indi belə bir nəticəyə gəlirəm ki, şəhərlərin eyibləri və riyakarlığı meşələrdə yaşayan adamlarda olmur, – dedi.

– Mabel, həmişə təbiətin qoynunda yaşayıb onun gözəl təsirini hiss etməmək çətinidir.

– Siz haqlısınız, mister Ləpirçi, – deyər Kap cavab verdi, – bunu tənha yaşayanlar çox yaxşı başa düşürlər. Bəzən ekvator yaxınlığında və ya Cənub okeanında ulduzlu gecədə növbə çəkəndə hiss edirsən ki, vicdanın hər cür ləkədən təmizlənin.

– Bəs bu barədə sən nə fikirdəsen, Casper? – deyər Ləpirçi soruşdu. – Axı sən də mister Kap kimi dəniz firtunalarında olusan, insanın ruhuna bunun necə təsir bağışladığını görə bilərsiniz.

– Mən hələ çox gəncəm və təcrübəsizəm, belə şeylər haqqında qəti fikir deyər bilmərəm, – deyər Casper təvazökarlıqla cavab verdi. Mabel buna etiraz edərək:

– Bəs hissələrinizin qaynamasına nə deyirsiniz, – dedi, – hər bir başqa adam kimi siz də təbiət hadisələri arasında yaşadığınız halda əlinizi Allahın ətəyindən üzər bilməzsiniz!

– Deyər bilərəm ki, mən heç də həmişə belə fikirləşmirəm.

Kap avazla:

– Şirin Su! – dedi, – Mabel, sən bu uşağı çox bərkə salma! Şirin Su! Gərək ki, sizin adınız belədir, doğrudurmu? – Eau-de-vie?¹

– Eau douce, – deyər Casper təmkinlə cavab verdi. O, göldə üzən dövrədə müxtəlif hindi şivələri kimi fransız dilini də yaxşı öyrənmişdi. – Dənizdə üzən və böyük duzlu su gölləri haqqında hindilərə rəvayətlər danışan yoldaşlarından mənə fərqləndirmək üçün irokezlər mənə belə ad vermişlər.

– Nə olar ki! Məncə belə əhvalatların danışılması vəhşilərə zərər verməmişdir. Doğrudur, ola bilsin ki, irokezlər belə şeyləri eşitmək nəticəsində savadlanmamışlar, amma onların nadanlılığı da artmışdır. Bəli, bəli, istəyirsən eau douce de, istəyirsən ağ arağ de, fərqi yoxdur. Bu, çox yaman içkidir.

Kapın verdiyi izahatdan bir qədər pərt olan Casper cavab verdi:

– Eau douce şirin su, yəni ləzzətli içki deməkdir. Fransızlar içməli suya da belə deyirlər.

– Axı bu necə ola bilər ki, onlar eau douce-ni su kimi qələmə verirlər, halbuki fransızca bunun mənası arağdır! Bəlkə bu, Bordo şəhərində və ya digər fransız limanlarında işlənən fransız dilində

deyil, bu yerlərdə işlənən fransız dilində bu mənanı verir? Dənizçilər həmişə arağa eau deyirlər, Eau-de-vie isə ən yaxşı arağdır. Bu barədə bilikli olmadığımıza görə sizi məzəmmət etməm, oğlan! Nə etmək olar, bunu sizin kimilərinə irad tutmaq olmaz. Ancaq siz mənimlə qayıtsaydınız və bir neçə dəfə Atlantik okeanında üzsəydiniz, bu, ömrünüzün axırınadək sizin karınıza gələrdi. Onda Mabel də, dəniz sahilində yaşayan başqa qızlar da sizi çox bəyəndilər.

– Yox-yox, – deyər sadə ürəkli nəci bələdçi cavab verdi, – sizi əmin edə bilərəm ki, bu yerlərdə Casper üçün dost əskik deyildir. Başqaları kimi Casperin də dünyanı görməsi faydalı olardı, ancaq Casper buradan heç yerə getməyib bizim aramızda yaşasa da, biz ona bundan sonra da hörmət edəcəyik. Siz ona istəməz eau douce, ya da istəməz eau-de-vie deyər bilərsiniz, hər halda Casper qoçaq oğlandır və ona belə bağlamaq olar; Casper keşikdə dayananda mən həmişə çox bərk yatıram, çünki özümə arxayın olduğum kimi ona da arxayınam. Buna mən möhkəm əminəm. Odur ki, yəqin serjantin qızı da iddia etmir ki, bizim oğlan başqalarının hörmətini qazanmaq üçün hökmən gərək dənizləri gözsün.

Mabel cavab vermədi və üzünü yana döndərdi. Onun bu hərəkəti əbəs idi, çünki onsuz da qaranlıq onun üzündən əmələ gələn dəyişikliyi görməyə qoymurdu. Ancaq Casper hökmən ayırd etmək istəyirdi. Yoldaşlarının ona hörmət etməyəcəkləri, qızların isə ona heç nəzər belə salmayacaqları fikri onun mənliliyinə toxunurdu. O dedi:

– Mən bilmədiyim şeylərlə öyünməyəm. Mərdliklə boynuma alıram ki, nə okeandan, nə də dənizçilikdən xəbərim vardır. Məlumdur ki, biz ulduzların və kompasın köməyiylə öz göllərimizdə bir tərəfdən o biri tərəfə gedirik. Buna görə də rəqəmlər və hesablamalar bizə lazım olmur. Ancaq bizim də öz məziyyətlərimiz vardır. Uzun illər okeanda olmuş adamlar da bunu deyirlər. Əvvələn, torpaq həmişə gözümüzün qarşısında olur, çox zaman da küləkdəyən tərəfdən, bu isə, eşitdiyimə görə matrosu mətinləşdirir. Bizim yerlərdə qəflətən elə şiddətli küləklər əsir ki, limanlarda daldalanmalı olur.

– Lotdan istifadə edirsinizmi? – deyər Kap soruşdu.

– Lot bizə kömək eləmir, buna görə də biz ondan tək-tək hallarda istifadə edirik.

¹ Burada Kap yanılır. Fransızca eau douce – şirin su; eau-de-vie – arağ deməkdir.

– Bəs dip-lotdan¹ necə?

– Mən belə cihazın adını eşitmişəm, amma boynuma alıram ki, onu heç vaxt görməmişəm...

– Çox qəribədir? Gəmi də dip-lotsuz olarmı? Yox, bala, özünü də dənizçi hesab etməyə əsla haqqınız yoxdur. Bu olan şeydir ki, özün dənizçi olasan, dip-lotun da nə olduğunu bilməyəsən?

– Mən dərin bilik sahibi olmaq iddiasında deyiləm, mister Kap...

– Şəlalələrdən keçmək ustalığından savayı, Casper! Şəlalələrdən və aşırımlardan keçmək ustalığından savayı, – deyər Ləpirçi Casperin köməyinə gəldi. – Mister Kap, yəqin siz təsdiq edirsiniz ki, belə işlərdə Casper çox mahirdir. Məncə hər kəsi öz qabiliyyətinə görə məzəmmət etmək və ya ona hörmət göstərmək lazımdır. Osveqo şəlaləsindən keçməkdə mister Kap tamamilə aciz olduğu halda: bildiyimə görə, açıq dənizdə çox kara gələn adamdır; Casper də heç yerdə torpaq görünməyən şəraitdə kara gəlmədiyi halda, şəlalələrdən keçmək lazım gəldikdə Casperin kifayət qədər sərrast olan göz-ləri və möhkəm olan qolları çox kara gəlir.

– Ancaq Casper açıq dənizdə də kara gələrdi! – Mabel bu sözləri hər yerə dərin süket çökdüyü dəqiqələrdə elə bərkdən dedi ki, yanındakı adamlar diksindi. Sonra əlavə etdi: – Mən demək istəyirəm ki, bu yerlərdə bu qədər faydalı olan adam dənizdə də kara gəlməyə bilməz. Ancaq bunu da başa düşürəm ki, gəmiçilik sənətini mister Casper mənim dayım qədər yaxşı bilmir...

– Deyin, deyin, bir-birinizin nədanlığını malalayın! – deyər Kap istehza ilə donqulandı. – Biz dənizçilər quruda olanda həmişə əleyhdarlarımız o qədər çox olur ki, nadir hallarda bizi haqlı hesab edirlər, bunu mən etiraf edirəm. Ancaq sizi müdafiə etmək və ya sizin yüklərinizi daşımaq lazım gələndə, hamı çaparaq bizim dalı-mızca qaçır.

– Ancaq dayıcan, quruda yaşayanlar bizim sahillərə hücum etmirlər, dənizçilər də yalnız dənizçilərlə vuruşurlar.

– Belə də nədanlıq olar! Bəs bizim ölkənin sahillərinə çıxan düşmənlər hansı, hansı o ingilislər və fransızlar? Bacı qızı, zəhmət çək de görüm hansı onlar?

– Doğrudan da, bəs hansı onlar? – deyər Ləpirçi soruşdu. – Mister Kap, bilməlisiniz ki, bu barədə bizdən, yerli sakinlərdən yaxşı danışan olmaz. Mən düşmənlərin getdikləri yola çox çıxmışam, çünki bu yol yağışın yuyub ağırtdığı sümüklərlə dolu olur; aradan çox il keçdikdə, düşmənlərin adı və lovgalığı unudulduqdan sonra isə mən onların izlərini qəbir təpələrində tapmışam. Bax, bu torpaqda general-ların da, sırası əsgərlərin də sümükləri qalib çürümüşdür. Yalnız şöhrət xatirinə yaşayan və özü kimilərinə yüksəkdə durmaq istəyən adamların hamısının axırı belə olur.

– Deməliyəm ki, mister Ləpirçi, sizin fikirlərinizi başa düşmək çox çətindir, siz tufəngdən bir dəqiqə belə ayrılmayan və həmişə bərtiyləyən bir adamsınız, lövbərinizi də yalnız ona görə qaldırırsınız ki, gedib düşməni məhv edəsiniz.

– Əgər siz bütün ömrümü müharibədə keçirdiyimi zənn edirsinizsə, onda məni yaxşı tanıyırsınız. Meşələrdə və sərhəddə yaşayan adam hər şeyə hazır olmalıdır. Ancaq mən heç bir məsuliyyət daşıyıram, çünki hökmü yeriməyən adicə atıcı və kəşfiyyatçıyam. Mənim əsil vəzifəmi bilmək istəsəniz, mən həm sülh zamanı, həm də müharibə günlərində ordu üçün meşə çuqları tədarük edirəm, hal-buki rəsmən bir zabitin ixtiyarındayam, o zabit indi sürgün yerindədir. Ancaq mən onun dalınca heç zaman getmərəm. Bununla belə düşməndən qaçmaq, hər bir başqa adam kimi mənə də yaraşmaz.

– Yaxşı, yaxşı! Deməli, mən səhv eləmişəm, mən elə bildirdim ki, gəmi topçusu kimi sizin də daimi əsgəri vəzifəniz vardır. Bizim yeznəni götürək! On altı yaşından əsgərdir, özü də elə xəyal edir ki, dənizçi rütbəsi kimi onun da rütbəsi hər cəhətcə çox hörmətə layiqdir. Nə olar, qoy belə düşünsün, onunla mübahisə etməyə dəyməz...

– Elədir, mənim atam əmindir ki, əsgər adı necib addır, – deyər Mabel cavab verdi. – Onun atası hələ ondan da gənc ikən əsgər olmuşdur.

– Düzdür, düzdür, – deyər belədcə təsdiq etdi. – Serjant cəngavər adamdır, dünyada bütün hadisələrə öz müşketinin lüləsindən baxır. O, kral əsgərinin karabinini son dərəcə sərrast vuran bu uzun lüləli tufəngdən üstün bilir. Adət insanda belə əqidə əmələ gətirir. Ola bilsin ki, bu bütün insanlara xas olan bir nöqsandır.

Kap:

¹ Dip-lot – dənizin çox dərin yerlərini ölçən cihaz

– Mən də təsdiq edirəm ki, sahilə yaşayanlar belə olurlar, – dedi. – Hər dəfə dəniz səfərindən qayıdarkən mən də bunu hiss etmişəm. Bax sonuncu dəfə Nyu-Yorkda olanda da mənimlə həmfikir olan bir adamı çox çətinliklə axtarıb tapa bildim. Rast gəldiyim adamların hamısı elə bil mənim fikrimi külək əsən səmtə yönəldirdi, bu səmtə də yalnız ona görə kənara çıxırdı ki, mümkün qədər tezliklə overştaqı¹ döndərsin və ya beydevindlə² o biri qalsa³ keçsin.

Mabel gülümsəyib gənc dənizçiye yavaşca dedi:

– Bunları başa düşürsünüzmü, Casper?

– Şirin su ilə duzlu su arasında o qədər də böyük fərq yoxdur, bütün vaxtını orada keçirənlər də bir-birini asanlıqla başa düşürlər. Öz peşənlə əlaqədar olan dili başa düşmək heç də çətin deyildir, Mabel.

Kap sözünə davam edərək dedi:

– Deyəsən kompasdan başqa hər şey dəyişilmişdir; ancaq yeri gəlmişkən deməliyəm ki, kompasın özündə də dəyişikliklər olmuşdur. Yerdə hava ağır olsa da, yerin səthində nə varsa hamısı daim hərəkət edir. Səfərə çıxarkən ağac əksəniz iki-üç ildən sonra qayıtdıqda siz bu ağacı tanımazsınız. Şəhərlər böyüyür, yeni-yeni küçələr salınır, sahillər bəzənib-düzənir, bir sözlə yer üzündə arası kəsilmədən dəyişikliklər əmələ gəlir. Gəmi isə belə deyildir; gəmi Hindistana yola düşərkən nə şəkildə olursa, Hindistandan da o şəkildə qayıdır, halbuki yolda qəzalara düşür, dəşilir və dənizdə onun başına cürbəcür hadisələr gəlir.

– Təəssüf ki, bu doğrudur, mister Kap. Bütün bu cür təkmilləşdirmə və yaxşılaşdırma tədbirləri yerin simasını yalnız korlayıb eybəcərləşdirir. Mənə deyirdilər ki, Böyük Göllərin cənubunda və qərbində gələcək dəyişikliklərin çox yaman əlamətləri görünməkdədir, lakin mən heç vaxt o yerlərdə olmamışam.

– Sən nə demək istəyirsən? – deyərək Casper soruşdu.

¹ Overştaq – yelkənli gəminin küləyə əks səmtə bir qalsdan o birinə çevrilməsi

² Beydevind – gəminin küləyə doğru sivri bucaq istiqamətində yolu

³ Qals – gəminin küləyə görə səmti. Külək sağ yandan əsəndə gəmi sağ qalsa gedir; külək gəminin sol yanına vurduqda gəmi sol qalsa gedir.

– Mən elə yerlərdən danışırım ki, bəlkə də həmin yerlər məhz bu ölkəni kor qoyan axmaqlara qismət olmalıdır. Həmin yerlərə preriya deyirlər, ən namuslu delavarlardan eşitmişəm ki, preriya-lar da bircə ağac da tapmazsan.

– Ancaq bir çox kalonistlər tanıyıram ki, ağacları qırılmış bu boş yerlər onların çox xoşuna gəlir. Həmin yerlərdə tarlanı təmizləmək üçün gücdən düşənəndək işləmək lazım gəlməz. Sən çörəyi sevir-sən, Ləpirçi, buğda isə meşə ağaclarının kölgəsində bitməz.

– Burada namus və xeyirxah arzular isə bitib bəhrə verir, Casper. Bax, mister Kap da sənə deyər bilər ki, meşəsiz qalmış düzənliklər boş adaya oxşayır.

Kap:

– Belə olmağına belədir, – dedi, – ancaq boş adalar da fayda verir. Gəminin səmtini bu adalara görə düzgün hesablamaq mümkün olur. Mənə qalsa, meşəsiz düzənliyi heç zaman pisləməyəm. Unutmayın ki, günəş işıq salmaq üçün yarandığı kimi, adama da göz görmək üçün verilmişdir. Ağaclar isə, mənə yalnız gəmi qayıрмаq, hərdən-bir də ev tikmək üçün yarar.

Bələdçi bu sözlərə cavab vermədi, ancaq onun köksündən boğuc bir səs çıxdı. Onun yol yoldaşları da səslərini kəsdilər, buna görə araya yenidən sükut çökdü.

Hər iki qayıq qərb sahilinin yaxınlığında çayın iti axan yerinə girdi. Burada suyun axarının sürəti müxtəlif idi: bəzi yerlərdə su yavaş axır, bəzi yerlərdə isə saatda iki və ya üç mil sürətlə ötüb keçirdi. Aşırmalarda suyun sürəti, hətta naşı addımlar üçün dəhşətli idi. Casper güman edirdi ki, bu səmtə üzə-üzə iki saatdan sonra çayın ağzına çatmaq mümkün olacaqdır. O da, Ləpirçi də əmin idi ki, heç olmasa ən təhlükəli yerlərdən keçməyincə qayıq bundan daha sürətlə sürmək lazım deyildir.

Qaçqınlar yavaş danışdılar. Göz işlədikcə uzanan bu meşəni bürümüş dərindən sükanı yalnız minbir dildə danışan təbiətin səsləri pozurdu. Ağacların saysız-hesabsız yarpaqları xışıldayırdı, su qıjılı ilə axır, arabir küləyin tərpətdiyi budaqların bir-birinə dəyməsindən çıxan səs eşidilirdi. Heç yerdə əsla həyat əlaməti görünmürdü. Doğrudur, Ləpirçi uzaqdan canavar ulamasını bircə dəfə eşitdi, lakin bu, anlaşılmaz və tez kəsilən bir səs idi, ola bilsin ki, Ləpirçinin

xəyalından doğmuşdu. Bununla belə Ləpirçi yoldaşlarından səslərini kəsməyi xahiş etdikdə, sınan quru budaqların saqqılıtsını həssas qulağı ilə eşidib təəccüb etdi. Bu saqqılıtsı səsi çayın qərb sahilindən gəlirdi.

Ləpirçi səsinə yavaşıdıb pıçılıtlı ilə Casperə:

– Çayın qırağı ilə adam gəlir, – dedi. – Olmaya lənətə gəlmiş irokezlər silahlanıb qayıqsız çaydan keçmişlər?

– Bəlkə bu gələn delavardır? Çox güman ki, o, yerimizi bildiyinə görə çayın qırağı ilə dalımızca gəlmişdir... Bircə dayan, mən bu dəqiqə üzə-üzə sahilə gedib xəbər götürərəm.

– Get bala, ancaq yadında saxla ki, çox yavaş avar çəkmək lazımdır; bir də ki, hər bir addımını ölçüb biçməyincə sahilə çıxma!

Mabel bərkdən danışmağın qorxulu olduğunu tamamilə unudaraq, həyəcanlı halda:

– Bu ehtiyatsızlıq deyilmi? – deyər soruşdu.

– Siz ki, belə bərkdən danışsınız, bu, əlbəttə, çox ehtiyatsızlıqdır, – deyər Ləpirçi cavab verdi. – Mən kişilərin səsinə alışmışam, sizin məlahətli xoş səsinizi eşidəndə isə həzz alıram, ancaq indi uca-dan danışmaq olmaz. Sizin atanız igid serjant, sizinlə görüşərkən sizə deyər bilər ki, izə düşdüyün zaman səssiz olmaq çox böyük hünərdir... Get, Casper, özün də ehtiyatlı adam kimi tanındığını unutma.

Casper qaranlıqda səssizcə gözdən itdi, sanki onu coşqun çay uddu. Onun getməsindən indi həyəcanlı on dəqiqə keçirdi. Mabel əmin idi ki, Casper belə bir igidliyə cürət etməklə özünü böyük təhlükə qarşısında qoyur. Bu zaman qaçqınların qayığı çayla başaşağı gedirdi. Hamı cıqqırını belə çıxarmayaraq sahildən gələ bilən hər cür zəif səsə çox diqqətlə qulaq verirdi. Lakin yenə də dörd tərəf pozulmaz, ağır və heybətli bir süktü içində idi. Yalnız dalğalar özlərini gurultu ilə dayazlığa çırpanda və külək ağacların budaqlarını tərpəyəndə meşənin dərin yuxusunu pozurdu.

Budur, çox çətinliklə eşidilən səs yenidən gəldi, elə bil ki, kim isə bir neçə quru budağı tapdaladı, Ləpirçinin qulağına kiminsə boğuc səsi gəldi. O dedi:

– Ola bilsin ki, səhv edirəm, məlumdur ki, çox zaman adam ürəyindən keçəni xəyalən eşidir, ancaq mənə elə gəlir ki, bu delavarin səsidir.

– Məgər vəhşilərin ölümləri gəzirlər? – deyər Kap soruşdu.

– Bəli-bəli, vəhşilər, hətta öləndən sonra da ova çıxırlar, ancaq onların ovlağı ruhlar aləmindədir. Qırmızıdərilili adamın canı ağzından çıxan dəqiqədən etibarən o, yerlə bütün əlaqəsini kəsir. O, öləndən sonra öz viqvamının dövrəsində gəzməyi sevməz.

Mabel pıçıldayaraq:

– Baxın, suda nə isə görünür... – dedi.

– O qayıqdır! – deyər Ləpirçi şadlıqla xəbər verdi. – Görünür iş yaxşı gedir, yoxsa bizim oğlan çoxdan bizi xəbərdar edərdi.

Az sonra iki qayıq bir-birinə yaxınlaşdı; yalnız bu zaman yolçular qayığın arxa tərəfində ayaq üstə duran Casperi və qayığın burun tərəfində oturmış başqa bir adamı gördülər. İki üç dəfə də avar çəkildi və qayıqlar bir-birinə yan aldı; bu zaman Ləpirçi ilə Mabel qayığın içində oturan adamın delavar olduğunu tanıdılar.

Belədən həyəcanından titrəyən səsi:

– Çınqaçquk! – dedi. – Mənim qardaşım! Mogikanlar rəhbəri! Şadlığımın sonu yoxdur! Biz birlikdə nə qədər vuruşub qan tökmüşük, bu dəfə isə mənim dostum, qorxurdum ki, birlikdə vuruşmaq daha bizə qismət olmasın!

– Xuq! Mınqlər arvadlırlar. Üçünün skalpını soyub kəmərimə bağlamışam. Yox, onlar delavərlərin Böyük İlanını öldürə bilməzlər! Onlar qorxaqdırlar, buna görə də Böyük gölün sularından keçib geriye qayıtmaq fikrindədirlər.

– Deməli, sən onların arasında idin, eləmi, rəhbər? Bəs çayda sənənlə vuruşan döyüşçünün axırı nə oldu?

– O dönüb balıq oldu, indi də çayın dibində ilan balıqlarının arasındadır; qardaşları tilov atıb tuta bilirlər... Ləpirçi, düşmənləri bir-bir saymışam və əlimi də onların tüfənglərinə vurmuşam!

Ləpirçi ingiliscə:

– Mən İlanın şücaətli olduğuna şübhə etmədim, – dedi. – Bu igid oğlan mınqlərin arasında olmuşdur, indi bizə onlardan danışacaqdır. De gəlsin, Çınqaçquk, mən də sənənlə dostlarımızıza yetirərəm.

Delavar irokezlər mübarizəyə başlayarkən onu Casperin qoyub getdiyi vaxtdan başına gələn bütün əhvalatı öz dilində Ləpirçiyə danışdı. Öz düşməninin müqəddəratı haqqında daha heç bir söz demədi. Öz igidliyi ilə heç zaman öyünməyən hindi döyüşçülərinin adətə belədir. Çınqaçquk bu ölüm-dirim mübarizəsində qalib gəl-

dikdən sonra üzə-üzə şərq sahilinə tərəf getmiş, asanlıqla sahilə çıxmış və qaranlıqdan istifadə edib irokezlərə qarışmışdı. Birce dəfə ondan kim olduğunu soruşmuşlar, o isə "mən Arouxedəm" – deyər cavab vermişdi. Ondən daha heç bir şey soruşmamışdılar. Çınqaçquk xəbər tutmuşdu ki, irokezler Mabeli və onun dayısını əsir tutmaq üçün səfərə çıxmışlar. İrokezler Mabelin dayısının nəci olduğunu düzgün bilmirmişlər. Bundən başqa, Mogikan yeqin etmişdi ki, Arouxed öz dostlarına xəyanət etmişdir. Onu xain çıxmağa nə vadar etdiyini öyrənmək çətin olmuşdu, çünki tuskarora göstərdiyi xidmətin müqabilində mükafat almağa macal tapmamışdı.

Ləpirçi dostundan eşitdiyi sözlərin yalnız bəzilərini, yəni onun fikrincə qaçqınların qorxusunu azalda bilən sözləri yoldaşları üçün tərcümə etdi. Sonra əlavə etdi ki, irokezler tələfata uğradıldıqdan sonra hələ özlərinə gəlməmiş, bütün qüvvələri hökmən toplamaq lazımdır. Ləpirçi sözüne davam edərək:

– Əminəm ki, – dedi, – biz onlara çayın aşırımında rast gələcəyik, buna görə də biz gərək irokezlərin arxasından keçib gedək, yoxsa onların pəncəsinə keçərik. Qalaya çatmağa az qalır, mən istədim ki, Mabeli sahilə çıxardıqdan sonra tanıdığım cığırlarla aparım, qayıqları isə çay pillələrinə tərəf buraxaq.

– Bu mümkün deyildir, Ləpirçi! – deyər Casper tez etiraz etdi. – Belə qaranlıq gecədə Mabel meşədən keçib gedə bilməz. Onu mənim qayığımıza mindirin; o ki, qaldı mənə, ya canımı verərəm, ya da gecənin çox qaranlıq olmasına baxmayaraq, Mabeli çayın aşırımından sağ-salamat keçirərəm.

– Buna mənim şübhəm yoxdur, cavan oğlan, heç kəs də şübhə etmir ki, sən serjantin qızına kömək etmək istəyirsən. Amma de gərək belə qaranlıq gecədə Mabeli Osveqo aşırımından kim keçirə bilər?

– Bəs qaranlıq meşədən kim sağ-salamat çıxara bilər? Məgər gecə suda olduğu kimi sahilə də qaranlıq deyil? Yoxsa elə zənn edirsən ki, sən öz peşənə yaxşı yiyələnmişən, mən isə yox?

– Yaxşı dedin, cavan oğlan! Ancaq əgər mən meşədə əzsəm (bu ki, deyəsən heç zaman mənim başıma gəlməmişdir), uzaqbaşı gecəni meşədə qala bilərdik; lakin çayın aşırımında avarı birce dəfə düzgün çəkməsən və ya qayıq təsadüfən yana bassa, onda hər ikiniz yıxılıb çaya düşərsiniz. Belə halda serjantin qızı mütləq məhv olar.

– Bunu qoy Mabel özü qət etsin. Əminəm ki, onun qayıqda getməsi daha qorxusuzdur.

Mabel:

– Mən sizin hər ikinizə bel bağlayıram, – dedi. – Bilirəm ki, atama hörmət etdiyinizi sübut etmək üçün əlinizdən gələni əsir-göməyəcəksiniz; ancaq bunu da boynuma alıram ki, mənə qalsa qayıqdan düşməzdim, çünki meşədə düşmənləri görmüşük. Nə bilim, qoy bunu dayım qət etsin.

Kap:

– Meşə mənim ürəyimə yatmır, – dedi. – Çayın axarı ilə rahatca getdiyimiz halda meşədə bizim nə işimiz var; bundən əlavə, mister Ləpirçi, hələ qırmızıdərilili adamlar bir yana qalsın, köpək balıqlarını da unudursunuz.

– Köpək balıqları! Sizə nə olub? Məgər meşədə köpək balığı olur?

– Mən köpək balığı deyəndə, canavarları və ayıları nəzərimə götürürəm. Məsələ heyvanlara verilən adda deyildir! Məlumdur ki, sizin canavarlarınız və ayılarınız da adamı yaxşıca tuturlar.

– İlahi! Doğrudandı ki siz Amerika meşələrindəki heyvanlardan qorxursunuz? Yenə pələng pişiyini desəydiniz inana bilərdim, ancaq təcrübəli ovçu üçün bu heyvanın özü də qorxulu deyildir. Yaxşısı budur siz minqlərdən danışın. Onlar belə heyvanların hamısından qat-qat qorxuludurlar, ancaq xahiş edirəm canavarlarınızın və ayılarınızla qorxutmayın.

– Belə demək sizin üçün asandır, sizə nə var ki, mister Ləpirçi: bu heyvanları birce-birce tanıyırsınız. Vərdişin özü də çox iş görür. Qorxaq adamı da ürəkləndirir. Cənub en dairələrində dənizçilər gördüm ki, onlar köpək balıqlarının arasında saatlarla üzüşürdülər; bazar günü ibadətdən sonra kilsədən çıxan kəndlilər rast gəldikləri başqa kəndlilərdən qorxmadıkları kimi, – həmin dənizçilər də köpək balıqları ilə rastlaşanda qorxmurdular.

Dənizçilərin olmanın əfsanələr uydurmağa adət etmələrinə hələ alışmayan Casper dedi:

– Bu çox qoribədir. Mən həmişə eşitmişəm ki, suda köpək baltığına rast gələn adam özünü ölmüş bilir.

– Ancaq yadımdan çıxdı bunu da deyim ki, həmin dənizçilər lazım gələndə köpək balığının burnuna çirtmə vurmaq üçün

özlərilə həmişə vımbovka¹ və ya anşouq² götürürlər. Etiraf edirəm ki, sizin canavarlar və ayılar heç üroyimə yatmır. Mən Mabel ilə su yolunu üstün tuturam.

Casper:

– Mabel mənim qayığımıza mınso ağıllı iş görür, – dedi. – Mənim qayığım boşdur, özü də Ləpirçi yoqın təsdiq edər ki, suda mənim gözüm onun gözündən qat-qat itidir.

– Mən bunu tamamilə təsdiq edirəm, bala! Sən suya qaynayıb qarışmışsan, onu beş barmağın kimi bilirsən. Sən tamamilə haqlı olaraq deyə bilərsən ki, serjantın qızı sənin qayığında olsa salamat qalmasına ümid daha çox olar, halbuki serjantın qızının mənimlə qalmasını özüm üçün xoşbəxtlik hesab edirdim. Bununla belə onun sağ-salamat olmasına mən daha çox çalışıram, buna görə də səmimi-qəlblə belə məsləhət görürəm: sən öz qayığın mənim qayığımıza yanaşdır. Casper, onda bu öziz xilqəti sənə etibar edə bilərəm.

– Sən haqlısan, – deyə Casper cavab verdi və həmin dəqiqə öz qayığını Ləpirçinin qayığına tərəf sürüb gətirdi.

Mabel Casperin qayığına mindi və öz boğçasının üstündə oturdu.

Mabel bir qayıqdan o birisinə keçdikdən sonra qayıqlar bir-birindən bir qədər aralandı və bu zaman avarlar işə düşdü. Söhbət kəsildi: bu zaman hər kəs yalnız birçə şey: çox qorxulu dəqiqələr keçirdiyini düşünürdü. Şübhə yox idi ki, düşmənlər çayın aşırımına onlardan qabaq çatmağa çalışırdı. Lakin belə qaranlıq gecədə irokezlər çaydan keçməyə cürət etməzdilər; Ləpirçi isə inanan kimi idi ki, düşmənlər çayın hər iki sahilində gizlənmişlər və onları sahilə çıxan kimi tutmaq istəyirlər. İndi hər şey qayığı idarə edənlərin ustalıqından asılı idi. Əgər yüngül qayıq qayaya toxunsaydı parçalanardı və ya ağzı üstə çevrilərdi, onda bütün səmşinlər, xüsusən Mabel suda qərq olar, ya da irokezlərin əlinə keçərdi. Son dərəcə ehtiyatlı olmaq lazım idi; hər kəs özlüyündə fikirləşir və səsini çıxarmırdı.

Qayıqlar səssizcə üzüb keçdilər, birdən yaxınlaşmaqda olan aşırımın gurultusu eşidildi. Kapı dilə tuturdular ki, yerindən tərpənməsin; Kap bu xahişə mərdliklə əməl edirdi, halbuki suyun gurultusu heç də yaxşılıq əlaməti deyildi və qaranlıq olduğu üçün çayın hər

¹ Vımbovka – dolama çarxi fırlatmaq üçün bərk ağacdan hazırlanan uzun tir

² Anşouq – ağırlıq qaldırmaq üçün ling

iki sahilində özəmətlə ucalan meşələrin qaraltısını güclə görmək olurdu. Kap şələlənin bağışladığı təsiri hələ heç də unutmamışdı; bu qoca dənizçinin xəyalı təhlükəni qat-qat artırırdı. O, çayın aşırımını, həmin gün keçdiyi on iki və ya on beş fut, hətta daha çox yüksəkliyi olan şələlə kimi bir şey hesab edirdi. Şübhələr və nigarançılıq Kapı içəridən didirdi. Lakin qoca dənizçi nəhaq yerə qorxurdu, çünki çayın aşırımını ilə Osveqo şələləsi heç də bir-birinə oxşamırdı: aşırım daşlardan və dayazlıqlardan aşıb keçən güclü axın olduğu halda, şələlə həqiqətən öz adına layiq olan zəhmətli bir şeydir.

Mabel də o qədər toxtaq deyildi, lakin vəziyyətin dəyişməsi və səfər yoldaşlarına inamı özünə təskinlik verməsinə kömək edirdi.

Aşırımın gurultusu daha bərkdən eşidildikdə Mabel Casperdən soruşdu:

– Siz mənə çayın bu yerinimi deməmişdiniz?

– Bəli... Ancaq sizdən xahiş edirəm, Mabel, mənə etibar etməsəniz. Biz bir-birimizi hələ az tanıyıyıq, lakin bu ölçətməz yerlərdə bir günün özü də böyük şeydir. Mənə elə gəlir ki, sizi guya çoxdan tanıyıram.

– Mənə elə gəlir ki, siz də mənim üçün yad deyilsiniz, Casper! Sizin ustalıqınıza da tamamilə belə bağlayıram, mənə xilas etmək istədiyinizə də inanıram.

– Görürük, görürük! Ləpirçi suyun iti axan yerinin lap ortasına çatmışdır; heyif ki, mənim səsimi eşitməyəcəkdir... Qayıqdan bərk-bərk yapışın, Mabel özünüz də heç bir şeydən qorxmayın.

Bir azdan sonra coşqun sel qayığı suyun iti axan yerinə apardı; üç və ya dörd dəqiqə ərzində Mabel ətrafında yalnız qaynayan köpüyü gördü və yalnız suyun uğultusunu eşitdi. Demək olmazdı ki, Mabel bu anlarda həyəcan keçirir, yox, görüb eşitdiyi onu həyətlə salmışdı. İyirmi dəfə dalğalar qayığı aşırmaq istədi, lakin sükançı da iyirmi dəfə bükülməz qolları ilə qayığı düzgün səmərəyə yönəltdi. Yalnız birçə dəfə Casper qayığı idarə etmək iqtidarını itirdi və bu zaman qayıq bir neçə saniyə ərzində cəmi bir yerdə fırlandı; lakin Casper ağılagəlməz səylə var gücünü toplayaraq qayığı idarə etmək iqtidarına yenidən yiyələndi. Az sonra aşırımdan keçdi. İndi qayıq aşırımın o tayında, tamamilə təhlükəsiz yerdə, kiçik və sakit çay körfəzində üzə-üzə gedirdi; qayığa vur-tut birçə stəkan su dolmuşdu. Casper sevinə-sevinə:

– Daha heç bir şeydən qorxumuz yoxdur, Mabel! – dedi. – Təhlükə sovuşmuşdur və siz hələ bu gecə atanızla görüşəcəyinizə ümid edə bilərsiniz.

– Mən bu xoşbəxtlik üçün sizə minnətdar olacağam, Casper.

– Həm mənə, həm də Ləpirçiye... Hə, bəs o biri qayıq hanı?

– Mən yaxınlığımızda, suda nə isə görürəm. O bizim dostlarımızın qayığıdır, düzdürmü?

Casper tez-tez avar çəkməyə başladı və onların diqqətini cəlb edən qaraltıya yaxınlaşdı. O, doğrudan da ikinci qayıq idi, lakin bu qayıq ağzüstə çevrilmişdi. Bu vaxt Casperlə Mabel yoldaşlarını axtarmağa başladılar və az sonra çayın axarı ilə üzən Kapı görərək çox sevindilər. Bu qoca dənizçi hindilərin əlinə keçməkdənsə suda boğulmağı üstün bilmişdi. Casper Kapı çətinliklə dartıb qayığa mindirdi və Ləpirçini axtarmaq fikrindən vaz keçdi, çünki bildirdi ki, Ləpirçi sevdiyi silahından ayrılmaz və suyun çox da dərin olmayan bu yerindən keçib sahilə çıxacaqdır.

Havanın qaralıq olmasına baxmayaraq qalan yolu çox tez üzüb getdilər. Az sonra onların qulağına boğuc bir səs gəldi, bu səs suyun uğultusuna qarışan uzaq göy gurultusuna oxşayırdı. Casper yol yoldaşlarını başa saldı ki, bu, göldəki ləpəddəyin gurultusudur. Qabaq tərəfdə ayrı-üyrü alçaq sahil zolaqları göründü, qayıq xırda körfəzlərin birinə girərək qumlu sahilə yan aldı. Mabel şəraitin birdən bir qədər çox dəyişdiyini çox çətinliklə dərk edə bildi.

Bir neçə dəqiqədən sonra onlar keşikçilərin yanından ötüb getdilər. Darvaza açıldı və qız hələ indiyədək bir dəfə də olsun görünmədi. Atasının qucağına atıldı.

SƏKKİZİNCİ FƏSİL

Yorğunluqdan sonrakı istirahət insana xüsusilə xoş təsir bağışlayır, insanda qayğısızlıq, arxayınlıq hissi oyadır. Mabel ertəsi gün səhərdən özünü belə hiss edirdi. Bütün qarnizon baraban səsinə eşidən kimi qalxmış və səhər baxışına çoxdan hazır idi. Qarnizonun gündəlik məşqlərinə nəzarət etmək serjant Duncama tapşırılmışdı; o, öz vəzifəsini bu səhər yerinə yetirdikdən sonra səhər yeməyinə hazırlaşdı ki, bu zaman onun qızı təmiz səhər havasında gəzməyə çıxmışdı.

Təsvir etdiyimiz hadisələrin baş verdiyi dövrdə Osveqo çayı sahilindəki qala ingilislərin Amerikada tutduqları müstəmləkələrin son hüduundakı postlardan biri idi. Bu qalanın işğal edildiyi vaxtdan çox keçmirdi, onun qarnizonu Şotlandiya polkunun bir batalyonundan ibarət idi; batalyon qalaya gəldikdən az sonra onun sıralarına daxil olmuş amerikalılar da çox idi. Buna görə də Mabelin atası yerli əhalidən olduğuna görə baş serjant vəzifəsinə təyin edilmişdi. Bu dəstədə müstəmləkələrdə anadan olmuş bir neçə gənc zabıt da var idi. Osveqo qalası da bu çəhbədən olan bir çox digər istehkamlar kimi hindilərin basqınına dəf edə bilirdi, lakin lazımı qaydalarla təşkil edilən mühasirə əməliyyatına çox çətinliklə müqavimət göstərirdi. Bu yerlərə ağır toplar gətirilməsi o qədər çətin idi ki, belə mühasirə əməliyyatının mümkün olması istehkamlar tikən mühəndislərin hətta ağılına da gəlməmişdi. Burada torpaqdan və tirdən tikilmiş istehkam, qurumuş xəndək, çəpər, paradlar üçün geniş bir meydan, həm mənzil kimi, həm də müdafiə üçün istifadə olunan tirdən tikilmiş kazarmalar var idi.

Həyətdə bir neçə yüngül səhra topu qoyulmuşdu, bunları hər bir vaxt bir yerdən başqa yerə aparmaq mümkün idi; qala qüllələrinə qoyulmuş iki ağır çuqun top qalaya yaxınlaşmağa cürət edənləri sanki dayandırmaqlı idi.

Mabel mənzildən çıxıb çimli yamacla qalanın bürcünə qalxdıqda hər tərəfdən onun gözləri qarşısında tamamilə yeni bir mənzərə açıldı.

Bir neçə əziyyətli gün ərzində yol gedərkən Mabelin keçdiyi və təhlükələrlə üz-üzə gəldiyi qorxulu qalın meşə cənub tərəfdə göz işlədikcə uzanırdı. Tala meşəni qalanın çəpərindən ayırırdı. Bu yerdə qırılmış ağaclardan indi Mabelin dövrəsində görünən hərbi qurğuların tikilməsi üçün istifadə edilmişdi.

Qala hasarı yüz akra qədər torpaq sahəsini çəpərləmişdi. Bütün mədəniyyət izləri burada qurtarırdı; arxa tərəfdən qaralan ucsuz-bucaqsız qalın meşəni, onun şəffaf göllərini, bulanıq coşqun çaylarını və bütün təbiətinin rəngarəngliyini Mabel indi öz hafizəsində canlandıra bilərdi.

Mabel o biri tərəfə dönüb baxdıqda üzünə sərin və xoşhallandırıcı külək dəydi; qız sahilə tərək etdiyi vaxtdan bəri belə küləyin təsirini birinci dəfə idi ki, hiss edirdi. Burada Mabel tamamilə yeni

bir mənzərənin qarşısında dayanmışdı; gənc xanım hər cür təsadüflə qarşılaşa biləcəyini güman edirdisə də, onun canına iradəsindən asılı olmayan bir uçunma düşdü və gördüyünə valeh olduğunu sinəsindən qopan şadlıq hıçqırtısı ilə bürüzə verdi. Şimalda, şərqdə, qərbdə, bir sözlə üç tərəfdən güzgü kimi bərq vuran gölün səthində dalğalar oynayırdı. Bu dalğaların rəngi ümumiyyətlə, Amerikanın bütün sularının rəngi kimi heç də yaşıla çalmırdı, onların rəngi okean rəngi kimi tünd göy də deyildi; yox, bu göldə nəzəri cəlb edən dalğalar bir az sarıya çalan saf, şəffaf, bülür kimi pərıldayırdı. Sağ və sol tərəfə uzanan yaxın sahilədən başqa heç yerdə torpaq görünmürdü; bəzi yerlərdə hündür buludlar, bəzi yerlərdə isə körfəzlər əmələ gətirən və nəhayətsiz meşə zolağı ilə örtülən olan bu sahilin çox yerini qayalar kəşib keçirdi; qayaların yarığınəna cumub tökülən suyun boğuc uğultusu uzaq top atəşini xatırladırdı. Suyun səthində nə yelkən ağarırdı, nə də onun içində iri balıqlar üzüşürdü: dörd tərəf sonu görünməyən meşələrlə geniş gölün yeknəsəq əzəmətli mənzərəsindən ibarət idi. Təbiət burada gölü meşə ilə sanki qəsdən birləşdirmişdi ki, ətrafı seyrə dalan nəzərlər böyük bir səhni bürüyən suyun səthindən və gölün ara vermədən oynayan yorucu dalğalarından aşib meşəlik diyarın sükutuna və hərəkətsizliyinə zilləndikcə heyrat ümmanında batıb qalsın.

Hər cür təsirə tez qapılan, saf qəlbli, səmimi Mabel Dunqam ağuşunda olduğu təbiətin cazibəli gözəlliyini duya bilirdi. O vaxtlar İngiltərədə qadınlar yalnız səthi biliklər ala bilirdilər. Bununla belə Mabel çox şey öyrənmişdi, bu isə ictimai vəziyyətinə görə Mabeldən fərqlənməyən başqa qızlar üçün qeyri-adi bir şey hesab edilə bilərdi. Mabelin tərbiyəçiləri onun mühakimə qabiliyyətini çox qiymətləndirirdilər. Mabelin atası öldükədən sonra onu atası ilə bir polkda xidmət etmiş zabitin dul qalan arvadı öz evinə gətirmişdi. Bu qadının qəyyumluğu və qayğısı sayəsində Mabel öz tay-tuşlarına nisbətən daha yaxşı tərbiyə ala bilmişdi. O, seyr etdiyi mənzərəyə hər hansı bir başqa adam kimi valeh olur, eyni zamanda da bu mənzərədən həzz ala bilirdi. Bundan başqa, hər bir adam kimi Mabel də təbiət mənzərəsinin gözəlliyini layiqincə qiymətləndirirdi; təbiət tablolarının əzəmətini də, pozulmaz qürurunu da, təsirli sükutunu da – bir sözlə, hələ insan əli dəyməmiş qocaman təbiət mənzərələrinin məftunedici gücünü hiss edə bilirdi.

Mabel qalanın bürcündə durub üzünü gölə tutaraq xəyallara dalmışdı; göldən xəlif, sərin külək əsirdi; birdən Mabel:

– Nə qədər cazibəli mənzərədir! – deyə dilləndi. – Nə qədər cazibəli mənzərədir! Həm də bu nə qədər qəribədir!

Kim isə Mabelin çiyinə toxunaraq onu fikirlərindən ayırdı. Mabel atasının gəldiyini güman edərek dönüb baxdıqda Ləpirçini gördü.

Ləpirçi dayanıb uzun lüləli tütənginə söykənmişdi və səssizcə gülə-gülə torpağı və suyu göstərirdi. O, qıza dedi:

– Bizim, yəni Casperlə mənim malikanələrimizi görürsünüzmü? Göl onundur, meşə isə mənimdir. Bizim oğlan bəzən ö malikanəsinin böyük olduğunu söyləyib öyünür, amma mən ona deyirəm ki, yerin səthində onun gölü nə qədər yer tutursa, mənim də ağaclarım bir o qədər yer tutur. Siz isə, Mabel, yəqin ona görə yaranmışsınız ki, indi gəlib çıxdığınız bu diyarda yaşayasınız. Nə gecə çətin yol gəlməyimiz, nə də minqlərin canımızda saldıqları qorxu üzünüzün tərəvətinə əsla pozmamışdır.

– Ləpirçi özünü başqa donə salmaq üçünlü yelbeyin qıza xoş sözlər deyir?

– Yelbeyin dedinizmi, Mabel? Əsla düz demirsiniz! Əgər serjantın qızı danışanda, doğrudan da səfəhləşəydi və ya ağılsız iş görşəydi, onda atasına layiq olmazdı.

– Əgər belədirsə onda serjantın qızı görək tərifi sözlərə o qədər də inanmasın. Bunlar bir yana, aramızda sizi yenidən görməyimə çox şadam, Ləpirçi. Qorxurdum ki, o dəhşətli çay aşırımında sizə və dostunuza bədbəxtlik üz versin, hərçənd ki, Casper sizdən nigaran deyildi.

– Bizim cavan oğlan hər ikimizə yaxşı bələddir və əmin idi ki, biz suda boğulmarıq. Doğrudur, uzun lüləli tütəngimi əlimdə tutduğuma görə çətinliklə üzürdüm, amma mən onu tollaya da bilməzdim, çünki mən “maralvuranın” köhnə yoldaşyam; ovda da, hindilərlə və fransızlarla vuruşanda da həmişə bir yerdə oluruk, buna görə də bir-birimizdən ayrılmamızı o qədər də asan deyildir. Tütənglərimizi əlimizdə tutub çayın çox dayaz olan yerlərini yeriyə-yeriyə keçmişik və sağ-salamat sahilə çıxmışıq. Bunu da deməliyəm ki, biz belə bir iş üçün görək münasib vaxt seçəydik. Bilirdik ki, avara irokezlər sizi qarşılaməğa gələn serjantın fanarlarını görən

kimi qarnizon oşgərlərindən qorxub dərhal qaçacaqlar. Biz qayada oturduq və təhlükə sovuşanadək bir saata qədər orada xatircəm qaldıq. Meşədə yaşayan adamın səbirlı olmasl ona çox kömək edir.

– Sizin təhlükədən qurtardığınızı və indl sağ-salamat olmağınızı görməyimə çox şadam. Mən çox yorulmuşdum, ancaq sizin fikrinizi çəkdiyim üçün uzun zaman gözümə yuxu gəlmirdi.

– Öz mehriban və nazik ürəyinizə görə qoy Allah sizə həmişə kömək olsun! Düzünü deməliyəm ki, suya yaxınlaşan fanarları görəkən mən də çox sevindim... O vaxt başa düşdüm ki, sizin daha heç bir qorxunuz yoxdur. Bizim kimi ovçular və ləpir axtaranlar, əlbəttə, bir az kobud olurlar, lakin bizdə də səmimi hissələr olur. Casperlə mən ölərdik, amma qoymazdıq ki, sizin başımıza bir iş gəlsin.

– Mənə elədiyiniz bütün yaxşılıqlar üçün sizə təşəkkür edirəm, Ləpirçi, ürəkdən təşəkkür edirəm! Əmin olun ki, sizin elədiklərinizdən atanın xəbərl olacaqdır.

– Yetər, Mabel! Serjant bu meşələrə və qırmızıdərilil adamlara yaxşı bələddir, buna görə də bu barədə atanıza danışmağa o qədər də lüzum yoxdur... Bunlar keçər, axır ki, atanızı görə bildiniz. Bu igid qoca oşgər sizin güman etdiyiniz adamdırımı?

– Mən onun mehriban ata olduğunu vəqin etdim; o məni şəfqətli bir ata kimi qarşıladı. Siz onu çoxdanmı tanıyırsınız?

– Bilirsinizmi, buna vaxtın necə hesablanmasına görə cavab vermək olar. O, məni kəşfiyata aparanda on iki yaşında idim; o vaxtdan iyirmi ildən çox keçir. Biz bir çox vuruşmalarda iştirak etmişik. Siz o zaman hələ dünyaya gəlməmişdiniz; bunu da deyə bilərəm ki, mənim uzun lüəli tufəngim olmasaydı, bəlkə də sizin atanız olmazdı.

– Necə yəni?

– Belədir ki, var, bütün əhvalatı sizə bir neçə sözlə nağıl edərəm. Biz pusquda idik. Serjant ağır yaralanmışdı, bax bu tufəngi işə salmasaydım onun skalpını soyub aparardılar. Nə isə, biz serjantı xilas edə bildik. İndi siz bütün polkda elə bir adam tapa bilməzsiniz ki, yaxının çox olmasına baxmayaraq sizin atanızın saçl kimi gözəl saçl olsun.

Mabel qəlbində coşan minnətdarlıq hissənin təsiri altında ovçu- nun qabalaşmış əlini sixa-sixa:

– Siz mənim atanı ölümədən xilas etmişinizmi? – deyə soruşdu.

– Mən iddia edə bilmərəm ki, atanızı ölümədən qurtarmışam; mən onun ancaq skalpını xilas etmişəm, insan isə saçsız da yaşaya bilər. Casper də deyə bilərdi ki, sizi ölümədən xilas etmişdir, çünki dünənki gecə kimi qaranlıq bir gecədə sizin qayığınız çayın aşırımından yalnız Casperin iti görən gözələrinin və qüvvətli qollarının köməylə sağ-salamat keçə bildi. Mən ov üçün və ləpirlər axtarib tapmaq üçün yarandığım kimi, Casper də su üçün yaranmışdır. Aha! Budur o, körfəzin kənarında oturmuşdur, özü də gözünü sevdiyi gəmidən çəkmir! Məncə bu yerlərdə Casper Uestern kimi ikinci bir gözəl oğlan tapılmaz.

Mabel otağından çıxıb buraya gəldiyi vaxtdan bəri birinci dəfə idi ki, aşağıya baxdı. Osveqo çayı olduqca çox yüksək olan iki sahilin arasındakı gölə tökülürdü; şərq sahilil daha hündür idi və şimala doğru daha çox uzanırdı. Qala isə qərb sahilində tikilmişdi. Aşağıda tirlərdən tikilmiş bir neçə adda-budda daxma görünürdü. Ontario limanından gətirilən və ya oraya göndərilən müxtəlif şeylər bu daxmalarda saxlanırdı. Osveqo çayının sürətli axını və şimal küləkləri çayda iki qum sayı əmələ gətirmişdi. Göldə tufan qopduqda sayların arasındakı kiçik körfəzlərdə daldalanmaq olardı. Daha dərin və geniş olan qərb körfəzi qalanın səfəli limanı hesab edilə bilirdi.

Sahildə müxtəlif yalıklar¹, şlyupkalar² və başqa qayıqlar dayanmışdı, buxtada isə kiçik bir gəmi görünürdü; Casperin dənizçi adlandırılmasına haqq verən bu gəmi avadanlıqla kutter³ kimi təchiz olunmuşdu və görünür qırx ton yük götürə bilərdi. Çox səylə tikilib rənglənmiş bu gəmi, şkansları⁴ olmasa da hərbi gəmiyə oxşayırdı; gəmi çox bacarıqla və bədii zövqlə hazırlanmışdı üçün onun hər tərəfdən gözəl görünməsi, hətta Mabelin nəzərindən qaçmadı. Gəmi İngiltərədən göndərilən və mahir gəmi ustası tərəfindən hazırlanan layihə əsasında qayrılmışdı. Gəminin tünd rəngə boyanması onu zəhmli göstərirdi. Gəmidə dalğalanan uzun vimpel⁵ isə onun kral gəmisil olduğunu göstərirdi. Gəminin adı “Qaçan” idi.

¹ Yalıklar – iki və dörd avarlı qayıq

² Şlyupka – avarlı kiçik qayıq

³ Kutter – birdorlu yaxta (böyük yelkonli qayıq)

⁴ Şkans – yuxarı göyortnin orta dorla arxa dor arasındakı hissəsi

⁵ Vimpel – uzun, ensiz bayraqcıl

– Deməli bu, Casperin gəmisidir? – deyə Mabel soruşdu. – Göldə başqa gəmilər də varmı?

– Fransızların üç gəmisə vardır; öz dediklərinə görə bu gəmilərin biri okeanda üzən böyük gəmilərdəndir, ikincisi briqdir¹, üçüncüsü isə fransızların “Mışovul” adlandırdıqları kutterdir. Ancaq bu “Mışovul” deyəsən hələ yarandığı gündən “Qaçğan”ı görmək istəmir və Casper göldə görünən kimi “Mışovul” onu dərhal təqib etməyə başlayır.

– Məgər Casper fransızlardan, həm də dediyiniz “Mışovul”dan, özü də suda qorxub qaçır?

– Kara gəlməyən igidliyin nə faydası var? Casper igid oğlandır, bunu bütün sərhəddçilərimiz bilirlər, ancaq Casperin gəmisinin bütün silahı birçə haubitsa topundan, gəmisinin bütün şəxsi heyəti isə iki nəfər yaşlı adamdan və bir uşaqdan ibarətdir. Bir dəfə səfər zamanı mən Casperin yanınca gedirdim, onun nə qədər qorxmaz olduğunu məhz o zaman görüb yəqin etdim. Bilirsinizmi, Casper bizi düşməməyə o qədər yaxınlaşdırdı ki, düşməni atəş açmağa başladı; bunu da demək lazımdır ki, fransızların topları çox sazdır, özləri də “Mışovul”dan başqa xüsusi kutterlə azı iyirmi adam göndərməyincə Frontenakdan başlarını bayıra çıxarmazlar. Yox, “Qaçğan” elə qayırmışdır ki, suda elə bil uçur; mayor deyir ki, Casperə qəsdən çox adam və top vermir, çünki qorxur ki, Casper beyni qızısqıdada özünü məhv etsin.

– Lap yaxşı oldu! Baxın, dayım da bu “daxili dənizə” baxmağa gəlir! Bizim bu səfərimizdən sonra deyəsən dayım da əsla dəyişilməmişdir.

Kap buraya yaxınlaşdığını boğazını bir neçə dəfə bərkədən arıdanda xəbər verdikdən sonra bürçdə göründü, bacısı qızına və yoldaşına başı ilə salam verdikdən sonra gözləri qarşısındakı ucsuz-bucaqsız gölü nəzərdən keçirməyə başladı.

Bu mənəzərəyə doyunca tamaşa etmək üçün Kap köhnə çuğun topun üstünə çıxdı, əllərini qoynuna qoyaraq qısa çubuğundan tüstü buraxa-buraxa yırgalanmağa başladı, elə bil ki, qayığın içində idi.

Ləpirçi, qoca dənizçinin üzündə tədriclə əmələ gələn nifret ifadəsini hələ görmədiyi üçün mehribanlıqla soruşdu:

– Hə, necədir, mister Kap? Bu gözəl su diyarını haqlı olaraq dəniz adlandırmaq olar, doğru deyilmi?

Kap əlindəki tənəkə çubuğu ilə Şimal üfününü göstərərək:

– Siz bunamı göl deyirsiniz? – deyə soruşdu. – Mən soruşuram, budurmu sizin gölünüz?

– Əlbəttə, budur! Başqa göllərin sahillərində yaşamış adamların dediklərinə görə bu ən böyük göldür.

– Elədir ki, var! Mən də belə güman edirdim: bu, böyüklüyünə görə gölmədir, dadına görə isə şirin su çəlləyidir.

– Ontarionun nəyi xoşunuza gəlmir, mister Kap? Bu böyük göldür, ona tamaşa edənin ürəyi açılır. Hətta bulaq suyuna alışıbmış adamlar bu gölün suyunu çox tərifləyirlər.

Kap tənəkə çubuğu ilə havada yarım dairə çəkərək:

– Siz bunumu böyük göl adlandırırımsız? – dedi. – İndi izin verin sizdən soruşum: siz bu gölün harasını yaxşı hesab edirsiniz? Casper özü deyir ki, gölün bir sahilindən o biri sahilinə ən çoxu iyirmi mildir.

Mabel söhbətə qoşularaq:

– Dayıcan, – dedi, – axı durduğumuz yerdən savayı hər tərəf sudur. Məncə bu göl əsil okeandır!

– Bu bir parça gölmə əsil okean imiş! Sizə daha sözüm yoxdur, Maqni! Özü də bu sözləri qohumlarının bəziləri əsil dənizçi olan bir qız deyir! Boş şeydir, Maqni, boş şeydir! Səncə bunun harası dənizə oxşayır?

– Harasını? Elə haraya baxırsansa sudur, göz işlədikcə uzanan bu suyun sonu görünmür.

– Məgər sənin üzdüyün çaylarda “haraya baxırdınsa su görmürdünmü”, həm də “göz işlədikcə uzanan o suların sonu” görünürdümü?

– Dayıcan, sən düz deyirsən, ancaq o çaylar dardırlar və onların ağac basmış dayaz yerləri vardır.

– Məgər durduğumuz yer dayazlıq deyil? Məgər burada minlərlə ağac görmürsən? Özün insafına de: iyirmi mil məgər dar bir sahə deyil? İndiyədək kim okeanda dayazlıqlar olduğunu eşitmişdir! Suyun ortasında sahillər olar?

– Axı dayıcan, bu göldə qarşısındakı sahili çaydakı kimi görmək mümkün deyildir.

¹ Briq – ikidorlu gəmi

– Sən yanılırsan, Maqni! Amazonka, Orinoko¹, La-Plata² da çaydır, lakin sən bu çaylarda da qarşı sahilə görə bilməzsən. Mənə baxın, Ləpirçi! Düzünü deyirəm, bu kiçik su zolağının göl olmasına şübhə edirəm. Bəlkə bu çaydır? Görürəm, meşələrinizdə coğrafiya ilə o qədər də tanışlığınız yoxdur.

– Siz bu dəfə yanılırsınız, mister Kap: bu gölün hər kənarında çay vardır, özü də lap kefiniz istəyən çay; ancaq indi sizin gördüyünüz köhnə Ontariodur; doğrudur, mən günümü sularda keçirməmişəm, ancaq mənə elə gəlir ki, heç yerdə bundan yaxşı göl tapmaq olmaz.

– Dayıcan, əgər biz dənizin sahilində... məsələn, Rokaveyada olsaydıq, burada gördüklərimizi orada da görməzdik? Orada da sahil, çaylar və ağaclar vardır, əlbəttə, həm bura, həm də ora yaxşıdır.

– Bu lap biabırçılıqdır, Maqni! Gənc xanım bu qədər inad olmalıdır. Ən əvvəl bilməlisən ki, okeanda saylar olur, sahil olur. Bunu mən sizə ona görə deyirəm ki, siz sahilə gözdən itirəndə heç bir şey başa düşmürsünüz.

Mabel dinmədi, Kap isə öz qələbəsinəndən ruhlanaaraq sözüne daha artıq fərəhlə davam etdi:

– Bir də ki, bu ağacları oraların ağacları ilə müqayisə etmək olmaz. Okean sahillərində şəhərlər, fermalar, kəndlər, monastırlar, qəsrlər, mayaklar, bəli, bəli, mayaklar vardır, bəs burada nə var? Heç nə! Eh, eh, mister Ləpirçi! Heç bu mümkündürmü ki, sahilə mayaklar olmasın! Burada heç olmasa hər hansı bir fənər olsaydı, yene də dərd yanı olardı...

– Burada mayak və ya fənər olmasa da ondan daha yaxşı şey var, – burada əzəmətli meşə vardır!

– Əlbəttə, meşə gölə bir az yaraşır; amma okeanın dövrəsindəki torpaqlar meşə ilə örtülür olsaydı, bunun okean üçün nə faydası olardı? Belə halda gəmilər lazım olmazdı, ticarət isə batardı! İnsanın ticarət üçün yarandığını söyləyən filosofun fikrinə mən tamamilə şərikəm... Təəccüb edirəm, Maqni, sən bu suyu dəniz suyuna necə oxşada bilirsən? Mister Ləpirçi, sizinlə mərc gələrəm ki, sizin gölün heç bir yerində bircə dənə də balina tapmaq olmaz!

¹ Amazonka və Orinoko – Cənubi Amerikanın ən iri çaylarıdır.

² La-Plata – Cənubi Amerikada Karana və Uruqvay çaylarının birləşməsindən əmələ gələn çay sistemidir. O, dünyada ən geniş çay ağzıdır.

– Etiraf edirəm ki, bu göldə balina olduğunu heç vaxt eşitməmişəm. Mən ancaq çay balıqlarını görmüşəm.

– Necə! Kasat balığını da, dəniz donuzunu da, hətta heç cür köpək balığını da görməmişiniz?

– Sizin dənizlərinizdə nələr olduğunu axı mən haradan bilim? Mən dənizçi deyiləm, mister Kap!

Kap, bələdçinin nə dərəcədə nadan olduğunu bilmək üçün onun gözlərinin içinə baxaraq sözüne davam etdi:

– Siyənək balığını da, albatrosu da, uçan balığı da görməmişiniz? Məni bağışlayın, sizdən soruşmaq isteyirəm; sizin bu gölünüzdə uça bilən balıqlar varmı?

– Uça bilən balıqlar! Mister Kap, olmaya siz güman edirsiniz ki, biz burada, sərhəddə yaşadığımız üçün təbiətdən və onun yaratdıqlarından heç xəbərimiz yoxdur? Mən bilirəm ki, uçan mişovullar vardır, ancaq...

– Uçan mişovullar! Bu nə sözdür, mister Ləpirçi! Yoxsa güman edirsiniz ki, qarşınızda duran birinci dəfə dəniz səfərinə çıxmış matros şagirdidir?

– Sizin dəniz səfəriniz haqqında heç bir şey bilmirəm, mister Kap, ancaq güman edirəm ki, ömrünüzdə çox səyahət etmişiniz; o ki qaldı meşə təbiətinə, mən hər bir adamın gözünün içinə deyə bilərəm ki, bu təbiətə mən yaxşı bələdəm.

– Axı mən inana bilərəmmi ki, doğrudan da, uçan mişovullar görmüsünüz?

– Sözlərimin doğru olduğuna şübhə etməyin.

Mabel çox mehribanlıqla Ləpirçiye baxaraq:

– Amma, – dedi, – Ləpirçi, siz özünüz də balığın uça bildiyinə şübhə edirsiniz!

– Mən belə deməmişdim... Yox, mən belə deməmişdim. Əgər mister Kap dediklərini təsdiq edərsə mən inanaram, halbuki bunu mənim ağlım kəsmir.

Kap güzəştə getməyə başlayaraq:

– Sizin mişovulunuzun qanadları ola bilər, bəs mənim balığının qanadları ola bilməzmi? – dedi. – Bu ağıla batan və doğru bir şeydir ki, balıq uça bilər və doğrudan da uçur.

– O qədər də doğru deyildir. Suda yaşayan balığı qanadlı etmək mənə heç də ağıllı iş deyildir, çünki balığın qanadlı olması suda əslə fayda verməz.

– Doğrudan da siz yoxsa elə xəyal edirsiniz ki, balıqlar o qəder axmaqdırlar ki, qanadları olduğu üçün suda uçmalıdırlar?

– Doğrusu mən heç bir şey başa düşə bilmirəm: balığın havada uçması öz doğma mühitində, suda uçmasından daha qəribədir; balıq ona görə yaranmamışdır ki, havada uçuşun.

– Bax, dar düşüncəli adam belə olar, Maqni! Balıq suda olan düşmənlərindən özünü xilas etmək üçün sudan çıxıb uçuşur.

– Bax, indi mən inanıram, – deyə bələdçi sakitcə cavab verdi.

– Balıqlar uzağamı uçurlar?

– Ola bilsin ki, balıqlar göyərçinlər kimi uzağa uça bilmirlər, ancaq düşməndən xilas olmaq üçün nə qədər lazımsa bir o qədər uça bilirlər. Sizin mışovullara gəldikdə, hörmətli Ləpirçi, biz bu bərdə daha danışmayacağıq; yəqin ki, siz uçan mışovulları qəsdən uydurmusunuz ki, bizim dənizdə qəribə şeylər olduğu kimi sizin meşələrdə də cürbəcür qəribə şeylər olduğunu söyləyib özünüzü öyösiniz... Bəs o dağın dibində lövbər salan nədir?

– O, Casperin kutteridir, dayıcan! – deyə Mabel cəld cavab verdi. – Məncə o çox gözəl gəmidir. Adı da “Qaçğan”dır.

– Bu gəmini çarəsizlikdən göldə işlətmək olar, amma özü bir şey deyildir. Buqşpriti¹ düz dayanmışdır... Kim görübdür ki, belə kutterlərin buqşpritləri düz dayansın?

– Bəlkə göldə belə lazımdır, dayıcan?

– Əlbəttə! Unutmaq olmaz ki, okeanla göl bir-birinə bir az oxşarsalar da, göl okean deyildir.

– Tutdum sizi, dayıcan! Deməli Ontario okeana oxşayırsa, eləmi?

– Bəli, Ləpirçinin gözündə və bir də, bacıqızı, senin gözündə Ontario okeana oxşayırsa, amma mən onu okeana oxşatmıram. Göz-gözü görməyən qaranlıq gecədə mənə bir an xırda qayığa mindirib belə gölmənin ortasına aparsanız, dərhal başa düşərəm ki, göldə üzürəm. Dənizlərdə üzdiyüm “Doroteya” gəyim də belə halda yanılmazdı. O da Ontario ilə Atlantik okean arasında fərq olduğunu bilirdi. Bir dəfə həmin gəmini Cənubi Amerikanın böyük körfəzlərindən birinə gətirmişdim. Siz bilən nə oldu? Bu yazıq özünü həmin körfəzdə çox pis hiss edirdi. Casper bu gəmidəmi üzür? Hm! Maqni, sizdən ayrılmazdan əvvəl hökmən bu gəmidə Casperlə gəzməyə

¹ Buqşprit – gəminin burun tərəfində maili tir

çıxacağam. İstəmirəm sonra desinlər ki, mən gölmənin lap kənarında olduğum halda bu gölmədə üzməmişəm.

Ləpirçi:

– Çox yaxşı! – dedi. – Siz bu arzunuza tezliklə çatarsınız. Serjant Min Adadakı postu dəyişdirmək üçün sabah öz dəstəsi ilə oraya gedəcəkdir; eşitdiyimə görə serjant Mabeli də aparmaq fikrindədir, bəlkə siz də onunla gedəsiniz?

– Bu doğrudurmu, Maqni?

– Deyəsən doğrudur, – deyə qız cavab verdi; onun üzünün azca qızarmasını heç kəs görmədi. – Ancaq atamla o qədər az danışdım ki, sabah məni də özü ilə aparacağına o qədər də inanmıram... Budur o, buraya gəlir, onun özündən soruşa bilərsiniz.

Serjant Dunqam görkəmçə elə bir adam idi ki, hamının xoşuna gəlirdi. O, ucaboylu idi, hər bir hərəkətində möhkəmlik və qətiyyət hiss edilirdi. Dənizçi olmayan hər bir adama təşəxxüslə öyüd-nəsihət verməyi sevən Kapın özü də başqaları ilə saymazyana danışmağa alışdığı halda, bu qoca esgerin hörmətini saxlayırdı.

Şotlandiya lordu, qalının reisi Dunkan Lendi tabeliyində olan bütün başqa zabitlərə nisbətən Dunqama daha çox fikir verirdi. Serjant öz rütbəsinin artırılacağına ümid etməsə də özünü ləyaqətlə aparmağı bacarırdı və bununla da başqalarının diqqətini özünə cəlb edirdi. Kapitanlar onunla köhnə yoldaş kimi mehriban rəftar edirdilər; hərbi işlərə aid olan məsələlərdə serjantın fikrinə etiraz etməyə poruçiklər nadir hallarda cürət edirdilər; praporşiklər isə ona, hər cəhətdən hörmət edirdilər.

Bütün sərhəd sakinlərindən fərqli olaraq yalnız Ləpirçi serjantla öz tay-tuşu kimi davranırdı və onunla dostcasına danışdı.

Serjant qalının bürcünə qalxaraq baş oymək əvəzinə hərbi qayda ilə təzim edib dedi:

– Salam, qardaşım Kap. Bu gün səhər başım xidmət işinə qarışdığına görə səni və Mabeli lap unutmağa məcbur olmuşam. İndi iki saata qədər boş vaxtım vardır, öz ürək sözüümü bir-birimizə deyə bilərik. Sən bilən bu qız çoxdan itirdiyim arvadıma çox oxşamırmı?

– Mabel elə bil lap anasıdır ki, durub; ancaq serjant, Mabeldə sənin də mərdliyin vardır; doğrusunu desək, Kap nəslindən olanların da heç biri gücsüz və cəsarətsiz olmamışdır.

Mabel atasının sərt və ciddi sifətinə çəkine-çəkine nəzər saldı.

– Qardaşım, mənə çox istədiyinə görə uzun və çətin yol gəlməyə razı olmusan, biz də çalışırıq ki, yanımızda qaldığın müddətdə günün xoş keçsin.

– Eşitdiyimə görə lövbəri qaldırıb yola düşmək üçün yalnız ömrü gözləyirsiniz, serjant, son mənziliniz də görək ki, Min Adadır, doğrudurmu?

– Yəqin ki, bunu sən ağzından qaçırmısan. Ləpirçi, düzdürmü?

– Yox, serjant, mən ağzımdan söz qaçırmamışam, mənə elə gəlirdi ki, sizin fikrinizi yaxın qohumunuzdan gizlətməyin mənası yoxdur.

– Hər cür hərbi səfər çox gizli şəraitdə keçirilməlidir! – deyər serjant məzəmmətlə cavab verdi, lakin əlini bələdçinin çiyinə dostcasına vurdu. – Sən ömrünün çoxunu fransızlarla vuruşmalarda keçirmisən, buna görə də boşboğaz olmamağın nə qədər vacib olduğunu görək ki, bilirsen. Eybi yoxdur, keçər; bu plan tezliklə yerinə yetiriləcəkdir, onu gizlətməyə də indi lüzum yoxdur. Doğrudur, göldəki postu dəyişdirmək üçün tezliklə bir dəstə göndərəcəyik, ancaq hələ məlum deyil, Min Adayamı gedəcəyik. Ola bilsin ki, mən də həmin dəstədə olacağam. Getsəm Mabeli də özüm ilə aparacağam ki, mənə şərba bəşirsin; ümidvaram ki, qardaşım, sən də əsgər xərəyindən çəkinməzsən.

– Bu sizin marşrutunuzdan asılı olacaqdır. Özün bilirsen ki, mən nə meşələri sevirəm, nə də bataqlıqları.

– Biz “Qaçğan”la gedəcəyik, səfərimiz də suya alışan adamın bəyəndiyi şəraitdə keçəcəkdir.

– Özü də, bilməlisiniz ki, sizə yoldaş olmaq istəyən adam göl suyuna deyil, dəniz suyuna alışmış adamdır. Bunlar bir yana dursun, əgər sizin kutteri idarə edə bilən adam yoxdursa, onda sizi müşayiət edə bilərəm, hərçənd, etiraf edirəm ki, bu əbəs yerə vaxt itirməkdir. Bu gölmədə gəmi ilə üzəcəyik desək, qoçaq adamlara istehza etmiş olarıq.

– Casper “Qaçğan”ı çox məharətlə idarə edir, buna görə də indi sənə köməyinə ehtiyacımız yoxdur; ancaq bizə yol yoldaşı olsan şad olardıq. Dəstələrdən biri kəndə göndərilməyincə sən oraya qayıda bilməzsən, oraya gedən dəstə isə ancaq mən qayıdandan sonra göndərilə bilər... Mənə bax, Ləpirçi, indi minqlərin ləpir-lərini birinci dəfədir ki, sənə axtarırlar, halbuki belə hallarda sən hamıdan qabaqda olmusan.

Bələdçi karıxmış halda:

– Açıq deməliyəm ki, serjant, bu gün səhər bu işə həvəsəm olmamışdır, – dedi. – Övvələm çox yaxşı bilirəm ki, əlli beşinci polkun əsgərləri irokezləri meşədə tutmağı bacarmazlar, irokezlər isə xüsusən Casperin qalaya gəlib çatmasından xəbər tutduqda gözləməzlər ki, onları hər tərəfdən araya alsınlar. İkincisi, bütün yay ağır işlərdə olmuş adamın işdən sonra bir az dincəlməyə haqqı vardır və buna görə onu danlamaq yersizdir. Bundan əlavə, Böyük İlan da əsgərlərin yanındadır, minqləri axtarıb tapmaq mümkündürsə sən Böyük İlanə cəsarətlə bel bağlaya bilərsən. Onun minqlərə olan nifrəti mənimdən qat-qat güclüdür, onun gözləri də mənəmin gözlərim kimi iti görür. Yox, mən istəyirdim ki, bu dəfə belə səfərə rəhbərlik etmək şərfi dəstəyə başçılıq edən gənc praporşika nəşib olsun. Əgər praporşik bu səfərdə skalpını salamat saxlaya bilsə, belə yürüşə öyünə bilər və qayıtdıqdan sonra bu barədə anasına yazar. Mən ömrümdə birinci dəfə özümü tənbelliyə vurmaq fikrinə düşmüşəm.

– Saysız-hesabsız dəyərlə xidmətlərə görə məzuniyyət almaq mümkündürsə, buna hər kəsdən daha çox sənəin haqqın vardır, – deyər serjant cavab verdi. – Mabelin yanında qalmaq üçün hindiləri təqib etmədiyinə görə, yəqin ki, Mabel sənəin haqqında pis fikirdə olmaz, onun adından sənəi inandırma bilərəm ki, əgər iştahın varsa, Mabel sənəi səhər yeməyinə şadlıqla dəvət edər... Ancaq qızım, elə zənn etmə ki, Ləpirçi qalanın yaxınlığında veyillənən bu əclaflara öz tufənginin səsinə eşitdirməyincə onların qaçıb getməsinə yol verəcəkdir.

– Serjant, əgər mən bilsəydim ki, Mabel mənəim haqqında belə fikirdədir, hamının qabağında təşəxxüslə özümü göstərməyi sevməsəm də, Mabel hələ gözünü yumub-açmağa macal tapmamış “maralvuranımı” dərhal çiyinə alıb qaladan çıxardım. Yox, Mabel ilə bu az vaxtda tanış olsaq da, o mənə yaxşı bələddir.

Mabel qızaranaq cavab verdi:

– Ləpirçi, sizin haqqınızdakı fikrimi dəyişməyə mənə vadar etmək istəyən olsa, çoxlu dəlil göstərməli olardı. Həm ata, həm də onun qızı salamat qalmaları üçün sizə minnətdardırlar; onlar bunu heç zaman yaddan çıxarmayacaqlar.

– Sizə təşəkkür edirəm, Mabel, ürəkdən təşəkkür edirəm. Ancaq deməliyəm ki, zənn etdiyiniz qədər də böyük xidmətim olmamışdır; əgər siz minqlərin ölinə keçsəydiniz də, onlar başınızın bir

tükünə belə toxunmazdılar. Mister Kapın, Casperin, Böyük İlanın skalpları və əlbəttə, mənim də skalpım minqlərin ocağında yaxşıca his çəkərdi, ancaq, yenə deyirəm, minqlər sizə toxunmazdılar.

– Axı onlar nə qadınlara rəhm edirlər, nə də uşaqlara. Bəs nəyə görə onların məne yazıqları gəlirdi? Yox, yox, Ləpirçi, mən salamat qalmağıma görə sizə minnətdaram!

– Mabel, sizə yenə deyirəm ki, onlar sizə azacıq da olsun yamanlıq etməzdilər, bu minqlərin heç biri sizin saçınıza da toxunmazdı. Ola bilsin ki, onlar sizi rəhbərlərindən birinin arvadı olmağa məcbur edərdilər, lakin sizin bundan artıq qorxunuz olmazdı.

– Siz nə deyirsiniz deyən, belə fəlakətdən xilas olmağıma görə ancaq sizə minnətdaram, – deyər Mabel cavab verdi və öz sevincini gizlədə bilməyən sadə bələdçinin əlini sıxdı. – Mən irokezin arvadı olmaqdan əl çəkməyə razı olaram!

– Qızın təbiəti belədir, serjant! – deyər Ləpirçi üzünü köhnə yoldaşına tutub cavab verdi və onun çöhrəsi açıldı. – Bu qız bütün ömrü boyu belə qalacaqdır!

– Sən haqlısan, Ləpirçi. Ancaq yemək vaxtıdır. Bizimlə gedək, qardaşım Kap, bu uzaq sərhəddə biz yoxsul əsgərlərin necə yaşadıqlarını sənə göstərəm.

DOQQUZUNCU FƏSİL

Serjant Dunqam doğru demişdi. Qala çox uzaqlarda olsa da onun sakinlərinin süfrə açmalarına knyazlar və krallar çox cəhətdən həsəd aparardılar. Qərb və ya Yeni Torpaq adlanan bu böyük ölkə o illər abad deyildi, lakin öz iqlimi sayəsində hər cür təbii sərvətlərlə zəngin idi. Meşələrdə gəzişən hindilər buradakı çöl quşlarının sayını azalda bilməmişdilər, əsgərlərin və ovçuların meşələrə vurduları ziyan qarabaşaq tarlasına arının vurduğu ziyandan çox olmazdı. Osveqoda hər cür balıq çox idi. Orada tutulan ləzzətli semqa¹ balığı Şimali Avropanın semqasından heç də pis olmurdu. Meşələrdə və göllərdə müxtəlif yerlərdən cürbəcür quşlar uçub gəlirdi. Qaz və ördəklər dəstə-dəstə Ontario körfəzlərində üzüşürdü; bu sərvətləri

¹ Semqa – qızılbalıq kimilər fəsiləsindən olan, əti çəhrayı rəngli balıq

xallı marallar, ayılar, mişovullar və başqa dördayaqlı heyvanlar, hətta sığınlar tamamlayırdı.

Osveqo qalasının hər bir əsgərinin yediyi quş əti parisilələrin süfrəsinin yaraşığı olardı. Ancaq insan naşükür olur: hər hansı bir başqa yerdə həsrəti çəkilə bilən xörək burada, hətta bəzilərini çiyridirdi. Məhz bu səbəbdən əsgərlər semqa və maral ətinə, ördək və göyərçinləri duzlanmış ətə, bürümüş şalgama və kələmə çox həvəslə dəyişərdilər.

Serjant Dunqamın nahar süfrəsi bu diyarın həm varlığını, həm də yoxsulluğunu əks etdirirdi. Taxta nimçədə gətirilən qızardılmış semqa buğlanırdı; süfrəyə parçalanmış isti quş əti və bir neçə nimçə soyuq məzə yeməkləri düzülürdü.

Kap bir neçə xörəyin dadına baxdıqdan sonra dedi:

– Hə, deyəsən dünyanın bu yerində yaşayanlara verilən yemək alayarımcıq deyildir, serjant! Sizin semqanız şotlandiyalının da xoşuna gəlirdi.

– Bununla belə, qardaşım Kap, qarnizondakı iki yüz və ya üç yüz adam arasında, hətta altı nəfər belə tapılmaz ki, semqanı tamamilə pisləməsin. Elələri də vardır ki, evdə bəslənən quşlardan başqa quşların ətinin dadına da baxmamışlar, bəziləri isə ən yağlı maral budunu da bəyənmişlər.

Ləpirçi:

– Ağların adəti belədir, – dedi, – özü də cəsarətlə deyər bilərəm ki, bu adət ağların heç də şöhrətini artırmır. Qırmızıderili adama nə versələr yeyər, o, yağlı və ya yavan xörəyi də, maral və ya ayı ətinə də, hind xoruzunun qıçını və ya yabanı qazın qanadını da bəyənir. Etiraf etməliyəm ki, biz ağ adamlar bütün bu nemətlərdən istifadə etdiyimiz halda, təbiətə minnətdar olmuruq, bu isə bizim üçün əskiklikdir.

– Dunkan Lendi özü and içib deyir ki, arpa unundan bişirilən piroq Osveqoda tutulan xanı balığına dəyər; o, Şotlandiya dağlarından axan suların həsrətini çəkir, halbuki öz susuzluğunu dəf etmək üçün bütün Ontario onun ixtiyarındadır.

Mabel kişilərin arasında tək olduğuna görə təbiidirdi ki, bu yerlərdə qadın olmasını istərdi, o, soruşdu:

– Mayor Dunkanın arvadı və uşaqları varmı?

– Yoxdur, amma deyirlər ki, Şotlandiyada nişanlısı vardır. Deyəsən, o qız bu vəhşilər ölkəsində sınıxtı çəkməkdənsə Şotlandiyada

qalıb mayorun yolunu gözləməyi qət etmişdir. Bu isə, qardaşım Kap, qadının vəzifəsi haqqında mənim fikrimlə əsla düz gəlmir. Sənin bacın başqa fikirdə idi, əgər ölməsəydi, indi elə onu burada, qızı oturdğu skamyada görərdin.

– Serjant, yəqin ki, sən Mabeli əsgərə ərə vermək fikrində deyilsən, eləmi? – deyə Kap ciddi soruşdu. – Ailəməz orduya öz payını vermişdir; indi isə gərək yenə üzümüzü dənizə tərəf çevirək.

– Qardaşım, səni əmin edə bilərəm ki, mən nə əlli beşinci polkda, nə də hər hansı bir başqa polkda qızım üçün ər seçmək fikrində deyiləm, ancaq bunu da deyirəm ki, onun ərə getmək vaxtıdır.

– Atacan!..

Ləpirçi:

– Elə şeylər haqqında bərkədən danışmaq olmaz, – dedi. – Təcrübədən bilirəm ki, qızın dalına düşən adam öz fikrini ona gərək qışqıra-qışqıra deməsin. Razi olsanız, gəlin başqa şeylərdən danışaq.

– Qardaşım Kap, əminəm ki, bu çoşqanın əti soyuq olsa da sənin xoşuna gələr, çünki sən zövqünə görə hazırlanmışdır.

– Bəli, bəli! Əgər istəyirsən mən yeyim, onda bizə mədəni adamların xörəyini ver. Qaba quş əti sizin kimi şirin su dənizçiləri üçün yaxşıdır, biz okean dənizçiləri isə yalnız ləzzətini bildiyimiz şeyləri xoşlayırıq.

Ləpirçi çəngəl-bıçağını stolun üstünə qoydu və səssizcə gülərək maraqla soruşdu:

– Mister Kap, bu çoşqanın dərisiz olması sizi təəccübləndirmirmi?

– Əlbəttə, Ləpirçi, köynəkli olsaydı, daha yaxşı olardı; ancaq görünür, sizin meşələrdə donuz ətindən bu üsul ilə xörək hazırlamaq adətdir, eləmi?

– Gördünüz mü! Bütün dünyanı gözən adamın bəzi şeylərdən xəbəri olmaya da bilər. Mister Kap, əgər siz özünüzü zəhmətə salıb bu donuzun dərisini soymaq istəseydiniz, barmaqlarınız şil-küt olardı! Bu, oxlu kirpədir!

– Mat qalmışam, ancaq əvvəldən də başa düşmüşdüm ki, bu xalis donuz əti deyildir. Elə zənn edirdim ki, bu meşələrdə hətta çoşqa da özünün bəzi xüsusiyyətlərini itirə bilər; mən elə bilirdim ki, şirin su çoşqası açıq dəniz sahilində böyüyən donuz qəder yaxşı deyildir. Məncə, sənin üçün bunun heç bir təfavütü yoxdur, serjant, eləmi?

– Mənim ancaq dəri soymaqla aram yoxdur, qardaşım Kap... Əminəm ki, yol gəldiyiniz zaman Mabel sizə əziyyət verməmişdir, doğrudurmu, Ləpirçi?

– Yox, yox! Serjant, əgər Casperin və Ləpirçinin Mabeldən razı qaldıqlarının yarısı qədər də Mabel onlardan razıdırsa, onda biz ömürlük dost olarıq.

– Bəli, bəli! Yadda saxlamaq lazımdır ki, qadınla kişi bir deyildir, – deyə serjant cavab verdi, – buna görə də qadınların əxlaqına və tərbiyəsinə daha çox fikir vermək lazımdır. Təzə əsgər bərkədən-boşdan çıxmış əsgərə tay ola bilməz. Hamı bilir ki, əsgərə təlim verilməsinə hər hansı bir işdən daha çox vaxt sərf edilir. Yaxşı bir əsgər qızını tərbiyə etməyə isə bundan daha çox vaxt lazımdır.

– Bax, bunu mən bilmirdim, serjant! – deyə Kap dilləndi. – Biz qoca dənizçilər isə zənn edirik ki, altı əsgərin təlimi bir matrosun təlimindən daha tez başa gəlir.

Serjant mehribanlıqla gülümsəyərək cavab verdi:

– Bəli, bəli, qardaşım Kap, dənizçilərin özləri haqqında nə fikirdə olduqlarını bilirəm, çünki sahil qalalarının birində bir neçə il xidmət etmişəm. Səninlə bu barədə danışmışıq, qorxuram ki, fikrimiz düz gəlməsin. Ancaq əsil əsgərlə təlim almamış adam arasında nə kimi fərq olduğunu bilmək istəyirsənsə, nəhərdən sonra parada gəlib əlli beşinci polkun batalyonuna tamaşa oləyö bilərsən; Yorka qayıtdıqda isə milis polklarına da baxarsan.

– Amma mənim fikrimcə burada böyük fərq yoxdur – bu fərq briqlə şnyava¹ arasındakı fərqdən böyük deyildir. Bütün əsgərlər görünüşcə birdirlər: onların hamısının qırmızı mundiri, baftası, barıtı, gildən qayrılmış çubuğu vardır...

Serjant təşəxxüslə:

– Bunu gör dənizçi necə başa düşürmüş! – dedi. – Ancaq, bəlkə də sən bilmərsən ki, əsgərə yeməyi öyrətmək üçün düz bir saat vaxt lazımdır?

– Onda əsgərin vay halına. Milis əsgərləri ta əvvəldən bu işin ustası olmuşlar. Çox eşitmişəm ki, onlar səfər zamanı yolda əllərinə keçəni basıb yeyirlər.

Ləpirçi aranı sazlamağa çalışaraq:

¹ Şnyava – qədim yelkonli gəmi

– Məncə, – dedi, – başqa adamların öz vərđişləri olduđu kimi, milis əsgərlərinin də öz vərđişləri vardır. İnsan təbiətini dəyişdirməyə cəhd etmək fayda verməz. Serjant, əlli beşinci polkdakılar yeməyin ustasıdır, bu polku çoxdan tanıyıram; ancaq elə milis korpusları da tapılar ki, bu işdə əlli beşinci polkdan heç də geri qalmaz.

Mabel:

– Dayıcan, – dedi, – əgər yeyib doymuşsunuzsa, mənə qalaya ötürərsinizmi? Mən gölü hələ lazımınca görməmişəm. Buraya gəlişimin birinci günündən qalanı tək başına görməyim yaxşı düşməz.

Kap ilə Mabel otaqdan çıxdılar. Serjant qürurla gülümsəyərək Ləpirçidən soruşdu:

– Hə, de görüm, dostum, qızım xoşuna gəlirmi?

– Sən onunla fəxr edə bilərsən, serjant! Belə gözəl qız hər atanın fəxridir. Gözəl qızlar görmüşəm, nəcib xanımlar da görmüşəm, ancaq belə ləyaqəti olan qıza heç rast gəlməmişəm.

– Ləpirçi, səni əmin edə bilərəm ki, səni də Mabel tərifləyir. Dünən axşam onun dilindən düşmürdün, elə hey sənin səbirli olmağından, igidliyindən, xüsusən sənin səxavətindən danışırdı; səxavət isə mənim dostum, qadının gözündə bütün digər insani sifətlərin yansıma bərabəridir! İndi biz deyə bilərik ki, hər iki tərəf ilk baxışda bir-birini bəyənməmişdir. İndi dur paltarını təmizlə, təhər-töhürünü səhmana sal, onda qızın özü də, qəlbi də sənin olar.

– Sənin məsləhətlərinə əməl edəərəm, serjant, var qüvvəmlə çalışaram ki, Mabel mənim xoşuma gəlidiyi kimi, mən də onun xoşuna gəlim. Bu gün səhər günəş çıxan kimi “maralvuranımı” silib təmizləmişəm, bu tufəng heç vaxt indiki kimi parıldamamışdır.

– Sən ovçu olduğunu bununla sübut edərsən, Ləpirçi! Doğrudur, hər cür atəşli silah günəş şüaları altında görək par-par parıldasın. Lüləsi işıldamayan tufəng nəyə lazımdır? Birlikdə qayıqla gəldiyiniz zaman Mabel ilə çoxmu danışmışan?

– Axı danışmalı bir şey də yox idi, serjant! Firsət olanda isə söhbət zamanı başa düşürdüm ki, Mabel məndən çox-çox üstündür. Mən ancaq özümə müyəssər olan şeylərdən danışa bilirdim.

Serjant gülümsəyərək dedi:

– Sən haqlısan da, haqsızsan da, dostum! Qadınlar boşboğazlıq etməyi sevirlər və belə söhbətlərdə iştirak etməkdən daha çox həzz alırlar. Sənə məlumdur ki, çox danışmağı və ağılıma gələni dərhal

dilimə gətirməyi sevmirəm. Lakin özümü çox öyməyəndə də Mabelin anası mənim haqqında pis fikirdə olmurdu. O vaxtdan iyirmi iki il keçir! İndi mən polkda ən qoca serjantam, o vaxtlar isə hamıdan cavandım. Kişi görək ağır olsun. Ancaq qadının xoşuna gəlmək istəsən, yeri gəldikcə ona görə güzəştə gedəsən.

– Ay serjant, qorxuram ki, bunu mən heç zaman bacarmayım!

– Axı niyə məyus olursan, məncə, fikrimiz tuş gəlir, doğru deyilmi?

– Biz dedik ki, əgər Mabel, doğrudan da sən deyən kimi bir qızdırsa, özü də adicə ovçunu və bələdçini xoşlayırsa, onda köçəri həyatdan əl çəkərəm və özümü ailə ocağına alışdırmağa çalışaram. Ancaq Mabeli gördüyüm vaxtdan qəmli fikirlər məndən əl çəkmir, ürəyim nə isə damıdır.

Serjant acıqlı-acıqlı onun sözünü kəsdi:

– Bu nə deməkdir? Yoxsa səni yaxşı başa düşmədim? Sən özün demədinmi ki, Mabel sənin xoşuna gəlmişdir? Məgər Mabel haqqında yanılmışan?

– Eh, serjant, Mabelin günahı yoxdur! Qorxuram ki, Mabel sonralar peşman olsun! Mən vur-tut adicə, yoxsul meşə sakiniyəm, həm də, bəlkə də sizin zənn etdiyiniz qədər də yaxşı adam deyiləm.

– Əgər Ləpirçi, sən öz-özünə inanmırsansa, xahiş edirəm sənin haqqında olan rəyimə inan. Məgər mən insanların xarakterini araşdırıb qiymətləndirməyə alışmamışam? Məgər bu mənim vəzifəm deyil? Bu bərədə çoxmu yanılmışam? Əgər bu dəfə sənə şahid lazımdırsa, mayor Dunkandan soruşa bilərsən.

– Biz axı köhnə dostlarıq, serjant; biz çiyin-çiyinə durub düşmənlə çox vuruşmuşuq və bir-birimizi dəfələrlə dardan qurtarmışıq. Bir-birimiz haqqında yaxşı fikir söyləməyimiz heç də təəccüblü deyildir. Qorxuram ki, sadə, avam ovçu haqqında atasının fikrini qızı şerik olmasın.

– Bəsdir, bəsdir, Ləpirçi! Dostum, sən özün-özünü tanıyırsan! Sözümə inan. Əvvələn, sən təcrübəli adamsan, təcrübə isə məlum olduğu kimi, bütün qızların kərinə gələn şeydir. Heç bir ağıllı gənc qadın insanın bu dəyərlə cəhətini qiymətləndirməyə bilməz. Bir də ki, sən polka daxil olduqdan sonra lovğalanan ədəbaz oğlanlardan deyilsən. Sən xidmətin nə olduğunu bilən adamsan. İştirak etdiyən bütün vuruşmalar və pusqular hesablısa, zənnimcə, azı otuz-qırx dəfə od içində olmusan.

– Bunlar hamısı düzdür, serjant, bunlar hamısı düzdür; ancaq, ancaq mən cəsərsizəm, nadanam, qoca və vəhşi olduğuma görə Mabel kimi bir qıza özümü sevdirə bilmərəm; Mabel meşə vərdislərimizə alışmamışdır, buna görə də ona öz tərbiyəsinə, zövqünə və vərdislərinə uyğun olan şəhər həyatı daha xoş gəlir.

– Dostum, əvvəllər səndə belə şübhələr yox idi, təəccüb edirəm, bunlar səndə haradan əmələ gəlmişdir?

– Ola bilsin ki, Mabeli gördüyüm vaxtadək özümün bir heç olduğumu ağıma gətirməmişdim. Mən bir çox qadınlarla yol getmişəm, onları meşələrdən keçirmişəm, onların dərini və fərəhini görmüşəm, ancaq onların hamısı məndən qat-qat yüksəkdə olmuşlar. İndi belə deyildir: Mabel ilə mən bir-birimizə o qədər yaxınlıq ki, aramızdakı fərqi nə qədər böyük olduğunu görürkən ürəyim çox sıxılır. Serjant, mən arzu edirdim ki, gözəl gənc xanımın xoşuna gəlmək üçün on il cavanlaşım, özümün də daha xoş görkəməm olsun.

– Qəm yemə, igid dostum, mənə inan, çünki qadınlardan qəlbinə bələdəm. Mabel səni sevməyə başlamışdır, adalarda iki həftə qalacağın və bu müddətdə qız səni tamamilə sevecəkdir. Dünən axşam Mabelin mənə dediklərindən də belə başa düşmək olardı.

– Bu ola bilməz, serjant! – deyər Ləpirçi dilləndi. – Doğrudanmı belə demişdir? Mən yoxsul bir ovçuyam, bəs Mabel? O, zabit arvadı olmağa layiqdir. Yoxsa sən elə güman edirsən ki, Mabel bütün şəhər vərdislərindən əl çəkər, kilsəyə getmək və tanışlarına baş çəkmək əvəzinə meşədə qalıb adicə bələdçi və ovçu ilə yaşamağa razı olar? Keçmişini yadına salmazmı, ərinin yaxşı olmasına peşman olmazmı?

Serjant:

– Səndən yaxşı ər tapmaq çətindir, Ləpirçi, – dedi. Şəhər vərdislərinə goldikdə, Mabelin asudə güzəran keçirməsi ona şəhər vərdislərini tezliklə unutturacaqdır. Mabel o qədər ağıllıdır ki, bu uzaq sərhəddə dərman olmayacaqdır. General hərbi yürüşün planını düşünüb hazırladığı kimi, dostum, mən də sizin evlənməyinizin planını yaxşıca düşünüb hazırlamışam. Əvvəlcə mən istəyirdim səni polkda qulluğa təyin etmə ki, vaxt gəlib çatanda məni əvəz edəsən; ancaq bir az fikirləşib yəqin etdim ki, sən heç də nizami hərbi xidmət üçün yaranmamısan. Burası da var ki, sən hər cəhətcə hərbi qulluqçu olmasan da, sən əsil döyüşçüsən, bunu da bilirəm ki, qarnizonumuzun

bütün zabitləri sizə çox hörmət edirlər. Nə qədər ki, sağam, Mabel mənim yanımda yaşaya bilər, sənin də hərbi səfərdən və ya kəşfiyyatlardan qayıdanda sığınmağa yerin olar.

– Bilsəniz, adam bu barədə fikirləşəndə nə qədər sevinir, serjant! Kaş Mabelin də belə arzuları olaydı. Ancaq qorxuram ki, mənim kimi adam onun xoşuna gəlməsin. Əgər mən, məsələn, Casper kimi bir qədər gənc və gözəl olsaydım, onda hələ ümid yerim olardı... Bəli, doğrudan da onda ümid edə bilərdim.

Serjant barmaqları ilə çirtq vurub, Ləpirçiyə şiş göstərərək dedi:

– Casper – Şirin Su və həm qalada, həm də başqa yerlərdə olan bütün cavanlar bax bunu görürlər! Sən həddindən artıq təvazökarсан, Ləpirçi! Bu günlərdə hədəf vurmaq yarışına olacaqdır, sən öz məharətini göstərə bilsən, onda Mabel səni daha yaxşı tanıyar və qiymətləndirər.

– Bilmirəm, bu insafdandırımı, serjant! Hər kəsə məlumdur ki, "maralvuran"ın gülləsi nadir hallarda yan keçir, hamıya yəqin olan bir şeyi sınamaq olarmı?

– Bəsdir, bəsdir! Görürəm, sizin adaxlanmanızı deyəsən mən özüm düzəltməli olacağam. Qərribədir ki, qızğın vuruşma çağında nə qədər cürətli olduğun halda, indi bir adaxlı kimi çox cəsərsizsən. Unutma ki, Mabel cəsurlar nəslindəndir. Buna görə də bu qız da anası kimi kişinin mərd və cəsur olmasını istəyər.

Serjant durub otaqdan çıxdı.

Ləpirçini yaxından tanıyanların hamısı onu son dərəcə ləyaqətli bir insan hesab edirdi. Həmişə eyni təbiətli, sadədil və səmimi, ağıllı və qorxu bilməyən, haqq işi həmişə birinci müdafiə edən bu adam heç zaman elə bir iş tutmazdı ki, xəcalət çəkib qızarsın. Ləpirçi ilə uzun müddət bir yerdə olanlar onun ibtidai insanlar kimi son dərəcə sadə olduğuna görə ona hörmət edir və onun bu təbiətinə heyran qalırdılar.

Serjant Dunqam Mabeli Ləpirçiyə ərə verməyi arzulayarkən Ləpirçinin bütün ləyaqətindən daha çox, özünün ona şəxsi məhəbbətini əsas götürmüşdü. Serjant Ləpirçiyə yaxından bələd idi, ancaq onun nəinki bütün yaxşı sifətlərinə görə, həm də özünün ona ixtiyarsız bağlı olmasına görə hörmət edirdi. Bu qoca əsgərin heç zaman ağına belə gəlməmişdi ki, qızını ərə vermək istədiyi adamı qız bəyənəməyə bilər.

ONUNCU FƏSİL

Bir həftə keçdi. Mabel bir qədər darıxdırıcı olan yeni vəziyyətinə alışmağa başlamışdı. Əsgərlər və zabitlər öz aralarında bu gənc xanımın olmasına yavaş-yavaş alışmışdılar. Onlar qızın gözəlliyinə valeh olduqlarını açıqdan-açığa bildirməklə onu daha təngə gətirmirdilər. Bununla belə Mabel əz sonra sezdi ki, ortayaşlı dul kişi olan kvartirneyster serjantla yaxınlıq etməyə çalışır, halbuki bir yerdə xidmət etdiklərinə görə onlar onsuz da tez-tez görüşürdülər. Gənclər nahar zamanı öz aralarında deyirdilər ki, adı Müyr olan bu şotlandiyalı zabit serjantın yanına əvvəlkindən daha tez-tez gəlməyə başlamışdır.

Birinci həftənin axırlarında axşam yatmaq üçün şeypur çalındıqda qalanın komendantı mayor Duncan Lendi serjant Dunqamın dalınca adam göndərdi ki, onunla təkbətək oturub danışsın. Bu qoca əsgər təkərləri olan balaca evdə yaşayırdı; lazım gəldikdə bu evi qalanın bir həyətidən o biri həyətinə aparırdılar. Serjant qəbul otağında çox gözləməli olmadı, əz sonra öz rəisinin yanına girdi.

Lendi həm yataq otağı, həm də kitabxana olan otağın qapısı ağzında hörmətlə dayanmış Dunqama mehribanlıqla müraciət edərək:

– İçəri gəl, serjant, içəri gəl dostum! – dedi. – Gəl əyləş stulda. Səni bir iş haqqında səninlə söhbət etmək üçün çağırıram. Qəmizinin haqq-hesabına bu işin dəxli yoxdur. Bilirsən ki, biz səninlə çoxdan yoldaşdıq. Bu müddətdə mayor serjantla, şotlandiyalı isə yanki¹ ilə yaxınlaşıb ünsiyyət tapa bilər. Xahiş edirəm əyləş, özün də heç sıxılma, sərbəst otur. Görək ki, bu gün hava çox yaxşıdır, serjant, eləmi?

– Bəli, hava çox yaxşıdır, mayor Duncan, – deyə serjant cavab verdi və mayorun əmrilə oturdu. Dunqam hərbi xidmətdə çox olduğuna görə istər hərəkətlərində, istərsə də danışığında lazımı qaydaya əməl edirdi. – Çox yaxşı gündür, ser! Ümid etmək olar ki, ilin bu vaxtında havalar hələ uzun müddət belə keçəcəkdir.

– Mən də ümid edirəm! Bu il deyəsən məhsul yaxşı olacaqdır, sən özün görəcəksən ki, əlli beşinci polkun əsgərləri bacarıqlı döyüşçü olduqları kimi, həm də iş bilən fermerdirlər. Mən Şotlandiyada heç vaxt buradakı qədər bol kartof görməmişəm.

– Doğrudur, məhsulun yaxşı olacağına ümid var, mayor Duncan; bu qış keçən ilkindən daha əmin-amanlıq olacaqdır.

– Əmin-amanlığa tələbatımız isə İldən-ilə artır. Biz qocalırıq, mənə elə gəlir ki, İndi istefaya çıxmaq haqqında fikirləşmək və sonra keyfimiz istədiyini kimi ömrümüzü keçirmək vaxtı çatmışdır. Hiss edirəm ki, gücdən düşürəm.

– Siz hələ krala çox xidmət edəcəksiniz, ser!

– Bəlkə də sən deyən oldu... Xüsusən əgər krala podpolkovnik lazım olsa.

– Mayor Duncan Lendinin podpolkovnik rütbəsi alacağı gün əlli beşinci polk üçün bayram olacaqdır.

– Həmin gün Duncan Lendi üçün də bayram olacaqdır. Ancaq serjant, sən heç zaman podpolkovnik olmamınsa da, mehriban arvadın olmuşdur; bu rütbəyə çatan insanı isə yalnız belə bir arvadın olması xoşbəxt edə bilər.

– Düzdür, mayor, mən evli idim, lakin çoxdan dul qalmışam. İndi mən ancaq öz vəzifəmi sevə bilərəm.

– Necə? Yanaqları alışıb yanan o qəşəng qızı, bu günlərdə qalada gördüyüm sənin qızını yoxsa nəzərə almırsan? Sən nə danışır-sən, serjant! Mən nə qədər qoca olsam da canlar alan bu qızı sevərdim və podpolkovnik rütbəsindən də vaz keçərdim.

– Mayor Duncanın sevgilisinin harada olduğunu hamımız bilir-rik. Duncanı öz vəzifəsini başa çatdırıb, Şotlandiyaya qayıdan kimi xoşbəxtliyə çıxarmağa hazır olan gözəl xanım, orada, Şotlandiyada yaşayır.

– Eh, serjant! Ümid həmişə ölçətməz olur, mehriban Şotlandiya da yaxında deyildir, – deyə mayor cavab verdi, onun sərt üzündə ködr ifadəsi göründü. – Axı bu barədə niyə danışaq! Əgər arpa unumuz yoxdursa, barıtlı və güllə ilə bir bərabərdə qiymətləndirilən quş ötimiz vardır, çoxlu semqa balğımız vardır, bu balıq Bervik-Tviddə¹ tutulan semqadan heç də az deyildir. Ancaq dünyada arpa unundan daha ləzzətli şeylər də vardır... Yeri gəlmişkən deməliyəm ki, Dunqam, sənin qızın çox qəşəngdir!

¹ Bervik-Tvid – İngiltərə ilə Şotlandiya arasındakı sərhəddə, Tvid çayının Şimal dənizinə töküldüyü yerdə olan bir landır.

¹ Yanki – ABŞ-da doğulmuş amerikalılara avropalıların verdiyi ad

– Qız tamamilə anasına oxşayır, özü də tamaşaya qoyulub seçilən qızlar arasında heç də axırıncı yeri tutmaz! – deyər serjant iftixarlı cavab verdi. – Bəli, mənim qızım belə halda xəcalət çəkməz, ser!

– Buna mənim şübhəm yoxdur. Hə, indi gəl birbaşa mətləbə keçək və ehtiyatdakı korpusu qabaq xəttə göndərək. Kvartimeyster Devi Müyr sənin qızını almaq fikrindədir! Rüsəy olmaqdan qorxaraq məndən xahiş etdi ki, bu barədə sənənin danışım. Bilirsənmi, zabitlərimizin yarısı sənənin qızının sağlığına içir və səhərdən axşamədək ondan danışırlar.

– Qızım üçün bu çox böyük şərəfdir, mayor! – deyər serjant soyuqca cavab verdi. – Mənə elə gəlir ki, centlmenlər öz aralarında danışmaq üçün daha münasib bir mövzu tapa bilərlər. Mən ümidvaram ki, bir neçə həftədən sonra qızım namuslu adama ərə gedəcəkdir, ser.

– Düzdür, Devi namuslu adamdır, özün də bilirsən ki, hər cür kvartimeysterə namuslu adam demək olmaz, serjant, – deyər Lendi istehza ilə təsdiq etdi. – Hə, indi nə fikirdəsan? Qəlbi məhəbbətlə oxlanan o gəncə deyər bilərəmmi ki, iş düzəlmə kimidir?

– Siz həzrətlərə minnətdaram, ancaq Mabel başqasının nişanlısıdır.

– Necə, bu nə sözdür? Bu xəbər bütün qarnizonu çaxnaşmaya salacaqdır! Onu da deyim ki, buna mənim acığım tutmur; açıq deyər bilərəm ki, bir-birinə tay olmayanların evlənməsinə tərəfdar deyiləm.

– Mən də bu fikirdəyəm, cənab, bir də istəmirəm ki, mənim qızım zabit arvadı olsun. Ağıllı qızın öz anasına çəkməsi də bəs eləyər.

– Onda izin ver soruşum: sənənin kürəkənin olmaq istəyən o xoşbəxt adam kimdir?

– Ləpirçidir, cənab.

– Ləpirçi!

– O özüdür, mayor, mən onun adını çəkərkən onun bütün həyatını da sizə danışdım. Bu yerlərdə, sərhəd rayonunda heç kəsin mənim bu namuslu, igid və sədaqətli dostum kimi böyük şöhrəti yoxdur.

– Bunlara mənim sözüüm yoxdur; ancaq görək Ləpirçi iyirmi yaşlı qızı xoşbəxtliyə çıxara bilərmə?

– Nə üçün çıxara bilməz, cənab? O, öz işinin bacarıqlı ustasıdır. Orduda elə bir kəşfiyyatçı və ya bələdçi yoxdur ki, Ləpirçinin bildiyinin heç olmasa yarısını bilsin.

– Bu doğrudur, serjant; axı ordu bələdçisi kimi şöhrət tapmaqla qızın məhəbbətini qazanmaq olarmı?

– Mən lap yəqin bilirəm ki, ərköyün böyümüş cavan qızın şıltaqlarına əhəmiyyət vermək əsgərliyə yenicə gələn gəncin fikrillə hesablaşmaq demək olardı, mayor Duncan. Əgər biz hər hansı bir yöndəmsiz nadanın dediyi ilə durub utursaq, onda aydındır ki, heç zaman yaxşı batalyon yarada bilmərik.

– Ancaq sənənin qızın heç də nadan deyildir; bütün qocaman İngiltərədə sənənin qızın kimi nəcib bir qadın tapılmaz. Olmaya qız da sənənin fikrinə şərikdir? Bir halda ki, qız nişanlanmışdır, deməli sənənin fikrillə razıdır.

– Mən hələ bu barədə qızla danışmamışam, cənab. Ancaq bəzi əlamətlərə görə mən qızın fikrini öyrənmişəm.

– O hansı əlamətdir, serjant? – deyər mayor soruşdu və söhbətə daha çox maraq göstərməyə başladı. – Bildiyin kimi mən özüm də subayam, buna görə də etiraf edirəm ki, gənc xanımın fikrini öyrənmək mənim üçün maraqlıdır.

– Bilirsinizmi, cənab, mən qıza Ləpirçidən danışanda qız gözlərini məndən çəkmir, Ləpirçini tərifləyəndə isə çox sevinir; həm də mənim bu sözlərimi dinləyərkən öz şadlığını əsla gizlədə bilmir, sanki dediklərim onun ərəinə aid imiş.

– Hə! Deməli, sən öz qızının ürəyindən nələr keçdiyini belə əlamətlər əsasında bilirsən?

– Əlbəttə, cənab. Əsgər öz zabiti tərifləyərkən mənim gözlərimin içinə baxdıqda, – acığınız tutmasın, əsgərlər öz böyükləri haqqında danışarlar, – deyirəm əsgər öz kapitanını tərifləyərkən mənim gözlərimin içinə baxdıqda mən inanıram ki, bu əsgər düz adamdır və ürəyindəkini deyir.

– Axı mənə elə gəlir ki, hamının tanıdığı adaxlı ilə onun gözəl nişanlısı arasında yaşca böyük fərq vardır.

– Siz tamamilə haqlısınız, ser. Ləpirçi qırx yaşına girmişdir, buna görə də təcrübəli ərə olan gənc qadının xoş güzəran keçirməsi üçün nə lazımsa gələcəkdə Mabelə də nisib olacaqdır. Mən Mabelin anası ilə evlənərkən yaşım qırxdan çox idi.

– Axı bu necə ola bilər ki, bizim hörmətli bələdçinin yaşlı ovçu gödəkcəsi və tülkü dərindən olan papağı sənənin qızına əlli beşinci polkun qəşəng mündirindən daha çox xoş gəlsin!

– Bəlkə də polkumuzun mundiri Ləpirçinin geyimindən qıza daha xoş gəlir, ser; belə halda qız bəyəndiyini seçməyə çox ağıllı iş görmüş olar və sağlam düşüncəli qadın hesab edilə bilər.

– Sən qorxmursanmı ki, qızın hələ gənc yaşlarında dul qalsın? Ləpirçi həmişə vəhşi heyvanların və onlardan daha vəhşi olan hindilərin arasında olduğu halda, deyə biləmi ki, çox ömür sürəcəkdir?

– Hər bir güllə öz yolunu tanıyır, Lendi, – deyə serjant cavab verdi. (Bəzən ev şəraitində söhbət edərkən mayorun xoşuna gəlirdi ki, onu Lendi adlandırınlar). Əlli beşinci polkdakıların da heç biri xatircəm ola bilməz ki, qəfil ölümdən uzaq olacaqdır. Əgər Mabel başqasına ərə getsə, bu cəhətdən heç bir şey qazanmaz. Bundan başqa inanmıram ki, vuruşma zamanı Ləpirçi öldürüləcək və ya meşədə hər hansı bir bədbəxt hadisə üzündən sağ qalmayacaq.

– Axı sən niyə bu fikirdəsan? – deyə mayor soruşdu. – Hər bir əsgəri gözləyən təhlükə, hətta bundan daha böyük təhlükələr Ləpirçinin də başı üstündədir. Bəs nə üçün qəfil ölüm görək Ləpirçini yaxalaya bilməsin?

– Mən güman etmirəm ki, cənab, qəfil ölümdən qurtarmaq cəhətdən Ləpirçinin başqalarına nisbətən əlahiddə üstünlüyü var, ancaq bunu bilirəm ki, Ləpirçi güllədən ölməyəcəkdir. Hər tərəfdən güllə yağdırıldığı vaxt Ləpirçinin öz silahını çoban dəyənəyi kimi çox soyuqqanlıqla necə işlədiyini dəfələrlə öz gözümlə görmüşəm, buna görə də inanmıram ki, belə vuruşmalarda ölmək Ləpirçinin alınına yazılmış olsun. Halbuki kral həzrətlərinin bütün torpaqlarında ikinci bir adam tapılmaz ki, belə şanlı ölümə Ləpirçi qədər layiq olsun.

– Yox, bunu heç zaman qabaqcadan bilmək olmaz, serjant, – deyə Lendi çox ciddi cavab verdi. Buna görə də bu barədə mümkün qədər daha az danışmaq yaxşı olardı. Axı sən qızın Mabel, – deyəsən onun adı belədir, – yalnız orduya xidmət edən, özü isə həqiqi əsgəri xidmətdə olmayan adama ərə getməyə razı olarmı? Belədcinin əsgəri rütbə almağa heç bir ümidi yoxdur, serjant!

– Ləpirçi bunsuz da şöhrət qazanmışdır, cənab! Olan olub, keçən keçib. Mabel bunu qət etmişdir, yəqin siz də zəhmət çəkib cənab Müyrə çatdırarsınız ki, qız artıq nişanlanmışdır.

– Bəsdir, bəsdir, bu barədə daha danışmayacağıq. İndi isə... Serjant Dunqam!

– Cənabınız buyuracaqdır! – deyə serjant cavab verdi və ayağa qalxıb təzim etdi.

– Sizə məlumdur ki, mən bu ay sizi Min Adaya göndərmək istəyirəm. Bütün qoca baş zabitlər, hər halda mənim etibar edə bildiyim zabitlərin hamısı növbə ilə həmin postda öz vəzifələrini yerinə yetirmişlər; indi növbə sizə çatmışdır. Doğrudur, poruçik Müyr deyir ki, növbə onundur, ancaq o, kvartirmeister olduğuna görə mən qoyulmuş qaydanı pozmaq istəmirəm. Siz adamları ayırmırsınız mı?

– Hər şey hazırdır, cənab! Dəstəyə adamlar seçilib müəyyən edilmişdir, dünən gecə gələn qayıq xəbər gətirmişdir ki, indi adada olan dəstə dəyişdirilməsini gözləyir.

– Bilirəm. Siz də görək sabah yox, o biri gün gündüz, ya da sabah gecə yola düşəsiniz... Əlbəttə, qayıqla gecə vaxtı getmək daha ehtiyatlı olardı.

– Casper də bu fikirdədir, mayor Dunkan; mən elə güman etmirəm ki, bu işi gənc Casper Uesterndən savayı başqasına etibar edə bilək.

Lendi gülümsəyərək:

– Gənc Casper Şirin Su! – dedi. – Deməli bu oğlan da sizinlə gedir?

– Ola bilsin, cənablarınızın yaxşı yadındadır ki, “Qaçan” heç vaxt Uesternsiz səfərə çıxmamışdır.

– Sən haqlısan, ancaq hər bir qaydadan kənara çıxmağa yol vardır. Bildiyimə görə, bu günlərdə bizim qalaya bir dənizçi gəlmişdir, doğrudurmu?

– Doğrudur, cənab, o, mister Kapdır, mənim qaynımdır. Qızımı buraya o gətirmişdir.

– Olmazmı ki, bu dəfə “Qaçan” həmin dənizçiyə tapşırılsın, Casper isə burada qalsın? Şirin suda üzmək sənə qaynın üçün maraqlı olardı, onunla səfərə çıxmaq sənə üçün də xoş keçərdi.

– Mən cənabınızdan xahiş etmək istəyirdim ki, mister Kap özümü aparmağa icazə verəsiniz, ancaq bu şərtlə ki, könüllü matros kimi getsin. Casper igid oğlandır və elə bir günahı yoxdur ki, heç bir səbəb olmadan gəminin komandiri hüququndan məhrum edilsin. Ancaq bunu da bilirəm ki, qohumum Kap şirin suyu bəyənir və gəmi komandiri vəzifəsini layiqincə yerinə yetirməz.

– Düzdür, serjant! Bu məsələni sizə tapşırıram, bildiyiniz kimi həll edərsiniz. Doğrudan da Casper komandir qalmalıdır. Ləpirçi də sizinlə gedəcəkdirmi?

– Əgər siz lazım bilərsiniz, cənab mayor! Orada iki bələdçi üçün – həm hindi üçün, həm də ağ bələdçi üçün iş tapılar.

– Elədir, siz haqlısınız. Sizə səfərinizin uğurlu olmasını arzularım! Geriyə qayıdarkən oradakı istehkamları dağıtmağı unutmayın. Onlar vaxtında kara gəldilər, indi daha lazım deyildir. Oradakı mövqeləri lazım olmayan vaxtda qoruyub saxlamaq çox təhlükəlidir. Gedə bilərsiniz.

Serjant Dunqam təzim edib geri döndükdə və dalınca qapını örtükdə mayor onu yenidən çağırırdı.

– Yadımdan çıxdı sənə deyim ki, gənc zabitlər nişan vurmaq yarışına çıxmağa icazə istəmişlər. Mən də bunu sabaha təyin etmişəm. Yarışda hamı iştirak edə bilər; yarışanlara priz olaraq gümüş naxışlı buynuzdan barıt qabı, gümüşlə işlənmiş gön qumquma və ipək kapor veriləcəkdir. Sonuncu priz yarışda qalib gələndə veriləcəkdir ki, o nəzakətli-ədəbli olduğunu göstərə bilsin və həmin prizi sevdii xanım hədiyyə versin.

– Bu, xüsusən yarışda qalib gələn adamı daha çox sevindirəcəkdir. Ləpirçi də bu yarışda iştirak edə bilərmi?

– Əgər Ləpirçi özü yarışa gəlmək istəyirsə, mənə, elə bir səbəb yoxdur ki, onu yarışa buraxmayaq; bilirəm ki, Ləpirçi bir neçə vaxtdan bəri bu cür əyləncələrdə iştirak etmir. Bəlkə ona görə ki, nişan vurmaqda özü ilə yarışa bilən adamın olmadığını güman edir?

– Elədir ki, var, mayor! Bu namuslu oğlan bilir ki, sərhəd rayonunda nişan vurmaqda onunla yarışa bilən bir adam tapılmaz, buna görə də Ləpirçi başqalarının kefini pozmaq istəmir. Hər halda onun qanacaqlı olmasına ümid etmək olar. Bəlkə, yaxşı olardı ki, bunu Ləpirçinin özü qət etsin.

– Biz belə də edərək, onda görək Ləpirçiyə yenə də mi bəxti yar olacaqdır. Gecəniz xeyrə qalsın, Dunqam!

Serjant çıxıb gedərək Dulkan Lendini öz fikirlərini yenidən aşdırmağa buraxdı. Arabir bu şotlandiyalının sərt və mərd üzündə görünən təbəssüm fikirlərindən xoşhal olduğunu göstərirdi. Yarım saat belə keçməmiş qapı döyüldü. Mayor qapını döyөнün içəri girməsini xahiş etdi. Zabit libasında olan, həm də səliqəsiz geyinmiş orta yaşlı bir adam içəri girib mayorla salamladı. Mayor da:

– Sizi görməyimə şadam, mister Müyr! – deyərək onu salamladı.

Kvartirmeyster ona göstərilən stulda əyləşərək qaba şotlandiya ləhcəsində sözbə başladı:

– Sizin icazənizlə, ser, müqəddəratımdan xəbər tutmaq üçün yanınıza gəlmişəm. Doğrusunu deməliyəm ki, mayor, o qəşəng qızın qamizonda əmələ gətirdiyi çaxnaşmanı, hətta fransızlar da Teyada törədə bilməmişlər. Belə bir qısa müddətdə bu cür tarmarı ömrümdə belə görməmişdim!

– Sən, Devi, əlbəttə, mənə inandırmağa çalışmızsən ki, sənəin gənc və ləkəsiz qəlbin bircə həftədə belə bir dəhşətli alova tutulmuşdur. Doğrudur, özüm, bu sənəin hətta Şotlandiya əhvalatından da yamandır, bu əhvalat sənəin başına gələn zaman isə necə deyərlər, içərinde əlovlanan od o qədər qüvvətli idi ki, öziz bədəninə dəşmişdi və itigözlü kələkbaz qızlar bu dəşikdən baxarkən sənəin ürəyinin necə əlovləndiyini görə bilirdilər.

– Siz elə hər şeyi zarafata salırsınız, mayor! Gənclərin öz arzularının və meyillərinin əlinə əsir olmalarını mən heç də qeyri-adi bir şey hesab etmirəm.

– Ancaq sən, Devi, öz arzularının və meyillərinin əlinə o qədər tez-tez əsir olursan ki, bu, əvvəl-axır səni lap tənəgə gətirəcəkdir. Öz aramızdır, dostum, axı sən dörd dəfə evlənmisən.

– Doğrusu, üç dəfə evlənməmişəm, mayor; bu da doğrudur ki, dördüncü dəfə evlənməyə ümidim vardır... Komplekt hələ tam-am-dəsgah deyildir. Yox, yox, düzünü deyirəm, üçcə dəfə evlənməmişəm!

– Deyəsən sən, Devi, keşisiz evləndiyin bir toyu yadımdan çıxarırsan?

– Axı bunu niyə yadımda saxlayım, mayor? Axı məhkəmədə bu nikah qanunsuz hesab edilmişdi, bunu yada salmağın mənası varmı? Həmin qadın ona tez vurulduğundan, həmişəki acizliyimdən istifadə etməmişdi.

– Əgər Müyr, səhv etmərsə, o vaxt deyirdilər ki, məsələyə başqa cəhətdən də yanaşmaq olar.

– Hər bir şeyin iki tərəfi vardır, hörmətli mayor, mən isə üçtərəfli şeylər də görmüşəm; ancaq yazıq qadın sonsuz öldü, buna görə də o məsələdən bir şey çıxmadı. İkinci arvadımla güntüm xüsusilə qara keçmişdir... Mən o qadını, mayor, sizə hörmət olaraq ikinci arvadım adlandırram və birinci dəfə qanuni yol ilə evlənməmiş olduğum

haqqında sizin yanlış mülahizənizə etiraz etmək istəmirəm. Həmin qadınla evlənməyimin birinci olub-olmamasının fərqi yoxdur, əsil mətləb budur ki, mənimlə beş il birlikdə yaşadığından sonra sonsuz ölən Cenni Qrexemlə əsla ağ gün görməmişəm. Əgər o sağ olsaydı, indi mən evlənmək fikrinə düşməzdim.

– Ancaq o sağ olmadığına görə sən hələ ikisini almısan, indi də üçüncüsü ilə evlənmək istəyirsən.

– Mayor Dulkan, həqiqəti danmaq lazım deyildir, mən də olub keçəni həmişə boynuma almağa hazırım... Mən hər dəfə yeni təcrübəyə başlarkən yeni müvəffəqiyyət qazanacağıma ümid edirəm, ancaq nə etmək olar, görünür, insan peşmançılıq çəkmək üçün yaranmışdır. Eh, Lendi, bu dünyanın işi elə boş bir vumuxmadır, evlənməyin özü isə bundan da mənasız bir şeydir!

– Bununla belə sən özün boğazını kəndirə beşinci dəfə keçirirsən.

– Cəsarət edib sizə xatırlada bilərəm ki, bu dördüncü dəfədir, mayor, – deyə kvartirmeyster cavab verdi.

– Qoy sən deyən olsun, Devi... Dilimdən var gəlmir sənə deyim ki, bu dəfə kamına çata biləcəyinə ümid yoxdur.

– Kamıma çata biləcəyiniz ümid yoxdur? Zabitəm, üstəlik kvartirmeysterəm, niyə serjantın qızı məni görək bəyənməsin?

– Elə mən də sənə bunu deyirəm, Devi!

– Axı nə üçün, Lendi? Zəhmət çəkib bu sualıma cavab verməz-sinizmi?

– Qız adaxlanmışdır. Bəlkə də əl-ələ verib kəşiməmişlər və bir-birinin qarşısında and içməmişlər; bunu mən deyə bilmərəm... Ancaq serjantın qızı nişanlıdır.

– Bu mənim üçün əngəldir, mayor! Ancaq qız dil verməmişdirsə belə əngəlləri aradan qaldırmaq asandır.

– Əlbəttə, sən haqlısan, mən də güman edirəm ki, qız heç kəsə dil verməmişdir, çünki adaxlımı, deyəsən, qızın özü yox, atası seçmişdir.

Kvartirmeyster vərdiş etdiyi soyuqanlıqla:

– Bəs o adaxlı kimdir, mayor? – deyə soruşdu. – Mən burada elə bir adam tanımıram ki, mərdimazarlıq edib işimi pozsun.

– Əlbəttə ki, sən bütün bu mahalda həmin qız üçün yeganə layiqli namizədsən, Devi! Bununla belə sənə bəxtin yox, Ləpirçinin bəxti gətirmişdir!

– Ləpirçimi, mayor?!

– Bəli, o özüdür, Devi Müyr! Ancaq sənə qısqançlığımı bir az soyutmaq üçün sənə deməliyəm ki, bu nikah məsələsi deyəsən qızın qəlbindən yox, onun atasının fikirlərində həll edilmişdir.

Kvartirmeyster özünə təsəlli vermiş kimi:

– Mən də belə bildirdim! – dedi. – Heç ola bilməz ki, mən insan təbiətinə bələd olduğum halda...

– O da qadın təbiəti ola, Devi...

– Elə hər nə olsa siz onu zarafata döndərsiniz, Lendi... Ola bilməz ki, mən o qızın meyil və arzularını səhv başa düşmüş olam. Cəsarətlə deyə bilərəm ki, o, Ləpirçidən qat-qat yaxşısına kəməndədir. Bu adamın özünə gəldikdə, sağlıq olsa görürük ki...

Mayor otaqda var-gəl elədiyi halda birdən ayaq saxladı və Müyrün üzünə dik baxaraq soruşdu:

– Təmiz vicdanlı bir adam kimi mənə də görüm Devi, sənə fikrincə serjant Dunqamın qızı kimi cavan bir qız sən yaşda olan, təhərtöhüründən sənə oxşayan və həyatı sənə qədər bilən bir adamı doğrudan da sevə bilərmisən?

– Sizə nə deyim, Lendi, siz hələ qadınları tanımırırsınız! Buna görə də qırx beş yaşında olduğunuzu baxmayaraq indiyədək hələ evlənməmişsiniz!

– Poruçik Müyr, mən də cəsarət edib sizə bir incə sual verə bilərəmmi? Sizin neçə yaşınız vardır?

– Qırx yeddi, Lendi, mən öz yaşımı gizlətmərəm. Bununla belə inanıram ki, Dunqam belə məsələdə bu qədər üzədən getsin və öz gözəl qızını Ləpirçi kimi bir adama əvə vermək xəyalına düşsün...

– Serjantın cavabını sənə yetirdim, indi sən özün də görürsən ki, mənim nüfuzum sənə kömək edə bilməmişdir, halbuki buna sən ümid edirdin... Gəl, Devi, köhnə dostluğumuzu yada salıb adama bir stəkan vuraq; sonra da yaxşı olardı ki, sabahkı səfərin qeydinə qalasan və Mabel Dunqamı unudasan. Poruçik Müyr, sənə yeni eşqinin şərafinə içirəm, ya da içirəm ki, bu xəstəlikdən sağ-salamat qurtarasan!

– Sizə təşəkkür edirəm, hörmətli mayor! Az-çox mənə məlum olan köhnə eşqbazlığın yaxşı nəticə verməsi üçün içirəm. Bu içki xalis dağ şəbnəmidir, Lendi. O, ürəkləri isidir və mehriban Şotlandiyamızı yadıma salır. Əgər mənə bir yaxşılıq da etsaydınız, daha heç şübhəm olmazdı ki, siz uşaqlıqdan bir yerdə oynadığımız yoldaşınızı unutmamısınız.

– Razıyam, Devi, əgər sənın xahişin yerinə yetirilə bilər və əgər rəis üçün müyassər olarsa... De gəlsin!

– Əgər siz mənim üçün Min Adada heç olmasa bir-iki həftəyə hər hansı bir tapşırıq tapa bilsəydiniz! Nəzərə alın ki, Lendi, bütün sərhəd rayonunda yalnız birçə ərlık qız vardır, o da Mabeldir.

– Min Adada yalnız bir adamlıq iş vardır, serjant isə bu işin öhdəsindən general-kvartirmeyster qədər və hətta ondan daha yaxşı gələ bilər.

– Hər halda adicə kvartirmeysterdən daha yaxşı iş görə bilməz. Polkda onsuz da adam çatmışır.

Duncan gülərək:

– Mən bu barədə fikirləşmişəm, Müyr! – dedi. – Sən sabah səhər cavab alarsan. Sabah sevdiiy qıza özünü göstərə bilərsən. Nişan vurmaqda yaxşısan. Yarışda qalib gələnlər üçün prizlər müəyyən edilmişdir. Sən də öz məharətini göstərməyə cəhd et. Kim bilir, “Qaçğan”ın yola düşəcəyi vaxtdək nələr olacaqdır!

– Gecəniz xeyrə qalsın, mayor Duncan, podayradan xilas olmağımızı arzu edirəm, yuxunuz şirin olsun!

– Təşəkkür edirəm! Sənin də yuxun şirin olsun, Müyr. Ancaq yaddan çıxarma ki, sabah atıcılıq yarış olacaqdır.

ON BİRİNCİ FƏSİL

Ertəsi gün hava çox yaxşı idi. Bütün qarnizon yarışa toplaşmışdı; bu yarış komandır və bilikli adamlar hesab edilən bəzi zabitlər zarafatla “alıcənablar əyləncəsi” adlandırıldılar.

Lendi tabeliyindəki gəncləri oxumağa həvələndirməkdən çox zövq alırdı. Onun çox sanballı, yaxşı düzəldilmiş bir kitabxanası var idi və oxumaq istəyənlərə öz kitablarını həvəslə verirdi. Həmin kitabların oxunması nəticəsində yaranan fantaziyalardan biri də bu cür “əyləncələrə” böyük həvəs göstərilməsindən ibarət idi, adətən zadəganların gündəlik məişətindən xəbər verən qəzet və jurnal yazılarında bu əyləncələrə romantik bir don geydirilirdi ki, bu ad əl çatmayan vəhşi bir diyarda, meşədə olan qarnizonun xarakterinə və vəziyyətinə qismən uyğun gəlirdi.

Lakin qarovulçular öz vəzifələrini sözsüz yerinə yetirirdilər. Gölün geniş, işıqlı, sakit səthinə və ucu-bucağı görünməyən qoca-

man meşəyə qalanın bəndindən baxan olsaydı, dinclik və əmin-amanlıq ələmində olduğunu biləlxityar zənn edərdi. Ancaq Duncan Lendi çox yaxşı bilirdi ki, meşədən yüzlərlə hindi gəlib qalanı və onun içində olan hər şeyi məhv edə bilər, düşmənlə fransızlar isə, uzaqdan adamsız görünən göllərə asanca gələrək qalaya qəflətən hücum edə bilirdilər. Meşəyə keşikçilər göndərilmişdi, onlara oğünkü əyləncələrə az maraqlanan qoca, təcrübəli zabitlər başçılıq edirdilər. Qalada xüsusi silahlı dəstə saxlanmışdı; ona çox ciddi tapşırıqlar verilmişdi, sanki düşmənlə yaxınlıqda idi. Ehtiyat üçün bu tədbirlər görüldükdən sonra hamı şənliyin başlanmasını səbirsizliklə gözləməkdə idi.

Yarış üçün qaladan qərbdə, gölün kənarında yer seçilmişdi. Bu meydanca arxa tərəfdən göl ilə, o biri tərəfdən isə qala ilə çox yaxşı qorunurdu. Buradakı ağacları qəsdən qırılmış, kötüklərini isə çıxarmışdılar. Deməli, hücumu yalnız iki tərəfdən gözləmək olardı; cənubda və qərbdə isə meşə qırılmışdı, buna görə də düşmənlər tərəflərdən gəlsəydi, hələ zərbə vurmağa macal tapmamış onu uzaqdan görmək olardı.

Bu yarışa hərbi tufənglərdən əlavə əllyə qədər ovçu tufəngi də gətirilmişdi. Əylənmək üçün hər bir zabitin ovçu tufəngi var idi. Burada qalaya tez-tez gələn meşə ovçularının və dinc hindilərin də tufəngləri var idi. Priz almaq üçün yarışda iştirak etmək istəyənlərdən ötrü də ehtiyatda tufəng saxlanırdı. Silahdan istifadə etməyi bacaranların beş-altı nəfəri öz məharəti ilə daha böyük şöhrət qazanmışdı, sıravı atıcıların isə ən yaxşısı on iki nəfər olardı; ancaq sıravı atıcılar arasında itigözlü və möhkəm bilikli adamlar da az deyildi.

Hədəfə əlli yard uzaqdan, həm də tufəngin lüləsini dayağa söykəmədən atəş açmaq lazım idi. Hədəf ağ dairələri olan taxtadan ibarət idi; taxtanın lap ortasında da xırdaca ağ dairə vardı. Priz almaq iddiasında olmayan, lakin öz bacarığını göstərmək istəyən aşağı dərəcəli atıcıların yarış başlandı. Yarışda başlıca olaraq əsgərlər iştirak edirdilər. Əsgərlərin çoxu şotlandiyalılardan ibarət idi, çünki polk Ştirlinqdə və onun ətraf rayonlarında təşkil edilmişdi; serjant Dunqam kimi bir çox amerikalılar polkun gəldiyi günlərdən etibarən onun sıralarına müstəmləkələrdə cəlb edilmişdilər. Ən yaxşı atıcılar da onlar idilər. Yarım saatdan sonra hamıya məlum oldu ki, Nyu-York koloniyasında anadan olmuş bir gənc çox bacarıqlı atıcı olduğunu

göstərmişdir: hollandiyalılarından olan bu gəncin adı xoş ahəngli Van-Falkenburq idi, ancaq ona sadəcə olaraq Follok deyirdilər. Bu hollandiyalı hamının diqqətini özünə cəlb etdiyi dəqiqədə mayor meydanına yaxınlaşdı; ona zabitlərin çoxu və onların arvadları müşayiət edirdilər. Onların dalınca iyirmiyə qədər qadın gəlirdi, Mabel Dunqam da bu qadınların arasında idi. Onun qəşəng görkəmi, ağıllı və gülər üzü, sadə geyimi dərhal hamının diqqətini cəlb etdi.

Gölün sahilində qadınlar üçün taxtdan qayrılmış skamyalar qoyulmuşdu. Yarışın qalibləri üçün müəyyən edilən prizlər də skamyaların yaxınlığında asılmışdı.

Qadınlar oturub yerbəyer olduqda mayor Dunkan qabaqcadan müəyyən olunan qayda ilə yarışa başlamağa signal verdi. Qarnizonun səkkiz və ya on nəfər ən yaxşı atıcısı atəş açmaq üçün müəyyən edilən yerə gəlib bir-birinin ardınca atəş açmağa başladı. Onların arasında zabitlər, əsgərlər də, hətta təsadüfən qalaya gələn adamlar da var idi. Onların hamısının gülləsi hədəfə dəyirdi; bu heç kəsi təəccübləndirmirdi, çünki güllə atmağı bacarmaq bu adamların bəziləri üçün başlıca əyləncə, bəziləri üçün isə yemək əldə etmək kimi başlıca vasitədir. Onlardan sonra gələnlərin əlləri və gözləri nişan vurmaqda o qədər də sərrast deyildi, ancaq onların, demək olar ki, hamısının gülləsi hədəfin mərkəzinə yaxın olan dairələrə dəyirdi.

Qayda belə idi ki, birinci yarışda gülləsi hədəfdən yayınanlar ikinci yarışda iştirak edə bilməzdilər. Təşrifatçı vəzifəsini ifa edən adyutant hədəfi vuranların adlarını elan etdi. Bu zaman mayor Dunkan, kvartirmeyster və Casper Şirin Su meydanın yaxınlığında özlərini kənara çəkib ayrıca dayanmışdılar, Ləpirçi isə kənarda yavaş-yavaş gəzişirdi. Sevdiiyi tufəngi yanında deyildi, görünür priz almaq yarışında iştirak etmək istəmirdi. Hamı bir-birindən aralanıb mayor Dunkana yol verdi; o, çox həvəslə stəndə yanaşib ayaq saxladı və saymazana nişan alıb atəş açdı. Onun gülləsi hədəfdən bir neçə düymə yan keçdi.

– Mayor Dunkan sonrakı yarışın iştirakçıları sırasından çıxarılır, – deyə adyutant ucadan elan etdi.

Təcrübəli zabitlər və serjant çox yaxşı başa düşürdülər ki, mayor hədəfi qəsdən düz vurmamışdır; gənclər və əsgərlər isə yarış qaydalarına qərəzsiz əməl edildiyindən çox razı qaldılar.

Müyr:

– Mister Şirin Su, indi növbə sizindir, – dedi, – əgər siz mayora üstün gəlməsəniz, onda deyəcəyəm ki, sizin əliniz tufəngi deyil, yalnız avarı idarə etməyə qadirdir.

Casper qızardı, özünü cəmləşdirdi; atılan güllənin nəticəsini daha yaxşı görmək üçün irəliyə çıxan Mabelə cəld dönüb baxdıqdan sonra sol əli ilə tufəngin lüləsindən yapışıb tələsik nişan aldı və atəş açdı. Onun gülləsi ağ dairəciyin lap ortasını dəldi. Bu, ən sərrast güllə idi, çünki başqalarının atdıqları güllələr ağ dairəciyin yalnız kənarına dəymişdi.

– Afərin, mister Casper! – deyə Müyr səsləndi. – Bu güllə sizdən böyük və təcrübəli olan adama şöhrət gətirirdi. Deyəsən sizə bəxtiniz kömək etdi, çünki nişan atmağa o qədər də səy göstərmədiniz... İndi, serjant Dunqam, sizdən xahiş edirəm xanımların diqqətini hələ heç kəsin bilmədiyi yeni bir işə cəlb edəsiniz. Mən “elmi” adlandırılan bir qayda ilə güllə atmaq istəyirəm. Casper mütələq qalib gələrdi, buna şübhə yoxdur, lakin elmi qaydalarla Casperdən daha sərrast güllə atmaq olar.

Kvartirmeyster “alimənə” güllə atmağa hazırlaşdı, lakin gözləyirdi ki, başqa qadınlar kimi Mabelin də ona maraqla baxdığını görsün. Komendant kvartirmeysterin yanında dayanmışdı, başqaları isə bir az uzaqda idilər.

– Görürsünüz, Lendi, qadında maraqlı oyadan adam müəyyən bir şeyə nail ola bilər; qadının marağı çox qüvvətli hissdır, onu lazımınca hərəkətə gətirmiş olsan, bu hiss çox xoş nəticələr verə bilər.

– Doğrudur, Devi; ancaq bizi gözləməyə məcbur edirsən... Budur, Ləpirçi də gəlib ki, bu işdə təcrübəli adam olduğun üçün səndən bir şey öyrənsin.

– Nəcə, Ləpirçi, atəş açmaq sənətini bizdənmi öyrənməyə gəlmisən? Bildiyimi saxlayıb kifləndirmək istəmirəm. Xoş gəlmisən! Heç bir şeyi gizlətməyəcəyəm! Özün heç olmasa birçə güllə atmazsanmı?

– Mən axı niyə güllə atım, kvartirmeyster? Mənə priz lazım deyildir. Sərrast atəş açmaq şəərədirsə, belə şəərəfdən mənə kifayət qədər varımdır. Bir də ki, mən qadın deyiləm, bu kapor mənə niyə gərəkdir.

– Nə olar ki, sən bu kaporu udsan onu o qadına bağışlaya bilərsən ki, onu çox istəyirsən və o...

Mayor söhbətə qoşuldu:

– Mənə bax, Devi, ya güllə at, ya da buradan çıx get. Adyutantın səbri tükənmişdir.

– Kvartirmeyster adyutantla heç vaxt yola getməz, Lendi. Hə, mən hazırım... Ləpirçi, bir az kənara çəkilin ki, xanımlar görə bilsinlər...

Poruçik Müyr yerində dayandı, özünü gözə çox tez çarpa bilən bir vəziyyətdə saxladı, tufəngini yavaş-yavaş qaldırdı, yenə aşağı aydı və bu hərəkəti bir neçə dəfə təkrar etdikdən sonra tətiiyə çəkdi.

Kvartirmeysterin atəş açmağa uzun zaman hazırlaşmasından tənge gələn adyutant:

– Güllə taxtadan yan keçdi! – deyə elan etdi.

Müyr pörtlikdən və qəzəbindən qızarıraq qışqırdı:

– Ola bilməz! Ola bilməz, adyutant! Ömrümdə heç vaxt atdığım güllə belə boşə çıxmamışdır... Xanımlardan xahiş edirəm mənə mün-süflük etsinlər.

Polkdakı zarafatçılardan biri dedi:

– Sizin atəş açmağa uzun-uzadı hazırlaşmanız xanımları tələşə salmışdı, buna görə də siz atəş açanda xanımlar gözlərini yummuş-lardır.

– Mən belə şeylərə inanmaram, – deyə kvartirmeyster qışqırdı.

O özündən çıxıb əsəbiləşdikcə danışığında şotlandiyalı ləhcə çox aydın hiss edilirdi. – Bu sözlər xanımlara və mənim məhəmətimə böhtandır! Bu söz-söhbət qəsdən ona görə düzəldilmişdir ki, mükə-fata layiq olan adamın əlindən onun prizi alınsın!

Lendi gülürək:

– Çarə yoxdur, Müyr, – dedi! – Nişanı vura bilməmək uğursuz-luqdur və belə halda adam gərək öz bəxtindən küssün!

Ləpirçi hədəfə nəzər salaraq:

– Yox, mayor, – dedi, – kvartirmeyster yaxın məsafədən hədəfi sərrast vura bilər, ancaq bu şərtlə ki, yaxşı nişan almağa onun vaxtı olsun. Hər kəs taxtaya baxsa yaqın edər ki, kvartirmeysterin gülləsi Casperin gülləsinin yerinə dəymişdir...

Ləpirçinin nə qədər itigözlü olduğunu hamı bilirdi. Ləpirçi bu sözləri deyən kimi tamaşaçıların hamısı özlərinin haqlı olduqlarına şübhələnməyə başladılar. İyirmiyə qədər adam yüyürə-yüyürə hədəfə baxmağa getdi və gördü ki, kvartirmeysterin gülləsi Casperin gülləsinin açdığı deşikdən keçmişdir.

Kvartirmeyster qadınlara yaxınlaşaraq:

– Hörmətli xanımlar, – dedi, – mən sizə deməmişdimmi ki, elmi qayda ilə nişan alıb atəş açmağın nə olduğunu siz öz gözünüzlə görə bilərsiniz! Mayor Duncan riyazi qaydalarla götür-qoy edib atəş açmağa istehza edir, ancaq mən ona yenə də deyə bilərəm ki, insanın həyatına aid olan hər bir şeyin: hədəf vurmağın da, təlim-təbəbiyyətin də yaraşığı elmdir; elm hər şeyi gözəlləşdirir, təkmilləşdirir və izah edir. Bir sözlə elmin elm olmağına heç bir şübhə ola bilməz!

Kapitanın arvadı kvartirmeysterin evlənmək əhvalatlarını yaxşı bilir və əlinə fürsət keçdikdə kvartirmeysteri hökmən sancırdı. O dedi:

– Mənə elə gəlir ki, bu dediklərinizin sırasından sevgini görə kənara çıxasınız. Elmin sevgi ilə gərək ki, əlaqəsi yoxdur, düz deyilmi?

– Xanım, əgər qəlbinizdə bir neçə dəfə sevgi doğmuş olsaydı, belə sözlər deməzdiniz. Sevginin nə olduğunu yalnız bir neçə dəfə eşqə mübtəla olan adamlar, yalnız təcrübəli adamlar söyləyə bilərlər. Buna da inanın ki, elmi sevgi daha uzunömürlü və daha ağılyanadır.

– Deməli, sizin fikrinizcə, təcrübəsi çox olanın sevgisi də bitgin olar, eləmi?

– Sizin ötgün aqlınız mənim fikrimi dərhal qavraya bilmişdir. Əgər ailə həyatında gənclik, gözəllik və bir-birinə hörmət etmək ağıl işlətməyə, nəfsi saxlamağa və yaşın yetginliyinə, yəni orta yaşın yetginliyinə əsaslanırsa, belə nikah ən xoşbəxt nikahdır; ərin çox qoca olması yaxşı deyildir, bax, serjant Dunqamın gözəl qızı yaqın ki, mənim fikrimə şərik olar; bu qız bizə hələ bu günlərdə qonaq gəlmiş olsa da, onun ağıllı-kamallı olması bütün qamizona məlumdur.

Həmin xanım ləyaqət sahibi olduğunu təşüxxüslə göstərməyə çalışaraq dedi:

– Aqlım kəsmir ki, serjantin qızı mənimlə sizin aranızda vəsi-təçi ola bilsin, poruçik Müyr! Ancaq Ləpirçiyə yaxşı-yaxşı baxın: o, deyəsən öz bəxtini sınamaq istəyir.

Müyr əllərini tovlaya-tovlaya stəndə doğru yüyürərək:

– Mən buna etiraz edərəm, mayor Duncan, – dedi. – Mən etiraz edərəm! Mən buna qəti surətdə etiraz edərəm, cənablar! Öz “maral-vuran”ı ilə məşhur olan Ləpirçi bu yarışda iştirak edə bilməz. Onun tufəngi adi tufənglərdən uzundur.

– “Maralvuran” dincədir, kvartirmeyster, – deyə Ləpirçi soyuq-anlıqla cavab verdi. – Özü də heç kəs “maralvuran”ı yerindən təpətmək fikrində deyildir. Mənə qalsa, bugünkü yarışda iştirak etmək heç ağılıma da gəlmirdi, lakin serjant Dunqam mənə dedi ki, yarışda iştirak edənlərdən geri qalsam, onun bələdçilik etdiyim qızına hörmətsizlik etmiş olaram. Kvartirmeyster, mən Casperin tufəngini götürmüşəm, bu tufəng isə özünüzdə görürsünüz ki, sizin tufənginizdən heç də yaxşı deyildir.

Poruçik Müyrün etiraz etməyə bəhanəsi olmadı. Hamı nəzərlərini Ləpirçiyə doğru çevirdi. Bu məşhur bələdçi və ovçu öz arıq qəddini düzəldib tufəngini qaldırdıqda onun xarici görünüşü və boybuxunu hamını valeh etdi. Onun bütün zahiri görkəmində bu adamın böyük iradə sahibi olması və özünə çox güvənməsi hiss edilirdi. Ləpirçi sözün adı mənasında gözəl deyildi, lakin ona baxan hər kəs bu adama tam etimad və hörmət göstərməyə bilməzdi: onun nazik, qıvrıq və qüvvətli gövdəsi həddindən artıq arıq olmasaydı çox bəyənilərdi. Ona gözəl demək olmazdı, lakin tufəngini qaldırdıqda bütün qadınlar onun hərəkətlərinin çevikliyinə və mərd görkəminə bilaix-tiyar tamaşa etməli olurdular.

Ləpirçi çox cəld atəş açdı; atəşin tüstüsü hələ Ləpirçinin başı üstündə havaya qalxmamışdı ki, Ləpirçi tufəngini artıq yerə qoymuş və əli ilə onun lüləsinə söykənmişdi. Ürəkədən, səssizcə gülərkən onun eyni açıldı.

Mayor Dunkan:

– Ləpirçinin gülləsi hədəfə dəyməmişdir! – deyə ucadan xəbər verdi.

Ləpirçi buna inamla etiraz edərkən:

– Yox, yox, mayor, – dedi, – siz nəticə çıxarmağa çox tələsmisiniz. Tufəngi mən doldurmamışdım, onun içində nə olduğunu da bilmirdim, lakin əgər tufəng doldurulmuşdusa, sizi əmin edə bilərəm ki, etdiyim güllə indi Casperin və kvartirmeysterin güllələrinin üstündədir, bu belə olmasa onla mən də Ləpirçi deyiləm!

Hədəfə yanındakı adamların dediklərindən məlum oldu ki, Ləpirçi haqlı imiş. Ləpirçi:

– Yox, hələ iş qurtarmamışdır, – dedi və xanımların oturduqları skamyalara yavaş-yavaş yaxınlaşmağa başladı. – İş hələ qurtarmamışdır, dostlar! Əgər mənim gülləm taxtaya azacıq da toxunmuşdursa,

onda deyə bilərsiniz ki, gülləm hədəfdən yan keçmişdir; buna razıyam. Kvartirmeysterin gülləsi taxtayı deşib keçmişdir, indi özünüzdə görəcəksiniz ki, mənim gülləm bu deşiyi əsla böyütməmişdir.

– Düz deyirsən, Ləpirçi, – deyə Müyr dilləndi. O, Mabelin dövrəsində vurnuxurdu, lakin zabit arvadlarından utandığına görə onunla danışmağa cürət etmirdi. – Doğrudan da kvartirmeyster taxtayı deşmişdir və bununla da sənin güllənə yol açmışdır.

– İndi ki, belə oldu, kvartirmeyster, qoy bizə mıx versinlər, görək onu taxtaya kim dərin yeridə bilər. Çınqacqıq indi uzaqda olmasaydı bu işdə öz məharətini göstərərdi. Məsələnin sizinlə çox tez həll edərək. Siz mıxı taxtaya yeridə bilərsiniz də, kartofun öhdəsindən gələ bilməzsiz.

– Sən, Ləpirçi, bu gün özünü çox öyürsən, ancaq sənə göstərəcəyəm ki, mən heç də kənddən və ya şəhərdən təzəcə gəlmiş adam deyiləm. Bunu sübut edəcəyəm!

– Bunu bilirəm, kvartirmeyster, yaxşı bilirəm, təcrübəli olduğunuzu da inkar etmirəm. Sərhədlərdə illər boyu olmusunuz, koloniyalarda və hətta hindilərin arasında adınız çəkildiyi vaxtdan bir çoxları dünyaya gəlmiş və qocalmışlar...

Müyr:

– Söz deyəndə fikirləş! – dedi. – Sən düz demirsən! Mən heç o qədər də qoca deyiləm.

– İncimə, poruçik, mən demək istəyirdim ki, tufənginiz bir addım belə getmək mümkün olmayan yerlərdə bir əsgər kimi çox ömür sürmüşsünüz. Bunu da bilirəm ki, siz ümumiyyətlə mahirsiniz, ancaq hədəf vurmaqda əsil atıcısınız. O ki, qaldı mənim özümü öyməyimə, siz bunu nahaq yerə deyib, məni məzəmmət edirsiniz, çünki öz igidliklərim haqqında boşboğazlıq etməyi xoşlayan deyiləm. Ancaq başqalarının qabiliyyətini yerə vurmaq yaramaz. Əgər serjantın qızı kimi gözəl bir hakim qərsində müttəhim olmağa cəsarətiniz çatarsa, onda qoy serjantın qızı bizim mübahisəmizi həll etsin.

Ləpirçi Mabeli ona görə vasitəçi seçdi ki, qız onun xoşuna gəlirdi. Burada üç zabit arvadının olması isə poruçik Müyrü əl-qol açmağa qoymurdu. Əlbəttə, Müyr çox istərdi ki, diqqətindən yayındırmaq qızın həmişə gözü qabağında olsun; lakin Müyr ehtiyatla hərəkət edirdi və qızla açıq dilxoşluq etməyə cürət etmirdi, çünki qızın tərəfindən bəyəniləcəyinə əmin deyildi. O bilirdi ki, kiçik zabitin

qızının ona, yəni Müyrə arə getmək istəməməsi hər hansı bir yol ilə hamıya məlum olarsa, onda hamı onu hökmən lağa qoyar. Bu şübhələrə və inamsızlığa baxmayaraq, Mabel Müyrün gözündə cazibəli bir xilqət idi; qız qızarkən çox qəşəng görünürdü, təbəssümü çox xoş idi, üzündən həm gənclik, gözəllik, həm də təvazökarlıq nuru yağırdı. Buna görə də poruçik qızı sevməməyə özünü daha vadar edə bilmirdi. Nəhayət o, öz şübhələrini bir kənara ataraq Ləpirçiye cavab verdi:

– Eybi yoxdur, qoy sən deyən olsun, Ləpirçi! Qoy serjantin qızı... deyirəm qoy serjantin gözəl qızı bizə münsif olsun. Hansımız priz alsaq, onu bu qıza bağışlarıq. Mərhəmətli xanımlar özləri görürlər ki, görək belə olsun, çünki Ləpirçini öyləndirmək lazımdır.

Söhbət kəsildi, çünki kvartirmeysteri və onun rəqibini stənde çağırırlar. Bir neçə dəqiqədən sonra ikinci sınaq başlandı. Baş ağ rəngə boyanan adicə mıxı hədəf taxtasına yüngülce vurmışdular; atıcı ya mıxı başından güllə ilə vurmali, ya da yarışın gələn mərhələsində iştirak etmək hüququndan məhrum olmalı idi.

Belə yarışda iştirak etmək istəyən cəmi yeddi nəfər idi, onlardan biri əvvəlki yarışda qazandığı müvəffəqiyyətlə kifayətləndi və daha çətin olan bu sınaqda rüsvay olmaqdan qorxaraq çəkilib getdi. Üç nəfər bir-birinin ardınca mıxa atəş açdı: onların güllələri mıxın yanına sancıldı, lakin heç biri mıxa dəymədi. Yarışanların dördüncüsü kvartirmeyster idi; o adəti üzrə əvvəlcə özünü tamaşaçılara bir neçə dəqiqə ərzində göstərdi, sonra isə güllə ilə mıxın başından bir qədər qopartdı. Onun gülləsi mıxın lap ucu olan yerə batmışdı. Buna görə də kvartirmeysterin yenə güllə atmağa ixtiyarı var idi.

Ləpirçi gülə-gülə dedi:

– Kvartirmeyster, kəndlərdə deyildiyi kimi, siz çulunuzu sudan çıxartdınız, lakin sizin çəkicinizlə ev tikməyə çox vaxt lazımdır. Casper isə belə deyil, əgər onun qolları əvvəlki kimi möhkəm və gözlləri yenə itdirsə, taxtaya güllə ilə mıx çalmağı göstərir... Siz isə poruçik, əlinizə tufəng alarkən özünüzdə camaata göstərməyə daha az say etseydiniz, yaxşı olardı!

– Baxarıq, Ləpirçi! Mənim atdığım güllə nişan vurmaqda xari-qədir! İnanmıram ki, əlli beşinci polkda belə məharətlə mıx çala bilən ikinci bir çəkiç tapılsın.

– Casper əlli beşinci polkda xidmət etmir, indi baxarıq o mıxı taxtaya necə yeridir.

Casper mıxı güllə ilə tuş vurub onu başınadək taxtaya yeritdiyi vaxt Ləpirçi hələ sözünü qurtarmamışdı.

– Hə, uşaqlar, indi mıxı tamamilə pərçimləmək vaxtıdır! – deyə Ləpirçi qışqırdı və dostunun yerində dayandı. – Təzə mıx götürmək lazım deyil. Taxtaya sancılmış mıxın boyağının qopub düşməsinin eybi yoxdur, mən onu görürəm, gördüyüm şey isə, lap miğməyə gözü olsa da, yüz yard uzaqdan vura bilərəm. İndi mıxı pərçimləməyə hazırlaşın!

Dərhal güllə səsi eşidildi və Ləpirçinin gülləsi mıxın başını taxtanın lap içərisinə yeritdi.

Ləpirçi tufənginin dibçayını yerə qoydu və öz müvəffəqiyyətinə əsla fikir verməyərək sözünə davam etdi:

– Bəli, hörmətli Casper, sən gündən-günə püxtələşmişsən. Quruda bir az da mənimlə gəzib dolansan, bu sərhəd rayonunun ən yaxşı atıcısı səninlə yarışmağa cürət etməz. O ki, qaldı kvartirmeysterə, o yaxşı atıcıdır, ancaq bundan sonra daha irəli gedə bilməz, sən isə hər bir atıcını təkbətək vuruşmağa çağıra biləcəksən, çünki sən qabiliyyətlisən.

– Az danış, az danış! – deyə Müyr etiraz etdi. – Mıxın başının bir hissəsini qoparmaq az imiş! Məgər bu püxtəlik deyil? Hamı bilir ki, mahir usta öz bacarığını özünə çox zəhmət vermədən də dərhal bildirir, çəkici gücü gəldikcə qaldırıb vurmaq isə yalnız kobud və nadan adamın işidir. Ləpirçi, gəl mənim bu fikrimə şərik ol ki, hədəfə atılan güllə hədəfdən istər tük qədər, istərsə də bir mil yan keçsin, fərqi yoxdur: dəyən bilərə ki, bu güllə hədəfə dəyməmişdir; ancaq güllən hədəfə dəyməmişsə deməli, sən hədəfi vurmusan; güllə yaralaya da bilər, öldürə də bilər, – bunun mətləbə dəxli yoxdur.

Mayor dedi:

– Bu mübahisəni kəsmək üçün görək yenidən yarış elan edək. Bu dəfə hədəf kartof olacaqdır. Poruçik Müyr, siz şotlandiyalısınız, özü də arpa unundan bişirilən kökəni çox seversiniz; lakin sərhəd qanunu Amerika tərəvəzinin tərəfindədir. Məsələ həll olundu, indi qoy kartof götürsünlər!

Mayor Duncan əsəbiləşirdi. Müyr yarışa ləngitməmək üçün özünü saxlayıb həcətləşmədi və növbəti yarışa çox səylə hazırlaşmağa başladı. Düzünü demək lazımdır ki, bu dəfə kvartirmeyster heç də özünə xatircəm deyildi. Əgər Müyr belə bir imtahana çəkicəyini qabaqcadan bilsəydi, priz götürmək iddiasında olanlara heç

əvvəldən qoşulmazdı. Ancaq mayor Duncan əsil şotlandiyalı kimi təmkinli olsa da zarafat etməyi sevirdi və əlaltınca tapşırırdı ki, kvartirneysteri pərt etməkdən ötrü bu yarış üçün nə lazımsa hazırlansın. Hazırlıq qurtarıqda Müyrü çağırıldı.

Adətən belə hallarda ən iri bir kartof seçirlər və stenddən on yard kənarda dayanan adam siqnal verilən kimi kartofu havaya atır. Bu yarışın tələbinə görə, kartof yerə düşmüşü onu havada güllə ilə vurub deşmək lazımdır.

Kvartirneyster bundan əvvəl havada kartof vurmaq kimi çətin bir işi yüz dəfədən çox təcrübə etmişdi, yalnız birçə dəfə kartofu vura bilməmişdi. İndi o, yenə öz bəxtini sınağa qət etmişdi, lakin buna o qədər də ümid etmirdi; görünür onun ümidi boşa çıxmış imiş. Kartofu havaya atdılar, dərhal güllə səsi eşidildi, lakin uçan hədəf əsla zədələnmədən yerə düşdü.

Mayor öz hiyləsinin baş tutmasına sevinərək ömr etdi:

– Kvartirneyster, sağdan geriye dön və sıradan çıx get! İpək kapor Casperə, ya da Ləpirçiyə çatacaqdır.

Kəşfiyyatçı:

– Bəs yarışın nəticəsi nə olacaqdır, mayor? – deyə soruşdu. – Biz neçə güllə atacağıq – iki kartofumu, vurmalyıq, yoxsa yalnız birini, həm də ortasından?

– Birini, özü də lap ortasından! Əgər güllələr hədəfin mərkəzindən eyni məsafədə keçərsə, onda iki kartofa güllə atmaq lazımdır.

Casper atəş açmaq yerinə yaxınlaşaraq:

– Mənim üçün ən ağır dəqiqə çatmışdır, Ləpirçi! – dedi. Onun bənizi qaçmışdı.

Ləpirçi çox diqqətlə Casperin üzünə baxdı, sonra isə bir az gözleməyi Dunkandan xahiş edərək dostunu kənara çəkdi ki, onların söhbətini heç kəs eşitməsin. O, gənc dostunun gözlərinin içində diqqətlə baxaraq soruşdu:

– Bu, deyəsən səni çox təşvişə salır, Casper, elədimmi?

– Etiraf edirəm, Ləpirçi, heç zaman müvəffəqiyyət arzusunda indiki qədər olmamışam.

– Sən mənə, köhnə, sınaq olmuş dostuna hökmən üstün gəlməkmi istəyirsən? Özümə sənət bildiyim bir işdəmi mənə üstün gəlmək istəyirsən? Hədəf vurmaq mənim istedadımdır, bu işdə heç kəs mənimlə bacara bilməz.

– Mən bunu bilirəm, Ləpirçi, amma...

– Bəs “amma” nədir, Casper? Nə fikirdəsən, bala? Açıq de, mən sənin dostunam.

Casper dodaqlarını büzüb əlini gözlərinə çəkdi, birinə vurulduğunu etiraf edən qız kimi rəng alıb rəng verdi; birdən yoldaşının əlini sıxdı və bütün başqa hissələrinə üstün gələn yeni bir fikrin təsirini hiss edirmiş kimi sakitcə dedi:

– Bu kaporu Mabel Dunqama bağışlamaq üçün qolumun birini verməyə razı olardım, Ləpirçi.

Övçü gözlərini yerə dikdi, sanki indi eşitdiyi sözlər haqqında fikrə getdi. Birdən o, cavab verdi:

– Sən iki kartofu bir güllə ilə axı vura bilməzsən, Casper.

– Əlbəttə, vura bilmərəm. Məni də narahat edən budur.

– İnsan necə məxluq imiş! Təbiətin ona vermədiyi şeyin həsrətini çəkir, ancaq bəxtinin bəxş etdiyi şeyin qədrini bilmir. Qoy belə olsun, qoy belə olsun! Öz yerində dayan, Casper, mayor gözləyir. Qulaq as, oğlan: mənim gülləm kartofu heç olmasa yalayıb keçməlidir, yoxsa qalada heç kəsin gözüne görünmə bilmərəm.

Bu sözləri eşidərkən Casper yenə üzünə dəyişildi; o, cavab verdi:

– Qismətdən artıq yemək olmaz, buna mən də qane olmalıyam, lakin əlimdən gələn hər şeyi edəcəyəm.

Ləpirçi dostuna yol vermək üçün bir neçə addım geriye çəkilsə də, yenə dedi:

– İnsan necə məxluq imiş! Öz üstünlüyünə göz yumur, başqalarının bacarığına isə paxıllıq edir!

Kartofu havaya atdılar. Casper atəş açdı. Buradakı adamların bir çoxunun danışığından başa düşmək olardı ki, Casperin gülləsi kartofun ortasından və ya ortasına yaxın yerindən keçmişdir.

Mayor şadlıqla:

– Bax, bu sənin layiqli rəqibindir, Ləpirçi, – dedi. – Görünür iki kartofdan yarışmaq lazım gələcəkdir.

Ləpirçi fikir doryasına qorq olduğu üçün heç bir şeyə əhəmiyyət vermirdi. O:

– İnsan necə məxluq imiş! – dedi. – Kartofları havaya atın!

Qaramtul, xırdaca kartof yumrusu havada dayanan anda atəş açıldı. Zənn etmək olardı ki, Ləpirçi çox sayılı nişan almışdı. Lakin yerə düşən hədəfi götürən adamların üzündə narazılıq və təəcüb ifadəsi göründü.

– Hər iki kartofun eyni yerindənmi vurulmuşdur? – deyə mayor soruşdu.

– Güllə hədəfi yalnız yalayıb keçmişdir, – deyə cavab verdilər. – Kartofun yalnız qabığı cızılmışdır!

– Bu nə deməkdir, Ləpirçi? Doğrudandı mı Casper Şirin Su qalib gəlmişdir?

– Kapor onundur! – deyə ovçu cavab verdi və başı ilə Casperə tərəf işarə edərək kənara çəkildi. – İnsan necə məxluq imiş! – deyə o öz-özünə donquldandı. – Heç zaman öz bacarığına və ləyaqətinə qane olmur, təbiətin vermədiyi şeyə yiyələnməyə çalışır.

Priz dərhal Casperə verildi. Casper kaporu aldıqda, kvartirmeyster ona yaxınlaşdı öz bəxtəvər rəqibini qələbə münasibətilə dostcasına təbrik etdi və sonra dedi:

– Mənə baxın, əzizim, axı bu kapor sizin nəyinizə lazımdır, bundan nə yelkən, nə də ki, fluger qayıra bilməzsiniz. Şirin Su, mənə elə gəlir ki, bu kaporun müqabilində sizə çoxlu pul versələr razı qalar-sınız, doğrudurmu? Hə, nə deyirsiniz?

Şadlığında gözləri parıldayan Casper:

– Onun qiyməti yoxdur, poruçik! – dedi. – “Qaçğan” üçün əlli yeni yelkən almaqdansa bu kaporu udmaq daha yaxşıdır!

– Yaxşı, yaxşı, əzizim! Görürəm kapor sizin aqlınızı lap başınızdan çıxarmışdır. Bu oyuncaq şeyi üçün sizə hətta yarım gineya¹ verməyə hazırım, çünki istəmirəm ki, bu kapor sizin gəminizin kayutlarının birində qalıb tozlansın və hər hansı bir xanımın başının yaraşığı olsun.

Casper bilmirdi ki, kvartirmeyster kaporun əsil qiymətinin yalnız yarısını təklif edir. O, kvartirmeysterin təklifini laqeydliklə dinlədikdən sonra başı ilə rədd cavabı verdi və xanımların oturduqları skam-yaya yaxınlaşdı. Onun buraya yaxınlaşması hətta kənardan hiss edilən həyəcana səbəb oldu, çünki burada oturan zabıt arvadlarından hər biri ədəbli Casperdən bu hədiyyəni almağa ümid edirdi. Casper:

– Mabel! – dedi. – Bu priz sizin üçündür, ancaq bu şərtlə ki...

Mabel cəsarətsizliyini boğaraq gənci ürəkləndirmək üçün:

– Bəs o hansı şərtidir, Casper? – deyə soruşdu.

Onların hər ikisi elə qızardı ki, az qala öz hisslərini bürüzə vermişdilər.

– Bu şərtlə ki, bu priz azacıq da olsa xoşunuza gəlsin, çünki prizi sizə bağışlamaq istəyən adamın bunu ümid etməyə haqqı yoxdur ki, onun hədiyyəsi qəbul ediləcəkdir.

– Mən onu qəbul edirəm, Casper! Qoy bu hədiyyə birlikdə üz-üzə gəldiyimiz təhlükələri mənə xatırlatsın, göstərdiyiniz qayğıni mənə xatırlatsın; bu qayğı üçün sizə və Ləpirçiyə son dərəcə minnətdaram.

Bələdçi:

– Məni çıxın, – dedi, – məni çıxın! Uğurlu güllə atmaq şərəfi Casperə məxsusdur, bu hədiyyə də onundur. Növbə başqa bir dəfə kvartirmeysterə çatanda mənə də çatar; bu adam deyəsən bizim oğlanın müvəffəqiyyətinə paxıllıq edir. Bir də mən heç başa düş bilmirəm, kvartirmeyster kaporu nə üçün almaq istəyir, axı onun arvadı yoxdur!

– Bəs Casperin arvadı var? Bəs sən özün də evlisenmi? Bəlkə bu kapor mənə ona görə lazımdır ki, yeni arvad alım, ya da katora baxanda rəhmətlik arvadlarımı yadıma salım və ya ümumiyyətlə, yeri gələndə gözəl bir qadın tayfasına öz hörmətimi bildirim; bəlkə də kapor mənə başqa bir məqsəd üçün lazımdır.

– Nə olar ki, bu mümkün olan işdir! Mən belə şeylərdə tamamilə təcrübəsiz adamam, buna görə də sizinlə mübahisə etmərəm. Yaxşısı budur siz bu barədə serjantın qızı Mabel ilə danışın... Hə, Casper burada daha bizlik bir iş yoxdur, ancaq gəl qalaq, görək o biri uşaqlar necə nişan vuracaqlar.

Ləpirçi yoldaşı ilə kənara çəkildi; öyləncə yenidən başlandı. Lakin hədəfə atəş açmaq xanımları daha maraqlandırmırdı, çünki onlar yalnız kapor haqqında fikirləşirdilər. Kapor öldən-ələ keçirdi. Hamı onun bahalı ipək parçasına baxır, onun naxışlarını tənqid edir, belə bir gözəl baş geyiminə kiçik zabıt qızının layiq olub-olmaması məsələsinə təşəxxüslə müzakirə edirdi. Kapitan arvadı soruşdu:

– Mabel, bəlkə siz bir vaxt bu şeyi satmaq istədiniz? Mənə elə gəlir ki, siz kaporu geyməyəcəksiniz.

– Bəlkə də geyməyəcəyəm, xanım, – deyə Mabel cavab verdi, – ancaq onu əlimdən vermək fikrində deyiləm.

¹ Gineya – qədim ingilis qızıl pulu

– Mənim əzizim, əlbəttə, serjant Dunqam sizi məcbur etməz ki, öz əyin şeylərinizi satasınız; ancaq sizə deməliyəm ki, geyilməli olmayan şeyi qoruyub saxlamaq mənasızdır. Bu çox qəşəng şeydir, buna görə də onun əbəz yerə zay olmasına adamın heyifi gəlir.

– Yox, xanım, sizi inandırırım ki, bu şey məndə qalsay zay olmaz. Mən onu ömürlük qoruyub saxlayacağam.

– Özünüz bilərsiniz, əzizim! Siz yaşda olan qızlar çox zaman özlərinin xeyrini bilmirlər. Ancaq yadda saxlayın ki, kaporu bircə dəfə başınıza qoysanız, mən onu daha almaram.

– Mən bunu həmişə yadımda saxlamam, xanım, – deyərək Mabel çox mülayim cavab verdi, halbuki, onun gözləri brilyant kimi parlıdayır, yanaqları isə qıpırmızı olmuşdu. Kaporun başına olub-olmadığını yoxlayırmış kimi onu geydi və bir dəqiqədən sonra başından götürdü.

Yarışın sonu maraqlı olmadı. Zabitlər dağılıb getdilər, onlardan sonra isə xanımlar və bütün qalan tamaşaçılar da meydanı tərk etdilər. Mabel gölün xırda daşlarla dolu olan sahilə geri qayırdı.

Burada Ləpirçiyə rast gəldi. Ləpirçi az əvvəl hədəfə güllə atdığı tüfəngini də aparırdı. Üzündə həmişəki təmkinlik hiss edilmirdi. Baxışı həyəcanlı və qəmgin idi. Qarşı tərəfdə göz işlədikcə uzanan gölün gözəlliyi haqqında bir neçə qırıq söz dedikdən sonra Ləpirçi birdən:

– Mabel, – dedi, – bilməlisiniz ki, Casper özünü o qədər də zəhmətə salmadan bu kaporu sizin üçün udmuşdur.

– Casper kaporu haqlı olaraq almışdır, Ləpirçi!

– Əlbəttə, əlbəttə, onun gülləsi kartofu deşib keçdi, özü də heç kəs kartofu belə vura bilmədi, halbuki, bəziləri bunu Casperdən daha yaxşı edə bildilər.

– Ancaq heç kəs bunu Casperdən yaxşı edə bilmədi! – deyərək Mabel iftixarla cavab verdi, lakin bu sözləri fərəhlə və iftixarla deyərək bələdəcinin qəlbinə toxunduğunu hiss edərək dediyinə dərhal peşman oldu.

– Düzdür, düzdür, Mabel, heç kəs bunu Casperdən yaxşı edə bilmədi. Ancaq təbiətin mənə vermiş olduğunu gizlətməyin nə mənası var? Bəli-bəli, heç kəs o meydana Casperdən zirik çıxmadı, lakin kimin daha mahir olduğunu özünüz bax burada görürsünüz. Başımızın üstündə uçan qağayıları görürsünüzmü?

– Görürəm, Ləpirçi. Onlar o qədər çoxdur ki, görməmək olmaz.

– Görürsünüzmü, onlar bir-birinin qabağından necə keçirlər? – deyərək Ləpirçi əlavə etdi və çaxmağını ayağa çəkib tüfəngini qaldırdı. – O ikisini deyirəm, ikisini! İndi baxın...

Ləpirçi bir istiqamətdə, lakin bir-birindən bir neçə sajen aralı ucan iki quşu cəld nişan aldı. Güllə açıldı və quşların hər ikisi vuruldu. Qağayılar hələ gölə düşməmiş, Ləpirçi tüfəngini yerə qoydu və həmişəki kimi yenə səssizcə güldü. İndi onun üzündə bayaqkı kədər-dən heç bir əsər-ələmət qalmamışdı.

– Bu az iş deyildir, Mabel, bu az iş deyildir, ancaq mənim kaporum da yoxdur ki, onu sizə bağışlayım. Casperin özündən soruşarsınız. O, sizə olub-keçəni danışar, çünki bütün Amerikada Casper kimi düzürəkli və doğru danışan ikinci bir adam tapılmaz.

– Deməli, Casper bu prizi öz gücünə udmamışdır, eləmi?

– Yox, mən belə demək istəmərdim! O, bacardığını eləmişdir, özü də yaxşı eləmişdir. Torpaqdan daha çox suya alışımsız olan adamların ən mahiri Casperdir. İstər torpaqda, istərsə də suda Casperə bel bağlayıb arxayın olmaq olar. Ancaq Mabel, bu mənim öz təqdirimdir ki, kapor mənə qismət olmadı. Hərçənd bunun əhəmiyyəti yoxdur... Ona görə əhəmiyyəti yoxdur ki, kapor kimə layiqdirsə ona da qismət olmuşdur.

– Deyəsən, sizi başa düşürəm, Ləpirçi – deyərək Mabel istər-istəməz qızardı. – Bu hədiyyə həm sizindir, həm də Casperin!

– Belə hesab etsək, onda Casperin bəresində haqsızlıq etmiş olarıq. Casper bu baş geyimini udmuşdur və haqqı var idi ki, onu bağışlasın. Ancaq əmin ola bilərsiniz ki, Mabel, kaporu mən udsaydım, yenə də sizin olardı.

– Bunu mən yaddan çıxarmayacağam, Ləpirçi, özü də çalışacağam ki, bu yazıq quşları vurmaqla göstərdiyiniz məharətdən hamı xəbər tutsun.

– Nə üçün, Mabel? Göldə su olduğunu, göydə isə günəş olduğunu demək yersiz bir şey olduğu kimi, mənim də sərrast atıcı olduğumu bu sərhəd rayonunda başqalarına danışmaq yersizdir. Onsuz da bu, hər kəsə məlumdur. Bu barədə deyəcəyiniz sözlər havayı olardı.

– Deməli, siz zənn edirsiniz ki, Casper sizin belə yaxşılıq etmək fikrində olduğunuzu bildiyi halda ədəbsizlik etmişdir, doğrudurmu? – deyərək Mabel cavab verdi və gözlərində parlayan od təcridlə sönməyə başladı. İndi o, üzdən çox dalğın görünürdü.

– Mən belə demirəm və bu fikirdən də tamamilə uzağam. Biz öz arzumuza çatmaq istəyəndə pis niyyətləri fikrimizə gətirmirik. Casper çox yaxşı bilirdi ki, mən bir güllə ilə indi bu iki quşu vurduğum kimi iki kartofu da vura bilərəm. Casper bunu da bilirdi ki, sərhəd rayonunda bunu məndən başqa heç kəs edə bilməz. Ancaq kapor və onu bağışlamaq ümidi Casperin gözüne pərdə çəkmişdi. Həmin dəqiqədə bu oğlan əsla gücü çatmayan bir işdən yapışmağı qət etmişdi. Yox, Casper elə bir əməlin yiyəsi deyildir ki, ona namussuz adam desinlər. Casper Şirin Suya etibar etməmək də günahdır. Bütün cavanlar istəyirlər ki, gözəl–göyçək qızların xoşuna gəlsinlər.

Mabel mənasını dərk edə bilmədiyi həyəcanını yatırımağa cəhd edərək:

– Çalşaram ki, hər ikinizin mənim kimi yazıq bir qıza etdiyiniz yaxşılıqlardan savayı hər şeyi unudum, – dedi. – Sözümə inanın, Ləpirçi, sizin Casperlə birlikdə mənə ediyiniz yaxşılıqları heç vaxt yaddan çıxarmayacağam və çox şadam ki, fikrimi çəkdiyinizi bir daha sübut etdiniz. Salamət qalmağıma və ya əsir düşməməyimə görə sizə minnətdar olduğum üçün alın bu gülmüş sancağı məndən yadigar saxlayın.

Ovçu sancağı əlində tutaraq təəccüblə soruşdu:

– Bu mənim nəyimə lazımdır, Mabel? Mən yaxşı maral dərisindən olan gön kəmərlərdən savayı heç bir şey işlətmirəm. Bu çox qəşəng şeydir, ancaq sizə daha çox yararlar.

– Bu sancağı yaxanıza sancın, yaxşı olar. Unutmayın ki, Ləpirçi, bu sancaq aramızdakı dostluğun rəhni olaraq və sizə də xatırladılar ki, heç zaman nə sizi, nə də sizin yaxşılıqlarınızı unutmayacağam.

Mabel gülümsəyib Ləpirçidən ayrıldı, sahil ilə cəld getməyə başladı və az sonra qala hasarının arxasında gözdən itdi.

ON İKİNCİ FƏSİL

Bundan bir neçə saat sonra Mabel çayın və gölün yaxınlığından yüksələn bürcdə dayanaraq dərin fikrə getmişdi. Sakit bir axşam idi. Hava küləksiz olduğuna görə, Min Adaya göndərməli olan dəstənin bu gecə yola salınıb–salınmaması hələ qət edilməmişdi. Azuqa, silah və sürsat sahile götürülmüşdü; Mabelin şeylərini də buraya gətirmişdilər. Kutterə minib getməli olan adamlar vaxtın

yetişməsinə gözləyərək sahilə hələ də gəzişirdilər, gəminin səfərə çıxmasına hazırlıq görülməsi o qədər də nəzərə çarpmırdı. Casper “Qaçğan”ı körfəzdən çıxarmış və bir qədər yuxarıda, suyun axarında saxlamışdı ki, lazım gəldikdə dərhal çayı üzüb kəçməyə hazır olsun.

Səhəri şənlik və qələbəlikdən sonra indiki sakitlik təbiətin gözəl mənzərəsilə və Mabelin əhvalı ilə homahong idi.

Mabel öz ətrafında gördüyü hər bir şeydən fərəhlənin və təsəlli tapırdı; meşələrin sükutunda və gölün hərəkətsizliyində duyulan gözəllik bu yerlərin mənzərəsinə əzəmət verirdi. Mabel süurunda hakim olan səhər vərdişlərinin zəifləməyə başladığını indi birinci dəfə hiss etdi. O, zənn etməyə başlamışdı ki, bu yeni mühitdə səhər mühitindən daha xoş güzəran keçirə bilər.

Mabel lap yaxında, öz qulağının dibində birdən Kapın gümrah səsinə eşidərkən diksindi:

– Günün batması nə gözəldir, Mabel! Bu, əlbəttə şirin su adamları üçün gözəldir, okeanda isə qürubun mənzərəsinə yəqin ki, heç kəs tamaşa etməzdi.

– Sahildə və dənizdə, bu göldə də, okeanda da, təbiət, məgər cyni dərəcədə gözəl deyil? Əziz dayıcan, günəş məgər hər yeri bir cür işıqlandırır?

– Bu qız bunların hamısını anacığının kitablarında oxumuşdur! Ancaq mən elə bilirəm ki, serjant birinci səfərə çıxarkən kitab kimi gərəksiz şeyləri öz arabasına yükləməmişdir. Məgər təbiət hər yerdə bir deyilmi? Olmaya sən elə hesab edirsən ki, əsgərin təbiətilə dənizçinin təbiəti birdir? Gərək ki, sənin qohumlarından əsgər olanı da var, dənizçi olanı da. Buna görə də sən bu suallara cavab verə bilədin.

– Axı dayıcan, mən insan təbiətindən danışırım...

– Mən də, qızım. Mən dənizçinin təbiətindən və əlli beşinci polkdakı qoçaqların, o cümlədən də sənin atanın təbiətindən danışırım. Məsələn, bax, bu gün onlar atışma yarışına çıxmışdılar, yəni hədəf vurmaqda bir–birilə bəhsə girişmişdilər. Amma dənizdəki atışma hara, bu hara! Atışma dənizdə olsaydı, azı yarım mil uzaqda olan hədəfə gəminin qumbaralar doldurulmuş bütün toplarından birgə atəş açılardı! Əgər gəmiyə heç kəsin ağına gəlməyən şeylər sırasında kartof da getirilsəydi, o, gəmi əspazının qazanında öz yerini tapardı. Mabel, əsgərlik, əlbəttə, şərəfli işdir, ancaq bu qalalarda

olan hər cür boş şeylər və axmaq hərəkətlər təcrübəli gözədən, iş bilən adamın gözündən yayınmaz. Bu xırdaca göl haqqında mənim fikrim də sənə məlumdur: mənim nəzərimdə bu Ontario vur-tut şirin su ilə dolu bir çölləkdir. Əgər okeanla göl arasında olan fərq bilmək istəyirsənsə, Mabel, nəzər salsan onu dərhal görə bilərsən. Bax deyirlər ki, bu saat burada sakitlikdir, külək yoxdur, ancaq mən elə zənn etmirəm ki, sizin çaylarda olan belə küləksizlik dəniz kənarındakı küləksizliyə oxşasın.

– Hava tamamilə sakitdir, dayıcan. Hətta meşədə yarpaqlar da tərənmir...

– Yarpaqlar! Axı yarpaqlar nə olan şeydir? Dənizdə yarpaq yoxdur. Küləyin əsla əsməməsinin nə olduğunu, əgər havanın doğrudan da əsla tərənmediyini bilmək istəyirsənsə, şamın vasitəsilə təcrübə edə bilərsən: əgər şamın alovu titrəmirsə, deməli, doğrudan da külək yoxdur. Əgər sən havası ağır olan və adamın çətinliklə nəfəs aldığı yerlərdə olsaydın, zənn edərdin ki, buralarda külək əsmir. Küləksiz yerlərdə hava xeyli aşağı enir. Deyirəm bu suya bax. O lap laldır! Elə bil ki, sərnəcə tökülmüş süddür. Okeanda isə havanın nə qədər sakit olmasından asılı olmayaraq su heç vaxt hərəkətsiz olmur.

– Kap dayı, doğrudanmı okeanın suyu həmişə hərəkətdə olur? Hətta külək əsməyəndəmi?

– Əlbəttə! Bütün canlılar kimi okean da nəfəs alır, şairlərin dedikləri kimi, okeanın köksü həmişə qalxıb-düşür. Heç kəs okeanı bu göl kimi sakit görməmişdir. Okean elə hey qalxıb enir, elə bil ki, onun da ağı ciyərləri vardır.

– Axı bu gölün özü də heç sakit deyildir: sahilə yaxın yerlərində gölün hərəkəti hiss olunur, hətta dalğaların şappıltı ilə daşlara dəyməsinin səsi eşidilir.

– Bütün bunlar heç də xoşuma gəlməyən bir poeziyadır. Sənə qalsa suyun köpüklənməsini fırtına adlandırsan, gəmi göyartəsinin yuyulmasını görəndə isə deyərsən ki, su dalğalanıb özünü sahilə çıxır. Xırdaca qayıq linkora nə qədər oxşayırsa, Ontario da Atlantik okeanına bir o qədər oxşayır. Mən bununla heç də Casperə gözəndən salmaq istəmirəm, yox, mən bu fikirdə deyiləm, ancaq Casper əsil adam olmaq istəyirsə, görək təhsil alsın.

Mabel saçını düzəldərək soruşdu:

– Deməli, siz güman edirsiniz ki, Casper nadandır, doğrudurmu? Mənə elə gəlir ki, Casper özü rütbədə olan başqa adamlardan daha biliklidir. Casper az kitab oxumuşdur, çünki bu yerlərdə kitab azdır, lakin mən bilən öz yaşına görə çox görüb-götürmüşdür.

– Casper nadandır, o da bu suda üzənlərin hamısı kimi nadandır! Casper sadə knop¹ düzəldə bilir, buna mənim sözüm yoxdur, ancaq kanat stoporu² düzəltmək əsla onun əlindən gəlməz. Bunlar bir yana, Mabel, hər ikimiz Casperə və Ləpirçiyə minnətdarıq, buna görə də mən çox istərdim ki, onların bu yaxşılığının əvəzini çıxım. Bu dünyada yaxşılıq itirməkdən daha pis bir şey yoxdur.

– Siz haqlısınız, dayıcan! Bu mərd insanların bizə etdikləri bütün yaxşılığın qədrini necə bildiyimizi göstərmək üçün görək əlimizdən gələni əsirgəməyək.

– Elə sən də rəhmətlik anan kimi danışsın, bu işə Kap familiyası üçün şərəfdir. Mən bir şey fikirləşib hazırlamışam, yəqin ki, o hamının üreyinə yatacaqdır: özüm də istəyirəm ki, göldə etdiyimiz kiçik səyahətdən qayıtdıqdan sonra onlara öz təklifimi verim.

– Bu çox yaxşı olar, əziz dayıcan! Nə etmək istədiyinizi mənə də deyə bilərsinizmi?

– Bu sirri səndən gizlətməyi lazım bilmirəm, Mabel, ancaq bu bərədə görək atana deməyərsən, çünki sənin atan köhnə fikirli adamdır, bizə mane ola bilər. Nə Casper, nə də onun dostu Ləpirçi bu yerlərdə heç bir şeyin yiyəsi ola bilməz, onların axırı bir yana çıxmaz, buna görə də mən onları dəniz sahilinə aparmaq, sonra da onlara birlikdə açıq dənizə çıxmaq fikrinə düşmüşəm. İki həftədən sonra Casper dəniz səfərinə çıxar, bir il dənizdə olduqdan sonra isə adam olar. O ki qaldı Ləpirçiyə, əlbəttə, ona görək daha çox vaxt sərf edilsin, hətta mən elə bilirəm ki, Ləpirçidən heç zaman matros olmaz. Ancaq ondan yaxşı növbətçi olar, çünki gözləri çox yaxşı görür.

– Siz də elə bilirsiniz ki, onlar sizin təklifinizlə razı olurlar, dayıcan? – deyə Mabel təbəssümlə soruşdu.

– Niyə razı olmazlar, axmaq deyillər ha. Hansı ağıllı adam istəməz ki, böyük mənəb sahibi olsun! Casperə doğru yola salsam, hökmən özünü oda-suya vurub briq komandiri rütbəsinə nail olar!

¹ Knop – gəmi iplərinin ucuna tifiqlənmiş ipliklə xüsusi qayda ilə hörülən düyün

² Kanat stoporu – (həm daimi, həm də soyyar ola bilər) lövbör kanatından müxtəlif işlərdə istifadə edilərkən bu kanatı yerində saxlayır.

– Axı bunun Casperə nə isti-soyuqluğu var, öziz dayı? Briqinmi, yoxsa başqa bir adi gəmininmi komandiri olmağın nə fərqi varmış?

– Hay-hay, Maqni! Heç özün də bilmirsən ki, nə danışarsan. Sən bunu mənə həvalə et, mən işləri necə lazımsa düzəldərəm... Budur, Ləpirçinin özü də gəlir! Onların haqqındakı fikrimi ona bir balaca bildirirəm.

Kap başı ilə işarə edib səsini kəsdi. Ləpirçi onlara yaxınlaşdı; o üzdən narahət və pört görünürdü, elə bil bu adamlar tərəfindən necə qarşılanacağını bilmirdi.

Bələdçi onlara lap yaxınlaşaraq:

– Qohumların arasında yad adamın olması onların kefini pozmazmı? – deyər soruşdu.

Kap buna etiraz edərək:

– Bizim üçün yad deyilsiniz, mister Ləpirçi, – dedi, – heç kəsə sizin kimi məhraban görməmişik. Elə indicə sizdən danışdıq, dostlar yaxın adamdan söhbət salarkən onların nə barədə danışdığını bilmək çətin olmaz.

– Düzdür, düzdür. Hər adamın öz düşmənləri vardır, mənim də düşmənlərim var; ancaq mister Kap, nə sizi, nə də gözəl Mabeli özümə düşmən bilmirəm. Amma minqlər haqqında bunu deyər bilmərəm. Ancaq onların da mənə nifrət etməsinə elə bir səbəb yoxdur.

– Mən buna inanıram, Ləpirçi, çünki sizin haqq tərəfdarı olduğunuz və ürəyiaçlıqlığınız mənə valeh edir. Bilirsinizmi ki, bu düşmənlərdən, bu minqlərdən yaxanızı qurtarmaq üçün yol vardır? Əgər istəsəniz, mən bu yolu sizə həvəslə göstərəm, əvəzində də sizdən heç bir şey istəməyəm.

– İstəmirəm ki, düşmənlərim olsun, Duzlu Su (Ləpirçi qalaya gələn hindilərin dənizçiyə verdiyi ləqəblə Kapa qeyri-şüuri olaraq müraciət etdi). İstəmirəm ki, düşmənlərim olsun, özüm də minqlərlə və fransızlarla razılığa gəlib tomahavqımı torpaqda basdırmağa¹ hazırım. Ancaq siz özünüz də bilirsiniz ki, düşmənçilik və ədavət hissini ürəklərdən qoparmağa bizim kimilər acizdirlər.

– Dostum, Ləpirçi, biz kiçik səfərdən qayıdandan sonra da lövbərinizi qaldırıb mənimlə birlikdə dəniz sahilinə yola düşərsiniz.

¹ Şimali Amerika hindilərinin obrazlı danışığında bəzişiq etmək deməkdir.

Orada nə hindilərin sizə verdikləri hərbi ləqəbi eşidərsiniz, nə də onların güllələri sizə gəlib çatar.

– Mən orada nə edəcəyəm? Olmaya sizin şəhərlərinizdə ova çıxacağam? Bazardan gələn və ya bazara gedən adamların izi iləmi gedəcəyəm? İtləri və toyuqları tutmaq üçün pusqularını düzəldəcəyəm? Mister Kap, əgər mənə meşələrimin kölgəsindən ayırub isti günəşin yandırdığı yerlərdə yaşamağa vadar etmək istəyirsinizsə, onda mənə xoşbəxt olmağımı istəmirsiniz.

– Mən heç də sizi köndlərdə qoymaq fikrində deyiləm, Ləpirçi; sizi açıq dənizə buraxmaq lazımdır: insan yalnız orada azad nəfəs ala bilər.

– Bəs Mabel nə fikirdədir: həyatımda belə bir dəyişiklik nə nəticə verərdi? Mabel bilir ki, hər kəsin öz təbiəti vardır, onu öz bacarıq və qabiliyyətinin tələb etmədiyi şəkildə dəyişdirmək işə faydasızdır. Mən ovçuyam, kəşfiyyatçıyam, bələdçiyəm, Duzlu Su. Mən öz bacarıq və qabiliyyətimin tələb etmədiyi işdən yapışmamalıyam... Mən haqlıyamı, Mabel? Yoxsa siz də bütün qadınlar kimi belə məsələlərə barmaqarası baxırsınız və istəyirsiniz ki, mən öz təbiətimə dəyişdirim?

– Siz öz təbiətinizi dəyişdirməyin, Ləpirçi! – deyər Mabel dostcasına səmimiyyətlə cavab verdi, onun bu səmimiliyi ovçuya böyük təsir bağışladı. – Mənərim dayım dənizə nə qədər çox hörmət bəsləyə də, məskəninizi dəyişdirmək sizin üçün nə qədər sərfəli olsa da, hər halda mən istəməzdim ki, meşə ovçularının ən yaxşısı və necibi olan bir adam admiral olsun. İndiyədək necə olmuşsunuzsa, bundan sonra da elə olun!

– Siz bunu eşidirsinizmi, Duzlu Su! Eşidirsinizmi, serjantın qızı nə deyir? Bu onun ürək sözüdür. Siz onun üzünə baxın: o, öz sözünü yalnız fikirləşdikdən sonra deyər. Nə qədər ki, Mabel mənərim indiki vəziyyətimdən razıdır, mən öz təbiətimin əleyhinə çıxmaram və indiyədək necə olmuşamsa, bundan sonra da elə olacağam. Burada, qalada, əlbəttə, mən faydasız görünə bilərəm; ancaq biz Min Adaya gedib çatandan sonra ümidvaram ki, adamın bel bağlaya bildiyi yaxşı tüfəngin necə kara gəldiyini sübut etmək üçün fürsət çox olacaqdır.

– Açıq deməliyəm ki, səfərimizin məqsədinin nədən ibarət olduğunu bilmək istərdim. Yeznəmdən bir şey öyrənmək çox çətindir. Bu barədə sənə bir şey məlumdurmu, Mabel?

– Yox dayıcan. Atamın xidmət işləri barəsində ondan bir şey soruşmağa cürətım çatmazdı, mən soruşsaydım da atam deyərdi ki, qadınlar belə işlərə qarışmamalıdırlar. Ancaq ona bilirəm ki, bir aylığa gedəcəyik, özü də səmt külləyi əsəndə yola düşəcəyik.

– Bu barədə Ləpirçinin sözü varmı? Ləpirçi bu barədə bildiyini desə məni çox razı salardı, yoxsa özüm qoca dənizçi olduğum halda, nə üçün və haraya gedəcəyimizi bilməyəndə nigaran qalırım.

– Səfərimizin məqsədi və son mənzili haqqında danışmaq qamizonda qadağan edilmiş olsa da, deməliyəm ki, bu böyük bir sırr deyildir, Duzlu Su. Bundan başqa, tezliklə yola düşəcəyik, buna görə də görə siz də səfərimizin məqsədini biləsiniz! Mənə elə gəlir ki, mister Kap, Min Ada deyilən bir yer olduğunu eşitmişiniz?

– Eşitmişəm, lakin güman edirəm ki, bu Min Ada okeanlarda olan əsil adalardan deyildir, həm də orada birdən-birə min ada ola bilməz. Düzünü deyin, gedəcəyimiz yerdə cəmi iki-üç ada olarmı?

– Mənim gözlərim pis görmür, Duzlu Su, ancaq mən dəfəllərə həmin adaları saymağa çalışmışamsa da, sayıb qurtara bilməmişəm.

– Hm! Mən elə adamlar görmüşəm ki, ancaq müəyyən bir rəqəmə qədər saya bilirdilər, – deyə qoca dənizçi kinayə ilə cavab verdi. – Sizin quru quşların sahilə uçub gələndə yatmaq yerlərini də tanıya bilmirlər. Çox olmuşdur ki, mən sahili, hətta evləri və kilsələri gördüyüm halda, gəmidəki səmişnlər sudan başqa heç bir şey görə bilməmişlər. Ancaq bunu başa düşə bilirəm ki, şirin suda üzərəkən sahili əsla görməmək necə ola bilər! Məncə bu mümkün olan iş deyildir!

– Mister Kap, bizim göllərə belə olsaydınız, belə deməzdiniz. Hələ Min Adaya çatmamış bu barədə öz fikrinizi dəyişdirməli olacaqsınız və bu əlçatmayan yerlərin necə təbiəti olduğunu görəcəksiniz.

– Mən açıq deyirəm ki, bütün bu diyarda, hətta bircə xalis ada olduğuna inana bilmirəm.

– Sizə yüzlərlə belə adalar göstərərik, – bunlar min olmasa da hər halda gözün görə bildiyi və dilin saya bildiyi qəddərdir.

– O hansı adalardandır?

– Onlar hər tərəfdən su ilə əhatə olunan torpaqdır.

– Bunu bilirəm, axı o necə torpaqdır, onları əhatə edən suyun özü necədir? Əminəm ki, onlara diqqətlə baxdıqda yalnız yarım-

dalar və burunlar görmək olar. Bunlar keçər gedər, deyin görüm bu dəniz səyahətindən məqsəd nədir?

– Serjantın qohumu olduğunuz üçün sizə və serjantın qızına bir az məlumat verə bilərəm. Mister Kap, donanmada çox xidmət etmişiniz, yəqin ki, Frontenak limanı haqqında eşitmiş olarsınız?

– Bunu kim eşitməmişdir! Doğrudur, mən bu limana çıxmamışam, ancaq onun yaxınlığından üzüb keçmişəm.

– Deməli, siz tanıdığınız bir ölkədə olacaqsınız... Ancaq başa düşə bilmirəm, siz okeandan həmin limana necə gəlib çıxa bilmisiniz?.. Bunda işim yoxdur, bilməyiniz pis olmaz ki, Ontario kimi böyük olan Eri¹ gölündən başlayaraq iri göllər qərbdə silsilə kimi düzülüşdür. Su Eri gölündən çıxaraq kiçik dağa çatır və oradan gurultu ilə tökülür...

– Bu necə ola bilər?

– Burada nə çətin iş var ki, mister Kap? – deyə Ləpirçi gülüb cavab verdi. – Əgər desəydim ki, su dağa axır, onda mənasız söz demiş olardım; ancaq suyun dağdan axması... yəni mən demək istəyirəm şirin suyun dağdan axması elə bir şeydir ki, buna heç kəs şübhə edə bilməz.

– Axı siz göldən danışsınız, özü də deyirsiniz ki, bu göl guya dağdan tökülür! Bu heç olan işdirmi?

– Gəlin bu barədə höcətləşməyə; mən gördüyümü görmüşəm. Bütün göllərin suyu Ontariodan keçdikdən sonra ümumi bir çayın yatağı ilə axıb dənizə tökülür; dediyimiz adalar da elə bir dar yerdedir ki, oranı nə göl adlandırmaq olar, nə də çay. Fransız limanı olan Frontenak isə bu adalardan bir az yuxarıdadır: fransızların qalası aşağıda olduğuna görə onlar öz azuqə və sursatlarını çay yolu ilə Frontenaka göndərirlər. Burada silah və sursatı Ontarionun və başqa göllərin sahillərində yaşayan hindilərə paylayır və bununla da onların quldurluq edib qan tökmələrinə və skalp soymalarına şərait yaradır.

– Bizim orada olduğumuz belə dəhşətlərin törədilməsinə mane olarmı? – deyə Mabel soruşdu.

– Bəlkə də olar, bəlkə də yox. Buradakı qamizonun komendantı Lendi fransızların bir neçə çay gəmisini tutmaq üçün Min Adaya

¹ Eri – Kanadanın cənubunda, Ontario oyalotində göldür.

dəstə göndərmişdi. İndiyədək hindilərə döyüş sürsatı aparən belə gəmilərdən ancaq ikisini tutmaq mümkün olmuşdur. Ancaq keçən həftə kəşfiyyatçı buraya elə xəbərlər gətirmişdi ki, mayor həmin avaraların nəfəsini birdəfəlik kəsməyi qət etmişdir. Casper yolu tanıyır, biz də onun himayəsində olacağıq, serjant isə ağıllı adamdır, öz işini yaxşı bilir. Düz deyirəm, serjant zirək olduğu kimi həm də ağıllıdır.

Kap narazı halda:

– Elə bumu? – dedi. – Görülən hazırlıq işlərindən və gəminin səfərə silahlandırılmasından belə başa düşürdüm ki, yəqin qaçaqmalçılarla mübarizəyə gedirik; bu mübarizədə iştirak etməklə halalca pul qazana biləcəyik. Amma burası da var ki, şirin suda qaçaqmal tutmaq üçün mükafat pulu deyəsən bölüşdürülmür, doğrudurmu?

– Nə demək istəyirsən?

– Yəqin ki, kral hamısına özü yiyələnir, düzdürmü?

– Bu barədə heç bir söz deyə bilmərəm, mister Kap. Mən öz güllə və bant payımı götürürəm, qalan şeylərlə mənim işim yoxdur. Yeri gəlmişkən deməliyəm ki, indi görərkən mən də öz təsərrüfatımı qurum...

Ləpirçi bu sözləri deyərək Mabelin üzünə baxmağa cürət etmədi, halbuki dediyi son sözləri Mabelin eşidib eşitmədiyini bilmək və həmin dəqiqədə Mabelin üzündə nə kimi dəyişiklik olduğunu bilmək üçün dünyada bütün var-yoxunu verərdi. Lakin Mabel bu sözlərin əsil mənasından xəbərsiz idi. O, sakitcə üzünü çaya tərəf döndərdi. Çayda, kutterdə vurnuxma başlanmışdı.

Gəminin göyərtəsinə düşən ağır şeyin tappılıtsını eşitdikdə bələdçi dönüb göyərtəyə baxaraq dedi:

– Casper kutteri yola çıxarmaq istəyir. Görünür, bu oğlan küləyin əsməyə başladığını hiss etmişdir və fürsəti əldən vermək istəmir.

Kap istehza ilə:

– Hə, indi dənizçilik sənətini öyrənə bilmək imkanımız olacaqdır, – dedi. – Yaxşı əsgəri tanımaq üçün görərkən ona fikir verəsən: mündirini yuxarıdan aşağıyı, yoxsa aşağıdan yuxarıyı düyməleyir; bunun kimi də əsil dənizçini lövbəri necə qaldırmasından tanımaq olar.

Ləpirçi cavab verdi:

– Bilmirəm, Casper sizin dənizçilərlə müqayisə etmək olarmı, ancaq o qoçaq oğlandır, öz kutterini göldə olsa da bacarıqla idarə edir. Casper Osveço şələləsindən qayıtğı keçirərkən görərkən ki, siz mister Kap, deməmişdiniz ki, Casper fərasətsiz oğlandır.

Kap cavab verməyib qaşqabağını tökdü. Bürcdə duran adamların hamısı kutterin hərəkətinə diqqətlə baxırdı. Ətrafa çökən sükutu heç bir şey pozmurdu. Batmaqda olan günəşin şüaları gölün səthinə düşüb parıldayırdı. “Qaçaqan” çayın ağzından bir yard yuxarıda olan lövbərə doğru dartılırdı. Burada gəmi asanlıqla dönə bilirdi. Ancaq küləyin əsməməsi bu işə mane olurdu; buna görə də avarları işə salmaq lazım gəlirdi. Lövbər qaldırılan kimi, bir vaxtda qaldırılan avarlar dalğaları yarmağa, kutter isə çayın ortasına yaxınlaşmağa başladı. Buraya çatdıqda matroslar əllərini avarlardan çəkildilər, “Qaçaqan” isə çayın axarı ilə getməyə başladı. Beş dəqiqədən sonra gəmi qum saylarını xeyli geridə buraxdı. Buxtanı qoruyan burundan dördüdə bir mil qədər aralanaraq gəmi sahilədən uzaqlaşdı. Çayın bu yerində su iti axmadığına görə kutter dayandı.

Bayaqdan “Qaçaqan”ın yol getməsinə fikir verən Mabel:

– Dayıcan, – dedi, – deyəsən bu gəmi çox yaxşıdır. Ola bilsin ki, siz gəminin yaraqlanmasında və yola salınması qaydasında nöqsanlar olduğunu görürsünüz, ancaq belə şeylərdən mənim başım çıxmır. Buna görə də gəmi mənim xoşuma gəlir.

– Hə, hə, qızım, bu gəmi çayın axarı ilə heç də çəpədən pis getmir. Ancaq mənim kimi qoca dənizçi eynək taxmasa da bu gəminin nöqsanlarını görə bilər.

Həmişə Casper müdafiə etməyə hazır olan Ləpirçi:

– Mən isə, – dedi, – mister Kap, qoca və təcrübəli dənizçilərdən dəfələrlə eşitmişəm ki, “Qaçaqan” sularında üzən ən gözəl gəmilərdən biridir. Bundan mənim başım çıxmasa da, hər halda kutter haqqında öz fikrim vardır; əlbəttə, ola bilər ki, mən səhv edirəm; ancaq deyə bilərəm ki, mister Kap, Casperin öz gəmisini guya səliqəli saxlamadığına məni heç kəs inandıra bilməz.

– Mən demirəm ki, bu kutter çox ağır gedir və çevik deyildir, ancaq onun nöqsanları da vardır, özü də böyük nöqsanları...

– Onun nöqsanları nədir, dayıcan? Əgər Casper bu nöqsanları bilmiş olsaydı yəqin ki, onları çox səylə düzəldərdi.

– Hansı nöqsanları?.. Bunlar əllidən çoxdur... yəni demək istəyirdim ki, yüzdən çoxdur... Özü də çox ciddi səhvlərdir.

– Onları deyin, dayıcan! Ləpirçi öz dostuna çatdırar.

– Nöqsanları göstərimmi? Ulduzları saymaq məhz ona görə heç də asan deyildir ki, onları saymaq qurtarmaz. Nöqsanları göstərmək! Başqa şey istəmirsən? Hə, indi deyin görüm, məhraban bacıqızı, Maqni xanım, gik¹ haqqında nə fikirdəsiniz? Təcrübəsiz gözlərim mənə deyir ki, gik yerindən azı bir fut hündürdədir; daha nə deyim... Vimpel də dolaşq düşmüşdür... Eh, eh... Bu nədir, gəminin külək vuran tərəfindən sezen² marseldən³ asılımsdır, əgər lövbər atılarkən gəminin klyuzunda⁴ paya olduğunu görsəm heç təəccüb etməzəm. Elə nöqsan deyirsən, bu da nöqsan: bir deyil, iki deyil! Hər bir dənizçi bu kutterə öləri nəzər salan kimi onda min nöqsan tapar.

– Bəlkə də dayıcan, dediklərinizin hamısı doğrudur, ancaq yəqin ki, bu nöqsanlardan Casperin xəbəri yoxdur. Ləpirçi, siz bilən, Casperə bu nöqsanlar göstərsən onları düzəldər, eləmi?

– Mabel, qoy Casper öz kutterinin qayğısını özü çəksin, bu onun öz işidir. Onun bütün həyatı da gəmiyə bağlıdır. Mən yəqin bilirəm ki, Frontenak fransızlardan və ya onların dostları olan minqlərdən “Qaçğan”ı heç kəs Casper kimi yaxşı qoruyub saxlaya bilməz. Mister Kap, vimpel dolaşsa və ya gik bir fut yuxarıda olsa nə olar, dünya dağılmaz ki! “Qaçğan” gerek həmişə yaxşı üzsün, özü də lazım gələndə fransızlardan yaxasını qurtara bilsin, əl mətləb də budur. Bu göllərdə Casperdən yaxşı matros tapılmaz.

Kap güzəştə gedirmiş kimi gülümsəyərək tənqiddən əl çək-məyi qət etdi.

Bu zaman kutter gölün axarı ilə hərəkət etməyə başlamışdı: o, gah bu tərəfə, gah da o tərəfə dönürdü. Bu vaxt kliver⁵ qaldırıldı;

¹ Gik – qabaq ucu gəminin dor ağacına söykənən və fırlanan tir. Yelkonin aşağı tərəfi giko çəkilib tanrımlar.

² Sezen – yelkəni bərkitmək üçün yoğun mətil

³ Marsel – marsa-reyaya bağlanan ikinci aşağı düz yelkon; marsa-reya – dor ağacında aşağıdan ikinci köndələn tirdir, onun vasitəsilə marsel yelkəni bərkidilir.

⁴ Klyuz – lövbər ipini və ya şvartovu keçirmək üçün gəminin yan tərəfində olan dəşik

⁵ Kliver – üçbucaq şəkilli, qıyqacı yelkon

gölün səthinin hələ də hərəkətsiz olmasına baxmayaraq sahilədən əsən külək kleveri çox tez qabartdı. Havanın hərəkəti nə qədər zəif olsa da yüngül kutterə öz təsirini göstərirdi, buna görə də bir dəqiqə keçmiş “Qaçğan” suyun axarına köndələn istiqamətdə onu yarı-yara getməyə başladı. Gəmi o qədər yüngül və sakit gedirdi ki, bəzən onun hələ də yerindən tərpənmədiyini zənn etmək olardı. Gəmi çayın ağzından çıxdıqdan sonra qala tikilmiş təpəyə tərəf sürətlə getməyə başladı. Bu vaxt Casper lövbəri atdı.

Kap bunu görürkən öz-özünə:

– Zirikliyinə söz yoxdur, – dedi. – Yaxşı idarə edir. Ancaq görək sükanı sola yox, sağa döndəreydi...

Serjant Dunqam onlara yaxınlaşaraq qaynının sözünü kəsdi:

– Casper zirək oğlandır, – dedi, – buna görə də bu səfərimizdə onun məharətinə çox bel bağlayırıq. Tərpənin gedək... Yola düşməyə cəmi yarım saat qalır. Hazır olan kimi qayığa minib yola düşürük.

Hamı səfərə hazırlaşmağa getdi; boğuş baraban səsi eşidildikdə dərhal hər şey hərəkətə gəldi.

ON ÜÇÜNCÜ FƏSİL

Belə bir kiçik dəstəni yola çalmaq üçün o qədər də böyük hazırlıq işi görmək lazım deyildi. Serjant Dunqamın ixtiyarında olan bu dəstə on əsgərdən və iki kiçik zabıtdən ibarət idi. Ancaq az sonra məlum oldu ki, poruçik Müyr də səfərdə iştirak edəcəkdir, amma könüllü sifətli. Kvartirmeyster vəzifəsi Müyrün səfərə çıxmasına imkan verə bilən bir bəhanə idi. O bu barədə öz roisi ilə danışmaq razılığa gəlmişdi. Bundan əlavə, Ləpirçi ilə Kap da həmin dəstə ilə gedirdilər. Səfərə çıxanlar sırasında Casper və onun tabeliyində olan adamlar da daxilidirlər, onların biri yeniyetmə oğlan idi. Cəmi iyirmi kişi, o cümlədən, on dörd yaşlı bir oğlan uşağı, habelə iki qadın gedirdi; qadınların biri Mabel, o birisi isə bir əsgərin arvadı idi.

Serjant Dunqam öz komandasını böyük qayığa mindirib sahilə qayıtdı ki, rəislərdən axırıncı ömrləri alsın və qayını ilə qızını götürüb gəlsin. Serjant Kap ilə Mabel üçün ayrılmış qayıq Kapa göstərdikdən sonra Lendi danışmaqdan ötrü yuxarıya qalxdı. Mayor bürcdə dayanmışdı.

Mabel qayığa minən zaman qaş qaralmışdı. Səmişinlər qayığa birbaşa sahiləndən minirdilər, çünki sahilə döyəcəyənlər dalğalar yox idi, su gölmədəki kimi tamamilə sakit idi. Qayıq sahiləndən ayrıldıqda Mabel belə bir böyük göldə olduğunu güclə hiss etdi. Bir necə dəfə avar çəkildi, qayıq isə özünü kutterə çatdırıb ona yan aldı.

Casper öz səmişinlərini qarşılıdı; "Qaçğan"ın göyörtəsi suyun səthindən cəmi iki-üç fut hündür olduğuna görə qayıqdan gəmiyə minmək çətin deyildi. Bir gənc Mabeli və əsgər arvadını gəmidə onlar üçün ayrılan yerə apardı.

Mabel çox rahat və səliqə ilə döşənmiş olan öz kayutunu nəzərdən keçirərkən yəqin etdi ki, Casper burada məhz onun üçün, Mabel üçün belə rahatlıq yaratmışdır. Qız bunu dərk edərkən çox razı qaldı. Az sonra yenidən göyörtəyə qalxdı. Burada hər tərəfdə vurnuxma nəzərə çarpırdı. Adamlar öz şey-şüylerini götürüb yərbəyer olurdular, lakin onlar intizama alışdıqları üçün az sonra hər şey öz yerini tapdı. Kutterdə başlanan sükutun özündə də əzəmət duyulurdu. Gəminin səmişinlərini gözləyən macərələr haqqında hər kəs bilaixtiyar fikirləşməyə başlamışdı, çünki belə hadisələr yaxşı nəticə verməyə bilərdi.

Sahildəki şeylər qaranlıq pərdəsinə bürünməyə başlamışdı. Az sonra göydə ulduzlar bir-bir çıxıb sayırışmağa başladı. Mabel göyörtədə oturmuşdu. Burada təskinlik tapmış olsa da hər halda ürəyi sakit deyildi. Ləpirçi onun yanında dayanıb həmişəki kimi öz uzun tufənginə söykənmişdi. Havanın xeyli qaralması adamların üzünü yaxşı görməyə mane olurdu, bununla belə Mabelə elə gəldi ki, Ləpirçi çox fikirlidir. O dedi:

– Ləpirçi, siz belə səfərlərdə çox olmusunuz, ancaq bizimlə gedən adamların səssiz-səmirsiz və bir qədər də narahat olmaları mənə təəccübləndirir.

– Siz buna ona görə təəccüb edirsiniz ki, hindilərlə müharibə etməyin nə olduğunu bilmirsiniz. Bizim milis əsgərləri ancaq dil pəhləvanıdır, iş gələndə isə aciz olurlar; ancaq minqlərlə tez-tez üz-üzə gəlmiş əsgər başa düşür ki, belə şəraitdə adam gerək dilini saxlaya bilsin, bunun çox faydası vardır. Məsələrdə səssiz-səmirsiz olan qoşunun gücü iki qat artıq olur, boşboğazlıq edən qoşun isə bundan iki qat zəif olur. Əgər insanın bütün gücü dilində olsaydı, arabalarda gedən qadınlar həmişə qələbə çalardılar.

– Biz ki, ordu deyilik, özümüz də meşədə deyilik. "Qaçğan"da olduğumuz halda minqlərdən qorxumuz varmı?

– Siz Casperdən soruşun, desin: bu kutterə komandanlıq etmək nə üçün ona tapşırılmışdır. O, sizin sualınıza cavab verər. Minqlərin necə məxluq olduğunu bilməyən və ya onlara bələd olduğu halda öz təcrübəsini unudan adam minqlərlə üz-üzə gəlmək təhlükəsindən uzaq ola bilməz. Yenə deyirəm, Casperdən soruşun, görün necə olmuşdur ki, o, bu gəminin komandiri olmuşdur...

– Bəs Casper necə komandir olmuşdur? – deyərək Mabel cəld soruşdu; onun sözlərində hiss edilən rəğbət və məhrəbanlıq onun sadə dil səhbət yoldaşını sevindirdi, çünki başqasının xeyrinə bir söz demək Ləpirçinin çox xoşuna gəlirdi. – Casper yaşda olan bir adamın belə rütbəyə çatması çox şərəfli işdir.

– Bu doğrudur, ancaq Casper bu vəziyyətə layiq olduğunu sübut etmişdir. O, hətta bundan daha yüksək rütbəyə layiqdir. Casperə, göstərdiyi mərdlik və təmkinlik üçün Freqat komandiri vəzifəsini tapşırmağın özü də onun üçün o qədər böyük mükafat olmazdı. Mən ona görə Freqatdan danışırdım ki, deyirəm Ontario gölündə yalnız freqatlar üzseydi, Casper onların komandiri olmaqdan daha yüksək bir rütbəyə layiq olardı.

– Axı siz mənə demədiniz, bu kutterin komandiri olmaq hüququ Casperə nəyə görə verilmişdir?

– Bu çox uzun əhvalatdır, Mabel, bu barədə atanız serjant mənə daha yaxşı danışa bilər. O, öz gözü ilə görmüşdür, mən isə o vaxt olmamışam... Həmin hadisə baş verən zaman mən uzaq kəşfiyyatda idim. Düzünü deməliyəm ki, Casper maraqlı danışmağı bacarmır. Həmin hadisə barəsində ona suallar verildiyini çox eşitmişəm, ancaq Casper əhvalatı heç vaxt ağıllı-başlı nağıl edə bilməmişdir. Halbuki Casperin o vaxt həqiqətən böyük igidlik göstərdiyini hamı bilir. Yox, yox, Casper maraqla səhbət etməyi bacarmır, onun ən yaxşı dostları da bunu təsdiq edirlər. Əgər Casper hünər göstərər "Qaçğan"ı xilas etməsəydi, bu gəmi fransızların və minqlərin əlinə keçərdi. Belə hünəri isə yalnız ağıl itiləyən və ürəyi sakit vuran adamlar göstərə bilərlər... Serjant bunu mənədən daha yaxşı danışar. Mən istərdim ki, siz macal tapıb bu barədə atanızdan soruşasınız. Ancaq Casperə müraciət etməyi məsləhət görmürəm, çünki sizin

bu sualınız onu ancaq narahat edə bilər. O, sizə həmin əhvalatı danışmağa başlasa işi ancaq korlayar, çünki nağıl etməyi bacarmır.

Mabel həmin hadisə barəsində bu gecə atasından soruşmağı özlüyündə qəət etdi; o, öz igidliklərini əsil bir tarixçi kimi söyləməyi bacarmayan adamın tərifi etməsini eşitmək istəyirdi.

Mabel:

– Biz adalara gedib çatdıqdan sonra “Qaçğan” yanımızdımı qalacaq? – deyər soruşdu və belə sualın yerli olub-olmaması haqqında bir dəqiqəliyə fikrə getdi, – yoxsa biz başlı-başına buraxılacağıq?

– Bu, vəziyyətdən və şəraitdən asılıdır. Fəaliyyət göstərmək lazım gələndə Casper öz kutterini boş dayanmağa qoymur. Ancaq çay aşırımlarından və ya şələlələrdən qayıqla keçmək lazım gələndə halları demirəm, indi suda olmağım və gəmi ilə yol getməyim məni o qədər də açmır, buna görə də sizin sualınıza cavab verə bilmərəm. Lakin əminəm ki, Casper yanımızda olsa işimiz yaxşı olacaqdır, çünki quruda delavar, Ontarioda isə Casper iz tapmaqda ustadır.

– Ləpirçi, nə üçün bizim delavar, Böyük İlan bizimlə getmir?

– Yaxşısı budur siz soruşun ki, ay Ləpirçi, bəs nə üçün sən buradasan? İlan öz yerindədir, mən də öz yerimdəyəm; İlan iki və ya üç yoldaş götürüb sahilə kəşfiyyətə getmişdir və toplaya bildiyi məlumatı çatdırmaq üçün adalarda bizə qoşulacaqdır. İlan öz işini yaxşı bilir və düşmənlə üz-üzə gələndə arxanı unutmur.

– Deməli, siz güman edirsiniz ki, adalarda düşmənlərlə üz-üzə gələcəyik, eləmi? – deyər Mabel gülümsəyib soruşdu. O, səfərin təhlükəli olması haqqında fikirləşərkən canına azacıq da olsa qorxu çökdiyünü birinci dəfə hiss etdi. – Deməli güman elə bilirik ki, düşmənlə toqquşma olacağını gözləmək lazımdır?

– Əgər Mabel, toqquşma olarsa, onda sizi təhlükədən qoruya bilən adamlar da tapılar. Vuruşma qorxusu bu gecə sizin rahat yatmağınıza mane ola bilməz.

– Burada, meşəlik yerdə özümü şəhərdəkindən qıvrıq hiss edirəm.

– Siz öz ananızı çox oxşayırsınız, Mabel. Serjant mənə deyirdi: “Ləpirçi, özün görəcəksən ki, qızım bütün oturuşunda-duruşunda anasına oxşayır. O, ağlağan, qorxaq deyildir, əsəbləri möhkəmdir, var gücünü toplayıb mübarizə meydanına atılan adama qışqır-bağır

salmaqla mane olmaz. Yox, qızım təhlükəyə düşəndə ərini ruhlandıracaq, onun igidlik göstərməsinə kömək edəcəkdir”. Atanız sizin haqqınızda bax belə deyirdi; o vaxt mən sizin heç üzünüzü də görməmişdim...

– Bəs Ləpirçi, atam bunu nə üçün deyirdi? – deyər qız soruşdu. – Bəlkə o elə fikir edirdi ki, özlərini qorxaqlığa vurmağı sevən bir çox qadınlar kimi heç də zəif və qorxaq olmadığını bildikdə siz mənim haqqımda yaxşı fikirdə olarsınız?

Bu sual Ləpirçini çox karışdırdı. Onun özünün də lazımınca dərk etmədiyi instinkt ona deyirdi ki, qıza həqiqəti açıb söyləmək yersiz olardı. Ancaq Ləpirçi bu həqiqəti gizlədə də bilmirdi. Buna görə də o, qızın sualına istər-istəməz üstüörtülü cavab verməyə başladı. O dedi:

– Mabel, siz bilməlisiniz ki, serjant ilə mən köhnə dostuq; bir çox vuruşmalarda, qanlı amansız vuruşmalarda biz çiyin-çiyinə durmuşuq, daha doğrusu, lap çiyin-çiyinə də yox; izaxtaran olduğum və nizami orduda xidmət etmədiyim üçün mən bir qədər qabaqda, atamız isə kral ordusunun serjantı olduğuna görə öz əsgərlərinin sıraları qarşısında olmuşdur. Biz hücum taktikası yeridirik, buna görə də atəş səsi kəsilən kimi vuruşmanı unuduruq, gecə isə tonqal başında və ya yol gedə-gedə bizim üçün ən əziz olan şeylərdən danışırıq. Sizin kimi cavan xanımlar da belə edirlər: onlar da gülüb əylənmək üçün bir yerə yığıldıqda, öz ürək sözlərini bir-birinə deyirlər. Bu heç də təəccüblü deyildir ki, serjant sizin kimi bir qızın atası olduğuna görə dünyada onu hər şeydən çox istəyir və onun söz-söhbəti də çox zaman qızından olur. Mənim isə nə qızım var, nə də bacım var, nə anam, nə qohumlarım, nə də yaxın adamlarım... Delavarlardan başqa istekli bir adamım yoxdur, buna görə də onun dediklərinə həmişə həvəslə qulaq asmışam... Mabel, sizi də, hələ görməzdən əvvəl sevmişəm... Düzünü deyirəm, Mabel, sizi hələ o vaxtdan sevmişəm, çünki haqqınızda çox eşitmişdim...

Mabel sıxılmadan və sadələvhəsinə gülümsəyərək:

– Bəs indi, məni yaxından görəndən sonra necə? – deyər soruşdu. O, Ləpirçinin sözlərini ata və ya qardaş məhəbbətinin bir ifadəsi kimi qəbul etmişdi. – İndi yəqin, başa düşürsünüz ki, hələ üzünü görmədiyi adama dostluq hissi bəsləyən adam yanılar, düzdürmü?

– Yox, Mabel, qəlbimdə sizə bəslədiyim hiss dostluq hissi deyildir... Yox, dostluq hissi deyildir. Mən delavərlərin dostuyam və uşaqlıqdan onlarla dostluq etmişəm, ancaq onlara, hətta onların ən yaxşısına bəslədiyim hisslər sizin haqqınızda serjantın dediklərini eşidərkən qəlbimdə doğan hissə də əsla oxşamır, indi, sizi lap yaxından tanıdığım halda sizə bəslədiyim hissə əsla oxşamır. Bəzən öz-özümə deyirəm ki, bütün ömrünü bələdçilikdə, kəşfiyyatda və hətta əsgərlikdə keçirən bir adamın qadına, xüsusən gənc qadına dostluq hissi bəsləməsi ona yaraşmaz, çünki bu hiss belə adamı zirəklik göstərmək həvəsindən salar və öz işindən ayırar.

– Ləpirçi, əlbəttə, siz demək istəmirsiniz ki, qızla dostluq etdiyinizə görə igidliyiniz azalar və fransızlarla qarşılaşmağa sizdə o qədər də həvəs olmaz, siz bunu demək istəmirsiniz, düzdürmü?

– Əlbəttə, əlbəttə! Məsələn, əgər siz təhlükəyə düşsəydiniz mən ancaq birçə şeydən qorxardım, qorxardım ki, mənim cəsurluğum həddini aşıb ağılsızlıq dərəcəsinə çatsın. Ancaq indi mən deyə bilərəm ki, nə qədər ki, bir-birimizi yaxşı tanıyırdıq öz kəşfiyyat səfərlərim haqqında, yürüşlərim haqqında, pusqular haqqında, vuruşmalar haqqında və başqa bu kimi macəralar haqqında fikirləşməyi sevirdim; indi isə bütün bunlar mənə daha maraqlandırır. İndi nədənsə kazarmalar haqqında, axşam söhbətləri haqqında, düşməncilik və qan tökməklə heç bir əlaqəsi olmayan şeylər haqqında daha çox fikirləşirəm. Cingiltili qadın gülüşünü və məlahətli şən səslər eşidirəm, gözəl xanımların üzünü, cəzbedici hərəkətlərini görürəm... Bəzən serjanta deyirəm ki, o öz qızı ilə birlikdə sərhəd rayonundakı ən yaxşı və ən təcrübəli bir kəşfiyyatçımla korlayacaqdır...

– Əsla yox, Ləpirçi. Serjant və onun qızı çalışacaqlar ki, öz işində onsuz da təcrübəli olan adamın biliyi qat-qat artsın. Elə zənn edirsiniz ki, sizin hər hansı bir dərəcədə dəyişilməyinizi istəyirik, yox, əgər belə fikirləşirsinizsə, deməli onda bizi yaxşı tanıyırsınız. Siz necə varsınızsa elə də olun; qorxu bilməz, bilici, böyük etimada layiq bir bələdçi, doğruçu bir adam olaraq qalın; atam da, mən də indi sizin haqqınızda nə fikirdəyiksə, bundan sonra da həmişə eyni fikirdə olacağım.

Lap qaranlıqlaşmışdı, buna görə də Mabel Ləpirçinin üzünün ifadəsini görmədiyi üçün onun ürəyindən nələr keçdiyini başa düşə bilmədi. Lakin Mabel gözlərini Ləpirçinin üzündən çəkirdi,

onunla çox həvəslə və mehriban söhbət edirdi. Bu isə bir daha sübut edirdi ki, Mabelin sözləri səmimi ürək sözləridir, özü isə Ləpirçinin yanında əsla sıxılmaz. Doğrudur, qızın üzündə həyəcan əks etmişdi, lakin ürəyi əvvəlki kimi yenə də sakitcə vururdu. Məhəbbət hissinin oyanması ilə bir vaxtda doğan həyəcan Mabeldə hiss edilirdi.

Ləpirçi belə işlərdə olduqca təcrübəsiz idi, buna görə də belə incəliklərin fərqi varmırdı; qızın sözlərinin səmimiyyəti və gücü Ləpirçini ruhlandırmışdı. Ləpirçi daha danışmaq istəmədi, əslində isə daha danışa bilmədi, buna görə də kənara çəkildi. Öz tufənginə söykənərək on dəqiqə ərzində dərin fikirlərə dalıb ulduzlara tamaşa etdi.

Bu zaman mayor Lendi ilə serjant qala bürcündə söhbət edirdilər.

Mayor Duncan serjantın verdiyi və qaranlıqda oxuya bilmədiyi raporta nəzər salaraq:

– Əsgərlərin səfər çantalarını nəzərdən keçirdinizmi? – deyə soruşdu.

– Bəli, cənab, heç bir əyər-əskiklik yox idi.

– Sursatla, silahla təmin olunmuşlarmı?

– Hər şeyləri vardır, mayor Duncan, lap bu dəqiqə döyüşə getməyə hazırdırlar.

– Özünüzlə apardığınız adamlar etibarlıdırlarmı?

– Mənimlə gedən adamların hamısı etibarlıdır, ser. Bütün polkda onlardan yaxşısı tapılmaz.

– Siz gərək əsgərlərin ən yaxşılarını seçəsiniz. Sizə verdiyimiz tapşırığı üç dəfə yerinə yetirməyə cəhd etmişik, bu işə başçılıq edən üç praporşkimiz işin müvəffəqiyyətlə qurtaracağına əmin idilər, bununla belə cəhdimiz baş tutmadı. Mən istəməzdim ki, çoxlu zəhmət və xərc çəkilən plan tamamilə kənara atılsın; ancaq bu sonrakı işdir və onun müvəffəqiyyətlə nəticələnməsi əsas etibarilə sizdən və Ləpirçidən asılı olacaqdır.

– Hər ikimizə bel bağlaya bilərsiniz, mayor Duncan. Ləpirçinin gözündən heç bir şey yayınmaz.

– Ona tamamilə bel bağlamaq olar. O, elə adamdır ki, tayı-bərabəri yoxdur, Dunqam. Əvvəllər onu lazımcına başa düşə bilmirdim. İndi isə onu yaxşı tanıyıram və özünə də kral həzrətlərinin xidmətində olan bir çox generallardan daha artıq hörmət edirəm.

– Mən qızımı Ləpirçiyə əvə vermək fikrinə düşmüşəm, ümidvaram ki, mənim fikrimi bəyənəcəksiniz, ser, doğrudurmu?

– Bu söhbət qoy sonraya qalsın, serjant, gözləyək görək başımıza nə gəlsin, – deyər Lendi cavab verib gülümsədi, lakin Dunqam onun gülümsədiyini qaranlıqda, əlbəttə, görə bilmədi. – Çox zaman bir qadını idarə etmək böyük bir polku idarə etməkdən daha çətin olur. Yeri gəlmişkən səndən soruşum: xəbərin varmı ki, kvartirmeyster də sizinlə gedir, o da sənin kürəkənin olmaq həvəsinə düşmüşdür. Ümidvaram ki, ona da imkan verərsən ki, özünü sənin qızına bəyəndirə bilsin, etiraz etmərsən?

– Əgər kvartirmeysterin rütbəsi məni buna vadar etməsəydi də, sizin arzunuz mənim üçün kifayət edərdi, ser.

– Təşəkkür edirəm, serjant. Məni başa düşsən: mən ancaq bunu xahiş edirəm ki, Devi Müyrün bildiyi kimi hərəkət etməsinə imkan verərsən, ancaq onu başqalarından üstün tutmayasan. Müharibədə olduğu kimi sevgidə də adam gerek öz gücü ilə qələbə qazansın... Siz yaqın ki, azuqə ehtiyatını dürüst hesablamısınız, eləmi?

– Mən buna cavabdehəm, mayor; əgər azuqəmiz çatımsa da, hər halda Ləpirçi ilə İlan kimi iki mahir ovçularımız olduğu üçün azuqədən korluq çəkməyəcəyik.

– Mənə də görüm, bu Casper Eau douce-nin bacarığına şübhə etmərsən ki.

– Bu oğlan bacarıqlı olduğunu sübut etmişdir, ser. Özü də nə tapşırılsa, yerinə yetirə bilər.

– Familiyası fransız familiyasıdır, uşaqlıq illərinin yarısını da Fransa koloniyalarında keçirmişdir. Damarlarında fransız qanı yoxdur ki, serjant?

– Onun damarlarında bir damcı da fransız qanı yoxdur, cənab. Casperin atası köhnədən mənim yoldaşım olmuşdur.

– Bəs nə üçün Casper fransızlar arasında çox olmuşdur? Bəs bu Eau douce ləqəbini haradan götürmüşdür? Eşitdiyimə görə Casper Kanada dilində də danışır.

– Belə şeyləri başa düşmək heç də çətin deyildir, mayor Duncan. Casper hələ uşaq ikən, keçmiş müharibədə iştirak edən bir ingilis dənizçisinin himayəsində olmuş və o da ördək kimi suyu sevmişdir. Zati-alinizə məlumdur ki, bizim Ontario sahilində əsil liman yoxdur; təbiidir ki, Casper də buna görə vaxtının çoxunu hələ

fransızların beş-on il bundan əvvəl gəmilər qayırdıqları başqa bir sahilə keçirmişdir; fransızların dilini də orada tədriclə öyrənmişdir. Casperə həmin ləqəbi isə Kanada hindiləri vermişlər.

– Ancaq deməliyəm ki, fransız olan müəllim Britaniya dənizçisi üçün yaxşı tərbiyəçi ola bilməz.

– Məni bağışlayın, ser, Casper Şirin Su öz sənətini ata-babadan ingilis olan bir dənizçidən öyrənmişdir, həmin dənizçi kral gəmisində xidmət etmiş, öz işinin kamil ustası olmuş, ancaq koloniyalarda anadan olmuşdur, yaqın ki, bu səbəbdən korlanmamışdır.

– Bəlkə korlanmamışdır, serjant, ancaq yaxşılaşmamışdır da. Düzünü desək, bu Casper özünü çox yaxşı aparır; onu “Qaçğan”a komandir təyin etdiyim vaxtdan, neciblikdə və özünü yaxşı aparmaqda hamıya nümunə olmuşdur...

– Hamıdan da igiddir, mayor Duncan. Təəssüf edirəm ki, ser, siz deyəsən Casperin sədaqətli olmasına şübhə edirsiniz.

– Dunqam, bilməlisən ki, uzaqlarda olan belə bir mühüm postun qorunması tapşırılmış əsgərin vəzifəsi daim sayıq olmaqdır. Bizim ən təhlükəli iki düşmənimiz vardır, onlar hindilərdən və fransızlardan ibarətdir. Bizə zərər yetirə bilən şeyə göz yummaq olmaz.

– Mayor, əminəm ki, bu ekspedisiyaya başçılıq etməyə məni layiq bildiyiniz üçün mənə etibar edə bilərsiniz və Casperdən şübhələnməyinizin səbəblərini mənə söyləyirsiniz.

– Aldığım bir məlumat Casper haqqında əvvəlki rəyimə şübhə doğurmuşdur. Bu yaxınlarda naməlum bir adaman aldığı məktubda mənə məsləhət görürlər ki, özümü Casper Uestermədən və ya, necə deyərlər, Casper Şirin Sudan gözləyim; məktubda bunu da yazırlar ki, Casper özünü düşməne satmışdır; məktubu yazanlar vəd edirlər ki, Casper haqqında mənə daha ətraflı və daha dürüst məlumat göndərəcəklər.

– İmzasız məktublara müharibə vaxtı əhəmiyyət vermək lazım deyil, ser.

– Buna sülh zamanı da əhəmiyyət verilməməlidir, Dunqam. Adsız məktublar düzəldən adamlara mənədən çox nifrət edən tapılmaz; mənim fikrimcə, belə məktub onu yazan adamın qorxaqlığına, alçaqlığına və əclafılığına sübutdur; çox zaman bu cür imzasız məktublarnı göndərilməsi onları yazan adamların xain olduğunu və başqa çirkin sifətlərə malik olduğunu göstərir. Ancaq hərbi işdə gerek hər

şeyə başqa gözlə baxasan. Həm də mənə bir neçə şübhəli hadisəni xatırladırlar.

– Zati-alinin fikrincə, həmin hadisələri tabelikdə olan şəxsə danışmaq olarmı?

– Dunqam, əgər həmin tabelikdəki şəxsə də sənə etibar etdiyim kimi etibar edilirsə, onda belə şeyləri ona danışmaq olar. Məsələn, mənə yazırlar ki, irokezlər sən qızına və onun bələdçilərinə qəsdən yol vermişlər ki, Casperə mənim etibarım artsın. Yazırlar ki, Frontenakdakılar serjantı öz dəstəsilə birlikdə aparın gəmini ələ keçirməyi və çoxdan düşünüb hazırladığımız planları tamamilə puça çıxarmağı gənc xanıma və onun dayısının skalpına yiyələnməkdən qat-qat vacib hesab edirlər, eşidirsənmi, bunu çox vacib hesab edirlər.

– Sizin nə demək istədiyinizi başa düşürəm, ser, lakin deyilən belə sözlərin heç birinə inanmıram. Əgər Casperin sədaqətli olmasına şübhələnsək, onda görək Ləpirçiyə etibar etməyə; o ki qaldı Ləpirçiyə, mayor, sizdən şübhələnmədiyim kimi, ondan da şübhələnmə bilmərəm!

– Səninlə razılaşıram, ancaq onu bil ki, Casperlə Ləpirçi bir deyildir, bunu da etiraf edirəm ki, Casper fransızca bilməyəydi, ona Ləpirçidən daha çox etibar edərdim.

– Mənim fikrimcə, bu tutarlı bir sübut deyildir, ancaq sizi əmin edirəm ki, Casper hələ uşaqlıqdan məcburiyyət üzündən fransız dilini öyrənmişdir. Buna görə Casperi bu tezliklə təkdir etməyə dəyməz.

– Məncə, fransız dili şeytan dilidir, heç zaman heç kəsi... daha doğrusu, Britaniya vətəndaşlarından heç birini ağ günə çıxarmamışdır. Burası da var ki, axı fransızların da görək danışmağa dili olsun. Mən düz deyirəm, əgər Casper fransızca danışmasaydı ona etibarım daha çox olardı. Uzun sözün qısa, həmin məktub məni narahat edir, əgər elə bir adam tapılsaydı ki, gəmini ona etibar edə bilək, onda bir bəhanə gətirib Casperi burada saxlardım. Görək ki, sən yeznən haqqında səninlə söhbət etmişdim, eləmi? O, dənizçidir, doğrudurmu?

– Əsil dənizçidir, cənab, lakin şirin suda üzməyi sevmir. İnanmıram ki, göldə üzən gəmini idarə etməyə razı ola; həm də bizi mənzil başına aparıb çatdırma bilməz.

– Çox güman ki, sən haqlısan; bundan başqa sən yeznən etibar etmədiyimiz bu göldə üzməyin nə qədər çətin olduğunu da bilmir. Sən görək qat-qat artıq sayıq olasan, Dunqam. Sözümə yaxşı qulaq as, serjant: sənə tam ixtiyar verirəm, elə ki gördün Casper xəyanət edir, onu dərhal cəzalandırmalısan.

– Casper kral ordusunda xidmət edir, cənab, buna görə də onun işinə yalnız hərbi məhkəmə baxa bilər.

– Doğrudur. Ancaq belə halda sən onu görək zəncirləyib öz gəmiyi ilə buraya göndərəsən. Sənin yeznən Min Adaya gedib çatdıqdan sonra, yəqin ki, gəmini geriye götürə bilər.

– Mayor Duncan, Casper, doğrudan da, sizin güman etdiyiniz kimi xain çıxsın, onda, şübhə etmirəm ki, yeznəmlə birlikdə nə lazımsa edə biləcəyik; ancaq yenə deyirəm ki, Casperin sədaqətli olmasına öz başımla cavab verməyə hazırım.

– Sənin bu inamın xoşuma gəlir, bu da Casperin yaxşılığıdır... Ancaq o lənətə gəlmiş məktuba bəs nə deyirsən? Məktubda yazılanlar həqiqətə o qədər oxşayır ki, məktubda inanıla bilən eynəmlər o qədər çoxdur ki...

– Ancaq cənab, siz buyurdunuz ki, məktubun imzası yoxdur. Məktub yazıb imzalamamaq namuslu adam üçün böyük günahdır.

– Sən haqlısan, Dunqam, hər hansı bir adamın həyatı haqqında imzasız məktub göndərməyə yalnız ocaqlar, özü də lap qorxaq ocaqlar cürət edə bilərlər. Müharibədə belə olmur. Müharibə vaxtı qanun yol verir ki, yalan xəbərlər də göndərəsən, başqa hiylələrə də əl atasan.

– Düz deyirsiniz, ser. Hərbi hiylələr... Özü də istəsəniz, ziriklik göstərib hiylə işlətmək olar. Pusqada durmaq, qəflətən hücum etmək, düşməni azdırmaq məqsədilə hücum keçmək və hətta casusluq etmək olar. Ancaq heç vaxt eşitməmişəm ki, əsil əsgər namusla gəncin adını ləkələməyə, həm də belə yol ilə ləkələməyə cürət etsin.

– Ömrümdə bir çox qərribə hadisələrin şahidi olmuşam və qərribə adamlara rast gəlmişəm... Nə isə, salamat ol, serjant, səni daha ləngitməyəcəyəm. Siz tamamilə hazırsınız mı? Səndən xahiş edirəm ki, çox ehtiyatlı olasan. Deyəsən, Müyr bu yaxınlarda istefaya çıxmaq fikrindədir, odur ki, sən səfəri müvəffəqiyyətlə başa çatdırsan, ölimdən gələn qədər çalışacağam ki, sən onun yerini tutasan, bu vəzifədə olmağa sən haqqın çoxdur.

İyirmi ildən bəri belə vədləri eşitməkdən qulağı dolmuş olan qoca serjant soyuqca:

– Sizə təşəkkür edirəm, mayor Dunqan, – dedi. – Mən öz bəxtimdən gileyəlmirəm.

– Haubitsanı¹ yaddan çıxarmamısan?

– Casper bu gün səhər onu gəmiyə qoymuşdur, ser.

– Ehtiyatlı ol, lazım bilmədiyən halda Casperə etibar etmə. Qoy Ləpirçi sənin vəkilin, inanılmış adamın olsun. O, bizim karımıza gələr.

– Ona mən, mayor, öz başımla, hətta rütbəmlə cavabdehəm. Ləpirçini o qədər yaxşı tanıyıram ki, ona mənim şübhəm ola bilməz.

– İstər-istəməz etibar etməyə məcbur olduğun adamdan şübhələnmək, Dunqam, insana ən çox əzab verən bir hissdır. Tüfənglər üçün kifayət qədər çaxmaqdaş tədarük etmisinizmi?

– Belə xırda işlərdə qoca serjanta cürətlə bel bağlaya bilərsiniz, cənab.

– Di əlini ver mənə, Dunqam. İşin avand olsun, sənə böyük müvəffəqiyyət arzulayıram!.. Bayaq deyim ki, Müyr istefaya çıxmaq istəyir... Hə, yadımda ikən sənə bir söz də dedim. Ona mane olma, qoy sənin qızınla gəzib dolansın. Onların evlənməsi sənin rütbənin artmasını asanlaşdırar.

– Ser, əminəm ki, mənim qızım özünə ər seçərkən ağılla hərəkət edəcəkdir. Zənnimcə, Ləpirçini seçmişdir. Bu işdə qızımın istədiyi yol ilə getməsinə əsla mane olmayacağam.

– Sursatı diqqətlə nəzərdən keçirt və tapşır ki, sahilə çıxan kimi onu qurutsunlar. Sursat göldə nəm çəke bilər. Bir də vidalaşaq, sağ-salamat get, serjant! Casperi gözdən qoyma, çətinə düşəndə, çalış Müyrlə dil tapasan. Ümidvaram ki, bir aydan sonra qələbə ilə qayıdacaqsan.

Serjant öz rəisinin uzatdığı əlini sıxdı, onlar nəhayət, bir-birindən ayrıldılar. Ləndi öz səyyar evinə getdi, serjant isə qaladan çıxıb sahilə endi və qayığa mindi.

Dunqam komandirindən ayrıldıqdan sonra onun şübhələrini unutmadı. Serjant Casper haqqında çox yaxşı fikirdə idi, lakin onun barəsində mayorun dedikləri serjantı, doğrudan da, çox narahat

etmişdi. O bir tərəfdən Casperə yenə əvvəlki kimi etibar edir, digər tərəfdən isə üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü dərk edirdi. O başa düşmüşdü ki, işin aqibəti öz sayıqlığından asılıdır, buna görə də “Qaçğan” a ayaq basdığı andan etibarən gözdə-qulaqda idi, hər cür şübhəli şey, gənc dənizçinin hər cür yersiz hərəkəti onun nəzərindən qaça bilməzdi.

Serjantı gətirən qayıq sahiləndən aralanan kimi “Qaçğan” lövbərini qaldırdı, çünki gəmi yalnız onu gözləyirdi. Kutter üzünü şərqə tərəf tutmuşdu. Külək hələ əsmirdi, gün batan zaman göl tərəfdən əsən və özünü güclə hiss etdirən xəfif külək indi tamamilə yatmışdı.

Kutterdə qeyri-adi sükut hökm sürürdü. Sənişinlərin çoxu dinib-danışmırdı; danışan da az və yavaş danışırdı. Kutter çayın axarı ilə yavaş-yavaş sahiləndən uzaqlaşdı. Sonra sahiləndən külək əsməsini gözləyərək dayandı. Yarım saat keçdi. Serjant Dunqam qızının və ona qoşulan o biri qadının göyörtədə olduğunu yəqin etdikdən sonra Ləpirçini gəminin arxa kayutuna apardı. Kayutun qarısını möhkəmcə bağladıqdan və Ləpirçi ilə söhbətinə heç kəsin qulaq asa bilməyəcəyini yəqin etdikdən sonra Ləpirçiyə dedi:

– Dostum, məşələrdə mənimlə birlikdə zəhmətə qatlaşdığın və mənimlə birlikdə özünü təhlükələr qucağına atdığın vaxtdan çox il keçir...

– Elədir, serjant, elədir. Bəzən qorxuram ki, Mabel üçün çox qoca olum; yadımdadırmı ikimiz fransızları əzişdirdiyimiz zaman Mabel dünyaya gəlməmişdi.

– Sən qorxmı, Ləpirçi. Mən də Mabelin anasını sevən vaxt, demək olar ki, sən yaşda olardım; Mabel isə ağırtəbiətli, hər addımının fikirləşən ağıllı qızıdır, bunu sən özün də bilirsen; insan xarakterinin Mabel üçün, əlbəttə, daha böyük əhəmiyyəti vardır. Məsələn, Casper Şirin Su kimi qoçaq bir oğlan gənc və gözəl olsa da heç vaxt Mabelin xoşuna gəlməz.

– Casper evlənmək fikrindədirmi? – deyərək Ləpirçi soruşdu.

– Mən bilən yox. O, görək evlənməyə layiq olduğunu hələ sübut etsin.

– Casper nəcib və qabiliyyətli oğlandır. Hər bir adam kimi onun da evlənmək fikrinə düşməyə haqqı vardır.

– Sənə sözün lap açığını deyəcəyəm, Ləpirçi: səni buraya ona görə gətirmişəm ki, həmin oğlan haqqında səninlə danışım. Mayor

¹ Haubitsa – qısalüləli ağır top

Dunkanın aldığı xəbərlərdən məlum olur ki, Şirin Su bizi aldadır və düşmən tərəfindən yoldan çıxarılmışdır. Bu barədə sənin fikrini bilmək istəyirəm.

– Necə, necə?

– Deyirəm, mayor güman edir ki, Casper xain çıxmışdır, fransızların casusudur və bizi aldatmaq üçün özünü düşməne satmışdır. Mayor bu barədə məktub almışdır və məndən xahiş etdi ki, Casperi gözdən qoymayım. Bilirsənmi, Lendi qorxur ki, Casperin təqsiri üzündən biz qəflətən düşməne rast gələk.

– Serjant Dunqam, bunları sənə Duncan Lendimi dedi?

– Bəli, bunu mənə Duncan Lendi dedi, Ləpirçi! Doğrudur, mən istəməzdim ki, Casper haqqında pis fikirdə olum, ancaq məndə nə isə bir hiss əmələ gəlib, məni vadar edir ki, Casperdən şübhələnim. Dostum, de görüm duyğuya inanırsanmı?

– Nəyə dedin, serjant?

– Duyğuya. Bu da baş verməli olan hadisələri gizləncə sezməyin bir növüdür. Polkumuzdakı şotlandiyalılar buna inanırlar. Casper haqqında olan fikrim elə tez dəyişilmişdir ki, qorxmağa başlamışam, bəlkə də onun haqqında deyilənlərin bəziləri doğrudur.

– Sən Casper haqqında Duncan Lendi ilə danışmışsan, Lendinin sözləri də səndə bu duyğunu əmələ gətirmişdir.

– Belə deyil, lap da belə deyildir. Bütün bacarığımı sərf edib Lendi Dunkanı inandırmağa çalışdım ki, Casper haqqında yanılır. Amma indi özüm də qorxuram: bəlkə də Casperdən şübhələnməyə doğrudan da əsas var.

– Serjant, mən duyğunun nə olduğunu bilmirəm, ancaq Casper Şirin Suyu lap uşaqlıqdan tanıyıram, özümün namuslu olduğuma və ya Böyük İlanın namuslu olduğuna inandığım kimi, Casperin də namuslu olduğuna inanıram.

– Ancaq İlan pusqu düzəltməkdə çox mahirdir və müharibə vaxtı düşməni başqasından heç də pis aldatmır.

– Onun təbiəti belədir, serjant, onun bütün qəbiləsi də belədir. Nə qırmızıdırili, nə də ağüzüli adam öz təbiətini dəyişdirə bilməz. Lakin Çınçaqquk elə adam deyildir ki, başqasında şübhə oyatsın.

– Buna inanıram, mən özüm də Casper haqqında hələ səhər əsla pis fikirdə deyildim. Lakin bayaq dediyim duyğu məni narahat edən vaxtdan bəri mənə elə gəlir ki, Casperin göyörtədə gözünməsi də

gözümə birtəhər görünür, yerisi də dəyişib, kəlmə kəsib danışmır, fikirlidir, elə bil, tutduğu işə peşman olmuşdur.

– Casper heç vaxt boşboğaz olmamışdır, özü də mənə deyirdi ki, yol gedəndə səs-küy salan gəmi pis gəmidir. Mister Kap da bunu təsdiq edir... Yox-yox, öz gözümle görüb yəqin etməyincə, Casper haqqında deyilən pis sözlərin heç birinə inanmaram... Qohumunuzu çağırın gəlsin, serjant, bu barədə onun da fikrini soruşarıq, çünki dostundan şübhəli yatan adamın elə bil ürəyinin başına ağır daş qoyublar. Sizin duyğunuza əsla inanmıram.

Kapın çağırılmasının nə nəticə verəcəyini bilməsə də, serjant bu barədəki təklifə razı oldu. Kap müşavirəyə gəldi. Ləpirçi birinci olaraq dilləndi:

– Mister Kap, buraya gəlməyi sizdən ona görə xahiş etmişik ki, soruşaq: bu gün axşam Casperin hərəkətlərində qeyri-adi bir şey görmüsünüzmü?

– Mister Ləpirçi, Casper lövbəri qaldırarkən qaydanı bir çox cəhətdən pozduza da, indi şirin suda üzduyümüzü nəzərə alaraq deyə bilərəm ki, Casperin manevlərində qaydadan kənar bir şey görmürəm.

– Düzdür, düzdür, biz bilirik ki, kutteri idarə etmək qaydalarına gəldikdə siz heç vaxt Casperlə razılaşmazsınız. Sizdən başqa şey soruşuruq.

Sonra Ləpirçi serjantın şübhələri haqqında Kapa məlumat verdi, serjantda bu şübhələrin necə əmələ gəldiyini, hətta mayor Dunkanın məktub aldığını da xəbər verdi.

– O qoçaq fransızca danışdırmı?

– Deyirlər fransız dilini tamam-kamal bilir, – deyə serjant ciddi cavab verdi. – Ləpirçi bilir ki, mən doğru deyirəm.

Bələdçi:

– Mən bunu danmaram, – deyə cavab verdi, – bunu mən hamıdan eşitməşəm. Ancaq fransız dilini bilmək Casper kimi bir adama qarşı şübhə oyada bilməz. Mən özüm də minqlərin dilində danışırım və bu dili həmin avarların yanında əsir qaldığım vaxt öyrənmişəm, ancaq kim deyər ki, mən minqlərin dostuyam?

– Belə olmağına belədir, Ləpirçi, ancaq Casper fransız dilini heç də əsirlikdə öyrənməmişdir, o hələ uşaqlıqdan bu dildə danışmağa başlamışdır, uşaq isə hər şeyi yadında saxlayır, hər şeyə tez alışır, əsas qaydaları öyrənir və o vaxtdan onun xarakteri yaranır.

Kap bu fikri təsdiq edərək:

– Tamamilə doğru sözlərdir, – dedi. – Biz şəriət qaydalarını və başqa ibrətli şeyləri məhz uşaqlıq yaşlarından öyrənirik. Serjantın dediklərindən aydın olur ki, o, insan təbiətini başa düşür, buna görə mən də serjantın fikrinə tamamilə şərikəm. Doğru deyirsiniz, bu gölmədə üzən və özü də fransızca danışan bir oğlandan yaxşılıq görmək olmaz.

Ləpirçi cavab verdi:

– Axı Casper o biri sahilde yaşayanlarla fransızca danışmalıdır. Yoxsa, o biri sahildekilər başqa dili bilmədiklərinə görə Casper onlarla heç danışmamalıdır?

Kap baş barmağı ilə çiyinin üstündən Kanada tərəfi göstərərək:

– Ləpirçi, yoxsa Fransanın o biri sahilde olmasına məni inandırmaq istəyirsiniz? – dedi. – Məgər bu şirin su gölməsinin bir tayında York, o biri tayında isə Fransa yerləşir?

– Sizə demək istəyirəm ki, burada York, orada isə Yuxarı Kanada yerləşir; buradakilər ingiliscə, holland dilində, orada yaşayanlar isə fransızca və hindi dilində danışirlər. Hətta minqlər də bir neçə fransız sözü öyrənmişlər, bunun nəticəsində isə onların dili heç də yaxşılaşmamışdır.

– Tamamilə düzdür. Axı bu minqlər necə tayfadırlar, dostum? – deyərək soruşdu və getdikcə daha artıq inandığı öz sözlərinin haqq olduğunu qeyd edirmiş kimi əlini Ləpirçinin çiyinə vurdu. – Onları heç kəs səndən yaxşı tanımır, buna görə də səndən soruşuram: bu minqlər necə tayfadırlar?

– Casper minq deyildir, serjant, – deyərək bələdçi cavab verdi.

– Casper fransızca danışır, bu cəhətdən də minqlərin tayıdır. Qardaşım Kap, bu bədbəxt oğlanın elə bir hərəketi yadındadırmı ki, onun xain olduğunu bu hərəketinə görə sübut etmək mümkün olsun?

– Yaxşı yadımda deyil, serjant... Deyəsən elə bir şey olmuşdu.

...Onun tabeliyindəki adamlardan biri ipi yığıb kələfləyirdi... Mən ondan soruşdum: nə edirsən? O, cavab verdi ki, kəndiri yığır. Bunu mən şübhəli bir şey hesab etmərəm, ancaq burası da var ki, fransızlar qaçaraq manevrələrin yarisını başdansıvdu edirlər, özləri də belə halda sözləri yerində işlətmirlər.

– Təəccüblü deyildir ki, Casper o biri sahilde çox yaşadığına görə gəmi manevrələri haqqında bəzi Kanada vərdislərinə yiyələn-

mişdir, – deyərək Ləpirçi cavab verdi. – Ancaq başqasının mülahizəsindən və ya sözündən istifadə heç də xain çıxmaq demək deyildir. Çox zaman mən özüm də minqlərin bəzi tədbirini bəyənib ondan istifadə etmişəm, ancaq ürəyim həmişə delavrlarla olmuşdur. Yox, yox, Casper xain deyildir, kralın özü də tacını böyük oğluna etibar etdiyi kimi Casperə də etibar edərdi!

Kap:

– Gözəl kəlamdır, gözəl kəlamdır! – dedi və çox ağıllı olduğunu dərk edən, eyni zamanda da bütün çeynəməyə adət etmiş adamlar kimi əda ilə yerindən qalxıb kayutun pəncərəsindən bayıra tüpürdü. – Gözəl kəlamdır, mister Ləpirçi, ancaq məntiqsizdir. Əvvələn, kral həzrətləri öz tacını heç kəsə saxlamağa verməz, kral belə etsəydi dövlət qanununu pozmuş olardı, çünki qanun tələb edir ki, tacı kral görə özünü qoysun. İkincisi tələb edir ki, kral həzrətlərinin böyük oğlu taca yiyələnmək fikrinə düşsəydi dövlətə xəyanət etmiş olardı, çünki tac vəərəyə müəyyən qayda ilə çatır. Görürsünüzü, dostum Ləpirçi, düzgün fikrə gəlmək üçün görə yaryarağın saz olsun. Qanun dərrakədir, dərrakə isə fəlsəfədir, fəlsəfənin özü də etibarlı qarmaqdır. Buradan belə bir nəticə çıxır ki, kral tacına qanun, dərrakə və fəlsəfə köməyiylə yiyələnirlər.

– Belə şeylərdən o qədər başım çıxmır, mister Kap. Ancaq Casperin xain olmasını öz gözümlə görüb yəqin etməyincə vadar edə bilməzsiniz ki, Casperə xain deyim.

– Səhv edirsiniz, Ləpirçi! – deyərək Kap dilləndi. – Bəzən adam görə öz gözündən daha çox əlamətlərə inansın. İndi siz özünü mülahizə edin: hissələrimiz bizi deyir ki, Casper bax bu dəqiqə göyertədir. Hər birimiz indi göyertəyə qalxsaq onu orada görə bilərik. Ancaq sonralar məlum olsa ki, həmin dəqiqə fransızlara müəyyən bir şey haqqında xəbər verilmişdir və bu xəbəri Casperdən başqa heç kəs verə bilməzdi, onda biz görə əlamətə inanaq və təsdiq edək ki, gözlərimiz bizi aldatmışdır. Bunu sizə hər bir məhkəmə məmuru da deyə bilər.

Ləpirçi:

– Bu gülünc şeydir, ağlabatan deyildir, – dedi, – çünki belə fikirləşən adam yanılır!

– Mənim hörmətli bələdçim, bu lap mümkün olan işdir: bu qanunudur, odur ki, bu qanuna hörmət etmək lazımdır... Serjant, mən

belə bir ifadə əsasında, heç bir qohumluğu nəzərə almadan qar-daşımı asardım.

– Bunun Casperə nə dəxli olduğunu bilmirəm, lakin zənn edirəm ki, mister Kap qanunu düzgün sərh edir. Ləpirçi, çünki əlamətlər hər halda bizim duyğularımızdan daha qiüvvətli dəlidir. Biz gərək çox sayıq olaq və hər cür şübhəli hərəkəti gözədən qoymayaq.

Kap yenə qalxıb pəncərədən bayıra tüpürürək:

– Hə, indi yadıma düşdü! – dedi. – Doğrudan da biz bu gün gəmiyə qalxarkən bir “əlamət” gördüm, özü də çox şübhəli əlamət idi; bu əlamət həmin oğlanın xeyrinə deyilən sözlərin hamısını puça çıxara bilər. Casper öz əli ilə kral bayrağını büküb sarıyırdı. Mabel əsgər orvadi ilə gəmiyə minəndə Casper Mabelə baxmağı bəhəna edərək və guya onlara kayuta enmək üçün yol göstərərək bayrağı endirdi.

– Bəlkə də bunu qəsdən eləmişdir, – deyər serjant etiraz etdi. – Mənim də başıma belə iş gəlmişdir. Bunu da nəzərə al ki, hardel¹ blokla idarə edilir, bayraq isə Casperin onu necə qaldırdığından asılı olaraq təsadüfən düzgün qalxmaya bilərdi.

– “Hardel blokla idarə olunur!” – deyər Kap istehza etdi. – Belə terminləri dürrüst işlətməyi sənədən daha yaxşı bacarıram, əgər sən siqnal hardelini blok adlandırırınsansa, onda mən də sənəin təbərzinini gəmilərin yanbayan döyüşündə işlədilen nizə adlandırma bilərdim. Doğrudur, bu təsadüfi ola bilərdi, ancaq sənəin belə şübhələrini eşidəndən sonra mən də Casperin bayraq manevrini şübhəli əlamət hesab edəcəyəm və yadımda saxlayacağam. Lakin ümidvaram ki, gəminin anbarı ağzınadək xainlərlə dolu olsa da axşam yeməyini yaddan çıxarmayacağıq, eləmi?

– Axşam yeməyinə vaxtında gedəcəyik, qardaşım Kap. Lakin ümidim sənədir və əmin olmaq istəyirəm ki, Casperə həbs etməyə məcbur olsam, “Qaçğan”ın komandanlığını öz öhdənə götürəcəksən.

¹ Hardel – qafelin dabanını qaldırmaq və endirmək üçün gəmi ipləri; Qafel – maili ranqout ağacı (yelkenləri açmaq, ağırliqları qaldırmaq, siqnalı vermək üçün istifadə olunan bütün taxta və metal avadanlıq ranqout adlanır), onun bir ucu arxa tərəfdən dor ağacına söykənir; o, yelkenli gəmilərdə yelkenlərin açılmasına kömək edir. Həmin ağacın o biri ucuna gəmi gedə-gedə bayraq qaldırılır. Qafelin bayırda qalan ucu – n o k, dor ağacına söykənən ucu isə daban adlanır.

– Lap yəqin, serjant, onda özün görəsən bu kutter necə kara gələr.

Ləpirçi dərindən ah çəkərək:

– Mən isə, – dedi, – Casperin təqsirsiz olmasına bundan sonra da möhkəm inanacağam. Mən Casper Uesterni hər cür duyğulardan və şübhələrdən qoruyacağam. Buna görə də sizə məsləhət görürəm ki, açıq iş görəsiniz: bax bu saat onun özündən soruşun, o xaindir, ya yox?

– Biz əsla belə edə bilmərik, – deyər serjant etiraz etdi. – Bütün məsuliyyət mənim üzərimə düşür, buna görə də sizə əmr edirəm mənədən icazə almamış bu barədə heç bir şey deməyəsiz. Biz çox sayıq olacağıq və hər cür əlamətləri gözədən qaçırmayacağıq.

Kap:

– Bəli-bəli, – dedi, – əlamətlər hər şeydən vacibdir. Bir əlamət əlli sübutdan qiüvvətlidir. Bildiyimə görə dövlət qanununda da belə deyilir; əlamətlər əsasında çox adam dar ağacına çəkilmişdir.

Səhbət kəsildi və onların hər üçü göyörtəyə çıxdı; bu adamların hər biri öz xarakterinə və vərdişlərinə uyğun olaraq Casperin üzərində göz olmaq istəyirdi.

ON DÖRDÜNCÜ FƏSİL

İş adi qaydasilə gedirdi. Casper sahildən külək əsməsini gözləyirdi, səhər tezdən yuxudan qalxmağa alışmış olan əsgərlər isə öz kayutlarına getmişdilər. Göyörtədə yalnız gəminin şəxsi heyəti, Müyr və iki qadın qalmışdı. Kvartimeyster Mabelə dilxoşluq etmək üçün əldən düşənədək səy göstərirdi, lakin qız kvartimeysterin bu səyinə əhəmiyyət vermir, onu qismən ümumiyyətlə, bütün hərbi qulluqların nəzakətli olmalarına, qismən də özünün üzədən qəşəng olmasına isnad edirdi. Mabel şəraitin yeniliyindən həzz alırdı.

Yelkenlər açılmışdı, lakin hava əsla tərpənmirdi. Gölün səthi ay-na kimi şəffaf və sakit idi, buna görə də suyun gəmini yırgalamasını gəmidəkilər heç hiss etmədilər. Cərəyan gəmini sahildən azı dördde bir mil qədər uzaqlaşdırmışdı. Kutter burada sanki mıxlanıb qalmışdı; onun hər yeri yaraşlıq və biçimli görünürdü. Casper gəminin arxa tərəfində Mabelə o qədər yaxın dayanmışdı ki, onun poruçik Müyrle

söhbətini asanlıqla eşidə bilərdi; lakin bu gənc təvəzökar və utancaq idi, bütün fikrini ancaq öz vəzifələrinə verirdi, buna görə də Məbellə Müyrün söhbətində iştirak etmirdi. Mabel öz gözəl mavi gözlərilə Casperin bütün hərəkətlərini qoribə bir ümidlə izləyirdi, hətta kvartir-meyster qızın diqqətini özünə cəlb etməyə çalışaraq, ona dediyi xoş sözlərini bir neçə dəfə təkrar etməyə məcbur olmuşdu, çünki Mabel kvartir-meysterin komplimentlərinə əsla əhəmiyyət vermirdi, onun bütün fikri-zikri gəmidə baş verən hadisələrdə idi. Nəhayət Müyr səsinə kösdü və suya sakitlik çökdü. Birdən sahil yaxınlığında naməlum bir qayıqın avanı düşdü. Avarın səsi "Qaçğan" da o qədər aydın eşidildi ki, sanki bu səs gəminin öz göyörtəsindən gəlirdi. Sonra yavaş xışıltı səsi, buqspirin cırıltısı və fokun¹ yellənməsi səsi eşidildi. Bundan sonra kutter titrədi, onun yelkənləri şişdi.

Casper baş matrosu səslədi:

– Andersen, külək bərkidir! Sükandan yapış!

Kutter buruldu və bir neçə dəqiqədən sonra su gəminin forşteveninin² altına gurultu ilə doldu. "Qaçğan" saatda beş mil sürətlə getməyə başladı. Bütün bunlar dərin sükut içində baş verirdi. Az sonra Casper əmr etdi:

– Yelkənin aşağı ucunun ipini yavaş-yavaş yığmalı, gəmini sahil boyu sürməli!

Bu zaman serjant, onun qayını və bələdçi göyörtəyə qalxdılar.

Müyr yenidən başlamaq üçün fürsətdən istifadə edərək Casperə müraciət etdi:

– Deməli siz, əzizim, fransız qonşularımıza o qədər də yaxın olmaq istəmirsiniz, doğrudurmu? Nə olar, buna görə sizi məzəmmət etməyə, ehtiyatlı olmaq üçün belə lazımdır; sizin kimi mən də Kanadani sevmirəm.

– Cənab Müyr, mən küləyə görə bu sahilin qabağından keçirəm. Burada sahil küləyi həmişə güclü olur, ancaq görək sahilə çox yaxınlaşmayasan. Meksiko körfəzindən üzüb keçməli olacağıq, tutduğumuz səmtlə getsək açıq dənizə çıxarıq.

Kap:

– Çox şadam ki, Meksiko körfəzindən getməyəcəyik, – dedi, – çünki sizin xırdaca göl gəmisilə dünyanın bu hissəsinə getməyə

əsla həvəsim yoxdur. Deyin görüm, mister Şirin Su, sizin kutterinizin sükanla necə idarə olunur?

– Çox yaxşı, mister Kap; ancaq külək bərk olanda kutter küləyin səmtilə də asanca gedir.

– Bilirəm ki, sizin bəzi-bəzi şeyləriniz, məsələn, rifləriniz¹ vardır, doğrudurmu? Ancaq mənə elə gəlir ki, belə şeylər sizə lazım olmaz.

Mabel Casperin üzündə bir anlığa görünən istehzal təbəssümü səzdi; təəccüb və nifrət ifadəsi olan bu təbəssümü mabeldən başqa heç kəs görmədi.

– Bizim riflərimiz vardır və bunlardan tez-tez istifadə edirik, mister Kap, – deyər Casper mülayim cavab verdi. – Riflərdən istifadə etməyə necə bacardığımızı hələ mənzil başına çatmamış sizə yəqin ki, göstərə biləcəyik, çünki şərq tərəfdə göyün üzü qaralmağa başlayır; bundan başqa inanmıram ki, külək okeanda da Ontario gölündəki kimi sürətlə əssin.

– Bax buna mən nadanlıq deyərəm! Mən Atlantik okeanında küləyin düz bir saat çarx kimi necə fırlandığını və yelkənləri cırdığını gördüm; bu vaxt gəmi tamamilə hərəkətsiz dayanmışdı və bilirdi hansı tərəfə dönsün.

– Əlbəttə, bizdə bu cür gözlənilməyən hadisələr olmur, – deyər təmkinlə cavab verdi, – ancaq bəzən biz də küləyin gözlənilməz şıltaqlıqlarına məruz qalırıq. Hər halda, ümidvaram ki, birinci adalara çatanaqədər bu sahil küləyindən istifadə edə biləcəyik, adalara çatdıqdan sonra isə Frontenak kreysərinin bizi görməsindən ehtiyat etməmək olar.

– Casper, yoxsa zənn edirsiniz ki, fransızların göldə casusları var? – deyər Ləpirçi soruşdu.

– Bizə məlumdur ki, vardır. Keçən bazar ertəsi gecə vaxtı onların biri Osveqoya gəlmişdi: onların qayıqı şərq burununa yan almış, bir hindini və bir zabiti sahilə çıxarmışdı. Əgər həmişəki kimi o gecə də bizimlə olsaydı, o fırladaçıların birini tutardıq.

Bu sözləri eşidərək Ləpirçinin gündən qaralmış üzünü qızardı, lakin qaranlıqda bunu görəndə. Həmin gecə bələdçi qalada

¹ Fok – fok-dor ağacının aşağı yelkəni

² Forşteven – kilin burun hissəsi

¹ Rif – külək güclənən zaman yelkəni daraldan bağlar

olmuş və öz atası üçün mahm oxuyan Mabelin mələhətli səsinə qulaq asmış, gözlərini Mabelin cəzbedici sifətindən çəkə bilməyərək gecedən xeyli keçmişdək onların evində ilişib qalmışdı, indi isə buna görə özünü məzəmmət edirdi. O qısaca cavab verdi:

– Sən haqlısan, Casper, həmin gecə qalada olmasaydım yəqin ki, sən deyən kimi olardın; bu da yadımdadır ki, o gecə mənim qalada olmağım üçün elə bir üzürlü səbəb yox idi.

Mabel sadələvhəcisinə cavab verdi:

– Siz o axşam bizim yanımızda idiniz, Ləpirçi. Vaxtının çoxunu məşələrdə keçirib düşmənlə üz-üzə gələn adam bir neçə saat öz dostu və onun qızı ilə oturub söhbət etsə, bunu ona irad tutmaq olmaz.

Ləpirçi köksünü ötürərək:

– Yox, yox! – dedi. – Mən qamizona qayıdan vaxtdan faydalı bir işdən yapışmamışam, yaxşı ki, Casper bunu mənim yadıma saldı. Tənbəl adam danlanmağa layiqdir.

– Danlanmağımı, Ləpirçi? Mən heç də sənin qəlbinə toxunmaq fikrində deyildim; casusun və hindinin əlimizdən çıxmasına görə də səni məzəmmət etmək fikrində deyildim. O gecə sənin harada olduğunu indi bildiyim üçün deyə bilərəm ki, o vaxt bizim yanımızda olmamağımı tamamilə təbii hesab edirəm.

– Sənin sözlərindən incimirəm, Casper, mən məzəmmət edilməyə layiqəm.

– Dostluq belə olmaz, Ləpirçi.

– Əlini mənə ver, cavan oğlan! Bu ibrət dərslərini mənə sən yox, mənim öz vicdanım verdi.

Kap söhbətə qarışaraq:

– Yaxşı, yaxşı, – dedi. – Görürəm, mübahisəni sülhlə qurtardınız, hər ikiniz razı qaldınız, indi, Casper, sizdən soruşmaq istəyirəm, deyə bilərsinizmi bu yaxınlarda casusların qonşuluğumuzda olmasından necə xəbər tutmusunuz? Bu, “ələmətə” çox oxşayır!

Dənizçi bu hikmətli sözləri deyərək yavaşca serjantin ayağını basdı, dirsəyi ilə bələdçini yüngülcə itələyib ona göz vurdu, halbuki qaranlıqda bunu əsla görmək olmazdı. Casper cavab verdi:

– Bizə bu əhvalat ona görə məlum oldu ki, İlan ertəsi günü onların ləpirlərini – hərbi çəkmə və mokasin¹ izini tapmışdı; bun-

dan başqa, ovçularımızdan biri səhər Frontenaka tərəf üzüb gedən bir qayığı görmüşdü.

Ləpirçi indicə töhmət alan şagird kimi cəsarətsizliklə soruşdu:

– İz qalaya tərəfmi gedirdi, Casper?

– Yox, çayın o tayında itmişdi, ancaq qalaya tərəf getmirdi. Biz bu izi tutub çayın ağzına tərəf şərq burnunadək getdik; oradan baxanda limanda nələr olduğunu görmək olardı.

– Bəs nə üçün siz yelkənlı gəmi ilə onların dalınca düşmədiniz? – deyərək Kap soruşdu. – Çərşənbə axşamı səhər yaxşı külək əsirdi; belə havada kutter saatda doqquz dəniz mili qədər sürətlə gedə bilərdi.

– Bu, Ontarioda yox, okeanda mümkündür, mister Kap. Bundan əlavə, suda iz qalmır, minq və fransızlar isə təqib olunan şeytana dönlər, ələ keçirmək üçün olmasın hiylə işlədirlər.

Kap dedi:

– Dalınca düşdüyün qayığı gördüyün halda izin nə əhəmiyyəti vardır? Indicə Casper dedi ki, qayığı görmüşdü... İngiltərədə qayıtlımsız yaxşı gəmilər olduğu halda qoy lap iyirmi minq və ya fransız olsun... Mister Şirin Su, sizinlə mərc gələ bilərəm ki, əgər siz məni çərşənbə axşamı səhər çağırırsınız, biz həmin quldurları dərhal haqlayardıq!

– Mister Kap, sizin kimi qoca dənizçinin məsləhəti mənim kimi gənc matros üçün, əlbəttə, çox faydalı olardı; lakin izin verin sizə deyim ki, onların dalınca çox getməli olardıq, ağac qabığından qayıtlımsız qayığın dalınca düşmək isə heç bir fayda verməzdi.

– Onları elə sıxışdırmaq olardı ki, qayıqların sahilə döndərsinlər.

– Sahiləmi deyirsiniz, mister Kap! Siz elə bilirsiniz ki, qayığı sahilə yönəlməyə məcbur etmək asandır, deməli bizim göllərdə naviqasiyadan xəbəriniz yoxdur. Onlar təqib edildiklərini gördükdə dərhal var qüvvələrilə qayığı küləyin səmtinə qarşı sürməyə başladılar və siz hələ özünüzlə gəlməyə macal tapmamış, onlar sizdən bir və ya iki mil uzaqlaşdılar.

– Mister Casper, yoxsa məni inandırmaq istəyirsiniz ki, özünü suda qorq etmək üçün küləkli havada yumurta qabığı ilə bu gölə çixan adam tapılar?

– Mən ən şiddətli külək əsəndə də belə qayıqda Ontarioda çox üzmüşəm. Bu cür qayıqlar bacarıqla sürüldükdə suda başqa qayıqlardan daha etibarlı olur.

¹ Mokasin – hindlilərin vəhşi heyvan derisindən düzəldikləri ayaqqabı

Kap öz yəznəsini və Ləpirçini kənara apardı və onları inan-dırmağa çalışdı ki, Casperin casuslar haqqında dedikləri “əlamət-dir”, özü də “mühüm əlamətdir”, buna xüsusi fikir verilməlidir; onun qayıqlar haqqında dediyi sözlər isə boş şeydir. Kap bunu da əlavə etdi ki, sahilə çıxan iki yad adamı Casper çox doğru-dürüst təsvir etdi, buna görə də, demək olar ki, Casperə onların haqqında çox şey məlumdur, halbuki bu qədər geniş məlumatı təkcə ləpirlərə əsasən toplamaq mümkün deyildir; sonra Kap dedi: bu diyarda təkcə hindilər deyil, ağlar da mokasin geyirlər, o (yəni Kap) özü də bun-lardan bir cüt almışdı; uzunboğaz çəkməyə gəldikdə, bunu geyən adamın mütləq əsgər olduğunu söyləmək olmaz.

Serjant Kapın bu fikrinə o qədər də çox əhəmiyyət vermədi, bununla belə Kapın sözləri serjanta müəyyən dərəcədə təsir bağış-ladı. Casusların qalanın lap yaxınlığında görünməsi və bundan ser-jantın xəbəri olmaması ona qərribə gəlirdi. Serjantın heç ağına belə gəlmirdi ki, bu məlumatın Casperin xidmət işi ilə hər hansı bir dərəcədə əlaqəsi olsun. Doğrudur, bundan əlavə bir-iki dəfə “Qaç-ağan”ın komandirinə tapşırılmışdı ki, öz gəmisini ilə kəşfiyyatçıları gölün sahilində müəyyən yerə aparsın və ya oradan götürsün. Lakin serjanta da bu məlum idi ki, Casper belə halda ikinci dərəcəli rol oynamışdı və həmin kəşfiyyatçılara hansı tapşırığın verildiyi bə-rəsində nə özü, nə də onun matrosları heç bir şey bilməmişdilər. Sonuncu dəfə casusların qalaya yaxınlaşmasından nə üçün məhz təkcə Casperin xəbər tutması da serjanta qərribə gəldi.

Ləpirçi sayıqlığı yaddan çıxardığına görə özünü məzəmmət edir və hadisədən Casperin xəbər tutmasını Casperin böyük xidməti hesab edirdi, halbuki bu hadisə hamıdan qabaq gərək Ləpirçiye məlum olaydı. Casperin həmin casuslar haqqında məlumat toplaması Ləpirçini əsla təəccübləndirmirdi. Ləpirçi söhbətin bir neçə dəqi-qəliyə kəsilməsindən istifadə edərək diləndi:

– Mister Kap, mokasinlərə gəldikdə, siz tamamilə doğru deyir-siniz ki, bunları həm qırmızıdərilili adamlar, həm də ağüzlü adamlar geyə bilərlər. Lakin bu adamların ləpirləri müxtəlif olur. Təcrübəli adamın gözü hindinin ləpirini avropalıların ləpirindən dərhal seçər və ləpir yiyəsinin uzunboğaz çəkməli, yoxsa mokasin geydiyini bilər. Mənə bu dediklərinizdən daha inandırıcı dəlillər göstərir.

Kap deyilənlərdən məntiqi nəticə çıxararaq cavab verdi:

– Ancaq Ləpirçi, təsdiq edə bilərsiniz ki, dünyada xainlər yox deyildir.

– Mən heç zaman namuslu minqə rast gəlməmişəm. Minqin sizə xəyanət etməsi onun üçün sərfəlidir, ona heç vaxt belə bağlamaq olmaz – o, hökmən xəyanət edir.

– Bəs nə üçün güman edirsiniz ki, belə qüsurlu Casperdə ola bil-məz? İnsandır, bilmək olmaz, bəzən insanın nə dərəcədə əclaflaş-dığını mən öz təcrübəmdən bilirəm.

Casperin cinayətkar və ya təqsirsiz olması haqqında uzun-uzadı danışıldıqdan sonra serjant və onun qayını Casperin müqəssirliyinə inanan kimi oldular. Ləpirçi öz dostunu əvvəlkindən daha səylə müdafiə edir və söyləyirdi ki, Casper xəyanət üstündə təqsirlən-dirmək üçün heç bir əsas yoxdur.

Bu zaman Mabel örtüyün altında səssiz-səmərsiz oturmuşdu. Müyr aşağı enmişdi, Casper isə qollarını sinəsində çarpazlayıb ser-jantın qızından bir qədər kənarda dayanmışdı. O, gözlərini gah yel-kənlərdən çəkib buludlara, gah buludlardan çəkib qaralan sahilə, gah da bunlardan çəkib gölə zilləyir, sonra yenə də yelkənlərə baxırdı.

Hava mülayim idi, halbuki ölkənin bu yerində hətta yayda da belə hava həmişə olmur. Arabir güclənən sərin sahil küləyi meşə-lərin ötrini götürürdü. “Qaçğan” gecenin qaranlığında öz yoluna davam edirdi.

Casper ləqəbi ilə çağırmağa alışan Mabel gənc matrosu səslə-yərək:

– Şirin Su, – dedi, – biz belə yol getsək, mənzil başına nə vaxt çatarıq?

– Atanız o yer bə-rəsində sizə danışmamışmı, Mabel?

– Yox, bu bərədə atam heç bir söz deməmişdir. O, polkda xid-mət həyatına o qədər qaynayıb qarışmış və ailə həyatını o qədər yadırgamışdır ki, bu mövzuda mənimlə danışmaz. Bir də ki, onun deyəsən, ixtiyarı yoxdur desin haraya gedirik, doğrudurmu?

– Yolumuz uzaq deyildir. Bu istiqamətdə daha altmış və ya yet-miş mil getdikdən sonra müqəddəs Lavrenti çayına girəcəyik; ola bilsin ki, orada fransızlarla üz-üzə gələk. Bu göldə çox uzaqlara get-mək mümkün deyildir.

– Dayım da belə deyir. Mənə qalsa, Casper mənə Ontario ilə okean arasında, demək olar ki, heç bir fərq görmürəm.

– Deməli siz okeanda olmusunuz, eləmi? Mən isə özümü dənizçi hesab etdiyim halda heç vaxt duzlu su görməmişəm! Yəqin ki, siz mənim kimi bir dənizçiyə üreyinizdə istehza edirsiniz, doğrudurmu, Mabel Dunqam!

– Əsla yox, Casper. Mənim kimi təcrübəsiz bir qızın nə haqqı var ki, başqasına, xüsusən sizə istehza etsin? Mayor sizə etibar edir, özünüz də belə bir gözəl gəminin komandirisiniz. Mən okeanı görmüş olsam da, heç vaxt okeanda yol görməmişəm, təkrar edirəm, bu göl ilə Atlantik okean arasında heç bir fərq görmürəm.

– Yoxsa siz göldə üzənlərlə okeanda üzənlərə də fərq qoymursunuz? Amma mən ehtiyat edirdim, Mabel! Sizin dayınız bizi, şirin su dənizçilərini o qədər pisləmişdir ki, indi siz, yəqin, bizi fırladaqçı hesab edirsiniz.

– Mənim dayımın sözlərindən inciməyin, Casper. Mən ona bələdəm, o, şirin suda üzənləri pislədiyi kimi quruda yaşayanları da Yorkda olduğu vaxt pisləyirdi. Yox, yox, siz səhv edirsiniz! Nə mən, nə də atam dayımın fikrinə şirik deyilik. Əgər dayım ürək sözünü açıq desəydi, belə məlum olardı ki, mənim dayımın nəzərində əsgərlər dəniz görməyən dənizçidən daha pisdir.

– Görək ki, atanız əsgərlər haqqında çox yaxşı fikirdədir: o istəyir ki, siz əsgərə ərə gedəsiniz.

– Casper Şirin Su! Mən əsgərəmi ərə getməliyəm? Mənim atamı belə istəyir? Axı o niyə bu fikirdə olsun? Qarnizonda o hansı əsgərdir ki, mən ona ərə gedərdim, o isə məni almaq istərdi?

Mabel səbəbini özü də bilmədən qızardı; lakin hava qaranlıq olduğuna görə Casper qızın utanıb qızardığını sezə bilmədi.

– Siz səhv edirsiniz, Mabel! Əlli beşinci polkda olan bir zabıt sizinlə evlənmək istəyir.

– Nə əlli beşinci polkda, nə də başqa bir polkda elə bir zabıt tanımıram ki, bu cür axmaq fikrə düşsün, – deyə Mabel cəld cavab verdi, – mən özüm də heç vaxt buna razı olmazdım.

– Bu axmaq fikirdirmi, Mabel?

– Bəli, axmaq fikirdir, Casper! Bir-birinə tay olmayanların evlənməsinə camaatın necə baxdığını siz yaxşı bilirsiniz; odur ki, mənim ərim bir dəqiqəliyə mənə vurularaq mənimlə, aşağı rütbəli adamın qızı ilə, serjant qızı ilə evləndiyinə peşman olsa, bundan mən əzab çəkərdim, çox əzab çəkərdim.

– Bəlkə sizi yaxşı başa düşmürəm, Mabel? Siz deyirsiniz zabite yalnız zabıt olduğuna görə ərə getməzdiniz, bunumu demək istəyirsiniz, Mabel?

Mabel gülümsəyərək:

– Bəs sizin haqqınız varmı ki, mənə belə suallar verəsiniz, Casper? – deyə soruşdu.

– Mənim ancaq bircə şeyə haqqım var, o da sizin xoşbəxt olmağınızı görmək arzusudur. Əlbəttə, ola bilsin ki, bu da azdır. Atanızın sizi poruçik Müyrə ərə vermək niyyətində olmasından təsadüfən xəbər tutan vaxtdan bəri çox narahatam.

– Mənim əziz atamın bu cür gülünce, bu cür rəhmsiz niyyəti ola bilməz.

– Niyə rəhmsiz, Mabel?

– Mən bu barədə öz fikrimi sizə dedim və sizi inandırmaq üçün daha heç bir şey deyə bilmərəm. Casper, sizə açıqca cavab verdim üçün haqqım var ki, sizdən soruşum: haradan bilirsiniz ki, mənim atam belə fikrə düşübüdü?

– Atanızın özü mənə deyirdi ki, sizin üçün ər seçmişdir. Atanız gəminin yüklənməsinə göz yetirdiyi dəqiqələrdə bu barədə bir neçə dəfə söhbət salmışdı. Mister Müyrün sizinlə evlənmək fikrində olmasına gəldikdə, bunu mənə Müyrün özü demişdir. Bu barədə eşitdiklərimi bir-birilə müqayisə etdikdə müəyyən bir nəticəyə gəlmişəm.

Mabelin üzü pul kimi pıqqırması oldu, o dedi:

– Bəlkə atam, bəlkə atam başqasını nəzərdə tuturmuş? Sizin dediklərinizdən heç də yəqin etmək olmaz ki, atam məni mister Müyrə ərə vermək istəyir.

– Yox, Mabel, ətrafınıza yaxşı fikir versəniz yəqin edərsiniz ki, mənim dediklərimdə ağla batmayan bir fikir yoxdur. Axı kvartir-meysterin burada nə işi var? Onun dəstəyə qoşulub bizimlə getməsinə heç bir lüzum yoxdur. Yox, o çalışır ki, sizi razı salsın, atanız isə istəyir ki, Müyrə ərə gedəsiniz. Mabel, yoxsa görmürsünüz, mister Müyr sizin dalmızca necə inadla, qarabaqara gəzir?

Mabel cavab vermədi. Ancaq o, qadınlara məxsus olan instinktli ilə başa düşmüşdü ki, kvartir-meysterin çox xoşuna gəlir. Mabel atasının da bezi cyhamlarından sezmişdi ki, atası onu, doğrudan da ərə vermək fikrindədir. Lakin heç ağlına belə gəlmirdi ki, atası onu məhz mister Müyrə ərə vermək istəyir. Mabel indi də buna inanmırdı,

əsil həqiqəti hələ başa düşmürdü və elə zənn edirdi ki, atasının ar-
bir ağzından qaçırdığı sözlər qızının həyatını qurmaq arzusundan
irəli gəlmişdi, ancaq heç bir konkret adama aid deyildi. Söhbət edənlə-
rərin hər ikisi üçün ağır keçən uzun sükutdan sonra Mabel Casperə
dedi:

– Siz ancaq bir şeyə əmin ola bilərsiniz və mən də sizə ancaq
bunu deyə bilərəm: poruçik Müyr lap polkovnik olsa da heç vaxt
Mabel Dunqamın əri olmayacaqdır... Bunu yadda saxlayın. İndi
səfərimizdən danışın... Mənzil başına tezmi çatacağıq?

– Bilmək olmaz. Suda olanda biz bütünlüklə küləklərin və
dalğaların ixtiyarında oluruq. Ləpirçi də sizə deyə bilər ki, səhər-
çağı xallı maralın dalınca düşən adam, gecəni harada keçirəcəyini
bilmir.

– Axı biz maral dalınca qaçmırıq və indi səhərçağı deyildir!
Ləpirçinin belə sözlərinin mənası nədir?

– Biz maral qovmururuq, bu doğrudur; biz indi elələrinin dalınca
düşmüşük ki, onları tutmaq maralı tutmaqdan daha çətinidir. Sizə
daha heç bir söz deyə bilmərəm. Biz gərək dilimizi saxlayaq.
Ancaq qorxuram ki, siz “Qaçacağı” da çox qalması olarsınız və döyüş
zamanı “Qaçacağı”ın hünərinin şahidi olarsınız.

Mabel təsadüfən ağılına gələn fikri ucadan bildirdi:

– Məncə dənizçiyə yalnız ağılsız qadın ərə gedər.

– Qərribə fikirdir! Siz nə üçün belə düşünürsünüz?

– Ona görə ki, dənizçi arvadı, əlbəttə, hiss edir ki, əri onu da
sevir, öz gəmisini də sevir. Bax mənim dayım Kap da deyir ki,
dənizçi gərək evlənməsin.

– Sizin dayınız duzlu su dənizçilərini nəzərdə tutur! – deyə
Casper gülə-gülə cavab verdi. – Əgər dayınız qadınların okeanda
üzən dənizçilər üçün rəfiqə, arvad olmalarını layiq bilmirsə, onun
fikrincə, gəl matrosları da evləndikdə öz ləyaqətlərini itirməzlər.
Əminəm ki, Mabel, bizim haqqımızda, şirin su dənizçiləri haqqında
dayınızın fikrinə şərik deyilsiniz, doğrudurmu?

– Ey, ey, yelkən! – deyə Kap qışqırdı. – Demək istəyirəm, ey,
qayıq görünür!

Casper yüyürə-yüyürə gəminin burun tərəfinə getdi və doğru-
dan da gəmidən yüz yard uzaqda külək tutmayan tərəfdə xırda bir

şey gördü. Casperin təcrübəli gözləri həmin şeyə baxan kimi onun
qayıq olduğunu dərhal yəqin etdi. O:

– Yəqin ki, bu düşmən qayığıdır, – dedi. – Yaxşı olardı ki, onu
tuta bilək!

Ləpirçi:

– Mənə bax, cavan oğlan, – dedi, – görürsənmi, qayıqdakılar var
qüvvələri ilə avar çəkirlər, qayıq bizim qayığımızdan keçib küləyə
qarşı getmək istəyir; onun dalınca düşmək xizəkli adamın maralı
qovmasına oxşayır.

Casper sükançını səsləyərək:

– Cəmini yana döndər! – deyə əmr verdi. – Özü də sükanı gücün
gəldikcə döndər!.. Bax belə, qoy gəmi bu istiqamətə getsin!

Sükançı əmri yerinə yetirdi. İndi “Qaçacağı” suyu yara-yara cəld
irəliləyirdi; bir-iki dəqiqədən sonra o, qayığın qabağını elə kəsdi ki,
qayıq gəmidən uzaqlaşmağa bilmədi. Bu vaxt Casper özü sükandan
yapışdı, onu cəld döndərdi və qayığa o qədər yaxınlaşdı ki, ona qar-
mağı asanlıqla ilişdirdilər. Qayıqda oturan iki adama əmr edildi ki,
gəmiyə qalxınsınlar. Onlar bir dəqiqədən sonra kutterin göyörtəsinə
gəldilər; bu adamlar Arouxed ilə onun arvadı idi.

ON BEŞİNCİ FƏSİL

Arouxedə rast gəlmək heç kəsi təəccübləndirmədi. Yalnız Kapın
və onun yoldaşlarının yanından tuskaroranın necə qaçdığını bilən-
lər təlaşa düşdülər.

Lakin tuskaroradan şübhələnenlərin nə qədər haqqı olduqlarını
sübut etmək çətin idi. Əsgərlərlə sakitcə söhbət etmək üçün özünü
təkcə Ləpirçi toxtaq saxlaya bildirdi. O, Arouxedə kənara aparıb onun-
la xeyli söhbət etdi. Ləpirçi Arouxeddən soruşdu: nə üçün o, bələd-
çisi olduğu adamları qoyub qaçmış və qaçandan sonra nə ilə məşğul
olmuşdur? Tuskarora bu suala əsil hind kimi soyuqqanlıqla cavab
verdi. Qaçmağının səbəbini çox sadəcə və həqiqətə oxşayan söz-
lərlə izah etdi.

O dedi ki, sığındıqları yerin irokezlər tərəfindən tapıldığını gör-
dükdə, təbiidir ki, canını xilas etmək fikrinə düşmüş və qaçıb meşədə
gizlənmişdi; özlüyündə qət etmişdi ki, qaçıb qurtara bilməyənələr

hökümən öldürüləcəklər. Uzun sözün qıyası, Arouxed öz canını qurtarmaq üçün qaçmışdı.

Bələdçi özünü elə göstərdirdi ki, tuskaroranın dediklərinə guya inanır. O dedi:

– Çox yaxşı. Mənim qardaşım ağıllı iş görmüşdür; ancaq qardaşının arvadı da axı onun dalınca getmişdir.

– Məgər ağüzlü adamların arvadları ərlərinin dalınca getmirlər? Məgər Ləpirçi sevdiyi qadının öz ardınca gəldiyini bilmək üçün dönüb dala baxmaz?

Tuskarora özünü təmizə çıxarmaq üçün dediyi sözlərə inanıldığını qət etdi, ancaq ona nə üçün inanıldığını başa düşmədi; indi o, yeni sualların verilməsini təşəxxüslə gözləyirdi.

Ləpirçi həmişə özü-özünə ingiliscə danışdı, bu dəfə də ingiliscə:

– Bəli, ehtiyatlı olmaq istəyəm görə belə etsin, – dedi, – bu görə belə olaydı, bəlkə, bəlkə, doğrudan da belə olmalı idi. Aydındır ki, arvad ərinə sədaqətli olacağına and içdiyi üçün görə onun dalınca getsin. Əgər serjant da orada olsaydı və belə bir şəraitdə geriye çəkilməli olsaydı, çox güman ki, Mabel də onun dalınca gedərdi; buna da heç şübhə ola bilməz ki, Mabel belə halda öz ərinin dalınca gedərdi. Ləpirçi hindi dilinə keçərək:

– Sən düz deyirsən, tuskarora, – dedi, – sən sözün səmimi və doğrudur; amma mənim qardaşım nə üçün indiyədək qalaya gəlməmişdir? Dostları onu tez-tez yada salırdılar, ancaq özünü görmürdülər.

– Əgər maralın dişisi erkəyinin dalınca gedirsə, bəs erkək nə üçün öz dişisinin dalınca getməməlidir? – deyərək tuskarora gülümsəyib cavab verdi və mənalı bir hərəkətlə öz barmağını həmsöhbətinin çiyinə qoydu. – Arouxedin arvadı onun dalınca getmiş, Arouxed də öz arvadının dalınca getmişdir. Arvad yolu itirmiş və özgə vıq-vamında nahar bişirmişdir.

– Səni başa düşürəm. Arvadın minqlərin əlinə keçmişdir, sən də onların izini axtarıb tapmısan, elədimmi?

– Ləpirçi ağaclardakı mamurı aydın gördüyü kimi, mənim yox olmağımın səbəbini də çox aydın görür. Doğrudan da belə olmuşdur.

– Arvadını minqlərin əlindən çoxdanmı qurtarmısan və buna necə müvəffəq olmusan?

– İki günəş bundan əvvəl İyun Şehinin qulağına əri pıçıldayıb haraya getmək lazım olduğunu dedi, İyun Şehi də ərinin sözündən çıxmadı.

– Bəli, bəli, bunlar tamamilə mümkün olan işdir. Ancaq tuskarora, de görüm, sən qayıq necə ələ keçirmisən və niyə onu qamizona tərəf yox, müqəddəs Lavrenti çayına tərəf sürürdün?

– Arouxed özününkini özəninkindən seçə bilir. Bu qayıq mənimdir, mən onu qalanın yaxınlığında, sahilə tapmışam.

“Oxşayır ki, Arouxed doğru deyir; qayıq axı yiyəsi olmalıdır, hindi isə bu qayıq aparmaq üçün fürsəti əldən verməz. Ancaq qəribə budur: necə olub ki, biz nə Arouxedi, nə də onun arvadını görə bilməmişik? Axı bu qayıq çaydan görə ki, bizdən qabaq çıxmışdır”.

Bu fikir Ləpirçinin ağına gəldikdə, o bu barədə hindidən soruşdu:

– Ləpirçi bilir ki, döyüşçü bəzən xəcalət çəkir. Atası qızını mənəndən soruşsaydı mən ona bu barədə heç bir söz deyər bilməzdim. Mən İyun Şehini göndərdim ki, qayıq getirsin və bu qadından heç kəs heç bir söz soruşmadı. Tuskarora qadın yad kişilərlə danışmağı xoşlamaz.

Tuskaroranın dedikləri ağıla batan idi, cyni zamanda da hindinin xarakterinə və adətlərinə uyğun gəlirdi. Təmiz ürəkli Ləpirçinin fikrincə, Arouxed özünü pis aparmamışdı; ancaq Ləpirçinin özü mərd adam olduğuna görə istərdi ki, serjantın yanına gedib bütün əhvalatı olduğu kimi ona danışsın. Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, Ləpirçi hindilərin adətlərini yadına saldıqda qət etdi ki, Arouxedin hərəkətlərində şübhəli bir şey yoxdur. Bir qədər fikirləşdikdən sonra hindiyə cavab verdi:

– Arouxed sən sözün dağlardan gələn su kimi axır, mən bunu təsdiq etməliyəm. Qırmızıdırəli adamın təbiəti elədir ki, görə belə etsin, ancaq yəqin ki, belə hərəkət ağüzlü adama yaraşmazdı. Sən o qızın atasının necə qəm-qüssə çəkdiyini görmək istəmir-dinmi?

Arouxed, “hə” cavabı vermək istəyirmiş kimi bir az qabağa əyildi. Sonra Ləpirçi sözünə davam etdi:

– Qoy mənim qardaşım bir suala da cavab versin, onda onun vıq-vamı ilə möhkəm ingiz evi arasındakı duman çəkilib gedər. Qardaşım bu buludu qovub dağıtsa, öz ocağının başında oturarkən dostları ona baxarlar, dostları da öz silahlarını yerə qoyub döyüşçü

olduqlarını unutupda qardaşım onlara qoşular. Nə üçün sənin qayığın üzünü müqəddəs Lavrentiyə tərəf tutmuşdu? Axı orada düşmənlərdən başqa heç kəs yoxdur!

Tuskarora sakitcə soruşdu:

– Bəs nə üçün Ləpirçi və onun dostları üzlerini o tərəfə tuturlar? İngiz hansı tərəfə baxsa, tuskarora da o tərəfə baxa bilər.

– Düzünü bilmək istəyirsənsə, Arouxed, biz burada iz axtarıq, yəni üzürük və borcumuzu yerinə yetiririk. Burada olmağa bizim haqqımız vardır, ancaq burada olmağımızın səbəbini deməyə haqqımız yoxdur, – deyər Ləpirçi cavab verdi.

– Arouxed böyük qayığı görmüşdü, özü də Şirin Suyun üzünə baxmağı sevdi. Arouxed axşam öz vıqvamına qayıtmaq üçün günəşə tərəf gedirdi, ancaq Şirin Suyun başqa tərəfə getdiyini gördükdə, özü də o tərəfə yönəldi.

– Bu dediklərin hamısı bəlkə də doğrudur, tuskarora, buna görə də buyur gedək, qonağımız ol. Xərayimizdən yeyərsən, sonra da ayrılırıq. Günəş arxamızda batır, biz də tez gedəcəyik; mənim qardaşım başqa səmtə yönəlməyə axtardığından çox uzaqlara gedəcəkdir.

Bundan sonra Ləpirçi yol yoldaşlarına qoşuldu və sorğu-sualın nəticəsini onlara söylədi. O deyəsən Arouxedin sözlərinə inanmışdı, lakin ehtiyatlı olmaq üçün bu adam barəsində tədbir görməyi lazım bilirdi, çünki onun hərəkəti xoşuna gəlmirdi.

Casperdən başqa onların heç biri tuskaroranın cavabına inanmırdı. Ləpirçi danışır qurtardıqda Kap dedi:

– Bu dələduzu zəncirləmək lazımdır, qardaşım Dunqam! Onu kaptenarmusa, ya da dəniz zabitinə (əgər şirin suda belə zabit varsa) əlbəəl təhvil vermək, körpüyə çatanda isə hərbi məhkəməyə vermək lazımdır.

Serjant:

– Onu həbs etməyi lazım bilirəm, – dedi, – ancaq nə qədər ki, kutterdədir onu zəncirləməyə lüzum yoxdur. Sabah səhərdən onu daha ciddi dindirərik.

Bu qərarı Arouxedə çatdırdılar. Hindi bunu sakitcə və diqqətlə dinlədi, ancaq etiraz etmədi. O, kənarında durub hər şeyə ciddi fikir verir, ancaq səsini çıxarmırdı. “Qaçan” o biri yelkənləri də açdı və daha sürətlə getməyə başladı.

Növbə çəkmək vaxtı çatdı (bu vaxt hamı dağılıb yatmağa gedir). Adamların çoxu aşağı endi, köyərtədə yalnız Kap, serjant, Casper və iki matros qaldı. Arouxed də arvadı ilə burada idi.

Serjant kayuta enmək istəyərkən hindiyə müraciət edərək müləyimcə dedi:

– Sən arvadını aşağıya göndərə bilərsən, Arouxed, orada mənim qızım onun qeydinə qalar. Bax gəminin o başında yelkən var, onun üstündə yata bilərsən.

– Atama təşəkkür edirəm. Tuskaroralar yoxsul deyillər. Qadın mənim qayığımdakı döşəyimi gətirər.

– Özün bilərsən, dostum! Biz səni tutub saxlamağı lazım bilirik, ancaq səni incitməyə və səninlə qaba rəftar etməyə heç lüzum yoxdur. Öz skvaunu göndər qayıqdakı döşəklərinizi gətirsin, özün də arvadın dalınca gedib avarları buraya gətirə bilərsən... – Serjant səsini yavaşdıraraq Şirin Suyu: – “Qaçan”dakı adamların çoxu yatacaqdır, – dedi, – buna görə də pis olmaz ki, tuskaroranın avarlarını əlimizə keçirək.

Casper buna razı oldu, Arouxed və onun arvadı isə ömrə dinməz-söyləməz əməl etdi. Onlar qayığa endilər. Hindi öz arvadını bərk danlamağa başladı. Arvad ona müticəsinə qulaq asaraq, götürdüyü döşəyi kənara qoydu və ərinin tələb etdiyi başqa bir şeyi axtarmağa başladı. Serjant şkaftada¹ dayanıb onların qurdalanmalarına səbirsizliklə baxırdı. O:

– Di əlini mənə ver görüm, Arouxed, – dedi. – Çox gecdir... Biz əsgərik, bizdə zəng ona görə çalınır ki, hamı ertədən yatmağa getsin, səhər də təzədən dursun.

Bu vaxt qayığın burun tərəfində dayanmış Arouxed:

– Tuskarora gəlir, – deyər cavab verdi.

Hindi qayığa bağlanmış kəndiri iti bıçaqla cəld kəsdi; bunun nəticəsində kutter qabağa getdi, yüngül qayıq isə onun arxasında qaldı. Arouxed qayığı dərhal dayandırdı. Hindi bu maneəri elə bir ani sürətlə başa çatdırdı ki, serjant hələ bunu görməyə macal tapmamış qayıq kutterdən çox daldı qaldı; serjant bu hadisəni yoldaşlarına xəbər verənədək qayıq gəmidən uzaqlaşmış getdi.

Casper kliveri² öz əli ilə tanımlayaraq:

¹ Şkaft – gəminin orta yeri

² Kliver – gəminin qabaq tərəfindəki üçbucaq çöp yelkən

– Tez küləyin altına! – deyə əmr etdi.

Kutter küləyə tərəf elə sürətlə yollandı ki, onun yelkənləri şappıl-damağa başladı (dənizçilər demişkən “külək onun altına əsirdi”).

Bu manevr çox tez və bacarıqla edildi, lakin hindi daha cəld hərəkət edirdi. O, avaradan yapışib onu var gücü ilə çökməyə başladı. Arvadı ona kömək edirdi. Qayıq cənub-qərb istiqamətində gedirdi və kutteri o qədər arxada buraxmışdı ki, hərgah səmtini dəyiş-dirsəydi də onun bu gəmi ilə rastlaşmaq qorxusu olmazdı. “Qaçan” nə qədər sürətlə getsə də, nə qədər çox irəliləmiş olsa da, Casper başa düşürdü ki, səmtdən kənara çıxmaq üçün dreyfə keçmək lazımdır. İki dəqiqə belə keçməmiş sükan sola döndərildi və yüngül gami qalsı dəyişib beydevində dönmək üçün dreyfə keçdi.

Casper kutterlə qayığın arasındakı məsafəni təxmin müəyyən edərkən:

– Onu tuta bilməyəcəyik! – dedi. – Hiyləgər əclaf küləyə avar çəkir, buna görə də “Qaçan” ona çata bilməz.

Serjant hindinin dalınca düşmək fikrində idi; o gənclərə məxsus bir həvəslə cəld:

– Qayığımız var! – dedi. – Qayığı suya salıb onların dalınca gedərik.

Casper:

– Bunun faydası olmaz, – dedi. – Əgər Ləpirçi göyertədə olsaydı onda yenə bir tədbir görmək olardı, ancaq indi iş-ışdən keçmişdir. Qayığı suya salmağa üç və ya dörd dəqiqə vaxt lazımdır, bu isə Arouxedin bizdən yayınması üçün tamamilə bəs edər.

Kap da, serjant da yəqin etdilər ki, bu oğlan haqlıdır; bunu hətta dənizçilik haqqında heç bir təsəvvürü olmayan adam da təsdiq edərdi. Onlar sahilədən yarım mil aralı idilər. Qayıq artıq sahilin kölgəsində gedirdi. Aydın idi ki, qayığı təqib edənlər qayıqadək olan məsafənin yarısını belə qət etməmiş, qayıq sahilə çatacaqdır. Onlar qayığı, əlbəttə, ələ keçirə bilərdilər, lakin bunun heç əhəmiyyəti yox idi. Yəqin ki, Arouxed gölün dövrəsindəki meşənin içi ilə o biri sahilə getməyi qət etmişdi.

Sükan yenidən sağa döndərildi, kutter isə dal-dalı burulub başqa qalsla getməyə başladı; elə bil ki, o instinktlə hərəkət edirdi. Casper bütün bu manevri dərindən sükut içində başa çatdırırdı: onun tabeliyindəki adamlar nə etməli olduqlarını özləri başa düşürdülər,

buna görə də öz rəislərinin hər bir hərəkətini izləyərək qeyri-şüuru işləyirdilər. Bu zaman Kap serjantin düyməsindən yapışib onu kayutun qapısına tərəf apardı (burada onları eşidən olmazdı) və öz mülahizələrini ona şərh etməyə başladı. O, üz-gözünü qəzəblə turşudaraq:

– Mənə bax, qardaşım Dunqam, – dedi, – adam belə işə düşəndə görək dərindən götür-qoy eləsin və çox ehtiyatlı olsun.

– Qardaşım Kap, əsgərlik elə bir həyatdır ki, burada əsgər həmişə gözüaçıq və çox ehtiyatlı olmalıdır. Bu sərhəd rayonunda görək belə olasan. Yoxsa ehtiyatlı olmağı unutsaq, dərimizi soyarlar.

– Ancaq mən Arouxedin tutulmasını birinci “ələmət”, onun qaçmasını isə ikinci “ələmət” hesab edirəm. Buna Casper Şirin Su cavabdehdir.

– Hə, bu doğrudan da iki dəlildir, qardaşım. Ancaq hindinin qaçması Casperin əleyhinə olan bir dəlil hesab edilərsə, Arouxedin tutulması Casperin təqsirsiz olduğunu sübut edə bilər.

– Çox yaxşı! Ancaq bu iki ələmət heç də bir-birinə zidd deyildir. Serjant, əgər sən qoca dənizçinin məsləhətini qəbul edərsənsə, onda mən deyəni elə: gəminin və onun içində olan adamların salamat qalması üçün dərhal lazımı tədbirlər gör. İndi kutter saatda altı dəniz mili sürəti ilə gedir, bu gölmənin sahilləri bir-birindən uzaq deyildir, odur ki, biz hələ səhər açılmış fransız limanına çatarıq, gecə isə fransız həbsxanasına düşərik.

– Bu dediklərin bəlkə də doğrudur, qardaşım Kap. Amma sən mənə axı nə məsləhət görürsən?

– Mənim fikrimcə sən bu Casper Şirin Suyu bax bu dəqiqə həbs etməli, aşağıya göndərüb başının üstündə keşikçi qoymalısan, kutterin idarə edilməsini isə mənə tapşırmalısan. Buna sənənin ixtiyarın çatır, çünki gəmi ordundur, bu ekspedisiyada isə rütbəcə səndən böyük komandir yoxdur.

Serjant Dunqam bu məsləhət haqqında bir saatdan çox fikirləşdi. Adətən o, həmişə öz qərarlarını çox səylə və cəld yerinə yetirməyə başlayardı, qərarın özünü isə heç vaxt dərindən fikirləşməmiş ciddi surətdə ölçüb-biçməmiş qəbul etməzdi. O, Casperə yaxşı bələd idi və həmişə onun haqqında yaxşı fikirdə olmuşdu. İndi isə serjantu içəridən gəmirən şübhələr onun rahatlığını pozmuşdu. Serjant kvar-tirmerlərlə məsləhətləşməyi qət etdi, çünki rütbəcə özündən böyük olduğuna görə onun fikrillə hesablaşmalı idi.

Olmuş hadisələr haqqında kvartirmeystərə serjantin özü yox, Kap məlumat verdi. Qoca dənizçi bu barədə danışarkən məsələni şışirtməyə çalışdı. Müyr dərhal məsləhət gördü ki, "Qaçaqan" a başçılıq edilməsi Kapa tapşırılsın və beləliklə də xəyanətin qarşısı alın-sın. Bu fikir serjantu tamamilə inandırdı və o, qəbul edilmiş qərarı dərhal yerinə yetirdi.

Serjant Dunqam heç bir izahat vermədən Casperə dedi ki, onu kutterə başçılıq etməkdən müvəqqəti olaraq kənar etməyi və gəminin idarə olunmasını öz qaynına tapşırmağı qət etmişdir. Gənc matros bu sözləri eşidərkən təbii olaraq və istər-istəməz təəccüb etdikdə, ona cavab verildi ki, hərbi xidmət çox zaman sirr saxlamağı tələb edir və belə bir sərəncamın verilməsi şəraitin özündən irəli gəlmişdir. Doğrudur, Casper hələ də təəccüb içində donub qalmışdı (serjant öz şübhələrini gizlətməyə çox soy edirdi), lakin gənc matros hərbi intizama alışdığı üçün əsla etiraz etmədi və özü gəminin kiçik şəxsi heyətinə elan etdi ki, gəmiyə komandanlıq etmək Kapın ixtiyarına keçir. Bu vaxt tələb edirdi ki, Casper də və onun gölə yaxşı bələd olduğuna görə losman adlandırılan köməkçisi də kayuta ensinlər və oradan çıxmasınlar. Bu tələbin Casperə necə təsir bağışladığını onun yalnız üzünün ifadəsində və qeyri-şüəri hərəkətində sezmək olardı. Lakin Casper özünü saxlamağı o qədər yaxşı bacarırdı ki, hətta hər şeydən şübhələnmə Kapın özü də Casperin üzündə sezi-lən ifadənin mənasını başa düş bilmədi. Ancaq Kap bunu da dərhal pis yerə yozdu, bu isə adamdan kor-korana şübhələnməyin nəti-cəsi idi.

Casper ilə losman aşağıya endilər. Onların qapısının ağzında keşikçi qoyuldu və ona gizləncə ömr edildi ki, Casperlə losmanı gözdən qoymasın, onları göyörtəyə buraxmasın, onlar yuxarıya çıxmağa çalışdıqda isə, bu barədə dərhal rəisə xəbər versin. Məlum oldu ki, ehtiyat üçün bu tədbirin görülməsinə lüzum yox imiş, çünki Casper və onun köməkçisi dinməz-söyləməz öz yataqlarında uzandı-lar və bütün gecəni orada qaldılar.

Kap göyörtənin ağası olduğunu yəqin etdikdə serjanta dedi:

– Hə, haraya və necə üzüb getməliyik? Sən bunu mənə desən, mən də düzgün səmt seçərəm.

Bu sual Dunqamı çətinə saldı; o dedi:

– Heç özüm də bilmirəm, qardaşım Kap. Biz görək Min Adadakı düşürgələrə çataq. Gəmidən sahilə çıxıb oradakı keşik dəstə-sini əvəz edirik, sonra da orada aldığımız məlumata əsasən tədbir görürük. Yazılı təlimatda da belə əmr edilir.

– Ancaq sən görək mənə xəritə və ya başqa bir vasitə verərsən ki, mən də onun əsasında məsafəni və harada olduğumuzu müəyyən edim, yoxsa mən yolu necə tapa bilərəm?

– İnanmıram ki, Casperin belə xəritəsi olsun.

– Deyirsən, xəritə yoxdur, serjant Dunqam?!

– Yoxdur, qardaşım Kap! Bizim dənizçilər bu göldə üzərkən xəritəyə baxmırlar.

– Heç belə də şey olarmı! Deməli, onlar lap vəhşi imişlər. Serjant Dunqam, yoxsa sən elə güman edirsən ki, Min Adadan birinin nə adını, harada yerləşdiyini, nə də bizdən nə qədər uzaqda və hansı səmtdə olduğunu bilmədiyim halda bu adanı tapa bilərəm?

– Adanın adını bilmək istəyirsənsə, qardaşım Kap, bunu bilməyə ehtiyac yoxdur, çünki Min Adadan heç birinin adı yoxdur; deməli, bu cəhətdən səhv etmərik. Adaların harada yerləşməsi barəsində sənə heç bir şey deyə bilmərəm; bundan başqa, güman etmə-rəm ki, yolu tapmaq üçün adanın yerini bilmək lazım olsun. Bəlkə şəxsi heyət üzvlərindən biri yolu bizə göstərə bilər.

– Səbir elə, serjant... Xahiş edirəm bir dəqiqə səbir elə, serjant Dunqam! Əgər gəminin komandiri mənəmsə, sənə icazənlə gəmini idarə edəcəyəm və bu barədə gəminin aşpazı ilə, ya da matros şagirdi ilə hərbi müşavirə keçirməyəcəyəm. Kapitan görək kapitan olsun, yanılsa da öz ağı ilə iş görsün. Məşhur admiralın özü də, hətta dörd avarlı qayıqın komandiri olsa da hər dəfə sahilə yan alarkən sükançı ilə məsləhətləşsə özünü nüfuzdan salar. Yox, ser, əgər mən məhv olmalıyamsa, buna da razıyam! Ancaq bilməliyənsə ki, əsil dənizçi kimi, ləyaqətlə məhv olmaq istəyirəm.

– Qardaşım Kap, axı mən də Min Adadakı postdan savayı başqa bir yerə getmək fikrində deyiləm.

– Yaxşı, yaxşı, serjant! Rütbə sahibi olan rəsmi şəxsləri qoyub matrosdan və ya hər hansı bir sırayı adamdan açıqdan-açıq məsləhət istəməkdənsə, Min Adanın hamısının yanından keçərəm, onlara bir-bir nəzar salaram və axırda bizə lazım olan adanı taparam. Ancaq məsləhətləşmədən və özünü nadan göstərmədən də adalara yol tapmaq

üçün bu adamlarla elə danışaram ki, onlardan lazımınca öyrənərəm, onlar isə mənim çox təcrübəli olduğumu zənn edirlər... Bəzən dənizdə baxmalı bir şey olmayanda biz durbinə baxırıq. Məncə siz də orduda bilirsiniz ki, özünü hər şey bilən bir adam kimi göstərməyə çalışıb bir şey öyrənmək daha yaxşıdır. Gəncliyimdə bir kapitanla iki dəfə səfərə çıxmışdım, o da gəmini idarə etmək üçün lazım olan məlumatı bax bu yol ilə əldə edirdi; bəzən bu çox faydalı olur.

– Mən bilirəm ki, indi düz yol ilə gedirik, – deyə serjant dil-ləndi, – lakin bir neçə saatdan sonra buruna tərəf yönələcəyik. İndi gərək çox ehtiyatlı olaq.

– Qardaşım, mənə izin ver sükanda dayanan matrosdan sorğusual edim, bizə lazım olan bütün məlumatı ondan bir neçə dəqiqəyə qopararam, bunu sən özün də görəsən.

Kapla serjant gəminin arxa tərəfinə getdilər və sükənçiyə yanaşdılar. Kap özünə güvənən adamlar kimi özünü çox sərbəst apar-mağa çalışdı, sevdiyi matrosla aradır gəmidə səmimi söhbət edən zabit kimi mülayimliklə matrosu müraciət edərək, guya yeri gəldiyi üçün bu sözləri dedi:

– Yaxşı külək əsir, əzizim! Yəqin ki, sizin göldə hər gecə belə sahil küləyi olur, düzdürmü?

Matros, yeni rəisə və serjant Dunqamın qohumuna hörmət əla-məti olaraq əlini qaldırıb şlyapasına yüngülcə toxunduraraq:

– Doğrudur, ser, ilin bu vaxtında belə külək əsir, – dedi.

– Gərək ki, Min Ada yaxınlığında da belə olur; orada dörd tərə-fimiz torpaq olsa da, külək dəyişilməyəcəkdir.

– Elə ki şərqə tərəf irəlilədik, ser, yəqin ki, külək dəyişiləcəkdir, çünki sahilədən külək əsməyəcəkdir.

– Bəli, bəli, sizin şirin suda elə belə olar! Burada həmişə qay-dadan kənar bir şey olur. Məsələn, Vest-Hind adaları arasında həmişə əmin ola bilərsiniz ki, sahil küləyinə də, dəniz küləyinə də rast gələ-cəksən; bu cəhətdən orada fərq yoxdur, amma bu gölmədə gərək bunları ayırd edəsən. Mənim əzizim, sən Min Adaya yəqin ki, yaxşı bələdəsən, bu adalar haqqında çox şey deyə bilərsiniz, düzdürmü?

– Allah dadınıza çıtsın, mister Kap! Bu adalar haqqında axı kim nə bilir? Dəntarionun, hətta ən təcrübəli matrosları bu adaların qar-sında başlarını itirirlər; o ki qaldı bizə, həmin adaların heç adlarını da deyə bilmərik. Bir də ki, bu adaların çoxunun adı heç yoxdur.

– Mənə bax, Con... Gərək ki, sənin adın Condur, eləmi?

– Yox, ser, mənim adım Robertdir.

– Hə, Robert, elə bu da onun tayıdır: Cek və ya Bob olsun, bizim üçün bunun heç bir fərqi yoxdur. Mənə bax, Bob, axı orada... Yəni get-diyimiz yerdə lövbər salmaq üçün yaxşı duracaq vardır, düzdürmü?

– Tanrı köməyiniz olsun, ser, bunların haqqında mənim bildiyim hər hansı bir möxaukanın və ya əlli beşinci polk əsgərinin bildiyindən heç də çox olmaz.

– Məyər siz oralarda lövbər salmamısınız?

– Heç vaxt, ser. Mister Şirin Su həmişə sahilə yan alır.

– Siz şəhərə yaxınlaşarkən suyun dərinliyini bilmək üçün mögər lotu piyləyib suya salmırsınız?

– Nə piy, nə şəhər! Siz nə danışırırsınız, mister Kap! Oralarda şəhər-zad yoxdur, piy dəyönün də dilini kəsirlər.

Serjant kinayə ilə gülümsədi, lakin onun qayını bunu görmədi.

– Necə yəni! Nə zəng qülləsi var, nə mayak, nə də qala! Məni bağışlayın! Axı orada başqa şeylər olmasa da qarnizon varmı?

– Ser, əgər bunu bilmək istəyirsinizsə, serjant Dunqamdan soru-şun. Bütün qarnizon “Qaçğan”dadır.

– Bəs adalara necə yaxınlaşmaq lazımdır, Bob? Səncə hansı kanal yaxşıdır? Axırıncı dəfə getdiyiniz kanalı?.. Hə? Yoxsa... Yoxsa başqası?

– Deyə bilmərəm, ser, bunların heç birini deyə bilmərəm.

– Əzizim, olmaya sükanı öləndə tutub yatarsan?

– Sükanı tutub yatmıram, ser, aşağıda öz çarpayımda yatıram. Şirin Su bizi – əsgərləri də, o biri adamları da – aşağıya göndərir, yuxarıda isə yalnız losmanı saxlayır. O ki qaldı bizə, biz yolu əsla tanıyırdıq, elə bil heç vaxt oralarda olmamışıq. Şirin Su geriyyə qayı-danda da həmişə belə edir. Mənə nə deyirsiniz, deyir: nə kanal haq- qında, nə də adalara hansı yol ilə yaxınlaşmaq mümkün olduğu haqqında heç bir söz deyə bilmərəm. Casperlə losmandan başqa heç kəs bu barədə bir şey bilmir.

Kap öz yəznəsini bir az kənara apararaq ona dedi:

– Bax bu da bir “ələmət” serjant! Burada sorub çıxarmağa da bir şey yoxdur: nasosdan yapışan kimi onun içindən ancaq nadanlıq tökülür. Axı mən indi yolu necə tapacağam?

– Hə, qardaşım Kap! Belə sualı vermək ona cavab verməkdən qat-qat asandır. Bunu naviqasiya qaydalarına əsasən birtəhər

öyrənmək olmazmı? Mən elə bilirdim ki, sizin kimi duzlu su dənizçiləri üçün bu çox asan işdir. Bu dənizçilərin yeni-yeni adaları necə kəşf etdiklərini çox oxumuşam.

– Bu doğrudur, qardaşım, doğrudur: ancaq sizin Min Adaya yol tapmaq və onlara ad qoymaq ən böyük kəşf olardı, çünki biz bir adanı deyil, min adanı kəşf etmiş olardıq. İynəni göyörtəyə salsan, gözlərim nə qədər qoca olsa da, mən onu taparam. Amma heç inanmıram ki, iynəni ot tayasının içində tapa bileyəm.

– Lakin göl matrosları lazım olan yerləri tapa bilirlər.

– Sənin dediklərimdən belə başa düşmək olar ki, serjant, o post və ya blokhauz gizli yerdədir.

– Hər halda tədbir görülmüşdür ki, düşmən bu postun harada olmasından xəbər tuta bilməsin.

– Yoxsa ümid edirsən ki, mən sizin gölə əsla beləd olmadığımı halda bu postu tapa biləcəyəm? Özü də nə xəritəm var, nə adaların xəritəsini, nə də hansı en və uzunluq dairələrində olduğumu bilirəm, axı heç Allahın piyi də yoxdur burada! İndi icazə ver səndən soruşum: yoxsa sən elə zənn edirsən ki, Ləpircinin köpəkləri kimi dənizçilər də hər şeyi ancaq iyləyə-iyləyə tapırlar?

– Ancaq belə matroslar var, qardaşım; indi de görüm, sükanın yanında dayanan o oğlandan bir şey öyrənmək mümkün olmaz? İnanmıram ki, o, özünü göstərmək istədiyi qədər də nadan olsun.

– Hm! Deyəsən bu da yeni bir “ələmətdir”. Hər tərəfdən o qədər “ələmətlər” yağır ki, adam bilmir başına nə çarə qılsın. Ancaq bu oğlanın bildiyi məlumatı biz bu dəqiqə öyrənərik.

Kap ilə serjant sükanın yanına qayıtdılar; Kap həmin matrosdan yenə sorğu-sual etməyə başladı:

– Sən o adanın hansı en və uzunluq dairələrində olduğunu eşitmisənmi?

– Nə dediniz, ser?

– En və uzunluq dairəsini soruşuram, mənim üçün fərqi yoxdur, bunların hansını bilirsən de; özüm, başa düş: səndən ona görə sorğu-sual edirəm ki, bu gölmədə işləyən matrosların nə dərəcədə bilikli olduqlarını, onların necə təhsil aldığını öyrənirəm.

– Mən bunların heç birini bilmirəm, ser; heç vaxt belə şeylər eşitməmişəm.

– Necə yeni, sən en dairəsinin nə olduğunu bilmirsən?

– Yox, ser, – deyər matros dalğın halda cavab verdi. – Amma deyəsən fransızlar yuxarı göllərə belə ad qoymuşlar.

Kap bu cavaba çox təəccüb edərək, hətta fit çaldı.

– “Yuxarı göllərə fransızların verdiyi ad”! Mənə bax, cavan oğlan, bilirsənmi uzunluq nədir?

– Deyəsən bilirəm, ser. Görək ki, beş fut altı düymədir, yəni kral ordusunda xidmət edən əsgərin boyu, bu qədər olmalıdır.

– Bax bu da uzunluq dairəsi, serjant, buna nə sözün var!.. Dərə-cələrdən, dəqiqə və saniyələrdən heç olmasa az-maz xəbər varmı?

– Bəli, ser, rütbələri yaxşı bilirəm, dəqiqələr və saniyələr isə laqın¹ qısa və uzun bölgü cizgiləridir. Bunu biz yaxşı bilirik, duzlu suda üzənlərdən heç də pis bilmirik.

– Yamanca yerdə axşamladıq, qardaşım Dunqam! Hərçənd deyirlər Allah hər şeyə qadirdir, ancaq bu göldən Allah özü də baş çıxara bilməzdi. Burada adamın təcrübəli olması da kara gölməz. Eybi yoxdur, əzizim... De görüm, bilirsənmi azimut² nədir? Məsafəni ölçməyi və kompasdan istifadə etməyi bacarırsanmı?

– Azimut barəsində heç bir şey deyər bilmərəm, ser. Məsafəni isə hamımız bilirik – bir nöqtədən o biri nöqtəyədək olan məsafəni ölçmək heç də çətin deyildir. O ki qaldı kompası, bu işdə əlahəzrət donanmasının heç bir admiralı mənimlə bacarmaz: nord, nord-osta tərəf, nord-norda ost, nord-ost norda tərəf, nord-ost, nord-ost osta tərəf, ost-nord-ost, ost nor-osta tərəf...

– Bəsdir, bəsdir!.. Belə etsən gəmini külək xəttindən çıxararsan... – Kap yenə kənara çəkilərək səsinə yavaşıtdı: – Serjant, çox yaxşı başa düşürəm ki, bu oğlandan bizə fayda olmayacaqdır. Bu qalsla bir-iki saat gedərik, sonra dreyfə keçərik, lot salarq, onda şəraitdən asılı olaraq tədbir görərik.

Serjant, necə deyər, üzüyola adam idi, buna görə də Kapın dediklərinə etiraz etmədi; gecə yaxınlaşdıqca külək zəifləyirdi. Kutter öz yoluna sakitcə davam edirdi. Serjant göyörtədə altına yelkən salıb uzandı və az sonra dərin əsgər yuxusuna getdi. Kap hələ də göyörtədə gəzişirdi; möhkəm iradə sahibi olduğuna görə yorğunluq ona güc gələ bilmirdi. Odur ki, Kap bütün gecə gözlərini belə yummadı.

¹ Laq – gəminin sürətini ölçən cihaz

² Azimut – meridian müstəvisi ilə müşahidə edilən göy cisminin içərisindən keçən vertikal müstəvi arasındakı bucaq

Dunqam yuxudan oyandıqda səhər çoxdan açılmışdı. O, ayağa qalxıb ətrafına göz gəzdirdikdən sonra təəccüblə bərkdən qışqırdı, halbuki belə hərəkət serjant kimi ağır təbiətli və özünü saxlaya bilən adama yaraşmazdı. O gördü ki, hava tamamilə dəyişilmişdir: duman yavaş-yavaş yaxınlaşaraq hər tərəfi bürüməkdə idi. Bir mildən çox uzağı görmək olmurdu, gəl çol çuşub köpüklənir, "Qaçaqan" isə dreyfə keçmişdi. Serjantı təəccübləndirən bu dəyişikliyin səbəbini Kap bir neçə sözlə izah etdi.

Kapın dediyinə görə, külək gecə yarısı kəsmişdi, halbuki Kap həmin dəqiqələrdə adaları uzaqda gördüyü üçün suya lot salmaq məqsədilə dreyfə keçmək fikrinə düşmüşdü. Gecə yarısından bir saat sonra şimal-şərq küləyi əsməyə və narın yağış yağmağa başlamışdı, buna görə də Kap gəmini şimal-qərbə tərəf yönəltdi, çünki bilirdi ki, Nyu-York sahili qarşı tərəfdədir. Gecə saat ikinin yarısında gəminin qabaq dorundakı alt yelkəni, sonra da aşağı yelkəni yığmağa məcbur olmuşdu, gecə saat ikidə ikinci yelkənləri, gecə üçün yarısında isə qalan yelkənləri yığb dreyfə keçmişdi.

Oca dənizçi fikrini bu sözlərlə tamamladı:

– Etiraf etmək lazımdır ki, kutter yaxşı gedir, serjant, külək qırx iki top gücünə malikdir. Heç ağıma gəlmirdi ki, bu şirin gölmədə belə şiddətli küləklər əsə bilər. Nə olsun, bu mənim heç vecimə deyildir. Şiddətli küləklərin əsməsi sizin gölünüzü doğrudan da böyük gölə oxşadır... – Kap bu sözləri deyərək ağzına dolan bir neçə damcı köpüyü iyrənə-iyrenə tüpürdü. – Əgər bu lənətə gəlmiş su heç olmasa bir az duzlu olsaydı burada gəmilər yaxşı işləyərdi.

Dunqam ehtiyatlı olmağı yaddan çıxarmayan döyüşçü idi, o:

– Gəminin bu istiqamətə çoxdanmı sürürsən, qardaşım Kap? – deyə soruşdu. – Biz sürtəlməy gedirik?

– İki-üç saat olar ki, bu səmtə gedirik, gəmi isə cilovu buraxılmıy at kimi iki saat ərzində baş alıb getmişdir. İndi biz açıqlığa çıxmışıq. Boynuma alıram ki, külək səmtində olan adacıqlara rast gəlməmək üçün sükanı özüm yapışdım və gəmini əvvəlki səmtindən bir və ya iki mil kənara çıxardım. İndi biz adaların külək vurmayan tərəfindəyik, buna mən söz verirəm! Düzdür, külək dəyməyən tərəfdə olduğumuzu təsdiq edirəm, ancaq adanın və ya hətta yarım dүйün adanın külək vuran tərəfində olmaq bəzən vacib olur; lakin min adaya tərəf gedəndə yaxşı olar ki, dərhal səmti dəyişdirib adalara mümkün qədər külək dəyməyən tərəfdən yaxınlaşasan...

Yox, yox, adalar bax, duman içindədir... Qoy öz yerlərində qalsınlar. Çarlz Kap onların heç fikrini də çəkmir!

– Şimal sahili indi bizdən təqribən beş və ya altı mil aralıdır, qardaşım Kap; bundan başqa, bildiyimə görə, o tərəfdə geniş bir körfəz vardır. Buna görə də pis olmazdı ki, indiki vəziyyətimiz bərəsində gəminin şəxsi heyəti üzvlərindən biri ilə məsləhətləşək, yoxsa, Casperi həbsdən azad edib ona tapşırılmalı olacağıq ki, bizi Osveqoya qaytarın. Onu bil ki, külək qarşı tərəfdən əsdiyini halda posta gedib çıxmaq mümkün olmaz.

– Naviqasiyanın əsasını təşkil edən bəzi mühüm səbəblər sənin mülahizələrinin əksinədir. Əvvələn, komandirin heç bir şey bilmədiyini, nədən olduğunu boynuna alması intizamın pozulmasına səbəb olardı... Sən başını silkələyirsən, fikrini başa düşürəm, ancaq bilməlisən ki, intizamı heç bir başqa səbəb komandirin öz nədanlığını boynuna alması kimi alt-üst edə bilməz. Bir kapitan tanıyırdım, o, səhv etdiyini boynuna almamaq xatirinə düz bir həftə gəmini yanlış səmtlə sürüb apardı. Bilirsənmi, həmin kapitan öz tabeliyindəki adamlar arasında necə hörmət qazanmışdı, ona görə ki, onlar kapitanın fikrini başa düşmüşdülər.

– Bu, duzlu suda ola bilər, qardaşım Kap, ancaq inanmıram ki, belə hiylə şirin suda baş tutsun. Özümün gəmidəki adamlarımla birlikdə Kanada sahilinə atılmaq təhlükəsinə salmaqdan, Casperi həbsdən azad etməyim daha yaxşıdır.

– Onda birbaşa Frontenaka gedib çıxarsan! Yox, serjant, "Qaçaqan" etibarlı əllərdədir və bir az da dənizçilik peşəsinə alışmışdır. İndi biz açıqlıqdayıq, buna görə də bu cür küləkli havada sahilə yaxınlaşmaq fikrinə yalnız ağılım itirmiş adam düşə bilər. Növbə dəyişdirmək vaxtı hər dəfə çatdıqda gəmini başqa qalsa döndөрөрəm, onda biz dreyfdən başqa hər cür təhlükədən uzaqlaşa bilərik; ancaq belə yüngül və alçaq gəmi üçün dreyf qorxulu deyildir. Qoy mən bildiyim kimi ələyim, serjant, Çarlz Kapın adından səni əmin edirəm ki, işimiz yaxşı olar.

Serjant Dunqam güzəştə getməyə məcbur oldu. O, öz qaynının gəmiçiliyi yaxşı bilməsinə inanır və ümid edirdi ki, Kap gəmi ilə ciddi məşğul olacaq, özü haqqındakı yaxşı rəyə layiq olduğunu sübut edəcəkdi. Bundan başqa, serjant başa düşürdü ki, posta çatmamış qalaya qayıtsa hamının gözündən düşər və onun yerinə rütbəcə böyük olan başqasını təyin edərlər.

Günortaya yaxın kutterin bütün səmişinləri göyörtəyə çıxdılar. Dalğalar o qədər güclü deyildi və çox yüksəyə qalxmırdı; görünür, "Qaçğan" adalara külək vurmayan tərəfdən yaxınlaşırdı. Lakin gölə bələd olanlar yaxşı bildirdilər ki, bu ölkədə tez-tez qopan ağır payız tufanlardan biri yaxınlaşmaqdadır. Haraya baxırdınsa heç yerdə torpaq görünmürdü. Üfüqün tutqun və maraqsız görünüşü gölə anlaşılmaz bir əzəmət verirdi. Köpüklənən alçaq dalğalar çox tez dağılırdı. Suyun adı göyümtül rəngi bulanıq yaşıla çalırdı. Gölün köpürüb dalğalanan səthi günəş şüaları altında daha parıldamırdı.

Bu mənzərə əsgərləri çox tez darıxdırdı; onlar bir-bir çökülib getdilər. Göyörtədə yalnız matroslar, serjant, Kap, ləpirçi, kvartirmeyster və Mabel qaldı. Mabelin üzündə qəmginlik hiss edilirdi, çünki o, gəmidəki vəziyyətdən xəbərdar idi və Casperin hüququnun qaytarılması haqqındakı xahişi nəticə verməmişdi.

Ləpirçi də bütün gecə bu barədə fikirləşmişdi və nəhayət, qət etmişdi ki, gənc dənizçinin (yəni Casperin) heç bir təsiri yoxdur; o da öz dostu barəsində çox xahiş etmişdisə də lakin onun da xahişi rədd edilmişdi.

Bir neçə saat keçdi. Külək getdikcə güclənirdi, dalğalar getdikcə yüksəyə qalxırdı; nəhayət, gəminin bərk yırgalanması Mabeli və kvartirmeysteri göyörtədən getməyə məcbur etdi. Kap gəmini tez-tez döndərirdi, az sonra məlum oldu ki, külək "Qaçğan"ı gölün ön açıq və ən dərin yerinə aparmışdır. Dalğalar qaynaşmış çuşur və özlərini gəmiyə çox qüvvətlə çırpırdı; yalnız çox davamlı olan bu gəmi dalğaların şiddətli təzyiqinə bu qədər uzun vaxt tab gətirə bilərdi. Lakin bu vəziyyət Kapı əsla narahat etmirdi. Əksinə, şeypur səsinə eşidərkən qulaqlarını şəkərlənən tazı kimi və ya boru səsinə eşidərkən ayaqlarını yerə döyən döyüş atı kimi çox həvəsə gəlmişdi və var gücünü toplamışdı. Kap daha lovğalanmırdı, o, daha başqasını tənqədən və başqasına öyüd-nəsihət verən, hər kiçik bir şeyin üstündə ləncətlənən və ən xırda şeylərə böyük əhəmiyyət verən bir tənqidçiə oxşamırdı, – o, yenə əvvəlki kimi cürətli və təcrübəli bir dənizçi idi. Az sonra matroslar Kapın bacarıqlı olduğunu yəqin edib ona hörmət etməyə başladılar. Doğrudur, gəminin əvvəlki komandirinin və losmanın səbəbsiz olaraq vəzifədən kənar edilməsi matrosları təəccübləndirirdi, bununla belə onlar yeni kapitanın əmr-lərini dürüst və danışıqsız yerinə yetirirdilər.

Günorta çağı Kap təbiətin qəzəblənən kor qüvvələrinə qarşı hələ mübarizə aparmalı olduğunu fikirləşərkən fərəhindən əllərini ovuşdura-ovuşdura serjanta yanaşdı və dedi:

– Düzünü demək lazımdır ki, qardaşım Dunqam, bu şirin su gölməsi o qədər də pis deyildir! Bu külək çoxdan hamıya məlum olan fırtınaları yadıma salır. Bunu mən sevirəm, serjant, bunu mən sevirəm və sizin gölünüz heç olmasa iyirmi dörd saat bu vəziyyətdə qalsın ona mənim hörmətim artar.

Növbətçi matros:

– Torpaq! – deyə səsləndi.

Kap tez onun yanına getdi və doğrudan da gəmidən yarım mil uzaqda, onun lap qarşısında olan torpağı dumanlı və yağışlı havada görə bildi. Qoca dənizçi istəyirdi ki, "fordevind tərəfdən döndərməli və açıq dənizə yönəlməli!" – deyə əmr versin, lakin serjant ona mane olaraq dedi:

– Bir az yaxına getmək lazımdır, onda biz o yeri tanıya bilərik. Çoxumuz gölün bu hissəsindəki Amerika sahilinə bələddir, buna görə də yaxşı olardı ki, bu dəqiqə harada olduğumuzu öyrənək.

– Haqlı sözdür, tamamilə haqlı sözdür! Nə qədər ki mümkündür səmtimizi dəyişdirmədən yolumuza davam edəcəyik... Külək istiqamətində görünən nədir o? Alçaqca bir buruna oxşayır.

Öz təcrübəli gözlərilə qala istehkamlarını hamıdan qabaq görəndən serjant:

– Yupiterə and içirəm ki, o qarnizondur! – dedi.

Serjant səhv etməmişdi. O tərəfdə görünən, doğrudan da qala idi. Ancaq ara vermədən yağın xırda yağış qalanı aydın görməyə qoymurdu, elə bil ki, o, səhər dumanına bürünmüşdü, ya da alaqlanmış qorq olmuşdu.

Alçaq yaşıl təpələrdən, indi yağış yağdığına görə daha da qaralan tünd rəngli çəpərlərdən, iki-üç evin damından, tək nazik bayraq ağacından və havada donub qalmış bayrağın özündən başqa orada heç bir həyat əlaməti görünmürdü. Hətta keşikçi başını öz budkasına çəkmişdi; buna görə də əvvəlcə elə zənn etmək olardı ki, "Qaçğan"ın oraya yaxınlaşmasını o tərəfdən sanki heç kəs görmür. Lakin sərhəd qarnizonu həmişəki kimi sayıq idi. Oradan kim isə "Qaçğan"ı görmüşdü, çünki az sonra təpədə bir neçə adam göründü və bütün sahilə adamlar vurnuxmağa başladılar.

Serjant:

– Onlar bizi görürlər, – dedi, – özləri də elə xəyal edirlər ki, biz tufana görə qayıtmışıq və çətin vəziyyətə düşmüşük. Budur, mayor Dunkanın özü də oradadır! O, şimal-şərq bürcündə dayanmışdır: onu duruşundan və başına toplaşan zabitlərdən tanıyıram.

– Nə olar ki, serjant, qoy onlar bizi bir az ələ salsınlar, təki biz çaya girib lövbər salmaq. Necə bilirən! Düz demirəmmi? Çayda lövbər salsaq, bu mister Şirin Suyu sahilə çıxararıq və gəmini şübhəli adamlardan təmizləyərək.

– Düz deyirsən, əlbəttə, bu yaxşı olardı, ancaq mən yaxşı dənizçi olmasam da bilirəm ki, bu mümkün deyildir. Bu göldə heç bir gəmi belə bir fırtınada külək döyən tərəfə dönməz; belə havada lövbər salmaq da mümkün olmaz.

– Düzdür, serjant, başa düşürəm, quruda yaşayan sizin kimi adamlar torpağı görürkən çox sevinirlər, lakin biz bu torpağı tərk etməliyik. Mən isə tufan zamanı, torpağı çox geridə buraxmış olduğumu yəqin edərkən çox sevinirəm.

“Qaçğan” sahilə o qədər yaxın idi ki, açıqlığa yenidən çıxmaq üçün gəmini başqa qalsa döndərmək lazım idi. Qafeli yığışdırdılar, sükani sağa döndərdilər və suda oynayan ördək kimi yüngül gəmi bir az yana öyildikdən sonra sükanın verdiyi səmtə yönəldi, sürətini artırıb dalğaları aşağı getməyə başladı. Gəminin yuxarı göyörtəsindən sahili hələ xeyli müddət görmək mümkün oldu, ancaq qala və sahildə toplaşmış əsgərlər az sonra gözden itdilər.

Gəmini külək səmtində saxlamaq və ağır yol ilə şimal sahilinə doğru getməyə məcbur etmək üçün müxtəlif manevrlər işlətmək lazım gəldi.

Daha bir neçə saat keçdi və bu müddətdə heç bir dəyişiklik olmadı. Külək o qədər güclənmişdi ki, nəhayət, pedant Kap bunun “əsil tufan” olduğunu etiraf etdi. “Qaçğan” qaranlıqda şimal sahilinə toxunmamaq üçün axşama yaxın qalsı deyəşirdi; gecə yarısı Kap elə zənn etdi ki, gəmi gölün ortasında, hər iki sahilə eyni dərəcədə uzaqdadır. Bu müddətdə qoca dənizçi şirin suyu bəyənmişdi, halbuki hələ bir gün əvvəl bu suyu dəniz suyu ilə heç müqayisə etmək istəmir və ona lağ edirdi.

Gecə külək daha da şiddətləndi. Kap tufanla mübarizədə aciz olduğunu boynuna almağa məcbur oldu. Çox iri su dalğaları xırdaca gəminin göyörtəsinə hücum edib tökülür və sanki onu basıb əzmək istəyirdi. Matroslar deyirdilər ki, onlar heç vaxt belə tufana düşmə-

mişlər. Onlar, doğrudan da haqlı idilər, çünki Casper bütün bunlara və körfəzlərə yaxşı beləd olduğuna görə hələ tufanın başlanmasından çox qabaq gəmini təhlükəsiz bir yerə aparıb orada lövbər salardı. Lakin Kap hələ də aşağıda saxlanan gənc komandirlə məsləhətləşmək istəməirdi və açıq okean qaydalarını burada da tətbiq etmək istəyirdi.

Yelkənləri, demək olar ki, hamısı yığılmış olsa da yüngül gəmi “Qaçğan” adlanmağa layiq olduğunu sübut edirdi. Bu gəmi tufan zamanı qaynayıb coşan gölə düşməkdən sanki qorxduqları üçün qış-qıra-qışqıra havada dolanan qağayılarla yarışa-yarışa səkkiz saat ərzində irəliləmişdi. İndi səhər açılmışdı, lakin heç bir dəyişiklik olmamışdı. Üfqi yağmurlu səma ilə və coşub qabaran su ilə hüdudlanan dar bir dairə kimi görünürdü.

Bütün müddətdə gəminin şəxsi heyəti və səmşinləri özlərindən asılı olmayaraq heç bir iş görə bilməmişdilər. Casper ilə losman hələ də aşağıda idilər. Su bir qədər sakitləşdikdə Casperlə losmanın başqa hamı göyörtəyə qalxdı. Səhər yeməyinə toplaşan adamların heç biri ağzını açıb danışmırdı. Hamı bir-birinin üzünə baxır və təbiətini kor qüvvələri ilə bu mübarizənin necə qurtaracağını sanki soruşub bilmək istəyirdi. Lakin Kap yenə də heç qərardan getmirdi, onun üzündə əsla narahatlıq əlaməti görünmür, addımlarında da inam hiss edilirdi. Onun bütün görkəmi özünə arxayın olduğunu bürüzə verirdi, tufan gücləndikcə Kapın xatircəmliyi də artırdı, sanki bu tufan Kapın məharətini və mərdliyini mübarizə meydanına çağırırdı. Kap göyörtənin burun hissəsindəki talvarda dayanaraq əllərini qoynuna qoymuş və dənizçilərin adəti üzrə bədəninə yırğalandırırdı, onun nəzərləri gəmiyə toxunub dağılan və yenidən gəmiyə hücum çəkən iri dalğalara zillənmişdi. Belə bir ağır dəqiqədə matroslardan biri qəfləton qışqırdı:

– Hey, yelkən görünür.

Səhra kimi bomboş olan Ontario gölündə gəmiyə rast gəlmək əsla gözlənilməyən bir hadisə idi. İndi “Qaçğan”ı meşədə təkbaşına gəzib dolanan yolçu ilə müqayisə etmək olardı, “Qaçğan”ın belə bir şəraitdə başqa gəmi ilə rastlaşması meşənin qalın yerində iki ovçunun bir-birinə rast gəlməsinə oxşayırdı. Qarşıda baş verən hadisəyə təkə Kap soyuqqanlıqla baxırdı, lakin bu qərribə mənzərəni görürkən hətta onun da dəmir qədər möhkəm əsəbləri təb getirmədi.

Yad gəmi “Qaçğan”dan ən çoxu iki kabeltov aralı idi. Həmin gəmi “Qaçğan”ın külək vurmayan tərəfində idi və elə bir səmtlə

gölirdi ki, "Qaçğan" mütləq ondan bir neçə yard aralı keçməli idi. O, düz yelkənləri olan bir gəmi idi. Hətta ən təcrübəli adam onun nə avadanlığında, nə də korpusunda qüsurları tapa bilirdi. Onun yalnız möhkəm ilməklənmiş qrot-marsel, fokstaksel və bizan yelkənləri açılmışdı. Elə güclü külək əsirdi ki, gəmi gah yana öyilir, gah da külək əsməyə tələfdən təzyiqlik edən dalğaların təsirindən yenidən düzəlirdi, onun heç yeri zədələnməmişdi. Yəqin ki, saatda dörd dəniz mili qədər olan yolgetmə sürətinə görə, demək olardı ki, bu gəmi çox asanlıqla üzür.

Kutter külək sürətilə həmin gəmiyə tələf baş alıb getdiyi vaxt Kap:

– Bu dostum deyəsən öz yolunu yaxşı tanıyır, – dedi. – O, nədənsə cənuba tələf çox cürətlə gedir, görünür orada lövbər salmağa yaxşı duracaq və ya liman tapmaq ümidindədir. Ağlı başında olan adam bu səmtlə haraya gedib çıxacağını bilmədiyi halda bu cür yol getməzdi.

Kapın həmin sözləri deyərək müraciət etdiyi matros dilləndi:

– Biz çox qorxulu yol ilə gedirik, kapitan. Bu gördüyümüz fransızların "Monkalm" adlı kral gəmisidir. O, Nyaqaraya tələf gedir, orada fransız qarnizonu və limanı var. Onunla görüşümüz heç də yaxşı əlamət deyildir.

– Əgər belədirsə onda gəminin işi bitibdir! Hərəkətdən görünür ki, fransız gəmisidir! İngilis bayrağını görəndə kimi dərhal qaçıb gizlənməyə çalışır.

Matros kədərli halda başını bulayaraq:

– Əgər biz də belə edə bilsəydik, yaxşı olardı, – dedi. – İndi biz gölün o başındakı buxtaya gedirik və heç ağılım kəsmir ki, oradan xilas olub qayıda bilək.

– Bəsdir, dostum, bəsdir! Biz indi açıqlıqdayıq, özümüz də saz ingilis gəmisindəyik. Küləyin əsməsindən qorxub qalada gizlənmərik. Ey, sükanı saxla!

Bu xəbərdarlıq ona görə edildi ki, labüdü təhlükə yaxınlaşmaqda idi. "Qaçğan" birbaşa fransız gəminin üstünə gedirdi.

Hər iki gəmi bir-birindən ən çoxu yüz yard aralı idi. Bu gəmilərin bir-birindən sağ-salamat aralana biləcəyinə bir anda şübhə əmələ gəldi.

– Sükanı sola! – deyər Kap qışqırdı. – Sükanı sola və arxa tələfdən keç!

Fransız gəminin şəxsi heyəti külək əsən tələfdən göyertməyə tələfmişdi və "Qaçğan"ı sanki öz yolundan dönməyə məcbur etmək

üçün bir neçə müşketin lüləsi ona tələf yönəldilmişdi. Lakin göl elə bir tələfə gəlmişdi ki, bütün hərbi hazırlıq tədbirləri əbəs idi. İki-üç topun lüləsindən su tökülürdü, buna görə də heç kəs belə bir tufanlı havada toplardan atəş açmaq fikrində deyildi. Gəminin qara gövdəsi suyun içindən çıxarkən parıldayıb və sanki qəzəblənirdi. Külək vıyıldaya-vıyıldaya gəmi iplərinə toxunaraq onlardan min cür səs çıxarırdı. Belə bir gurultuda "Monkalm" gəmisindən gələn bərk qışqırıq səslərini eşitmək mümkün deyildi.

Kap donquddana-donquddana:

– Səsiniz tutulanadək bağırın, – dedi. – İndi bir-birinin qulağına pıçıldayıb gizlin söz demək vaxtı deyildir. Sükanı sola, ser! Sükanı sola!

Sükançı əmrə tabe oldu, qalxan böyük dalğaların birincisi "Qaçğan"ı fransız gəmisinə o qədər yaxınlaşdırdı ki, hətta qoca dənizçi kutterin buşpiritinin fransız gəmisini iplərinə dolaşacağından qorxaraq geriyyə çəkildi. Lakin Kapın güman etdiyi kimi olmadı.

Ovlamaq istədiyi heyvanın üstünə atılmağa hazırlaşan pələng kimi qalxaraq kutter irəliləməyə getdi və bir dəqiqədən sonra düşmən gəminin arxa tələfində qaldı; az qaldı ki, kutterin ranqoutu fransız gəmisinə toxunsun.

"Monkalm"ın komandiri olan gənc fransız şkaputa sıçrayıb qalxdı, necib bir nəzakətlə şlyapasını çıxartdı və yanından keçən kutteri təbəssümlə salamladı.

Bu nəzakətə cavab olaraq Kap yumruğu ilə fransız gəminin komandirini hədələdi və öz-özünə donquddandı:

– Bu sənin xoşbəxtliyindir ki, mənim gəyimdə toplar yoxdur! Yoxsa sənə yaxşıca toy tutardım!.. Serjant, bir ona bax, gör özünü necə çəkir!

Serjant:

– O, çox mülayimdir, qardaşım Kap, – dedi və təzim edib ölini yanına saldı. – O nəzakətli, fransızdan daha nə gözəlmək olar? Özünü belə nəzakətli göstərdiyi halda və fikirdə olduğunu uzaqdan-uzağa başa düşmək olmaz.

– O bu göldə boş-boşuna üzür. Nə işimiz var, əgər bacarırsa qoy öz limanına üzüb getsin; biz əsil ingilis dənizçiləri olduğumuz üçün bu gölün ağası olaraq qalar.

Bu sözlər çox vüqarla səslənirdi, bununla belə Kap "Monkalm"ın qara korpusuna, getdikcə çətinliklə görünən və nəhayət,

dumanda bir xəyal kimi əriyib yox olan fok və kəndirlərinə həsədlə baxırdı. Əgər Kap cürət etsəydi, həmin fransız gəminin dalınca gedərdi. Düzünü demək lazımdır ki, dörd tərəfdə görünən bu cansızıcı sulara ikinci dəhşətli bir gecəni keçirmək Kapı heç də açmırdı. Lakin öz peşəsilə fəxr etdiyinə görə, öz narahatlığını gizlətməyə müvəffəq olurdu.

Bir neçə saat keçdi. Axşamın düşməsi “Qaçğan” üçün omələ gələn təhlükəni artırdı. Lakin tufan bir qədər yavaşımışdı, buna görə də Kap gəmini küləyə yaxın səmt ilə aparacağı qət etdi. Kutter bütün gecə dreyfdə oldu; o, quruva toxunmamaq üçün gah irəliləyir, gah da başqa qalsa dönürdü. Bütün gecə dalğalar gəmini atıb-tutdu; suyun uğultusu və viyiltısı kəsilmək bilmirdi, hər dəfə yüngül gəmi zəhimli dalğaların qucağına atılarkən, hər tərəfdən zərbələr endirən dalğalar onu təhlükə qarşısında qoyurdu. Bir an belə sakitləşmək bilməyən külək gəmini dreyfdə qalmağa məcbur edirdi.

Həmin gecə Kap ağır yuxuya gedərək bir neçə saat yatmışdı. Yenicə doğan günəşin ilk şüaları havanı işıqlandırmağa başladığında, Kap hiss etdi ki, kim isə əlini onun çiyinə qoydu. Yuxudan oyanıb qalxdıqda yanında Ləpirçinin dayandığını gördü. Tufanın hökm sürdüyü müddətdə Ləpirçi göyertəyə yalnız arabilir gəlirdi. O, təvazökar adam olduğu üçün başa düşürdü ki, gəminin idarə edilməsi işinə yalnız dənizçilər qarışa bilərlər. Məşədə olarkən öz yol yoldaşlarından etibarlı olmağı tələb etdiyi kimi özü də gəmidə onun şəxsi heyətinə tamamilə bel bağlayırdı. İndi isə Ləpirçi Kapa irad tutmaqda özünü haqlı bilirdi. Kap yuxudan oyanıb gözlerini ovuşdurduqda Ləpirçi ona dedi:

– Yuxu şirin şeydir, mister Kap, yuxu şirin şeydir, bunu mən öz təcrübəmdən bilərəm, lakin can ondan da şirindir. Ətrafınızda baxıb deyin: belə bir vaxtda gəmi komandirinin yatmağa ixtiyarı varmı?

– Nə olub? Nə olub ki, mister Ləpirçi? – deyə Kap hələ tamamilə yuxudan ayılmamış halda donquldandı. – Yoxsa siz də deyincən adamlara qoşulmaq istəyirsiniz? Sıx meşələrin içindən kompassız, məharətlə və ehtiyatla necə keçib getdiyinizə mən sahilə olarkən heyrət edirdim; elə ki, biz su ilə getməyə başladığımızda, alışmadığımız bir şərəitdə başqalarına sizin də etibar etdiyinizi gördükdə sevdim. Etiraf edirəm ki, bizi danlayacağınızı güman etmirdim.

– Əgər mən tanımaq istəyirsinizsə, mister Kap, mən təbiətin mənə nə verdiyini bilərəm və əminəm ki, özümə aid olmayan işə

qarışmaram. Mən öz canımın hayına qalmışam, Mabel Dunqam da bizimlə gedir. Mən heç də özümə görə yox, bu qıza görə narahat oluram.

– Bəli-bəli, başa düşürəm! Mənim ləyaqətli dostum, o, yaxşı qızıdır, ancaq özü əsgər qızı və dənizinin bacısı qızıdır, buna görə də tufandan qorxmamalıdır. Yoxsa o, bərk qorxmışdır?

– Yox canım! Mabel qadın olsa da, ağıllıdır və qorxunu büruzə verməməyi bacarır. Mən ondan bir söz eşitməmişəm, ancaq hər halda, mənim fikrimcə, Casper Şirin Su öz yerinə qayıtsa yaxşı olar, mister Kap, işimiz əvvəlki kimi yaxşı gedər. Nə etmək olar, insan təbiəti belədir.

– Yaxşı, yaxşı! Qızlar, həm də familiası Dunqam olan qız, məhz görə belə düşünsün. Hər cür əbləh adam qoca dayıdan yaxşı olarmış və qoca dənizçidən çox bilərmiş! Belədir insan təbiəti, mister Ləpirçi! İyirmi yaşlı qızcağzda insan təbiəti görmək mümkün olarsa, mən bütün bu təbiətə görə öz yolumdan bir addım belə sola və ya sağa çıxsam, qoy Allah mənə qənim olsun! – Kap səsinə yavaşca daraq sözünə davam etdi: – Hətta kral həzrətlərinin əlli beşinci piyada polkunun paradında özünü hamıya göstərən qıza görə də yolumdan dönmərəm. Ömrümün qırx ilini dənizdə ona görə keçirməmişəm ki, indi insan təbiətinin nə olduğunu bu şirin su gölməsində öyrənməyə gəlim... Bu nə yaman tufan imiş, yatmaq bilmir! Elə külək əsir ki, sanki Borey¹ öz əli ilə körük basır... – Kap gözünü ovuşduraraq əlavə etdi. – Külək əsən səmtə görə görünən nədir? Torpaqdır? Necə ki, mənim adım Kapdır, bu dediyim də doğrudur. Bu görünən sahildir, özü də sıldırım sahilidir.

Ləpirçi cavab vermədi, ancaq başını silkələdi və Kapın üzünün ifadəsinə təlaşla baxdı. Kap yenə dedi:

– Torpaq! Necə ki, bizim bu anda “Qaçğan”da olduğumuz bir həqiqətdir, mənim dediyim bu söz də doğrudur. Görünən külək səmtində, bizdən bir mil uzaqdakı sahilədir, onun qabağınca gözəl sualtı daşlar silsiləsi uzanır, bütün Lonq-Aylənddə bundan yaxşısını tapmaq çətindir!

– Bu bizim üçün yaxşıdır mı, ya yox? – deyə Ləpirçi soruşdu.

– Nə qoyub nə axtarırsınız! Yaxşıdır – pisdir! Burada yaxşı nə var ki? Əgər siz ruhdan sala bilən şeyləri pis hesab edirsinizsə,

¹ Borey – Qədim yunan əsətinə görə külək allahı

bilməlisiniz ki, heç bir şey dənizçini ruhdan sala bilməz! Axı mənim dostum, siz özünüz də meşədə olarkən heç vaxt ruhdan düşməmişiniz və heç bir şeydən qorxmamısınız, düz deyilmi?

– Yox, mən bunu deyə bilmərəm. Təhlükə ciddi olduqda mən onu görməyə, onun nədən ibarət olduğunu bilməyə, sonra isə təhlükədən uzaqlaşmağa çalışıram, yoxsa başımın dərisini çoxdan hər hansı bir minqin vıqvamında qurumaq üçün asmış olardılar. Ancaq mən bu göldə ləpirlər axtarıb tapa bilmərəm, ona görə də başqalarının əmrlərinə dinməz-söyləməz rəayət etməliyəm; axı unutmaq olmaz ki, Mabel Dunqam bizimlədir... Budur, bu da onun atası!

Serjant:

– Çətin vəziyyətdəyik, qardaşım Kap, – dedi. – Mən bunu yuxarı göyərtədəki iki matrosdan eşitmişəm. Onlar deyirlər ki, kutter daha yelkənlərini açmağa bilməz, külək gəmini o qədər sürütlə aparır ki, bir-iki saatdan sonra yəqin, bizi sahilə atacaqdır. Ümidvaram ki, onlar qorxudan bu fikrə düşmüşlər...

Kap heç bir söz demədi. O, sahilə, sonra başını qaldırıb göyə baxdı və bu zaman onun üzü elə acıqlı və qəzəbli bir ifadə aldı ki, sanki küləyi döyüşə çağırmaq istəyirdi.

Serjant sözü davam edərək dedi:

– Qardaşım, yaxşı olmazdımı ki, Casperin dalınca adam göndərək və onunla məsləhətləşək? İndi burada fransızlardan ehtiyat etmək yersizdir, indiki şəraitdə isə bəlkə də Casper bizi xilas edə bilər.

– Hə, hə, bütün təqsir bu lənətə gəlmiş “ələmətlərdədir”. Eybi yoxdur, çağırın onu, qoy gəlsin. Mən hiylə işlədib ona bir neçə sual verərəm və bütün həqiqəti öyrənərəm, özünüz görərsiniz!

Dənizçi hələ sözünü qurtarmamış serjant Casperin dalınca adam göndərdi. Çox keçmədi ki, Casper gəldi. Onun bütün görkəmindən məlum olurdu ki, özünü təhqir olunmuş hesab edir; eyni zamanda da o, özünü çox təmkinlə saxlayırdı. Casper göyertəyə qədəm basan kimi, gəminin nə vəziyyətdə olduğunu bilmək üçün ətrafına cəld və təlaşlı bir baxışla nəzər saldı və gəminin nə kimi təhlükədə olduğunu dərhal başa düşdü. O, əvvəlcə göyə baxdı, sonra üfüqə göz gəzdirdi və sahil təpəliyini görən kimi işin nə yerdə olduğunu tez başa düşdü.

Kap əllərini çarpazlayıb matroslar kimi təşəxxüslə bədəninə yırgalada-yırgalada sözə başladı:

– Mister Casper, külək vurmayan tərəfimizdə görünən liman haqqında bir şey öyrənmək üçün sizi çağırırdım. Əminik ki, acığınıza hamının üstünə tökməyəcəksiniz, yoxsa, bizi və xüsusən qadınları suya qərq edərsiniz. Zənn edirəm ki, bizə kömək etmək üçün mərdlik göstərərsiniz. Tufan yatanadək münasib bir yerdə lövbər salmaq lazımdır.

– Mabel Dunqamın təhlükəyə düşdüyünü görməkdənsə, ölməyə razı olaram! – deyərək gənc matros cavab verdi.

Ləpəriçi dostcasına əlini Casperin çiyninə vura-vura:

– Mən bunu bilirdim, mən bunu bilirdim! – dedi. – Bu oğlan adamları düz yola çıxaran ən yaxşı kompasin özündən də etibarlıdır! Onun haqqında pis fikirdə olmaq çox günahdır.

Kap mızıldadı:

– Hm! Mən, “xüsusən qadınlar”, dedim, guya onların həyatı, doğrudan da təhlükədədir. Bunun mətləbə dəxli yoxdur, cavan oğlan. Biz təcrübəli dənizçilər kimi söhbət etsək bir-birimizi başa düşərik. Yolumuzda külək səmtində gəminizin yan alması üçün münasib bir körpü olub-olmadığını bilirsinizmi?

– Yox, bilmirəm. Burada, gölün bu yerində geniş bir körfəz var, lakin o, heç kəsə məlum deyildir, həm də bu körfəzə girmək çətindir.

– Bəs o sahil külək səmtindədirmi? Mənə elə gəlir ki, o sahil bizim karımıza gəlməyəcəkdir...

– O sahilə hələ insan ayağı dəyməmişdir. Onun bir ucu Niaqaranın ağzınadək, o biri ucu isə Frontenakdək uzanır. Mənə deyirdilər ki, həmin sahilə, şimala və qərbdə doğru min mil uzanan, böyük bir sahədə meşələrdən və çöllükdən başqa heç bir şey yoxdur.

– Allaha şükür! Deməli oralarda fransızlar yoxdur. Vəhşilər necə, o aralarda çoxdurmu?

– Haraya getsəniz, hindilərə az da olsa rast gələrsiniz. Elə ola bilər ki, adam burada bir dəstə hindiyə təsadüfən rast gəlsin, elə də ola bilər ki, bu yerlərdə bir neçə ay qalasan, ancaq bir nəfər də hindi görməyəsən.

– Deməli bu əclaflara rast gəlib-gəlməmək baxtımızdan asılıdır. Mənə açıq deyin, mister Uestern: fransızların təqsiri üzündən qanımızı qaraldan bu kiçik əhvalat olmasaydı indi kutter barəsində nə fikirdə olardınız.

– Mən sizdən cavanam, – deyərək Casper cavab verdi, – həm də sizin kimi təcrübəli dənizçi deyiləm, buna görə də mənə yaraşmaz ki, sizə məsləhət verim.

– Əlbəttə, düz deyirsiniz, bunu hamımız bilirik. Adi şəraitdə, əlbəttə, yaraşmaz, ancaq biz indi adi şəraitdə deyilik. Belə bir şəraitdə həтта öz atanıza məsləhət vermək də yaraşar. Hər necə olursa olsun siz öz fikrinizi mənə deyə bilərsiniz, sizin fikrinizə şərik olub olmayacağımı isə mən özüm qət edəməm.

– Ser, mənə iki saat belə keçməmiş kutter lövbər salmalıdır.

– Lövbər salacaq? Necə? Burada, göldəmi?

– Yox, ser, burada yox, sahilin yaxınlığında.

– Mister Şirin Su, olmaya siz belə bir tufanlı havada külək vuran sahilin qabağında lövbər salmaq istəyirsiniz.

– Əgər mən öz gəmimi xilas etməli olsaydım məhz belə edərdim, mister Kap.

– Belə de! Bu şirin suyun öz əməlləri varmış. Mənə baxın, ay cavan oğlan: qırx ildir ki, dənizdə üzürəm, ancaq hələ heç vaxt belə bir şey eşitməmişəm. Belə bir gülünc hərəkətə bais olmaqdansa bütün lövbərləri zəncirlər və kanatları dənizə ataram.

Casper:

– Göldə biz ağır vəziyyətə düşəndə həmişə belə edirik, – dedi, – yəqin ki, bizi yaxşı öyrətmiş olsaydılar, bundan daha yaxşı bir tədbir düşünə bilərdik.

– Əlbəttə, düşünə bilərdiniz! Yox, yox, heç kəs mənə belə bir günaş tutmağa vadar edə bilməz. Gəmiçilik sənətini mən bu oğlandan qat-qat yaxşı bilirəm. Siz isə, mister Şirin Su, aşağıya enə bilərsiniz.

ON YEDDİNCİ FƏSİL

Əsgər arvadı xəstələnib öz çarpayısında yatırdı. Casper gəminin arxa tərəfindəki kayuta girəndə Mabel orada tək idi. Demək lazımdır ki, gənc kapitanın həbs edilməsi Mabeldə şübhə oyatmışdı. Lakin Casper gəlib onun yanında oturduqda və gəminin fəlakətli vəziyyətdə olduğunu pərişan halda düşünməyə başladığıda qızın bütün şübhələri yox oldu. İndi o, Casperə təhqir olunmuş bir adam hesab edirdi.

Mabel adətən insanın üryündən keçənləri bürüzə verən bir səmiyyətlə Casperə müraciət etdi:

– Casper, bu əhvalat yoxsa sizə çox əzab verir? Sizi azacıq da tanıyan hər bir kəs təqsirkar olmadığınıza şübhə etmir. Ləpirçi deyir ki, öz başı ilə sizə zəmin ola bilər.

Casper bu sözləri eşidərkən gözlərində od parladı. O dedi:

– Deməli, Mabel, atanız kimi siz də mənə xain hesab edirsiniz, ələmi?

– Mənim atam əsgərdir və onun üzərinə ağır məsuliyyət düşüb. Onun qızı isə sizin bu qıza çox yaxşılıq etmiş bir adam kimi düşünməlidir.

– Mabel, mən adamlarla danışarkən bütün fikrimi və duyğularımı sözlə bildirməyə alışmamışam. Mənim bacım olmamışdır; anam öləndə mən hələ uşaq idim. Doğrusu mən bilmirəm, qadınla necə danışmaq və ona nə demək lazımdır...

Mabel Casperin nə demək istədiyini və üryünü açmaq üçün hansı sözlərə möhtac olduğunu bilmək üçün dünyada nə istəsəydilər verərdi. O, Casperin yenidən danışmağa başlamasını gözləyir və buna görə də dinmirdi. Nəhayət Casper sözünə davam etdi:

– Mabel, mən demək istəyirəm ki, sizin kimilərin oturma-duruşuna belədiyim yoxdur və belə adamların rəylərini eşitməyə də alışmamışam, mənim bir çox sözlərimiz siz öz düşünmək qabiliyyətinizlə tamamlamalıdır.

Mabelin düşünmək qabiliyyəti pis deyildi, lakin elə hisslər vardır ki, qadın əvvəlcə bunların haqqında deyilənləri dinləmək, sonra isə ölçüb-biçmək istəyər. Mabel güman edirdi ki, Casperin hissləri də məhz belədir. Buna görə də qadınlara xas olan zərəkliliklə və soyuq-qanlılıqla söhbəti başqa səmtə yönəltdi. O, Casperə etibar etdiyini göstərməyə çalışaraq dedi:

– Casper, əgər siz mənim bircə sualıma cavab versəniz qane olaram: sizə qarşı əmələ gəlmiş şübhə sizi çox narahat edir, ancaq sizdən nəhaq yerə şübhələnirlər, doğrudurmu?

Casper hətta bundan da qüvvətli şübhələri puç edə bilən bir səmiyyətlə və mərdliklə Mabelin iri mavi gözlərinə baxaraq:

– Nahaq yerə şübhələnirlər, Mabel, – deyə cavab verdi. – Məndən şübhələnmək yersizdir.

– Mən də bildirdim ki, sizin təqsiriniz yoxdur! Buna mən and içərdim! – deyə qız sevinclə cavab verdi. – Mənim atam da ağıllı iş görəndir... Ancaq siz narahat olmayın, Casper!

– İndi narahat olmağa o qədər başqa səbəblər vardır ki, sizinkilərin mənə şübhələndiklərini yaddan çıxarmağa başlamışam.

– Bu nə sözdür, Casper!

– Heç də sizi qorxutmaq fikrində deyiləm, Mabel, mənim istədiyim ancaq budur ki, sizin dayınız “Qaçğan”ı indi haraya aparmaq məsələsi haqqında öz fikrini dəyişdirsin, ancaq dayınız yaşca məndən çox böyükdür və daha təcrübəlidir, buna görə də onun mənədən daha çox özünə inanmağa bəlkə də haqqı vardır.

– Məgər siz gəminin təhlükəli vəziyyətdə olduğunu zənn edirsiniz? – deyərək Mabel cəld soruşdu.

– Bəli! Bəlkə qoca dənizçi gəmini xilas etmək üçün xüsusi bir çarə tapa bilər.

– Hamı bilir ki, siz “Qaçğan”ı idarə etməkdə mahirsiniz. Siz gölə bələdsiniz, kutterə bələdsiniz. Gəmini indiki vəziyyətdən hansı yol ilə qurtarmaq lazım olduğunu siz hamıdan yaxşı bilirsiniz.

– Mabel, mən ancaq sizdən nigaranam və bəlkə də buna görə indi özümə qorxaqlıq hiss edirəm. Açıq deməliyəm ki, gəmi iki-üç saatdan sonra hökmən təhlükəli vəziyyətə düşəcəkdir, gəmini bu təhlükədən xilas etmək üçün mən ancaq birçə yol bilirəm... Lakin sizin dayınız bu yol ilə getməyə razı olmadı. Kim bilir, bəlkə də mən nadan olduğuma görə belə güman edirəm. Sizin dayınız deyir ki, Ontario vur-tut şirin su gölməsidir.

– Gölün suyunun şirin və ya duzlu olmasının, əlbəttə, əhəmiyyəti yoxdur. Mənim atamı düşünün, Casper! Özünü düşünün, gəmidə olan başqa adamları düşünün və unutmayın ki, onların həyatı onları xilas etmək üçün vaxtında deyəcəyiniz sözdən asılıdır!

– Mən sizin fikrinizi çəkirəm, Mabel, bu isə mənim üçün qalan şeylərdən son dərəcə mühümdür! – deyərək Casper qətiyyətlə cavab verdi; onun alovlu baxışı isə bu sözləri ürəkəndən dediyini çox yaxşı sübut edirdi.

Mabelin ürəyi bərk döyünməyə başladı. Onun qızaran üzündə minnətdarlıq və sevinc nuru parladı. Lakin çox böyük təhlükə gözləndiyinə görə yubanmaq olmazdı.

– Dayımın inadlığı üzündən bu qədər adam bədbəxtliyə düşər olmamalıdır. Göyertəyə qalxın, Casper və atama deyün mənim yanına gəlsin...

Casper bu tapşırığı yerinə yetirməyə getdi, Mabel isə küləyin vıyılımasına və gəmiyə çırpınib səpələnən dalğaların gurultusuna qorxa-qorxa qulaq asırdı, halbuki əvvəllər heç zaman belə qorxu çəkməmişdi. Atasının yolunu gözlədiyi andan keçən iki dəqiqə ona bir saat qədər çox gəldi. Atasının Casperlə birlikdə pilləkənlə endi-

yini gördükdə çətinliklə nəfəsini dərdi. Mabel vəziyyətin qorxulu olduğu haqqında Casperin fikrini dərhal atasına bildirdi və ona yalvarmağa başladı ki, əgər doğrudan da qızını xilas sevirse və özünü, habelə tabeliyində olan adamları xilas etmək istəyirsə qoy Kapı dilə tutub yola gətirsin və Kap kutterin idarə olunmasını bu gəminin əsil rəisi olan Casperə tapşırınsın. Mabel öz fikrini cürətlə bu sözlərlə tamamladı:

– Casper bizə sadıqdır! Əgər belə olmasaydı, onda gölün bu əl çətməyən yerində bizi və bizimlə birlikdə özünü məhv etmək istədimi? Onun sədaqətli olmasına mən öz canımla cavabdehəm.

– Ekspedisiyaya başçılıq edilməsi tapşırılmış adam qorxuya düşən gənc qadından daha ehtiyatlı olmalıdır, – deyərək serjant laqeydcə cavab verdi. – Nə üçün Casper bunu təsdiq etməməlidir ki, o göldə bizimlə birlikdə qorx ola bilər, sahile çatdıqda isə xilas olmağa və təhlükədən uzaqlaşmağa müvəffəq olar?

– Serjant Dunqam!

– Ata!

Bu iki səs eyni vaxtda eşidildi, lakin onlar ahəngəcbir-birindən fərqlənirdi: Casperin səsində təəcüb, Mabelin səsində isə məzəmmət hiss edilirdi. Lakin Dunqam öz tabeliyində olan adamları saymamağa alışmış qoca əsgər olduğu üçün qızının və Casperin müraciətinə əhəmiyyət vermədi və bir dəqiqəlik fikrə getdikdən sonra sözüne davam etdi (sanki onun sözünü kəşən olmamışdı).

– Bundan başqa qardaşım Kap elə adamdır ki, gəmidə olduğu vaxt razı olmaz ki, ona başqası yol göstərsin.

– Ancaq ata, indi axı elə bir vaxtdır ki, hamımızın həyatı çox böyük təhlükədədir!

– Elə mən də buna görə belə deyirəm. Hava yaxşı olanda gəmini idarə etmək o qədər də böyük hünər deyildir; ancaq iş çətinə düşəndə, bacarıqlı zabit olduğunu görərkən məhz bu zaman göstərəsən. İnanıram ki, Çarlz Kap gəminin məhz təhlükədə olmasına görə sükanı tərk etsin. Bundan başqa, Casper Şirin Su, Kap deyir ki, sizin təklifiniz şübhəlidir və işə bələd olmaqdan daha çox xəyanətə oxşayır.

– Qoy belə hesab etsin, bu onun öz işidir; ancaq mən məsləhət görərdim ki, Kap losmanı çağırıb onun rəyini öyrənsin. Hamıya yaxşı məlumdur ki, dünən axşamdan losmanın üzünü görməmişəm.

– Bu mənim ağılıma batır. Görək axırı necə olacaqdır. Dalımcə göyertəyə gəl, görərkən hər şey üz və mürd-mərdənə olsun.

Casper tabe oldu.

Mabel bu məsələ ilə o qədər maraqlandı ki, onların dalınca pilləkənin lap başınadək qalxmağı qət etdi, pilləkənin yuxarısını külək vurmurdu və buraya su da sıçramırdı. Mabel təvazökarlıq edərək burada ayaq saxladı, bununla belə diqqətini toplayıb nəticəni gözləməyə başladı.

Az sonra losman gəldi. O, ətrafa göz gəzdirdikdə üzündən məlum oldu ki, vəziyyət onu qorxuya salmışdır. Doğrudur, təhlükə haqqında şeytəllər kayutlara da yayılmışdı, lakin bu dəfə təhlükəni həmişəki kimi şifirtmək əvəzinə ona o qədər də əhəmiyyət verməmişdilər. Losmana imkan verdilər ki, vəziyyətlə ətraflı tanış olsun; sonra ondan soruşdular ki, hansı tədbirin görülməsini lazım bilir. Losman sadəcə olaraq və yubanmadan cavab verdi:

– Kutteri xilas etmək üçün mən bircə yol bilirəm ki, o da lövbər salmaqdan ibarətdir.

– Necə? Burada, göldəmi lövbər salmalıyıq? – deyə Kap təəcüblə soruşdu.

– Yox, sahilin yaxınlığında, sualtı daşların birinci cərgəsinin yanında.

İndi Kap daha şübhə etmirdi ki, kutterin kapitanı ilə losmanı gəmini sahilə atmaq üçün gizləncə dilbir olmuşlar, yəqin ki, onlar bu yol ilə aradan çıxmaq fikrindədirlər.

Serjant losmanla Casperin eyni fikirdə olduqlarını söylədikdə Kap ona dedi:

– Qardaşım Dunqam, sənə deyirəm ki, vicdanı olan heç bir dənizçi belə məsləhət verməz. Tufanlı havada küləyin səmtində sahil yaxınlığında lövbər salmaq ağılsızlıqdır! Belə bir səhvə yol versəm gəmini sığorta etmiş olanların qarşısında özümü doğrultmağa söz tapa bilməzdim, sualtı daşların yaxınlığında lövbər salmağa isə yalnız tamamilə ağılı itirmiş adamlar razı olurlar.

– “Qaçğan”ın sığortaçısı kral həzrətləridir, tabeliyimdə olan adamların salamat qalması üçün isə məsuliyyət mənim üzərimdədir. Casper ilə losman Ontario gölüne bizdən daha yaxın bələdçilər, mənə elə gəlir ki, onlara etibar etməmək olmaz, çünki onların hər ikisi eyni fikri söyləyir.

Mabel ürəklənib:

– Dayıcan, – dedi, – lakin Casper onun danışmasına işarə etmənə mane oldu. Sonra Casper dedi:

– Gəmi ləpədyənlərə tərəf o qədər sürətlə gedir ki, bu barədə yenidən söhbət açmağın heç bir mənası yoxdur. Yarım saatdan sonra ya oyanlıq olar, ya da buyanlıq; ancaq mən Mister Kapa xəbərdarlıq edirəm ki, gəmi sualtı daşlara rast gəldikdə onun göyörtəsində ən möhkəm qıçlı adam belə ayaq üstə dayana bilməyəcəkdir. Buna da şübhəm yoxdur ki, belə halda gəmi sualtı daşların hələ birinci sırası ilə rastlaşarkən birbaşa suyun dibinə gedəcəkdir.

Kap, fırtınanın verə biləcəyi bütün nəticələr üçün məsuliyyəti Casperin üzərinə yıxmaq istəyirmiş kimi çox qəzəbli halda soruşdu:

– Bəs lövbər salmaq buna mane olarmı?

– Hər halda lövbər salmaq işi kəlləyə, – deyə Casper təmkinlə cavab verdi. – Biz gəminin üzünü küləyə əks istiqamətə çevirməklə dreyfin gücünü azaldırıq; biz daşlar arasında dreyfi davam etdirsək də təhlükə xeyli az olar. Mister Kap, ümidvaram ki, siz lövbər salmağa hazırlıq görmək üçün mənə və losmana icazə verərsiniz. Siz icazə verin hazırlaşaq, elə ki, hər şey hazır oldu, onda öz işinizdir lövbər salmaya da bilərik! Bunun ki, heç bir zərəri olmaz?

– Əgər istəyirsinizsə, buxtalarımızı açın! Lövbərinizi hazırlayın, buna ürəkdən icazə verirəm. Buna görə vəziyyətimiz heç də ağırlaşmaz... Sənə sözüm var, serjant!

Kap Dunqamı kənara aparıb əsil vəziyyət haqqında ona açıqca və özünə xas olan bir mehribanlıqla məlumat verdi.

– Bizim zavallı Mabelin halına yanırım, – deyə Kap sözə başladı, – onun səsi bir az titrədi və özü də bərkədən burnunu sildi. – Serjant, biz ikimiz qoca adamlarıq, ölməyə olmasa da, ölümlə qarşılaşmağa alışmışıq. Peşəimiz belədir, qardaşım Dunqam! Ancaq Mabelə yazığım gəlir! O, yaxşı qızıdır, mehribandır; ümid edirəm ki, onun öz həyatını necə qurduğunu və oğul-uşaq anası olduğunu görəcəyəm... İndi belə məsələlərdən danışmağın nə mənası var! Səfər zamanı mümkün olan hər şeyə – yaxşıya da, yamana da dözmək lazım gəlir, bu lənətə gəlmiş şirin su gölməsində belə bir bədbəxtliyə düşməyə qoca dənizçininin təəssüf etməsini ona irad tutmaq olmaz!

Serjant Dunqam qorxaq adam deyildi. O:

– Deməli sən elə zənn edirsən ki, gəminin məhv olması labüddür, eləmi? – deyə Kapdan soruşdu; serjant bu sözləri qətiyyətlə dedi, lakin onun böyük həyəcan keçirdiyini başa düşmək çətin deyildi.

– İyirmi dəqiqədən sonra külək gəmini ləpədən aparıb çatdıracaqdır... Küləyin güc gəldiyi bu qaynar qazanda bizlərdən hətta ən davamlısının nicat tapa biləcəyinə ümid olub-olmadığını sən özün görürsən, serjant.

Doğrudan da vəziyyət elə idi ki, xilas olmağa ümid az idi. “Qaçan” sahiləndən cəmi bir mil aralı idi, külək onu birbaşa elə bir qüvvətlə irəli aparırdı ki, bir neçə yelkəni də qaldırmağın heç bir mənası yox idi. Lakin sahiləndən uzaqlaşmağa üçün gerek yelkənlər qaldırılırdı. Alt yelkənlərin bərkidilməyən bir neçəsi gəminin burun tərəfdən küləyə yaxın olmasına kömək edir və bununla da dalğaların gəmini vumasına mane olurdu, lakin bu yelkənlər elə titrəyir və çırpınırdı ki, onların möhkəm düyünləri sanki bax, bu dəqiqə qırılacaqdı. Şiddətli yağış kəsmişdi, lakin gölün havası dumana oxşayan su zərərləri ilə dolu idi, buludsuz səmada işə günəş vüqarla parlayırdı. Casper bu dəyişikliyi gördükdə dedi ki, tufan bir azdan sonra yatacaqdır. Bununla belə gəmidəkilərin müqəddəratı bir-iki saatdan sonra həll edilməli idi. Gəmi ilə sahil arasında olan sahənin görünüşü hələ də dəhşətli idi. Sualtı daşlar silsiləsi təqribən yarım mil uzanırdı; onların arasında su köpüklənib ağararaq qaynayırdı. Havaya o qədər su sıçramışdı ki, daşların o tərəfindəki torpaq sahəsini çətinliklə seçmək olurdu. O yerin yalnız ucsuz-bucaqsız meşədən ibarət yaşıl örtüyü olduğunu seçmək mümkün idi.

Serjantla Kap qəzəblənib coşan gölə səssiz-səmirsiz tamaşa edir, Casper isə öz tabeliyində olan adamlarla yuxarı göyörtədə yorulmaq bilmədən işləyirdi. Casperin əvvəlki hüquq qaytarılıqda o dərhal bir neçə əsgəri yanına çağırdı və çoxdan bəri təxirə salınan manevrə təcili surətdə hazırlaşmağa başladı. Lövbər suya salınmağa tamamilə hazır idi, bu vaxt Casper bir dəqiqəyə əlini işdən çəkərək ətrafına göz gəzdirdi. Casperin işə başladığı vaxtdan bəri vəziyyət heç də yaxşılaşmamışdı, gəmi yavaş-yavaş dreyf hərəkətini davam etdirirdi, getdikcə daha aydın olurdu ki gəmi küləyə tərəf bir qarış belə irəliləyə bilmir.

Casper gölə bir də çox diqqətlə nəzər saldıqdan sonra tez yeni əmr verdi. Aydın idi ki, Casper vaxtın bir dəqiqəsini belə əbəs keçirmək istəmir. Göyörtədə iki lövbər var idi. Onları hər bir dəqiqə suya atmaq olardı. Lövbərlərin suya salınmağa hazırlandığı dəqiqələrdə Casper çox təlaşla vurmuxur və qayğısını bir an belə unutmurdu; indi isə o, zahirən sakit görünürdü, halbuki, qaşları hələ də çatıl-

mışdı. “Qaçan”ın burnu hər dəfə aşağı enərkən dalğalar yuxarı göyörtəni qamçılıyırdı. Casper oradan enib gəminin bir qədər quru olan yerinə getdi. Orada Ləpirçini tapdı; Ləpirçi Mabelin və kvartir-meysterin yanında dayanmışdı. Səmişlərin çoxu aşağıda idi. Ləpirçi:

– Casper, – dedi, – səhərdən elimi ağdan-qaraya vurmamışam, çünki sən özün yaxşı bilirən ki, mənim bacarığım bu kutterdə kara gəlməz; lakin serjantın qızı sağ-salamat sahilə çıxsa, meşələrə bələdliyim qızı salamat qarnizona aparıb çatdırmağa kömək edir.

– Axı qarnizon çox uzaqdadır, Ləpirçi! – deyərək Mabel cavab verdi. – Qorxuram ki, heç birimiz qalanı daha heç zaman görməsin.

– Doğrudan da bu təhlükəli və çətin yoldur, Mabel. Lakin bu yerlərdən daha təhlükəli və daha uzun yol ilə keçib getmiş qadınlar da olmuşdur... Mənə bax, Casper, sən və ya mən, ya da hər ikimiz bu qayığı suya salmalıyıq: Mabeli xilas etmək üçün bircə imkan qalıb ki, o da onu bu qayığa mfindirib ləpədənəylərdən keçirməkdir.

Casper dərddli-dərddli gülümsəyərək:

– Mabeli xilas etmək üçün hər şeyə hazırım! – deyərək cavab verdi.

– Ancaq Ləpirçi, belə tufanlı havada qayıq ləpədənəylərdən keçirməyə insan qolları qadir deyildir. Bununla belə mən hələ ümidimi lövbərdən kəsməmişəm; bir dəfə biz bu yol ilə “Qaçan”ı belə bir fəlakətdən xilas edə bilmişik.

Serjant söhbətə qarışdı:

– Casper, əgər lövbər salmaq lazımdırsa, nə üçün onu indi salmırıq? İndi itirdiyimiz hər fut yə lövbər salıb dreyfə keçdiyimiz zaman yəqin ki, bizə fayda verə bilərdi.

Casper serjanta yaxınlaşıb onun əlini bərk-bərk sıxdı, bununla da qarşısını almaz qüvvətli hissini bürüzə verdi. O, vüqarla dedi:

– Serjant Dunqam, bu işdə mənə qarşı rəhmsizlik etmiş olsanız da, özünüz yaxşı adamsınız! Qızınızı sevirsinizmi?

– Buna heç bir şübhə ola bilməz, Şirin Su! – deyərək serjant boğazı qəhərlənə-qəhərlənə cavab verdi.

– Xilas olmaq üçün yeganə bir imkandan qızınızın istifadə etməsinə və bizim hamımızın istifadə etməsinə kömək etmək istəyirsinizmi?

– Mən nə etməliyəm? Deyin görüm mən nə etməliyəm? İndiyədekə yaxşı hesab etdiyim yolla getmişəm... İndi siz deyin: mən nə etməliyəm?

– Məni, çox demirəm, beşcə dəqiqə mister Kapdan müdafiə edin, onda “Qaçğan”ı xilas etmək üçün insanın ölündən nə gəlirsə ediləcəkdir.

Serjant fikrə getdi, çünki intizama alışdığına görə əvvəlki əmri ləğv etməyə cürət etmirdi. Özünü hərdəmxəyal adamlar kimi aparmağı da sevmirdi; bundan əlavə serjant öz qaynının gəmiçiliyi bilməsinə dərinəndən inanır, buna görə də ona hörmət edirdi. Serjant hələ fikirləşən zaman Kap sükançıdan ayrılıb onlara yaxınlaşdı. O, Casperə müraciət etdi:

– Mister Şirin Su, gəlmişəm sizdən soruşam: bu sahilə elə bir yer bilirsinizmi ki, oraya gəmini asanlıqla atmaq mümkün olsun? İndi elə bir vaxt gəlib çatmışdır ki, bizim bundan başqa çarəmiz qalmır.

Kapın bu anda tərəddüd etməsi Casperin qələbəsini təmin etdi. Bu gənc serjantın üzünə baxarkən, onun razılıq əlaməti olaraq başını tərpətdiyini gördü.

Casper Kapa dedi:

– Mən sükandan yapışaram, külək səmtində hər hansı bir körfəzin olub-olmadığını yoxlaram.

Kap məsuliyyətin bütün ağırlığını hiss etdiyinə görə boğazını artmaq üçün öskürə-öskürə:

– Gedin, gedin, – dedi. – Nə istəyirsiniz, edin, Şirin Su, çünki sizə açıq deməliyəm ki, mən bayaq dediyimdən yaxşı bir tədbir fikirləşib tapa bilmərəm. Sahilə çıxmaq, ya da suyun dibinə getmək lazımdır.

Elə Casper də Kapın bu razılığını gözləyirdi. O, cəld gedib sükandan yapışdı. Losmana qabaqcadan lazımı göstərişlər verilməmişdi. Losman öz gənc rəisinin işarəsilə dərhal sonuncu yelkəni yığdı. Casper o dəqiqə sükanı döndərdi; stakselin¹ ipi buraxıldı və yüngül kutter öz sahibinin gücünü hiss etirmiş kimi yana əyilib dalgaları yara-yara getdi. Bu təhlükəli dəqiqə salamatlıqla qurtardı; bir dəqiqədən sonra yüngül gəmi birbaşa sualtı daşların üstünə gətməyə başladı, indi elə zənn etmək olardı ki, gəmi bu dəqiqə daşlara toxunub mütləq parçalanacaqdı. Casper öz istədiyinə cəmi beş-altı dəqiqə ərzində nail oldu. O, yenidən sükanı döndərdi və dalgaların şiddətli həmləsinə baxmayaraq “Qaçğan”ın burnunu çox məhərtlə küləyə tərəf çevirdi; bu zaman gəmi sakit gölün səthində

dönən ördək kimi vüqarla səmtini dəyişdi. Casperin əmrilə yuxarı göyörtədə hər şey hərəkətə gətirildi və gəminin hər yanından suya lövbər salındı. Gəminin dreyf vəziyyətində nə qədər sürətlə gətirdiyini hətta Mabel də görə bildi, çünki hər iki kanat burulma-burulma hərəkət edirdi. Casper suya iki lövbər saldı və kanatı lap ucuna yaxın yerdən bərkətdi. Belə bir yüngül gəmini lazımı istiqamətdə saxlamaq çətin deyildi; Casperin sükandan yapışdığı vaxtdan on dəqiqə belə keçməmiş gəmi burnunu küləyə qarşı çevirmişdi; demir ştanqlar kimi möhkəm olan iki kanat gəmidən düz istiqamətdə uzanırdı. Kap Casperin hiyləsini duyduqda ona açıqlı-acıqlı dedi:

– Bu yaxşı deyildir, mister Casper! Bu yaxşı deyil, ser! Mən sizə əmr edirəm kanatları kəsəsiniz və bir dəqiqə belə yubanmadan gəmini sahilə çıxararımız!

Lakin heç kəs bu əmri yerinə yetirmək fikrində deyildi, çünki Şirin Su əvvəlki vəzifəsini yerinə yetirməyə başladığı dəqiqədən etibarən gəminin şəxsi heyəti ona tabe idi. Kap, matrosların yerlərindən tərpənmədiklərini gördükdə gəminin çox böyük təhlükədə olduğunu zənn edərək açıqlı-acıqlı Casperin üstünə qışqırdı.

– Bəs niyə gəmini dediyiniz körfəzə tərəf sürmədiniz? Nə üçün gəmini o buruna tərəf aparırırsınız, bilmirsinizmi ki, gəmi buruna dəyib tikə-tikə olar və hamımız məhv olarıq?

Casper ona istehza ilə baxaraq cavab verdi:

– Bəs niyə siz kanatları kəsmək və məhz bu yerdən sahilə çıxmaq istəyirsiniz?

Kap yuxarı göyörtədə dayanan matrosların üstünə qışqıraraq əmr etdi:

– Bax, bu dəqiqə lot atın!

Casper işarə etdikdə matroslar dərhal həmin əmri yerinə yetirdilər və göyörtədə olanların hamısı bu tədbirin nə ilə nəticələncəyini səbirsizliklə gözləməyə başladı. Qurğusun parçası hələ suyun dibinə çatmamış onun ipi tarımlandı və iki dəqiqədən sonra məlum oldu ki, gəmi buruna tərəf gedir. Casper üzəndən çox fikirli görünürdü. O, yaxşı bilirdi ki, gəmi bir kabeltov uzaqda gah görünən, gah da gözəndən itən sualtı daşlar girdabına düşsə onu heç bir şey xilas edə bilməz.

Kap barmağı ilə gənc komandiri qəzəbli-qəzəbli hədələyərək:

– Xain! – deyərək qışqırdı. – Sən buna başlan cavab verəcəksən!.. Serjant, əgər mən bu ekspedisiyanın rəisi olsaydım, bax bu dəqiqə Casperin orta dordan asardım ki, üzüb qaçmasın.

¹ Staksel – dor ağacının qabaq tərəfində gəminin burnuna doğru qaldırılan üçbucaq yelkən

– Hirsini soyut, qardaşım! Səndən xahiş edirəm, bircə sakit ol! Mənə elə gəlir ki, Casperin tədbiri bizim yaxşılığımızdır, vəziyyət də yəqin ki, sən düşünün qədər də təhlükəli deyildir.

– Bəs niyə, o gəmini bayaq dediyi körfəzə tərəf aparmadı? Niyə o bizi buraya, bu burunun külək döyən yerinə gətirib çıxartdı, axı burada sualtı daşlar başqa yerlərdəkindən daha sıx düzülmüşdür. Elə bil ki, bu adam bizi qəsdən qorq etməyə çalışır.

Casper özünü sakit göstərməyə çalışaraq:

– Mən gəmini bu buruna tərəf yalnız ona görə sürüb gətirdim ki, sualtı daşlar burada bir-birinə daha sıx yerləşir, – deyər cavab verdi.

– Yoxsa qoca dənizçini inandırmaq istəyirsiniz ki, kutter həmin daşların arasında beşcə dəqiqə də olsa salamat qalacaqdır!

– Yox, ser, mən sizi buna inandırmaq istəmirəm! Məncə gəmi həmin daşların qabaq silsiləsinə toxunsa qorq olar. Əgər gəmi oradan irəliyə keçər bilsə, sahilə onun yalnız qır-qırıntısı atıla bilər. Lakin mən ümidvaram ki, gəmi salamat qalacaq və sualtı daşlardan sovuşacaqdır.

– Gəmi hər dəqiqədə ancaq öz boyu qədər yol getdikdəmi?

– Lövbər öz gücünü hələ ki tamamilə göstərməmişdir, mən isə ümid edirəm ki, lövbər bizi xilas edəcəkdir.

– Bəs sizin ümidiniz nəyə əsaslanır, yoxsa xəyal edirsiniz ki, gəmini inama, ümidə və məhəbbətə bağlayıb sahilə çıxara biləcəksiniz?

– Yox, ser, mən sualtı cərəyana bel bağlayıram. Gəmini ona görə bu buruna tərəf yönəltdim ki, bu yerdə sualtı cərəyanın xüsusilə güclü olduğunu bilirdim; bu yol ilə getsək ləpədən-ləpədən yan keçib sahilə yaxınlaşa bilərik.

Casper hirsli danışmırdısa da, bu sözləri çox ötgəm dedi. Onun sözləri Kapa böyük təsir bağışladı; Kap heyrətə dalmışdı. Casper:

– Sualtı cərəyan! – deyər təkrar etdi.

Kap:

– Axı indiyədək kim eşitmişdir ki, sualtı cərəyanın köməyi ilə gəmi qəzadan uzaqlaşa bilər! – dedi.

– Bəlkə də okeanda heç vaxt belə hadisə olmamışdır, ser, lakin göldə bəzən belə olur.

Serjant söhbətə qarışaraq:

– Bu oğlan haqlıdır, – dedi. – Bu işdən mənim o qədər başım çıxmasa da, göl matroslarından bu barədə çox eşitmişəm. Yaxşı olar ki, bu dəfə Casperə bel bağlayaq.

Kap öz-özünə donqulandı deyirdi, lakin başqa bir tədbir düşüncə təklif edə bilmədiyi üçün güzəştə getməyə məcbur oldu. Dreyf davam edirdi, lakin lövbərləri çəkdikcə, dreyf zəifləməyə başlayırdı.

Lotun ipindən tutan matros nəhayət, sevinə-sevinə xəbər verdi ki, lövbərlər suyun dibi ilə daha sürünür və gəmi dayanmışdır. Bu vaxt sualtı daşların qabaq silsiləsi “Qaçğan”dan yüz fut uzaqda idi, halbuki dalğalar daşların üstünü örtən köpüyü qovub apararkən sualtı daşlar daha yaxşı görünürdü.

Casper cəld yuxarı göyörtəyə qalxdı, gəmini gözdən keçirdi və sevincindən gülümsəyərək kanatları göstərdi. Kanatlar daha dəmir ştanqlara oxşamırdı, onlar boşalmışdı, aşağıdan öyilmişdi və dalğaların qucağında qalxıb düşən kutterlə birlikdə hərəkət edirdi.

Casper sevinclə:

– Bu sualtı cərəyandır, – dedi.

Casper göyörtənin boyu uzununu yüyürə-yüyürə gəlib sükanı döndərdi ki, kutter öz lövbərlərində daha yaxşı dayanıb bilsin.

– Tale bizi məhz bu cərəyana tərəf gətirib çıxarmışdır. İndi bizim üçün daha heç bir təhlükə yoxdur.

Kap donqulandı:

– Bəli, bəli, tale yaxşı dənizçidir, özü də nadanları təhlükədən xilas olmalarına çox zaman kömək edir. Bilmirəm bu sualtı cərəyan-dımı, yoxsa suüstü cərəyandır, ancaq görürəm ki, külək yavaş-şavaş başlayır, bizim bəxtimizdən lövbərlər suyun dibinə ilişmişdir. Lənətə gəlmiş bu şirin suda heç bir qayda çərçivəsinə sığışmayan hadisələr olur!

Xoş keçən dəqiqələrdə adamların mübahisə etməyə adətən həvəsi olmur. Onların, demək olar ki, hamısı yəqin etmişdir ki, yalnız Casperin məharəti sayəsində fəlakətdən xilas olmuşlar. Heç kəs Kapın dediklərinə əhəmiyyət vermirdi.

Doğrudur, gəmi hələ təqribən yarım saat qorxulu vəziyyətdə qaldı. Matroslar bu müddətdə suya tez-tez lot salırdılar. Nəhayət, hamı üçün aydın oldu ki, təhlükə sovuşmuşdur. Adamlar yorulmuşdular, buna görə də labüd ölümü daha xəyallarına gətirməyərək dərin yuxuya daldılar.

ON SƏKKİZİNCİ FƏSİL

Fırtına qəflətən başladığı kimi günortaçağı da çox tez yatdı. Çox keçmədi ki, Ontario əvvəlki adı vəziyyətinə düşdü. Dalğalar hələ də özlərini gəmiyə çırpırdılar, lakin qaynayıb coşan köpüklər sualtı daşların üstündən daha aşıb keçmirdi, dalğalar isə bir qədər qalxaraq sakitcə axışib gedirdi.

Suyun gəmini yırğalatması və şərqdən, qarşı tərəfdən əsən külək gəminin yola düşməsinə hələ də mane olurdu. Casper "Qaççağan"ı idarə etməyi öz öhdəsinə götürdüyü üçün lövbərləri qaldırmaqla məşğul idi.

Uzun müddətdən bəri gəmidə dustaq kimi qalmaqdan təngə gəlmiş Mabel sahilə həsədlə baxırdı. O, söhbət zamanı dedi ki, sahilə çıxsa çox sevinərdi. Bu vaxt onun yanında olan Ləpirçi qızı inandırdı ki, bunu etmək heç də çətin deyildir, çünki gəmidəki qayıqla ləpəddö-yenlərdən asanlıqla aşıb getmək olar. Mabel çox tərəddüd etmədi. Ləpirçi serjantdan icazə istədi, serjant isə razılıq verdi; bir dəqiqədən sonra sahilə çıxmağa hazır idilər.

Serjant Dunqam, onun qızı və Ləpirçi enib qayığa mindilər. Mabel əsla qorxmayaraq qayığın ortasında, serjant qayığın burun tərəfində oturdu, Ləpirçi isə qayığın dal tərəfində dayandı, çünki qayığı idarə etməli idi. Onlar hələ sahilə çatanadək, Mabel belə bir səfərə cürət etməsinə peşman olduğunu bir neçə dəfə söylədi, ancaq Ləpirçi Mabelə ürək-dirək verir və özünü elə sakit, elə xatircəm saxlayırdı ki, hətta qadın da ona baxanda qorxaqlığını bürüzə verməyə cəsarət etməzdi.

Qayıqdan düşərkən serjant Mabeli nəvazişlə öpdü, əmin-amanlıqda olduqlarını yalnız burada, torpağa qədəm basdıqda qət etdi.

Serjant tüfəngini çiyinə alaraq qızına dedi ki, bir saatlığa meşəyə ova gedəcəkdir. Sonra o, əlavə etdi:

– Ləpirçi sənin yanında qalacaqdır və əminəm ki, bu yerlərdə yayılan maraqlı bir əhvalatı, ya da minqlərlə rastlaşarkən başına gəlmiş hadisələrdən birini sənə nağıl edəcəkdir.

Bələdçi gülüb vəd etdi ki, Mabeldən muğayət olacaqdır. Serjant bir neçə dəqiqədən sonra təpəyə qalxaraq meşədə gözəndən itdi. Ləpirçi ilə Mabel o biri tərəfə yönəldilər. Onlar qayalı buruna qalxaraq elə bir yerə çatdılar ki, oradan baxarkən ucsuz-bucaqsız gözəl bir mənzərə görünürdü. Mabel yorulduğuna görə qayanın münasib

bir yerində oturdu, onun yol yoldaşı isə heç yorulmamışdı, həmişəki kimi yenə özünəməxsus qəşəng bir görkəmlə uzun lüləli tüfənginə söykənərək Mabelin yanında dayanmışdı. Bir neçə dəqiqə ərzində onların heç biri dinnmədi. Onların olduqları yer şimal tərəfdə göldən çox yüksəkdə idi. Oradan baxarkən kutter bəzəkli bir oyuncaq kimi görünürdü, sahildə qoyulmuş qayıq isə güclə görünən xırdaca xal kimi qaralırdı.

Mabel:

– İndi biz insan mənzillərindən çox uzaqdayıq, – dedi. – Bura doğrudan da sərhəddir.

– Böyük şəhərlərin yaxınlığında da dəniz sahilinin belə mənzərəsi olurmu? – deyərək Ləpirçi maraqla soruşdu.

– Ağlım kəsmir.

– Müharibədən az əvvəl mən heyvan dərisi toplamaq üçün bu sahillərin yaxınlığında üzümşəm. Burada da olmuşam; ancaq lap bu yerin özündə yox, ildırım vurmuş palıd ağacının göründüyü yerlərdə düşərgə salardıq.

– Ləpirçi, axı siz belə xırdə şeyləri bütün təfsilatı ilə necə yadda saxlaya bilərsiniz?

– Bununla bizim evlərimiz və küçələrimizdir, məbədlərimiz və saraylarımızdır. Mən onları yadda saxlamaya bilərəmmi? Bir gün Böyük İlanın sözü bir yerə qoyduq ki, altı aydan sonra günortaçağı küknar ağacının altında görüşək, özümüz isə o vaxt həmin ağacdan üç yüz mil uzaqda idik. Əgər o küknarı ildırım yandırmamışsa, həmin ağac yəqin ki, indi də kəndlərdən əlli mil uzaqdakı meşənin lap ortasında. O yer çox gözəldir, çünki orada çoxlu qunduz olur.

– Siz dediyiniz vaxtda doğrudanmı həmin yerdə görüşdünüz?

– Məgər günəş çıxıb batmır? Mən o yerə gəlib çatdıqda İlan ağaca söykənib məni gözləyirdi; onun mokasinləri palçıqə və lile batmışdı. Demə, delavar bataqlığa girmiş və oradan özünü güclə qurtarmışdı. Lakin günəş səhərlər şərç dağlarının arasından qalxıb axşamlar qərb dağlarının arxasında batdığı kimi delavar da təyin olunan yerə düz vaxtında gəlmişdi. Çınqacqıdan nigran olmayın; o, nə dostu, nə də düşməni heç vaxt aldatmaz. O, hamıya bir gözle baxan adamdır.

– Bəs indi o haradadır? Nə üçün o, bizim aramızda deyil?

– O, minqləri güdür; düzünü bilmək istəyirsinizsə, mən də görək indi onun yanında olaydım. Nə etmək olar, insan qüsursuz deyildir...

– Mənə elə gəlir ki, sizin heç bir qüsurunuz yoxdur, Ləpirçi. Sizin kimi az qüsurlu adama hələ rast gəlməmişəm.

– Mabel, əgər siz qüvvəti, cansağlığını qüsursuzluq hesab edirsiniz, onda mənim bəmədə haqlısınız. Məncə, təmiz havada olan, ömrünü boş-boşuna keçirməyib bir işlə məşğul olan və təmiz meşə nemətlərilə dolanan adam heç bir vaxt həkimə möhtac olmaz. Ancaq mən də başqaları kimi bir insanam... Bəzi əlamətlərə görə başa düşürəm ki, məndə insan qüsurları olduqca çoxdur.

Bu sözlər Mabeli heyrətə saldı və çox maraqlandırdı. O, həvəso gələrək:

– Ləpirçi, – dedi, – sizin meşə həyatınızda adamı məftun edən cəhətlər vardır. Deyəsən mən də meşələrin özəmətli sükutunu sevməyə başlayıram; belə getsə çox keçməz ki, həmişəlik sərhəd rayonunda qalmalı olaram. Şəhər həyatı məni darıxdırır; atam öz ömrünün çox günlərini yəqin ki, burada keçirəcəkdir; mən isə öminəm ki, atamın yanında qalsam günüm xoş keçər, özüm də heç vaxt okean sahilinə qayıtmaq istəmərəm.

– Meşələrin nələrdə dediyini eşitmək istəyənlər üçün meşələr heç də səssiz-səmirsiz deyildir. Meşələrdə səhərdən axşamədək çox gəzmişəm, ancaq yoldaşa ehtiyac hiss etməmişəm. Meşələrdə ağıllı və ibrətli danışqlar eşidilir. Ancaq görə bu danışqları başa düşsən.

– Mənə elə gəlir ki, Ləpirçi, sizin üçün adamların arasında yox, məhz tənhalıqda xoş keçir, düzdürmü?

– Mən bunu deyə bilmərəm, mən başqa şey demək istəyirdim... Bir vaxt vardı ki, günümü meşədə keçirərkən heç kəsin fikrini çəkmirdim. Ancaq indi başqa hissələrin əsiriyəm... Görünür, təbiətin öz qanunu var. Hamı özünə tay axtarır, Mabel, insan da belədir.

– Siz əvvəllər evlənmək fikrində olmusunuzmu, istəmirsinizmi ki, dərdinizə şərik olan, sizə hayan olan yaxın bir adamınız olsun? – deyə Mabel qayğıkeşliklə soruşdu. – Mənə elə gəlir ki, tam xoşbəxt olmağınız üçün bir şey çatışmır ki, o da ailədir; ailəniz olsa, səfərlərinizdən evə qayıdıb rahatlanarsınız. Əgər mən kişi olsaydım bu meşələrdə gəzməkdən və bu gözəl göldə üzməkdən həzz alardım.

– Sizi başa düşürəm, Mabel, mənim kimi balaca adamların fikrini çəkdiyiniz üçün qoy Allah sizi arzuunuza çatdırsın! Doğrudur, bizim də fərəhli günlərimiz olur, ancaq biz daha fərəhli ola bilərdik. Bəli, məncə biz daha xoşbəxt ola bilərdik!..

– Daha xoşbəxtmi? Axı hansı yol ilə, Ləpirçi? Bəs bu təmiz hava, bu sərin, kölgəli meşə, bu gözəl göl, ləkəsiz vicdan, bütün zəruri ehtiyacları rəf etməyin mümkün olması – bəs bütün bunlar insanın xoşbəxt olması üçün azdırımı?

Bələdçi qıza gözlütu baxaraq cavab verdi:

– Hər bir canlı məxluqun öz təbiəti vardır, Mabel! İnsanın da öz təbiəti var. Hamı görə öz təbiətinin tələblərinə riayət etsin. O sahildə, şabalıd ağacının qırılıb yatdığı yerdəki göyörçini görürsünüz mü?

– Görürəm; burada bizdən başqa yeganə canlı məxluq deyəsən təkə odur.

– Yox, Mabel, yox! Bax, o göyörçinin yoldaşı havada uçur, bayaqdan o biri sahildə idi, bir azdan sonra yoldaşına qoşulacaqdır.

– Fikrinizi başa düşürəm, Ləpirçi, – deyə Mabel gülümsəyib cavab verdi; o, bələdçi ilə o qədər sərbəst danışdı ki, elə bil öz atası ilə söhbət edirdi. – Ancaq ovçu da bu vəhşi diyarda özünə rəfiqə tapa bilər. Hindi qadınları mehriban və istiqanlı olurlar. Məsəl üçün Arouxedin arvadını götürək; o öz ərinə sevir, halbuki əri onunla həmişə qaşqabaqlı, qaba rəftar edir.

– Yox, Mabel, yox! Bu heç bir yaxşı nəticə verməz. Əgər sizin kimi bir qadına rast gələydim, əgər bu qadın mənim kimi bir ovçuya ərə getməyə razı olsaydı, nədanlığımıza və kobudluğımıza görə rişxənd etməyirdi, onda keçirmiş olduğum bütün ağır günlər mənə maralın yüngül sıçrayışları kimi, gələcəyimi isə günəş nuru kimi görürərdi.

– Mənim kimi bir qadınımı bəyələndirir? Çətin ağıllı kəşir, mən yaşda olan, mənim kimi dəlisov bir qız ən cəsur kəşfiyyatçının və sərhəd rayonunda ən mahir ovçunun arvadı olmağa layiq olsun!

– Eh, Mabel, qorxuram ki, damarlarımda ağ adamın qanı qırılmazdırli adamın qanına qarışmış olsun... Siz məndəki sifətləri sadələdiniz; belə sifətləri olan bir adam özünə yəqin ki, yalnız hindi kəndində arvad tapa bilər.

– Ləpirçi, buna mənim heç bir şübhəm yoxdur ki, mənim kimi yelbeyin, şıltaqçı və təcürbəsisiz... bir qızla evlənmək istəməzsiniz.

– Mabel “mənim kimi təcürbəsisiz” sözlərinin ardınca “mənim kimi gənc” sözlərini deməkdən özünü nəzakət xətinə güclə saxladı.

– Nə üçün siz güman edirsiniz ki, sizin kimi bir qızla evlənmək istəməzdiniz? Bizim sərhəd işlərinə və adətlərinə bələd olmasanız da maraqlı əhvalatları və şəhər adətlərini bizdən yaxşı bilirsiniz.

Deyirsiniz, guya siz şıltaqsınız; bu sözün mənasını başa düşmürəm, əgər bu söz "gözəllik" mənasında işlədilsə, aman, Mabel, bunu mən heç də eyib bilmirəm, buna görə də özümə arxayın deyiləm... Siz şıltaqçı deyilsiniz, ov və meşə sərgüzəştləri haqqında dediyim boş sözlərə ox diqqətlə qulaq asırıq; təcrübəniz isə yaşa dolmuşduqca artacaqdır. Mabelin, inanmıram ki, kişilər evlənmək istəyəndə belə məsələlərə çox fikir versinlər, – mən bilən bu belədir.

– Ləpirçi, sizin sözləriniz... sizin fikirləriniz... Bunlar, əlbəttə, zarafatdır, bunlar ancaq zarafatdır...

– Həmişə sizin yanınızda olanda çox şad oluram, Mabel! Sizinlə söhbətim məni fərəhləndirir, əgər bu söhbətim sizin də üreyinizə yadığınızı yaqın etsəydim, keçən həftədəki gecələrin əksinə olaraq bugünkü fərəhli gecəni çox rahat yatardım.

Mabel bələdçinin xoşuna gəldiyini hiss edirdi. Bunu ona öz instinkti çoxdan xəbər vermişdi. Lakin heç vaxt qızın ağılına gəlməmişdi ki, Ləpirçi onunla evlənmək istəyir. Həmin dəqiqələrdə Mabelə bu həqiqəti Ləpirçinin sözlərindən daha çox onun üzünün ifadəsi bildirdi. Bunu duyarkən Mabelin bütün varlığını heyrət hissi bürüdü.

– Ləpirçi, biz gerek bir-birimizi yaxşı başa düşək ki, aramızda heç bir qaranlıq məsələ qalmasın. Siz o qədər üreyiaçıq və səmimisiniz ki, mənim də belə səmimi olmamağım günah olardı. Bu sözləri zarafatla deyirsiniz, düzdürmü? Əgər səhv etmişəm, sizin kimi təcrübəli və mərd bir adamın mənim kimi cavan qıza bəsləyə biləcəyi dostluq münasibətindən danışdıq, eləmi?

– Bunu mən tamamilə təbii hesab edirəm, Mabel! Bəli, mən bu fikirdəyəm. Serjant mənə deyirdi ki, onda da sizin ananıza belə hisslər olmuşdur, bəzən meşələrdə bələdçilik etdiyim gənclərdə deyəsən belə hisslər olduğunu sezmişəm. Bəli, bəli, belə şeylər tamamilə təbii, yaqın buna görə də belə hisslər insan qəlbinə asanlıqla girir və insan bu qədər fərəhlənir.

– Sözləriniz məni narahat edir, Ləpirçi. Fikrinizi aydın söyləyin, ya da gəlin bu barədə daha danışmayaq. Axı siz demək istəmərdiniz ki... siz bu fikirdə deyildiniz ki... – Burada Mabel sözünü yarımcıq qoydu və üreyindən keçənləri deməyə bir müddət cəsarət etmədi. Nəhayət, özünü cəmləşdirdi və hər necə olursa olsun bütün həqiqəti bilməyi qət edərək diləndi: – Ləpirçi, siz mənimlə evlənmək fikrinde olmamısınız, doğrudurmu?

– Mən bu fikirdəyəm, Mabel, özü də bu fikri siz meşədə böyüyən və sərhəd adətlərinə alışan mənim kimi bir adamdan daha bacarıqla izah edə bildiniz. Biz serjantla məhz belə qət etmişik; onun dediyinə görə, siz də buna razısınız. Ancaq bunu da deməliyəm ki, Amerikada ən yaxşı adama ərə getməyə layiq olan bir qızın məni bəyənəcəyinə inanmıram.

Mabelin çox karıxmış olduğunu üzünün ifadəsindən başa düşmək olardı; az sonra onun üzündə təəccüb, daha sonra isə kədər hiss edildi. O dedi:

– Mənim atam! Atam istəyir ki, sizə ərə gedim, eləmi, Ləpirçi?

– Hə, Mabel, sizin atanız bunu istəyir. Atanız bunu sizin hətta sevəcəyinizi zənn edirdi və məni də bu fikrə demək olar inandırmışdı.

– Ancaq bəs siz özünüz... bu qərübə arzunuzun baş tutub-tutmasının sizin üçün yaqın ki, fərqi yoxdur, düzdürmü?

– Nə dediniz?

– Demək istəyirəm ki, bizim evlənməyimiz haqqındakı sözlərinizi ancaq atamın kefini açmaq xatirinə demişsiniz, özünüzün isə bu barədə ciddi niyyətiniz yoxdur... Buna mən necə cavab versəm siz inciməzsiniz, doğrudurmu?

Kəşfiyyatçı üzü al rəngə boyanan Mabelə cəld dönüb baxdı. Ləpirçinin açıq və necib üzündə isə dərin ehtiram hissi əks etmişdi; o dedi:

– Mabel, mən çox zaman uğurlu ovdan sonra davamlı və sağlam adam kimi təmiz dağ havasında nəfəs ala-ala meşələri gəzərkən özümü xoşbəxt bilmişəm. İndi isə başa düşürəm ki, başqalarına nisbətən mənim barəmdə bir az yaxşı fikirdə olduğunuzu bilərkən mənə əmələ gələ bilən hisslərin qarşısında bunlar boş və mənasız bir şeydir.

– Bunu yaqın bilin, Ləpirçi! Bir çox başqalarına nisbətən sizin haqqınızda yaxşı fikirdəyəm. Heç özüm də bilmirəm, kimi sizinlə müqayisə edə bilərdim. Sizin kimi ikinci bir açıqürəkli, doğruçu, namuslu, mərd və ədalətli adamın olmasına inanmaq çətindir.

– Aman Mabel, sözləriniz nə qədər şirindir, bunlar adamı nə qədər sevindirir! Serjant yanılmamışdır, deməli mən də nahaq yerə ehtiyat etmişəm!

– Ləpirçi, biz gerek bir-birimizi başa düşək! Bu, o qədər ciddi və mühüm məsələdir ki... Sizin xətrinizi istəyirəm. Sizə öz atam kimi çox hörmət edirəm, lakin sizin arvadınız ola bilmərəm. Mən...

Ləpirçi dərhal üzdən dəyişildi, bu dəyişiklik o qədər qabarıq idi ki, Mabel məsələni daha aydın həll etmək arzusunda olduğuna baxmayaraq, o dəqiqə səsinə kəsdi. Onların heç biri bir neçə dəqiqə ərzində dinmədi. Ləpirçinin daxilindən baş qaldıran yanlış ümid hissi onun qəlbini qüsse mənəşəsində sıxır, ona dözülməz iztirab çəkirdirdi. Elə zənn etmək olardı ki, Ləpirçinin nəfəsi qaralı; o, çəkdiyi əzabı azaltmaq istəyirmiş kimi, əli ilə öz yaxasından yapışdı. Mabel Ləpirçinin barmaqlarının əsəbi halda necə yumulduğunu gərəkən dəhşət içində qorxuya düşüb əsdi. O dedi:

– Ləpirçi! Ola bilsin ki, mən artıq-əskik danışmışam, bəlkə də özüm istəmədiyim halda dilimdən ağır sözlər çıxmışdır; bu, tamamilə mümkün bir işdir; haqlı olaraq deyirlər ki, qadınlar bəzən nə demək istədiklərini özləri də bilmirlər. Mən ancaq bunu sizə başa salmaq istəyirəm ki, bir-birimizə ər-ərvad gözü ilə baxa biləcəyimizə əsla inanmıram.

Ləpirçi boğunuq səslə cavab verdi:

– Mən sizə bu gözlə baxmıram, bu gözlə baxmayacağam, Mabel. Yox-yox, mən heç zaman sizə bu gözlə baxmayacağam... nə sizə, nə də başqasına bu gözlə baxmayacağam.

– Ləpirçi, əzizim Ləpirçi, mənim sözlərimə o qədər də fikir verməyin! Bizim evlənməyimiz ağıllı bir iş olmazdı.

– Düzdür, bizim evlənməyimiz təbii olmazdı, təbiətin ziddinə olardı. Mən serjanta da belə demişdim, ancaq o mənə inanmadı.

– Ah, mən niyə belə dedim! Əlinizi mənə verin, Ləpirçi, mənim əziz, nəcib Ləpirçim! Sübut edin ki, mənə nifrət etməirsiniz! Allah xatirinə, mənə qaşqabaqlı baxmayın!

– Mabel!.. Deyirsiniz sizə nifrət etməyim!.. Sizə qaşqabaqlı baxmayım!.. Eh!..

– Əlinizi, bu mərd, bu sədaqətli əlinizi mənə verin... Hər ikisini, hər ikisini verin, Ləpirçi! Bundan sonra da dost olacağımızı, aramızdakı incikliyin yox olduğunu və yaqin etməyincə mənim üçün çox ağır olacaq, mən çox kədərlənəcəyəm.

Mabel öz zərif, xırdaca barmaqları ilə Ləpirçinin gündən qaralmış cədd əllərindən yapışmışdı; Ləpirçi bu nəcib qızın üzünə dalğın halda baxaraq:

– Mabel, – dedi və yenə səssizcə güldü, halbuki onun həmişəki nəcibliyini və səmimiyyətini itirmiş olan üzündə böyük bir məyusluq hiss edilirdi. – Mabel, bunun təqsiri serjantdadır!

Ləpirçi daha özünü saxlaya bilmədi. Yanaqlarından göz yaşırı damcılarla töküldü. Əsəbi halda barmaqları ilə öz boğazını tutub sıxdı. Onun sinəsi qabardı, sanki gücü çatmayan ağır bir yükün altında qalmışdı...

Mabel dilləndi:

– Ləpirçi! Ürəyinizdən nə keçir? Sizin bütün arzularınızı yerinə yetirərəm! Deyin... Bircə dəfə də gülümsəyib ürəyinizdəkini bircə sözlə mənə bildirin, Ləpirçi! İndi ayrılacağıq, buna görə də mənə bircə söz, mehribanlıqla bir söz deyən, bircə dəfə gülümsəyin!..

Ləpirçi özünü gülümsəməyə vadar edərək:

– Təqsir serjantdadır, serjant yanlışdır... – dedi. (Mabel Ləpirçinin süni surətdə gülümsədiyini, içəridən əzab çəkdiyini başa düşərək canına uğunma düşdü.) – Mən bunu bilirdim və ona da demişdim. Bəli, serjant səhv etmişdir...

Təqribən Ləpirçi qədər həyəcanlı olan Mabel cavab verdi:

– Əgər mən sizin ərvadınız ola bilməsəm də, biz bir-birimizlə dost ola bilərik. Biz həmişə dost ola bilərik... Biz dost olacağıq!

Bələdçi həyəcanını çətinliklə boğaraq:

– Elə mən də və yaqin bilirdim ki, serjant səhv etmişdir, – dedi. – Mən bilirdim ki, şəhərdə təbiiyə almış bir qız mənə bəyənəməz. Kaş sizin atanız öz planları haqqında mənə heç bir şey deməyəydi, Mabel, kaş siz mənimlə bu qədər mehriban və səmimi olmayaydınız! Bəli, bu hamısından yaxşı olardı.

– Əgər Ləpirçi, özümdən əslilə olmayaraq sizin qəlbinizdə ümid oyatmışamsa, buna görə özümü heç zaman bağışlamayacağam... Mənə inanın, sizə əziyyət verməkdənsə özümün əzab çəkməyimə razı olaram!

– Mən özüm aldanmışam, Mabel. İndi bunu mən yaxşı başa düşürəm. Çalışaram belə fikirlərdən uzaq olum və yenə də əvvəlki kimi vəhşi heyvan və düşmən ovlamağa çıxım. Aman Mabel, sizi görəndən bəri yanlış yolla getməyə başlamışam!

– Qəm yeməyin, siz yenidən düz yola çıxarsınız, özünüz də başa düşürsünüz ki, mən sizə ərvad olmağa yararamam.

– Bunu mən serjanta demişdim, ancaq o öz fikrindən dönmədi. Bilirdim ki, siz çox cavan və gözəlsiniz; gəncliyində də o qədər gözəl olmayan mən yaşda bir adama tay deyilsiniz. Bundan başqa, sizin təbiətinizlə mənim təbiətim bir-birilə düz gəlməz, ovçu daxması

şəhərdə təbiiyə almış qıza yaraşmaz. Əgər mən heç olmasa Casper Şirin Su qədər cavan və gözəl olsaydım, onda...

Mabel səbirsizliklə onun sözünü kəsərək:

– Burada Casperin nə işi var, – dedi, – gəlin başqa şeylərdən danışaçaq.

Bələdçi təəccüblə qıza baxaraq sadələvhəcəsinə cavab verdi:

– Casper yaxşı oğlandır, Mabel! O gözəldir, çox gözəldir! Əgər mən onun yarısı qədər gözəl olsaydım...

Mabel qızaraçaq:

– Gəlin Casper haqqında söhbəti kəsək, – dedi. – O bəlkə də tufan zamanı və ya göldə yol gedərkən yaxşıdır, ancaq o elə bir adamdır ki, indi onun haqqında bizim danışmağımıza dəysin?

– Mabel, mən bilərəm ki, serjantın qəti surətdə etiraz etməsinə baxmayaraq yəqin ki, sizin ərə gedəcəyiniz adamdan Casper yaxşıdır.

– Bəs o kimdir ki, ona ərə gedəcəyəm, Ləpirçi?

– Kvartirmeysterdir, poruçik Müyrdür.

– Yox, Ləpirçi, qoy poruçik Müyr özünə haradan istəyirsə arvad axtarıb tapsın. Mənim adım onun arvadlarının siyahısına düşməyəcəkdir.

– Sizə təşəkkür edirəm, Mabel, təşəkkür edirəm! Qorxurdum ki, onun rütbəsinə aldana biləsiniz. Bunu deməyə mənə vadar edən heç də qısqançlıq deyildir. Əgər siz özünüzlə layiq olan bir gənci, məsələn, Casper Uesterni sevmək fikrinə düşsəydiniz...

– Ləpirçi, bu Casper Uesternə nə tapmısınız ki, ondan əl çəkə bilmirsiniz? Bizim dostluğumuzla onun nə əlaqəsi var? Yaxşısı budur gəlin sizdən danışaçaq, bu qışı necə keçirəcəyinizdən danışaçaq.

– Məndənmi danışaçaq, Mabel? Yetər! Kəşfiyyatda olduğumu demirəm, düşmənlə vuruşduğumu demirəm, ancaq əvvəllər mən nəyə yarardım, indi isə serjantın səhvini başa düşdüyüm üçün bilərəm ki, heç bir şeyə dəymərəm. Axı mənim haqqımda nə danışmaq olar? Sizin yarınızda olduğum dəqiqələr mənim üçün çox xoş keçirdi. Hətta xəyal edirdim ki, serjant yanılmamışdır, ancaq indi mənim üçün hər şey aydındır. Casperlə birlikdə göl ilə başlaşağı gedəcəyəm. İşimiz çox olacaq, bəlkə də faydasız, xam xəyallarım dağılıb gedər.

– Doğrudandı mı siz olanları unudacaqsınız? Mənidəmi unudacaqsınız? Yox, siz məni unutmazsınız, Ləpirçi. Ancaq siz əvvəlki işlərinizə qayıdacaqsınız, yenə meşədə kəşfiyyata çıxacaqsınız, sizə

layiq olmayan qız isə fikrinizi daha yayındırmayacaq və rahatlığınızı pozmayacaqdır. Siz yenə ov haqqında, marallar haqqında, qunduzlar haqqında düşüncələriniz...

– Eh, nə qoyub, nə axtarırsınız, Mabel, mən daha xəyallar ələminə qayıtmaq istəmirəm. Nə qədər ki, sizə rast gəlməmişdim meşə kəşfiyyatını, irokezlərin dalınca düşməyi, vuruşmaları, pusquları, döyüş meydanlarını xəyalıma gətirə bilirdim. Ancaq sizi tanıdığım gündən bəri məni heç bir şey maraqlandırmır. İndi o vaxtkı yuxuları da görmürəm! Orada, qarnizonda axırıncı gecə yuxuda görmüşdüm ki, ağcaqayın meşəliyində daxmam əvvəlki yerindədir, hər bir ağacın altında Mabel Dunqam görünür, quşlar isə cəh-cəh vurub elə oxuyurlar ki, hətta maral da quşların nəğməsinə eşitmək üçün ayaq saxlayır. Mən bu marala güllə atdım, lakin mənim “maralvuran” tüfəngimin gülləsi yan keçdi, maral isə cavan bir qız kimi mənə baxıb gəlirdi.

– Gəlin bu barədə danışmayaq, Ləpirçi! – deyərək Mabel gözünün yaşını silə-silə cavab verdi. Ləpirçinin ürək sözünü açib deməsi onun Mabeli çox sevdiyini bürüzə verirdi, bu isə qızın kövrəlməsinə səbəb olmuşdu. – İndi gedək atamın qabağına; o, yaxında olmalıdır, çünki atdığı güllənin səsi lap yaxından gəlirdi.

– Serjant səhv etmişdir... Əlbəttə, o səhv etmişdir! Qumru quşunu canavarla bir yuvada qoymaq olarmı?

Mabel özünü şad göstərməyə çalışaraq:

– Budur, atam da gəlir! – dedi. – Ləpirçi, dostlar görək sirri gizli saxlasınlar, doğrudurmu?

Sonra onlar dinmədilər; quru budaqların cırtlılığı eşidildi, az sonra onlar meşədən çıxıb təpəyə qalxmağa başlayan serjantı gördülər. Serjant onlara yaxınlaşdıqda Ləpirçiye, sonra isə qızına baxacaq dedi:

– Mabel, mənim əzizim, sən gənc və yüngül sən, get vurdugum quşu götür. Quş şamlığa... bax sahiləki meşənin yaxınlığına düşmüşdür... Görürsənmi, Casper gəminin yola düşməsi üçün siqnal verir... Sən bir də buraya qalxma, biz özümüz sahilə enib sənənin yanına gələrik.

Mabel atasının sözünə baxaraq yüngül addımlarla dağdan enib getdi. Lakin qız atasının və Ləpirçinin gözündən ağacların arasında itdikdə ağaca söykənib hönkür-hönkür ağlamağa başladı. Qız gözəndən itənədek serjantın dalınca baxdı, sonra dostcasına gülümsəyərək yoldaşına müraciət etdi:

– O da öz anası kimi qıvrıqdır; bir az da atasına çəkmişdir. Hətta mənə elə gəlir ki, Mabelin anası qızı qədən gözəl deyildi; deməliyəm ki, kişili-qadınlı Dunqamların hamısı gözəl olmuşdur. Hə, Ləpirçi, yəqin sən fürsəti fəvtə verməmişən və üroyındəkiləri açib qıza deməmiş, düzdürmü? Qadınlar belə məsələlər haqqında açıq danışmağı sevlər.

Ləpirçi öz dostu ilə göz-gözə rastlaşmamaq üçün üzünü kənara tutaraq cavab verdi:

– Məncə hər ikimiz, yəni Mabel və mən, nəhayət, bir-birimizi başa düşdük, serjant.

– Bu lap yaxşı. Bəzi adamlar elə xəyal edirlər ki, məsələnin üstü-örtülü qalması guya sevgiyə xüsusi gözəllik verir; bir paraları kimi mən də bu fikirdəyəm ki, dil nə qədər aydın danışsa ağıl da bir o qədər tez başa düşər. Sən məsələni açarkən Mabel təəccübləndimi?

– Deyəsən hə, serjant... Deyəsən qız bunu heç gözləməirdi.

– Bəs axırı nə oldu? Unutma ki, sevginin qəflətən elan edilməsi də müharibədə pusquda durmaq kimi bir şeydir. Düşməne qəflətən hücum etmək nə qədər asandırsa qadını da qəflətən yaxalamaq bir o qədər asandır. Mənim vəfalı dostum, de görüm, belə bir qəfil hücumun qarşısında Mabel qoyub qaçmadı ki?

– Yox, serjant, o heç qaçmaq fikrində də deyildi, bunu mən təmiz vicdanla deyə bilərəm.

– Yəqin ki, Mabel özünü çox səbirsiz göstərməmişdir, doğrudurmu? Onun anası ehtiyatlı idi və düz bir ay özünü naza qoydu... Hər halda sözü açıq demək həm qadın üçün, həm də kişi üçün yaxşı xasiyyətdir...

– Düzdür, düzdür, götür-qoy ələyib fərasətlə tərpənmək də yaxşı xasiyyətdir.

– İyirmi yaşında olan qız o qədər də fərasətli olmaz; o, yaşa olduqca fərasəti də artacaqdır... Ancaq belə bir səhv bizim üçün bağışlanmaz olardı.

Serjantın danışdığı müddətdə Ləpirçi əvvəlki təmkinliyinə qayıtmış olsa da bir neçə dəfə rəng alıb rəng verdi. O gah başını qaldırıb serjantın üzünə baxır, gah da başını aşağı salırdı; onun üzündə Mabeli heyrətə salan şadlığın və ürək sıxıntısının qarışığı bir şəkildə çarpazlaşdığını sezmək olardı.

– Sən düz deyirsən, serjant: sənin kimi bir adamın səhv etməsi çox günahdır.

– Mabelin nə qədər açıqürəklilik və səmimi olduğunu sən özün də deyə bilərsən, ancaq mənə möhlət ver!

– Eh, serjant!..

– Sənin kimi bacarıqlı bir adam qayaya da təsir göstərə bilər, ancaq qıza möhlət ver.

– Serjant Dunqam, biz çoxdankı yoldaş, bir çox səfərlərdə bir-birimizin yanında olmuşuq, bir-birimizə o qədər kömək etmişik ki, indi biz açıq danışa bilərik. Sən nəyə əsasən deyirsən ki, Mabel kimi bir qız mənim kimi yəndəmsiz, kobud bir adama meyil göstərə bilər?

– Necə yəni nəyə əsasən, əziz dostum? Bunun səbəbi çox olmuş, özü də lap əsaslı səbəblər olmuşdur; məsələni, bizim bir-birimizin dadına çatmağımız; indicə xatırladığın səfərlərimiz... Axı bir də sən mənim sınınmış, vəfalı yoldaşımın.

– Bütün bunlar bizim üçün xoşdur, serjant, ancaq bunların sənin qəşəng qızına heç bir dəxli yoxdur. Sənin qızın elə zənn edə bilər ki, indicə dediyimiz səfərlər, bəlkə də keçmişdə bir qədər xoşagələnlər olmuş sifətimizi ancaq kobudlaşdırmışdır. Ağılim kəsmir ki, hər hansı bir şəxs qızın atası ilə köhnədən dost olmasına görə özünü bu qıza sevdirə bilsin. Yalnız xarakterləri bir-birinə tuş gələn adamlar bir-birini sevmə bilirlər, mənim xarakterim, mənim xasiyyətim isə Mabel Dunqamın xasiyyətinə əsla oxşamır.

– Sən yenə də təvazökarlıq edirsən, Ləpirçi, ancaq bu yol ilə özünü qıza sevdirə bilməzsən. Təvazökarlıq əsgərliyə yenicə gəndərilmiş, lakin öz vəzifələrinə hələ lazımınca öyrənməyincə özündən böyük zabitə istehza etməyə cürət etməyən kiçik zabit üçün yaxşıdır. Təvazökarlıq, nəhayət, keşişə yaraşar, ancaq əsil əsgərdə və ya eşqə düşmüş başqa bir adamda təvazökarlıq olması yersizdir. Əgər qadının qəlbinə hakim olmaq istəyirsənsə təvazökarlığın daşını atmağa çalış. Yalnız xarakterləri bir olan adamların yola getməsi haqqında sənin fikrinə gəldikdə, bu cür işlərdə belə düşünməyin mənası yoxdur. Yox, yox! Məncə məhz xarakterləri bir olmaları yola gedə bilirlər, odur ki, bu cəhətdən Mabelin qarşısında sənə əsib aciz qalmağın yersizdir. Poruçik Müyrü görürsənmi, deyirlər onun beş arvadı olmuşdur. Özündə də təvazökarlıqdan heç bir əsər-ələmət yoxdur.

– Mən bunu bilərəm ki, poruçik Müyrü nə qədər quyruq bulasa da, Mabel Dunqamın əri ola bilməyəcəkdir.

– Bunu doğru deyirsən, Ləpirçi, çünki mən çoxdan qət etmişəm ki, kürəkənim sən olacaqsan.

– Qoy Mabel kimə istəyirsə ona meyil göstərsin, serjant. O, gəncdir, onun ürəyində hələ heç bir şey yoxdur, mən də istəməyəm ki, onun fərəh və sevincə dolu olan qəlbinə tük qədər toxunam!

– Sən Mabelə açıq danışdınmı? – deyər serjant duruxa–duruxa soruşdu.

Ləpirçi o qədər doğrucu idi ki, bu suala yox cavabı verə bilmədi; bununla belə bu adam olduqca alicənab idi, çalışırdı ki, Mabel bəzən açıqlanan və əsəbiləşən atasının qəzəbinə gəlməsin. O, cavab verdi:

– Biz ürək sözumüzü bir–birimizə açıb dedik, doğrudur, hər kəs istərdi ki, Mabelin xoşuna gəlsin və bunu qızın davranışından hiss etsin, ancaq mən Mabelin üzündə elə bir ifadə görə bilmədim ki, buna əsasən özüm haqqımda yüksək fikirdə ola bilim.

Serjant səsini ucaldaraq:

– Axı Mabel sənin təklifini rədd etməyə cürət etməzdi, sən ki, onun atasının ən yaxşı dostusan! – dedi.

Ləpirçi üzündə əks edən kədərini gizlətmək üçün başını yana döndərdi və yavaş səsle, lakin qətiyyətlə dedi:

– Mabel çox zərif qızıdır, buna görə də təklifimi kobudluqla rədd edə bilməzdi. O, hətta itə də açıqlanmağı bacarmır. Bunu da deyim ki, mən Mabelin rəyini elə soruşmadım ki, mənim təklifimi qəti surətdə rədd etsin.

– Olmaya sən elə güman edirdin ki, mənim qızım sənə nə fikirdə olduğunu bilmədiyi halda sənənin boynuna sarılacaq? Əgər o belə etsəydi anasının qızı olmazdı, mənim də qızım olmasına şübhə edərdim. Dunqamlar açıq danışmağı sevirler, lakin bu qədər də yox. Ləpirçi, sən bu işi mənə həvalə elə, hər şey düzələr. Mən bu axşam sənənin adından qızımla danışaram.

– Yox, serjant, yox! Mən sənə məsləhət görmürəm. Qoy bu iş mənimlə Mabelin arasında qalsın. Mənə belə gəlir ki, əvvəl–axır biz bir–birimizi başa düşürük. Gənc xanımlar ürkək quş kimidirlər. Onlar məcburiyyəti və ya sərtliyi xoşlamırlar.

– Dostum, mən hər şeyə razıyam, ancaq bu şərtlə ki, fürsət düşsən kimi onunla aydın və çək–çevirsiz danışacağıma söz verəsən.

– Serjant, mən ondan soruşaram... Bəli, mən ondan soruşaram, ancaq sən mənə söz ver ki, bu işə qarışmayacaqsan. Mabel sözümə rişxənd cəyləsə də, mənə ərə getmək istəyib istəmədiyini ondan soruşacağam.

Serjant buna həvəsle razılıq verdi. O tamamilə inanırdı ki, hörmət etdiyi bu adam, qızının xoşuna gəlməyə bilməz.

İki dost dağdan sahile enərək serjant bələdəncini inandırmağa cəhd edirdi ki, onun öz arzusuna çatmamasına ancaq özünə inanmaması mane olmuşdur. Lakin Ləpirçi təbiətən təvəzökar idi, həm də Mabelə danışandan sonra həvəsdən düşmüşdü, buna görə də Dunqamla razılaşa bilmirdi. Ancaq serjant o qədər dəlil–sübut gətirdi ki, onun sözləri Ləpirçiyə gerçək göründü. Təbiətin bu səfəqləli övladı Mabeli hələ itirmədiyini düşündükcə olduqca fərəhlənir, hətta Mabelə olan söhbəti də ona başqa cür gəlirdi. O, doğrudur, serjantın dediklərinin çoxuna inanmırdı, lakin bu fikri də başından çıxara bilmirdi ki, Mabeli belə hərəkət etməyə qızlara məxsus ürkəkliyi və hissələrinə inanmaması vadar etmişdir.

Ləpirçi serjantın sözüne cavab olaraq dedi:

– Mabelin kvartirmeysterdən xoşu gəlmir. Mabel ona beş dəfə evlənməyi adam kimi baxır.

– Beş dəfə evlənmək elə ona kifayətdir! Əxlaq və tərbiyə qanunlarını təhqir etmədən iki qadınla evlənmək olar, buna mən razıyam, lakin dördünü almaq bağışlanmaz bir qəbahətdir.

Ləpirçi səssizcə gülə–gülə:

– Zənnimcə birçə dəfə evlənməyin özü, mister Kap demişkən, bir növ “əlamətdir”, – dedi. Onun məzəli danışmaq qabiliyyəti artıq özünü göstərməyə başlamışdı.

– Dostum, əlbəttə, həm də labüd əlamətdir! Əgər öz qızımı sənə ərə vermək fikrində olmasaydım, subay qalmağımı məsləhət görərdim... Hə, bax, qız özü də gəldi! Tss!.. Dinnmə!

– Ah, serjant, qorxuram ki, sən səhv edəsən!

ON DOQQUZUNCU FƏSİL

Mabel sahilə onları gözləyirdi. Qayıq dərhal suya buraxılmışdı. Ləpirçi yol yoldaşlarını yenə zirikliklə dalğacırandan keçirdi; “Qaçan”a yan alanda onların üstünə bir damcı da olsun su sıçramamışdı.

Ontario artıq sakitləşmişdi; təkə sahili yaxınlığında cərgə ilə duran sualtı qayaların yanında ətrafa su dairələri yayılırdı, elə bil oraya daş atırdılar. Casper yelkənləri açıb sömt küləyini gözləməyə başladı.

Orta dorun alt yelkəni köpdükdə və kutter suyu yarmağa başladıqda, artıq gün batmışdı. Zəif cənub küləyi əsirdi. Gecə heç bir

hadisə baş vermədi; kutterin sənişinləri dərindən və sakit yuxuya daldılar.

Casperə olan inamsızlıq kutterə kimin komandirlik edəcəyi məsələsi əvvəllər bir az şübhəli qalırdı, nəhayət, məsələ süll yolu ilə həll edildi. Baş komandan ixtiyarını Kap öz əlində saxladı, Casperə isə qoca denizçinin nəzarəti altında və onun razılığı ilə manevr etmək işi tapşırılmışdı. Casper buna yalnız Mabeli yeni təhlükə qarşısında qoymamaq üçün razı olmuşdu; o, bildirdi ki, indi, fırtına sakitləşdiyi üçün, "Monkalm" var qüvvəsi ilə "Qaçğan"ın dalınca düşəcəkdir.

Casper belə güman edirdi ki, "Monkalm"ın komandiri gənc və cəsur fransız zabiti külək imkan verən kimi Niaqara körpüsündə lövbəri qaldıracaq və daha böyük sahəni müşahidə edə bilmək, "Qaçğan"ı qabaqcadan görmək üçün gölün ortası ilə üzəcəkdir. Buna görə də Casper qət etdi ki, sahilə yaxın üzsə ağıllı iş görmüş olar. Kutterin dər ağacı və yelkənləri sahil fonunda görünməz və beləliklə düşmənin gəmisi ilə üz-üzə gəlməkdən asanlıqla yaxasını qurtarmış olar. Casper cənub sahil boyunca üzməyi üstün tutdu, çünki külək o tərəfdən əsirdi, həm də düşmənin ağına gətirməzdi ki, kutter fransız kəndləri və postları yerləşən bu sahil boyunca üzəcəkdir.

Xoşbəxtlikdən Kap bu plan barəsində heç bir şey bilmirdi. Casper belə sübh açılana qədər yavaş-yavaş bütün ixtiyarını öz əlinə aldı və heç kəsə məsləhətləşmədən əmr verməyə başladı. Kutterin heyəti onun əmrlərini can-başla və sözsüz yerinə yetirirdi.

Dən yeri sökülməyə başlayan kimi hamı göyertəyə toplaşdı. Şərqdə, qərbdə və şimalda yalnız doğan günəş şüalarının işıqlandırdığı qızılı rəngə çalan su, cənubda isə o zaman Ontarionu əhatə edən yaşıl meşələr görünürdü. Birdən qarşı tərəf tamamilə işıqlaşdı və sahilə, çay ağzı yaxınlığında bir qəsrin iri divarları göründü, onun dövrəsində qalaçalar salınmış və xəndəklər atılmışdı. Bu qala görünən dəqiqədə elə bil onun üzərindən ağ bulud qalxdı. Bir azdan sonra gördülər ki, bu, hündür bayraq ağacında dalğalanan ağ fransız bayrağıdır.

Bu zaman Kap qışqırdı:

– Havada çirkli salfet dalğalanır! Bu, mənim ədim Çarlz Kap olduğu kimi doğrudur! Biz bu lənətə gəlmiş sahilə elə can atırdıq ki, guya Hindistandan qayıdarkən orada ilk dəfə öz arvad-uşaqlarımızla görüşəcəyik! Casper bir bəri baxın, axı siz ki, deyəsən qurbağa ovuna çıxmamışsınız? Siz nə üçün bu yeni Fransanın yaxınlığından keçirsiniz?

– Ser, mən sahilin yaxınlığından ona görə keçirəm ki, düşmənin gəmisinin gözündən yayınacağıma ümid edirəm; əminəm ki, o, külək səmtində, bu aralarda olmalıdır.

– Yaxşı, yaxşı! Sözdə bunların hamısı yaxşıdır; ümidvaram ki, işdə də belə olacaqdır. Güman edə bilərəm ki, burada sualtı cərəyan yoxdur?

– Bu sahilə biz külək səmtindəyik, – deyər Casper gülümsəyib cavab verdi. – Zənnimcə, mister Kap, siz bununla razılaşırsınız ki, güclü sualtı cərəyan olan yerdə lövbər salmaq pis olmazdı. Bu cərəyan bizi ölümdən qurtarmışdır!

– Bu fransız sayıqlamasıdır! – deyər Kap donquldandı və bu sözləri Casperin eşidə biləcəyinə heç əhəmiyyət vermədi. – Sən bizim üçün gün işığından qorxmayan namuslu, nəcib, açıq cərəyan tap! Sizin tapdığınız gözə görünməyən, dərinlikdə gizlənən alçaq sualtı cərəyanların nə xeyri var! Əgər açıq danışmaq istəyirsinizsə, onda demək lazımdır ki, üzəndən iraq belə xilas olmağımız ancaq qabaqcadan hazırlanmış bir kələkdir!

Serjant dillənib:

– Qardaşım, indi biz, heç olmasa, Niaqaradakı düşmənin postunu diqqətlə müşahidə edə bilirik, – dedi. – Onun yanından keçərkən hazır olmalıyıq, yaddan çıxarmayın ki, biz indi, demək olar, düşmənlə üz-üzə durmuşuq.

Serjantın xəbərdarlığı əbəs idi, çünki onsu da hamı ölçətməyən bu yerdə itib-qalmış insan məskəsinə maraqla baxırdı. Külək "Qaçğan"ın dalğaları cəld yarmasına kömək edirdi. Casper sükanın arxasına keçib kutteri çayın ağzına yaxınlaşdırdı. Elə bu dəqiqədə küləyin uzaqdan gətirdiyi boğuş gurultu eşidildi; zənn etmək olardı ki, bu, nəhəng bir ərğənunun tontənəli sədalarıdır. Arabir adama elə gəlirdi ki, bu səslərdən yer titrəyir.

Qərribə səslərdən təəccüblənmiş Kap:

– Bu deyəsən, sahilə çırpınan dalğaların səsidir, – dedi.

– Bəli, bəli, – deyər Ləpirci cavab verdi, – bu çırpınan dalğa səsinə yalnız dünyanın bu hissəsində eşitmək olar. Mister Kap, bu sualtı cərəyan deyildir! Bu, orada qayalara dəyib dağılan və geri qayıtmayan dalğalardır. Siz dağdan aşağı tökülən qoca Niaqaranın səsinə eşidirsiniz.

– Doğrudanmı elə utanmaz tapılar ki, bu böyük, gözəl çayın dağdan töküldüyünə adamı inandırmış olsun?

– Mister Kap, təsəvvür edin ki, o, ənə biləcəyi nərdivan olmadığı üçün, dağdan tökülür. Bizim bu yerlərin təbiəti belədir; doğrudan sizin okean da yaxşıdır. Ah, Mabel! Əgər siz bu çayın sahilini boyunca gəzə-gəzə o dağa tərəf on-on beş mil gedib bizim təbiətin gözəl mənzərələrini görseydiniz, çox yaxşı olardı!

– Ləpirçi, deməli, siz də o məşhur şələləni görmüsünüz? – deyə qız soruşdu.

– Bəli, mən onu görmüşəm. Bu şələlə olduqca gözəl və dəhşətli bir mənzərədir! Mən qala qamizonunun vuruşmalarına Böyük İlanla birlikdə tamaşa edərkən İlan mənə demişdi ki, qəbiləsinin nağıllarında bu adalarda böyük bir şələlə olduğu göstərilir; sonra da gedib həmin misilsiz mənzərəyə baxmağı İlan mənə təklif etdi. Bu şələlə haqqında altmışıncı polkun əsgərlərindən də eşitmişdim; əlli beşinci polka isə mən çox sonralar gəlmişəm. Hər bir polkda məşhur yalançıları vardı, buna görə də mən əsgər nağıllarının ancaq yarısını inanırdım... Biz də səsinə görə şələləni tapmaq və onun gurultusunu indiki kimi eşidib ona valeh olmaq ümidilə oraya yollandıq. Ancaq o vaxt şələlə bu səhəri kimi bərk guruldamırdı. Mister Kap, meşələrdə də belə olur, bəzən meşə elə dərin sükuta dalır ki, sanki dünyada heç bir şey tərpənmir. Birdən bir şələlədən bir az yuxarıda çayın sahilinə çıxdıq; bizi müşayiət edən gənc delavar orada bir çayırıq tapdı və burulğanın lap ortasında olan adacığa getmək üçün suyun iti axan yerindən qayıqla üzüb keçmək istədi. Biz ona dedik ki, bu ağılsızlıqdır və bu cür dəli çayla zarafat etmək olmaz. Lakin gənc delavərlər də gənc əsgərlərin təyidləri: onlar şöhrət düşkünüdürlər və yersiz igidlik göstərməyi sevirlər. Sözlərimiz gənc delavərə qar eləmədi; o, qayığa minib suya girdi. Əvvəlcə çayırıq küləyin qovub apardığı yelkən kimi sürətlə irəlilədi, sonra hərhlənməyə başladı, gənc delavərin nə zirəkliyi, nə də güclü olması çayın gücünə üstün gələ bilmədi. Lakin o, itlərin təqibindən canını qurtarmaq üçün özünü suya atan xallı maral kimi öz həyatını xilas etməkdən ötrü son dəqiqəyədək ağılagəlməz səylər göstərdi. Güclü çayı elə sürətlə keçməyə başladı ki, əvvəlcə biz onun öz məqsədinə çatacağına inandıq; lakin gənc delavar qabaqda hələ nə qədər yolu qaldığını yaxşı götür-qoy etməmişdi, öz səhvini başa düşdükdə isə çayla başıyuxarı qalxmağa çalışdı. Əgər o, minq də olsaydı, yenə mənim ona yazığı çolərdi. Delavar bir müddət var gücünü toplayıb canını dişinə tutaraq çox şey göstərdi və bunun nəticəsində az qaldı ki, şələlənin axarından keç-

sin, ancaq qolları sözüne baxmadı; avarı suya bircə dəfə düz vurmağına görə su onu geriye atdı; delavar o anadək çətinliklə keçdiyi yolu düymə-düymə, fut-fut itirməyə başladı. Suyun elə bir yerinə çatdı ki, orada çayın səthi hamar görünür, elə bil milyonlarla zərif su saplarından toxunan və böyük qayanın üstünə çəkilmiş şəffaf bir top idi; delavəri buradan su qəfləten çox sürətlə götürüb apardı və az sonra delavar gözədən itdi. Bir neçə il keçdikdən sonra mən bir moxauka rast göldüm; o da indicə sizə danışdığım hadisəni o zaman çayın o biri sahilindən seyr etmişdi. Moxauk mənə dedi ki, həmin gənc delavar şələlənin köpükləri içində gözədən itənədək avarını qaldırıb havada yellədimiş.

– Bəs o yazığın başına sonra nə gəldi? – deyə Mabel soruşdu.

– Həmin gənc delavar bu dünyanı tərk edib xoşbəxt diyarlara köçdü və orada vaxtını ovla keçirən ulu babalarını tapdı. Həmin gənc şöhrət aşığı idi, ancaq igidliyinə də söz ola bilməzdi. O öz ehtiyatsızlığı üzündən məhv oldu, indi isə Manitunun¹ ixtiyarındadır.

Bu zaman qaladan top atəşinin səsi eşidildi və çox keçmədi ki, mərmi vıyılı ilə kutterin dor ağaclarının üstündən keçdi. Casper sükanın yanında dayanıb gülümsəyir və belə nəzakətsizliklə salamlanmasına əhəmiyyət vermirdi. "Qaçğan" qaladan xeyli uzaqlaşmışdı və ikinci top gülləsindən indi onun qorxusu yox idi. Kutter çaya yaxınlaşdıqda Casper "Monkalm"ı çayda görmədi. Dor ağacının başında növbə çəkən matros xəbər verdi ki, göldə heç bir yelkən görünmür. Bu zaman Casper ehtiyatla tərpənməsinin əbəs olduğunu və fransız gəməsinin gölün ortalarında olduğunu yaqın etdi.

Bütün gün cənubdan külək əsdi. Kutter saatda altı-səkkiz mil sürətlə sahilədən bir mil aralı gedirdi. "Qaçğan" bir burundan o birisinə yönələ-yönələ çayın körfəz kimi çox dərin olan buxtalarını üzüb keçirdi. Hər yerdə mədəniyyət əlaməti nəzərə çarpmırdı. Çaylar gölün böyük çəninə öz payını verirdi. Sahil boyu ağaclar yaşıl divar kimi uzanırdı, orada ağacdan savayı heç bir şey görünmürdü. Hətta dar kanallar vasitəsilə Ontarioya birləşən böyük körfəzlər də görünən kimi dərhal gözədən itir və heç bir dirilik əlaməti göstərmirdi.

Bu yerlərin mənzərəsi Ləpirçini hamıdan çox valeh edirdi. O, göz işlədikcə uzanan meşəyə baxmaqdan doymurdu; Mabelin yaxınlığında olmaqdan xoşhallansa da, onun səsinə eşitməkdən həzz alsada,

¹ Manitou – bəzi hindi qəbilələrinin sitayiş etdikləri ali ruhun adı

hər halda ağcaqayın, palıd və cökə səadətini axtardığı bu tənhalığa çıxıb getmək arzusu Ləpirçinin qəlbində bir gün ərzində bir neçə dəfə özünü hiss etdirmişdi. Kap başqa fikirdə idi. O, qüllələri və mayakları, gəmilərlə dolu reydləri burada görməməsindən dəfələrlə giley-lənmişdi və deyirdi ki, dünyanın heç yerində belə sahil yoxdur; sonra serjantın kənara çəkərək ciddi surətdə inandırmağa çalışmışdı ki, bu diyar heç vaxt tərəqqi edib abadlaşmayacaqdır, çünki buralarda limanlara əhəmiyyət verilmir, burada çaylar əbəs yerə axır və küləyin özü də meşədən iy çəkmişdir, buna görə də heç bir şeyə yaramaz.

Gün batana yaxın kutter yüz mil yol keçərək Osveqoya yaxınlaşmışdı. Serjant Dunqam yeni təlimat almaq üçün qalaya getməyi özünə borc bilirdi (bu təlimatı ona mayor Dunkan verə bilərdi). Buna görə də Casper bütün gecə gəmini sahil boyu ilə sürmüşdü. Səhərə yaxın külək bir az zəifləməyə başlamışdı, lakin qaladan iki mil aralı olan buruna gəminin çatdığı vaxta qədər hələ də əsməkdə davam etmişdi. Buraya çatdıqda şimaldan zəif külək əsməyə başladı, kutter isə, küləyin güclənə biləcəyini və ya dəyişəcəyini nəzərə alaraq, sahiləndən uzaqlaşdı.

Səhər açıldıqda kutter qaladan iki mil uzaqda Osveqo çayının ağzına çatmışdı. Qaladan səhər toplarının atəşi eşidildikdə Casper əmr verdi ki, yelkənlərin ipləri boşaldılsın və gəmi körpüyə tərəf yönəldilsin. Bu vaxt yuxarı göyörtədən bağırtı səsi eşidildi və hamı burunun şərq sahilinə tərəf baxmağa başladı: "Monkalm" orada, qala toplarının vura bilmədiyi bir məsafədə dayanıb "Qaçğan"ın qayıtmasını gözləyirdi.

"Qaçğan" fransız gəmisinin yanından keçib gedə bilməzdi, çünki "Monkalm" yelkənlərinin sayını artıraraq bir neçə dəqiqədə "Qaçğan"ın yolunu kəsərdi. Dərhal lazımı tədbir görülməli idi. Bir az məsləhətləşdikdən sonra serjant yenə öz planını dəyişirdi və gəminin birinci dəfə çatdırılmalı olduğu yerə mümkün qədər tezliklə getməyi qəət etdi; o, əmin idi ki, kutter düşmən gəmisini ötüb keçəcək və ondan uzaqlaşib gizlənəcəkdir. "Qaçğan" bütün yelkənlərini açıb küləyin səmti yoluna davam etdi. Qaladan atəş açıldı və əsgərlər torpaq hasara tərəf axışib gəldilər. Lakin Lendi bu faydasız ehtiram tədbirlərindən savayı kutterə heç bir şeylə kömək edə bilmədi. "Monkalm" isə bir neçə top atəşi ilə kutterə meydan oxuyaraq fransız bayrağını qaldırdı və bütün yelkənlərini açaraq kutterin dalınca düşdü.

Bir neçə saat ərzində hər iki gəmi limanı külək səmtində qoymağa çalışaraq qısa qalslarla üzə-üzə suyu çox sürətlə yarıb yol getdi. Gəmilərin biri limana girməyə, digəri isə onun yolunu kəsəməyə çalışırdı.

Günortaçağı fransız gəmisinin dor ağaclarının yalnız ucları görünürdü. "Qaçğan"ın yolunda bir neçə ada var idi, buna görə də Casper düşməndən qaçıb qurtarmaq üçün bu adaların arxasına keçmək fikrində idi. Kapın, serjantın və xüsusən poruçik Müyrün yenə də gənc dənizçini xain hesab etmələrinə və hətta Frontenakin yaxında olmasına baxmayaraq hamı Casperin fikrini bəyəndi. Çox götür-qoy eləməyə vaxt yox idi. Kvartimeyster haqlı olaraq dedi ki, Casper yalnız birçə yol ilə, yəni kutteri açıqdan-açığa düşmən limanına aparmaqla xəyanət edə bilər; buna isə hər bir vaxt mane olmaq mümkündür, çünki fransızların göldə olan yeganə kreyseri "Qaçğan" üçün bilavasitə təhlükə törətmirdi.

İstədiyi kimi hərəkət edən Casper tez zamanda öz ustalığını göstərdi. O, gəmini adaların arxasından keçirərək qərbə tərəf apardı, nəticədə "Monkalm" üfük xəttindən arxada qaldı. Gün batana yaxın kutter yenə həmin adaların birincisinə yaxınlaşdı; bu ada böyük bir körfəzdə idi. Hələ gecə düşməzdən əvvəl gəmi dar kanala girdi; bu kanal ilə birbaşa posta tərəf getmək olardı. Axşam saat on idi, bu vaxt Kap təkidlə tələb etdi ki, lövbər salınsın; adaların arasından keçən dar yol çox dolaşlıq idi, buna görə də qoca dənizçi qorxurdu ki, fransız qalasının topları gəmini atəşə tutsun. Casper etiraz etmədən bu təklifə razı oldu, çünki göstəriş almışdı ki, qabaqcıdan lazımı tədbirlər görməyincə posta yaxınlaşmasın. Heç kəs postun yolunu tanımamalı idi, çünki ehtiyat edilirdi ki, fərarilərdən biri bu barədə düşməyə xəbər verə bilər.

"Qaçğan" uzaqdakı kiçik bir buxtada lövbər saldı; burada hətta gündüz "Qaçğan"ı tapmaq çətin idi. Sonra keşikçidən başqa hamı aşağıya dincəlməyə getdi. Kap bu iki gündə o qədər yorulmuşdu ki, uzun müddət və möhkəm yatdı, o yuxudan yalnız gündüz oyandı. Kap gözlərini açan kimi hiss etdi ki, gəmi lövbərini qaldırmışdır. Göyörtəyə qalxdıqda gördü ki, "Qaçğan" adaların arası ilə keçib gedir, göyörtəyə isə Casperlə losmandan və keşikçidən başqa heç kəs yoxdur. Kutterin hansı səmtdə getməsinin keşikçiye əsla dəxli yox idi. Kap qəzəbli-qəzəbli:

– Bu nə deməkdir, mister Uestern? – deyə soruşdu. – Yoxsa bizi yuxuya verib Frontenak limanına aparmaq istəyirsiniz?

– Mən aldığım əmrləri yerinə yetirirəm, mister Kap. Mayor Dulkan mənə əmr etmişdir ki, hamını aşağıya göndərməyincə heç vaxt posta yaxınlaşmayım. Bu sularda ona işin tələb etdiyindən çox losman lazımdır.

Kap təəccüblə fit çalaraq:

– Əcəb! – dedi. – Gəmimiz bu kolların və qayaların arasında gürəkən göyörtədə heç kəs yox idi! Hətta Yorkdan gəlmiş təcrübəli losmanın özü də bu kanalda ilişib qalar!

Casper gülümsəyərək cavab verdi:

– Ser, mən həmişə bu fikirdə olmuşam: kutter lazımı yerinə gəlib çatanədək onu mənim ixtiyarına versəniz çox yaxşı iş görmüş olardınız.

– Biz belə edərdik, Casper, biz belə edərdik, bu şərtlə ki, şübhəli əlamətlər olmayaydı! Lakin bu əlamətlər çox ciddidir və hər bir ağıllı adam onlara əhəmiyyət verməlidir.

– Qoy belə olsun, ser! Deyəsən biz son mənzilimizə yaxınlaşmışıq. Yaxşı külək əsə bir saat belə keçməmiş postumuza çatırıq, onda, gözünüzdə görünən hər cür “əlamətlərdən” daha qorxmazsınız.

– Hm-m! – deyə Kap mızıldadı və daha heç bir söz deyə bilmədi; aydın idi ki, Casper açıq-açığına iş görür və hamını asanlıqla öz tərəfinə çəkmişdir.

Adaların sayı bəlkə də min deyil idi, lakin onlar doğrudan da çox idi. Casper gəmini böyük kanaldan çıxardıqdan sonra səmt küləyin köməyiylə suyun axarına ən dar boğazlardan keçirdi. “Qaçan”ın ağaclara toxunmadan belə yerlərdən keçə biləcəyinə inanmaq çətin idi. Bəzən gəmi kiçik körfəzlərdən keçərkən adama elə gəlirdi ki, kollarlarda, meşəlik və qayalıqların arasında tamamilə itib qalacaqdır. Su o qədər şəffaf idi ki, lot salmağa ehtiyac yox idi. Yəqin ki, bu yol əsla təhlükədə deyildi. Onun hər yeri eyni dərinlikdə idi. Lakin Kap okeana alışdığı üçün kutterin saya çıxacağından çox qorxurdu.

Kiçik gəmi iyirminci boğazdan da sağ-salamat çıxdıqda qoca dənizçi nəhayət, dilləndi:

– Ləpirçi, etiraf etməliyəm ki, buradan belə bir nəticə çıxır: gəmiçilik elmi ilə hesablaşmamaq, bütün qanun və qaydaları zibilliyə atmaq lazımdır!

– Yox, yox, Duzlu Su, bu gördüyünüz misilsiz bir məharətdir! Göürsünüzmü, Casper heç vaxt tərəddüd etmir. O, iy bilmək qabiliyyətinə belə bağlayaraq başını yuxarı qaldıraraq daim irəliləyən yüyürən vəfalı it kimidir. Mən öz başımla cavabdehəm ki, bu oğlan bizi əvvəl-axır mənzil başına sağ-salamat çatdıracaqdır; əgər əvvəldən ona ixtiyar verilsəydi, bu işi çoxdan başa çatdırmış olardı.

– Özü də losmansız, lotsuz, mayaksız, bakensiz!... və...

– Həm də ləpirsiz! – deyə bələdçi onun sözünü kəsdi. – Bu mənim heç ağıma gəlmirdi! Hamı bilir ki, suda ləpir qalmır, ancaq Casper elə cürətlə irəliləyir ki, sanki mokasinlərin yarpaqlarda qalmış aydın izlərini görür!

– Qəribə şeydir!.. Deyəsən onun heç kompası da yoxdur, düzdürmü?

Casper öz səfər yoldaşlarının bu sözlərinə cavab olaraq yalnız gülümsəməklə kifayətlənərək:

– Kliveri² yığın! – deyə ucadan səsləndi. – İndi onu buraxın! Sükanı sağa! Bir az da sağ tərəfə! Yaxşı! Sükanı işə sal və yavaş-yavaş döndür! İndi ip götürüb sahilə tullan! Yox, ipi sahilə at: sahilədəmlər var, ipi tutarlar.

Matroslar bu göstərişləri elə cəldliklə yerinə yetirdilər ki, kənardan baxan adamlar bu manevrlərin təfsilatını görə bilmədilər. “Qaçan” küləyə elə yaxınlaşdırıldı ki, orta dorun alt yelkəni şap-pıldadı; sonra təkə səkan vasitəsilə gəmi qayanın əmələ gətirdiyi təbii sahilə yaxınlaşdırıldı. Əlqərəz, kutter posta gəlib çatdı, əlli beşinci polkun əsgərləri işə postdakı yoldaşları şadlıqla qarşıladılar, çünki onlar bu darıxdırıcı qarovulxanadan tezliklə qayıtmaq istəyirdilər.

Bu adaların hamısı suyun səthindən o dərəcədə yüksəkədi idi ki, burada qalib yaşayanların səhhətinə zərər toxunmazdı. O vaxtlar həmin adaların çoxu əl dəyiilməmiş, qalın meşələrlə örtülü idi.

Postun yerləşdiyi adanın yalnız iyirmi akr böyüklükdə torpaq sahəsi vardı və yəqin ki, bir neçə yüz il əvvəl adadakı ağacların çoxu nədənsə yox olmuşdu; hər halda adanın yarısı ot basmış açıq çöllükdən ibarət idi. Bununla belə, ada öz dövrəsindəki digər adalardan qat-qat gözəl görünürdü.

Əsgərlər ona Post adası adı qoymuşdular. Bu adanın bütün sahilələrini xırda kollar basmışdı; kollar çox səylə qorunurdu, çünki bir növ

¹ Baken – çayda dayaz yerləri göstərən üzükü nişan

² Kliver – gəminin qabaq tərəfindəki üçbucaq, çop yelkən

hasar idi, onun arxasındakı adamları və tikililəri görmək olmurdu. Bu kolluğun və adanın o biri yarısını tutan meşənin himayəsi altında zabitlər və əsgərlər üçün yeddi-səkkiz daxma, yem anbarları, mətbəx və xəstəxana tikilmişdi. Daxmalar tirdən tikilmişdi, adada ağacların kəsilməsi izlərinin yad adanın diqqətini çəlb etməməsi üçün bu binaların tikilməsinə lazım olan material uzaq bir adadan gətirilmişdi. Həmin daxmalarda yalnız bir neçə ay adam olurdu, onlar ancaq bu cür müvəqqəti mənzillər kimi rahat idi.

Adanın şərq hissəsi qabağa tərəf uzanaraq burun əmələ gətirmişdi. Bura, hər yeri meşəlik olan bir akr böyüklükdə sahə idi. Bu yeri kol basmışdı. Yarpaqların hələ tökülmədiyini dövrdə burun bu tərəfindən o tərəfi görünməyən yaşıl bir divara bənzəyirdi. Həmin burunu ada ilə birləşdirən dar bərzəxin yaxınlığında kiçik bir taxta blokhaus tikilmişdi. Bu binanı tikmək üçün seçilmiş yoğun tirlər mərməri zərbələrinə tab gətirə bilirdi. Blokhausun pəncərələri mazağalı əvəz edir, qapıları çox davamlı və kiçik idi, binanın damı da divarları kimi yoğun tirlərdən tikilmişdi və üstü ağac qabığı ilə örtülmüşdü ki, yağış suyu dammasın. Aşağı mərtəbədə, silah və geyimdən başqa əsgərlər üçün lazım olan şeylər və yem saxlanılırdı, yuxarı mərtəbə isə həm mənzil, həm də iç qala idi. Alçaq çardaq iki-üç otağa bölünmüşdü və burada on beş nəfərə qədər adam yata bilirdi. Bütün bunlar çox sadə düzəldilmişdi, eyni zamanda da əsgərləri qəfil hücumdan kifayət qədər qoruya bilirdi. Binanın dörd tərəfində bitən ağaclar adadan kənardakı adamların blokhausu görmələrinə mane olurdu. Yuxarı mərtəbələrə dəki mazağallardan baxarkən adanın açıq hissəsi görünürdü, binanın aşağı hissəsi isə sıx kolluğun arxasında olduğu üçün onu görmək çox çətin idi.

Müdafiə məqsədilə yaradılan bu binanı qəsdən su mənbəinin yaxınlığında tikmişdilər ki, bina mühəsirəyə salınan zaman dolçalarla su götürməyə heç kəs mane ola bilməsin; binadakıların su ilə təchiz olunmasını asanlaşdırmaq üçün blokhausun aşağı mərtəbələri elə tikilmişdi ki, onlar binanın aşağı hissəsindən bir neçə fut irəli çıxmışdı. Bütün mərtəbələrdən bir-birinə pilləkənlər vasitəsilə yol var idi.

Adanın mövqei burada hərbi post yaratmaq üçün son dərəcə əlverişli idi; adanın əsas üstünlüyü də məhz bundan ibarət idi. Digər adalar qrupu içərisində bu postu tapmaq asan deyildi. Liman kimi

istifadə edilən kiçik buxtaya gələn yolu kolluqlar və qonşuluqdakı adalar tamamilə kəsmişdi, buna görə də bir dəfə "Qaçğan"ın şəxsi heyəti balıq ovundan qayıdarkən yolu azmış və buxtanı bir neçə saat ərzində tapa bilməmişdi.

"Qaçğan"ın buraya gəlib çatmasından bir saat keçirdi, lakin heç kəs dincəlmək fikrində deyildi. Dəyişdirilmək üçün gələnlərin yolunu çoxdan səbirsizliklə gözləyən zabıt posta rəhbərliyi serjanta təhvil verdi və öz adamları ilə birlikdə dərhal kutterə mindi. Casper həmin günü adada keçimməyə çox həvəslə razı olardı. Lakin az sonra ömrü aldı ki, səmt küləyindən istifadə etmək üçün darhal lövbəri qaldırıb yola düşsün. Ancaq hələ "Qaçğan"ın yola düşməsindən əvvəl poruçik Müyr, Kap və serjant gizlicə zabitlə söhbət etmiş və Casperdən şübhələndiklərini ona demişdilər. Zabıt Casperin hərəkətlərinə çox ciddi göz qoyacağını vəd etmişdi. Kutterin buraya gəlib çatmasından heç üç saat keçməmiş bu gəmi lövbərini qaldırır.

Mabel öz atası üçün ayrılan daxmada yerbəyər oldu. Xırda təsərrüfat işlərini yoluna saldıqdan sonra adanı gözməyə çıxdı. Bu qız kiçik taladan keçərək cığırla sahilə tərəf getdi. Bir azca ləpələnen şəffaf suya baxarkən yeni vəziyyəti haqqında fikrə getdi. Qəflətən buraya gəlib çıxmış Devi Müyr qıza müraciətə:

– Gözəl məxluk gözəl yerə gəlib çıxmışdır, miss Mabel, – dedi.
– Buna da heç bir şübhə ola bilməz ki, bu yerlərin gözəlliyi sizin gözəlliyinizin qarşısında öz tərəvətini itirir.

Mabel cavab verdi:

– Mister Müyr, əgər mən sizə desəydim ki, sizin komplimentləriniz xoşuma gəlmir, siz yəqin ki, inanmazdınız; ancaq ümidvaram ki, məni belə komplimentlərdən daha ciddi söhbətlərin maraqlandırdığına siz inanırsınız.

– Gözəl Mabel, sizin aqlınız da əsgər müşketinin lüləsi kimi pardaxlanmışdır, bundan başqa etiraf edirəm ki, sizin danışıqınız olduqca ağıllıdır və burada, meşədə dörd il qaldıqdan sonra o qədər də çox şey öyrənə bilməyən adamın beyninə girməz... Bunlar keçər, deyin görüm, gənc xanım, deyəsən siz öz qəşəng balaca qədəminizi yenidən torpağa basmağınızla təəssüf etmirsiniz, doğrudurmu?

– Bəli, mən də iki saat bundan əvvəl elə düşünürdüm, mister Müyr, ancaq görürsünüzmü, qabaqdakı ağacların arasından "Qaçğan" buradan nə qədər gözəl görünür, göldə necə yüngülcə üzür! Düzünü deməliyəm ki, indi gəmidə olmamağıma heyifsilənirəm.

Mabel bu sözləri dedikdən sonra Casperin son salamına yaylığını yellətməklə cavab verdi. Kutter burulub yaşıl yarpaq saçaqlarının altında gözəndən itənədək Casper Mabeldən gözünü çəkmədi.

– Onlar getdilər, ancaq deyə bilmərəm ki, mənim fərəhim və sevincim də onlarla getmişdir. Bununla belə, arzu edirəm ki, Allah ələsin onların səfəri uğurlu olsun, çünki onlar bədbəxtliyə düşər olsalar, biz bütün qışı burada qalmalı olarıq, ya da Kvebek qəsrinə dustaq göndərilirik. Bu Casper Şirin Su çox dələduz adamdır, buna görə də adam bilmir onun haqqında nə desin. Qarnızonda onun haqqında çox pis şeylər yayılmışdır. Sizin hörmətli atanız və eyni dərəcədə hörmətli olan dayınız da Casperin haqqında yaxşı fikirdə deyildir.

– Mən belə sözləri eşitmək istəmirəm, mister Müyr. Əminəm ki, zaman özü Casper haqqındakı şübhələri puça çıxaracaqdır.

– Ah, kaş ki zaman özü mənim şübhələrimi də puça çıxaraydı! – deyə kvartirmeyster yaltaqcasına cavab verdi. – Miss Mabel, sizin atanıza bunun ancaq xeyri ola bilər, xüsusən mən istefaya çıxdıqda mənim yerimi serjantin tutması çox-xəş yaxşı olardı.

Mabel hiyləgərcəsinə gülümsəyərək cavab verdi:

– Əgər mənim atam sizin yerinizi tutmağa layiqdirsə, mənə, siz də onun yerini tutmağa layiqsiniz.

– Bu nə sözdür! Mabel, yoxsa mənim rütbəmi aşağı salmaq istəyirsiniz?

– Yox canım! Bu fikirdə deyiləm, ser! Siz istefaya çıxmanızdan danışarkən mən heç də ordunu fikrimə gətirməmişəm. Mən fikirləşirdim ki, siz çox görüb götürmüş və ehtiyatlı adam olduğunuz üçün mənim atama çox oxşayırsınız; siz onun ailə başçısı yerini müvəfqiyyətlə tuta bilərsiniz.

– Gözlə Mabel, mən onun yerini heç də ata kimi və ya əsil ailə başçısı kimi deyil, təzə bəy kimi tuta bilərdim. İşin nə yerdə olduğunu başa düşürəm, sizin etirazlarınız da çox xoşuma gəlir, onlar hazırcavablıq əlamətidir. Nə olar ki, gənc qadına hazırcavab olmaq yaraşır, amma yaxşı olar ki, hazırcavablıqda təkəbbürə, dikbaşlığa yol verilməsin... Düzünü deməliyəm ki, Ləpirçi çox qəribə adamdır.

– Bəli, Ləpirçi haqqında ya gərək həqiqəti deyəsən, ya da heç danışmayasan, mister Müyr! Ləpirçi mənim dostumdur, özü də sadıq dostumdur, buna görə də onun haqqında mənim yanımda pis söz danışanların cavabını verməyə bilmərəm.

– Sizi inandırırım ki, onun haqqında əsla pis söz demək istəmirəm, ancaq mənə onun barəsində deyilə bilən yaxşı söz də çox deyildir.

Mabel gülümsəyərək cavab verdi:

– Hər halda o, ən mahir tufəng atandır. Yəqin ki, bunu siz inkar etməzsiniz, düzdürmü?

– Qoy o, bu işdə göstərdiyi igidlikləri ilə öyünsün, ancaq o da moxauk kimi nadandır.

– Bəlkə də Ləpirçi latınca bilmir, ancaq heç kəs onun kimi irokezə yaxşı danışa bilmir, irokezlərin dili isə dünyanın bu yerində latın dilindən daha faydalıdır.

– Gözlə və acı dil Mabel! Sizin aqlınızamı, yoxsa gözəlliyinizə daha çox heyran olduğumu mənəndən Ləndinin özü soruşmaq fikrinə düşsəydi, doğrusu, bilmirəm ona nə cavab verərdim. Sizin həm aqlınız, həm də gözəlliyiniz məni valeh etmişdir; adam istəyir bəzən gözəlliyinizi, bəzən isə aqlınızı üstün tutsun. Eh, mərhum Müyr xanım sizə çox oxşayırdı!

Mabel özünü sadəliyə vuraraq:

– Siz sonuncu Müyr xanımı demək istəyirsiniz? – deyə soruşdu.

– Aha! Bu dedi-qodunu yəqin ki, Ləpirçi düzəltmişdir! Yəqin bu səfeh sizi inandırmaq istəmişdir ki, guya mənim bir neçə arvadım olub, eləmi?

– Əgər Ləpirçi belə işlərlə məşğul olsaydı əbəs yerə vaxt itirərdi, ser! Buradakıların hamısı yaxşı bilir ki, bədbəxtlikdən dörd arvadınız əlinizdən çıxmışdır.

– Yox, yalnız üçü; mənim adım Devi Müyr olduğu kimi, dediyim bu sözlər də doğrudur! Dördüncü arvad hələ şübhəlidir.

– Etiraf edirəm ki, mən o dördüncü xanımın yerində olmaq istəməzdim, çünki şübhə altında olmaq o qədər də xoşagələn şey deyildir.

– Siz bu barədə heç narahat olmayın, gözəl Mabel! Əgər siz mənim arvadlarımdan dördüncüsü olsanız, qalanları yaddan çıxacaqdır, çünki sizin gözəlliyiniz, sizin üstünlükləriniz dərhal sizi o birilərdən yüksəyə qaldırır, siz birinci olarsınız. Dördüncüsü olmaqdan əsla ehtiyat etməyin.

Mabel gülərək:

– Bu təsəlliverici fikirdir, mister Müyr, – dedi. – Mən hər hansı bir kişinin dördüncü arvadı olmaqdan, gözəllikdə dördüncü yeri tutmağı üstün bilərdim.

Mabel bu sözləri dedikdən sonra cəld çıxıb getdi, kvartirmeyster isə qalıb öz müvəffəqiyyətsizliyi haqqında fikirləşməyə başladı. Mabel diribaş və qətiyyətli olsa da, başqası barəsində kobudluq etmək fikrinə düşməzdi, lakin vəziyyət onu Müyrlə qaba rəftar etməyə vadar etdi. Mabel onu qoyub gedərkən özlüyündə elə zənn edirdi ki, Müyrün dözülməz, zəhlə aparən iltifatından yaxasını həmişəlik qurtarmışdır. Lakin o, Devi Müyrə beləd deyildi. Belə hallarda təklifinin və xahişinin rədd edilməsinə alışmış qaba, nazakətsiz və inadçı olan Müyr heç də ruhdan düşüb geri çəkilmək fikrində deyildir. Mabel onun yanından qaçıb gedərkən, o, qızın dalınca baxaraq başını tərpətdi; həm hədələmək, həm də özünə güvənmək əlaməti hesab edilə bilən bu hərəkətdən belə bir nəticə çıxarmaq olardı ki, Müyr qız üçün kələk qurmaq fikrindədir. Müyr bu barədə fikirləşərkən Ləpirçi gəlib çıxdı və ona sezilmədən yaxınlaşaraq yenə səs-sizcə gülə-gülə dedi:

– Qızın dalına düşməyin, kvartirmeyster, onun dalına düşməyin, o, gənc və çevikdir; buna görə də ona çatmaq istəyən adamın görək çox cəld qaça bilən qıçları olsun! Deyirlər siz onu təqib edirsiniz, düzdürmü? Burası da var ki, ona yoldaş ola bilməzsiniz.

– Sənin haqqında da belə sözlər eşitmişəm, ancaq sən belə iddiada olmaqla çox yekə yerdən başlayıbsan, heç inana bilmərəm ki, istədiyinə nail ola biləsən.

– Deyəsən sizin bu sözləriniz doğruya oxşayır... Qorxuram siz haqlı olasınız. Mən kim olduğumu, nə qədər az bildiyimi və indiki həyatımı düşünərkən anlayıram ki, belə bir elmlı, mehriban, gülər-üzümlü və zərif qızın həsrətini çəkməyə haqqım yoxdur!

– Sən, “Belə bir qəşəng qızın!” – deməyi unuttun, – deyər Müyr onun sözünü kobudcasına kəsdi.

– Əlbəttə, qızın üstünlüklərindən danışarkən onun qəşəngliyini də göstərməli idim. Yenəcə atılıb düşməyi öyrənən maral ovcunun diqqətini o qədər cəlb etmir, nə qədər ki, Mabel mənim diqqətimi cəlb edir. Boynuma alıram ki, Mabel haqqında düşünərkən həddindən artıq şöhrətpərəst olduğumu və özümə həddindən artıq güvəndiyimi hiss edirəm.

– Əziz dost, indi ki, sən təbiətə təvazökar olduğun üçün özün haqqında bu fikirdəsən, sənin köhnə yoldaşın və silahdaşın olduğuma görə sənə deməliyəm ki...

Bələdçi lap onun gözünün içinə baxaraq dedi:

– Kvartirmeyster, qala hasarlarından bayırda biz bir-birimizə çox rast gəlmişik, ancaq meşələrdə və ya düşmənle vuruşmada birlikdə az olmuşuq.

– Ləpirçi, bizim bir-birimizə qarnizondamı, yoxsa çadırdə rast gəlməyimiz fərqi yoxdur, bundan başqa, çox vaxt vəziyyətin özü də mənə yem və sursat anbarlarından çox uzaqda olmamağa vadar edir, buna nə qədər təəssüf etdiyimi sən özün də başa düşürsən, çünki sənin də qəlbində ösgəri ehtiras coşur. Ancaq bax indicə sənin haqqında Mabelin mənə nələrdə dediyini eşitsəydin, yəqin ki, bu hayasız və başı boş qıza özünü bəyəndirmək fikrindən dərhal daşınardın!

Ləpirçi kvartirmeysterə baxdı. O, özü haqqında Mabelin nə fikirdə olması ilə maraqlanmaya bilməzdi, lakin alicənab olduğuna görə bu barədə sorğu-sual etmək istəmədi. Ləpirçinin təmkinli olması, özündən çıxarmaması Müyri açmadı, çünki kvartirmeyster Ləpirçinin açıqözlüklü və hər şeyə tez inanan adam olmasından istifadə edib və rəqibindən asanlıqla yaxasını qurtarmağı qət etmişdi. Müyr məsələnin təfsilatı ilə bələdçinin maraqlandığını və təvazökarlıq göstərdiyini gördükdə, yenidən dilləndi:

– Sənin haqqında Mabelin nə fikirdə olduğunu görək biləsən, çünki hər bir adam özü haqqında dostlarının və tanışlarının rəyini bilməlidir. Sənin xarakterin və hissiyyatın haqqında Mabelin özündən bax bunları öyrənmişəm... Yaxşı qulaq as, Mabelin dediklərini bir neçə sözlə sənə çatdırmağa çalışaram. Sən özün də bilirən ki, Mabel birisini sancmaq istəyəndə onun gözlərindən hiylə və kin yağır...

– Poruçik Müyr, doğrudur, bəzən Mabelin gözlərində gülüş, bəli, saf ürəkdən gələn səmimi bir gülüş sezməmişəm, ancaq onun gözləri mənə həmişə mehriban və coşbedici görünmüşdür.

– Elə mən də bunu deyirəm. Onun gözlərində çox qəribə kinayəli bir gülüş hiss edilirdi, şirin gülüb danışdığı yerdə birdən sənin haqqında dedi... Əminəm ki, Ləpirçi, sənin hisslərini təhqir etmərəm.

– Doğrusu, bilmirəm, kvartirmeyster... doğrusu, bilmirəm. Mabelin yaxşı rəyi mənim üçün başqalarının rəyindən çox əzizdir.

– İndi ki, belə oldu, mən dilimi saxlayacağam və sənə daha heç bir söz deməyəcəyəm. Axı doğrudan da, bir halda ki, adam öz dostlarının özü haqqında dedikləri sözləri eşidərkən məyus olacaqdır, onda niyə adama həmin sözləri çatdırmaq mənasızdır. Yaxşısı budur, mən daha heç bir şey deməyim.

– Kvartirmeyster, sizi danışmağa məcbur edə bilmərəm; bundan başqa, Mabelin mənim haqqımda nə fikirdə olduğunu bilməmək mənim üçün bəlkə də yaxşı olardı. Sizin eyhamlarınızdan belə başa düşdüm ki, Mabel mənim haqqımda o qədər də yaxşı fikirdə deyilmis. Adam sərt, qaba, nadan, həm də öz nöqsanlarını bilmədiyi üçün xoşbəxt ola bilər; ancaq nöqsansız olmağı arzu etdiyiniz dəqi-qədə bütün öz nöqsanlarını görmək çox ağırdır.

– Mabel məni birdən qoyub getdiyi zaman onunla mən məhz bu barədə danışırdım. Gördünmü, Mabel səni görərkən necə tez əkilib getdi?

Ləpirçi:

– Hə, bunu gördüm, – dedi və ağır nəfəs alıb tüfənginin lüləsini elə bərk-bərk sıxdı ki, sanki barmaqları ilə bu dəmir parçasını özmək istəyirdi.

– Gördünmü? Buna heç bir şək-sübhe ola bilməzdi. Bax, əsil söz də budur və düz bir saat lüğəti eşələsən bundan yaxşısını tapa bilməzsən. Deməli, Ləpirçi, səni maraqlandıran suala cavab verirəm, ancaq ola bilsin ki, bu o qədər də ağıllı hərəkət deyildir. Sənə deməliyəm ki, bu naz-qəmzəli qız ona görə cəld durub getdi ki, sənin xeyrinə dediyim sözləri eşitmək istəmirdi.

– Kvartirmeyster, axı siz ona mənim xeyrimə olaraq nə deyə bilərdiniz?

– Aydındır ki, dostum mən şəraitdən asılı olaraq söz tapardım. Əgər Mabel desəydi ki, səni yöndəmsiz, yolulmamış, yarım vəhşi bir adam hesab edir, onda mən ona belə cavab verərdim: bunun səbəbi odur ki, Ləpirçi həmişə sərhəddə yaşamış, meşələrdə yarım vəhşi bir güzəran keçirmişdir. Mənim bu sözlərimi eşidərkən Mabelin etirazları öz əhəmiyyətini itirirdi.

– Kvartirmeyster, siz də ona beləmi dediniz?

– Allaha and içərəm ki, qıza məhz bu sözləri demişəm; ancaq Mabel sənin haqqında demək istədiyim sözlərin yarısını belə eşitmək istəmədi, sən də öz gözünlə gördün ki, qız yanımdan qaçıb getdi, elə bil sənin haqqında öz fikrini deyişmək istəmir və bu barədə başqa sözlər eşitmək fikrində deyildi. Qorxuram ki, Mabel sənin barədə qəti fikrə gəlmiş olsun.

– Mən özüm də bundan qorxuram, poruçik, onun atası, doğrudan da səhv etmişdir. Bəli, serjant yamanca yanlışdır!

– Hə, bəsdir, əzizim, buna görə ah-vay etməyə dəyərmə? Heç kəs sənin şöhrətini əlindən ala bilməz. Götür tüfəngini (sən onu məharətlə işlədə bilirsən), çıx get meşəyə. Dünyada elə bir qadın yoxdur ki, birçə dəqiqliyə dərdi çəkilməyə layiq olsun! Mən bunu öz təcrübəmdən bilirəm. İki arvadı olmuş mənim kimi bir adama inan, mənə inan ki, qadınlar heç də bizim təsəvvür etdiyimiz kimi deyillər. İndi əgər sən Mabeldən lazımcına intiqam almaq istəyirsənsə, bu saat sənin əlinə çox yaxşı fürsət düşmüşdür, bəyənilməyən adaxlı bundan daha yaxşı bir fürsət ələ keçirə bilməz.

– Siz nə danışırsınız, mən Mabeldən intiqam almaq fikrinə düşə bilərəmmi?

– Tədriclə sən bu fikrə düşəcəksən, çünki insan təbiəti belədir, həmişə yamanlığa yamanlıqla cavab vermək istər. Ancaq öz dostlarının daha böyük hörmətini qazanmaq üçün məhz indi sənin əlinə yaxşı fürsət düşmüşdür, sən bununla öz düşmənlərini paxıllıqdan partlamağa məcbur edə bilərsən.

– Kvartirmeyster, Mabel mənim düşmənim deyildir, əgər o mənə düşmən olsaydı da, onun qəlbinə zərər qədər də toxunmazdım.

– Ləpirçi, əgər sən belə danışırsansa, yaqın belə də fikirləşirsən; ancaq ağıllı və təbiət sənin əleyhinədir, onlar gec-tez sənə üstün gələrlər. Yəqin ki, eşitmiş olarsan, məsəl var deyirlər ki, “itə yiyəsinə görə hörmət edirlər!” Bəs bunun əksini desək necə olar? “İtə yiyəsinə görə hörmət etmirlər”. Sən bilirsən ki, burada bizim vəziyyətimiz heç də möhkəm və yaxşı deyildir, biz burada, demək olar ki, şirin ağzındayıq.

– Kvartirmeyster, yaqın ki, siz şir deyərək fransızları nəzərdə tutursunuz, şirin ağzı isə, sizin fikrinizcə bu adadır, doğrudurmu?

– Mən bunu ancaq məcazi mənada deyirəm, əzizim, çünki fransızlar şir deyillər, bu ada isə şirin ağzı deyildir. Ancaq qorxuram ki, ada dönüb olsun uzunqulaq ağzı!

Kvartirmeyster bu sözləri deyərək qəhqəhə çəkib güldü, sanki bununla demək istəyirdi ki, dostu Lendi hərbi əməliyyat üçün bu adanı seçərkən ağılsız iş görmüşdür.

Ləpirçi gördüyü mənzərənin bütün yaxşı cəhətlərinə qiymət verən bir mütəxəssis kimi ətrafına göz gəzdirərək dedi:

– Bu postdan daha yaxşı bir mövqə axtarıb tapmaq mümkün olmazdı.

– Mən bunu inkar etmirəm, əsla inkar etmirəm. Ləndi xırda işləri bacaran böyük adamdır, onun atası da bu mənada böyük lord idi. Mən onların malikanəsində anadan olmuşam, mayorla bir yerdə o qədər çox vaxt keçirmişəm ki, onun bütün sözlərinə və hərəkətlərinə hörmət etməyə alışmışam. Sən, Ləpirçi, özün də bilirən, bu mənim xarakterimin zəif cəhətidir!.. Hə, sənə deməliyəm ki, bu postu ya uzunqulaq seçə bilərdi, ya da ağıl dəryası olan Süleyman peyğəmbər – belə də düşünmək olar, belə də; ancaq sən özün təsdiq edə bilərsən ki, bu post yaxşı yerdə düzəldilməmişdir, bunu Ləndinin bütün ehtiyatkarlıq tədbirləri və əmrləri də sübut edir. Min Adada və meşələrin hər yerində vəhşi adamlar vumuxurlar; onlar məhz bu yeri axtarırlar, bu barədə Ləndinin özü də mötəbər mənbələrdən məlumat almışdır. Odur ki, sən həmin vəhşilərin izini axtarıb tapsan və onları azdırsan əlli beşinci polka böyük xidmət göstərmiş olarsan. Bədbəxtlikdən serjant Dunqam elə güman edir ki, hər cür fəlakəti o tərəfdən – çayın yuxarılarından gözləmək lazımdır, çünki Frontenak bizdən yuxarıdadır; təcrübə bizə göstərir ki, hindilər həmişə gözlənilməyən tərəflərdən gəlirlər; deməli, onları qarşı tərəfdə güdmək lazımdır. Tüfəngini götür və adaların arası ilə, çayla başaşağı get, o tərəfdə bizim üçün təhlükə olduğunu görsən bizə xəbər verərsən. Əgər sən qitə ilə, xüsusən York sahili boyunca bir neçə mil getsən, bizim üçün daha dürüst və deməli daha mühüm məlumatı toplaya bilərsən.

– Böyük İlan o tərəfdə puspuda durmuşdur; posta çox yaxşı belə olduğuğa görə, bizim üçün qorxulu bir şey olduğunu görüb bizə vaxtında xəbər verə bilər.

– Unutma ki, Böyük İlan hindidir, bu işin öhdəsindən isə hindilərdən fərasətli və zirək olan ağ adam yaxşı gələ bilər. Bu kiçik tapşırığı kim şəriflə yerinə yetirə, Ləndi ona çox minnətdar olar. Əzizim, açığı demək lazımdır ki, Ləndi buna heç zaman müvəffəq olmayacağını yaxşı bilir. Ancaq onda anadangəlmə lord inadkarlığı vardır, lord isə hətta dan ulduzu qədər aydın olan öz səhvini heç vaxt boynuna almaz.

Kvartirmeyster Ləpirçini çox dilə tutdu ki, dərhal adadan çıxıb getsin; poruçik buna nail olmaq üçün hətta bir-birinə zidd olan cürbəcür dəlillər gətirdi. Ləpirçi nə qədər düzürəkli və hər şeyə tez inanan olsa da, poruçikin fikirlərinin əsassız olduğunu başa düşdü; lakin Ləpirçinin heç ağına gəlmirdi ki, Müyr yalnız öz rəqibindən

yaxasını qurtarmaq üçün onu adadan uzaqlaşdırmağa çalışır. Onlar uzun-uzadı danışdıqdan sonra bir-birinə etibar etmədiklərini bürüzə verməyərək, ayrıldılar.

Bir azdan sonra serjantla kvartirmeysterin görüşüb məsləhətləşməsi nəticəsində mühüm qərar qəbul edildi. Əsgərlərə gizli əmrlər verilmişdi; əsgəri hissələrin bir yerdən başqa yerə nə şəraitdə keçməsinə belə olar hər bir adam dərhal başa düşərdi ki, adada hansı məqsəd üçünsə ekspedisiya hazırlanır. Günəş batan kimi serjant liman deyilən yerdə işini qurtarıb öz daxmasına qayıtdı. Onu Kapla Ləpirçi müşayiət edirdi. Dunqam axşam yeməyi zamanı həmişəki yerində oturaraq Mabelə müraciət etdi:

– Mənim qızım, bu axşam yeməyi üçün necə tədarük gördüyünə əsasən deyə bilərəm ki, sən burada da vaxtını boş-boşuna keçirməyəcəksən. Ümidvaram ki, vaxt gəlib çatdıqda sübut edə biləcəksən ki, düşmənlə üz-üzə gəlməkdən qorxmayan adamlar nəslindənsən.

– Ata, yəqin məndən tələb etməzsiniz ki, Janna d'Arkın¹ rolunu oynayım və sizin əsgərlərinizi döyüşə aparım.

– Qızım, kimin rolunu deyirsen?.. Ləpirçi, bəlkə sən deyəsən, indicə Mabel kimin adını çəkdi?

– Yox, serjant, bilmərəm! Axı bunun nə mənası var? Bu adı bilmək mənim nəyimə lazımdır! Mən nadanam, tərbiyə almamışam, mən yalnız Mabelin səsinə eşitməkdən daha çox həzz alıram.

Kap namla:

– Mən bilərəm, – dedi, – bu son müharibədə çoxlu qənimət ələ keçirmiş olan morlak dəniz quldurları gəmisinin adıdır.

Mabel tarix haqqında kifayət qədər məlumat olmayan öz atasının və dayısının gücləri çatmayan bu söhbəti araya salmasına peşman olub qızardı, lakin Ləpirçinin ürəkdən və sadələvhəssinə dedi-yi sözləri eşidərkən hətta gülümsəməyi də yersiz bilmədi.

– Ata, yəqin ki, siz bununla demək istəmirsiniz ki, mən, əsgərlərə qoşulub adanın müdafiə olunmasında onlara kömək etməliyəm.

– Belə olsa, nə olar! Qadınlar dünyanın bu yerində belə igidliklər çox göstərmişlər. Bunu dostumuz Ləpirçi də təsdiq edə bilər,

¹ Janna d'Ark (1412–1431) – Yüzlük müharibə dövründə, ingilislərin başçısına qarşı fransız kəndlilərinin mübarizəsində fəal iştirak etmiş kəndli qızıdır. O, müharibəyə başçılıq etmişdir. İngilislərin əlinə keçdikdə kafir və cadugər adlandırılaraq ruhani məhkəməsi tərəfindən məhkum olunub yandırılmışdır.

qızım! Bax, səni xəbərdar edirəm, sabah tezdən yuxudan oyanarkən bizi tapmasan qorxmıyasan: sənə deməliyəm ki, biz gecə ekspedisiyaya çıxmağa hazırlışıq.

– Sizi, ata? Məni Cenni ilə bu adada təkni qoyub gedəcəksiniz?

– Yox, qızım, hərbi qaydalara bir az səndən yaxşı bələdəm. Biz poruçik Müyrü, qardaşım Kapı, kapral Mak-Nabi və daha üç nəfəri burada qoyacağıq, biz olmayan vaxt onlar qarnizonu əvəz edəcəklər. Cenni bu daxmada sənin yanında qalacaq, qardaşım Kap isə səni əvəz edəcəkdir.

Mabel bir növ qeyri-şüuru olaraq:

– Bəs mister Müyr? – deyə soruşdu.

– Əgər bəyənsən, o sənə qulluq göstərüb səni əyləndirəcəkdir, çünki gördüyü qızlara o dəqiqə vurulan bir oğlandır, özü də dörd dəfə evlənmişdir; bu poruçik öz arvadlarını hörmətlə yada saldığı müsub etmək üçün beşinci dəfə evlənmək fikrindədir.

Ləpirçi sadəlvhəsinə dedi:

– Kvartirmeyster səni inandırmağa çalışırdı ki, əgər adamın ürəyini dərd-qəm şumlamışdırsa, onu malalamaq lazımdır ki, keçmişdən əsər-ələmət qalmasın.

Serjant istehza ilə gülümsəyərək cavab verdi:

– “Malalamaqla” “şumlamaq” arasında o qədər də böyük fərq yoxdur. Ancaq qoy o, Mabelin qarşısında boşboğazlıq edib ürəyini boşaltsın, onda nə qədər dərrakəli olduğunu bürüzə verər və Mabelin dalına düşməkdən əl çəkməyə məcbur edilər. Çox yaxşı bilirəm ki, mənim qızım poruçik Müyrə ərə getməz.

Serjant bu sözləri elə bir qətiyyətlə dedi ki, onun öz qızını kvartirmeysterə heç zaman ərə verməyəcəyini başa düşmək çətin deyildi. Mabel köksünü ötürüb qızardı, yüngülcə gülümsədi və halının ağırlaşdığını hiss etdi; lakin var gücünü toplayıb həyəcanını boğaraq olduqca şən avazla dedi:

– Ancaq ata, mənə elə gəlir ki, görək biz hələ gözləyərkən, mister Müyr mənim ərim olmaq istədiyini və ya daha doğrusu, sizin qızınızı almaq istədiyini öz dili ilə desin; yoxsa kal üzüm əhvalatını yazımıza salarlar!

– Bu nə əhvalatdır? – deyə Ləpirçi soruşdu. – Siz nağıl etməyi çox yaxşı bacarırsınız, bu əhvalatı da bizim üçün danışın; mənə elə gəlir ki, serjantin özü də bunu heç vaxt eşitməmişdir.

Mabel hamıya məlum olan “Tülkü və üzüm” təmsilini çox şirin nağıl etdi; qızın danışdığı dəqiqələrdə Ləpirçi gözlərini ondan çək-mirdi; Ləpirçinin bu söhbətdən həzz alması onun üzündə əks etmişdi. O dedi:

– Tülkü məhz belə şirin dilli olur! Minqlərin dili də belədir, onlar və tülkülər bir-birinə çox oxşayırlar, çünki həm minqlər, həm də tülkülər eyni dərəcədə xain və hiyləgərdirlər. O ki qaldı üzümə, bu ölkədə üzüm, ümumiyyətlə, turş olur, hətta əli çatan adamlar da bu üzümün turşuluğunu bilirler. Güman edirəm ki, minqlər də mənim skəlpımı çox turş hesab edirlər.

– Mənim övladım, üzümün turşuluğundan biz yox, mister Müyr gileyənəcəkdir. Bir də ki, Mabel, axı sən heç vaxt bu adama ərə getmək istəməzsən, düzdürmü?

Kap:

– Heç kəs də yox, bizim qızımız! – dedi. – Yox, yox! Belə bir qərribə adama qızımız ərə getməz, bir də ki, bu adam heç xalis əsgər də deyildir, elə belə... yarıməsgördür.

– Ata... dayıcan, mən heç kəsə ərə getmək fikrində deyiləm. Əgər istəyirsinizsə, gəlin başqa şeylərdən danışaq; ərə getmək istəməydim heç də dörd arvadı olmuş adamı seçməzdim.

Serjant, “görürsənmi işlər necə yaxşı gedir?”, demək istəyirmiş kimi, Ləpirçinin üzünə baxıb başını tərətədi, sonra isə qızının xahishinə əməl edərək söhbəti dəyişdirdi. O dedi:

– Qardaşım Kap, nə sənin, nə də Mabelin adada qalan kiçik qarnizona ağılıq etməyə ixtiyarımız olmayacaqdır, lakin siz ona məsləhət verə və böyük təsir göstərə bilərsiniz. Mən burada olmadığım müddətdə kapral Mak-Nab komandir olacaqdır. Mən onun öz şəərəfini gözləməli olduğunu başa salmışam, çünki qorxurdum ki, o, özündən rütbəcə böyük olan adama, yəni poruçik Müyrə boyun əysin; poruçik Müyrün isə burada ağılıq etməyə heç bir ixtiyarı yoxdur, çünki buraya könüllü surətdə gəlmişdir. Bax, qardaşım Kap, kaprala kömək elə; bu ekspedisiyanın davam etdiyi günlərdə kvartirmeyster hakimiyyəti elə alsın, Mak-Nab kimi mənə də əməllər vermək istəyər!

– Xüsusən, qardaşım Dunqam, sənin burada olmadığını müddətdə Mabel onu qoz qabığına soxsın işlər lap düzəlsin; ancaq serjant, ümidvaram ki, suda nə varsa hamısını mənim ixtiyarıma verə-

cəksən... Ən ağlagəlməz pozğunluqlar və intizamsızlıqlar feldmarşal ilə admiralın bir-biri ilə yola getmədiklərindən törəyər.

– Qardaşım bilməlisən ki, kapral ümumiyyətlə baş komandan vəzifəsində qalacaqdır. Sizin üçün burada yelkənli kiçik bir gəmi qoyacağam, əkilib getmək lazım gəlsə, bu gəmi sizin karınıza gələr. Kapralı isə yaxşı tanıyıram, əgər onu rom içməyə qoymasalar, bacarıqlı və igid əsgərdir, elə adamdır ki, ona bel bağlamaq olar. Ancaq unutmayın ki, kapral şotlandiyalıdır, buna görə də asanlıqla kvartirneysterin təsiri altına düşə bilər. Məbellə dilbiri olub ehtiyatı əldən verməyin.

– Ata, axı nə üçün bizi burada qoyub gedirsiniz? Mən sizin yanınıza ona görə gəlmişəm ki, həmişə bir yerdə olaq. Bəs mənə niyə özünüzlə aparmırsınız?

– Sən qoçaqsan, Mabel, sən əsil Dunqamsan! Ancaq sən görək burada qalasan. Biz adanı lap sübh vaxtı tərk etməliyik ki, heç kəs bizim limandan necə çıxdığımızı görməsin. Özümüzlə iki iri yelkənli gəmi aparacağıq, üçüncüsünü isə bir qayıqla burada sizin üçün qoyacağıq. Fransızların girendikləri kanala gedəcəyik. Hindilər üçün Frontenaka müxtəlif mallar gətirən fransız gəmilərini tutmaqdan ötrü bəlkə də bir həftə kanalda qalib fransızları güdməli olduq.

Kap narahat olaraq soruşdu:

– Qardaşım, de görüm, sənə lazım ki kağızların varmı? Bilməlisən ki, dənizdə keşik çəkən üçün lazım sənədləri olmayan kreyser açıq dənizdə başqalarının gəmilərini zəbt etsə, buna dəniz küldürlüğü deyirlər.

– Mənə öz polkovnikimdən təyinat almaq şərəfi nəşib olubdur, özüm də əlli beşinci polkun baş serjanıyam! – deyər serjant vüqarlı cavab verdi. – Bu, Fransa kralının özü üçün də kifayətdir. Bundan başqa, məndə mayor Dunkanın yazılı əmrləri vardır.

– Axı gəminin keşik çəkməsi üçün kağızların yoxdur.

– Məndə olan kağızlar mənə üçün kifayət edər, qardaşım. Ən vacib məsələ budur ki, dediyim gəmilər zəbt edilib Osveqoya gətirilsin, çünki onlar çoxlu tüfəng, hərbi ləvazimat və başqa şeylər daşıyıb gətirirlər, fransızlar isə bu şeylərdən istifadə etməklə öz müttəfiqləri olan vəhşiləri qan tökməyə vadar edirlər. Biz gəmilərin hərbi yükünü ələ keçirməklə fransızların planlarını pozaraq, vaxt qazanırıq, çünki payızın axırlarınadək onlar ikinci dəfə hərbi sursat ala bilməzlər.

Mabel bu məsələ ilə çox maraqlanaraq:

– Ata, – dedi, – ingilis kralı da hindilərdən istifadə edirmi?

– Bəli, əlbəttə, onun buna haqqı vardır. Ancaq bir var qırmızı-dərili adamlardan ingilislər, bir də var ki, fransızlar istifadə etsinlər, – bunun böyük fərqi vardır. Bunu hər kəs yaxşı başa düşür.

– Ancaq, ata, mən burada heç bir fərq görmürəm, hindiləri qan tökməyə fransızların və ya ingilislərin vadar etmələrinin nə fərqi varmı?

– Fərqi çox böyükdür, qızım! Əvvələ, ingilislər insanpərvər və igiddirlər, fransızlar isə qəddar və qorxaqdırlar.

– Bunu da əlavə et qardaşım: mümkün olsaydı fransızlar səhərdən axşamədək rəqs edərdilər.

– Tamamilə düzdür, – deyər serjant təsdiq etdi.

– Siz nə deyirsiniz deyən, ata, mən başa düşürəm! Əgər fransızlar hindiləri öz düşmənləri ilə vuruşdurmaq üçün onlara müdd verirlərsə və bu yaxşı iş deyildirsə, belə işlə məşğul olan ingilislərin də başı uca olmaz. Siz nə fikirdəsiniz, Ləpirci?

– Bu düzdür, tamamilə düzdür. Özümüz də gördüyümüz bir iş üçün günahı fransızların boynuna qoyan adamlara heç zaman tərəfdar olmamışam. Ancaq bunu da deyim ki, minqlərlə müttəfiq olmaqdansa, delavərlərlə müttəfiq olmaq yaxşıdır. Əgər bu nəcib tayfa qırılıb yox olmasaydı, delavərləri bizim düşmənlərimizlə vuruşmağa göndərməyi cinayət hesab etməzdim.

– Ancaq delavərlər qocaları da, cavanları da, qadınları və uşaqları da öldürür və başlarının dərisini soyurlar.

– Onların təbiəti belədir, Mabel, buna görə onları məzəmmət etmək olmaz. Müxtəlif qəbilələrin yolları da müxtəlifdir, bununla belə təbiət dəyişilmir. Məsələn, mən ağ adamam, özüm də ağ adamların adətlərinə riayət etməyə çalışıram.

– Mən belə şeyləri başa düşürəm, – deyər Mabel cavab verdi.

– Məncə, kral Georq üçün qanun hesab edilən nə varsa, kral Lüdvik üçün də qanun hesab edilməlidir...

Axşam yeməyindən sonra serjant qonaqlarından ayrıldı və qızı ilə tək qaldı. Onun ürəyinə dammışdı ki, deyəsən Mabelin üzünü axırıncı dəfə görür, yəqin bu səbəbdən həmin axşam Mabel atasının gözüne olduqca gözəl görünürdü. Mabel bütün gənc qəlb ilə çoxdan həsrətini çəkdiyi ata nəvəzisini nəhayət, həmin axşam atasının rəftarında gördükdə çox şad oldu.

Qız atasının əllərini öz əllərinin içində saxlayaraq və gözləri yaşarmış halda onun üzünə baxıb soruşdu:

– Deməli, anam da mənimlə bir boyda idi, eləmi? Mənə elə gəlir ki, boyda anam mənəndən uca olmuşdur.

– Uşaqlara həmişə elə gəlir, Mabel. Ataya və anaya hörmətlə baxmaq verdiyi onları öz uşaqlarının gözündə yüksəldir. Anam səninlə bir boyda idi.

– Ata, bəs anamın gözləri necə idi?

– Mənim balam, sən anandan daha çevik və gülürsən, lakin sənin gözlərin kimi onun da gözləri göy, mehriban və cəzbedici idi.

– Ata, siz bu ekspedisiyada öz qayğınıza qalmasanız, mənim gözlərim öz gülərliyini həmişəlik itirəcəkdir.

– Sağ ol Mabel, hm... sağ ol bala; ancaq mən gərək borcumu yerinə yetirəm. Mən arzu edirəm ki, geriye qayıdanadək Osveqoda yərbəyer olub ərə gedəsən. Onda səndən nigaran olmazdım.

– Ərəmi gedim? Axı kimə, ata?

– Sənin ərin olmasını arzu etdiyim adam, sən onu tanıyırsan. Əlbəttə, sən daha ağıllı və varlı-hallı olan başqa birisini də tapa bilərsən, ancaq dostum, sən eləsini tapa bilməzsən ki, o, mən dediyim adam qədər alicənab, sağlam düşüncəli olsun.

– Beləsini heç yerdə tapmaq olmazmı?

– Mən ikinci belə bir adam tanımıram. Hər halda bu cəhətdən Ləpirçinin tayı-bərabəri yoxdur.

– Axı mən gərək hökmən ərə gedəm? Ata, siz təksiniz, buna görə də istərdim ki, sizə qulluq etmək üçün yanınızda qalım.

– Bilirəm ki, bunu ürəkdən deyirsən. Mabel, səni hissələrinə görə məzəmmət etmirəm, çünki bu tamamilə təbii bir şeydir. Lakin bundan daha təbii olan hissələr də vardır.

– Ata-anaya hörmət hissindən daha yaxşı nə ola bilər?

– Ərə məhəbbət.

– Axı indi mənim ərim yoxdur, ata!

– Mən də deyirəm ki, tez ərə get! Mənim ömrüm çox uzun deyil, Mabel, təbiət ya da müharibə tezliklə mənim ömrümü kəsməlidir. Sən gəncsən, çox yaşayacaqsınız, həm də sənə elə bir adam lazımdır ki, səni öz qanadı altına alıb qorusun, sənin qayğını çəksin, necə ki, indi sən mənim qayğıma qalırısan.

– Mabel işvə ilə gülümsəyib zərif əlləri ilə serjantın cod barmaqlarını bir-birindən aralaya-aralaya dedi:

– Ata, olmaya güman edirsiniz ki, mənə yalnız Ləpirçi, yalnız təkcə o, ərə ola bilər? Axı o, sizdən yalnız on-on iki yaş kiçikdir.

– Ləpirçi kral ordusuna xidmət etsə də, onun rütbəsi yoxdur, ancaq öz işində onun tayı-bərabəri də yoxdur. Əgər sən, Mabel, Ləpirçiyə ərə getsəydin, ölümüm gəlib çatanda rahat can verərdim.

– Ata!

– Fikirləşəndə ki, qızım kimsəsiz qalacaq, ürəyim çox sıxılır; belə halda döyüşə də xatircəm getmək olmaz.

– Ah, ata, əgər ürəyinizin təsəlli tapmasına kömək edə bilsəydim, əlimdən gələni əsirgəməzdim!

– Serjant nəvazişlə qızına baxaraq:

– Sən bunu edə bilərsən, – dedi, – ancaq istəmirəm ki, mənim ürəyim qəm-qüssəsi sənin ürəyinə keçsin.

Serjant bu sözləri ciddiyyətlə, səsi titrəyən-titrəyən dedi. O, öz qızına bəslədiyi məhəbbətini hələ indiyədək bu şəkildə bürüzə verməmişdi. Serjantın daxili həyəcanı həmişə sətir olan üzündə əks etmişdi, onun üzü də heç zaman ikinci kimi xoş təsir bağışlamamışdı. Qızın qəlbində atasına təsəlli vermək arzusu coşurdu. O, qüvvətli həyəcan içində dedi:

– Ata, deyən görüm mən nə etməliyəm?

– Yox, Mabel, bu haqsızlıq olardı, çünki sənin arzuların mənim istəklərimə düzgün gəlməyə bilər.

– Mənim heç bir arzum yoxdur, nə demək istədiyinizi də bilmirəm, gələcəkdə mənim ərə getməyimdən danışırınsız, elədimi?

– Bunun nə eybi var! O, həyatın bir çox nemətlərindən özünə korluq verərək ömrü boyu faydalı işlər görmüşdür. Ondan başqa kim sənin himayəçin ola bilərdi?

Mabel bilmirdi kimin adını çəksin, çünki heç kəs evlənməyi ona təklif etməmişdi, hərçənd ki, onun bu barədə də qeyri-müəyyən ümid və arzuları var idi. O, bu məsələdən uzaqlaşmağa çalışaraq cavab verdi:

– Axı biz Ləpirçidən danışırıq. Əgər o, bir az cavan olsaydı, onu təsəvvürümə bir ər kimi daha asanlıqla gətirə bilərdim.

– Sənə deyirəm ki, məsələ yaşda deyil, gücdə və sağlamlıqdadır. Əgər bunu nəzərə alsaq, deyə bilərik ki, Ləpirçi bir çox gənc zabitlərimizdən cavandır, buna inan.

Mabel:

– Əlbəttə, poruçik Müyrdən cavandır, – dedi və bərkdən güldü, halbuki həmin anda onun ürəyindən qara qanlar axırdı.

– Ləpirçi cavanlıqda Müyrün nəvəsi yerində ola bilərdi, bundan başqa, Ləpirçi Müyrdən yaşca da cavandır. Mabel, Allah eləməsin ki, heç olmazsa, zabit qızı olmayınca, zabitə ərə gedəsən!

Mabel hiyləgərcəsinə bir nəzərlə atasına baxaraq:

– Əlbəttə, ata, – dedi, – əgər Ləpirçiyə ərə getsəm, heç zaman zabit arvadı olmayacağam.

– Əgər sənin Ləpirçiyə nişanlandığını görsəydim, əgər bilsəydim ki, sən Ləpirçinin arvadı olacaqsan, ondan sonra başına nələr gəlsə də bu dünyadan nigaran getməzdim. Ancaq səndən heç bir vəd tələb etmirəm, mənim övladım, səni məcbur etmək istəmirəm, razı olmaram ki, sonra peşmançılıq çəkəsən. Məni öp, Mabel, özün də get yat!

Əgər serjant Dunqam ürəyindən keçən vədi Mabeldən qəti surətdə tələb etsəydi, Mabelin möhkəm müqavimətinə rast gələrdi və belə halda Mabeli asanlıqla yola gətirə bilməzdi. Lakin serjant ixtiyar bütünlüklə qızın özünə verməkdə daha ağıllı hərəkət etmiş oldu. Öz təbiətinə görə alicənab olan Mabel başa düşürdü ki, onu hədə-qorxu gəlməklə deyil, xoş dillə, mülayimliklə yola gətirmək olar. Həmin dəqiqələrdə Mabel yalnız atasının fikrini çəkirdi; odur ki, serjantın sərtliyi üzündən Mabelin qəlbində az əvvəl sönməyə başlayan övlad məhəbbəti, indi yenidən qüvvətləndi. İndi atası onun üçün dünyada hər şeydən əziz idi, buna görə də Mabel atasının yolunda hər cür qurbanlar verməyə hazır idi. O dedi:

– Ata, siz kimi desəniz, mən də ona ərə gedəcəyəm.

– Yox, Mabel, özün üçün görək özün ər seçəsən.

– Axı kim var ki, seçim? Ləpirçi ilə mister Müyrdən başqa heç kəs məndən ərə getməyimə razılıq istəməmişdir; nə siz, nə də mən bu iki nəfərdən yalnız birini təəddüd etmədən seçərdik. Yox, ata, əgər siz istəsəniz mən Ləpirçiyə ərə gedərəm.

– Əziz balam, kimi seçdiyimi sən bilirsən; səni yalnız Ləpirçi böyük xoşbəxtliyə çıxara bilər.

– Nə deyirəm, əgər Ləpirçi mənimlə evlənmək fikrindən hələ daşınmamışsa, qoy mənimlə evlənmək istədiyini özü desin... Yəqin siz razı olmasınız ki, Ləpirçiyə bu barədə sözü sizin qızınız, ya da qızınızın əvəzinə bir başqası açsın... Yox, bu barədə Ləpirçiyə qoy başqası heç bir söz deməsin. Əgər Ləpirçi mənim dilimdən eşitdiyi

sözlərdən sonra mənimlə evlənmək fikrindən hələ dönməmişsə, mən onunku olacağam.

– Qoy Allah səni xoşbəxt eləsin, mənim övladım, qoy Allah sənə əcr versin, çünki sən nəcib övladsan.

– Özünü də toxtaqlıq verin, ata, ekspedisiyaya lap xatircəm gedin... İndi mənə görə daha narahat olmaya bilərsiniz. Yazda, ata... bir az gözləmək istəyirəm... ancaq əgər Ləpirçi yenə də mənimlə evlənmək istəyirsə, yazda ona ərə gedərəm.

– Mabel, necə ki, mən sənin ananı sevirdim, Ləpirçi də səni elə bir məhəbbətlə sevir. Ləpirçi sənə olan hissələrindən danışarkən qabağında uşaq kimi ağladı.

– İnanıram, mən özüm yəqin etdim ki, Ləpirçi mənim haqqımda mənim layiq olduğumdan daha yaxşı fikirdədir, mən də Ləpirçiyə hörmət etdiyim qədər heç kəsə hörmət etmirəm, hətta, ata, sizə də bu qədər hörmət etmirəm.

– Belə də olmalıdır, qızım! Mən bunu Ləpirçiyə deyə bilərəmmi?

– Yox, yaxşısı budur ona hələ heç bir şey deməyin, ata! Qoy iş öz yolu ilə getsin.

Mabel bu sözləri deyərkən eyni açıldı. Atasına elə gəldi ki, Mabel şadlığından gülümsəyir; lakin daxili həyəcanı və ürək sıxıntısını serjantdan daha yaxşı sezişən hər hansı bir başqa adam Mabelin çöhrəsində nəzərə çarpan qədər bu təbəssümün məcburiyyət üzündən irəli gələn qəribə bir dəyişiklik olduğunu söyləyərdi.

– Yox, ata, – deyərək Mabel təkzər etdi, – qoy iş öz yolu ilə getsin; sizə verdiyim sözün üstündə möhkəm duracağam...

– Mənə də başqa şey lazım deyildir, Mabel! İndi məni öp. Sən nəcib övladsan.

Mabel atasının qucağına atıldı. Qız ömründə birinci dəfə idi ki, belə edirdi; o, atasını qucaqlayıb uşaq kimi ağlayırdı. Qoca əsgərin sərt ürəyi yuxaldı, atanın göz yaşları qızın göz yaşlarına qarışdı. Lakin serjant zəiflik göstərməsindən xəcalət çəkərək tez özünü ələ aldı, qızının qolları arasından çıxıb yatmağa getdi. Mabel otağın boş bir küncündə qoyulan çarpayısına tərəf hönkürə-hönkürə yönəldi.

Bir neçə dəqiqədən sonra dərin yuxuya getmiş veteranın fısıltısı və xorultusu eşidildi.

İYİRMİNCİ FƏSİL

Mabel yuxudan oyanarkən günəş xeyli qalxmışdı. Qız cəld durub geyinərək təmiz səhər havasında gəzməyə çıxdı.

Mabel bu yeni məskənin xüsusi gözəlliyinə və qərribə təsir bağışlayan tənhalığına ilk dəfə çox heyran qaldı.

Payızın xoş günlərindən biri idi.

Qıza elə gəlirdi ki, adada adam yaşamır. Mabelin hələ buraya gəldiyi gecə, belə hallarda labüdd olan qarqışalığ adanın əhalisiz olmadığını bildirmişdi; indi isə hər tərəf sükuta dalmışdı və Mabel ətrafına nə qədər göz gəzdirdisə, insan övladının varlığından heç bir əsər-əlamət görmürdü.

Nəhayət Mabel ocaq başında toplaşan öz səfər yoldaşlarını gördü. Tənhalıq hissindən əmələ gələn qorxusu dayısını gören kimi yox oldu. Mabel bu diyarın təbiətinin qərribə mənzərəsinə çox maraqla tamaşa etməkdə idi. Ocağın başında Kapdan əlavə kvartirmeister, kapral, üç əsgər və bir qadın da görünürdü; qadın səhər yeməyi hazırlamaqla məşğul idi. Boş qalmış daxmalardan səs çıxmırdı; blok-hauzun keşik qülləsi o qədər hündür olmasa da, onu yarıya qədər gizlədən kolların arasında uca bir bürc kimi görünürdü.

Mabel hamının başının yeməyə qarışdığını gördükdə, sahilə tərəf yollandı, ancaq onu heç kəs görmədi; sahilə Mabel ağacların və kolların arasında gizlənə bilərdi. O, aşağı öyilmiş budaqları aralayıb suya lap yaxınlaşdı, burada ayaq saxlayaraq, kiçik dalğaların sahilə doğru necə yüyürüb gəldiyinə, sonra isə sahilə toxunan kimi yənidən necə geriyyə qayıtdığına tamaşa etməyə başladı. Ətrafdakı adalara göz gəzdirərkən fikirləşdi ki, indiyədək hələ bundan daha gözəl bir mənzərə görməmişdir.

Lakin Mabel birdən diksindi: qarşı tərəfdəki adanın sahilini bürüyən kolluqda qızın gözüne insan kölgəsi göründü. Bu sahil o birindən yüz yarıddan çox aralı olmazdı. Mabel əmin idi ki, gözləri onu aldatmamışdır. O bildirdi ki, hər hansı bir irokez onu görsə, onun gül-ləsindən xilas ola bilməyəcəkdir; buna görə də Mabel qeyri-ixtiyari olaraq geriyyə çəkilib kolların arasında gizlənməyə çalışdı və gözlərini qarşı tərəfdəki sahilə zillədi. Əbəs yerə bir neçə dəqiqə gözledikdən sonra, öz şübhələrini dayısına bildirmək üçün onun yanına qayıtmaq istədikdə, birdən qarşıdakı sahilə kollardan yuxarı qaldırılan

qızılağac budağını gördü. Bu budağı kim isə dostluq əlaməti olaraq əlində tutub yelləyirdi. Sərhəd müharibələri adətlərinə alışmamış olan Mabel üçün bu çox qorxulu dəqiqə idi. Qız yalnız bunu başa düşürdü ki, belə şəraitdə adam görə özünü itirməsin və çox ehtiyatlı olsun.

Mabel serjant Dunqamın ləyaqətli qızı olduğunu indi göstərmək vaxtı çatdığını düşünərkən ürəkləndi. Qarşıdakı sahilə verilən siqnalı dostluq əlaməti hesab etdi və bir dəqiqə tərəddüd etdikdən sonra koldan bir budaq sıdırıb onu havada yellətməklə həmin siqnalı cavab verdi.

Bu əssiz danışıq bir neçə dəqiqə davam etdi. Birdən Mabel gördü ki, yarpaqlar yavaşca aralandı və qarşı tərəfdə bir qadın göründü. Bu, qırmızıdərilə qadın idi. Mabel diqqətlə baxdıqda onu tanıdı: o, İyun Şehi – Arouxedin arvadı idi. Birlikdə yol gələn zaman Mabel sezmişdi ki, bu hindi qadın öz ərinə sevir, onunla çox xoş rəftar edir, ərinin hörmətini saxlayır və onun sözüne müticəsinə baxır. Bir gün Mabel başa düşmüşdü ki, tuskaron ona, yəni Mabelə həmişəkindən daha diqqətlə baxır; o vaxt İyun Şehinin üzündə pərtlik və qısqançlıq əlaməti sezmişdi. Lakin Mabel bu hindi qadına qayğı göstərdiyinə və onunla mülayim rəftar etdiyinə görə, hindi qadının qəlbində ona qarşı heç bir kin-küdurət qalmamışdı. İyun Şehi də zahirən Mabelə çox yaxşı münasibət göstərirdi, buna görə də qız indi zənn edirdi ki, o vaxt onlar bir-birindən dostcasına ayrılmışlar.

Arouxedin arvadı özünü o qədər etibarlı göstərmişdi ki, indi onun qəflətən bu yerdə görünməsinə Mabel əsla şübhəli bir hərəkət hesab edə bilmədi. Buna görə də Mabel hindi qadın ilə dərhal danışımağı qət etdi. Mabel tərəddüd etmədən kolun arasından çıxdı və İyun Şehinin də gizləndiyi yerdən çıxdığını görərkən şad oldu.

Mabel hindi qadına işarə etdi ki, yaxın gəlsin, çünki özü ona yaxınlaşa bilmirdi.

İyun Şehi bir dəqiqəliyə gözdən itdikdən sonra yenə göründü; o, yarıyadək kolun arasından çıxan qayıqın burun tərəfində oturmuşdu. Mabel xahiş etmək istədi ki, hindi qadın qayıqla üzə-üzə lap yaxına gəlsin, lakin həmin anda bərkədən əsnəyən dayısının səsinə eşitdi. Mabel İyun Şehinə işarə etdi ki, gizlənsin, özü isə səş gələn tərəfə getdi və gördü ki, hamının başı yeməyə qarışmışdır. Bütün fikrini yeməyə verən Kap Mabeli çağırmaq üçün özünü süfrədən çətinliklə ayıra bildi. Mabel dərhal başa düşdü ki, indi İyun

Şehi ilə görüşmək üçün çox yaxşı fürsət ələ düşmüşdür. O, hələ yeməyə iştahı olmadığını bəhanə edərək bayaqkı yerinə qayıtdı və yenidən gənc hindi qadın ilə söhbətə başladı.

İyun Şehi Mabelin işarəsini dərhal başa düşdü; o, səssizcə bir neçə dəfə avar çəkərək qayıtçı Post adasının sahilinə gətirdi. Mabel hindi qadının əlindən tutdu və meşənin içi ilə öz daxmasına tərəf apardı. Xoşbəxtlikdən Mabelin daxması ələ yerdə idi ki, ocaq başında yeyib-içənlər onu görə bilmirdilər. Qadınlar daxmaya girdilər və onları yolda heç kəs görmədi. Mabel bir neçə dəqiqəliyə tək qalmalı olduğunu İyun Şehinə izah etdi və daxmada rahatlanmasını ondan xahiş etdi. Sonra hindi qadının çağırılmayınca daxmadan çıxmayacağını yəqin edib, səfər yoldaşlarının yanına getdi və burada özünü zahirən sakit göstərməyə çalışdı. Dayısı çox qızardılmış Süleyman balığı tikələrini ağzına doldururdu (bu uzaq sərhəd rayonunda həmişə kifayət qədər azuqə olduğuna baxmayaraq, aşpazlıq sənəti hələ uşaqlıq çağını keçirirdi); o, qızı görən kimi dilləndi:

– Heç yaxşı olmaz ki, bu qədər adam tək səni gözləsin, Mabel! Yeddisi birini gözləməz, bu gözəl qaydadır və görək tənbellərə də təsir göstərsin.

– Mən heç də tənbel deyiləm, dayıcan, bir saatdan çoxdur ki, yatağımın qalxmışam və adamızın hər yerini gözümlə gəlmişəm.

Müyr üzünü qıza tutaraq:

– Bu sizin üçün heç də çətin iş deyildir, miss Mabel, – dedi. – Ada böyük deyildir. Ləndi... demək istəyirdim ki, mayor Dulkan... bu adaya yiyələnkən, kral həzrətlərinin torpaqlarını heç də genişləndirməmişdir. Öz gəlirinə görə bu ada məşhur Sanço¹ adasına çox oxşayır... Mister Kap, şübhə etmirəm ki, siz Sançoya bələdsiniz; yəqin ki, həmin adanın tarixini boş vaxtlarınızda, xüsusən dənizin sakit olduğu dəqiqələrdə oxumuş olarsınız.

– Hə! Sizin dediyiniz o yerə bələdəm, kvartirmeyster. Sanço adası bu yaxınlarda əmələ gələn mərcan qayasıdır, etiraf edirəm ki, qaranlıq gecədə və güclü külək əsən zaman onunla üz-üzə gəlmək dəhşətdir. İbu Sanço adası özünün hind qozu və acı suyu ilə məşhurdur.

Müyr istehza ilə gülümsəmək istədi, lakin Mabelə hörmət əlaməti olaraq özünü saxlayıb cavab verdi:

– Sanço adası öz yeməli nemətləri ilə o qədər də məşhur deyildir, onun məhsulları buradakı məhsullardan heç də yaxşı deyildir. Mister Kap, mənə buradakı hərbi post pisdir və üryimə dammışdır ki, burada gec-tez vur-çatdın olacaqdır.

Mabel:

– Ümidvaram ki, mən gedəndən sonra olacaqdır, – dedi. – Fransız dilini öyrənməyə heç həvəsim yoxdur.

– Yaxşı olardı ki, irokez dilini öyrənməyimizə ehtiyac olmasın. Mən bu post haqqında mayor Dulkanla danışmışam, lakin inadçı adamı başa salmaq çətindir. Mən bu ekspedisiyaya ona görə qoşulmuşam ki, övlədən, mister Kap, sizin gözəl bacının qızını bacardığım qədər övləndirim, dərxişməyə qoymayım və yeri gələndə dadına çatım; digər tərəfdən isə, düşməndən zəbt ediləcək sursat haqqında ətraflı məlumat hazırlayım.

– Siz güman edirsiniz ki, vəziyyətimiz qorxuludur, eləmi? – deyə Kap soruşdu. O, elə səbirsizliklə cavab gözləyirdi ki, ağzındakı ətə çeynəməyi də untdu. – Məgər böyük bir təhlükə var?

– Buna nə “hə”, nə də “yox” deyə bilərəm. Müharibədə həmişə təhlükə olur, ordunun baş korpusuna nisbətən qabaq mövqələrdə təhlükə daha böyük olur. Fransızların bizi qəflətən yaxalaması heç kəsi təəccübləndirməz.

– Bəs indi biz nə etməliyik? Altı kişinin və bir qadının belə bir yeri müdafiə etməsi heç də ağılasığan iş deyildir. Buna heç bir şübhə olmaz ki, fransızlar buraya çoxlu qüvvə göndərə bilərlər.

– Belə güman etmək lazımdır... Kifayət qədər qüvvəmiz olmadığına görə adanı hərbi texnika qaydaları ilə müdafiə etmək lazım gələcəkdir. Bunun üçün ən əvvəl sahilə bir dəstə göndəririk və ona əmr edirik ki, düşmənlə sahilə çıxan vaxt onun başını qarışdırın. Sonra blokhausu kifayət qədər əsgər göndəririk; fransızlar yaxınlaşdıqca müxtəlif dəstələr məhz blokhausu tərəf çökilib gələcəklər. Blokhausun dövrəsində xəndəklər də atmaq olar, çünki düşməni soddə lap yaxın buraxsaq hərbi elmin bütün qaydalarını pozmuş olarıq. Bəndlərimiz düşmənlə atışmanın hücumuna mane olacaqdır. Düşmənlə toplanmanın qabağını kəsmək istəsək, redutlar¹ tikə bilərik. Böyük atlı dəstələrimiz bizi mühasirəyə salan düşməni əl-ayaq açmağa qoymaz, bununla da bizə çox kömək edər; əgər bu daxmaların

¹ Müyr burada Don Kixotun səfər yoldaşı olan Sanço Pansadan danışır.

¹ Redut – dövrəsində sodd çökülən və xəndək qazılan istehkam

dövrəsində səngərlər qazılırsa, daxmalar bizim üçün əlverişli mövqelər olar.

Kap fit çalaraq:

– Çox yaxşı fikirdir, kvartirmeyster! – dedi. – Axı deyın görüm, bu planı yerinə yetirmək üçün lazım olan qədr adamı haradan tapacaqsınız?

– Belə şeylərin fikrini kral çəkməlidir, mister Kap. Bu ki, kralın özünə aiddir; müharibə edən odur, deməli, müharibənin ağırlığına da o qatlaşmalıdır.

– Axı, biz vur-tut altı nəfərik! Çox gözəl layihələrdir! Düşmənin sahilə çıxmasına mane olmaq üçün oraya gedə bilərsiniz; Mabel öz dili ilə bizə kömək edə bilər; əsgər arvadı bəndi əvəz edərək düşmənin süvarisinin hücumunun qarşısını saxlayar, kapral səngər rəisi olar; bu üç əsgər beş daxmanı tutar, mən isə blokhausda aqalığa edərəm. Sizə nə deyim, ay poruçik! Təsvir etmək qabiliyyətinizə söz ola bilməz! Siz gərək əsgər yox, rəssam olaydınız. – Kap sözünü qurtardıqda yenə fit çaldı.

– Siz nəhaq belə deyirsiniz, mən işi necə təşkil etmək lazım olduğunu şərh etdim. Əgər biz bu planı həyata keçirə bilməsək, təqsir bizdə yox, kral həzrətlərinin nazirlərində olacaqdır.

Mabel daxmada tək qoyub gəldiyi hindi qadını yadına salaraq soruşdu:

– Əgər düşmənin doğrudan da buraya gəlsə, bəs onda biz nə etməliyik?

– Gözəl Mabel, mən sizə məsləhət görərdim ki, məşhur Ksenofontun¹ yolu ilə gedəsiniz...

– Sizin vurduğunuz eyhamdan belə başa düşürəm ki, deyəsən geriyə çəkilməyi nəzərdə tutursunuz.

– Gözəl Mabel, anadangəlmə böyük ağıl sahibi olduğunuza görə mənə nə demək istədiyimi çox yaxşı başa düşmüşünüz. Sizin hörmətli atanız fransızların hücumundan adanı müdafiə etmək bərəsində kaprala məsləhətlər vermişdir. Lakin serjant belə əmrləri verərək heç də ağılı işlətməmiş, yalnız ürəyindən keçənləri nəzərə almış-

¹ Ksenofot (e.ə. təqribən 430-355-ci illər) – yunan tarixçisidir. Keyxosrovun və böyük qardaşı İran şahı ikinci Ərdəşirə qarşı mübarizəsində on min müddü yunan əsgərinin yürüşündə iştirak edərkən bu əsgərlərin geriyə çəkilməsinə rəhbərlik etmiş və bu barədə "Anabazis" kitabını yazmışdır.

dir. Qala təslim olduqda bunun məsuliyyəti heç də qalanı müdafiə edənlərin üzərinə deyil, əmrlər verənlərin üzərinə düşür. Ancaq qalanın müdafiəçiləri nə fikirdə olurlarsa olsunlar, mən belə zənn edərəm ki, hələ nə qədər ki fransızlar və onların müttəfiqləri bu sahilə gəlib çıxmamışlar, geriyə çəkilib bilməyimiz üçün indidən lazımı tədbirlər görməliyik. Donanmamızın admiralı olan mister Kapa məsləhət görərdim, yelkənli gəmini hazır vəziyyətdə saxlasın ki, lazım gələndə biz dərhal adanı tərk edə bilək. İri gəmilərin yelkənləri kifayət qədərdir. Əgər biz onu yaxına... məsələn; bax bu kolluğa gətirib çıxarsaq... biz hər bir dəqiqə həmin gəmiyə minib gedə bilərik. Gözəl Mabel, siz özünüz də görürsünüz ki, adaya yiyələnən düşmənin gözündən oğurlanıb getmək üçün münasib olan kanal buradan ən çoxu əlli yard uzaqdadır.

– Mister Müyr, bəlkə də dedikləriniz doğrudur, ancaq fransızlar o taydan da gələ bilərlər. Əgər ora geriyə çəkilmək üçün əlverişlidirsə, hücum üçün də əlverişlidir.

Müyr gözaltınca və narahatlıq hissi ilə kanal tərəfə baxaraq dedi:

– Fransızların bu dərəcədə ağıllı olmalarını güman etmək olmaz.

Onlar çox ehtiyatsızdılar... Sizin fransızların hamısı yelbeyindir, onlar işi həmişə bəxtəbəxt tuturlar, onlar gəlsələr də yəqin ki, adanın o biri tərəfindən gələrlər.

Lakin Mabel söhbətin gərisinə demək olar ki, heç qulaq asmırdı. Qız ancaq poruçik Müyrün geriyə çəkilməyi nə üçün açıqdan-açıq məsləhət görməsinə təəccüb edirdi, halbuki Müyrün igid olmasına heç kəs şübhə etmirdi; Mabel onun geriyə çəkilmək haqqındakı təklifini iki qat cinayətkar fikir hesab edirdi, çünki adanın müdafiəsi qızın atasının şəərəfi ilə əlaqədar idi. Ancaq Mabelin bütün fikri-zikri İyün Şehinin yanında idi. O, fürsət tapıb yerindən qalxdı və bir dəqiqəyə özünü xanmaya yetirdi. Mabel qapını bərk-bərk bağlayıb, balaca pəncərədən pərdə asıldığını yəqin etdikdə, İyün Şehini (onu adətən ancaq Şeh deyər çağırırdılar) otağın ortasına gətirdi, onu sevdiniyi və ona etibar etdiyini işarələrlə başa saldı.

Mabel nəvazişlə gülümsəyərkən:

– Səni görməyimə şadam, Şeh, – dedi. – Səni görməyimə çox şadam! Axı sən buraya niyə gəlmisən, bu adanı necə tapa bildin?

Şeh Mabelin gülümsəməsinə cavab olaraq gülümsəyib onun balaca əlini işləməkdən qabalaşan öz balaca əli ilə sıxaraq dedi:

– Asta-asta danış, yavaş-yavaş danış, sən çox tez-tez danışırsan. Mabel öz suallarını təkrar etdi.

Hindi qadın:

– Şeh dostdur, – deyə cavab verdi.

– Mən sənə bütün varlığımı inanıram. Məgər sən buraya yalnız mənim dostum olduğunamı görə gəlmisən?

– Dost öz dostuna baxmağa gəlir, – deyə Şeh gülümsəyib cavab verdi.

– Sənin buraya gəlməyinin başqa bir səbəbi də vardır, Şeh, yoxsa belə bir təhlükəli işə, həm də tək-tənha cürət etməzdin. Sən burada təksən, doğrudurmu?

– Şeh sənindir, onun yanında daha heç kəs yoxdur. Şeh qayıqla tək gəlmişdir...

– Düzdür, düzdür, mən buna inanıram, çox möhkəm inanıram! Axı sən mənə xəyanət etmək istəməzsən, Şeh, doğrudurmu?

– Sən nə dedin?

– Deyirəm mənə vəfasız çıxmazsan, mənə fransızların... irokez-lərin... Arouxedin əlinə verməzsən, düzdürmü?

Hindi qadın yox demək əvəzinə başını buladı.

– Mənim skalpımı satmaq istəməzsən, düzdürmü?

Bu vaxt Şeh bir əli ilə Mabeli belindən qucaqlayıb elə bir məhəbbətlə sıxdı ki, serjant qızının gözləri yaşardı. Sözsüz ifadə edilən bu nəvaziş və məhrəbanlıq qadın təbiətinin bütün zəifliyini büruzə verdi; Mabel də Şehi bağrına basdı və onu qucağında saxlayaraq sorğu-sualı davam etdirdi:

– Əgər Şeh öz rəfiqəsinə bir şey demək istəyirsə, qoy açıq danışsın, mənim qulaqlarım açıqdır.

– Şeh qorxur. Arouxed onu öldürür.

– Axı Arouxed bundan heç vaxt xəbərdar tutmaz. – Mabel bu sözləri deyərək qızardı, çünki başa düşürdü ki, arvadı öz ərinə səmimi olmamağa təhrik edir. – Mabel Arouxedə heç bir söz deməz.

– O, tomahavkla Şehin başını özər.

– Mənim əzizim, qorxma, heç vaxt səni öldürməzlər! Sən belə sözlər demə, razı olmaram ki, belə bir təhlükəyə düşər olasan.

– Blokhauz yatmaq üçün yaxşı yerdir, orada qalmaq yaxşıdır.

– Sən demək istəyirsən ki, mən blokhauzda qalsam özümü təhlükədən xilas edə bilərəm, eləmi, Şeh? Yəqin ki, bunu mənə dediyinə

görə sənə Arouxedin acığı tutmaz. Arouxed mənə pislik eləməz, çünki mən onu heç vaxt təhqir etməmişəm.

– Arouxed ağüzlü gözəl qıza heç bir pislik etmək fikrində deyildir, – deyə Şeh üzünü ona tutub cavab verdi, o, əsil hindi qızı kimi hələ də çox mülayim və nəvazişlə danışırdı, lakin hər bir sözü duruxaduruxa deyirdi, səsinə qəmginlik və cəsarətsizlik hiss edilirdi. – Arouxed ağüzlü qızı sevir.

Mabel səbəbini özü də bilmədiyi halda qızardı və sorğu-sualı bir dəqiqəliyə kəsdi. Ancaq o, gərək hindi qadından çox şey öyrənəydi, çünki hindi qadının dediyi sözlər Mabeldə şübhə əmələ gətirmişdi; buna görə də Mabel yenidən sorğu-suala başladı:

– Elə bir səbəb yoxdur ki, Arouxed mənə sevsin və ya nifrət etsin. Məgər o, sənin yanında olmur?

Şeh əlini ürəyinin başına qoyaraq:

– Ər həmişə öz arvadı ilə burada olur, – dedi.

– Nə gözəl məxluqdur! Şeh, mənə də görün, bu gün səhər, bax bu dəqiqə blokhauzda gizlənməliyimmə?

– Blokhauz çox yaxşıdır, xanım üçün yaxşıdır. Blokhauza getsən skalpına toxunmazlar.

– Deməyə qorxuram, səni düzmü başa düşmüşəm? Mənim atamı görmək istəyirsənmi?

– Burada yoxdur, gedibdir.

– Bunu sən bilə bilməzsən, Şeh. Görürsənmi adada əsgər çoxdur.

– Azdır... gediblər... – Hindi qadını bu sözləri deyərək dörd barmağını qaldırıb davam etdi: – Bu qədər qırmızıpaltarlı var.

– Bəs Ləpircini görmək istəyirsənmi? O səninlə irokezəcə danışa bilər.

– Onun dili özü ilə gedib, – deyə Şeh cavab verdi və güldü, – onun dili ağzındadır.

Şeh uşaq kimi o qədər zərif və elə güldürücü bir həvəslə güldü ki, Mabel də özünü saxlaya bilməyib gülməyə məcbur oldu, halbuki həmin anda Mabelin qorxusu xeyli artmışdı.

– Şeh, deyəsən sən bu adada nə işlər görüldüyünü bilirsən, ya da bu işlərdən xəbərdar olduğunu göstərmək istəyirsən; əgər Ləpirci burada yoxdursa, onda Şirin Su səninlə fransızca danışa bilər, sən ki, Şirin Suyu tanıyırsan, doğrudurmu? İstəyirsən mən qaça-qaça onun dalınca gedim, onu buraya getirim, səninlə danışsın, yaxşımı?

– Şirin Su da getmişdir, ancaq onun ürəyi buradadır, bax burada.
– Hindi qadın bu sözləri deyəndə yenə güldü və Mabelin pörtliyini görmək istəmiş kimi kənara dönüb baxmağa başladı; sonra əlini Mabelin döşünə qoydu.

Mabel çoxlarından eşitmişdi ki, hindilər son dərəcə həssas olurlar və guya heç bir şeyə fikir vermədiklərini göstərməyə çalışaraq hər şeyi çox müdrikliklə görüb dərk edirlər; ancaq Mabel söhbətin belə bir səmtə yönələcəyini heç güman etmirdi. O, söhbəti dəyişdirmək və eyni zamanda da nə kimi təhlükə törədiyini tezliklə öyrənmək üçün kətildən qalxdı. Mabel ümid edirdi ki, mümkün qədər ehtiyatlı hərəkət etməklə öz məqsədinə asanlıqla çatmağa biləcək və onu pərt edən eyhamların qarşısını alacaqdır. Mabel dedi:

– Sən bilirsen nəyi demək olar, nəyi demək olmaz. Ümidvaram, sən məni o qədər istəyirsən ki, məndən heç nəyi gizlətməyəcəksən. Dayım burada, adadadır. Mənə yaxşılıq etmək istədiyini kimi yaxın ona da yaxşılıq edərsən; biz Osveqoya qayıtdıqda sənənin bu yaxşılıqlarının əvəzini çıxarıq.

– Kim bilir, bəlkə heç vaxt oraya qayıtmadın?

Hindi qadın bu sözləri qətiyyətlə, ciddi dedi və bununla Mabeli heç də qorxutmaq istəmirdi. Mabel yenə dedi:

– Kim bilir gələcəkdə nə olacaqdır. Ancaq sən bizim xilas olmağımıza kömək edə bilərsən.

– Blokhauz çox yaxşıdır, – deyə hindi qadın təkrar etdi və axıncı iki sözü qətiyyətlə dedi.

– Mən bunu başa düşürəm, Şeh, gecə orada qalaram. Mənə dediklərinə dayıma çatdıraram.

İyun Şehi diksinərək həyəcanla:

– Yox, yox, yox! dedi. – Duzlu Suya bunu demək yaxşı olmaz. O çox danışıq, onun dili uzundur. O elə bilir meşə sudur, heç bir şey başa düşmür. Arouxeda deyər, onda Şeh də ölür.

– Mənim dayım haqqında nahaq yerə bu fikirdənsən, çünki heç kəs də olmasa o, səni ələ verməz.

– Başa düşürəm. Duzlu Su dillidir, ancaq gözləri yoxdur, qulaqları yoxdur, burnu yoxdur, tək də dildir, dildir!

Mabel bu fikirlə o qədər də şərək deyildi, lakin başa düşürdü ki, gənc hindi qadın Kapa etibar etmir və istəmir ki, Kap bu iki qadının arasında vasitəçi olsun. Mabel yenə söhbətə başladı:

– Deyəsən sən elə zənn edirsən ki, bizim vəziyyətimizə yaxşı bələdsən. Əvvəllər bu adada olmusanmı?

– İndicə gəlmişəm.

– Bəs dediklərinin doğru olduğuna necə inanırsan? Atam, Ləpirci və Şirin Su o qədər yaxındadırlar ki, çağırısam səsimi eşidərlər.

Şeh gülümsəyərək inamla:

– Hamısı getdilər! – dedi.

– Axı sən adanı gözib qurtarmamış belə şeyləri necə inamla deyə bilərsən?

– Gözlərim yaxşıdır. İçində adamlar olan qayıqı gördüm, onlar getdilər; gəmini gördüm, Şirin Su da orada idi.

– Deməli, sən onları güdülmüşsən! Ancaq mənə elə gəlir ki, sən buradakıları görüb saymamısan, düzdürmü?

Hindi qadın güldü, yenə dörd barmağını qaldırdı, sonra isə ancaq iki baş barmağını göstərdi; o, dörd barmağını göstərərək “qırmızı paltarlı” sözlərini təkrar etdi, iki baş barmağını qaldırarkən “Duzlu Su, kvartirmeyster” deyə əlavə etdi. Hindi qadının dedikləri o qədər doğru idi ki, Mabel öz-özünə çox ciddi fikirləşməyə başladı. Şehdən daha ətraflı məlumat almayınca onu buraxmaq olarmı? Lakin qəlbində məhəbbət hissi coşan, bu incə varlığın göstərdiyi etibardan sui-istifadə etmək Mabelin təbiətinə yabançı idi. Mabel eşdiklərini dayısına xəbər vermək haqqında əvvəlki fikrindən daşındı, çünki bunu rəfiqəsi barəsində nankorluq və ədalətsizlik hesab edirdi; bundan başqa, Mabel əmin idi ki, əgər İyun Şehini tutub dindirsələr, bu qadın nə qədər məcbur edilse də ağzından birçə söz belə qaçırmas. Mabel sözüna davam etdi:

– Sənin fikrincə, blokhauzda yaşamağım daha yaxşı olar, eləmi?

– Xanım üçün yaxşı yerdir. Blokhauza getsən skalpına toxunmazlar, çünki blokhauzun tirləri möhkəmdir.

– Şeh, sən bu barədə elə inamla danışırsan ki, elə bil özün blokhauza olmusan və onun divarlarını nəzərdən keçirmisən...

Şeh mənalı-mənalı gülümsədi, ancaq heç bir söz demədi.

– Bu adaya gələn yolu başqaları tanıyırmı? İrokezlərdən kim bu adanı görmüşdür?

Şeh kədərli-kədərli və nigaran halda boylanıb ətrafına baxmağa başladı, elə bil qorxurdu ki, dediyi sözləri eşidən olsun. O dedi:

– Tuskarora hər yerdə olur: Osveqoda, burada, Frontenakda olur. Moxuak hər yeri gəzir. O, İyun Şehini görsə, öldürür.

– Ancaq biz elə bildirdik ki, bu adadan heç kəsin xəbəri yoxdur və burada qaldığımız müddətdə düşmənlərimizdən qorxmaya bilərik.

– İrokezlər uzaqları görürlər.

– İyun Şehi, axı təkəcə yaxşı görün göz heç də hər yerdə kara gəlmir, bu yer gözəndən uzaqdadır, bu adanın yolunu hətta bizim adamlardan da bilənlər azdır.

– Bunu xəbər verə bilən adam tapılar: ingizlər var, fransızca danışırlar.

Mabel canını üsütmə aldığı hiss etdi. Casperə qarşı əmələ gəlmiş şübhələr, Mabelin rədd etmiş olduğu bu şübhələr, birdən onun yadına düşdü və duyduğu hissələrin təsiri altında az qaldı ki, özündən getsin. Lakin Mabel özünü qorxu hissindən xilas edib, atasına verdiyi vədi yadına salaraq daxmada bir neçə dəfə var-gəl elədi və Casperin cinayətindən guya əslə mütəəssir olmadığına özünü inandırmağa çalışdı, əslində isə ürəyində Casperi yenə də təqsirsiz bilirdi. Nəhayət, Mabel dedi:

– Sənin fikrini başa düşürəm, Şeh! Sən demək istəyirsən ki, kim isə bizə xain çıxmış və bu adanı sizin adamlara göstərmişdir.

Şeh gülümsədi, çünki onun nəzərində hərbi hiylə heç də cinayət deyil, ləyaqət idi. Öz qəbiləsinə sədaqətli olan bu hindi qadın Mabelə yalnız şəraitin tələb etdiyi məlumatı açıb dedi. Onun məqsədi Mabeli, yalnız Mabeli xilas etməkdən ibarət idi, ona daha heç bir şey lazım deyildi. Sonra o, əlavə etdi:

– Ağüzlü xanım indi bilir ki, blokhaus xanım üçün yaxşıdır. Kişilər və əsgərlər üçün isə bilmirəm.

– Axı mən bunu gizli saxlaya bilmərəm, Şeh, çünki kişilərin biri mənim dayımdır, onu sevirəm; o biri kişilər isə mənim həmvətənlərim və dostlarımdır. Bütün əhvalatı mən gərək onlara danışım.

– Onda Şeh öldürüləcəkdir, – deyə hindi qadını sakitcə cavab verdi; onun qəmgin olduğunu hiss etməmək olmazdı.

– Yox, onlar sənin burada olmağından xəbər tutmazlar. Ancaq onlar gərək özlərini qorumaq üçün tədbir görsünlər, sonra da hamımız blokhausda gedərik.

– Arouxed hər şeyi bilir, hər şeyi görür. Şeh öldürüləcəkdir. Şeh kişilərə deyil, öz dostuna – ağüzlü qıza xəbər gətirmişdir. Qoy hər bir əsgər öz skalpını qorusun. Şeh skvaudur, özü də skvauya deyir, kişiyə demir.

Mabel öz rəfiqəsinin fikrini öyrəndikdə çox qəmgin oldu. Şeh istəyirdi ki, Mabelə verdiyi məlumat gizli qalsın. Mabel sirr saxlamağın hindilər üçün nə dərəcədə müqəddəs bir iş olduğunu bilmirdi; onun heç ağına da gəlmirdi ki, gənc hindi qadın ehtiyatlı olmadığına görə öz həyatını təhlükə qarşısında qoymuşdur. Mabel birdən məsələnin bütün bu cəhətlərini dərk etdi və bu barədə fikirləşməyə başladığıda onun həyəcan və iztirabı daha da artdı. İyun Şehi də qəmgin görünürdü; o, bir kənara yığıldığı şeylərini götürüb Mabelin qolundan yapışaraq getməyə hazırlaşdı. İndi Mabel onu burada saxlamaq fikrində deyildi və bu incə məxluqu səmimiyyətlə bağrıma basaraq dedi:

– Şeh, biz dostuq. Məndən qorxmağın əbəsdür, sənin buraya gəlməyindən heç kəs xəbər tutmayacaqdır. Təhlükə əmələ gələndə dəqiqədə bacarsan mənə signal ver – mənim blokhausda getmək vaxtım çatanda bir işarə ilə bu barədə mənə xəbər ver.

Şeh hələ hazırlıq görüb qurtarmadığı üçün ayaq saxladı və sonra yavaşca dedi:

– Şehə göyərçin gətir.

– Göyərçinmi? Mən haradan tapım göyərçini?

– Yaxın daxmadan... Qocasını götür. Şeh gedib qayığa minə bilər.

– Deyəsən səni başa düşürəm; yaxşı olmazmı ki, səni kolluğadək ötürüm? Yolda bizimkilərdən birinə rast gələrsən.

– Əvvəlcə sən çıx, adamları say: bir, iki, üç, dörd, beş, altı. – Şeh bu sözləri deyərək gülüb barmaqlarını qaldırdı. – Hamısı yolda deyil, bu yaxşıdır; bir nəfərdən başqa hamı yolda deyil; onu kənara çağırmaq, sonra oxumaq, sonra da göyərçin axtarmaq lazımdır.

Mabel gənc qadının bu fərsətini bəyəndiyi üçün gülümsəməyə bilmədi və onun təklifini yerinə yetirməyə hazır idi, lakin qarıya çatdıqda dayandı və yalvarıcı bir halda dönüb Şehə baxdı.

– Deməli, bundan artıq bir şey deyə bilməyə ümid yoxdur, eləmi? – deyə Mabel soruşdu.

– İndi sən hamısını bilirsən, blokhaus yaxşıdır, göyərçin xəbər gətirər, Arouxed öldürər...

Bu sözlər kifayət idi. Mabel daha bir şey soruşa bilmədi, çünki başa düşdü ki, hindi qadın sirri açdığına görə əri onu öz əli ilə öldürər. Mabel qapını açaraq Şehə vidalaşmaq üçün işarə etdi və həmin dəqiqələrdə ada sakinlərinin nə ilə məşğul olduqlarını öyrənmək üçün daxmadan çıxdı.

Mabel öz gənc rəfiqəsinin adicə məsləhətindən istifadə etdi və adamların üzlərinə, paltarlarına diqqətlə baxmaq əvəzinə onları saydı və öyrəndi ki, ocaq başında üç nəfər oturmuşdur; iki nəfər (bunlardan biri Müyr idi) qayıqla getmişdi; altıncısı Mabelin dayısı idi və ocağın yaxınlığında balıq tutmaq üçün xatircəmliliklə tilov hazırlayırdı; əsgər arvadı isə öz daxmasına getmişdi.

Mabel özünü elə göstərdi ki, guya əlindən yerə bir şey düşdü; sonra bayaq çıxdığı daxmaya tərəf oxuya-oxuya qayıtdı, guya əlindən saldığı şeyi götürmək üçün öyildi və İyun Şehinin nişan verdiyi o biri daxmaya tərəf yüyürüb getdi.

Bu daxma yarısı uçub-dağılmış bir bina idi. Əsgərlər ondan ərzaq anbarı kimi istifadə edirdilər. Burada altı göyərçin talan edilən Kanada fermasından gətirilmiş buğdanı dənliyirdi.

Mabel göyərçinlərin birini asanlıqla tutub paltarının altında gizlətdi və daxmaya qayıtdı; daxmada indi heç kes yox idi. Mabel daxmanın içinə öteri göz gözdirdikdən sonra yüyürə-yüyürə sahilə tərəf getdi.

Burada Mabeli yad adamlar görə bilməzdilər, çünki ağaclar və kollar onu kənardan görməyə qoymurdu. İyun Şehi bu vaxt qayıqda oturmuşdu; o, Mabelin gətirdiyi göyərçini öz iş sandığıcasına qoydu və "Blokhaus yaxşıdır" sözlərini təkrar edər-edər sahiləndən aralandı, dar körfəzi yenə əvvəlki kimi səssizcə üzüb keçdi.

Mabel hələ bir neçə dəqiqə gözlədi ki, Şeh sahilə çıxsın və vidalaşma işarəsi versin. Lakin Mabel nahaq yerə gözləyirdi. Qonşu adaların hamısında sakitlik idi, elə bil təbiətin özəmətli sükutu heç zaman pozulmuyacaqdı. Şehin xəbər verdiyi təhlükənin bu qədər yaxında olmasına inanmaq çətin idi.

Mabel sahiləndən qayıdarkən, əsla maraqlı olmayan bir əlamətə rast gəlib təəccüb etdi, halbuki adi vaxtlarda buna fikir verməzdi. İndi qəlbində şübhələr oyandığına görə, Mabel alçaq ağacın aşağı budağında yellənən qırmızı kətan parça zolağını görürkən çox narahat oldu (adətən gəmi bayrağını bu parçadan düzəldirdilər).

Mabel bu qırmızı parçanı İyun Şehinin zirəkliyindən heç də geri qalmayan bir cəldliklə, lakin tələş içində hər tərəfli nəzərdən keçirdi; Mabelin fikrincə bu parça onun həmvətənlərinin təhlükəsizliyini hədələyə bilirdi. O, dərhal başa düşdü ki, parçanı yaxın adadan görmək olar. Parça Mabelin daxması ilə qayıq arasındakı yerdə olan ağacdən asılı qalmışdı, buna görə də Şeh həmin parçanın altından olmasa da, hökmən yanından keçməli idi... Parça, yəqin ki, yaxın-

lıqda pusquda olan adamların hücumu başlamaları üçün münasib vaxtın çatdığını xəbər verə bilirdi. Mabel parçanı ağacdən qoparıb götürdü və nə edəcəyi haqqında fikirləşə-fikirləşə yoluna davam etdi. Arouxedin arvadı Mabeli aldada bilirdi, lakin Şehin baxışı, səfər zamanı Mabelə göstərdiyi mehribanlıq və mülayimlik Mabeli inandırırırdı ki, bu qadından şübhələnməsi əbəsdir. Bundan əlavə, Mabel ona, ağızlı qıza, tuskaroranın necə diqqətlə baxdığını yadına saldı, hətta əsirlikdə də olan öz rəqiblərinə kin bəsləməyən qadınların az olduğunu düşünürkən qorxuya düşdü. Bu fikirlər Mabelin başından qaranlıq bir şəkildə keçdi; bu fikirlər Mabeli tələsməyə vadar edirdi. O, tezliklə əsgər arvadının olduğu daxmaya getmək və onu da götürüb dərhal blokhausu getmək istəyirdi, çünki onu daha müşayiət edə bilən başqa bir adam yox idi. Birdən Mabel yaxınlıqda Müyrün səsinə eşidərək ayaq saxladı. Müyr onu səslədi:

– Gözlə Mabel, tələsə-tələsə haraya gedirsiniz? Axı nə üçün tənhalıq axtarırsınız? Hörmətli serjant öz qızının bütün səhəri tək gəzməsindən xəbər tutsa məndən inciyər; axı o, yaxşı bilir ki, onun qızının əsiri olmaq, hər bir dəqiqə onun dalınca getmək mənim ən böyük arzumdur.

Mabel birdən ayaq saxlayaraq dedi:

– Mister Müyr, burada sizin hökmünüz yeriyər və rütbənizə görə əmrlər verməyə, məsləhət, kapralın özünə də əmr verməyə ixtiyarınız vardır...

Müyr səbirsizliklə və hətta başqa şəraitdə Mabelin bəlkə də nəzərindən qaça bilməyən narahatlıqla onun sözünü kəsərək dedi:

– Bilmirəm... doğrusu bilmirəm! Komandanın, intizamın öz yeri var, hökm verməyin də öz yeri. Hörmətli atanızın malik olmaq istədiyini söhrətə göz diksəm, atanız çox inciyər. Mən kaprala əmr verməklə serjanta da əmr vermiş olaram. Mən ekspedisiya ilə heç bir əlaqəsi olmayan qeyri-rəsmi bir şəxs kimi kölgədə qalmalıyam, bu daha ağıllı olar. Hər halda hamı, hətta Lendinin özü də bu fikirdədir.

– Bütün bunları bilirəm; çox güman ki, siz deyin kimidir; istəmərim ki, atamın başına bir iş gəlsin, ancaq siz kaprala təsir göstərə bilərsiniz.

– Əlbəttə, göstərə bilərəm, – deyər Müyr cavab verdi. – Gözlə Mabel, bilməlisiniz ki, insanlarda qərribə təbiət olur. Onları doğru yola gətirmək çox çətin, ancaq yoldan çıxmağa məcbur etmək

olduqca asandır. Bunu unutmayın, mənim əzizim, həmişəlik yadınızda saxlayın... Bəs incə barmaqlarınızla hövkələdiyiniz nədir?

– Bu cındır parçadır, elə bil bayraqdır, görəksiz şeydir, mən də ona əhəmiyyət verməzdim, əgər...

– Görəksiz şey! Miss Mabel, bu sizin zənn edə bildiyiniz qəder də görəksiz şey deyildir! – Müyr bu sözləri deyərək parçanı qızın elindən alıb açdı və onu çox diqqətlə nəzərdən keçirməyə başladı. Müyrün üzü tutunlaşdı və gözlərində narahatlıq hissi əks etdi. – Mabel Dunqam, deyin görüm, siz bunu səhər yeyib-ıçdiyimiz yerdəmi tapmışınız?

Mabel parçanı harada və necə tapdığını Müyrə söylədi. Mabel danışıqca kvartirmeysterin gözləri bir an belə rahat qalmırdı, o, gah qızın üzünə baxır, gah da gözlərini onun üzündən çəkib parçaya baxırdı. Doğrudur, Müyr əvvəlki şübhələrini bürüzə vermək fikrində deyildi, lakin bu şübhələrin yenidən baş qaldırdığını sezmək asan idi. O, bir şeydən nigarançılıq çəkirmiş kimi başını tərpedə-tərpedə dedi:

– Biz dünyanın elə bir yerindəyik ki, burada, Mabel Dunqam, bizim bayrağımızı əbəs yerə asmazlar.

– Sizin bu fikrinizə tamamilə şərikəm, mister Müyr, buna görə də bu parçanı ağacdən qoparıb götürdüm, çünki qorxurdum ki, adada olduğumuzu düşməyə bildirsən. Bu da ola bilər ki, kim isə həmin cındırı heç bir məqsəd güdmədən ağaca ilişdirmişdir. Ancaq bu əlamət haqqında mənim dayıma xəbər vermək lazımdırımı?

– Məncə buna ehtiyac yoxdur, gözəl Mabel! Siz haqlı olaraq bunu “əlamət” adlandırarsınız, əlamətlər isə bəzən hörmətli dayınızı çox narahat edir. Ancaq bu cındır, bayraq adlandırılıla bilərsə, mən deyə bilərdim ki, o, gəmilərdən birinin bayrağıdır. Görürsünüzmü, bu yalnız gəmilərdə işlədilən parusındandır. Bizim bayraqlarımız isə ipəkdən, ya da boyanmış kətəndən tikilir. Bilirsinizmi, bu parça “Qaçğan”ın bayrağına oxşayır! İndi yadıma düşür ki, kutterdə bayrağın ucu kəsilmişdi.

Mabel halının çox ağırlaşdığını hiss etdi, lakin möhkəm iradəli olduğuna görə özünü saxlaya bildi və Müyrün sözlərinə heç etiraz etmədi. Sonra Müyr dedi:

– Buna əhəmiyyət verməmək olmaz, mənə elə gəlir ki, mister Kapla məsləhətləşə bilərik, çünki o, bütün Britaniya imperiyasında ən sadıq vətəndaşdır.

Mabel:

– Mən çox qorxuram, – dedi, – buna görə də Cenni ilə birlikdə blokhausu keçmək istəyirəm.

– Düzünü deməliyəm ki, bu o qəder ağıllı tədbir deyildir. Birinci növbədə blokhausu hücum edirlər, bunu da etiraf etmək lazımdır ki, mühasirə şəraitinə tab gətirmək üçün heç bir vasitə yoxdur. Mənə izin verin, belə ağır şəraitdə öz fikrimi bildirim: sizə məsləhət görürəm ki, qaçmaq üçün son dərəcə münasib yer qayıqdır, yəni kanalda olan qayığa minəsiniz, çünki qayıqla getməyə başladıqdan iki-üç dəqiqə sonra adaların arasında tamamilə görünməz olarsınız. Ləpirçi haqlı olaraq deyir ki, suda iz qalmır; o yerdə kəşifən yollar o qəder çoxdur ki, yəqin siz qaçıb xilas ola bilərsiniz. Mən həmişə fikirləşirdim ki, Lendi yaxşı yerdə olmayan bu açıq posta arxalanmaqla təhlükəli bir yola qədəm qoyur.

– İndi buna təəssüf etmək gecdir, mister Müyr, biz ancaq bir şeyin – öz təhlükəsizliyimizin fikrini çəkməliyik.

– Gözəl Mabel, kralın şərfəni də düşünməliyik. Bəli, bəli, biz görək kral həzrətlərinin silah şöhrətinin və onun şərfəli adının da fikrini çəkək – bunu əsla unutmaq olmaz.

Mabel gülümsəyərək cavab verdi:

– Mənə elə gəlir ki, xilas olmaq üçün qayıqla qaçıb getməkdənsə, hamımızın xüsusi olaraq müdafiə üçün tikilmiş yerə köçməsi daha yaxşı olar. Hə, mister Müyr, mən blokhausu getmək və atam öz dəstəsi ilə qayıdanadək orada qalmaq istəyirəm. Atamın burada olmadığı vaxt biz buradan qaçıb getsək, atam çox məyus olar, o ümid-vardır ki, biz də onun kimi vəzifələrimizə sədəqətli qalacağıq.

– Yox, yox, Allah xatirinə, belə yanlış fikirlərə düşməyin! – deyərək Müyr əsəbi halda cavab verdi. – Mən qadınlardan başqa heç kəsə məsləhət görməzdim ki, özünü xilas etmək üçün qayığa minib getsin. Biz kişiyik, bizim yolumuz başqadır; vəzifəmiz aydındır, mən hələ birinci dəqiqədən postu müdafiə etməyi və ya onun xarabalığında həlak olub qalması qət etmişəm.

– Mister Müyr, yoxsa elə güman edirsiniz ki, iki qadın bu ağır qayıqı sürə bilər və ağac qabığından olan qayıqda avar çəkən hindiləri kimi cəld avar çəkə bilər?

– Ah, gözəl Mabel, məhəbbət götür-qoy etməyə macal vermirlər! Qorxu və narahatlıq eşqə düşənlərin gözlərini örtür və ağıllı işlətmələrinə mane olur. Mən ancaq sizin öziz vücudunuzu xilas etmək qeydinə

qalmışam, ancaq bu fikri yerinə yetirməyin nə qədər çətin olduğunu nəzərdən qaçırılmışam. Lakin siz o qədər də daş ürəkli olmazsınız, sizin üçün əmələ gələ bilən təhlükələr haqqında fikirləşərkən dərin təlaşa düşməyimi cinayət hesab etməsiniz.

Mabel bu sözləri dəfələrlə eşitmişdi və kvartirmeysterin eşqnaməsini yenə axıradək dinləmək fikrində deyildi, çünki bu həтта ürəyi açıq olduğu dəqiqələrdə Mabelin xoşuna gəlmirdi. Mabel kvartirmeysterlə tez vidalaşdı və əsgər arvadının yaşadığı daxmaya tərəf yönəlmək istədikdə Müyr onun qolundan tutub saxladı:

– Bircə sözümlə də var, Mabel, mənə qoyub getməzdən əvvəl sizə bu sözümlə deməliyəm. Bu cındırın həm çox böyük əhəmiyyəti ola bilər, həm də onun heç bir əhəmiyyəti olmaya bilər; əgər onun əhəmiyyəti varsa, onda cındırı əvvəlki yerindən asmaq lazımdır. Kim bilir, bəlkə biz cındırı gözdən qoymasaq, bizə qarşı düzəldilən qəsdin üstünü açar bilərik. Əgər cındırın doğrudan da heç bir əhəmiyyəti yoxsa, onu yerindən asmaqla heç bir şey itirmərik.

– Mister Müyr, bəlkə də sizin dedikləriniz tamamilə doğrudur. Ancaq bu bayraq ağaca hətta təsadüfən ilişib qalmış olsa da postun yerini düşməyə göstərə bilər.

Mabel sözünü qurtaran kimi cəld getdi və az sonra gözdən itdi. Kvartirmeyster hələ də bayaqkı yerində və bayaqkı pozasında dayanaraq gah uzaqlaşan Mabelin dalınca, gah da əlindəki cındıra baxırdı; o, hələ qəti bir fikrə gələ bilmirdi. Ancaq kvartirmeysterin tərəddüdü çox davam etmədi. Bir dəqiqədən sonra kvartirmeyster ağacın altına gəlib parçanı onun budasına bağladı. Kvartirmeyster nədənsə cındırı elə asdı ki, əvvəlkinə nisbətən indi o, çay tərəfdən daha yaxşı, ada tərəfdən isə daha pis görünürdü.

İYİRMİ BİRİNCİ FƏSİL

Mabel Dunqam əsgər arvadını özü ilə aparmaq üçün onun daxmasına gedərkən öz-özünə deyirdi: “Qəribədir, o biri adamların hamısı sakit və xatircəmdir, kiçik qarnizonun ölüm-dirim məsələsi üçün məsuliyyətin bütün ağırlığını isə təkçə mən öz üzərimə götürmüşəm”. O, Şchin mülahizələrinin doğru olub-olmamasına şübhələnməyə başladı; lakin Mabel bu gənc hindi qadının bütün varlığında duyulan səmimiyyəti və mehribanlığı, Şchin saf qəlbi və namu-

slu olduğunu məşədə yol gələrkən dəfələrlə sübut etdiyini xatırladıqda öz şübhəsinin əsassız olduğunu yəqin etdi. Bununla belə Mabel başa düşürdü ki, İyun Şehi ilə öz gizli söhbətini adadakı başqa adamlara açıb deməyə onlara başqa yol ilə xəbərdarlıq etmək mümkün deyildir. Mabel çox ehtiyatlı olmağa və hər bir addımını döənə-döənə ölçüb biçməyə məcbur idi, halbuki xüsusən belə mühüm işlərdə bu cür ehtiyatlı olmağa alışmamışdı.

Əsgər arvadına ömrü verildi ki, özünə lazım olan bütün şeylərini blokhausda daşıyıp aparsın və oradan bir dəqiqəyə belə bayıra çıxmasın. Mabel bunun səbəbini əsgər arvadına izah etmədi. O, ancaq bunu dedi ki, adada gəzdirdiyi zaman təsadüfən bəzi şübhəli əlamətlərə rast gəlmişdir. Buna görə də güman edir ki, düşmənlər adanın vəziyyəti əvvəllər güman edilirdiyindən daha yaxşı məlumdur. Buna görə də qorxu əmələ gələn dəqiqədən etibarən onlar, yəni Mabel ilə əsgər arvadı, sıgınaq axtarmağa hazır olmalıdır. Hindilərin qəddarlığı haqqında deyilənlərə həmişə asanlıqla inanən əsgər arvadını qorxutmaq heç də çətin deyildi. Mabel Cenninin çox qorxuya düşdüyünü və o andan etibarən həmişə çayıq olacağını yəqin etdikdə, onu inandırmağa çalışdı ki, nədən şübhələndiklərini əsgərlərə xəbər verməməlidirlər. Bununla da Mabel yalnız çətinlik törədə bilən suallardan və mübahisələrdən çəkinmək istəyirdi. O, ümid edirdi ki, öz dayısını, kapralı və onun əsgərlərini çox ehtiyatlı olmağa başqa yollarla vadar edə biləcəkdir.

Bədbəxtlikdən, post rəisi vəzifəsinə serjant Dunqamın müavini kapral Mak-Nab kimi az yararlı olan ikinci bir adam bütün Britaniya ordusunda tapılmazdı. Doğrudur o, qətiyyətli, igid idi, əsgər həyatının bütün çətinliklərinə qatlaşmışdı və müharibəyə alışmışdı, bununla belə amerikalara xor baxır, onları özünə yaraşdırmırdı, öz məhdud vəzifələrinə aid olan bütün işlərdə inadkar idi və Böyük Britaniyanı, birinci növbədə isə Şotlandiyanı dünyanın ən yaxşı hissəsinin mərkəzi hesab edirdi. Bir sözlə, bu adam müstəmləkələrə göndərilən və özlərinə son dərəcə hörmət, yerlilərə isə nifrət edən Böyük Britaniya təbəələrinin tipik nümayəndəsi idi. Onun nəzərində İngiltərənin özündə anadan olmuş adamlara nisbətən amerikalı alçaq cinsli adamdı; o, hərbi xidmət haqqında amerikalıların rəyini xüsusilə gülünc və mənasız hesab edirdi. Çox olmuşdu ki, amerikalı zabitlərinin ömrlərini yalnız bu səbəbə görə yerinə yetirməmişdi. Lakin eyni zamanda da Mak-Nab qəsdən tabe olmamaq

nəticəsində ala biləcəyi cəzadan yaxasını qurtarmağa əsil şotlandiyalı kimi hiyləgərcəsinə çalışırdı. Bütün bunlara baxmayaraq, Mabel zənn edirdi ki, fikirləşib hazırladığı planı yerinə yetirmək üçün bir dəqiqə belə yubanmaq olmaz. O, digər əsgərlərdən bir qədər kənarda Mak-Naba rast gələn kimi dedi:

– Mənim atam sizin üzərinizə ağır məsuliyyət qoymuşdur, kapral. Əgər ada düşmənin əlinə keçərsə, düşmənin bizi, həm də səfərə çıxması olan bütün dəstəni əsir tutar.

– Bunu bilmək üçün Şotlandiyadan buraya gəlmək lazım deyildi, – deyərək Mak-Nab qurucu cavab verdi.

– Mak-Nab, əminəm ki, siz bunu bilirsiniz, ancaq mən qorxuram ki, siz təhlükələrə və döyüşlərə alışmış bir veteran olduğunuz üçün, indiki vəziyyətimizə görə zəruri olan bəzi ehtiyat tədbirlərinin görülməsinə əhəmiyyət verməyəsiz.

– Biz Şotlandiya övladlarıyıq, özümüz də kifayət qədər sayıq və qəfil hücumlara alışmışıq.

– Yox, dostum, siz məni başa düşmədiniz. Əvvəllər, mən heç də Şotlandiyadan deyil, bax bu adadan danışırım; ikincisi, sizin ehtiyatlı olmağımıza şübhə etmirəm. Mən ancaq bundan qorxuram ki, öz igidliyinizə bel bağlayaraq təhlükəyə laqeyd baxasınız.

– Miss Dunqam, mənim igidliyim, əlbəttə, böyük bir hünər deyildir, o qədər də kara gəlməz, çünki vur-tut şotlandiyalı igidliyidir. O ki qaldı sizin atanıza, o, bizim tayımız deyildir, o, yankidir. Əgər o, indi bizim yanımızda olsaydı, şübhə yox ki, burada başqa cür hazırlıq aparıldığını görürdik. Bəli, indi vaxt pisdir, xaricilər Şotlandiya qoşununda rütbə sahibi olur və təbəzənin gözdirirlər; indi vuruşmalarda məğlub olmağımız heç də təəccüblü deyildir.

Mabel məyus oldu, lakin Şehin gizli xəbərdarlığı hələ onun qulağında səslənirdi və bu tezliklə fikrindən dönməyə onu qoymurdu. Mabel hələ ümid edirdi ki, son dərəcə sayıq olmağı tələb edən xəbəri hansı mənbədən aldığı açıb söyləmədən bütün yoldaşlarını blokhausu keçməyə məcbur edə biləcəkdir; buna görə də öz planını bir qədər dəyişdirməli oldu. O dedi:

– Kapral Mak-Nab, mənə elə gəlir ki, siz haqlısınız. Sizin vətəninizin qəhrəmanları haqqında çox eşitmişəm, əgər onların haqqında deyilənlər doğrudursa, təsdiq edə bilərəm ki, onlar da mədəni dünyanın ən şöhrətli adamları ilə bir səviyyədə dururlar.

– Şotlandiyanın tarixini oxumusunuzmu, miss Dunqam? – deyərək kapral soruşdu və indi birinci dəfə Mabelin üzünə baxdı; kapralın sərt və xoşa gəlməyən üzündə təbəssümə oxşar bir şey göründü.

– Şotlandiyanın tarixi haqqında bir az oxumuşam, ancaq bu barədə eşitdiklərim daha çoxdur, kapral. Məni təbiiyə edən xanım şotlandiyalı idi və elə hey Şotlandiyadan danışardı.

– Yəqin ki, serjant öz polkunun təşkil edildiyi ölkənin şöhrətini qorumaq fikrinə əsla düşməmişdir.

– Mən həmişə eşitmişəm ki, şotlandiyalıların iki ən gözəl əsəri sifəti vardır, bunların biri igidlik, o biri isə ehtiyatkarlıqdır, – deyərək Mabel cavab verdi. – Əminəm ki, kapral Mak-Nab öz milli şərəfini qoruyacaqdır.

– Bunu atanızdan soruşun, miss Dunqam; o, kapral Mak-Naba bələddir və onun nöqsanlarını həvəslə göstərir. Mən sizin atanızla birlikdə vuruşmalarda olmuşam, o, mənim rəisimdir, tabeliyində olan adamların əxlaq və xasiyyətlərinə qiymət verməyə haqlıdır.

– Atam sizin haqqınızda yaxşı fikirdədir, Mak-Nab, əks halda adamı, adada olan hər şeyi və üstünlük öz qızını da sizə etibar etməzdi. Yeri gəlmişkən demək istəyirəm ki, atam sizin ehtiyatlı və düşüncəli olmağınızda xüsusilə bel bağlayır və ümid edirdi ki, blokhaus çox ciddi surətdə qorunacaqdır.

– Əgər sizin atanız əlli beşinci polkun şərəfini tir və taxtalardan tikilən otaqda qalmaqla müdafiə etmək istəsəydi, onda gərəkdir burada qalardı. Şotlandiyalının qanı və əqidəsi düşmənin hələ hücumu başlamadığı bir zamanda vuruşmanın qurtardığını siqnalla xəbər verməyi qadağan edir. Biz qılıncla vuruşmağa alışmışıq və düşməni üz-üzə qarşılamaq bizim adətimizdir. İndi dəbdə olan amerikalı döyüş vərdisi kral həzrətlərinin mərdliyinə ləkə vurmasa da, onun qoşunlarını şöhrətdən sala bilər.

– Ancaq təcrübəli döyüşçü ehtiyatlı olmağı yaddan çıxarmaz. Buradakıların hamısından igid olan mayor Dunkanın özü, tabeliyindəki adamların qayğısına qaldığına görə ad çıxarmışdır.

– Ləndinin öz qüsuru vardır: buradakı tüfənglərin və meşələrin xatirinə qılınclarımızdan və süpürgə kollarımızdan üz döndərmişdir. Lakin miss Dunqam, əlli beş yaşında olan qoca əsgərin sözüne inanın, mənə inanın ki, düşməni ürokləndirmək istəyirsinizsə, ondan qorxduğunu göstər, heç bir şey düşməni bu qədər ruhlandırma bilməz!

Mənə inanın, bu hindi müharibəsində hər cür təhlükəni sizin amerikanlar öz xəyallarında həddindən artıq şişirdilər, onların gözüne hər bir kolun dibində hindi görünür. Biz şotlandiyalılar buraya açıq ölkədən gəlmişik və gizlənməyə ehtiyacımız yoxdur; siz bunu yaqın edirsiniz, miss Dunqam...

Birdən kapral tullanıb üzüstə yerə yıxıldı və arxası üstə çevrildi. Tüfəng atəşinin səsinə Mabelin eşitməsilə kapralın yerə sərilməsi bir oldu. Mabel qışqırmadı, hətta qorxudan titrəmədi, bu dəhşətli fəlakət qəflətən baş verdiyinə görə, adam qorxduğunu bürüzə verməyə də macal tapmazdı. Əksinə, Mabel daxilədən baş qaldıran təbii hissənin təsiri altında kapralın köməyinə gəldi. Kapral hələ sağ idi və baş vermiş hadisənin mahiyyətini dərk edirdi. Lakin qəflətən yaxalamış ölümün qorxunc ifadəsi kapralın üzündə əks etmişdi. Mabel ona tərəf əyildikdə, Mak-Nab pıçıldadı:

– Tez blokhausa qaçıb gedin!

Mabel hansı vəziyyətdə olduğunu yalnız indi başa düşdü. Qabağında tir-tap uzanmış kaprala nəzər saldıqda onun daha nəfəs almağını gördü və oradan tez qaçıb getdi. Bir neçə dəqiqədən sonra blokhausa çatdı, lakin əsgər arvadı Cenni qorxudan özünü itirərək qapını Mabelin üzünə bağladı; indi o, yalnız öz canı qalmışdı. Mabel Cennini ucadan səsləyərək qapını açmağı xahiş edirdi, bu zaman beş-altı güllə açıldı. Cenni yeni güllələrin səsinə eşidərək qorxuya düşdü və axırda qapının cəftəsini açmağa başladı, ancaq qapını birdən-birə açə bilmədi. Lakin bir dəqiqədən sonra Mabel gördü ki, qapı yavaş-yavaş aralanır; qapı bir az açıldıqdan sonra Mabel dərhal özünü yanakı içəri soxdu. Onun ürəyi o qədər də həyəcanla döyünmürdü. Mabel bir qədər özünə gəlmişdi və indi fikirləşib tədbir görə bilərdi. Uçuna-uçuna qapını yenidən bağlamağa cəhd edən Cenniyə kömək etmək əvəzinə Mabel hələ bir müddət qapını açıq saxladı, çünki güman edirdi ki, bəlkə yaxın adamlardan buraya gizlənmək üçün gələn oldu. Heç kəsin gəlmədiyini gördükdə, nəhayət, icazə verdi ki, qapı bağlansın. Mabel qapının bir cəftəsini vurduqdan sonra Cenniyə əmr etdi ki, qapının ağızında dayansın və öz adamları gəlib qapını döydükdə onu açsın. Sonra Mabel pilləkənlə yuxarı mərtəbədən otağa qalxdı. Burada mazgaldan baxarkən ağacların və kolların üstündən bütün adanı görə bilirdi. Aşağıda dayanan Cenniyə ürok-dirək verərək ətrafı diqqətlə gözdən keçirdi.

Mabel əvvəlcə adada heç kəsi görmədikdə çox təəccüb etdi. Nə fransızlar görünürdü, nə də hindilər, halbuki küləyin apardığı ağ bulud fransızların, hindilərin hansı tərəfdən gələ biləcəyini göstərirdi.

Güllə lyun Şehinin gəldiyi adadan atılırdı, lakin Mabel orada hələ düşmənin qalıb-qalmadığını, ya da o biri sahilə üzüb getmiş olduğunu bilmirdi. Mabel Mak-Nabın meyiti düşüb qalmış tərəfə mazgaldan baxdıqda qorxudan bütün bədəni sombuz oldu, kapralın meyiti yanında üç əsgər yerə sərələnib qalmışdı. Onlar birinci güllənin səsinə eşidərkən qaça-qaça buraya gəlmiş və görünməyən düşmən tərəfindən bir-bir öldürülmüşdülər.

Nə Kap, nə də poruçik Müyr görünürdü. Mabel ağacların arasındakı hər bir kiçik açıqlığa diqqətlə baxırdı; o, hətta blokhausun bürçünə də qalxdı, lakin oradan da heç kəsi görə bilmədi. O, otluqda dayısının meyitini görə biləcəyindən qorxurdu, lakin o da heç yerdə yox idi. Mabel yelkənli kiçik gəminin dayandığı tərəfə dönüb baxdıqda gördü ki, bu gəmi hələ də sahilə qalır; deməli Müyrün o tərəfə çəkilib getməsinə təsadüfi bir hadisə mane olmuşdu. Ada məzar sükutuna dalmışdı. Aşağı mərtəbədə qalan və qorxuya güc gələ bilməyən Cenni oradan qışqırırdı:

– Miss Mabel, Allah xatirinə deyin görüm, bizimkilərdən salamat qalan varmı? Deyəsən mən getdikcə zəifləyən inilti səsi eşidirəm, qorxuram ki, bizimkilərin hamısı öldürülmüş olsun...

Mabelin indicə yadına düşdü ki, əsgərlərdən biri bu qadının əridir; ərinin öldürüldüyündən xəbər tutarkən Cenninin nə hala düşəcəyini fikirləşdikdə Mabelin canına üşütmə düşdü. O, Cennini səsləyərək cavab verdi:

– Qapının ağızında dayan, Cenni və mən icazə verməyincə qapını heç kəsə açma.

– Sizə yalvarıram, miss Mabel, mənə deyin görüm, mənim Sendimi oralarda görürsünüzmü? Mənim təhlükəsiz yerdə olduğumu ona bir yol ilə xəbər vermək mümkün olsaydı, səxavətli ərim mənə görə narahat olmazdı; görəsən o, əsir düşüb ya yox?

Lakin Sendinin meyiti Mabelin baxdığı mazgaldan aşağısında düşüb qalmışdı. Cenni səbirsizliklə cavab gözləyərək dilləndi:

– Bəs Səndi haqqında niyə mənə heç bir söz demirsiniz?

Mabel belə qorxulu şərəitdə yalan deməyi yolverilməz hesab edərək cavab verdi:

– Mak-Nabın dörd tərəfində bir neçə əsgər uzanmışdır.

– Səndi də onların arasındadırmı? – deyə qadın soruşdu.
– Deyəsən, o da oradadır; dayan görüm... bir, iki, üç, dörd. Hamısı da əlli beşinci polkun əsgərləri kimi qırmızı paltarlıdır.

Cenni sərsəmcəsinə qışqıraraq:

– Səndi! – dedi. – Bəs niyə özünü qorumursan, Səndi? Bu dəqiqə buraya qaç gəl, qoy sənin başına gələn sənin arvadının da başına gəlsin! İndi sizin axmaq intizamınıza riayət etmək və şərefinizi düşünmək vaxtı deyildir!..

Mabel qapının cəftəsinin açıldığını eşitdi. Qapının həcnamaları cırlıdı. İndi Mabel böyük qorxu içində mazğalın qabağında dayanaraq dəhşətli bir hadisənin başlanmasını gözləyirdi. Az sonra gördü ki, Cenni kolları arasında qaça-qaça meyitlərə tərəf gedir. Bir dəqiqədən sonra Cenni özünü oraya çatdırdı. Müsibət ona qəflətən ağır təsir göstərirdiyəndən əsəbləri bu sarsıntıya tab gətirməyib keyimişdi; bu qadın hadisənin mahiyyətini sanki başa düşmürdü. O artıq ağılı itirmişdi və başından dəhşətli fikirlər keçirdi. Cenni elə xəyal edirdi ki, əsgərlər onun dərdə düşdüyünü görüb onu ələ salırlar. Qadın ərinin hələ soyumamış əlindən yapışdı. O, ərinin əlindən darta-darta qışqırırdı:

– Niyə sən öz canının qədrini bilmirsən, Səndi? Adam da ölüm-lə belə zarafat edər? Əgər siz qaçıb blokhausda gizlənməsəniz lənətə gəlmiş hindilər sizi öldürər. Dur gedək, gedək! Yubanmaq olmaz, bir dəqiqəni belə fəvtə vermək olmaz!

Cenni var gücünü toplayaraq ərinin meyitini arxası üstə çevirdi və onun üzünü gördü; əsgərin gicgahında güllənin açdığı xırda deşik və alınının dərisində laxtalanıb qalmış bir neçə damcı qan əsgərin niyə dinmədiyini Cenniye izah etdi. Yalnız bu zaman Cenni dəhşətli həqiqəti bütünlüklə başa düşdü; qollarını qoynuna qoyaraq qorxunc səslə bağırırdı (bu bağırır qonşu adalarda da eşidildi) və əsgərin cansız cəsədinin üstünə yığıldı. Cenninin bağırması nə qədər uzaqlara çatsa da, nə qədər sərsəm və dəhşətli olsa da, onun ardınca eşidilən ikinci bağırması nisbətən məlahətli bir melodiya kimi səslənirdi. Çox keçmədi ki, hər tərəfdən döyüşə çağıran qorxunc bağırma eşidildi və üzlerini döyüş qabağı qorxunc bir şəkildə boyamış yirmiyə qədər hindi skalp soyub aparmaq arzusu ilə kolları dalından çıxırdı. Arouxed onların qabağınca gəlirdi. O, əlindəki tomahavkla Cenninin başını özdi. Cenninin blokhausdan buraya qaçıb gəlməsin-

dən hələ iki dəqiqə keçməmişdi, lakin indi onun saçları tuskaroranın kəmərinəndən asılmışdı. Mak-Nabin və əsgərlərin cybəcər hala salınmış meyitləri qan gölündə üzürdü.

Mabel özü istəmədiyi halda, bu dəhşətli mənzərənin şahidi oldu. O, əsla tərpənmirdi, sanki durduğu yerə mıxlanmışdı; bir dəfə də olsun özü haqqında, özü üçün, əmələ gələn böyük təhlükə haqqında fikirləşməmişdi. Lakin meyitlərin yan-yana söykəndikləri talanın şənlik edən irokezlərlə dolduğunu gördükdə Mabel aşağıda qapının açıq qaldığını yadına saldı. Qızın ürəyi bərk döyündü. Qapı onu müdafiə edə bilən yeganə vasitə idi. Mabel pilləkənə tərəf yüyürdü, lakin pilləkənin hələ ortasına çatmamış qapının tərpənməsinin səsinə eşitdi. Qız özünü ölmüş bildi. O, çarəsiz vəziyyətdə olduğunu dərk edərək dizləri üstə yığıldı, lakin birdən qapının hər üç cəftəsinin bağlandığını eşitdi.

Belə dəqiqələrdə adamın fikri çox cəld işləyir. Əvvəlcə, Mabel zənn etdi ki, blokhausda giren onun dayısıdır; qız yüyürə-yüyürə gedib özünü dayısının qucağına atmağa hazır idi, lakin birdən ağılına gəldi ki, bəlkə içəri girən hindidir və qapını bağlamışdır ki, başqalarının buraya gəlməsinə mane olsun və buradakı şeyləri təkcə özü talayıb aparsın. Mabel bunu fikirləşərkən ayaq saxladı... Aşağı tamamilə sakitlik idi; yəqin ki, içəri girən Kap deyildi, çünki o, həmişə hay-küylə gəlir; bu sakitlik düşmənin hiyləsinə daha çox oxşayırdı. Mabel aşağı mərtəbəyə enən pilləkənin yanında, döşəmə bacasının ağzında dayanmışdı. O, hər bir saniyə qorxulu hindi qaraltısı görəcəyini güman edirdi. Nəhayət, qızın qorxusu o dərəcədə şiddətləndi ki, gizlənməyə yer tapmaq üçün ətrafına göz gəzdirməyə başladı. Otaqda bir neçə çəllək var idi. Mabel bunlardan ikisinin yanında gizləndi və gözlərini qapıya zillədi. Birdən onun qulağına yavaş xışıltı səsi gəldi: kim isə pilləkənlə səssizcə yuxarı qalxırdı. Sonra pilləkənlərin cırlıtması eşidildi. Hələ heç kəs görünmürdü, lakin Mabel yanında kimin isə dayandığını hiss edirdi. Nəhayət, döşəmə bacasında hindi qadının əvvəlcə qara saçları, sonra tünd-qırmızı alını, daha sonra isə bütün başı gördü. Mabel dəhşət hissini boğduqda öz qarşısında İyun Şehinin mülayim, dalğın və gözəl üzünü gördü.

İYİRMİ İKİNCİ FƏSİL

Söyləmək çətin idi ki, bu iki qadından hansı daha çox sevinir; buraya qəflətən Arouxedin deyil, onun arvadının gəldiyini yəqin edən Mabelmi, yoxsa verdiyi məsləhətin yerinə yetirildiyini görəndə və təlaşla axtardığı adamı blokhauzda tapan Şəmi. Bu iki qadın bir-birilə qucaqlaşdı. Hindi qadın rəfiqəsinin boynuna sarılarkən səssizcə gülüb dedi:

– Blokhauz yaxşıdır, skalpa toxunmazlar!

Mabel bir az əvvəl şahidi olduğu dəhşətli hadisələri yadına salarkən uçundu və belə cavab verdi:

– Hə, blokhauz yaxşıdır. Səni and verirəm bütün müqəddəslərə, de görüm, bilmirsən mənim dayımın başına nə iş gəlibdir? Mən hər yerə baxdım ancaq onu heç yerdə tapa bilmədim.

– Burada, blokhauzda yoxdurmu? – deyər Şəh maraqla soruşdu.

– O, blokhauzda yoxdur, mən burada təkəm. Mənimlə gələn qadın, yəni Cenni, ağılsızlıq edib orinin dalınca getdi və özünü məhv etdi.

– Şəh bilir, Şəh görür, işlər çox pisdir. Arouxedin qadından xoşu gəlmir, öz arvadı ilə də maraqlanmır.

– Eh, Şəh! Hər necə olsa sənə qorxu yoxdur!

– Bilmirəm! Arouxed bütün işdən xəbər tutsa məni öldürər.

– İndi de görüm mən nə edim, mənim yazıq dayım hələ sağdırımı?

– Bilmirəm. Duzlu Suyun yelkənli gəmisi var. Bəlkə çayla gəlir.

– Yelkənli gəmi hələ də sahilə qalır, ancaq nə mənim dayım, nə də kvartirmeyster heç yerdə görünmür.

– Onları öldürməmişlər, yoxsa İyun Şəhi görərdi. Onlar gizlənməmişlər. Lazım olanda qırmızıdərilili adam gizlənir, ağüzlü adamın da gizlənməsi eyib deyildir.

– Mənim üçün heç bir fərqi yoxdur: gizlənmək onlar üçün eyib-dirmi ya yox. Mən başqa şeydən qorxuram. Şəh, sizin basqınızın o qədər dəhşətli, o qədər gözlənilməz idi ki...

Şəh öz ərinin zirəkliyi ilə fəxr edirmiş kimi gülümsəyərək cavab verdi:

– Tuskarora! Arouxed igid döyüşçüdür!

– Sən nə qədər mehribansan, səndə nə qədər nəvaziş var, Şəh! Sən bu cür güzəran keçirməklə xoşbəxt ola bilməzsən!

İyun Şəhi üzəndə tutuldu, Mabelə belə gəldi ki, bu qadın aşağıdakı sözləri deyərək onun gözlərində qorxunc bir od parladi:

– İngizlər çox acgözdürlər, meşələrimizi, ovumuzu əlimizdən alırlar; altı qəbiləni şərqdən qərbə qovurlar; kral kinlidir, onun xalqı da kinlidir. Ağüzlü adamlar çox pis tayfadır.

Mabel bildirdi ki, bu sözlərdə həqiqət çoxdur, buna görə də etiraz etməyə cürət etməyib soruşdu:

– Bes indi mən nə edim, Şəh? Bir azdan sonra sizin adamlar bu binanı mühasirəyə almağa başlayacaqlar.

– Blokhauz yaxşı yerdir, orada heç kəsin başının dərisini soy-mazlar.

– Ancaq onlar blokhauzda qarnizon olmadığını hələ bilmirlərsə, tezliklə bundan xəbər tutarlar. Adada nə qədər adam qaldığını sən özün mənə demişdin; sübhə yoxdur ki, bunu Arouxeddən öyrən-misən.

Şəh adada qalan adamların sayını bildirmək üçün altı barmağını qaldıraraq cavab verdi:

– Arouxed bunu bilir. Qırmızıdərilili adamların hamısı bilir. Dörd nəfərin başının dərisi soyulmuşdur, iki nəfərin başı hələ salamatdır.

– Bu barədə danışma, Şəh, yoxsa qorxudan az qalırım ki, özüm-dən gedim! Sənin adamların bilmirlər ki, mən blokhauzda təkəm; onlar elə xəyal edə bilirlər ki, mənim dayım, kvartirmeyster burada mənim yanımdadırlar, binanı yandırarlar ki, dayımı və kvartirmeys-teri bayıra çıxmağa məcbur etsinlər.

– Blokhauzu yandırmazlar, – deyər Şəh sakitcə cavab verdi.

– Sən bunu haradan bilirsen, ay mənim mehriban Şəhim.

– Blokhauzu yandırmazlar, blokhauz yaxşıdır, başın dərisinə dəyməzlər.

– De görüm, axı niyə, Şəh? Mən qorxuram ki, binanı yandırsınlar.

– Yağış çoxdur, tirlər yaşıdır, tez yanmaz. Qırmızıdərilili adam bilir ki, blokhauz yandırılırsa ingizlər xəbər tutarlar ki, irokezlər burada olmuşlar! Yox, yox, hindi fəndgirdir, heç bir şeyə dəyib toxunmaz.

– Səni başa düşürəm. Şəh, ümidvaram ki, sən deyənin kimi olacaqdır; əgər mənim atam salamat qurtarsa... Aman, Şəh! Bəlkə atam öldürülmüşdür, ya da əsir düşmüşdür...

– Atanıza toxunmazlar, çünki bilmirlər hara getmişdir, suda iz qalmır, qırmızıdərilili adam tapa bilməz. Blokhauzu yandırmazlar, blokhauz yaxşıdır, başın dərisinə toxunmazlar.

– Sən demək istəyirsən ki, atam qaçıdanadək mən burada sağ-salamat qalacağam, eləmi?

– Bilmirəm; atasının nə vaxt qayıdacağını qızı yaxşı bilir.

Mabel Şehin bu sözləri deyərək qara gözlərinin necə parıldadığını görərək təlaşa düşdü. Mabel hələ də bu fikirdə idi ki, Şeh öz adamlarının karına gələ bilən bütün məlumatı öyrənməyə çalışır. O, qeyri-müəyyən bir cavab verməklə yaxasını qurtarmaq və başqa söhbətə keçmək istəyirdi.

Birdən bayır qapı bərk döyüldü.

Həmin dəqiqələrdə gözlənilməz təhlükə yenidən dərhal Mabelin bütün fikrini cəlb etdi. O, dedi:

– Onlar gəlirlər! Şeh, bəlkə qapını döyən dayımdır və ya kvartir-meysterdir. Qapını döyən həтта Müyr olsa da, belə bir dəqiqədə mən qapını açmaya bilmərəm.

– Niyə, baxmaq olmazmı? Bunun üçün mazğal çoxdur.

Mabel bu məsləhəti qəbul etdi və mazğallardan birinə tərəf yüyürdü; mazğal deşiyini örtən taxta parçasını ehmalca çıxararaq, qapının dalında nə olduğunu bilmək üçün bayıra baxdı. Şeh Mabelin qorxudan dəyişən üzünə baxarkən başa düşdü ki, blokhausu gələn-lər hindilərdirlər.

Şeh mümkün qədər çox ehtiyatlı olmaq lazım gəldiyini bildir-mək üçün barmağını dodaqlarına yapışdıraraq:

– Qırmızıdərilili adamdır, – dedi.

– Dörd nəfərdir! Üz-gözlərini elə boyamışlar ki, adam baxanda qorxur, əllərindəki qənimətlərdən qan damır! Arouxed də onların arasında!

Bu vaxt Şeh bir neçə tufəngin qoyulduğu küncə tərəf getdi; bu tufənglərdən birini götürərək ərinin adını eşitdi və dayanıb fikrə getdi. Lakin bu bir dəqiqədən çox çəkmədi, Şeh mazğalın ağzına gəldi və tufəngin lüləsini oradan bayıra uzatmaq istədikdə, Mabel adam öldürülməsinə bəslədiyi ikrah hissini boğa bilmədiyi üçün Şehin qolundan yapışaraq:

– Yox, yox, – dedi, – yox, Şeh! Öz ərinə əl qaldırma, qoy yax-sısı budur mən ölüm.

Şeh yüngülcə diksinərək cavab verdi:

– Arouxedə heç bir şey olmaz, qırmızıdərilili adamların heç birinə zərər dəyməz. Mən onları güllə ilə vurmaq istəmirəm. Ancaq qor-xutmaq istəyirəm.

Bu vaxt Mabel Şehin nə etmək istədiyini başa düşdü və daha etiraz etmədi.

Bu zaman hindi qadın tufəngin lüləsini mazğaldan bayıra çıxardı və diqqəti cəlb etmək üçün mümkün qədər daha çox hay-küy sal-mağa çalışaraq tufəngin tətiyini çəkdi. Güllənin səsi hələ kəsilmə-miş Mabel Şehi danlamağa başladı:

– Axı sən demişdin ki, güllə atmayacaqsan... bəlkə öz ərimi öldür-müsən...

– Mən hələ güllə atmağa macal tapmamış onların hamısı qaçıb getdi! – deyərək Şeh gülə-gülə cavab verdi.

Şeh öz dostlarının hərəkətlərini izləmək üçün o biri mazğala yaxınlaşarkən daha bərkdən gülrək dedi:

– Ora bax, döyüşçülərin hamısı kolluğa girmişlər! Elə bilirlər ki, Şirin Su ilə kvartir-meyster buradadır. İndi qorxurlar.

Şeh tufəngini yerə qoydu və sandığın yanında çöməldi; heydən düşən Mabel də bu sandığın üstündə oturmuşdu. Hindi qadın nəzər-lərini çox diqqətlə Mabelin üzünə zilləmişdi. Şehin üzünü sərtləşmiş və eyni zamanda narahat olduğunu bürüzə verirdi – bu belə olmasa da, Mabel belə zənn edirdi. Tuskaroranın arvadı dilləndi:

– Arouxed igid döyüşçüdür, qəbilədəki qızların hamısının gözü ondadır. Ağuzlu gözəl xanımın da gözləri vardır.

– Şeh! Bu sözlərin, bu qərribə baxışın mənası nədir? Sən nə demək istəyirsən?

– Sən niyə qorxurdun ki, Şeh Arouxedə öldürər?

– Arvadın öz ərinə əl qaldırmasını görmək mənim üçün dəh-şətli idi! Yox, Şeh, yaxşı olardı ki, mən özüm öləydim!

– Düz mü deyirsən?

– Düz deyirəm, Şeh! And içirəm ki, düz deyirəm! Mən onsuz da bu gün çox qorxu çəkmişəm. Bəs sən nədən şübhələnmişdin?

– Bilmirəm. Yoxsul tuskarora qızı çox nadandır. Arouxed igid döyüşçüdür. Ətrafında olan hər şeyə baxır. Yuxuda ağuzlu gözəl-dən danışırdı. Bu böyük rəhbər içtəyir çoxlu arvadı olsun.

– Şeh, məgər rəhbərlərin çoxarvadlı olması sizdə dəbdir?

– Hər rəhbərin neçə qadını yedirdib dolandırmağa gücü çatsa, onun bir o qədər də arvadı olur. İgid ovçu tez-tez evlənir; Arouxe-din yalnız Şehi vardır, o, çoxlarına baxmış, ağuzlu qızı çox görmüş, ondan çox danışırmışdır.

Bunu Mabelin özü də bildirdi; meşədə yol gələrkən Arouxedin bu qıza yersiz qulluq göstərməyə cəhd etməsi onu təhqir etmişdi; bununla belə Arouxedin Mabelə gözü düşdüyünə Şehin ehyam

vurması, Mabeli çox təəccübləndirdi. Mabel özündən asılı olmaya-raq tuskarora arvadının rəqibi olduğunu başa düşdükdə, ağır və hətta əzablı bir hissən təsiri altında qaldı; bundan əlavə, Mabel, İyün Şəhinin qısqançlığı üzündən xataya düşməkdən qorxurdu. Lakin Şehə çox diqqətlə baxdıqdan sonra özünə toxtaqlıq verməyə başladı. Təbiətin bu övladının — yəni Şəhin — açığı çöhrəsində onun sevgidə nakam olduğunu aydın sezmək olardı, lakin ondan son dərəcə şübhələnən adamın özü də bu qadının üzündə xəyanət və ya başqasına nifrət əlaməti görə bilməzdi.

Mabel Şəhin əlini sıxdı və daxilindən baş qaldıran pak səmiyyəti hissindən təsiri altında dedi:

– Bilirəm, Şeh, məndən üz döndənməmişən, düzdürmü? Razi olmazsan ki, başıma tomahavk endirilsin, doğrudurmu?

– Sənə tomahavk dəyməz, Arouxed buna yol verməz. Əgər Şəhin bacısı – günüsü olmalıdırsa, Şeh istəyir ki, onun bacısı – günüsü sən olasan.

– Yox, Şeh, mən buna bütün varlığım ilə etiraz edirəm. Əgər mənim alıma hindli arvadı olmaq yazılmışsa, onda viqvamda sənə yerini tutmağa heç vaxt razı olmaram.

Şeh cavab vermədi, lakin onun baxışından minnətdarlıq hissi çox aydın əks etmişdi. Şeh bilirdi ki, Arouxedin tanıdığı hindi qızlarının heç biri gözəllikdə və yaraşqıda ona tay ola bilməz. Onun əri lap bir dəstə arvad olsa da, Mabeldən savayı bunların heç biri onun üçün təhlükəli rəqib ola bilməz. Mabelin gözəlliyi, yaraşqılı və mülayim olması Şehdə elə bir rəğbət hissi doğururdu ki, bu hiss qısqançlığın təsiri altında heç də zəifləmir, əksinə, daha da güvvətlənirdi. Buna görə də Şeh özünə rəqib güman etdiyi Mabel adaya qəflətən edilə bilən hücumun nəticələrindən xilas etmək xatirinə təhlükəli yola cürətlə qədəm qoymuşdu. Arouxed özü gözlənən təhlükə haqqında Mabelə xəbər vermək üçün Şehi onun yanına göndərmişdi, lakin Arouxed bilmirdi ki, onun arvadı döyüşçülərlə birlikdə adaya gəlmiş və indi blokhauzdadır. Əksinə, Arouxed elə zənn edirdi ki, Kap ilə Müyr də Mabelin yanındadır və gülləni də bunların biri atmışdır.

– Şeh heyfəsilənir ki, Zanbaq (bu hindi qadın öz şairanə dilində Mabelə belə ad qoymuşdu) Arouxedin arvadı olmaq istəmir. Arouxedin viqvamı genişdir; bu viqvamı doldurmaq üçün görək böyük rəhbərin çoxlu arvadı olsun.

– Alicənablıqla verdiyin bu təklif üçün sənə təşəkkür edirəm, Şeh, lakin bu təklif ağ qadınların meyillərinə ziddir, – deyərək Mabel cavab verdi və qeyri-ixtiyari olaraq gülümsədi. Bir də ki, mən bəlkə heç vaxt ərə getmək istəmədim.

– Sənə yaxşı ər lazımdır, – deyərək Şeh dilləndi. – Əgər Arouxed xoşuna gəlmirsə Şirin Suyu seç.

– İndi belə şeylərin fikrinə düşmək vaxtı deyil, Şeh! Dayımın salamat qaldığını və ya salamat olmadığını mümkün olsa bilmək istərdim.

– Şeh gedib baxar.

– Bəs sən necə getmək istəyirsən? Qorxmursanmı sənə bu adada görünərsən? Sənə qəbiləndən olan döyüşçülər sənə burada olduğunu bilirlərmə? Sizin döyüşçülər müharibədə qadınların onların dalınca gəldiyini biləndə, onların buna acığı tutmazmı?

Mabel istədiyi cavabı ala bilməyəcəyindən qorxmuş kimi bu sualları tez-tez, bir-birinin ardınca verirdi. Şəhin döyüşçülərinin dalınca düşməsi Mabelə qəribə gəlirdi. Mabel elə zənn edirdi ki, Şeh öz qayığı ilə irokezlərin dalınca getmiş, buraya isə ona görə gəlmişdir ki, məsləhət verib onu ölümdən xilas etsin. Ancaq bu mülahizələr yanlış idi, bunu az sonra Şeh də öz dilində Mabelə izah etdi.

Arouxed rəhbər olsa da, öz qəbiləsi içərisində onun hörməti yox idi, özü də irokezlərlə müvəqqəti ittifaq bağlayıb onlarla əlbir iş görürdü. O viqvama gec-gec gəlirdi; özünü ingilislərin dostu kimi qələmə verərək, bütün yayı onlara xidmət etmişdi, əslində isə fransızların xeyrinə işləyirdi; onu bütün səfərlərində arvadı müşayiət edirdi. Bir sözlə, Şəhin buralarda olması gizli bir şey deyildi, çünki əri çox nadir hallarda səfərə onsuz çıxırdı. Mabel bunu öyrəndikdən sonra, öz qırmızıdərilili rəfiqəsini getməmək üçün dilə tutmaqdan əl çəkdi. Onlar qət etdilər ki, fürsət olan kimi Şeh blokhauzdan çıxıb Kapdan xəbər tutmağa getsin.

Onlar bütün məzğalardan baxıb adanı nəzərdən keçirdilər və gördülər ki, qaliblər daxmaları taladıqdan sonra kəfə hazırlayırlar. Auzuqenin çoxu blokhauzda saxlanırdı, ancaq hindilər daxmalarda da çox qənimət ələ keçirmişdilər. Onlar öldürdükləri əsgərlərin meyitlərini haraya isə aparmışdılar, silahlarını isə, kəf məclisi düzəltmək istədikləri yerin yaxınlığında üst-üstə qalamışdılar. Adada heç bir dəyişiklik edilməmişdi, çünki qaliblər ümid edirdilər ki, serjantın dəstəsini aldadıb mühasirəyə sala biləcəklər. Şeh ağacdakı adamı

rəfiqəsinə göstərdi; bu adam yelkəni gəminin yaxınlaşmasını güdüdü, halbuki, ekspedisiya lap yaxın vaxtda yola düşmüşdü, buna görə də onu geri qayıtmağa yalnız aqla gəlməyən bir hadisə məcbur edə bilərdi. Blokhauza basqın hazırladığını göstərə bilən heç bir əlamət yox idi; Şeh güman edirdi ki, hindilər basqın izlərinin Ləpirçi kimi təcübəli bir adamın gözündən yayınmayacağına ehtiyat edirlər, buna görə də serjantın dəstəsi qayıdanadək blokhauzu mühəsirədə saxlamaq istəyirlər. Onlar yelkəni gəmini də öz qayıqlarını saxladıqları kolların altında gizlətməmişdilər.

Şeh dedi ki, öz adamlarını görmək istəyir. O, blokhauzdan çıxmaq üçün indi fürsət ələ düşdüyünü zənn edirdi. Onlar pilləkənlə aşağı enərkən Mabeldə bir saniyəliyə şübhə əmələ gəldi, lakin Şehə etibar etməməsinə görə dərhal özünü məzəmmət etdi, çünki Şehdən şübhələnməyə haqqı yox idi və bunu özünə layiq bilmirdi. Onlar qapını çox ehtiyatla açdılar. Qapının sonuncu cəftəsi çökildikdə və qapı kifayət qədər aralandıqda, Şeh bu dar keçiddən sürüşüb gözdən itdi. Mabel qapını yenidən örtüb cəftəsini vurdu. Ürəyi elə bərk döyünməyə başladı ki, onun tez-tez vurmasını eşitmək olardı. O yalnız indi bir az təsəlli tapdı və qapının qalan iki cəftəsini arxayınlıqla vurdu. Hər şeyi yerbəyer etdikdən sonra birinci mərtəbəyə qalxdı; indi buradan, blokhauzdan bayırda nələr olduğunu görə bilərdi.

Qurtarmaq bilməyən ağır və əzablı dəqiqələr çoxdan başlamışdı, lakin Şehin başına nə iş gəldiyindən Mabelin hələ xəbəri yox idi. O, hindilərin bağırmasını eşidirdi. Tünd içkilər hindiləri kefləndirmişdi, ona görə də onlar ehtiyatlı olmağı yaddan çıxartmışdılar. Günortaya yaxın adada Mabelin gözüne bir ağ adam dəydi; bu adamın geyimindən və qərribə görünüşündən onu buraya yenice gəlmiş bir hindi hesab etmək olardı. Mabel onun üzünə çox diqqətlə baxdı (bu adamın üzü çox tutqun rəngdə idi və günəşdən daha da qaralmışdı) və onun, doğrudan da, ağ adam olduğunu yəqin etdi. Qız sanki təsəlli tapdığını hiss etdi, çünki təhlükəyə düşüb çarəsiz qaldığı dəqiqədə yaxınlıqdakı bu adamdan kömək istəyə bilərdi.

Həmin gün Mabelə bir ay qədər uzun gəlirdi. O, başa düşürdü ki, Şeh haqlıdır və atası qayıtmayınca hindilər blokhauza toxunmayacaqlar, çünki hindilər Mabelin atasını pusuqda güdüb tutmağa ümid edirdilər. Buna görə də Mabel təhlükənin bu qədər yaxında olmasından, özünün qorxulu vəziyyətə düşməsindən bayaqkı qədər

çox qorxmurdu, lakin gələcək üçün çox narahat olurdu. Mabel əsir tutulduqdan sonra başına nələr gələcəyi haqqında indi fikirləşməyə bilməzdi. O, yaxşı bilirdi ki, hindilər əsirləri öldürməsələr də öz kəndlərinə aparırlar. Orada əsiri kim öz evində saxlamaq istəyirsə, əsir də onun malı olur. Mabel hindilər tərəfindən oğurlandıqdan sonra ömürlərinin sonunu vıçvamlarda keçirmiş olan bir çox qadınlar haqqında çox eşitmişdi.

Gündüz Mabelin vəziyyəti nə qədər qorxulu olsa da, axşamüstü qaş qaralan dəqiqələrdən etibarən bundan daha böyük qorxu keçirməyə başladı. Bu vaxt vəhşilər ingilislər daxmalarından ələ keçirdikləri arağın hamısını içib bərk keflənmiş və özlərindən çıxmışdılar. Fransız olan rəis hindiləri itaətdə saxlamaq üçün nə qədər səy göstərmişdisə istədiyinə nail ola bilməmişdi, buna görə də qonşuluqdakı adaya çəkilib getmişdi, burada onun düşərgə kimi bir yeri var idi. Lakin rəis oradan getməzəndən əvvəl öz həyatı üçün baş vəzə biləcək təhlükə ilə hesablaşmayaraq ocağı söndürməyə və onu yenidən yandırmaq üçün lazım olan bütün vasitələrə yiyələnməyə çalışmışdı. Rəis bu tədbiri ona görə görmüşdü ki, hindilərin blokhauzu yandırmalarından ehtiyat edirdi, halbuki rəisin öz gələcək planlarının yerinə yetirilməsi üçün blokhauz salamat qalmalı idi. Rəis silahı ələ keçirməyə çalışmışdı, lakin bu fikirdən dönməyə məcbur olmuşdu, çünki hindi döyüşçüləri öz şərəfinin qədrini bilən adamlar kimi çox inadkarlıqla öz xəncərlərini və tomahavkalarını qorumağa qalxmışdılar; tufənglərə gəldikdə, xəncərləri və tomahavkları qoyub yalnız tufəngləri aparmağın faydası yox idi. Az sonra məlum olmuşdu ki, bu fransız ocağı söndürməklə ehtiyatlı tərpənmişdir, çünki rəis oradan çəkilib gedən kimi hindi döyüşçülərdən biri blokhauzu yandırmayı təklif etmişdi; Arouxed də keflənmiş irokezlərin özlərini itirməyə başladıklarını görərək onların yanından çıxıb getmişdi. O, daxmalardan birinə girib dincəlmək üçün küleşin üstündə uzanmışdı, çünki iki gecə yuxusuz qalmışdı. Deməli hindilərin arasında elə bir adam qalmamışdı ki, Mabelin qeydinə qalsın. Bəlkə də hindilərin heç biri Mabelin burada olduğunu bilmirdi. Buna görə də blokhauzu yandırmaq haqqında sərəxsə hindinin təklifi onun özü kimi içib keflənmiş olan səkkiz və ya on yoldaşı tərəfindən çox bəyənilmişdi.

Bu, Mabel üçün olduqca qorxulu dəqiqə idi. Hindilər elə bir vəziyyətə çatmışdılar ki, blokhauzda nə qədər silah olmasından daha qorxmurdular. Onlar bağıra-bağıra binanın divarlarına yaxınlaşdılar, onlar

ən əvvəl hamısı birlikdə qapıya hücum etdilər. Lakin qapı çox möhkəm olduğuna görə bu hücumu tab gətirdi. Yüz adam köməkləşsəydi qapını sındıra bilməzdi. Ancaq Mabel bunu bilmirdi. Onun ürəyi bərk döyünürdü, qapıya hər dəfə ağır zərbə dəyərkən qız qorxub diksiniirdi. O, qapının çox davamlı olduğunu yəqin etdikdə nəhayət, ürəkəndi və axırıncı zərbənin səsi kəsilən kimi mazğaldan bayıra baxdı. Bayırdakı anlaşılmaz sakitlik onu təəccübləndirdi, labüd təhlükənin yaxınlaşdığını hiss edənələr bu təhlükənin nə qədər yaxında olduğunu təyin edə bilmədikdə adətən çox iztirab çəkirlər.

Mabel iki-üç irokezin küllü eşələyib bir neçə közərməmiş kömür tapdığını və od qalamaq istədiyini gördü. Dağıdıb viran qoymaq həvəsi və adətin özü irokezləri əlbir və cəld hərəkət etməyə vadar edirdi. Onların yerində ağ adam olsaydı külin içində güclə közərən kömürlərdən ocaq qalamaq fikrindən çoxdan daşınardı, lakin bu meşə ovladları ağlara məlum olmayan bir çox vasitələri bilirdilər. Onlar quru yarpaqların köməyiylə ocaq qalamağa müvəffəq oldular. Mabel mazğaldan bayıra baxan zaman, hindilər qapının ağzına çırpı qoyub yandırmışdılar. Quru budaqların arasından alov qalxmağa başladı və az sonra ocaq guruhur alışıb yandı. Bu zaman hindilər istedikləri təxribat işinin başladığını yəqin edərək sevindiklərindən bağırabağır yoldaşlarının yanına qayıtdılar. Mabel yerindən tərpənməyə təqəti olmadığına görə hələ də aşağıya baxırdı. Onun üçün böyük təhlükə törədən bu yanğın qızın bütün diqqətini cəlb etmişdi. Alov getdikcə yuxarı qalxırdı; nəhayət qızın gözləri qarşısında pəridəməyə başladı. Mabelin qarşdakı küncdə gizləndiyi dəqiqədə alov mazğaldan içəri keçdi və bütün otağı işıqlandırdı. Mabel ömrünün son dəqiqələrinin çatdığını qət etdi, çünki ocağın alovu qapının ağzını kəsdirmişdi, otaqdan isə yalnız bu qapıdan çıxmaq olardı. Mabel gözlərini yumdu... Lakin yaşamaq arzusu son dərəcədə qüvvətli olduğuna görə Mabeli özündən getmiş vəziyyətdə çox qalmağa qoymadı. Qız bilaxtiyar gözlərini açdıqda gördü ki, alov otağa daha girmir, halbuki mazğalın balaca deşiyinin yaxınlığındakı taxta od tutmuşdu və küləyin qızışdırdığı alov getdikcə şiddətlənirdi. Küncdə su ilə dolu çəllək var idi, Mabel öz şüurunun tələbindən daha artıq instinktlə hərəkət edərək iri parçı götürüb su ilə doldurdu və əli titrəyə-titrəyə suyu oda ataraq həmin yerdə odu söndürə bildi. Bayaقدan bəri tüstü aşağı baxmağa ona mane olurdu, nəhayət tüstü bir az çəkildikdə sevdiyindən və oyanan ümidin təsiri altında Mabelin ürəyi döyün-

məyə başladı, çünki gördü ki, ocaq dağılmışdır, suyun axıb tökül-düyü qapı isə ancaq tüstülənir, lakin daha yanmır.

– Kimdir oradakı? – deyə Mabel soruşdu. – Tale mənim kömə-yimə kimi göndərmişdir?

Aşağıda yüngül ayaq səsləri eşidildi və kim isə qapını yavaşca döydü.

– Kimdir içəri girmək istəyən? Sizinizmi, mənim əziz dayım?

Qapının dalından aşağıdakı cavab eşidildi:

– Duzlu Su burada yoxdur; Şirin Su müqəddəs Lavrentidədir.

Qapını tez aç, mən içəri girməliyəm.

Mabel pilləkənlə yüyürə-yüyürə aşağı endi; heç vaxt onun addımı bu qədər yüngül, hərəkətləri bu qədər cəld olmamışdı. Həmin dəqiqədə Mabel yalnız özünü xilas etməyin fikrini çəkirdi, buna görə də ehtiyatlı olmağı tamamilə unudaraq qapını cəld açdı. Onun birinci arzusu blokhausu tərk etmək ümidi ilə açıq havaya çıxmaqdan ibarət idi, lakin Şeh onu dayandırıb sakitcə qapını bağladı. Mabel həyəcanla:

– Sənə təşəkkür edirəm, – dedi, – sənə təşəkkür edirəm, Şeh!

Axı sən məni ölümdən xilas etdin!

Hindi qadını:

– Məni belə bərk-bərk qucaqlama, – deyə cavab verdi. – Ağzılı qadın gah həmişə ağlayır, gah da həmişə gülmür. Qoy Şeh qapını bağ-lasın.

Mabel toxtadı, az sonra onlar yuxarı otağa gəlib çatdılar. İndi onların arasında etimadsızlıq və ya qısqanclıq hissi tamamilə yox olmuşdu. Mabel öz rəfiqəsini ürəkdən qucaqlayaraq dedi:

– Şeh, indi de görüm, mənim yazıq dayımı görməmişən, ya da onun haqqında bir şey eşitməmişən?

– Bilmirəm. Heç kəs görməmişdir, heç kəs eşitməmişdir. Heç kəs bilmir. Bəlkə Duzlu Su çayda gizlənmişdir. Yoxsa o harada ola bilər? Kvartimeyster də çayda gizlənmişdir. Mən baxdım, baxdım, ancaq onları – nə birini, nə də o birini – heç yerdə görmədim.

– Allaha şükür! Düzdür, onların yerini bilmirik, ancaq qaçıb qurt-tara bilmişlər. Deyəsən bu adada fransız gördüm, səhv etmədim?..

– Düzdür, fransız kapitanı görmüşdü, sonra yenə getdi. Adada çox hindi var.

– Aman Şeh! Elə bir yol varmı ki, atama xəbər göndərim, düş-mənlərin əlinə keçməsin?

– Bilmirəm. Zənnimcə hindi döyüşçüləri pusqudadırlar, ingilislər isə öz skalplarını itirəcəklər.

– Sən qızına bu qədər yaxşılıq eləmişən, bəs onun atasına kömək etməkdən boyun qaçırırsanmı?

– Atasını tanımıram, atasını sevmirəm. Şeh öz xalqına kömək edir, Arouxedə kömək edir; ərim skalp sevir.

– Şeh, bu sən deyilsən! Doğrudanmı sən bizim əsgərlərin necə öldürüldüyünü görmək istəyirsən?

Şeh öz qara gözlərini sakitcə Mabelin üzünə zillədi; bir anda hindi qadının baxışında sərtlik əks etdi, az sonra bu baxışda rəhmə gəlmiş adama məxsus qəmginlik göründü.

– Zənbaq ingiz qızındımı? – deyə Şeh soruşdu.

– Bəli, özüm də ingiz qızı olduğum üçün həmvətənlərimi qırğın-dan xilas etmək istədim.

– Əgər bacarsan, çox yaxşı olar. Şeh ingiz deyildir. Şeh tuskarora qadındır; onun tuskarora əri var, tuskarora ürəyi var, tuskarora hissələri var, hər şeyi tuskaroralarıdır.

– Sən mənə kömək etmişən, sən məni xilas etmişən, Şeh! Əgər sən özünü yalnız tuskarora kimi hiss edirsənsə, onda bəs məni niyə xilas etdin?

– Nəinki təkcə tuskarora kimi hiss edirəm – mən qız kimi, skvau kimi hiss edirəm. Gözəl Zənbağı sevirəm və onu ürəyimdə saxlayıram.

Mabel ağladı, bu nəcib və sevən qəlblə məxluq bərk-bərk bağ-rına basdı. Bir dəqiqədən sonra bir qədər özünə gəldi və daha ardıcılıqla danışmağa başladı. O soruşdu:

– Mənə de görüm, Şeh, başıma nələr gələcəkdir? İndi gecədir, sənin dostların kəfədlərdir. Bəs onlar sabah nə etmək fikrindədirlər?

– Bilmirəm, Arouxedə görməyə qorxuram, soruşmağa qorxuram; istəyirəm gizlənim, ingizlər qaçıdanadək gözləyim.

– Onl ır blokhausa bir də hücum etməzlər? Sən gördün onlar nə işlərdən çıxırlar!

– Rom çox olmuşdur. Arouxed yatır, yoxsa heç kəs cürət etməzdi. Fransız kapitani çıxıb getdi, yoxsa heç kəs cürət etməzdi. İndi hamı yatmağa gedib.

– Sən elə düşünürsən ki, heç olmasa bu gecəliyə mənim üçün heç bir təhlükə yoxdur, eləmi?

– Rom lap çoxdur. Zənbaq Şehə oxşasaydı, öz xalqı üçün çox iş görərdi.

– Əgər həmvətənlərimə kömək etmək arzusu məni də sənə kimi igid etsəydi, mən də sənə oxşardım.

– Yox, yox, yox! – deyə Şeh pıçıldayıb cavab verdi. – Cürət çatmır, əgər cürətin olsaydı da Şeh səni buraxmazdı. Bir dəfə Şehin anası əsir düşmüşdü, əsgərlər içib keflənmişdilər. Şehin anası onların hamısını tomahavkla öldürdü. Xalq təhlükədə olduqda və skalplar soymaq istədikdə, qırmızıdəril qadın bax belə işlər görə bilir!

Mabel qeyri-şüuru olaraq Şehin əlini buraxıb ikrah hissənin təsirindən diksinərək cavab verdi:

– Sən düz deyirsən. Mən belə edə bilməzdim. Əllərimi qana batırmağa nə gücüm, nə cəsarətim, nə də iradəm çatardı.

– Mən də belə başa düşürəm. Onda burada qal. Blokhaus yaxşıdır, çünki skalpa toxunmazlar.

– Deməli, sən elə zənn edirsən ki, heç olmazsa atam öz dəstəsi ilə qaçıdanadək mən burada əmin-amanlıqda olaram, eləmi?

– Belə bilirəm. Səhər heç kəs blokhausa yaxın gəlməyə cürət etməz. Qulaq as, indi hər yer sakitlikdir; başlarını aşağı salanadək çoxlu rom içmişlər, indi də tir kimi yatırlar.

– Mən qaça bilərəmmi, deyəsən adada çoxlu qayıq var... Onların birini götürüb bu hadisələr haqqında atama xəbər verməyə gedə bilərəmmi?

Şeh altdan-altdan rəfiqəsinə baxaraq:

– Avar çəkməyi bacarırsanmı? – deyə soruşdu.

– Bəlkə sənə kimi yaxşı avar çəkə bilmirəm, ancaq mənə elə gəlir ki, səhərədək gözədən itə bilmək üçün avar çəkə bilərəm.

– Bəs sonra nə olsun? Alt, on, səkkiz mil avar çəkə bilərsənmi?

– Bunu deyə bilmərəm, ancaq təhlükə haqqında atama, nəcib Ləpirçiyyə və o biri adamlarımıza xəbər vermək üçün ölimdən gələni əsirgəməərəm.

– Ləpirçi sənə xoşuna gəlirmi?

– Kim onu tanıyırsa, hamının xoşuna gəlir! Sənə də xoşuna gələrdi... yox, əgər onun necə ürəyi olduğunu bilsəydin, sən də severdirdin!

– Onu sevmirəm, heç sevmirəm! Onun çox yaxşı tufəngi var, çox yaxşı gözü var, lap çox irokez öldürmüşdür, Şehin lap çoxlu qar-daşını öldürmüşdür. Əgər bacarsaydım onun skalpını soyardım!

– Mən isə bacarsam, Ləpirçini xilas etməliyəm. Bu məsələdə biz bir-birimizi başa düşə bilmərik, Şeh. Nə qədər ki hamı yatıbdır, mən gedib qayıq taparam və adadan çıxıb gedərəm.

– Bunu edə bilməzsən. Şeh səni buraxmaz. Arouxedı çağırar.

– Şeh! Bu qədər ki, mənə yaxşılıq eləmişən, indi sən məni ələ verməzsən, məni tək qoyub qaçmazsan!

Şeh əllərini dalına qoyaraq:

– İstəsəm belə edərdəm! – deyər cavab verdi; Mabel onun bu cür qəzəblə və ehtirasla danışdığını hələ görməmişdi. – Bərkdən qışqıraraq Arouxedı çağıraram. Qadının bağırtısı döyüşçüləri oyadar. Şeh qoymaz ki, Zənbaq gedib düşməyə kömək etsin, hindini də qoymaz ki, Zənbağı öldürsün.

– Səni başa düşürəm, Şeh, ədalətli olmağın mənə çox təsir edir; əlbəttə, yaxşı olar ki, mən burada qalım; deyəsən mən özümə həddindən artıq güvənirəm. Ancaq mənə birçə şeyi başa sal: əgər dayım gecə gəlib buraya girmək istəsə, mənə izin verərsənmi, qapını ona açım?

– Əlbəttə. Dayın burada əsirdir, Şeh isə skalplardan daha çox əsirləri sevir; skalplar şöhrət üçün yaxşıdır; əsir hissiyyat üçün yaxşıdır. Ancaq Duzlu Su elə məharətlə gizlənmişdir ki, harada olduğunu özü də bilmir.

Şeh bu sözləri deyərək özünün qıza məxsus gülüşü ilə ürəkdən güldü. Rəfiqələr arasında uzun söhbət başlandı. Mabel indiki vəziyyəti haqqında müəyyən bir şey öyrənmək istəyir və bir az da ümid edirdi ki, hindi qadından ala biləcəyi yeni məlumat ona kömək edə bilər. Şeh onun bütün suallarına sadəcə, lakin ehtiyatla cavab verirdi. Şeh hansı sözlərin əhəmiyyətsiz olduğunu və nələrin dostlarını təhlükəyə sala biləcəyini, ya da onların öz işlərini davam etdirmələrinə mane olacağını yaxşı başa düşürdü. Mabel kələk qurmağı və fəndgiriş işlədib rəfiqəsindən sırr almağı bacarmırdı. Bundan başqa, Mabel başa düşürdü ki, hiylə işlətmək fayda verməz.

Şehin dediyinə görə, Arouxed çoxdan fransızlarla əlaqə saxlayırdı, ancaq fransızların adamı olduğunu birinci dəfə yalnız indi göstərmişdi, çünki ona etibar edilmədiyini, xüsusən Ləpirçinin etibar etmədiyini başa düşmüşdü. Arouxed adaya basqın edən hindilərlə başlılıq etmiş olsa da fransızların ömrlərinə tabe olmuşdu. Şeh adanın yerini məhz Arouxedin tapıb göstərdiyini demədi. Bu barədə Şeh

əsla danışmaq istəmirdi, lakin o, etiraf etdi ki, “Qaçqan” onları, yəni Şehi və ərinə haqlayıb tutarkən onlar bu gəmini güdürmüşlər. Fransızlar Post adasının harada olduğunu yalnız bu yaxınlarda öyrənmişdilər. Mabel daxildən elə əzab çəkirdi ki, sanki onun ürəyinə iti xəncər çəncilmişdi, hindi qadının müxtəlif eyhamlarından Mabel başa düşmüşdü ki, düşməyə əsas məlumatı Dunkan Lendinin tabeliyində olan ağüzlü adam vermişdir. Ancaq bir azdan Mabel öz rəfiqəsinin sözlərini götür-qoy etdikdə və bu sözlərin nə qədər qısa və üstüörtülü olduğunu yadına saldıqda, özünə təsəlli verməyə başladı ki, hindi qadını yaxşı başa düşməmişdir və Casper Uesterndən şübhələnmək ədalətsizlik olar.

Şeh açıqca dedi ki, adaya ona görə göndərilmişdir ki, burada qalan adamların sayını dürüst öyrənsin; lakin Şeh sadələvhəçsinə bunu da başa saldı ki, həmin tapşırığı yerinə yetirməyə həvəslə razılıq vermiş, çünki Mabelin dadına çata biləcəyini ümid etmişdi. Şehin topladığı məlumata və başqa xəbərlərə əsasən düşmənin adadakilərin nə qədər qüvvəsi olduğunu dürüst öyrənmişdi. İrokezlər serjant Dunqamla neçə əsgərin getdiyini və onun ekspedisiyanın məqsədini də bilirlər, lakin onlar serjantın fransız gəmilərinə harada rast gəlmək ümidində olduğunu bilmirdilər.

Vaxt tez keçirdi. Hər iki qadın elə həvəslə söhbət edirdi ki, yuxunu yaddan çıxarmışdı. Lakin səhərə yaxın yorğunluq onlara güc gəldi. Mabel əsgərlər üçün hazırlanan küləş yataqların birində uzanmağa razı oldu və az sonra dərindən yuxuya getdi. Şeh də onun yanında uzandı. Bütün adanı elə bir dərindən süket bürüdü ki, sanki bu meşəlik diyara heç vaxt insan ayağı dəyməmişdi.

Mabel yuxudan oyanarkən günəşin şüaları mazğalın dəşiyindən otağa dolmuşdu. Mabel səhərin çoxdan açıldığını başa düşdü. Şeh hələ yatırdı, həm də elə sakit yatırdı ki, elə bil ömründə heç vaxt dər dər çəkməmişdi. Lakin az sonra Mabelin qurdalanması Şehi oyatdı. Onların hər ikisi yerlərindən qalxıb mazğalların dəşiyindən adanı gəzdən keçirməyə başladılar.

İYİRMİ ÜÇÜNCÜ FƏSİL

Mabel ilə İyün Şehi mazğallardan boylanıb adaya baxdılar, lakin heç kəsi görmədilər. Mak-Nabın ocaq yoldaşları ilə dünən nahar hazırladıqları yerdə sönməkdə olan ocaq hələ közərirdi və havaya qalxan tüstü sanki onları çağırırdı. Daxmaların dövrəsində heç bir dəyişiklik nəzərə çarpmırdı. Birdən Mabel diksindi; o, əlli beşinci polkun əsgərləri kimi qırmızı paltar geymiş üç nəfərdən ibarət kiçik bir dəstəni gördü; onlar otun üstündə uzanmış və görünür nə haqda isə bir-birilə laqəydcəsinə söhbət edirdilər. Mabel onlara daha diqqətlə baxdıqda ölümlərin qaçmış bənizini, donuq gözlərini görərək onu soyuq basdı. Bu üç meyiti bir-birinin yanına elə ustalıqla düzmüşdülər ki, yüz yard uzaqdan baxan diqqətsiz bir adam onların meyit olduğunu yəqin ki, başa düşə bilməzdi. Şeh adanın hər tərəfini diqqətlə gözdən keçirdikdən sonra dördüncü bir əsgəri rəfiqəsinə göstərdi; bu əsgər arxasını ağaca söykəyib çıqlarını suya sallamışdı və əlində tilov tutmuşdu. Skalpları soyulmuş olan bu bədbəxtlərin başına şapka qoyulmuşdu və onların üz-gözündə əsla qan izi görünmürdü.

Dəhşət hissindən təsirdən Mabelin ürəyi bərk sıxıldı. O, oturub döşlüyü ilə üzünü örtüdü və bir neçə dəqiqə bu vəziyyətdə qaldı. Lakin rəfiqəsi onu yavaş səsli mazğala tərəf çağırırdı. İyün Şehi Cenninin meyitini göstərdi; meyit daxmanın qapısı ağzında dayanaraq bir qədər qabağa tərəf öyilmişdi, elə bil oradakı bir dəstə əsgərə baxırdı. Meyitin əlində şotka var idi. Onun başına bağlanmış ləçəyi külək yellədir. Meyit o qədər uzaqda idi ki, onun üzünü aydın görmək mümkün olmurdu. Bununla belə, Mabel ələ gəldi ki, meyitin dodaqları gülümsəyir və bu təbəssüm xüsusilə dəhşətlidir. Mabel hindi qadını sözlədi:

– Şeh, Şeh! Bu, sənin qəbilənin qəddarlığı və xainliyi haqqında eşitdiklərimin hamısından dəhşətlidir.

– Tuskarora çox fəndgirdir, – deyər Şeh elə cavab verdi ki, guya bu fəndgirliyi hindi qadın nəinki pisləmir, əksinə, çox bəyənir. İndi əsgərlərin heç yeri ağrımır – irokezlərin işi yaxşı gedir, onlar əvvəlcə skalpları soymuşlar, indi isə meyiti işləməyə məcbur edirlər, sonra da onları yandıracaqlar.

Bu sözlər Mabelə düşüncə etibarilə öz rəfiqəsindən nə qədər çox fərqləndiyini göstərdi. Mabel hələ bir neçə dəqiqə Şehlə danışı bilmədi, Şeh isə qızın bu bir dəqiqəlik ikrah hissini sezmə bilmədi;

o, indi əsla dərk etmədiyi hissələrə tamamilə yabançı qalaraq həmişəki qayğıkeşliklə səhər yeməyi hazırlayırdı. Mabel olduqca az yedi, lakin onun rəfiqəsinin iştahası heç pis deyildi; sonra onlar yenə adanı xeyli gözəndən keçirdilər, indi onların hər biri öz ələmində fikirləşirdi.

Uzun keçən bütün gecə ərzində nə bir nəfər hindi, nə də fransız görünmədi. Gecə öz qara örtüyünü bu dəhşətli, hərəketətsiz maskaradın üstünə çəkdi. Bu gecə nisbətən sakit keçdi. Mabel, müqəddəratının yalnız atası qayıtdıqdan sonra həll ediləcəyini yəqin edərək əvvəlki gecəyə nisbətən daha bərk yatdı. O, atasının sabah gələcəyini güman edirdi.

Mabel səhər yuxudan oyanan kimi havadan xəbər tutmaq və adada nələr olduğunu bilmək üçün mazğala tərəf getdi. Qorxunc meyit qrupu yenə dünənki vəziyyətində idi, balıqçı hələ də tilovu əlində saxlayır, Cenninin meyiti isə daxmanın qapısı ağzında dayanmışdı. Hava dəyişmişdi, cənubdan külək esirdi, hava təmiz olsa da tufan qopacağı xəbər verirdi. Mabel pəncərədən kənara çəkilərək dedi:

– Mən bu dəhşətli mənzərəyə daha baxa bilmirəm! Bu qorxunc meyitlərə baxmaqdan, düşmənlə üz-üzə gəlmək yaxşıdır.

– Mənə bax, onlar gəlirlər! İyün Şehi eşitdi. Çığırırlar, skalpları soyanda döyüşçü belə çığırır.

– Sən nə danışırsan! Burada qanlı qırğın daha ola bilməz!

Hindi qadın mazğalların birindən baxaraq gülə-gülə:

– Duzlu Su! – dedi.

– Mənim əziz dayım! Allaha çox şükür ki, o sağdır! Aman Şeh, Şeh! Sən onu məhv olmağa qoymazsan!

– Şeh yazıq skvaurdur. Onun sözüne hansı əsgər baxar? Arouxed onu buraya getirir.

Mabel pəncərədən baxdıqda gördü ki, Kap ilə kvartirmeyster düşmənlərin əlindədirlər. Bu əsirləri səkkiz-on nəfər hindi blokhausza tərəf getirdi. Hindilər onları əsir tutduqdan sonra yəqin etmişdilər ki, adada daha kişi qalmamışdır. Mabel bütün hindi dəstəsinin lap qapının ağzında cəmləşdiyini gördükdə özünü güclə saxladı, lakin hindilərin arasında fransız zabiti görərək çox sevindi. Ağ rəis və Arouxed əsirlərə səssizcə, lakin çox ciddi danışırdılar. Bundan sonra Müyr ucadan Mabeli çağırmağa başladı:

– Gözəl Mabel! Gözəl Mabel! Mazğalların birindən baxın, yalvarıram, bizə yazığımız gəlsin! Əgər qapını qaliblərə açmasanız biz

labüd olaraq möhv olarıq. Bir dəqiqə belə yubanmayın, yoxsa yarım saatdan sonra skalplarımızı soyarlar.

Bu sözlərin istehza ilə və arsızcasına deyilməsi Mabelin blok-hauzda mümkün qədər qalmaq niyyətini daha da möhkəmləndirdi. O, mazğaldan baxaraq:

– Dayıcan, – dedi, – mənə deyın görüm nə etməliyəm?

– Allaha şükür! – deyər Kap səsləndi. – Maqni, sənin incə səsin dördümü bir az yüngülləşdirdi. Qorxurdum ki, zavallı Cenninin başına gələn qəza sənin də başına gəlmiş olsun. Hələ dünəndən mənə elə gəlirdi ki, elə bil ürəyimin başında bir ton qurğuşun vardır. Məndən soruşursan, övladım: mən nə etməliyəm? Bacımın doğma qızı olsan da, bilmirəm sənə nə məsləhət verirəm! Mənim yazıq balam, indi sənə deməli sözüüm yoxdur; mən ancaq bu şirin su gölməsini səninlə birlikdə gördüyüm günə bütün ürəkden lənət oxuyuram!

– Dayıcan, doğrudandı siz təhlükədəsiniz? Siz bilən mən qapımı açmalıyam mı?

– Bu qüllə lövbər salmaq üçün çox yaxşı yerdir; kim ki, hələ bu quduz şeytanların əlinə keçməmişdir, mən ona məsləhət görməzdim ki, könüllü surətdə qapını açıb onları öz yanına buraxsın. Kvar-tirmeyster və mənə gəldikdə, biz ahıl adamlarıq və namuslu Ləpirçi demişsən, bütün boşəriyyət üçün biz heç bir şeyik. Doğrudur, öz ərzaq kitabını bu ilmi, yoxsa gələn il yekunlaşdırmaq məsələsinin mister Müyr üçün bir az fərqi vardır. Amma mən gəmidə olsaydım, onda bilərdim nə edərdim! Bu tonha bataqlıqda isə iş başqa cürdür... Burada ancaq bunu deyər bilərəm ki, əgər mən blokhausun içində olsaydım oradan mənə hindilər əsla dilə tutub bayıra çıxara bilməzdilər.

Bu zaman Müyr ucadan dedi:

– Dayınızın sözlərinə əhəmiyyət verməyin, gözəl Mabel! Görünür, müsibət onun ağılı başından çıxarmışdır, buna görə də o, indiki şəraitdə nə etmək lazım olduğunu bilmir. Biz ağıllı və hörmətli adamların əlindəyik, buna görə də əzab-əziyyətdən qorxmağımız əbəsdir. Başımıza gələn bütün hadisələr müharibədə baş verən adicə bir işdir və düşməne bəslədiyimiz hörməti puç edə bilməz. Çox güman ki, əsirlərlə qanun əsasında rəftar ediləcəkdir. Mən və mister Kap mister Arouxədə təslim olduğumuz vaxtdan bəri bizimlə elə rəftar edilməmişdir ki, indi narazılıq edərk; mister Arouxədə öz rəşadətine və təmkinliyinə görə qədim romalılara və spartakçılara çox oxşayır. Onu da yadınıza salım ki, bizim adətlər hindilərin adətlərinə əsla

oxşamaz, buna görə də siz təslim olub bizi xilas etməsəniz, mister Arouxedin haqqı vardır ki, həlak olanların ruhunu şad etmək üçün bizim skalplarımızı qurban versin.

Mabel cavab verdi:

– Nə qədər ki, adanın müqəddəratı həll edilməmişdir, mən blok-hauzda qalsam daha ağıllı iş görmüş olaram. Mənim harada olmağımın düşmənlərimiz üçün heç bir fərqi yoxdur; onlar bilirlər ki, mən onlara heç bir zərər vurmaram. Yaxşı olar ki, mən burada qalım. Mən yaşda və qadın olan hər bir kəs üçün məsləhətdir ki, burada qalsın.

– Mabel, söhbət ancaq sizin haqqımızda getsoydı, sizin arzunuza çox şadlıqla razı oldıq; ancaq bu hindi cənablar güman edirlər ki, blokhaus onların görəcəkləri tədbirlər üçün faydalı ola bilər, buna görə də onlar blokhausu ziyələnmək istəyirlər. Sizə açıq deməliyəm ki, mən sizin dayınızla belə çətin vəziyyətdə düşdüyümə görə bir zabit kimi öz səlahiyyətimdən istifadə edərkək şifahi müqavilə bağlamışam və bu müqaviləyə əsasən blokhausu və adanı təslim etməyi öhdəmə götürmüşəm. Müharibədə belə uğursuzluq olur, bununla hesablaşmaq lazımdır. Hə, gözəl Mabel, qapını açın, blokhausdan çıxın və bədbəxtliyə düşərək olan gözəl, mehriban xanımla rəftar etməyi bacaranların himayəsinə sığının. Bu rəhbər kimi iltifatlı, mərhəmətli, mülayim və ya odob qaydalarını yaxşı bilən ikinci bir adamı bütün Şotlandiyada tapmaq olmaz.

Mabelin yanında dayanıb mazğaldan bayıra çox diqqətlə baxan İyun Şehi ona pıçıldadı:

– Blokhausdan çıxmayın! Blokhaus yaxşıdır, burada skalp soymaq olmaz!

Əgər Şeh bu məsləhəti verməsoydı, Mabel kvartirmeysterin şirin dilinə aldanardı; qız fikirləşirdi ki, müqavimət göstərüb düşməni acıqlandırmaq dənə, təslim olub düşməni mərhəmətə gətirmək daha ağıllı olar. Mabelin dayısı ilə Müyr hindilərin ixtiyarında idilər, hindilər isə bildirdilər ki, blokhausda kişi yoxdur. Mabel güman edirdi ki, hindiləri könüllü surətdə içəri buraxmasa, onlar zorla qapını sındırarlar, ya da baltalarla binanın tir divarlarını yarıb uçururlar, çünki içəridən güllə atılacağından qorxmurdular. Lakin Şehin sözləri Mabeli qapını açmaq fikrindən dönməyə məcbur etdi.

Hindi qadının onun əlini mənəli-mənəli sıxması və yalvarıcı baxışı Mabelin qapını açmamaq niyyətini möhkəmləndirdi, halbuki

az əvvəl Mabel bu fikrindən çəkinmək istəyirdi. Hindi qadın ona pıçıldayıb deyirdi:

– Hələ təslim olma! Qoy onlar özləri blokhausu alsınlar. Cürətlə danış. Şeh öhdəsindən gələr.

Mabel Müyrlə daha cürətlə danışmağa başladı; onun dayısı isə yəqin etdi ki, özünə toxtaqlıq vermək üçün dinmirdi. Nəhayət, Mabel qəti surətdə dedi ki, blokhausu təslim etməyəcəkdir.

Müyr:

– Deyəsən mənim təslim olduğumu yadınızdan çıxarırsınız, miss Mabel! – dedi. – Unutmayın ki, indi söhbət kral həzrətlərinin təbəəsinin şərəfindən, hətta kralın özünün şərəfindən gedir. Bunu da yadınıza salım ki, əsgər şərəfi balaca bir iş deyildir!

– Bunların hamısını bilirəm, mister Müyr, bunu da yaxşı başa düşürəm ki, bu ekspedisiyada siz heç bir şeyin komandiri deyilsiniz, buna görə də blokhausu təslim etməyə sizin əsla ixtiyarınız yoxdur. Bundan başqa, yadıma gəlir, atamdan eşitmişdim ki, əsir düşmüş hər kəs bütün hökmranlıq səlahiyyətini əsirlikdə itirir.

– Bu lap sofizimdir¹, gözəl Mabel. Siz belə hərəkət etməklə krala xəyanət edirsiniz, kralın adına olan etimadı qırırsınız və onun zabitanın şərəfinə ləkə vurursunuz. Siz ağıllı–başlı fikirləşib vəziyyətin nə qədər ağır olduğunu bilsəniz öz niyyətinizdən əl çəkmək üçün çox inad etməzsiniz!

– Bax bu xalis əlamətdir! – deyər Kap donqulandı.

Otağın uzaq küncündə eşələnən Şeh oradan Mabeli səsəldi:

– Dayının sözlərinə əhəmiyyət vermə. Blokhaus yaxşıdır, çünki burada skalpa toxunmazlar.

– Mister Müyr, atamdan xəbər tutanaqəd burada qalacağam.

– Ah Mabel, axı bu hiylə düşməni aldada bilməz, çünki bütün niyyətlərimiz və planlarımız düşməne məlumdur! Əgər biz həmin qaragün gəncin bizə xəyanət etdiyini güman edib ondan sübhəhlənməsəydik, sirlərimizin düşməne hansı yol ilə məlum olduğunu başa düşmək mümkün olmazdı. Serjant öz dəstəsi ilə birlikdə bu axşam, bəlkə də bir az əvvəl düşmənlərin əlinə keçəcəkdir. Yadınıza salın: taleyə boyun əymək əsil xristian mərdliyidir!

– Mister Müyr, deyəsən siz bu binanın nə qədər möhkəm olduğunu bilmirsiniz... Özümü müdafiə etməyi qətdəklə əlimdən nə gəldiyini görmək istəyirsinizmi?

– Baxarıq, – deyər kvartirmeyster cavab verdi.

– Məsələ, buna siz nə deyirsiniz? Yuxarı mazğala baxın.

Mabel bu sözləri deyən kimi hamı başını yuxarı qaldırdı; yuxarı mazğaldan tufəngin lüləsi bayıra çıxarılmışdı. Şeh əvvəlki fəndgirişliyini işə salmışdı və bu fəndgirişlik indi də kara gəldi. Hindilər bu xatalı tufəngin lüləsini görəndə kimi dərhal kənara çəkildilər və bir dəqiqə belə keçməmiş kolların dalında gizləndilər. Fransız zabiti mazğaldan çıxan tufəng lüləsinə baxdı və tufəngin ona tərəf yönəldilmədiyini yəqin etdikdə, sakitcə bir çimdik burunotu götürüb burununa çəkdi. Hindilər üçün zəhmli olan bu silahdan Müyryn və Kapın qorxması yersiz idi, buna görə də onlar yerlərindən tərpənmədilər. Müyr yenə dilləndi:

– Ağılnızı başınıza toplayın, gözəl Mabel, ehtiyatı əldən verməyin. Əbəz yerə vuruşmağa başlamayın. Mənə deyən görüm, qan tökmək niyyəti olan adam bu taxta qüllədə qaçib gizlənməmi? Mənə elə gəlir ki, burada bir sehər var!

– Mister Müyr, onsuz da kifayət qədər davamlı olan bu yerdə Ləpirçi bütün qarnizonu əvəz etsə nə deyərdiniz? – deyər Mabel səsəldi. – Ləpirçinin sərrast atəş açmaq məharəti haqqında sizin fransız və hindi dostlarınız nə fikirdədirlər?

– Bizə yazığınızı gəlsin, gözəl Mabel, krala can–başla xidmət edənləri – qoy Allah kralı və onun nəslini salamat ələsin! – kralın düşmənlərinə qarşıdırmayın! Əgər Ləpirçi, doğrudan da blokhausdadırsa, qoy o, özü bizimlə şəxsən danışmaq aparsın. O bilir ki, biz onun dostlarıyıq və ona belə bağlayırıq, xüsusən mən özümü deyər bilərəm, çünki sizə məlum olduğu kimi, Ləpirçi mənim rəqibimdir, alıcınad adam–lar arasında rəqiblik isə dostluğun ən yaxşı rəhnidir. İki adamın eyni bir qadını sevməsi bu adamların bir–birinə hissiyyət və zövq cəhətdən rəğbət göstərdiyini sübut edir.

Bu anadək çox qətiyyətlə və cürətlə dayanan fransız zabiti Ləpirçinin zəhmli adını eşidərkən bir neçə addım geri çəkildi. Sərhəd müharibələrinə çoxdan alışın bu möhkəm əsəbli adam bütün sərhəd diyarında məşhur olan “maralvuran” tufəngin gülləsinin çata bildiyi məsafədə qalmaq istəmədi. Fransız zabiti oradan çəkilib gedərkən tələb etdi ki, hər iki əsir onun dalınca getsin. Mabel blokhausdan həvəssiz və yavaş addımlarla uzaqlaşan dayısı ilə vidalaşaraq ona öpüş göndərdi və təsəlli üçün bir neçə söz dedi.

Elə zənn etmək olardı ki, düşmən blokhausu ələ keçirmək fikrindən hələlik daşınmışdır. Şeh qaldırma qapıdan binanın damına

¹ Sofizim – zahirən doğru görünən, həqiqətdə isə yanlış olan fikir

çıxdı. Buradan adanın hər yeri görünürdü. Şeh ətrafa göz gözdirdikdən sonra rəfiqəsinə dedi ki, onların hamısı uzaqdakı daldə yerə toplaşmış yeməklə məşğuldur, Müyr ilə Kap da yəqin xatirəmə olduqları üçün onlara qoşulmuşlar. Bu xəbər Mabelə bir az təsəlli verdi. O, düşmənin gözündən necə oğurlanıb qaçmaq və ya təhlükəyə düşdüyünü hansı yol ilə atasına xəbər vermək haqqında fikirləşməyə başladı. Mabel serjantın günortadan sonra qayıtmasını gözləyirdi və bildirdi ki, bir dəqiqə belə ləngisə atasının işi bitər.

Daha üç-dörd saat keçdi. Ada yenə sükut içində idi. Gün dolanıb batmağa gedirdi, Mabel isə hələ qəti bir fikrə gəlməmişdi. Onun rəfiqəsi aşağıda axşam yeməyi hazırlamaqla məşğul idi. Mabel dama çıxdı və yalnız bəzi yerlərini ağacların zirvəsi görməyə qoymayan geniş bir sahənin hər tərəfini nəzərdən keçirməyə başladı. Bu zavallı qız çox nigaran olduğuna baxmayaraq özünü açıq göstərməyə cürət etməirdi, çünki bildirdi ki, hindilərin biri onu görsə dərhal güllə ilə vurur. O, yalnız başını qaldırma qapıdan bayıra çıxarmağa cürət edir və adaya gələn yollara oradan tez-tez baxırdı.

Gün batmışdı, qayıqların tezliklə gələcəyini göstərə bilən heç bir əlamət görünmürdü. Mabel axırını dəfə adaya baxmaq üçün yenə dama çıxdı. O ümid edirdi ki, atası öz dəstəsi ilə birlikdə bəlkə gecənin qaranlığından istifadə edə biləcəkdir, çünki hindilərin pusqusu gecə vaxtı gündüz qədər təhlükəli deyildir. Bundan başqa, işıq vasitəsilə serjanta gecə qaranlığında siqnal vermək daha asan idi. Mabel üfufüqə diqqətlə nəzərdən keçirdi və damdan enmək istədikdə, qaranlıqda nə isə yeni bir şey gördü. Adalar bir-birinin yaxınlığında idi və onları bir-birindən dar kanallar ayırırdı. Mabelə elə gəldi ki, kanalların birində guya yüngül bir qayıq gizlənmişdir; o biri kanallara nisbətən bu kanal daha daldada idi və onun bir hissəsini sahildən kollar əsla görməyə qoymurdu, Mabel diqqətlə baxdıqda yəqin etdi ki, yanılmamışdır. Heç bir şübhə ola bilməzdi ki, kanaldakı qayıqda adam vardır. Mabel özlüyündə belə qət etdi: əgər qayıqdakı adam düşməndirsə, onun, yəni Mabelin verdiyi siqnal heç kəsə zərər vurmaz; lakin gizlənən qayıqdakı adam dostdursa, bu siqnalın xeyri olar. Mabel bir dəqiqə fikirləşdikdən sonra balaca bayraqçı yad adam olan tərəfə tutub havada yellədi; qız bu bayraqı atasına xəbərdarlıq etmək üçün hazırlamışdı. Mabel qabaqcadan lazımı ehtiyat tədbirləri görmüşdü ki, onun verdiyi siqnalı adadan görənlər olmasın.

Mabel xırdaca bayraqçıqlığında səkkiz və ya on dəfə yellətdi və bu niyyətinin baş tutmadığını zənn edərək məyus olmağa başladı, lakin bu zaman birdən qayıqdakı adam avarı qaldırıb havada yelləməklə ona cavab verdi. Elə o anda bir adam göründü; Mabel onu görün kimi tanıdı; o, Çinqaçquk idi. Nəhayət, Mabel öz qarşısında dost adımı gördü, indi o, Mabelə kömək edə bilərdi və yəqin ki, kömək etmək istəyirdi. Mabel yenidən ürəkləndi. Mogikan da Mabeli görmüşdü və əlbəttə, onu tanıyırdı; o bildirdi ki, Mabel atası ilə bu adaya gəlmişdir. İndi Mabel ümid edirdi ki, hava tamamilə qaraldıqda Çinqaçquk onun köməyinə gəlmək üçün mümkün olan hər şeyi edəcəkdir. Bu delavərin ehtiyatla hərəkət etməsindən məlum olurdu ki, o, adada düşmənlə olduqunu bilir. Mabel onun ehtiyatlı hərəkət etməsinə tamamilə bel bağlayırdı. Lakin Şehin burada olması işi çox çətinləşdirirdi. Mabel bildirdi ki, hindi rəfiqəsi ona nə qədər meyl göstərsə də bu qadın öz xalqını çox sevirdi. Mabel bunu da bildirdi ki, əgər Arouxedin planları pozulmaqla təhlükəsi qarşısında olarsa Şeh öz tayfasının düşməni olan hindi blokhausu buraxmağa razı olmaz və ya Mabeli blokhausdan getməyə qoymaz.

Mabel Dunqamın Böyük İlanı gördüyü vaxtdan yarım saat keçirdi. Bu müddətdə Mabel ömründə ən ağır dəqiqələr keçirmişdi. Bütün varlığı ilə can atdığı məqsəd sanki onun lap yaxınlığında idi, ölini uzatsa idi oraya çatardı, bununla belə həmin məqsəd qızdan asanlıqla uzaqlaşa bilərdi. Mabel Şehin soyuqqanlılığına və qətiyyətinə bələd idi, eyni zamanda onun üzüyola, mülayim və səmimi olduğunu da bildirdi, lakin təəssüf ki, başa düşürdü ki, rəfiqəsi və xilaskarı olan bu hindi qadını aldatmaqdan başqa çarəsi yoxdur, çünki nə yol ilə olursa olsun atasını xilas etməli idi.

Gecə qaranlıqlaşdıqca Mabelin ürəyi bərk-bərk döyünməyə başladı. O, müxtəlif planlar tökmüş və bir saat ərzində onları təqribən iyirmi dəfə dəyişdirmişdi.

İyun Şehinin burada olması Mabeli daha çox darıxdırırdı. Mabel əmin ola bilərdi ki, Çinqaçquk tezliklə blokhaus qapısına yetişəcəkdir; lakin qız bilmirdi Çinqaçqukun buraya gəlməsini necə gizli saxlasın və onu necə qorusun; bundan başqa, Mabel delavəri blokhausu elə buraxa bilərdimi ki, sayıq Şeh bundan xəbər tutmasın?

Vaxt keçirdi, mogikan isə gəlib yenidən qayıda bilirdi. İndi müəyyən bir tədbir görmək vaxtı idi, Mabel uzun tərəddüddən sonra rəfiqəsinin yanına gəldi və bacardığı qədər özünü sakit göstərərək dedi:

– Şeh, sən qorxmursan ki, sənin qəbiləndən olan adamlar Ləpirçinin burada olmasını güman edib blokhausu yandırsınlar?

– Yox, mən bu fikirdə deyiləm. Blokhausu yandırmazlar. Blokhaus yaxşıdır, burada skalpa toxunmazlar.

– Bunu bilmək olmaz, Şeh. Axı onlar Ləpirçinin yanında olduğunu güman etdikləri üçün gizləndilər.

– Bu qorxudur. Qorxu tez gəlir, tez də gedir. Qorxu adama deyər: "Qayıt!" Döyüşçülər qorxudan cavan qızlar kimi axmaq olurlar.

Maraqlı bir şey fikirləşərkən bütün qadınlar necə gülürsə, Şeh də bu sözləri deyərək ən ləhcə güldü. Sonra Mabel dedi:

– Nədənə mən narahat olmağa başlayıram... İstədim ki, sən dama çıxıb hər yerə baxasan və bizə qarşı bir iş hazırlanıb hazırlandığını öyrənəsən. Bunu sən məndən yaxşı edə bilərsən.

– Əgər Zənbaq istəyirsə, onda Şeh gedər, ancaq Şeh yaxşı bilir ki, hindilər yatıblar, çünki onlar atanı gözləyirlər. Döyüşçü vuruşmayanda və müharibə yolu ilə getməyə yeyib-içir, sonra da yatır. İndi də döyüşçü yatıbdır.

– Allah eləsin sən deyən kimi olsun! Bunun heç eybi yoxdur, Şeh. Dama çıx, hər yerə yaxşı bax. Fələkət adamın heç gözləmədiyi vaxtda qəflətən başlanır.

Şeh yerindən qalxdı və dama çıxmaq istədi, lakin pilləkənin birinci döngəsində ayaq saxladı. Mabelin ürəyi elə döyündü ki, həyəcanlı olduğunu rəfiqəsinin başa düşməsindən qorxdı. Mabelə elə gəlirdi ki, İyun Şehi onun əsil niyyətlərini başa düşməyə başlayır. Mabelin bundan şübhələnməsi qismən əsaslı idi; İyun Şehi dama çıxmağının ağıllı iş olub-olmadığını fikirləşib başa düşmək üçün dayanmışdı. Əvvəlcə Şeh elə güman edirdi ki, Mabel qaçmaq istəyir. Lakin sonra bu şübhənin əsassız olduğunu yəqin etdi, çünki yadına saldı ki, ağzılıq qız adadan qaçıb gedə bilməz, blokhaus bu qız üçün ən yaxşı və etibarlı sığınacaqdır. Sonra Şeh ehtiyat etməyə başladı: bəlkə Mabel atasının qayıtmasından hər hansı bir əlamətə görə xəbər tutmuşdur? Ancaq Şeh belə fikirləşməyin əsassız olduğunu bir dəqiqədən sonra qəfət etdi, hindi qadın tamamilə əmin idi ki, o özü Mabelin atasının qayıtmasından xəbər tuta bilmədiyi halda, Mabel bunu heç cür öyrənə bilməzdi.

Hindi qadının şübhələri yox oldu və o, xatircəm halda pilləkənə qalxmağa başladı.

Şehin yuxarı mərtəbəyə qalxdığı dəqiqələrdə Mabelin ağına yeni fikir gəldi və qız özünün bu fikrini hindi qadına tez-tələsik və bir qədər dəyişilmiş səsle xəbər verdi:

– Mən aşağı enirəm, sən damda olanda mən də qapının dalında dayanıb qulaq asaram; hər ikimiz keşikdə dayanarıq: sən yuxarıda, mən isə aşağıda.

Şeh özlüyündə belə fikir edirdi ki, Mabelin ehtiyat üçün təklif etdiyi bu tədbirə ehtiyac yoxdur, çünki Şeh yaxşı bilirdi ki, onların köməyi olmasa heç kəs blokhausu girə bilməz. Bununla belə, Şeh Mabelin təklifini onun qorxaqlığından və təcrübəsizliyindən əmələ gəldiyini mülahizə edərək, Mabeli tamamilə etibar edib onunla razılaşdı. Deməli, indi Şeh dama çıxdığı vaxt Mabel aşağıya enə bilirdi. Şeh Mabelin dalınca baxıb onu güdməyi tamamilə yersiz hesab edirdi və bu heç də onun ağına gəlmirdi. Üç-dörd dəqiqə ərzində bu iki qadından biri gözlərini çox diqqətlə qaralıqda zillədi, o biri isə qapının dalında dayanıb son dərəcə həssaslıqla bayıra qulaq verdi.

Şeh heç bir şey görmədi, birdə ki, hava son dərəcə qaralıq idi. Mabelə elə gəldi ki, kim isə qapını yüngülcə və ehtiyatla itələyir; bu anda Mabelin fikrindən nələr keçdiyini təsəvvür etmək çətin idi. O, yanılmış olduğundan qorxaraq və eyni zamanda da burada olduğunu bir işarə ilə Çinqaçquka bildirmək istəyərək yavaş və titrəyən səsle oxumağa başladı. Gecə o qədər sakit idi ki, bu zəif səs blokhausun qülləsində eşidildi. Şeh aşağı enməyə başladı. Mabelin canına lərzə düşdü, bir dəqiqə belə vaxt itirmək olmazdı. Lakin ümid qorxuya üstün gəldi və Mabel əli titrəyə-titrəyə qapının cəftələrini dartmağa başladı. Birinci cəftə açılarkən Mabel yuxarı mərtəbədən gələn hindi qadının mokasinlərinin səsini eşitdi. Mabel ikinci cəftəni açarkən Şeh artıq pilləkənin ortasında idi. O, acıqlı-acıqlı soruşdu:

– Sən nə edirsən? Qaçmaq istəyirsən? Ağılın yoxdur! Blokhausdanmı çıxmaq istəyirsən? Blokhaus yaxşıdır!

Hər iki rəfiqə sonuncu cəftədən yapışdı; əgər bayır tərəfdən qapıya güclü təkan verilməsi nəticəsində cəftə qapıya çox bərk yapışmamış olsaydı, cəftə dərhal açılardı. Bu vaxt iki gənc qadın arasında qısa mübarizə başlandı. Bayır tərəfdən qapıya endirilən ikinci və daha güclü zərbə cəftəni Şehin əlindən qoparmasaydı, çox davam etməyən bu mübarizədə Şeh yəqin ki, üstün gələrdi. Qapı taybatay açıldı və içəri adam girdi. Bu adamın gəlməsindən eyni dərəcədə qorxan hər iki qadın dərhal pilləkən tərəfə yüyürdü. Yad adam içəri girən

kimi qapını içəridən möhkəmcə bağladı, aşağı otağı diqqətlə nəzərdən keçirib pillekənlə yuxarı qalxmağa başladı. Şeh aşağı mərtəbədəki məzgal deşiyini hələ dünəndən örtmüşdü və şam yandırmışdı. Şamın zəif işığında hər iki qadın yad adamın görünməsinə qorxa-qorxa gözləyirdi. Onlar bu adamın ehtiyatlı, lakin möhkəm addımlarını eşidirdilər. Hər iki qadın bu yad adamın bələdçi olduğunu gördükdə, onların bütün varlığını təsəvvürə gəlməz heyrət hissi bürüdü. Mabel Ləpirçini kimi bir müdafiəçinin sayəsində indi blokhausun alınmaz qalaya çevrildiyini başa düşdükdə sevinə-sevinə:

– Allaha şükür! – dedi. – Ləpirçi, atamın başına nə iş gəlmişdir?

– Hələlik serjant qalibdir və onun heç bir qorxusu yoxdur. Ancaq insan öz başına nələr gələcəyini qabaqcadan bilə bilməz. O künce qıtılan deyəsən Arouxedin arvadıdır, eləmi?

– Siz onu məzəmmət etməyin, Ləpirçi! Mən yalnız onun köməyi sayəsində salamat qalmışam və indi əmin-amanlıqdayam. Deyin görüm, atamın dəstəsi haradadır? Bəs siz özünüz buraya necə gəlmisiniz? Mən isə bu adada gördüyüm bütün dəhşətli hadisələri sizə danışaram.

– Bunun üçün çox söz demək lazım deyildir, Mabel. Hindilərin hiylələrinə alışmış olanlara belə şeylər haqqında uzun-uzadı danışmağın mənası yoxdur. Ekspedisiyamız müvəffəqiyyətlə nəticələnmişdir, kəşfiyyata İlanı göndərmişdilər, o isə bizə lazım olan hər şeyi öyrənib xəbər vermişdir. Biz üç gəmi ələ keçirmişik, oradan bütün fransızları qovmuşuq və aldığımız əmrə əsasən gəmiləri kanalı ən dərin yerində batırmışdıq. Yuxarı Kanada vəhşiləri bu qışı pis keçirəcəklər, çünki indi onların yaxşı ovçu və döyüşçülərini arzuladıqları qədər bantı və gülləsi olmayacaqdır. Bizimkilərdən bir nəfər belə tələf olmamışdır; heç birimizin buru belə qanamamışdır. Amma mənim fikrimcə, düşmənin də tələfi çox deyildir. Bir sözlə bu, Mabel, Lendinin sevdiyi ekspedisiyalardan biri idi, çünki bu ekspedisiyada düşməne çox ziyan vurulub, özümüz isə heç bir şey itirməmişik.

– Ah, Ləpirçi! Qorxuram ki, mayor Dulkan burada olan hadisələri eşidəndə peşman olmasın.

– Bilirəm nə demək istəyirsiniz, ancaq qoyun mən sözümlü qurtarım, onda məni daha da yaxşı başa düşərsiniz. Serjant bütün əməliyyatın müvəffəqiyyətlə qurtardığını gördükdə, işin gedişi haqqında xəbər gətirmək üçün bizi, yəni məni və İlanı qayıqlarla buraya göndərdi. Serjant özü də iki gəmi ilə bizim ardımızca yola düşmək istə-

yirdi; gəmilər ağırdırlar və buraya ancaq sabah səhər gəlib çata bilərlər. Mən Çinqaçqukla bu gün güntortadan sonra ayrılmışam, özümüz də sözləşmişik ki, yolun açıq olub-olmadığını öyrənmək üçün hərəməz mütləlif kanalla üzüb gələk. O vaxtdan Çinqaçquku görməmişəm.

Mabel Ləpirçini dinlədikdən sonra mogikanı necə gördüyünü və Ləpirçinin buraya gəlib yetişdiyi dəqiqədə mogikanın yolunu necə gözlədiyini danışdı.

– Yox, əsil kəşfiyyatçı açıq havada qalib faydalı bir iş gördüyü halda, heç bir zaman divarların və ya tirlərin dalında gizlənməz. Sizə ürək-dirək verməyi və əmin-amanlıqda olmağınızın qeydinə qalmaq serjanta vəd etməsəydim mən özüm də buraya gəlməzdim. İlahi, bu gün-güntortadan sonra adanı görkən ürəyim nə qədər sıxıldı. Sizin də öldürülənlər arasında olduğunuzu fikirləşdiyim dəqiqə mənim üçün çox ağır keçdi...

– Bu xoşbəxtlik sizin üzünüzo haradan gülmüşdü ki, siz ölümdən qurtara bilmişsiniz? Axı qayıqla birbaşa adaya gəlib çıxar və düşmənin əlinə keçə bilərdiniz!

– Mabel! Maralın yaxında olduğunu itə xəbər verən, marala isə itdən qaçib xilas olmağı öyrədən xoşbəxtlik məni də ölümdən qurtarmışdır. Yox, yox, belə bir biclik işlədib meyitləri bu dona salmaq yalnız əlli beşinci polkun əsgərlərini və kral həzrətlərini azdırma bilər, lakin bütün ömrünü meşələrdə keçirənləri aldada bilməz. Mən qondarma balıqçının oturduğu yerin qarşı tərəfində üzürdüm. Əclaf-lar bu yazığın meyitini çox ustalıqla oturtmuşdular. Bununla belə onların ustalığı təcrübəli gözü aldada bilmədi. Əvvəllər əlli beşinci polkun balıq tutmağı bacarmayan əsgəri indi tilovu heç vaxt bu qədər yuxarı qaldıra bilməz (indi bu əsgərlər gərək Osveqoda balıq tutmağı da öyrənsinlər); bundan başqa, əgər balıq tilova gəlmirsə və tilovun üzgəci tərəpənmirsə, balıqçı heç zaman belə hərəkətsiz oturmaz. Siz qabaqca ehtiyat tədbiri görməyincə heç vaxt posta gözü-yumulu yaxınlaşmaq. Belə gülünc hiylə ilə nə məni, nə də İlanı aldatmaq olar. Hindilər yəqin ki, bu cür fəndgirlik işlətməklə şotlandiyalıları aldatmaq istəyirlərmiş, çünki şotlandiyalıları çox zirək olsalar da hindilərin köleyini duymağı bacarmırlar.

– Sizcə, atam öz dəstəsi ilə aldanıb bu tələyə düşməmiş ki? – deyə Mabel tələsik soruşdu.

– Yox hələ, Mabel, əgər buna mən vaxtında mane ola bilsəm. Bir də, sizin dediyiniz kimi, əgər bu gün İlan da keşikdədirsə, onda

təhlükə haqqında vaxtında xəbər vermək üçün iki tərəfli imkanımız olar. Ancaq bilmirik serjantın dəstəsi hansı tərəfdən gələcəkdir.

Qanlı faciənin şahidi olduğu vaxtdan bəri ölümü daha dəhşətli hesab edən Mabel həyəcanla:

– Ləpirçi, – dedi, – siz deyirdiniz ki, mənı sevirsiniz və istərdiniz ki, mən sizin arvadınız olum!

– Mən bir dəfə bu barədə danışmağa cürət etdim, Mabel, serjant da bu günlərdə demişdi ki, siz razısınız. Ancaq sevdiyim adamın dalına düşməklə onu narahat etmək istəmərəm.

– Mənə yaxşı qulaq asın, Ləpirçi! Sizə hörmət edirəm və xətrinizi çox istəyirəm. Atamı dəhşətli ölümdən xilas edin, onda mən sizin qarşınızda baş əyərəm! Bax, əlimi sizə uzadıb öz razılığımı verirəm, qoy bu, mənım vədımın tənənəli rəhni olsun.

– Mən buna layiq deyiləm, Mabel! Qorxuram ki, qiyməti olmayan belə bir varlığın qədrini bilməyəm, ancaq bunsuz da serjantın yolunda əlimdən gələni əsirgəmərəm, çünki biz onunla köhnədən yoldaşq, bir-birimizi çox xilas etmişik. Ancaq Mabel, qorxuram ki, ata ilə köhnə dostluq, onun gənc qızı üçün heç də həmişə mötəbər zəmanət olmasın.

– Sizin işləriniz, sizin igidliyiniz, sizin sədaqətiniz sizin haqqınızda zəmanətdir və bundan yaxşısını axtarmağımıza ehtiyac yoxdur. Ləpirçi, bütün dedikləriniz və bütün hərəkətləriniz mənım arzularıma və fikirlərimə uyğun gəlir, buna görə də əminəm ki, mənım hissim də fikirlərimlə ayaqlaşacaqdır.

– Ah, belə səadətın mənə nəşib olacağını hələ bu gecə güman etmirdim? Sizin sözləriniz mənı fərəhləndirir, Mabel, ancaq siz bunları deməsəniz də mən insanın qadiri olduğum hər şeyi edərəm. Bunu da deyim ki, sizin sözləriniz mənım səy və çalışqanlığımı heç də zəiflətməz.

Mabel zəifləyən səslə:

– İndi, Ləpirçi, biz bir-birimizi başa düşürük, – dedi. – Vaxtın hər bir dəqiqəsinin bizim üçün böyük əhəmiyyəti vardır, buna görə də gəl İndi vaxt itirməyək. Sizin qayığınıza minib atamın qabağına gedə bilərikmi?

– Yox, bu məsləhət deyildir, Mabel! Burada iyirmi müxtəlif yol ilə gəlmək olar, buna görə də bilmirəm sizin atanız bu yollardan hansını seçəcəkdir. İlanə belə bağlayın, çünki o, bütün kanalları gözədən qoymayacaqdır. Burada qalmağınızı sizə məsləhət görürəm.

Bu blokhauzun tirləri hələ təzə və yaşıdır, bunları yandırmaq çətindir. Mən bu blokhauzda qalaraq bütöv bir qəbilənin hücumunu dəf edə bilərəm. Blokhauzu yandırılmaqdan qoruya biləcəyim vaxtdək irokezlər mənı buradan çıxara bilməzlər. İndi serjant yəqin ki, adaların birindədir və buraya səherdən tez gəlib çata bilməz. Biz burada qalsaq tufəng güllələri ilə serjantı xəbərdar edə bilərik, o da etiyatlı olar. Əgər serjant hindilərə hücum etmək fikrinə düşərsə (xasiyyətcə ona oxşayan hər bir kəs məhz belə edərdi), belə halda da bu binanı əldə saxlamaq çox fayda verə bilər. Əgər məqsədımız serjanta kömək etməkdirsə, onda mənım aqlım belə kəsir ki, hindiləri ləladib ikimiz də buradan asanlıqla qaça bilərik, lakin burada qalmaq daha məsləhətdir.

– Onda burada qalın, – deyə Mabel pıçıldayıb cavab verdi. – Atamı xilas etmək üçün hər nə lazımsa edərik!

– Mabel, sizin bu sözləriniz mənı çox sevindirir! İndi hər necə olursa olsun serjanta kömək etmək lazımdır. İndiyədək o, öz şöhrətini yaxşı qoruya bilmişdir. Əgər serjant bu əclafı adadan qovsa və blokhauzu da, daxmaları da yandırıb kül edərək şəərəflə geriyyə çəkilsə onda Ləndi bunu yaddan çıxarmaz və serjantı öz xidmətlərinə layiq təltif edər, – buna heç bir şübhə yoxdur. Bəli, bəli, Mabel, sizin atanızın nəinki həyatını, həm də onun şöhrətini xilas etməliyik.

– Hindilər bu adanı qəflətən işğal etmişlər, buna görə də təqsir mənım atamda deyildir.

– Nə bilmək olar, nə bilmək olar! Müharibədə qazanılan şöhrətə etibar yoxdur. Əsgər gərək məğlub olmasın, bu işə əsgər üçün onun həyatında hər şeydən vacibdir.

– Mənım atam güman edə bilməzdi ki, adanın vəziyyəti, onun harada yerləşməsi düşməne məlumdur, – deyə Mabel səhbəti davam etdirdi.

– Bu doğrudur; mən də başa düşə bilmirəm, fransızlar bu adanı necə tapmışlar. Burada post üçün münasib yer seçilmişdir, hətta bir dəfə bu adada olanların özləri də ikinci dəfə bu adanı o qəddər də asanlıqla tapa bilməzlər. Qorxuram ki, bizə xəyanət etmiş olsunlar. Bəli, kim işə bizə xəyanət edibdir.

– Doğrudandı mı bizə xəyanət etmişlər, Ləpirçi? – Bu aqlaşqan fikirdir; bəzi adamlar xəyanəti də aqlq kimi təbii bir şey hesab edirlər. Mən boşboğaz adama rast gələndə onun işlərinə çox fikir verirəm, çünki açıqirəklı adam özünü həmişə dildə deyil, işdə göstərə.

Mabel ürəklənərək:

– Casper Uestern boşboğaz deyildir! – dedi. – O son dərəcə səmimi bir gəncdir! Özü də heç vaxt ürəyindəkini gizlətməz, ürəyindən nə keçsə, dili ilə də onu deyər!

– Casper Uestern! İnanın, Mabel, bu oğlanın dili də, ürəyi də düzdür! Günəşin gecə vaxtı, ulduzların isə gündüz işıq verməsini demək nə qədər gülüncdürsə, Lendinin, kvartirmeysterin, serjantin və sizin dayınızın da Casper haqqındakı rəyi bir o qədər gülüncdür. Şirin Suyun namuslu olmasına öz başımla, lazım gəldikdə isə tufəngimlə cavab verərəm!

Mabel əlini Ləpirçiyə uzatdı və onun dəmir kimi bərk barmaqlarının özünün də dərk etmədiyi bir hissə sızaraq dedi:

– Siz nə qədər alicənab və düz adamsınız! Casperin təqsirsiz olmasına sizin inanmadığınız məni son dərəcə sevindirir... İndi başqa işə keçək! Arouxedin arvadını buradan buraxsaq necə olar?

– Mən bayaqdan onun haqqında fikirləşirdim. Əgər onu yuxarı mərtəbəyə çıxarsaq və pilləkəni götürsək, onda bu qadın yanımızda əsir kimi qalar.

– Yox, məni ölümdən xilas etmiş olan bir qadınla bu cür rəftar edə bilmərəm. Yaxşısı budur gəlini onu buradan buraxaq, o, məni çox istəyir və ağılın kəsmir ki, mənə yamanlıq etsin.

– Siz bu hindiləri tanıyırsınız, Mabel! Düzünü desək, bu qadın xalis minqlərdən deyildir, lakin bu avaralarla qaynayıb-qarışmışdır və görə ki, onlardan cürbəcür dələduzluq öyrənmişdir... Bəs bu nədir?

– Avar səsidir, yəqin ki, kanalda qayıq sürürlər.

Ləpirçi aşağı otağa açılan qapını bağladı ki, Şeh qaçmasın. Sonra şamı söndürüb tez mazgallardan birinə tərəf yüyürdü. Mabel həyəcanlı halda Ləpirçinin çiyininin üstündən bayıra baxmağa başladı. İki-üç dəqiqə keçdi, Ləpirçi qaranlıqda şeyləri bir-birindən seçməyə başladığıda gördü ki, iki qayıq sahil boyu üzüb keçərək blokhausdan əlli yard aralı və sahilə çıxmaq üçün münasib olan yerdə dayandı.

Qaranlıq Ləpirçinin daha yaxşı görməsinə mane olurdu. O, Mabelin qulağına dedi ki, gələnlər deyəsən düşməndirlər. Ləpirçi Mabelin atasının bu tezliklə buraya gəlib çatmasına inanmırdı.

Qayıqlardan bir neçə adam düşdü və az sonra ingilis dilində üç söz eşidildi; bu isə qayıqlarla gələn dəstənin kimlər olduğunu çox aydın göstərdi. Ləpirçi pilləkənlə cəld aşağı endi və özünü qapıya

yetirdikdən sonra qapının cəftələrini tez açmağa başladı. Hər bir dəqiqə böyük təhlükə baş verə bilərdi, buna görə də əsla yubanmaq olmazdı. Mabel də Ləpirçinin dalınca gəldi, onlar qapını açan kimi tufənglərdən atəş açıldı.

Onlar qapının dalında dayanaraq həyəcanla bayıra qulaq verirdilər; birdən ətrafdakı kollardan hindilərin döyüşə çağırən səsləri ucaldı. Qapı taybatay açıldı, Ləpirçi ilə Mabel blokhausdan cəld çıxdılar.

Yenə ətrafa sakitlik çökdü. Lakin birdən bələdçinin çox həssas olan qulaqlarına sahilədeki kiçik gəmilərin yaxınlığında boğuş inilti səsləri gəldi. Küləyin vıyılması və yarpaqların xışıltısı bu iniltini aydın eşitməyə mane olurdu. Qüسسə və qorxunun təsirindən Mabel Ləpirçini ötüb keçərək birbaşa qayıqlara tərəf yüyürdükdə, Ləpirçi onun qolundan yavaş, lakin qətiyyətlə tutub dedi:

– Yox, Mabel, buna heç vaxt yol vermərəm. Siz oraya getsəniz mütləq məhv olarsınız və heç kimə kömək edə bilməzsınız. Blokhausda qayıtmaq lazımdır.

– Atam, mənim yazıq, əziz atam öldürülmüşdür! – deyə qız tələş içində dilləndi, lakin cətiyatlı olmağa alışdığına görə, hətta belə bir dəhşətli dəqiqədə də səsini yavaşıtmağa məcbur oldu. – Ləpirçi, əgər məni sevirsinizsə, buraxın gedim atamın yanına!

– Yox, Mabel, bu mümkün deyildir. Qəribədir ki, heç kəsdən səs çıxmır, gəmilərdən də cavab atəşi açılmadı. Mən isə “maralvuranımı” blokhausda qoymuşam! Axı bir də heç kəsi görmədiyimiz halda tufəng burada nə kara gələ bilər!

Bayaqdan həssas gözlerini qaranlığa zilləmiş Ləpirçi elə bu dəqiqədə beş və ya altı adamın qaraltısını görə bildi; bu adamlar sürünə-sürünə gəlir və yəqin ki, Ləpirçi və qızın blokhausda qayıtmaq yolunu kəsmək üçün onları qabaqlamağa çalışırdılar. Ləpirçi Mabeli uşaq kimi qucağına aldı. Arxadan, cəmi bir neçə addımlıqdan hindilər tərəfindən təqib edilən Ləpirçi çox cəld blokhausda tərəf üz tutdu və az sonra oraya çatdı. Binanın içərisinə girən kimi qızı yerə qoydu və cəld qapını bağladı. Ləpirçi qapının birinci cəftəsini keçirən kimi bayırdan qapı ilə silkələnməyə başladı ki, az qaldı həcəcamasından çıxsın. Bir dəqiqə belə keçməmiş Ləpirçi qapının qalan cəftələrini də keçirdi. Mabel birinci mərtəbəyə qalxdı, çox cəld şamı yandırdı, çünki Ləpirçi bunu xahiş etmişdi.

Ləpirçi şamı götürüb binanın içərisini diqqətlə nəzərdən keçirməyə başladı, burada adam gizlənilib-gizlənmədiyini bilmək üçün bütün mərtəbələrini axtardı.

Şeh qaçmışdı. Ləpirçi blokhausda özündən və Mabeldən başqa heç kəs olmadığını yəqin etdi. Bu zaman kəşfiyyatçı ilə qız blokhausun böyük otağına girdilər. Ləpirçi şamı yerə qoyub öz tūfənginin çaxmağını yoxladı, sonra oturdu.

Mabelə elə gəlirdi ki, bütün ömrünü bu dəhşətli beş dəqiqədə başa vurmuşdur. O dedi:

– Bayaq ağılınıza gələn ən dəhşətli hadisələr indi baş verdi. Əziz atam bütün öz dəstəsi ilə öldürülmüşdür, ya da əsir tutulmuşdur!

– Bu hələ məlum deyildir. Səhər bütün hadisədən xəbər tutarıq. Ağlın kəsmir ki, siz deyən kimi olsun; əgər siz deyən kimi olsa, onda bu avara minqlər qalib gəldiklərini bayram edə və blokhausun yaxınlığında onların ulaşmasını eşidərik. Ancaq bu mümkündür ki, düşmənlər, doğrudan da qalib gəlmişlərsə, dərhal buraya gəlib bizdən tələb edənlərə təslim olaq. Skvau nə vəziyyətdə olduğumuzu minqlərə danışmışdır. Onlar yaxşı bilirlər ki, nə qədər ki, "maralvuran" öz gücünü göstərə bilər, blokhausu gündüz yandırmaq olmaz. Buna görə də minqlər blokhausu hökmən gecə vaxtı yandırmağa çalışacaqlar.

– Dayanın... İnilti eşidirəm...

– Sizin qulağınız səsdədir, Mabel. Hoyocanlı olan qadının gözlərinə olmasın şeylər görünür.

– Yox, mən səhv etmərəm, aşağıda yəqin kim isə əzab çəkir.

Ləpirçi etiraz etməli oldu ki, Mabelin qulağı yanılmamışdır. Lakin o, özünü toxtaq saxlamağı yalvarıb qızdan xahiş etdi və hindilərin öz məqsədlərinə çatmaq üçün nə kimi hiylələr işlətdiklərini qızın yadına salaraq dedi:

– Yəqin bu inilti səsi minqlərin hiyləsidir. Onlar qəhman edirlər ki, yalandan inildəməklə bizi aldadıb blokhausdan çıxartmağa, ya da heç olmazsa, qapını açmağa məcbur edə biləcəklər.

– Yox canım, yox! – deyərək Mabel tez etiraz etdi. – Bu ah-zar özünü tülkülüyə vuran adamın səsinə oxşamır, aşağıda kim isə qorxu çəkdiyinə görə inildəməsə də, hər halda bədəninin dözülməz ağrılarından bu cür inildəyir. Bu zarlı o qədər qorxunc və o qədər təbii səslənir ki, ona inanmamaq olmaz.

– Əgər belədirsə, onda aşağıda inildəyən adamın dost və ya düşməni olduğunu öyrənərik. Şamı gizlədin, Mabel! Mən mazgallı qabağında dayanıb onunla danışaram.

Fərəsətli və təcrübəli Ləpirçi son dərəcə ehtiyatla hərəkət edirdi. O mazgala yalnız o qədər yaxınlaşdı ki, aşağıdakının səsinə eşidə bilsin və özü də yavaş danışanda səsi eşidilsin.

– Buradakı kimdir? – deyərək Ləpirçi soruşdu. – Zarlıyan kimdir? Əgər o dost adamdırsa, qoy qorxmayıb dillənsin. Bizim köməyimizə arxalana bilər.

– Ləpirçi! – deyərək aşağıdan cavab gəldi. Bu səslə Mabelə və bolodçıyoy çox yaxşı tanış idi. Bu serjantın səsi idi. – Ləpirçi, mənə qızından xəbər ver!

– Ata, burada mənim qorxum yoxdur, özüm də yaralanmamışam! Sizin də salamat qalacağımız üçün hər şeydən keçərdim!

Mabel ilə Ləpirçi şadlıq andıran səsi aydın eşitdilər, lakin inilti bu səsi yenidən boğdu.

Mabel küt bir ümidsizliklə:

– Baş vermiş dəhşətli hadisə çoxdan ürəyimə dammışdı! Ləpirçi, atamı hər nə yol ilə olursa olsun blokhausu götürmək lazımdır!

– Toxtayın, Mabel! Atanızın insanın əlindən gələ bilən hər cür yardım göstərəcəkdir. Ancaq sizdən birçox xahişim var: özünüzü toxtaq saxlayın!

– Mən toxtağam, Ləpirçi. Ömrümdə hələ heç vaxt indiki kimi toxtaq olmamışam və özümə heç zaman bu qədər güvənməmişəm. Ancaq unutmayın ki, hər bir dəqiqənin bizim üçün böyük əhəmiyyəti vardır, çünki hər dəqiqə təhlükə əmələ gələ bilər!

Mabelin bu sözləri qətiyyətlə deməsi Ləpirçini heyrətə saldı. O, qapını açmaq üçün tez aşağı endi. Öz adətində üzrə əvvəlcə ehtiyat üçün lazımı tədbir gördü, lakin qapının cəftəsini çəkərkən bayırdan qapının çox güclü itələndiyini hiss etdi və buna görə də qapını yenidən bağlamaq istədi. Ancaq dəşikdən baxdıqda xətirəm oldu və dərhal qapını açdı. Qapıya söykənmiş serjant səndələyib yıxıldı. Ləpirçi onu blokhausu çəkib gətirdi. İndi burada Ləpirçi ilə qız yarıya maneəsiz olaraq yardım göstərə bilirdilər.

Bu cansızıcı görüş dəqiqələrində Mabel özünü son dərəcə mətanətli göstərdi; adətən qadınlar ən ağır sarsıntıya düşər olduqları dəqiqə belə mətanət göstəririlər. Mabel şam gətirdi, atasının quru-

muş dodaqlarını su ilə islatdı və Ləpirçi ilə birlikdə onun üçün yataq hazırladı. Mabel bu işi övvəldən-axıra çox soylo və sossizco görürdü. O, atasının səsini eşitməyincə gözlərindən bir damcı belə yaş çıxarmadı; nəhayət, atası dilə gəlib, bu nəvəsi və qayğı üçün qızına minnətdarlıq etdi. Bu vaxt bələdçi serjantın yarasını diqqətlə nəzərdən keçirirdi; o gördü ki, güllə dəyib çıxmışdır və serjantı ölümdən qurtarmağa ümid azdır. Ləpirçi bu cür yaralara çox yaxşı bələd idi.

İYİRMİ DÖRDÜNCÜ FƏSİL

Şamın gətirildiyi dəqiqədən etibarən serjant Dunqam gözlərini qızından çəkirdi. O, qapının kifayət qədər möhkəm olduğunu bilmək üçün (serjant aşağıda yatırılmışdı) yalnız birco dəfə dönmə qapıya baxdı və sonra yenə də gözlərini Mabelo dikdi.

– Allaha şükür! Mənim öziz balam! – Serjant bu sözləri elə xatirəm və qətiyyətlə dedi ki, sanki onun heç yeri ağrıyırdı. – Çox yaxşı ki, onların gülləsi sənədən sovuşubdur, qızım... İndi, Ləpirçi, bu qəmli hadisələri mənə danış.

– Ah, serjant! Doğrudan da bu qəmli hadisədir. Mən güman edirəm ki, kim isə bizə xain çıxmış və adanın yerini düşməyə xəbər vermişdir; blokhausun hələlik bizim əlimizdə olması nə qədər doğrudursa, bu dediklərim də bir o qədər doğrudur, lakin...

– Mayor Dulkan haqlı imiş, – deyər serjant etiraz edib ölini yol-danşın çiyinə qoydu.

– Ancaq mayor Dulkan sənə güman etdiyini kimi haqlı deyildir, serjant. Sən səhv edirsən. Mən bilirəm, təbiət zəifdir... Yəni demək istəyirəm ki, insan təbiəti zəifdir... Buna görə də heç kəsi – nə qırılmazdır, nə də ağıldır adamları həddindən artıq şişirtmək lazım deyildir. Ancaq belə güman edirəm ki, sərhədlərdə Casper Uestern-dən alicənab və namuslu adam tapılmır.

Bu sözlərdən son dərəcə mütəəssir olan Mabel:

– Sizə bu sözləriniz üçün təşəkkür edirəm, Ləpirçi! – dedi və gözlərindən tökülən yaş saxlaya bilmədi. – Sizə təşəkkür edirəm, Ləpirçi! İgidlər həmişə bir-birinin qədrini bilirlər, namuslu adam həmişə namuslu adama tərəfdar çıxar!

Həmin dəqiqədə atası qıza çox kədərli-kədərli baxırdı. Mabel göz yaşını kəsmək üçün döşlüyü ilə üzünü örtüdü; sonra serjant sanki

bir şey soruşmaq istəyirmiş kimi Ləpirçinin üzünə baxdı. Həmişəki kimi yenə də Ləpirçinin üzündə nəciblik, düzlük, mardlik və səmimiyyət hiss edilirdi. Serjant başı ilə işarə etdi ki, Ləpirçi sözüünə davam etsin. Ləpirçi dedi:

– İlanla mənim harada və nə vaxt sizdən ayrıldığımız yadındadır. Bundan əvvəl olan hadisələri sənə danışmağım yersizdir. İndi olub keçənlərə heyifsilənmək fayda verməz. Əgər mən gömidə qal-saydım belə olmazdı. Nə etməkdir! Yaxşı bələdçi olmaq mümkündür, təbiət isə öz bəxşilərini istədiyi kimi paylayır, buna görə də yaxşı bələdçilər və onlardan daha mahir olan bələdçilər vardır. Əminəm ki, yazıq Cilibert məni əvəz edərkən ehtiyatsızlıq göstər-məsinin qurbanı olmuşdur.

– O mənim yanımda vurulub öldürüldü, – deyər serjant qəmli-qəmli cavab verdi. Hamımız ehtiyatsız olmağımızın cəzasını çəkdik.

– Yox, yox, serjant, mən səni osla müqəssir bilmirəm! Bu ekspedisiyada sən ixtiyarında olan adamlara bacarıqla başçılıq etdin və bu işi sənədən yaxşı idarə edənlər olmadı. Sən öz xırda gəmini düşmən to-punun üstünə elə məharətlə apardın ki, bu, hətta Ləndinin özü üçün ibrət dersi ola bilərdi.

Serjantın gözləri parıldıdı, hətta onun üzündə sevinc hiss edildi. O dedi:

– Düzdür, dostum, bu tədbir pis həyata keçirilməmişdir. Düş-mənin tir istehkamını həmlə ilə aldıq.

– Bu çox gözəl əməliyyat idi, serjant, ancaq qorxuram ki, o avar-lar öz toplarını yenidən ələ keçirsinlər. Eybi yoxdur, qəm yemə! Ruhdan düşmə, serjant! Çalış səni məyus edə bilən hadisələri unu-dasan və ancaq sənəni başını ucaldan işləri yada salasan. İndi sənənin təsəlli tapman üçün bu ən yaxşı yoldur. Əgər düşmən topa yiyələn-mişsə, deməli o, yalnız əvvəllər özünü küçülən şeyi ələ keçirmişdir. Blokhaus hər halda yenə də bizimkidir. Doğrudur, düşmənlər gəcə-nin qarantılığında istifadə edərək blokhausu yandıra bilərlər, lakin onlar blokhausu başqa yol ilə ala bilməzlər... Hə, serjant, mən çayın axarından təqribən on mil kənarda İlandan ayrıldım. Hətta dostlarımızın düşərgəsinə gələndə də yolda ehtiyatlı olmaq üçün lazımı tədbirlər gördük. İndi bilmirəm, Çinqaçqunun başına nə iş gələ bilər; Mabel deyir ki, o, buralarda, yaxınlıqdadır. Əminəm ki, biz onu görməsək də, o alicənab delavar öz borcunu yerinə yetirir. Mənim bu sözlərimi yadında saxla, serjant: hələ bu əhvalat qurtarmamış biz

Çinqaçqunun igidliyindən xəbər tutarıq. Ehtiyatlı və zirik olan bu adam ən çətin dəqiqədə bizim köməyimizə gələ bilər. İlan ağıllı və sücaətli rəhbərdir, bir çox ağ adamlar onun xarakterinə və bacarığına həsəd apara bilərlər. Ancaq düzünü deməliyəm ki, onun tufəngi "maralvuran" kimi sərrast ata bilmir. Mən üzə-üzə adaya yaxınlaşarkən tüstü görmədim, bu isə məni çox ehtiyatlı olmağa məcbur etdi. Bilirdim ki, əlli beşinci polkun əsgərləri o qədər də fəndgir adamlar deyildirlər, onlar əsla bunun qeydinə qalan deyillər ki, tüstü onların harada olduqlarını bəlli etdirər bilər. Deməli, mən onsuz da çox sayıq hərəkət edirdim, lakin qondarma balağını görəndə (mən bu barədə Mabelə ancaq indi danışmışam), minqlərin hiylələrini çox aydın başa düşdüm. elə bil ki, bu barədə mənə xəbər vermişdilər. Mən ən əvvəl Mabeli yadıma salıb onun haqqında fikirləşməyə başladım; bunu sənə deməyim artıqdır, serjant; Mabelin blokhausda olduğunu öyrəndikdə, onunla birlikdə yaşamaq və ya birlikdə ölmək üçün özümü dərhal buraya yetirdim.

Atası məhəbbət dolu gözlərini öz qızına tərəf çevirdikdə Mabel çox xəcalət çəkdi, çünki belə bir dəqiqədə yalnız atasının qeydinə qalmalı olduğu halda, onun fikri başqa yerlərdə idi. Qız serjantın olinədən tutub öpdü və ağlaya-ağlaya onun qabağında diz çökdü. Serjant qətiyyətlə:

– Mabel! – dedi. – Axı biz bir-birimizi niyə aldadaq. Axır nəfəsim çatmışdır! Bir əsgər kimi ölüərəm, bu isə mənə təsəlli verir. Lendi mənə layiqincə qiymət verər. Çünki vəfalı dostumuz Ləpirçi görülmüş tədbirlər haqqında ona məlumat verər və bu hadisəni ətraflı danışar. Axırncı söhbətimizi yadımdan çıxarmamısan?

– Ah, ata! Yəqin mənim də son dəqiqələrim yaxınlaşır! – deyərək Mabel cavab verdi və fikirləşdi ki, belə bir dəqiqədə ölüm onun üçün hər şeydən yaxşı olardı. – Mən özümü xilas edə bilmərəm və yaxşı olardı ki, Ləpirçi bizi burada qoysun və hələ nə qədər ki, mümkünür qəmgin xəbəri Osveqoya aparsın.

Ləpirçi gənc xanımın olinədən nəvazişlə yapışaraq məzəmmətlə dedi:

– Mabel Dunqam, mən özümü elə göstərməmişəm ki, üzümə bu sözlər deylsin! Bilirəm ki, mən kobud, savadsız, yöndəmsiz adamam...

– Bədir, Ləpirçi!

– Yaxşı, yaxşı, unudaq bunu! Siz bunu nəzərdə tutmamışdınız, siz belə düşünə bilməzdiniz... İndi qaçmaqdan danışmağın faydası

yoxdur, çünki serjantı buradan aparmaq olmaz. Hər necə olursa olsun blokhausu müdafiə etmək lazımdır. Bəlkə bizim vəziyyətimiz haqqında Lendiyə xəbər verərlər, o da düşməni buradan qovmaq üçün bizə kömək göndərərlər.

– Ləpirçi! Mabel! – deyərək serjant müraciət etdi və çəkdiyi iztirabı tab gətirmək üçün son qüvvəsini topladı. İndi onun üzündə soyuq tər damcıları görünməyə başlamışdı. – Hər ikiniz mənim yanıma gəlin. Ümidvaram ki, bir-birinizi başa düşürsünüz, doğrudurmu?

– Ata, bu barədə heç bir söz deməyin! Necə istəyirsinizsə elə də olacaqdır.

– Allaha şükür! Əlini mənə ver, Mabel!.. Ləpirçi, tut onun əlinə! Bilirəm ki, sən ona mehriban olacaqsan. Evlənməyinizi mənim ölümümə görə təxirə salmayın. Payızın axırlarında keşiş Osveqoya gələcəkdir, qoy o sizin kəbinizi kəssin. Mənim qaynım əgər sağdırsa, yəqin ki, öz gəmisinə qayıtmaq istəyəcək, onda mənim qızımın hamisi olmaz. Mabel, ümidvaram ki, sənın atanın dostu sənın erin olsa, çox razı qalarsan...

– Mənə bel bağla, – deyərək Ləpirçi cavab verdi, – hər bir işdə mənə bel bağlaya bilərsiniz. İnan ki, hər iş qaydasında olacaqdır.

– Mən tamamilə sənə bel bağlayıram, mənim vəfalı dostum. Sənə bütünlüklə ixtiyar verirəm ki, mənim əvəzimə nə lazımsa edəsən... Mabel, mənim övladım... bu gecəni heç vaxt qəm-qüssə ilə xatırlamazsan...

Serjantın göstərdiyi bu qayğıkeşlik Mabelə böyük təsir bağışladı, halbuki o, hiss edirdi ki, ürəyinin başında elə bil ağır qurğuşun parçası vardır, o, indiki dəqiqələrdə ölümü özü üçün çox böyük xoşbəxtlik hesab edirdi.

Serjant bir neçə dəqiqə dinməz-söyləməz uzandıqdan sonra Ləpirçi ilə delavardan ayrıldıqdan sonra baş vermiş hadisələri duruxaduruxa qısaca nağıl etdi.

Səfər üçün əlverişli olan səmt küləyi əsməyə başlamışdı, serjant isə səfərdən əvvəl qət etdiyi kimi, adaların birində yerbəyer olmaq əvəzinə, öz yoluna davam etməyi qət etmiş və həmin gecə blokhausu qayıtmışdı. O, güman etmişdi ki, dəstənin adaya gəlməsini düşmənlər görə bilməyəcəkdir və beləliklə də təhlükənin yarısından xilas olmaq mümkün olacaqdır. Bədbəxtlikdən serjant öz dəstəsi ilə buraya çox yaxın olan qonşu adaya yan almışdı. Düşmənlər isə yəqin ki, əsgərlərin qayıqlardan sahilə necə çıxdığını eşitmişdi. Əsgərlər sahilə çıxar-

kön heç yerdə keşikçilərin olmadığını görüb təəccüb etmişdilər, lakin təhlükəni heç ağıllarına götürməmişdilər. Əsgərlər əvvəlcə çantaları və azuqəni quruya çıxarmaq üçün silahlarını qayıqlarda qoymuşdular. Bu vaxt düşməno o qədər yaxınlaşmışdılar ki, gecənin qaranlıq olmasına baxmayaraq, düşmənin heç bir gülləsi boşə çıxmamışdı. Əsgərlərin hamısı vurulub yıxılmışdı. Lakin onların ikisi və ya üçü ayağa qalxıb dərhal gizlənmiş, dörd və ya beş nəfəri isə öldürülmüş, ya da bir neçə dəqiqədən sonra ölmüşdü. Serjant o biri əsgərlərlə birlikdə yıxılmış və bu vaxt blokhauzdan qaçıb çıxan Mabelin səsini eşitmişdi. Mabelin ürək dağılayan səsini eşidərkən serjantın qəlbində atalıq məhəbbəti oyanmış və məhz buna görə ürəknlərin sürünə-sürünə blokhauzun qapısına gələ bilməmişdi.

Serjant hadisəni belə qısaca nəğil etdikdən sonra çox zəiflədiyini hiss etdi; ona dincəlmək lazım idi. Mabel ilə Ləpirçi serjantın hər bir arzusuna əməl edirdilər; onlar bir müddət danışmadılar. Kəşfiyyatçı bu fürsətdən istifadə edərək, adada nə olduğunu bilmək üçün mazağaldan baxmaq istədi. O, tüfənglərə nəzər saldı. Blokhauzda bir düjünə qədər tüfəng vardı, çünki əsgərlər ekspedisiyaya gedərkən yalnız öz polk müşkətlərini aparmışdılar. Mabel bir dəqiqə belə atasının yanından uzaqlaşmırdı və az sonra atasının aramla nəfəs almasından başa düşdü ki, o, yuxuya getmişdir.

Yarım saat dərın sükutla keçdi, arabir Ləpirçinin mokasinlərinin cırıltısı və bir də tüfənglərin qundağının döşəməyə dəyməsi sükutu pozurdu (Ləpirçi tüfənglərin saz və dolu olub-olmamasını yoxlayırdı). Bundan sonra yenə araya sakitlik çökdü. İndi bu sükutu yaralının ağır nəfəsindən başqa heç bir şey pozmurdu.

Mabel bir azdan sonra atasını həmişəlik itirməli idi, indi isə onunla birçə dəfə də danışmağı çox arzu edirdi, lakin atasını yuxudan oyatmağa cürəti çatmırdı. Mabel bilirdi ki, atası indi yuxudadır, halbuki Dunqam heç də yatmamışdı; o, indi elə bir vəziyyətdə idi ki, adətən həyatın bütün gözəlliyi, bütün cazibədarlığı, bütün qüdrəti belə vəziyyətdə olan adamın gözündən düşüb və o öz qarşısında sonsuz, naməlum bir gələcəyi görür.

Mabel ölümlə can çəkmiş atasının hər bir hərəkətinə fikir verirdi; birdən o, qapının yavaşca döyüldüyünü eşitdi. Mabel qapını döyən adamın yəqin ki, Çinqaçquk olduğunu güman edərək, yerindən qalxıb qapının iki cəfləsini çəkdi, lakin qapını açmazdan əvvəl soruşdu ki, qapını döyən kimdir, Mabel bu sualın cavabında dayı-

sının səsini eşitdi; dayısı ona yalvarırdı ki, qapını tez açıb onu içəri buraxsın. Mabel dərhal axırıncı cəfləni dartdı, Kap içəri girdi. O, kandanarı içəri addayan kimi, Mabel tez qapını yenidən bağladı; təhlükəyə çıxması üzündən qız çox ehtiyatlı olmuşdu.

Qoca dənizçi Mabeli və yaralanmış olsa da salamat yerdə olan yeznosini görüb son dərəcə sevindi. Kap keşikçilərin maymaqlığından istifadə edib blokhauzə necə qaçıb gəldiyini nəğil etdi. Keşikçilər elə güman etmişdilər ki, Kap ilə kvartirmeyster araq içəndən sonra kəflənib yatmışlar (onlara minqlər qəsdən araq içirtmişdilər ki, onların, yəni minqlərin öz planlarını yerinə yetirmələrinə mane olmasınlar). Müyr yuxulamışdı, ya da özünü qəsdən yuxuluğa vurmışdu, Kap isə atışma zamanı oməlo gələn qarışıqlıqdan istifadə edərək qaçıb kolluqda gizlənmişdi. Ləpirçinin qayığını tapıb tez ona minmiş və Mabel ilə birlikdə xilas olmaq üçün blokhauzun yaxınlığına üzüb gəlmişdi. İndi isə, yeznosinin ölümcül vəziyyətdə olduğunu gördükdə, Mabelə birlikdə qaçmaq planını dəyişdirmişdi. O dedi:

– Dostum Ləpirçi, işimiz xarabə olsa da, ağ bayraq asırıq, bu isə bizə aman verilməsinə kömək edər. Ancaq biz öz şərafətimizi qoruyalıyıq, buna görə də birdən-birə təslim olmamalıyıq. Elo ki, gördük özümüz üçün ölverişli şərtlərlə barışıq etmək vaxtı çatmışdır, onda biz yalnız bu zaman ağ bayraq asırıq. Yaxşı olardı ki, əvəzə adlandırdığımız adamlar bizi tutanda Müyr özünü necə aparmışdısı, indi də elə aparsın. Doğrudan da dünyanın heç yerində bu əvəzə adan mürdar və alçaq adam tapılmaz.

Ləpirçi minqləri pisləyən və onun dostlarını torifləyən adamlara həmişə inanmağa hazır idi; o dedi:

– Siz onları haqqına söyləyirsiniz. Əgər siz delavərlərin olınə keçsəydiniz, onlar sizinlə başqa cür rəftar edərdilər.

– Eh! Mənim gözümdə onların hamısını bir yuvanın quşudur, həm minqlər, həm də delavərlər xəbis dələduzdurlar; ancaq dostumuz İlanı, əlbəttə, onlara qatmıram, çünki o, bütün hindilərə görə cəntləməndir. Vəhşilər bizə başqın edib kapral Mak-Nabi öz adamları ilə birlikdə dovşan kimi qırıb çatdıqda, mən poruqçı Müyrlə bir dərədə gizləndik; buradakı qayaların arasında belə dərələr çoxdur. Kvartirmeysterin dediyinə görə, bu dərə suyun oyub oməlo gətirdiyi xalis tülkü yuvası idi. Biz özünü gəminin aşağı anbarına verən iki nəfər sui-qəsdçi kimi həmin dərədə gizləndik. Bizi oradan çıxmağa yalnız yeməyimizin olmaması məcbur etdi. Deyə bilərəm ki, yemək insan

varlığının təməlidir. Mən istəyirdim ki, kvartirmeyster hindilərlə danışmağa başlasın, çünki mağarada bizim üçün nə qədər pis keçsə də, burada özümüzü uzaqbaşı daha bir-iki saat qoruya bilərdik. Lakin kvartirmeyster mənim təklifimə razı olmadı və buna görə bəhanə olaraq dedi ki, gülləmiz dələduzların birini yaralasa, onlar öz vədlərinə guya heç vaxt əməl etməzlər. Mən təslim olmağa razı oldum, əvvəllən ona görə ki, hindilər onsuz da deyə bilərdilər ki, biz ağ bayraq asmışıq, çünki gəminin anbarında gizlənmək gəmini müdafiə etməkdən boyun qaçırmaq deməkdir; ikincisi, ona görə ki, aclıq bizzət hər hansı bir düşməndən daha çox əziyyət verirdi. Aclıqla zarafat etmək olmaz, o yaman bələdir, bunu qırx səkkiz saat ərzində ağzına heç bir şey almayan adam etiraf edər.

Mabel qəmgin və yalvarıcı səslə:

– Dayıcan, – dedi, – yazıq atam yaralıdır, yarası çox qorxuludur!

– Doğrudur, Maqni, doğrudur! Bax indi mən onun yanında oturaram, özüm də bacardığım qədər ona ürək-dirək verərəm. Qapının cəftələri möhkəmmi bağlanmışdır, dostum? Belə hallarda adam görək səbirlə, düşünə-düşünə ölçüb biçsin və fikrini əsla başqa yerlərə yaydırmasın.

– Deyəsən indi bizim daha heç bir şeydən qorxumuz yoxdur.

– Yaxşı, Maqni. Çalış sakit olasan, özün də get ikinci mərtəbəyə, Ləpirçi isə dama çıxar. Sənin atanla mən burada tək qalaram, bəlkə onun deməyə gizli sözü vardır.

Mabel dayısının təklifinə razı oldu. Bu vaxt Ləpirçi ətrafa baxmaq üçün dama çıxırdı. Kap serjantla tək qaldıqda onun yanında oturdu.

Dənizçi bir neçə dəqiqə dinmədi, fikirləşib söz hazırladıqdan sonra isə, həmişəki kimi yenə çox mənalı bir tonda sözü başladı:

– Serjant Dunqam, sənə deməliyəm ki, bu uğursuz ekspedisiyada səhvimiz olmuşdur. Belə bir ciddi dəqiqədə səninlə lap açıq danışmalıyam. Bir sözlə, bu barədə iki rəy ola biləz: əsgər deyil, dənizçi olduğum halda sizin çox yanıldığınızı görüb başa düşmüşdümse, deməli belə səhvləri görmək üçün xüsusi biliklərə malik olmaq şərt deyildir.

– Nə etmək olar, qardaşım Kap! – deyə ölməkdə olan serjant cavab verdi. – Səhvləri indi düzəltmək daha kənar gəlməz.

– Bu düzdür, qardaşım Dunqam, ancaq həmişə tövbə etmək olar. Bunu bizə müqəddəs kəlamlar da öyrədir. Bundan başqa, mən çox eşitmişəm ki, insanın tövbə etdiyi dəqiqələr onun həyatında ən öziz

dəqiqələrdir. Ürəyində nə varsa aç mənə de, çünki mən sənin dostunam. Mənim bacımın əri olmasın, zavallı Maqni isə bacımın balasıdır. Sağ olsan da, ölsən də həmişə mənim ürəyimdə qardaş olaraq qalacaqsan. Sən öz gəmini ləngidib əvvəlcə kəşfiyyata qayıq göndərsəydin, bu böyük bədbəxtlik əmələ gəlməzdi. Əgər sən belə etsəydin, şöhrətin artardı, bizi də həlak olmaqdan xilas edə bilərdin. Dünya belə gəlmiş, belə də gedəcəkdir, serjant, hamımız öləcəyik, bu isə bizə təskinlik verir. İntəhası bu dünyadan sən bizdən bir az qabaq gedəcəksən, biz də səndən bir az sonra. Bu sənə bir az təsəlli verməlidir.

– Bunları mən özüm də bilirəm, qardaşım Kap, mən bir əsgər kimi döyüşə getməyə hazırım, ancaq yazıq Mabel...

– Bəli, bəli, bu çox ağır yüküdür, sənin bu sözüünə şərikəm! Ancaq sən bacarsaydın da Mabeli özünə aparmaq istəməzdin, düzdürmü, serjant? Yaxşısı budur ayrılığımızın cəfasını bacardıqca azaltmağa çalışasan. Mabel yaxşı qızıdır. O mənim bacımın balasıdır, buna görə də əgər, əlbəttə, ölməsək sağ qalsaq, Mabel üçün yaxşı bir ər tapmağa bütün bacarığımı çalışacağam.

– Qardaşım, mənim övladım nişanlanmışdır, o, Ləpirçinin arvadı olacaqdır.

– Buna nə deyə biləm, qardaşım Dunqam, hər kəs öz bildiyi kimi fikirləşir, hər bir adamın öz əqidəsi vardır. Bu tədbiri Mabelin bəyənmədiyini söyləməyə mənim əsasım yoxdur. Mabelin adaxlısının yaşına da etiraz edə bilmərəm. Bəzi adamlar güman edirlər ki, qızı xoşbəxtliyə yalnız yeniyetmə oğlan çıxara bilər, amma mən belə adamlardan deyiləm. Ən yaxşı ər olli yaşlı kişilərdən olar. Ancaq ər ilə arvad arasında, onları bədbəxtliyə düçar edə bilən əlamətlər olmamalıdır. "Əlamətlər" ailə həyatını alt-üst edə bilər. Məncə, Ləpirçi mənim bacım qızı qədər elmlə deyildir. Sən bu qıza yaxşı bələd deyilsən, serjant, onun biliyindən xəbərin yoxdur. Ancaq Mabel yaxından tanıdığı adamlarla açıq danışdığı kimi, səninlə də cəkinmədən, açıq danışsa, yəqin edərdin ki, onun yanında özünü aparmağı, hətta müəllimlərin də hamısı bacarmazlar.

– Mabel mehriban uşaqdır, istəməli və xoşxasiyyətlidir, – deyə serjant pıçıldadı və onun gözləri yaşardı. – Bu mənim bədbəxtliyimdir ki, Mabeli az tanıyıram...

– Mabel, doğrudan da yaxşı qızıdır və Ləpirçiyə görə qat-qat biliklidir. Burası da var ki, Ləpirçi də özünə görə ağıllı adamdır, təcrübəli bələddir, ancaq sferik triqonometriyadan sənin başın nə

qədər çıxırsa, Ləpirçi də adamların hərəkətlərini o qədər bacarıqla qiymətləndirə bilər.

– Eh, qardaşım Kap! Əgər Ləpirçi yanımızda olsaydı, bu bəd-bəxtliyə düşər olmazdıq.

– Bunu düz deyirsen. Hətta Ləpirçinin ən qəddar düşməni də etiraf etməlidir ki, ondan bacarıqlı bələdçi yoxdur. Ancaq serjant, bütün həqiqəti sənə açıb demək lazımdır: sən bu ekspedisiyada işi tərsinə gördün. Sən görək körpüyə çatmamış dreyfə keçəydin və necə ki, sənə dedim, – vəziyyətə bələdləşmək üçün qaбаға qayıq göndərdəydin. Bilirəm ki, bu dediklərimi eşitmək istəmirsən, amma belə hallarda sözün düzünü demək lazımdır, serjant.

– Mənim səhvlərim çox baha tamam olmuşdur, qardaşım, özüm də qorxuram ki, Mabel bu səhvlərin oduna yansın. Ancaq mənim fikrimcə, əgər bizə xəyanət etməsəydilər, bu bəd-bəxtliyə düşər olmazdıq. Qardaşım, qorxuram ki, Casper Şirin Su, doğrudan da, bizə xain çıxmış olsun!

– Mən də bu fikirdəyəm: bu şirin su bəşəriyyətin abır-ismətini gec-tez mütləq yuyub aparacaqdır. Biz Müyrlə mağarada gizləndəndə də bu barədə söhbət etmişik. Müyr də təsdiq edir ki, bizi belə bir təhlükəli sualtı daşına Casperin xəyanəti toxundurmuşdur. İndi, serjant, sən görək özünə ürək-dirək verəsən və başqa işlərin fikrini çəkəsən. Gəmi bələd olmadığı bir limana girməyə hazırlaşarkən, səfər zamanı baş verən bütün başqa hadisələri bir-bir təhlil etməyib lövbər salmaq qeydinə qalmalıdır, çünki bunu ehtiyatlı olmaq tələb edir. Bu cür hadisələrin hamısı gəmi jurnalı adlanan xüsusi kitaba yazılır! Bu kitabın səhifələrində bütün yaxşı və pis əməllərimiz təsvir edilir... Siz də gəlib çıxdınız, Ləpirçi! Deyin görək, o dalda yerdə nə gördünüz? Skalp soymağa qaçan hindi kimi niyə pilləkənlə aşağı yüyürsünüz?

Ləpirçi barmağını qaldırıb Kapa işarə etdi ki, dinməsin və durub onun dalınca gəlsin.

Ləpirçi yavaş səslə dedi:

– Biz görək çox ehtiyatlı və cürətli olaq. O əclaf blokhauzu yandırmaq fikrinə düşmüşlər, indi bu binanı salamat saxlamağın onlar üçün heç bir xeyri yoxdur. Onların arasında həmin avara Arouxedin səsini eşitdim. Arouxed hindiləri dilə tuturdu ki, blokhauzu yandırmaq fikirlərini lap bu gecə həyata keçirsinlər. İşə başlamaq lazımdır, Duzlu Su, var qüvvə ilə işə başlamaq lazımdır! Baxtı-

mızdan burada dörd-beş çöllək su vardır, bu isə mühasirə zamanı karımıza gələr. Bundan başqa, əgər səhv etməməyə, İlan bizə çox kömək edəcəkdir. Yaxşı ki, bu namuslu oğlan indi azad gəzir!

Kap ikinci dəfə çağırılmasını gözləməyərək Ləpirçi ilə tez yuxarı mərtəbəyə qalxdı. Bələdçi mazğallardan birini açdı, düşmən gülləsinə hədəf olmamaq üçün işığı gizlətdi və güman etdiyi tələblərə cavab vermək üçün mazğalın deşiyindən bir az aralı dayandı.

Başlanmış sükutu Müyryn səsi pozdu. Bu şotlandiyalı qışqırıb deyirdi:

– Mister Ləpirçi! Dost adam səninlə danışıq aparmaq istəyir. Mazğallardan birindən başını çıxart, qorxma, sənə heç bir xəta toxunmaz, çünki sən əlli beşinci polkun zabiti ilə danışacaqsan.

– Sizə nə lazımdır, kvartirmeyster, sizə nə lazımdır? Mən əlli beşinci polka bələdəm, özüm də güman edirəm ki, bu, igid polkdur, ancaq altmışıncı polku daha çox sevirəm, bunların ikisindən isə delavrları üstün tutaram. Deyin görüm, mister Müyr, niyyətiniz nədir? Gecənin bu vaxtında sizi mazğalın altına gəlməyə, yəqin ki, çox vacib bir iş vadar etmişdir, halbuki özünüz bilirsiniz ki, “maralvuran” blokhauzdadır.

– Ləpirçi, mən bilirəm ki, sən öz dostuna əsla yamanlıq etməzsən; buna görə də əminəm ki, burada mənə heç bir şey olmaz. Sən ağıllı adamsan, sənin igidliyin isə bütün sərhəd mahalında o qədər məşhurdur ki, şöhrət xatirinə başqa birisini öldürməyə sənə ehtiyac yoxdur. Sən başa düşə bilərsən ki, axıradək müqavimət göstərmək mümkün olmadıqda, könüllü surətdə təslim olmaq daha yaxşıdır. Düşmən olduqca güclüdür, mənim igid dostum! Gəldim sənə məsləhət görüm ki, blokhauzu təslim edəsən, ancaq bu şərtlə ki, bizimlə hərbi əsir kimi rəftar etsinlər.

– Verdiyiniz məsləhətə görə sizə təşəkkür edirəm, kvartirmeyster; bu məsləhət heç bir şeyə dəyməz, buna görə də adamın kefini açır. Ancaq bilməlisiniz ki, suyu və azuqəsi hələ qurtarmayan binanı təslim etmək mənim adətım deyildir.

– Yaxşı, Ləpirçi! Əgər blokhauzu öldə saxlamağın mümkün olduğunu bilsəydim, bu igidliyə mən özüm də tərəfdar olardım. Ancaq sənə deməliyəm ki, mister Kap daha yoxdur, o, həlak olmuşdur...

Kap o biri mazğalın deşiyindən qışqıraraq:

– Tamam yalandır! – dedi. – Tamam yalandır! Kap sağdır, özü də nöinki ölməmişdir, həm də buraya yuxarıya çıxmışdır və qırmızıdırili

dövlətlərdən bacardıqca uzaq olmağa çalışacaq, öz saçlarını bu cür dövlətlərə etibar etmək arzusunda deyildir. Mən blokhausu “əlamət” hesab edirəm və ondan istifadə etmək fikrindəyəm.

Müyr cavab verdi:

– Əgər bu sağ adamın səsdirsə, onu eşitməyimə şad olaram. Hamımız elə güman edirik ki, bu səsin sahibi axırıncı vuruşmada həlak olmuşdur. Sən isə, mister Ləpirçi, dostumuz Kapın çox xoş yoldaşlığından ləzzət alırsan (onun yoldaşlığının belə olmasını öz təcrübəmdən bilirəm, çünki onunla birlikdə iki gün yerin altında olmuşam). O ki, qaldı bizə, biz serjant Dunqamı itirmişik, o, özünün bütün igid yoldaşları ilə birlikdə öldürülmüşdür.

Ləpirçi öz dəstəsini çox göstərmək üçün hiylə işlədərək:

– Siz səhv edirsiniz, kvartirmeyster, – dedi, – yenə səhv edirsiniz! Serjant qaladadır, demək olar ki, öz ailəsi içindədir.

– Doğrudanmı? Bu mənə sevindirdi! Ancaq biz serjantın da öldürüldüyünü güman edirdik. Əgər gözəl Mabel blokhausdadırsa, qoy oradan mümkün qədər tezliklə çıxıb getsin, çünki düşmən bu binanı yandırmaq istəyir. Sən özün də bilirən ki, od çox dəhşətli şeydir. Hamı səni təcrübəli və ehtiyatlı bir döyüşçü kimi tanıyır, buna görə də sən müdafiə edə bilmədiyən yerə tərək edərsən. Axı sən istəməzsən ki, ev yanib sizin başınıza tökülsün, düzdürmü?

– Kvartirmeyster, necə ki, deyirsiniz, mən doğrudan da odun gücünü görmüşəm! Amma bunu da bilirəm ki, axşamın bu dar çağında odun yalnız yemək hazırlamaq üçün yandırılar. Siz, yəqin ki, “maralvuranın” hünərini eşitmiş olarsınız. Sözlərimi eşidin: kim bu binaya lap birçə çöp yandırıb atmağa cürət etsə, “maralvuranın” sərrastlığının dadını görər. Mənə dəyib-toxunan olmasa, mən çox dinc adamam, ancaq kim blokhausu yandırmaq istəsə, bu yanğını onun qanı ilə söndürürəm!

– Bu dediklərinin hamısı eşqi topuğuna vurmuş adamın sayıqlamasıdır, Ləpirçi; odur ki, işin axırını fikirləşib başa düşsən daha belə sözlər deməzsən. Əminəm ki, əlli beşinci polkun igidliyinə şübhə etmi sən; buna da inanıram ki, belə şəraitdə hərbi şura hökumətə təslim olmağı qəət edərdi.

– Kvartirmeyster, biz hər ikimiz öz niyyət və əqidəmizdən dönmərik, buna görə də söhbəti davam etdirməyin faydası yoxdur. Əgər sizin yan-yörənizdəki əclaflar insanlığa layiq olmayan planlarını həyata keçirmək fikrindədirlərsə, qoy işə başlasınlar; qoy onlar ağac

yandırınlar, mən işə barıt yandıraram! Siz kral zabiti olduğunuz üçün bizə çox – hətta hoddindən çox – məsləhət verdiniz; əgər biz hamımız yansa, heç birimizdən sizə acığı tutmaz.

– Ancaq sən, Ləpirçi... sən gözəl Mabel Dunqamı belə bir fəlakətə salmazsan, doğrudurmu?

– Nə qədər ki, qolum gücdən düşməmiş və gözlərim dürüst görür, Mabelin başından birçə tük də əskik olmaz! Bəsdir! İndi qoy hər iki tərəf bacardığını göstərsin.

Bu danışıq zamanı Ləpirçi başını mazğaldan çıxarmadı, çünki ehtiyat edirdi ki, ona güllə atan olar. O, Kapı işarə ilə başa saldı ki, hindilər hücumə başlayarkən hazır olmaq üçün dama çıxırsın. Kap dərhal dama çıxdı və orada ona qədər yandırılmış ox gördü. Həmin dəqiqədə düşmənin qorxunc bağırtısı, volşi ulaşması, yaylım tufəng atəşinin səsi və tirlərə dəyən güllələrin vıyılması eşidildi. Bundan məlum olurdu ki, hindilər blokhausu ciddi olaraq mühasirəyə salmağa başlamışlar.

Lakin bu hay-küy nə Ləpirçini, nə də Kapı əsla təşvişə salmadı.

Başı öz dördinə qarışan Mabel heç qorxu hiss etmirdi. Onun atası bu səsləri eşidərkən (o, belə səslərə alışmışdı) tərpəşdi, sanki yenedən həyata gəlirdi. Mabel onun vuruşma səslərinə necə qulaq verdiyini və sönən gözlərinin yenə necə parıldadığını görərək qəmgin oldu. Serjantın saralmış yanaqları yenidən qızardı. Mabel başa düşdü ki, atası huşunu itirməyə başladığı üçün sayıqlayır. O, dili dolaşa-dolaşa deyirdi:

– Başçılar, irəli! Qrenadələr, tufənglərinizi doldurun! Onlar qalada bizə basqın etməyə cürət etmişlər... Bəs topxana niyə susur, niyə onları hürküdüb pərən-pərən salmır?

Həmin dəqiqədə top atəşinin gurultusu eşidildi. Blokhausun tir divarları az qaldı uçub tökülsün. Bomba tirdən keçib yuxarı mərtəbəyə düşdü və bütün binanı titrətdi. Mabel qorxudan qışqırdı, ona elə gəldi ki, bütün bina onun başına uçub tökülür. Qızın belə bir dəhşət keçirməsi bəs deyilmiş kimi, üstəlik atası da bu zaman gur səslə qışqırdı: “Doldurun tufəngləri!”

Ləpirçi qaldırma qapının deşiyindən başını çıxararaq:

– Mabel, – dedi, – minlərin hay-küyünə baxmayın, onlar bizə o qədər də çox ziyan vura bilməmişlər. Bu avaralar fransızların əllərindən aldığımız topu ələ keçirmiş və onunla blokhausu atəşə tutmuşlar. Ancaq xoşbəxtlikdən onların yalnız birçə mərmisi varmış,

buna görə də indi onlar topdan atəş açmırlar. Yuxarı mərtəbə o qədər dağılmamışdır; yaralanan yoxdur, dayımız da hələ damdadır. Mən isə tüfəng atəşinin gurultusuna alışmışam və xüsusən hindilərin öləndə olan topdan qorxmuram.

Mabel həzin səsle bir neçə söz deyib minnətdarlıq etdi və sonra bütün fikrini atasına verməyə başladı. Serjant qalxmağa çalışırdı, lakin zəiflik ona mane olurdu. Sonrakı qorxulu dəqiqələrdə Mabelin başı yarı atasına qulluq etməyə qarışdığı üçün, qız divarın o tayından gələn fəryad və bağırıtı səslərini, demək olar ki, heç eşitmirdi. Əgər Mabelin başı atasına bu qədər qarışmasaydı, qız bu dəhşətli hay-küyü eşidərkən nəinki qorxuya düşərdi, hətta başından vurulmuş adam kimi huşunu itirərdi.

Kap özünü son dərəcə toxtaq saxlayırdı. O, vəhşilərin gücünə və hətta şirin suyun özəmətinə tədriclə hörmət etməyə başlamışdı; bununla belə qırmızıdərilil adamlar onu dəhşətə salırdı, lakin bunun səbəbi heç də Kapın ölmədən qorxması deyil, başının dərisinin soyulmasından və sonra da özünə işgəncə verilməsindən qorxması idi. Kap indi gəmi göyərtəsində deyil, evin damında idi, buna görə də abordajdan¹ qorxusu yox idi. O, damda o başa-bu başa elə saymaz-yana və cəsarətlə gəzişirdi ki, hətta Ləpirçinin özü də bunu görseydi Kapı məzəmmət edərdi. Kap hindilər kimi düşməndən gizlənmək əvəzinə, damın müxtəlif yerlərində görünür və yağını su ilə elə soyuqqanlıqla söndürürdü ki, sanki dəniz vuruşması zamanı yelkənləri yığırdı. Onun bu hərəkəti basqın edən hindiləri daha da acıqlandırır, çünki onlar düşmənin özünü bu qədər arxayın-aparmasını çox nadir hallarda görmüşdülər. Odur ki, hindilər hər tərəfdən elə dəhşətli səslərlə bağırır, sanki bir sürü tazi tülkünün dalınca qaçır. Elə zənn etmək olardı ki, Kapı səhrli bir qüvvə qoruyur; güllələr onun başının üstündən vıyılı ilə keçir, lakin ona heç bir şey olmurdu. Mərmilə divarı dəldikdə qoca dənizçi öləndəki su qabını yerə sald və şlyapasını çıxarıb havada yelləyərkən ucadan üç dəfə "ura" deyə qışqırırdı. Bu qəribə hərəkət yaqın ki, Kapı ölmədən xilas etdi, çünki hindilər həmin dəqiqədən etibarən ona daha güllə atmadılar və dama yanan oxlar yağdırmadılar. Onlar elə bildilər ki, Duzlu Su dəli olmuşdur. Qırmızıdərililərdə qəribə bir alicənablıq var: onlar səfeh hesab etdikləri adama heç zaman əl qaldırmazlar.

Ləpirçi özünü tamamilə başqa cür aparırdı. Onun hər bir hərəkətində ehtiyatkarlıq və sayıqlıq hiss edilirdi. Bu məşhur bələdəci dəfələrlə ölüm ayağında olmuşdu. Bir dəfə hindilərin ölünə keçmiş və işgəncə sütününə bağlanaraq olmanın əzablarına qatlaşmış, lakin bircə dəfə də səsinə çıxarmamışdı. Bu uzaq sərhəd rayonunda, adamların yaşadıkları və vuruşdukları yerlərdə Ləpirçinin misilsiz şücaəti haqqında deyilən sözlər dillər əzbəri olmuşdu. Lakin Ləpirçinin keçmişinə bələd olmayan, onun şöhrətindən xəbərsiz olan adamlar elə zənn edərdilər ki, Ləpirçi guya qorxaq olduğuna görə özünü qorumağa çalışır. Belə adamlar Ləpirçini başa düşməmiş olardı. İndi o, Mabelin fikrini çəkir və öz-özünə deyirdi: "Əgər mənə öldürsələr, Mabelin başına nə iş gələcəkdir". Bu fikir Ləpirçinin adı sayıqlığını və ehtiyatkarlığını qat-qat artırır.

Blokhauzun mühasirəsinin başladığı vaxtdan on dəqiqə keçmişdi, bu müddətdə Ləpirçi öz tüfəngini yalnız onunla birlikdə bir yerdən başqa yerə keçmək üçün qaldırılmışdı. O yaxşı bildirdi ki, düşmən güllələri blokhauzun yoğun tirlərdən tikilmiş divarlarını deşə bilməz; Ləpirçi bunu da yaxşı bildirdi ki, hindilərin topunun mərmisi daha yoxdur, çünki fransızların öləndən bu topun alınmasında iştirak edərkən görmüşdü ki, topun yalnız bircə mərmisi vardır; bu mərmilə isə hindilər hələ bayaqdan atmışdılar. Deməli, blokhauzu mühasirəyə salanların top atəşindən qorxmaq lazım deyildi; yalnız mazğalların deşiklərindən keçib gələn güllələr zərər vura bilərdi. İki dəfə belə o oldu; lakin hindilər yaxından güllə atdıqda, onların güllələri mazğalın kənarına dəyib gücdən düşürdü; hindilər uzaqdan atəş açdıqda, onların yüz gülləsindən yalnız biri mazğalın deşiyindən keçirdi. Birdən Ləpirçi blokhauzun lap yaxınlığında mokinlərin şappıltısını, quru budaqların çırtıltısını eşitdi və başa düşdü ki, düşmən binanı yandırmaq istəyir. Kapı bayaqdan dama dayanmışdı; oradan daha təhlükə gözlənmirdi. Ləpirçi Kapı çağıraraq dedi ki, düşmənin çırıp qoyduğu yerin üstündəki mazğalın yanında dayansın və suyu hazır saxlasın.

Ləpirçidən az təcrübəli olan başqa bir adam düşmənin təhlükəli planını dərhal alt-üst etməyə tələsər və hələ vaxt gəlib çatmamış bütün vasitələrdən istifadə edərdi; lakin bələdəci belə etmədi. O, nəinki yağını söndürmək (yağın isə Ləpirçini o qədər də qorxutmurdu), həm də düşməne yaxşıca ibrət dersi vermək və bununla da gəcənin qalan hissəsini təhlükəsizlik şəraitində keçirmək fikrində idi. Ləpirçi

¹ Abordaj – olbəyaxa vuruşmaq üçün gəmilərin bir-birinə yaxınlaşdırılmasından ibarət olan qədim dəniz müharibəsi üsulu

bu fikrini həyata keçirmək üçün gözləməli idi, yanğının işığı şeyləri bir-birindən bir az seçməyə imkan versin. İrokezlərə heç kəs mane olmurdu; onlar böyük bir qalaq çırpı götürüb blokhausun qabağında qoyduqlar və ona od vurub getdilər. Bələdçi Kapa icazə verdi ki, bir çəllək su götürüb mazgala yaxın yerdə qoysun və lazım gələndə doq-qədə onu işə salsın. Ləpirçinin fikrincə, həmin bu doqıqə, alovun ətrafdakı kollara hələ işıq salmasından əvvəl başlanmamalı idi. Bu zaman itigözlü Ləpirçi kolluqda iki-üç irokezin qaraltısını gördü; onlar insanın özab çəkməsinə sakitcə tamaşa etməyə alışan adamlar kimi tonqalın qızışmasına kənardan laqeydcəsinə baxırdılar. Bundan sonra Ləpirçi dedi:

– Siz hazırsınız, dostum Kap? Deşiklərdən içəri isti keçir, tirlər yaş olduqlarına görə tez od tutmaz, bununla belə alov söndürülməşə, çox tez hər yeri bürüyür. Su çölləyi ölinizin altındadır mı? Yaxşı baxın: tonqal doğrudandı mı lap mazgalın altında qalanmışdır? Yoxsa biz suyu əbəs yerə sərf edirik!

Kap ömrə cavab verən dənizçi sayaqı:

– Hər şey hazırdır! – dedi.

– Mənim göstərişimi gözləyin. Bərk ayaqda səbirsiz olmayın, vuruşma zamanı ağıllı hərəkət edin, yersiz cürət göstərməyin, əmri gözləyin.

Ləpirçi bu əmrləri verərkən eyni zamanda da lazımı hazırlıq görürdü, çünki qət etmişdi ki, işə başlamaq vaxtı çatıbdır. O, soyuq-qanlıqla “maralvuranı” qaldırdı və nişan alıb atəş açdı. Ləpirçi tufəngi aşağı salıb mazğaldan baxdı və öz-özünə yavaşca:

– Əclafın biri azaldı. Mən o avaranı görmüşəm, çox rəhmsiz əclafdır. Ancaq o, öz təbiətinin tələb etdiyi kimi hərəkət etmişdir, indi də layiqli cəzasına çatdı. Bu veyillərdən birini də cəhənnəmə göndərsək, bu gecəliyə bəsimiz olar! Ola bilsin ki, səhər açıldıqda qizğın vuruşmalı olacağıq.

Ləpirçi yenə tufəngini doldurdu və çox keçmədi ki, o biri irokez də yerə sərilirdi. Elə bu kifayət etdi, blokhausun dövrəsindəki kolluqda gizlənən hindilər bayaqdan iki güllə atan adamın sərrast vurucu olmasına üçüncü sübut görmək istəmədilər. Onlar kolların daldalanmaq üçün münasib yer olub-olmadığını bilmirdilər, buna görə də pusqudan çıxdılar və təhlükədən qurtarmaq üçün onları hərəsi bir tərəfə qaçib getdi.

Ləpirçi:

– İndi suyunuzu boşaldın, mister Kap, – dedi. – Bu alçaqlara mən öz damğamı vurdum, bu gecə daha od yandırmazlar.

– Bir az kənara çəkil! – deyər Kap qışqırdı və suyu elə bacarıqla tökdü ki, aşağıdakı tonqal çox tez söndü.

Bu hücum belə qurtardı, gecə sakit keçdi. Ləpirçi ilə Kap növbə ilə keşikdə dayandılar. Onların heç biri bircə dəfə də kirpik-kirpiyə vurmadı. Bir də ki, onların heç yuxusu gəlmirdi, çünki hər ikisi uzun müddət özində keşik çəkməyə alışmış adamlar idi.

Mabel atasının yanından çəkilmirdi.

İYİRMİ BEŞİNCİ FƏSİL

Səhərə yaxın Ləpirçi ilə Kap adanı bir də nəzərdən keçirmək üçün yenidən dama çıxdılar. Blokhausun damı cyvan kimi düzəldilmişdi və onun dövrəsinə atıcıların sığınması üçün bari çəkilmişdi. Kifayət qədər qalın və davamlı olan bu hasarın dalından Ləpirçi ilə Kap bütün adanı və adalar arasındakı çay qollarının çoxunu görə bilirdilər.

Külək cənubdan əsirdi. Yaşıl rəngə çalan dalğalar aramla sahile doğru cumurdu. Ləpirçi tələş içində ətrafa göz gozdirdiyi zaman birdən Kap gur səsi ilə bərkdən qışqırdı:

– Hey, yelkən!

Ləpirçi dönüb baxdıqda, Kapın qışqırmasına səbəb olan şeyi, doğrudan da, gördü. Cənub-qərb səmtindəki adalardan birinin sahili boyunca uzanan kolların arasında gəminin aşağı yelkənləri görünürdü. Külək o qədər güclü idi ki, yaşıl budaqların arasında nəzərə çarpan ağ yelkənlər sanki cıdır atı kimi sürətlə uçur və göyün üzündə gozişən buludlara oxşayırdı. Ləpirçi çox məyus halda:

– Bu, Casperin gəmiyi ola bilməz, – dedi. – Yox, yox! Bu oğlan firsəti fəvri verməmişdir. Bu gəmini fransızlar öz dostlarının, bu lənətə gəlmiş minqlərin köməyinə göndərmişlər.

– Bu dəfə siz yanılmısınız, dostum Ləpirçi, nə etmək olar, yanılmısınız! – deyər Kap etiraz etdi. – Oradakı suyun şirin və ya duzlu olmasına işim yoxdur, ancaq görünən yelkənlər “Qaçğan”ın qrotudur. Təsdiq edirəm ki, onun qrotu yaxşı durur, lakin qafeli çox tarım olur, buna görə də onu tanımaq çətin deyildir.

Kapın işlətdiyi terminləri əsla başa düşməyən Ləpirçi:

– Boynuma alıram ki, mən bunları görmürəm, – dedi.

– Doğrudamı görmürsünüz? Bu mənə təəccübləndirir. Mən elə bildirdim ki, sizin gözləriniz bir şey görür! Mənim üçün isə bu qrot və qafeldən daha aydın bir şey ola bilməz. Hörmətli dostum, deməliyəm ki, sizin yerinizdə olsaydım gözlərimin zəifləməyə başladığımdan ehtiyat edərdim.

– Əgər bu gələnlər, doğrudan da, Casperdirsə, onda bizim heç bir qorxumuz yoxdur. Biz bütün minqlər qəbiləsindən özümüzü hər halda səkkiz və ya doqquz saat ərzində müdafiə edə bilərik; əgər Şirin Su bizim gəriyə çəkilməyimizə kömək edərsə, onda ruhdan düşməyə heç bir səbəb yoxdur. Ancaq görək Casper ehtiyatlı olsun və pusqada duranların pəncəsinə serjant kimi keçməsin.

– Elə bütün təhlükə də bundadır! Bir-birimizə siqnallar vermək haqqında şərtləşmək, lövbər salmaq bəzəsində dilbir olmaq lazım idi, belə halda xəstəxana da karımıza gələrdi, bu şərtlə ki, minqlər qanunlara hörmət edələr. Əgər bizim bu oğlan sahilin bir yerində dayansa, onda, əlbəttə, iş yaman olar – gəmi məhv olar! Bir məsələ də var, mister Ləpirçi: Casperi öz dostumuzmu hesab etməliyik, yoxsa fransızların gizli müttəfiqi? Bilirəm, serjant Casperə məhz belə baxır və etiraf edirəm ki, burada xəyanət vardır!

– Tezliklə öyrənərik, tezliklə öyrənərik, dostum Kap! Bax kutter qonşuluqdakı balaca adanı burulub keçdi, beş dəqiqədən sonra hər şey gün kimi aşkar olar. Ancaq pis olmazdı ki, Casperi bir işarə ilə xəbərdar edək. Yalnız bizim ona xəbərdarlıq etməyimiz üzündən bu oğlanın tələyə düşməsi yaxşı olmaz.

Lakin onların hər ikisini bürüyən narahatlıq hissi siqnal verməyə mane oldu. Doğrudan da belə şəraitdə xəbərdarlıq üçün hansı siqnalın verilməsini qətləndirmək asan iş deyildir, kutter isə adanın külək görməyən tərəfindən çay qolunda suyu köpükləndirə-köpükləndirə elə tez gedirdi ki, fikirləşməyə vaxt qalmırdı. Həm də gəminin göyər-təsində heç kəs görünmürdü; sükançı daha sükanın yanında dayanmamışdı, halbuki gəmi nəinki sürətlə, həm də inamla gedirdi.

Kap bu qeyri-adi mənzərəni görərkən təəccübdən yerində donub qalmışdı və səsini də çıxartmışdı. Lakin “Qaçğan” yaxınlaşdıqda, təcrübəli dənizçi baxıb başa düşdü ki, gəminin sükanı şurtroslar¹ vasitəsilə hərəkətə gətirilir, ancaq bunları hərəkət etdirən görün-

mürdü. Kutterin yanları çox uca idi, buna görə də bayaqdan anlaşıl-mayan məsələ indi aydın oldu, şübhə yox idi ki, gəminin şəxsi heyəti gəminin yanları arxasında düşmənlə güllələrdən gizlənmişdi. Aydın idi ki, “Qaçğan”ın içərisində onun ancaq çox az adamdan ibarət heyəti vardı.

Ləpirçi Kapın verdiyi bu izahatı dinlədikdən sonra başını qəm-gin-qəmgin bulayaraq dedi:

– Deməli, İlan Osveqoya çatmamışdır, buna görə də qarnizon-dan kömək gözləməyimiz əbəsdir. Ümidvaram ki, Lendi Casperi başqası ilə əvəz etmək fikrinə düşməmişdir, bu, axmaq fikir olardı. Casper Uestern təkliddə belə bir şəraitdə bir orduya dəyər... Dos-tum Kap, biz üçlükdə özümüzü müdafiə etməliyik. Siz dənizçi oldu-ğunuz üçün kutterlə əlaqə saxlayacaqsınız. Casper gəl şturmanı olduğu üçün suda nə lazımsa edəcəkdir, mən isə heç bir minqin qabi-liyyəti və bacarığından əsla geri qalmayan öz qabiliyyəti və bacarı-ğımı sayəsində... axı bir də bunu deməyin nə mənası var! – bilirəm nə etmək lazımdır! Mabeli xilas etmək üçün var qüvvəmizi toplayıb özümüzü müdafiə etməliyik.

– Əlbəttə, əlbəttə! – deyərək Kap cürətlə cavab verdi. Səhər açılan-dan bəri o, skalpının salamat qaldığına daha çox inanmağa baş-lamışdı. – Mən “Qaçğan”ın buraya gəlib çatmasını bir “əlamət”, Şirin Suyun namuslu olmasını isə ikinci “əlamət” hesab edirəm. Bu Casper heç də ağılsız oğlan deyildir; o, adadan uzaqda qalır və deyər-sən qət etmişdir ki, övvəlcə burada olan vəziyyətdən xəbər tutsun, sonra isə sahilə yan alsın.

– Görürəm, görürəm! – deyərək Ləpirçi fərəhlə səsləndi. – Bax, bax İlanın qayıdığı gəminin göyər-təsində görünür! Bu rəhbər gəmidə imiş və deməli bizim vəziyyətimiz haqqında kimə lazımsa yaxşıca məlumat vermişdir. Delavar minqin tayı deyildir, delavar ya bütün həqiqəti danışar, ya da dilini möhkəm saxlayar.

Dənizçi inamsızlıqla:

– Axı bu qayıq bəlkə kutterin özünüdür? – dedi. – Axı biz buraya üzüb gələndə Şirin Suyun gəmisində də qayıq var idi.

– Bu doğrudur, dostum Kap. Ancaq siz öz yelkənlərinizi və dor-larınızı, qrotlarınızı və qafəllərinizi tanıdığımız kimi, mən də öz qayıq-larımı və meşə ləpirlərini yaxşı tanıyıram! Əgər siz yelkənin təzə parusindən tikildiyini bilirsinizsə, mən də qayığın təzə və ya köhnə ağac qabığından qayrılmış olduğunu bilərəm. Bu gördüyünüz qayıq

¹ Şurtros – şturvalın fırladığı barabandan sükanə gələn zəncir və kanat

İlanın qayığıdır. Vəfalı dostdur! O, blokhauzun mühasirədə olduğunu gören kimi, dərhal Osveqoya getmişdir. İlan "Qaçan" a rast gəlmiş, bütün əhvalatı danışmış və onu buraya gətirmişdir. Ancaq yaxşı olardı ki, Casper Uestern özü gəmidə olaydı!

– Bəli, bəli, doğrudan da yaxşı olardı: bilmirəm Casper xaindirmi, yoxsa namuslu adamdır, ancaq bunu etiraf edə bilərəm ki, bu oğlan tufan zamanı çox zirək tərpnir.

– Şəlalədən keçəndə də, – deyə Ləpirçi əlavə etdi və dirsəyi ilə yoldaşını yavaşca vurub ürəkdən güldü. – Bu oğlan öz əlləri ilə skalplarmızı soymalı olsa da, biz onun haqqında sözün düzünü deməliyik!

"Qaçan" bu vaxt lap yaxınlaşmışdı. Kap cavab vermədi. Külək hələ də bərk əsirdi. Xırdaca ağaclar başlarını aşağı öymüşdilər, sanki hər necə olursa olsun torpaqla öpüşmək istəyirdilər; kolların arasından keçib gedən küləyin uğultusu isə uzaqlarda gedən iki təkərli cəng arabasının boğuş tapılıs səsərinə oxşayırdı!

İlin bu gec vaxtında öz budaqlarından qopub quş dəstələri kimi bir adadan başqasına uçan yarpaqlar havada dolanırdı. Ətrafa çökən dərin sükutu yalnız küləyin uğultulu və dalğaların gurultusu pozurdu. İrokezlər hələ də burada idilər. Onların qayıqları və əlli beşinci polkun xırda gəmiləri körpünü əvəz edən kiçik sahil çuxurunda bir yerə toplanmışdı. Kutterin gözlənilmədən buraya gəlməsi irokezləri qəflətən yaxalamış olsa da, müharibə vaxtı onlar ehtiyatlı olmağa o qədər alışmışdılar ki, öz yuvasına çəkilən tülkü kimi hiyləgər-cəsinə bircə dəqiqədə gizlənməmişdilər.

Blokhauzda da sakitlik idi. Lakin kanalı gözdən qoymayan Ləpirçi ilə Kap ehtiyatla hərəkət edirdilər ki, onların özlərini gören olmasın. "Qaçan"ın göyertəsində dirilik əlamətinin əsla nəzərə çarpmaması daha heyrtli idi. Görünür, heç kəs tərəfindən idarə olunmayan bu gəminin hərəkətinə baxarkən hindilər istər-istəməz təlaş keçirir, qorxu çəkirdilər. Hətta onların ən cəsurları da müvəffəqiyyətlə başladıkları əməliyyatın yaxşı nəticə verə biləcəyinə şübhə etməyə başlamışdılar. Göllərin hər iki sahilində ağlarla əlaqəyə girməyə alışmış Arouxedin özü gəminin adamsız gəlməsini pis əlamət hesab edir və həmin dəqiqələrdə hətta yenidən qitədə olmağı çox arzulayırdı.

Kutter isə əvvəlki sürətlə gəlirdi. O, çayın ortası ilə hərəkət edir və külək şiddətləndikcə gah yana əyilir, gah da düzəlirdi. Onun forştevninin altında su hələ də köpüklənirdi. Yelkənləri ilməklən-

miş olsa da, gəmi çox sürətlə gəlirdi. İndi kutter blokhauzun lap qarşı tərəfində idi. Halbuki gəminin uzaqlarda, yaşıl ağacların və kolların arasında ağ bulud kimi göründüyü vaxtdan hələ heç on dəqiqə də keçməmişdi. Kap ilə Ləpirçi gəminin göyertəsini daha yaxşı görmək üçün qabağa əyildikdə, Casper Şirin Su qışqıra-qışqıra ayağa qalxdı. Bu, Kapla Ləpirçini çox sevindirdi. Kap təhlükəni unudaraq bariya sıçrayıb qalxdı və Casperə cavab verdi. Kapın xoşbəxtliyindən düşməni özünü çox ehtiyatla aparırdı və yerini bildirməyə cəsəret etmədiyi üçün bircə güllə də atmadı.

Ləpirçi isə işin dramatik cəhətindən daha çox real cəhətinə əhəmiyyət verərək, dostunu gören kimi onu söslədi:

– Bizə kömək et, Casper, onda qələbə bizim olar! O kolların dalında gizlənənlərin canına vəlvələ sal! Onda onları kola sığınan quşlar kimi hürküdüb qaçırırsan!

Bu zaman "Qaçan" blokhauzun yanından keçdi və bir dəqiqədən sonra istehkamin bir hissəsini görməyə qoymayan ağacların arxasında gözdən itdi.

Bir neçə qorxulu intizar dəqiqələri keçdi. Lakin ağacların arasında yenidən yelkənlər göründü. Casper fordevindən döndərdi və adanın qarşısında başqa qalsa keçdi. Külək çox güclü idi. Buna görə də kutter külək vurmayan tərəfdən cərəyan istiqamətində gedərək balaca boğazdan çıxdıqdan sonra çox asanlıqla adanın külək döyən tərəfinə gələ bildi. Bütün bu manevr çox məharətlə və asanlıqla başa çatdırıldı. Gəmi iplərinin heç biri tərpnəmədi, yelkənlər özləri səmtə yönəldi, bu yüngül gəminin hərəkətini yalnız sükan idarə edirdi. Görünür, Casperin məqsədi şərait ilə bələdləşməkdən ibarət idi. Lakin "Qaçan" bütün adanı dolanıb yenidən küləyə tərəf döndükdə və əvvəl yaxınlaşdığı çay qoluna yenidən girdikdə sükan sola döndərildi, gəmi isə başqa qalsa keçdi. Qrot ilməklənmiş olsa da elə bərk-bərk şaqıldayırdı ki, onun səsi yaylım top atəsinə oxşayırdı. Kap bunu görərək qorxdı ki, birdən yelkənlərin tikişi sökül-sün. Qoca dənizçi donquldanmağa başladı:

– Kral həzrətləri yelkən üçün yaxşı parusin buraxır, bunu etiraf etmək lazımdır! Bunu da təsdiq etməliyik ki, bizim qoçaq oğlan öz gəmisini işə mükəmməl bələd olan adam kimi, təcrübəli kapitan kimi idarə edir. Siz nə deyirsiniz deyən, Ləpirçi, mən əsla inanmaram ki, mister Şirin Su bu məharətə bu şirin su gölməsində yiyələnmişdir!

– Buna heç şübhə ola bilməz; Casper gömiçilik sənətini başqa yerdə yox, məhz burada öyrənmişdir. O, okeanı heç vaxt görməmişdir, öz sənətinə burada, Ontarioda yiyələnmişdir. Mən çox vaxt öz-özümə deyirdim ki, Casperdə şxunları¹ və şlyupları² idarə etmək bacarığı var, bunu mən bilirdim, buna görə də Casperə hörmət etdim. Xəyanətə, yalana, hər cür çirkin və alçaq əməllərə gəldikdə, dostum Kap, Casper Uestern də delavar döyüşçülərinin ən rəşadətli kimi belə əməllərdən tamamilə uzaqdır, delavarlar isə elə adamlardır ki, əgər siz həqiqətən namuslu adam görmək istəsəniz, delavrların qəbiləsinə gedin, belə adamı orada taparsınız!

Kap “Qaçaqan”ın yelkənlərini əvvəlki qalsa keçirdiyini gördükdə sevini-sevinə:

– Bax o, döndərir! – dedi. – İndi bu oğlanın nə fikirdə olduğunu başa düşürük! Əlbəttə, bu gömi kontrdans rəqs edən qız kimi bu çay qollarında çox var-gəl etməyəcəkdir!

“Qaçaqan”ın yelkənləri elə bir vəziyyətdə idi ki, həm Kap, həm də Ləpirçi bir dəqiqəyə qorxdular ki, birdən Casper dreyfə keçməyi qət edər. İrokezlər, mağarasına ehtiyatsızlıqla yanaşmaqda olan şikanə görə pələngdə olan qanahərilik sevinci ilə gömiyə gizləndikləri yerdən baxırdılar. Lakin Casper başqa niyyətdə idi: o, adamı əhatə edən bütün çay qollarında suyun dərinliyini kifayət dərəcədə öyrəndikdən sonra yaxşı bilirdi ki, “Qaçaqan” sahilə sağ-salamat yaxınlaşa bilər. Casper əsla qorxmadan gömini kiçik buxtaya gətirdi, buradakı hər iki kiçik gömini yedəyə alıb öz dalınca kanala apardı. Qayıqların hamısı Dunqamın bu iki xırda gömisinə bağlanmışdı, buna görə də Casperin müvəffəqiyyətlə nəticələnmə bu hünəri hindiləri adadan qaçıb getmək imkanından məhrum etdi; onlar yalnız suyu üzüb keçməklə özlərini xilas edə bilirdilər. Minqlər bunu dərhal başa düşdülər. Onların hamısı bir anda sıçrayıb ayağa qalxdı, dərhal havanı bağırı və güllə səsləri bürüdü. Bu güllələrin heç biri qorxulu deyildi. Minqlər ehtiyatlı olmağı yaddan çıxarıb özlərini göstərdikdə, iki güllə səsi eşidildi. Əvvəlcə, blokhausun damından bir güllə atıldı və irokezlərin biri yerə sərildi; güllə onun başını partlatmışdı, buna görə də irokez dərhal öldü. İkinci gülləni “Qaçaqan”dan delavar atdı; delavar öz dostu qədər sərrast nişançı olmadığına görə onun atdığı

güllə o biri irokezi öldürmədi. Yalnız ömürlük şikəst etdi. “Qaçaqan”ın şəxsi heyətinin şadlıq səsləri ucaldı. Hindilər isə yenə yox oldular, elə bil ki, yer yarıldı, yerin altına girdilər.

İkinci güllənin səsi eşidilərkən Ləpirçi dedi:

– Bu, İlan idi, özünü nişan verdi. Mən öz “maralvuranımın” səsinə yaxşı tanıdığım kimi İlanın da silahının səsinə yaxşı tanıyıram. O, düşməne həmişə ölüm göndərməyə də, yaxşı tüfəngdir. Yaxşı, yaxşı! Çınqacqul Casperlə suda, biz də, dostum Kap, səninlə burada, blokhausda çalışırıq ki, bu avara minqlər ağıllı vuruşmanın dadını görsünlər.

Bu vaxt “Qaçaqan” yaxınlaşırdı. Gömi adanın son nöqtəsinə çatdıqda, Casper elə keçirdiyi qayıqları suyun axarına buraxdı, külək isə onları o biri adanın sahilinə tərəf yarım mil apardı. Sonra kutter başqa qalsa keçdi və yenidən suyun axarı ilə gedərək o biri kanala girdi. Kap ilə Ləpirçi başa düşdülər ki, “Qaçaqan”ın göyortəsində nə isə hazırlıq görülür. Kutter, hindilərin böyük bir dəstəsinin gizləndiyi yerin qarşı tərəfindəki əsas buxtaya çatdıqda, birdən öz yeganə topunun – haubitsanın lüləsini göstərdi və kollara dolu kimi qəlpə səpələdi; Ləpirçi ilə Kap bunu görərək çox sevindilər. Başlarına qurğuşun yağışı tökülən irokezlər hürkdülər, bildirçin dəstəsindən də cəld qalxdılar. “Maralvuranın” göndərdiyi sovqat yenə irokezlərdən birini yerə sərtdi, Çınqacqulun yaraladığı o biri irokez isə axsaya-axsaya əkildi. Hindilər dərhal gizləndilər. Görünür, hər iki tərəf yeni döyüşə hazırlanırdı. Lakin birdən Şeh göründü; onun əlində ağ bayraq var idi və yanında fransız zabiti ilə Müyr gəlirdi.

Dənizçilər blokhausun lap hasarının qabağında aparılırdı, buna görə də hələ gizlənməyə macal tapmayan irokezlərin hamısı “maralvuranın” lap arpacığına tuş dayanmışdı. Casper blokhausun qarşısında lövbər saldı və topun ağızını danışıq aparalarının üstünə yönəltdi. Ancaq gömi öz topunu elə bir vəziyyətdə saxlamışdı ki, mühəsirəyə salınanlar və onların kutterdəki dostları heç bir şeydən ehtiyat etmədən özlərini göstərə bilirdilər. Təkcə Çınqacqul, ehtiyatlı olmaq zərurətindən daha çox vərdis üzündən pusquda dayanmışdı. Kvartirmeyster ucadan dedi:

– Siz qalib gəldiniz, Ləpirçi, kapitan Sanqliye¹ isə gəlib sizə bərişiq təklif etsin! Düşməni sizinlə qanuni surətdə vuruşmuş, öz

¹ Şxun – bir neçə dərli yelkənli gömi

² Şlyup – yelkənli gömi növü

¹ Sanqliye (le sanglier) – frans. “qaban”, “çöl donuzu” deməkdir.

kralının və vətəninin şərəfini qorumaq üçün ölümdən gələnə əsirgəməmişdir, indi isə bu igid düşmənin ləyaqətlə geri çəkilmək üçün hüququndan istifadə etməsinə siz görək mane olmayasınız. Siz özünüz də sədəqətli təbəəsiniz və namusla hərəkət etmiş olanlara qarşı rəhmsizlik etməzsiz. Düşmən adadan çıxıb getməyi, əsirləri dəyişdirməyi və skalpları qaytarmağı vəd edir. Siz bundan artıq bir şey tələb edə bilməzsiz, çünki var-yoxunuz elə bu olmuşdur; nə yük arabalarınız ələ keçirilib, nə də top-topxanasız.

Kvartirmeyster bunları lap ucadan dedi, buna görə də onun hər bir sözü həm blokhaus, həm də kutterdə eşidildi.

– Sən buna nə deyirsən, Casper? – deyə Ləpirçi səsləndi. – Sən təklifi eşitdimmi? Bu avaraları buraxaqmı, yoxsa kəndlərdə qoyunlara damğa vurulduğu kimi biz də onlara damğa vuraq ki, gələn dəfə rastlaşanda onları tanımaq mümkün olsun?

– Mabel Dunqama nə olmuşdu? – deyə Casper soruşdu və onun qaşları çatıldı, üzündə isə həddəlayici bir ifadə göründü. – Əgər onlar qızın başının birçə tükünə belə toxumuşlarsa, onda bütün irokezlər qəbiləsinin vay halına!

– Yox, yox, Mabel indi aşağıdadır! Sağ-salamatdır, özü də indi ölümü yaxınlaşan atasına əsil qadın kimi qulluq edir. Serjant yaralıdır, ancaq onun yarasına görə intiqam almağımız lazım deyildir, çünki o, bir döyüşçü kimi qəzaya uğramışdır. Mabelə gəldikdə...

– O buradadır! – deyə Mabel səsləndi; qız işin nə yerdə olduğunu xəbər tutduqda dama çıxmışdı. – Mabel buradadır! Daha qan tökməyin! Onsuz da çox qan tökülmüşdür. Əgər bu adamlar adadan çıxıb getmək istəyirlərsə, Ləpirçi, əgər onlar dincliklə çıxıb getmək istəyirlərsə, Casper, onlara mane olmayın. Mənim yazıq atam bu dünyadan ayrılır. Qoyun o, sakitcə ölsün. Gedin, gedin. Fransızlar və hindilər! Biz daha düşmən deyilik və sizin heç birinizə yamanlıq etmək istəmirik.

– Yaxşı, yaxşı. Maqni! – deyə Kap söhbətə qarışdı. – Sənin sözlərin ola bilsin ki, əsil mömin sözləridir və müqəddəs şeirlər kitabını xatırladı, lakin sağlın düşüncəli adam belə şəraitdə bu sözləri deməməlidir. Düşmənin arasına çaxnaşma düşmüşdür, – Casper lövbərdədir və şiddətli yayılım atəşi açmağa hazırdır. Ləpirçinin əli titrəmir, gözləri isə həmişəki kimi yenə sərrastdır... Biz onların hər birinin azad olması üçün əvəz tələb edə bilərik, mükafat

pulu yığa bilərik və üstəlik şan-şöhrət qazana bilərik! Ancaq bizə yarım saat möhlət verin...

Ləpirçi:

– Hə, mən Mabelin tərəfinə keçirəm, – dedi. – Bəsdir qan töküldü, biz də vəzifəmizin tələbini yerinə yetirmişik. Dostum Kap, sizin başa düşdüyünüz mənada şan-şöhrətə gəldikdə, belə şöhrətin dalınca düşmək heç də dərin düşüncəli və təcrübəli adamlara deyil, gənc zabitlərə və yenicə əsgərliyə gələnlərə yaraşar. Məncə ədalətli iş görməyin özü şərəfdir, hətta minqləri də əbəz yerə öldürmək ədalətli iş deyildir. Hə, poruçik Müyr, indi görək sizin dostlarınız olan fransızlar və hindilər bizə nə təklif edə bilərlər.

Müyr diksinərək:

– Onlar mənim dostlarımdırmı? – deyə soruşdu. – Olmaya siz kralın düşmənlərini mənim dostlarımı hesab edə bilərsiniz, Ləpirçi, ona görə ki, müharibə zamanı təsadüfən mən onların əlinə keçmişəm? Qədim və yeni dövrlərin ən məşhur döyüşçüləri də hərbi əsir olmuşlar. Bax, mister Kap təsdiq edə bilər ki, bu fəlakətdən uzaq olmaq üçün əlimizdən gələnə etmişik.

– Bəli, bəli! – deyə Kap quruca cavab verdi. – Ancaq belə deməliyik: uzaq olmaq yox, qaçmaq üçün... Biz aşağıya, gəminin lap alt anbarına qaçdıq və elə gizlədik ki, azuqəyə ehtiyacımız olmasaydı, indiyədək öz mağaramızda qalardıq. Kvartirmeyster, siz tülkü kimi hiyləgərcəsinə gizləndiniz, özü də bilirəm bu mağaranı nə vaxt axtarıb qapa bildiniz! Bu mənim üçün, doğrudan da möcüzə idi. Foku! vermək lazım gələndə zaman tənbel matros bizi öz mağaranıza zirəkliklə çəkdiyiniz kimi gəminin bir küncündə qaçıb gizlənməz.

– Məgər siz də mənimlə birlikdə gizlənməmişdiniz? İnsanın həyatında elə dəqiqələr olur ki, dorrak instinktə keçir...

– İnsanlar isə tülkü yuvasına girib gizlənilər, – deyə Kap cavab verdi və qəhqəhə çəkib güldü. Ləpirçi həmişəki kimi yenə səssizcə güldü; hətta Casper hələ də Mabelin fikrini çəkdiyi halda, gülüm-səməyə bilmədi. – Deyirlər ki, əgər insan yuxarıya baxmağı bacarmırsa, onu şeytan özü də matros edə bilməz; demə, burada əsgor aşağıya baxmağı bacarmırsa, əsgor hesab edilmir.

¹ Fok – gəminin qabaq dorunun alt yelkoni

Bu dilxoşluq dəqiqələri Müyrün xoşuna o qədər də gəlmədi, lakin dincliyin yaranmasına kömək edirdi. Kap tutarlı söz deməsindən razı qalmışdı və əsas məsələdə güzəştə getməyə də razı oldu. Hindilər bir az höcətləşdikdən sonra tərkisilahlı edildilər və blok-hauzdan yüz yard aralı bir yerdə cəmləşdirildilər; indi onlara "Qaçan-ğın"ın toponun mərmisi çata bilərdi. Ləpirçi blokhausdan çıxdı və adanı düşməndən tamamilə təmizləmək üçün öz şərtlərini təklif etdi. Bu şərtlə razılığa gələn hər iki tərəf üçün kifayət qədər əlverişli idi. Hindilərə əmr verildi ki, bütün silahlarını, hətta bıçaqlarını və tomahavklarını təhvil versinlər. Fransız zabiti (adətən onu müsyö Sanqliye adlandırırlar, adətən o, özü də özünü belə adlandırırdı) bu şərtə etiraz etdi və dedi ki, belə şərtin qəbul edilməsi hamıdan çox onun, yəni fransız zabitinin şərəfinə toxunar, çünki o, rəisdir. Lakin Ləpirçi hindilərin törətdikləri qırğının dəfələri şahidi olmuşdu və məcburiyyət qarşısında verdikləri vədlərə əməl etmədiklərini bilirdi; buna görə də təklif etdiyi şərtin üstündə möhkəm dayanmışdı. İkinci şərt daha mühüm idi; bu şərtə görə kapitan Sanqliye bütün əsirləri təhvil verməli idi (əsirlər Kapla Müyrün gizləndiyi dərədə saxlanırdı). Əsirlər götürüldükdə məlum oldu ki, onlardan dörd nəfəri əsla yaralı deyildir, basqın zamanı onlar yerə yatmışdılar və bununla da özlərini xilas etmişdilər; bu, hindilərlə müharibədə işlədilən adi bir hiylə idi. Əsirlərdən ikisi yüngülcə yaralanmışdı və əsgəri xidmətdə qala bilərdi. Onlar özləri ilə silah götürmüşdilər. Ləpirçi öz qüvvələrinin xeyli artdığını gördükdə, daha xatircəm oldu. O, düşmənin bütün silahlarını blokhausla yığıdıqdan sonra öz əsgərlərini blokhausu işğal etməyə göndərdi və qapının ağzında keşikçi qoydu. Qalan əsgərlər həlak olmuşdular, çünki tezliklə skalp soymağa susayan irokezlər yaralı əsgərlərin nəfəsini kəsmişdilər.

Casper barışıq müqaviləsinin şərtləri ilə tanış olduqda və oradan getməsinin adada qalanlar üçün təhlükəli olmayacağını yəqin etdikdə, kutteri xırda gəmilərin dayandığı yerə tərəf sürdü. Bunları yedəyə alıb külək vurmayan tərəfdə çaya girdi; burada Casper bütün hindilərin qayıqlara minməsinə əmr etdikdən sonra küləyin səmti ilə cəld gəmini sürdü və hindiləri qayıqla bir mil gəlməyə məcbur etdi. Hindilərə hər qayıq üçün yalnız bir avar verilmişdi; gənc denizçi yaxşı bilirdi ki, küləyin səmti ilə getsə, onlar hələ axaşam düşməmiş Kanada sahillərinə çatırlar. Kapitan Sanqliye, Arouxed

və Şeh tək qaldılar. Sanqliye poruçik Müyrlə birlikdə kağızları imzalamaq idi. Sanqliyenin gözündə Müyr öz zabit rütbəsinə görə bütün səlahiyyətlərə malik olan bir adam idi. Arouxed isə öz şəxsi mülahizələrinə görə dostları ilə, yəni irokezlərlə yol getmək istəmirdi. Onunla birlikdə Şehə və kapitan Sanqliyeyə bir qayıq verildi.

İYİRMİ ALTINCI FƏSİL

Ləpirçi blokhausdan çıxarkən Müyrə rast gəldi; Müyr təkliddə danışmaq üçün onu kənarə apardı. Kvartirmeyster Ləpirçi ilə şitcəsinə mülayim danışdı, lakin görünür, onun kələyi var idi.

Kvartirmeyster nə qədər hiyləgər idisə, Ləpirçi də bir o qədər sadələşmiş idi, kvartirmeyster nə qədər ikiüzlü idisə, Ləpirçi də bir o qədər səmimi idi; Ləpirçi həmişə düzünə hərəkət edir, ürək sözünü açıq deyirdi, kvartirmeyster isə həmişə dolanbac yollarla hərəkət edir və əsil niyyətini gizlədirdi. Müyr söhbətə başladı:

– Əziz dostum, bu yaxınlarda göstərdiyin xidmətlərin sayısında indi sən bizim üçün min qat artıq əzizsən. Sonuncu əməliyyatda öz şöhrətini daha da artırmısan. Doğrudur, sənə zabitlik rütbəsi verməzlər, bir də ki, sən özün də belə rütbəyə sahib olmağa çalışmırsan; ancaq sən ləpirçi kimi, məsləhətçi kimi, sudaqətli təbəə və misilsiz atıcı kimi hər yerdə məşhursan. Bilmirəm, Amerikada baş komandanın özünün bu qədər böyük şöhrəti varmı? İndi gərək sən ömrünün sonunu xatircəm, dinc şərəitdə keçirəsən. Əziz dostum, evlən, bu işi təxirə salma, öz xoşbəxtliyinin qeydinə qal, çünki şöhrət dalınca qaçmaq sənə daha lazım deyildir. Mabel Dunqamı al, qoy o sənin arvadın olsun, onda təzə bəy kimi hörmət sahibi olub gözəl ad çıxarsan.

Ləpirçi:

– Sızdan belə bir məsləhətçi eşitmək mənə qərribə gəlir, kvartirmeyster, – dedi. – Eşitdiyimə görə siz mənim rəqibimsiniz.

– Doğrudur, mən sənin rəqibin idim, özü də lap qorxulu rəqibin idim! Bəşinin dalınca düşmüşəm və hər birindən istədiyimə nail olmuşam... Lendinin hesabına görə dörd olubdur, ancaq bu tamamilə cəfəng fikirdir. Həqiqət Lendinin arifmetikasını həmişə yarib özüne yol açacaqdır. Hə, Ləpirçi, mən sənin rəqibin olmuşam, ancaq indi bu keçmiş ola, Mabeli almaq fikrinə müvəffəq olmağımı ürəkəndən,

səmimiyyətlə arzu edirəm. Əgər serjantın yarası sağalarsa, əmin ola bilərsiniz ki, mən hökmən ona sənin barədə bir neçə yaxşı söz deyərəm.

– Kvartirmeyster, mənə rəğbət göstərdiyinizə görə sizə təşəkkür edirəm, ancaq mənim tərəfimdən minnətçi düşməyinizə ehtiyacım yoxdur. Serjant Dunqam mənim köhnə dostumdur. Müharibə zamanı başlanan əməliyyatın müvəffəqiyyətlə qurtaracağını güman etmək mümkün olduğu kimi, mən də bu işimin baş tutacağına əminəm. Mabel və onun atası mənim istəyimə razı olmuşlar, buna görə də bütün əlli beşinci polk bu işi poza bilməz. Ah, Mabelin yazıq atasının çoxdan bu qədər arzusunu çəkdiyini görə biləcəyinizə ümid azdır.

– Lakin serjant ölürkən arzusuna çatdığını yəqin edib təsəlli tapacaqdır. Özü öldükdən sonra sevdiyi adamların xoşbəxt olacağına əmin olanlar, yalnız belələri, bu dünyadan təsəlli hissi ilə ayrılabilir. Bütün Müyr xanımlar can verərkən bax belə təsəlli tapmışlar.

– Bu da təəccüblü deyildir ki, kvartirmeyster, sizin bütün arvadlarınız özlərinə yalnız bununla təsəlli vermişlər.

– Sss! Bəsdir, əzizim! Mən bilmirdim ki, sən bu qədər hazırcavabsan. Axı bir də köhnə dostlar zarafatdan inciməzlər. Doğrudur, mən Mabelə evlənmə bilmərəm, ancaq ona hörmət bəsləməyi, hər dəfə yeri gələndə onu və səni tərifləməyi özümə borc biləcəyəm. Ancaq Ləpirçi, belə bir qıza yiyələnmək səadətindən məhrum olan adam heç olmasa bir şeydən təsəlli tapmalıdır. Doğru deyilmi? – deyər Müyr yaltaqcasına fikrini tamamladı.

– Əlbəttə, əlbəttə, kvartirmeyster! – deyər sadəlövh bələdçi cavab verdi. – Mabeli itirməyin nə qədər dözülməz olduğunu mən özümdən bilirəm. Bəlkə də siz istəməzsiniz ki, Mabel mənim arvadım olsun, bəlkə də bu sizi məyus edər, lakin serjantın ölümü yaqın ki, bizim evlənməyimizi təxirə salmağa vadar edəcəkdir, buna görə də sizin tədriclə təsəlli tapmağınız üçün kifayət qədər vaxtınız olacaqdır.

– Mən bu müsibətə qatlaşaram... Hə, lap ürəyimim ipliği üzülsə də qatlaşaram! Ancaq sən də mənə kömək edə bilərdin. Özün başa düşürsən ki, bu ekspedisiya çox qərribə bir səfərdir. Zabit rütbəsinə səlahiyyət verən diplomum olduğu halda, mən indi adicə bir könüllüyəm, halbuki diplomsuz zabit indi komandir olmuşdur. Bir çox səbəblərə görə mən buna razı oldum, halbuki vətənin şörfi uğrunda və kral həzrətlərinin hüquqları uğrunda vuruşmağa gedənlərin komandiri olmaq arzusu məndə çox coşmuşdu...

Bələdçi onun sözünü kəsərək:

– Kvartirmeyster, – dedi, – siz düşmənin ölinə elə tez keçdiniz ki, bu sıradan vicdan əzabı çəkməyə bilərsiniz. Bəsdir, gəlin bu barədə danışmayaq!

– Mən də bu fikirdəyəm, Ləpirçi! Bu barədə gərək heç birimiz danışmayaq. Serjant Dunqam axı sıradan çıxmışdır...

– Nə dediniz? – deyər bələdçi soruşdu.

– Deyirəm serjant daha komandanlıq edə bilməz və belə bir müzəffər dəstəyə başçılıq etmək fikrimcə kaprala yaraşmaz. Mən poruçik rütbəsi daşımağa diplomum olduğu üçün mənə komandanlıq səlahiyyəti verilməsini tələb etmək istəyirəm. Əsgərlər buna mane olmağa cürət etməzlər. Sən isə, əziz dost, əlbəttə, mənim əleyhdarım yox, müttəfiqim olacaqsan, çünki indi sən bu qədər şöhrət qazanmışsan, indi Mabel səninkidir və vicdanın da deyir ki, sən öz borcunu yerinə yetirmisən, bu isə, etiraf etmək lazımdır ki, hər şeydən əzizdir.

– Mənim fikrimcə, poruçik, əlli beşinci polkun əsgərlərinə komandanlıq etməyə sizin tam ixtiyarınız vardır. Yəqin ki, buradakılardan heç kəs buna etiraz etməz, hərçənd ki, siz hərbi əsir olmusunuz; ancaq elə adamlar da vardır ki, azadlığa çıxartdıqları keçmiş əsirin amirliyinə könülsüz tabe olurlar. Bununla belə mən güman edirəm ki, buradakıların heç biri sizin öz arzularınıza çatmağınızla müqavimət göstərməz.

– Bu çox yaxşı olardı, Ləpirçi! Mən fransız gəmilərinin zəbt edilməsi haqqında, blokhausun müdafiəsi haqqında və ümumiyyətlə, başqa əməliyyatlar haqqında əmr verərkən, səni və sənin xidmətlərini unutmayacağam, bunu sən özün də görəcəksən.

– Mənimlə və mənim xidmətlərimlə işiniz olmasın, kvartirmeyster! Ləndi meşədə mənim nəyə və qalada nəyə qadir olduğumu bilir, general isə məni daha yaxşı tanıyır. Mənim fikrimi çəkməyin; yaxşısı budur öz başınıza gələnlərdən danışın və hələlik Mabelin komandiri olan atasının əməyini itirməyin.

Müyr belə bir göstərişdən çox razı qaldığını söylədi və təsdiq etdi ki, hamını layiqincə qiymətləndirəcəkdir. Bu zaman onlar ocaq başında oturan bir dəstə adama yanaşdılar. Kvartirmeyster bir zabit kimi malik olduğu səlahiyyətlərini Osveqodan gələndən bəri burada birinci dəfə nümayiş etdirməyə başladı. O, kapralı kənara çağırıb aydın və qətiyyətlə dedi ki, öz rütbəsindən irəli gələn hüquqlarını

həyata keçirmək niyyətindədir. O, kaprala tapşırırdı ki, bu barədə bütün əsgərlərə xəbər versin. Rəisliyin bu yol ilə dəyişilməsi narazılığa səbəb olmadı. Hamı poruçikin komandir adını daşımaq hüququ olduğunu bilirdi, buna görə də heç kəs onun sərəncamları əleyhinə çıxmaq fikrində deyildi.

Bu vaxt kapitan Sanqliye hər cür çətinliyə soyuqqanlıqla baxan bir adam kimi qayğısızlıqla, veteran kimi laqeydcəsinə, əsil fransız kimi səliqə və bacarıqla və dövəquşu kimi qarınqululuqla səhər yeməyi ilə məşğul idi. O, otuz il müstəmləkələrdə yaşamışdı, buraya isə Fransadan öz dəstəsilə gəlmişdi; dəstədə onun vəzifəsi əlli beşinci polkda Müyrün daşdığı vəzifəyə yaxın idi. Bədəncə möhkəm və qüvvətli olması sayəsində, öz qəddarlığına görə, hindiləri zirəklikdə idarə etməyi bacarması və hədsiz igidliyi sayəsində Sanqliye özünü çoxdan baş komandana yaxşıca tanıtmışdı. Buna görə də baş komandan Fransanın müttəfiqi olan hindilərin döyüşlərinə rəhbərlik etməyi Sanqliyeyə tapşırılmışdı, bu təyinatın nəticəsində Sanqliye kapitan rütbəsi almışdı və bu vəzifəyə təyin edildikdən az sonra öz müttəfiqlərinin bir çox vərdişlərinə və hətta onların əqidələrinə yiyələnmişdi. İrokezlər qarətə gedəndə Sanqliye onların dəstələrinə çox vaxt başçılıq etmişdi. O, öz əhəmiyyətinə və nəticələrinə görə hindilərin adı siyasətini çox-çox ötüb keçən hərbi əməliyyat planları hazırlayırdı, sonra isə özünün törətdiyi fəlakətləri örtbasdır etməyə çalışırdı. Sanqliye öz tabeliyində olan adamların bir çox qəddarlığında iştirak etdiyinə görə Amerika əyalətlərində qatil və cani kimi tanınırdı. O, özünü adətən, Sanqliye, yəni qaban adlandırdı, sərhədlərdə isə ona Daş Ürək adı qoymuşdular; onun adı dünyanın bu yerində uşaqların və qadınların canına dəhşətli qorxu salırdı.

Ləpirçi isə Sanqliyenin görüşü iki sərkərdənin görüşünü xatırladı. Onlar tonqalın kənarında oturdular və bir dəqiqəliyə dinib-danışmadılar, yalnız bir-birini diqqətlə nəzərdən keçirdilər; təkliddə onların hər biri zəhmli düşmənin yanında olduğunu hiss edirdi; onların hər biri başa düşürdü ki, öz düşməninə əsgərin layiq olduğu etimadı göstərməlidir; onların hər ikisi öz xarakterləri və maraqları arasındakı hədsiz fərqi dərk edirdi. Ləpirçi, başı çox bəlalər çəkmiş bir adam olduğu üçün Sanqliyeyə igidliyinə görə hörmət edirdi və onun haqqında yayılan rüsvayçı şayiələrə inanmırdı. Lakin Ləpirçi onun xudpəsəndliyini və qəddarlığını bəyənirdi. Digər tərəfdən bələdçi Sanqliye üçün anlaşılmaz bir varlıq idi: fransız bu adamın

təbiətini əsla başa düşə bilmirdi. Ləpirçinin qərəzsizliyi, ədalətli olması, onun səmimiyyəti Sanqliyeyə qərribə gəlirdi.

İki qəhrəman bir-birini dinməz-söyləməz təpədən-dırnağa süzürdü. Kapitan Sanqliye əlini şapkasına uzadıb Ləpirçini salamladı. Sərhəd həyatının qaba şəraiti bu fransızın əvvəlki nəzakətliyini hələ tamamilə məhv etməmişdi, fransızların anadangəlmə xasiyyəti hesab edilən ədəbin ifadəsini onun üzündən hələ tamamilə silməmişdi. O, dostcasına gülümsəyərək:

– Müsyö Ləpirçi, – dedi və fransız sözlərini ingilis sözlərinə qarışdıraraq qarışdıraraq danışmağa başladı: – *une militaire*¹ yəni müharibə şərefi, *le courage et la loyauté*². Siz irokezce danışa bilərsinizmi?

Ləpirçi:

– Bəli, – dedi. – Mən bu əclafların dilini başa düşürəm və zərurət vaxtı bu dildə danışa bilərəm, lakin nə bu dil, nə də bu qəbilə mənim xoşuma gəlmir. Mister Daş Ürək, minqə rast gəlmək, mənəcə, dələduza rast gəlmək deməkdir. Mən sizi, döyüşlərdə olsa da, çox görmüşəm; etiraf etmək lazımdır ki, sizi həmişə qabaq sıralarda görmüşəm. Bizim güllələrə, yaqın bələdsiniz, doğrudurmu?

– Bələdəm, ancaq şəxsən sizin güllələrə yox, müsyö Ləpirçi! Sizin və nəcib əlinizin atdığı güllə hökmən ölümlə nəticələnir. Siz adaların birində mənim ən yaxşı döyüşçümü öldürmüşünüz.

– Çox güman ki, belədir, ancaq onların hamısı ən iyrenc əclaflardır. Sizi təhqir etmək fikrində deyiləm, mister Daş Ürək, ancaq açıb demək lazımdır ki, siz murdar adamların arasında yaşayırsınız.

Fransız, mülayim danışmağı qot edərək:

– Düzdür, ser, – dedi və ingiliscə çətinliklə başa düşdüynə görə, elə xəyal etdi ki, Ləpirçi onu tərifləyir. – Siz çox səxavətliniz, lakin *un brave*³ həmişə *comme ça*...⁴. Oraya baxın! Bu nə olan işdir? Bu *jeune homme*⁵ başına nə iş götürürlər?

Ləpirçi Sanqliyenin göstərdiyi tərəfə dönüb baxdıqda gördü ki, iki əsgər Casperin çiyinlərindən kobudcasına yapışb onun qollarını burmaq istəyirlər.

¹ *Une Militaire (frans.)* – əsgəri, hərbiçi

² *Le courage et la loyauté (frans.)* – mürdlik və sudaqot

³ *Un brave (frans.)* – igid

⁴ *Comme ça (frans.)* – belədir

⁵ *Jeune homme (frans.)* – cavan oğlan

Bələdçi:

– Bu nədir? – deyə qışqırdı və özünü cəld əsgərlərə yetirib onları kənara itələdi. – Şirin Su ilə belə rəftar etməyə kimin vicdanı yol verir? Kim buna mənim gözümlə görə-görə cürət edə?

– Bu mənim əmrimlə edilir, Ləpirçi, – deyə kvartirmeyster cavab verdi. – Bu sərəncam üçün məsuliyyəti öz üzərimə götürürəm. Kral həzrətləri zabitanın qanuni əmri ilə hesablaşmaya bilməzsiniz!

– Əgər Casperin belə bir rəftara layiq olduğunu kral söyləşəydi, mən lap kralın özü ilə də hesablaşmazdım! Skalplarımızın salamat qalması üçün biz məgər Casperə minnətdar deyilik? Qalib gəlməyimizə məgər Casper kömək etməmişdir. Yox, poruçik, əgər siz səlahiyyətinizi yalnız bu şəkildə həyata keçirirsinizsə, onda sizə səlahiyyət verilməsinə mən birinci etiraz edərdəm!

– Bu özü itaətsizlikdir, – deyə Müyr cavab verdi. – Lakin Ləpirçinin bir çox günahından keçmək olar. Doğrudan da Casper özünü elə göstərirdi ki, guya bizim xilas olmağımıza kömək edir; lakin biz keçmiş unutmamalıyıq. Biz Osveqodan yola düşərkən mayor Dunkanın özü məgər Casper serjant Dunqama tanıtmamışdı? Məgər biz öz gözümlə görüb yəqin etməmişdik ki, bizə xəyanət edilmişdir və xain yalnız Uestern ola bilər? Ah, Ləpirçi, əgər siz adamların zahirinə aldansanız, heç vaxt böyük dövlət xadimi və ya böyük sərkərdə ola bilməzsiniz! Güman edirəm ki, riyakarlıq hətta paxıllıqdan daha geniş yayılmış bir qüsurdur. Bu, insan təbiətini fəlakətə salan bir bədbəxtlikdir!

Kapitan Sanqliye yalnız çiyinlərini çəkir və gah kvartirmeysterə, gah da Casperə baxırdı.

– Sizin nə paxıllığınız, nə riyakarlığınız, nə də hətta insan təbiətiniz mənim vecimə deyildir! – deyə Ləpirçi cavab verdi. – Casper Şirin Su mənim dostumdur! O, igid oğlandır, namuslu, sədaqətli gənədir! Nə qədər ki, mən buradayam, əlli beşinci polkdakı adamların heç biri Casperə əl qaldırmağa cürət edə bilməz! Siz nə mənə əmr edə bilərsiniz, nə də Casperə, sizin gücünüz yalnız əsgərlərə çata bilər!

Fransız:

– *Bon*¹, – deyə səsləndi.

– Ləpirçi, deməli siz ağıllı olmaq istəirsiniz, eləmi? Ola bilməz ki, siz şübhələrimizi və delillərimizi yaddan çıxarmış olarsınız!

¹ *Bon* (frans.) – yaxşı

Buyurun, bu da Casperin cəzasını ağırlaşdıran yeni bir sübut! Bu cındırı görürsünüzmü? Düşmənin basqınından bir saat əvvəl Mabel onu burada, ağacın budığından tapmışdır. Zəhmət çəkin deyin: bu, “Qaçğan”ın bayrağının bir parçası deyilmi? Bundan daha inandırıcı sübut ola bilməz.

– *Ma foi, c'est un peu fort ceci*¹, – deyə Sanqliye donqulandı.

– Mən bu adamın ürəyinə yaxşı bələd olduğum halda sizin bayraqlarınızın və siqnallarınızın mənə nə dəxli var? – deyə kəşfiyyatçı etiraz etdi. – Casperin qəlbində namus coşur, belə adam isə tək-tək tapılar. Heç kəs onu hər hansı bir minqə tay qoymağa cəsarət etməz! Yox-yox, əl çəkin ondan, yoxsa baxarıq kim üstün gələr: əlli beşinci polkdakı öz əsgərlərinizlə birlikdə sizmi, ya İlan, “maralvuran” və öz matrosları ilə birlikdə Casper! Poruçik Müyr, siz Şirin Suyun ləyaqətini nə qədər alçaldırırsınızsa, öz gücünüzə də bir o qədər həddindən artıq güvənirsiniz!

– *Tres bien*², – deyə, Sanqliye yenə donqulandı.

– Yaxşı, indi ki, belə oldu, onda mən daha aydın danışaram. Bax, bu kapitan Sanqliye və igid tuskarora Arouxed mənə bildirmişdilər ki, bu bədbəxt oğlan xaindir! Ləpirçi, ümidvaram ki, bundan sonra mənim əmrimə etiraz etməzsən, düzdürmü?

Fransız:

– *See'lerat*³! – deyə pıçıldadı.

– Kapitan Sanqliye igid əsgərdir, – deyə Casper dilləndi. – O, namuslu matrosa böhtan atmaz... Daş Ürək, siz deyən, xain buradadırmı? Müyr:

– Bəli, bəli, – dedi, – indi ki, ay bədbəxt, sən belə istəyirsən, qoy kapitan açıq danışsın! Baxarıq, cəzadan yaxanızı qurtara biləcəksinizmi!.. Kapitan, deyən, xaini bizim aramızda görürsünüzmü?

– Əlbəttə, cənab, əlbəttə, görürəm!

Arouxed gur səslə:

– Lap ağ yalan deyir, – dedi və əli ilə Müyrü döşündən itələdi. – Hanı mənim döyüşçülərim, hanı mənim ingilis skalplarım? Lap ağ yalan deyir!

¹ *Ma foi, c'est un peu fort ceci* (frans.) – vallah bu lap ağıdır.

² *Tres bien* (frans.) – çox yaxşı

³ *See'lerat* (frans.) – cani

Müyr elə güman etdi ki, Arouxed onu qəsdən vurdu; buna görə də kvartirmeyster geriyyə çəkilib tüfəngini götürdü. Lakin tuskarora ondan zirik çıxdı. O, Müyrə qəzəbli bir nəzər salaraq, qurşağında gizlətdiyi xəncərini cəld çıxartdı və kvartirmeysteri göz açıb-yummağa qoymayaraq, xəncəri dəstəyinədək onun sinəsinə sancdı.

Sanqliye kvartirmeysterin yuxılarkən üzündə təəccüb əlaməti olduğunu gördükdə, bir çimdik burunotu götürdü və sakitcə dedi:

– *Voila L'affaire finie! Mais ce n'est qu'un scelerat du moins!*¹.

Kvartirmeysterin öldürülməsi elə bir gözənlilməz hadisə oldu ki, Arouxed vəhşicəsinə bağrıb kolluğa tullandıqda ağların heç biri onun dalınca qaçmadı. Təkcə Çınçaçquk özünü itirmədi, tuskarora hələ kolların arasında gizlənməyə macal tapmamış delavar kolluğa cumdu...

Bayaqdan fransızca danışan Casper Uestern Sanqliyenin sözlərinə və əl-qolunu oynatmasına təəccüb edərək ona ingiliscə dedi:

– Siz deyən, müsyö, mən xainəmmi?

– Xain bax odur! – deyər fransız qurucu cavab verdi. – O, bizim casusumuzdur, bizim agentimizdir. İnsafına deyə bilərəm ki, o, çox yaman əclaf idi! Bax o!

Sanqliye kvartirmeysterin meyiti üzərinə əylərək onun ciblərini axtardı və bir cibindən çıxartdığı pul kisəsini hamının gözü qabağında çevirib silkələdi. Kisinin içindən düşən bir neçə ikili luidor² əsgərlərin ayağına tərəf diyirlənib getdi, əsgərlər isə, əlbəttə, fürsətdən istifadə edərək bu pulları götürdülər. Sanqliye nifrət hissilə pul kisəsini ataraq təmkinlə öz yerinə qayıtdı və iştaha ilə supunu yeməyə davam etdi.

İYİRMİ YEDDİNCİ FƏSİL

Əsgərlər Müyrün meyitini qaldırıp kənara apardılar və üstünə şinel saldılar. Bu zaman Çınçaçquk kolların arasından çıxıb səssizcə tonqalın kənarında oturdu. Sanqliye ilə Ləpirçi Çınçaçqukun kömərinə qanlı skalpı gördülər, lakin onların heç biri Çınçaçquku sorğusual etmədi, çünki onlar başa düşdülər ki, Çınçaçquk Arouxedə öldür-

müş və skalpını da soyub öz kömərinə asmışdır. Fransız öz supunu sakitcə yeməkdə idi. Ləpirçi Müyrün xəyanəti haqqında daha ətraflı məlumat almağa çalışaraq, Sanqliyeyə suallar verməyə başladı. Sanqliye öldürülmüş agentin əməllərini gizlətməyi daha lazım bil-məyərək Ləpirçinin suallarına həvəslə cavab verdi.

Məlum oldu ki, əlli beşinci polkun sərhəddə gəlib çatmasından az sonra Müyr düşməne kömək etmək istədiyini ona bildirmişdir, bu iş üçün başqalarından daha yararlı olduğuna Lendi ilə dostluğunu sübut gətirmişdir, çünki o, Lendi ilə dostluğundan istifadə edərək fransızlara daha dürüst məlumat verə bilərdi. Müyrün təklifi qəbul edilmiş, yəni onu fransızlar casusluğa qəbul etmişlər; bundan sonra kapitan Sanqliye Osveqo yaxınlığında Müyrlə bir neçə dəfə görüşmüş və hətta bir gecə onunla qalada qalmışdır. Arouxed Müyrün verdiyi məlumatı fransızlara çatdırmaq üçün vasitəçilik etmişdir, mayor Dunkana göndərilən imzasız məktub isə Müyr tərəfindən düzəldilmiş, Frontenaka göndərilmiş, burada onun üzü köçürülmüş və nəhayət, məktubu tuskaroranın özü əlbəhlə mayora vermişdir. "Qaçqan" da Arouxedi möhürə tapşırıq yerinə yetirib qayıtdığı vaxt tutmuşdu. Beləliklə, Casperi qurban verməyə qət edilmiş, onun öldürülməsi isə Müyrün xəyanətini ört-basdır etməli imiş. Müyr əlahiddə mükafat müqabilində ekspedisiyanı Min Adaya müşayiət etməyi öhdəsinə götürmüş və vəd etmişdi ki, hücum üçün daha münasib olan vaxt gəlib çatdıqda signal verəcəkdir. Bu adanın harada yerləşdiyini də düşməne Müyr xəbər veribmiş.

Qadın düşkünü olan Müyr təsadüfən rast gəldiyi hər hansı bir qadın kimi Mabel ilə də evləne bilərdi, lakin o, Mabelin gözəlliyinə guya valeh olduğunu yalandan söyləyirmiş və bununla da istəyirmiş ki, ekspedisiyada iştirak etmək üçün mayordan icazə almağa bəhanəsi olsun. Kvartirmeysterin Mabel ilə olan macərası Sanqliyeni xüsusilə güldürdü; Sanqliye bütün əhvalatı nağıl edərək, kvartirmeysterin bu hiyləsinə acı-acı istehza edirdi.

Sanqliye sözünü qurtardıqdan sonra birdən əlini Ləpirçiyə uzadaraq dedi:

– Alın, sıxın mənim əlimi! Siz ki, namuslu adamsınız, bunun isə qiyməti yoxdur! Biz hər cür dərmandan istifadə etdiyimiz kimi casuslardan da istifadə edirik, çünki onlar müharibədə lazım olur. Ancaq mən casuslara nifrət edirəm. Bu mənim əlim, siz də əl verin!

¹ *Voila L'affaire finie! Mais ce n'est qu'un scelerat du moins (frans.)* – İş bitdi! Caninin biri azaldı.

² *Luidor* – qədim fransız qızıl pulu

– Sizin ölinizi ürəkdən sıxaram, kapitan, – deyə Ləpirçi cavab verdi, – siz qanuni, sadə və igid düşmənsiniz. Lakin kvartirmeysterin meyitinə heç zaman ingilis torpağı nəsib olmayacaqdır. Qoy onun meyiti onun bədnamlığının şahidi olan yerdə qalsın; qoy onun xəyanəti ona başdaşı olsun. Kapitan Daş Ürək, mən güman edə bilərəm ki, casuslarla bu cür əlaqə saxlamaq əsgərin vəzifəsinə daxil ola bilər, ancaq sizə düzünü deyirəm: belə bir çirkin iş mənim əlimdən gəlməzdi, buna görə də sevinirəm ki, bu işə görə mən yox, siz vicdan əzabı çəkəcəksiniz. Bu kafir görün nə qədər vicdansız imiş! Adam da öz vətəninə, öz dostlarına qarşı, sağına-soluna xəyanət etmədi? Casper, bir dəqiqəyə bura gəl, sənə bir-iki kəlmə sözümlə var, bala.

Bələdçi Casperə kənara apardı və onun əlini bərk-bərk sıxaraq boğazı qəhərlənə-qəhərlənə dedi:

– Sən mənə bələdsən, Şirin Su, mən də səni tanıyıram; bildiyimiz bütün hadisələr sənə haqqında olan rəyimi zərər qədər dəyişdirməmişdi. Sənə haqqında onların uydurduqlarına heç vaxt inanmamışam, ancaq işin çox ciddi olduğunu da bilirdim. Həmişə bilirdim ki, sən xəyanət yoluna qədəm qoymazsan, sənə təbiətin belə deyildir, ancaq boynuma alıram ki, kvartirmeysterdən də şübhələnmirdim.

– Özü də bu adamın kral hözrətlərindən fəxri fərmanı var idi!

– Bunun həmiyyəti yoxdur, Casper! Kvartirmeyster əsgəri and içmişdi, ancaq öz borcunu yerinə yetirməmişdir.

– Bəs onun Mabeli sevməsinə nə deyirsiniz! Əslində kvartirmeysterin Mabelə əsla meyli yox idi.

– Bununla da kvartirmeyster çox çirkin iş görmüşdür. Mərhumun damarlarında minq qanı axırdı! Yalnız nacinslər qadını aldada bilərlər! Bax, mənə də belə bir məxluq etibar edilmişdir... Serjant ölüm yatağında öz qızını mənə əvə vermişdir, gözümün işığı olan Mabel isə buna razı olmuşdur. İndi başa düşürəm ki, iki həyatın qayğısına qalmalıyam, iki varlığın fikrini çəkməliyəm, iki qəlbi sevinməliyəm. Ah, Casper!.. Bəzən mənə elə gəlir ki, bu sevimli uşağa mən kifayət qədər layiq deyiləm!

Casper bu yeni xəbəri eşidərkən boğazı qurudu. O, həyəcanını bədməğa nə qədər cəhd etdisə də, sifəti meyit sifəti kimi sapsarı oldu; bununla belə özünü cəmləşdirib qətiyyətlə cavab verdi:

– Belə demə Ləpirçi! Sən lap kraliçanın özünə də yaraşarsan.

– Bunu sən belə düşünürsən. Doğrudan da mən sərəst güllə ilə maralı da, minqi də öldürə bilərəm, gözlərim meşədə ləpiri və ulduzların vəziyyətini yanımadan müəyyən edə bilər. Əlbəttə, Mabel mənimlə yaşayarkən, nə quş öti, nə balıq, nə də göyərçin otdən korluq çəkəcəkdir. Bir az keçdikdən sonra biz bir-birimizə lazımınca bələd olarıq, onda Mabel mənə özünə tay-bərabər olan, maraqlı söhbətlərlə oyləndirməyi bacaran bir adam hesab edə biləcəkdirmi?

– Ləpirçi! Ən erkəyün böyümüş qadın sənə lazımınca bələd olduğdan sonra sənə qədrini bilər və sənəylə yaşamağı özü üçün xoşbəxtlik hesab edər! Sənə bundan qorxmağın yersizdir... Gəl bu bərədə daha danışmayaq! – deyə Casper əlavə etdi və dostunun əlini möhkəm sıxıb tonqala tərəf yönəldi. – Bədsir!.. Sən Mabelə layiqsən, Mabel də sənə layiqdir. Sən Mabeli sevirsən, Mabel də səni sevir; qızın atası özü ona səni əvə seçmişdir, – kim sənə bu hüququnu ələndən ala bilər!.. Kvartirmeysterə goldıkdə onun Mabeli yalandan sevməsi, krala xəyanət etməkdən də pisdir.

Bu vaxt Ləpirçi ilə Casper tonqala o qədər yaxınlaşdılar ki, söhbəti dəyişdirməli oldular. Elə bu vaxt Kap da gəlib çıxdı; o, can verməkdə olan yəznəsini yenicə tork etmişdi və baş vermiş hadisədən onun xəbəri yox idi. O, əvvəlki kimi daha qürurlu deyildi. Kap qəmgin və dalğın halda gəlirdi. O, söhbət edənlərə yaxınlaşaraq dedi:

– Ölümə hansı gözəl baxırsan bax, ölüm yamanca şeydir! Bizim bu serjant Dunqamı götürün... O, çox yaxşı əsgərdir, adam görək düz danışsın! Dunqam indiki dəqiqədə öz ipini sallayır və ondan ələ yapışır ki, sanki klyuzdan¹ keçməməlidir. Axı niyə? Çünki qızını sevir. Mənə qalsa, dostumun uzaq səfərə çıxmalı olduğunu görəndə, həmişə onun tezliklə yola düşməsinə və uğurlu olmasına arzularıram.

Ləpirçi məzəmmətlə:

– Serjantın ölümünü yaxınlaşdırmaq üçün onu öldürməli deyilik ki! – dedi. – Hətta qocalar da canlarının qədrini bilərlər, onlar da yaşamağı çox sevirlər. Ömür qısaldıqca qiyməti artır.

Öz bədbəxt qohumunun ölümünü yaxınlaşdırmaq fikri Kapın heç ağılına da gəlmirdi. Ancaq o, istəyirdi ki, serjant ölüm yatağında həyəcan keçirməsin və iztirab çəkməsin. Qoca dənizçi sözlərinin düzgün başa düşülməməsindən incidi. O dedi:

¹ Klyuz – gominin yan tərəfində olan deşikdir, lövbər ipini bu deşikdən sallayırlar.

– Ləpirçi, dərdindən başını itirən adamı məzəmmətləmək siz yaşda və sizin kimi ağıllı olan şəxsə yaraşmaz. Serjant Dunqam mənim dostumdur. Mən ona hörmət edirəm, xatirini istəyirəm və bilirəm ki, ömrünü yaxşı keçirmişdir. Cənnətdə yaxşıca yer seçib lövbər salmağı hər hansı bir adama arzu etmək heç də böyük günah deyildir! Biz hamımız öləcəyik, bizim, hətta ən yaxşımız da bunu inkar etməz... Bəs hanı kvartirmeyster? O görək yazıq serjantla vidalaşmağa getsin, çünki serjant bu dünyanı bizdən bir az əvvəl tərk edir.

Bələdçi Müyrün ölümünün təfsilatını və onun necə xain çıxdığını Kapa nağıl etdi. Kap bu sözləri eşidərkən təəcübəndən ağzı açılı qalmışdı; Ləpirçi sözünü qurtardıqdan sonra Kap nəfəsini dərmək istəyirmiş kimi, iki-üç dəfə bərkədən öskürdü. Nəhayət o dilləndi:

– Şirin su ilə vəhşilər arasında sizin keçirdiyiniz ömür fanidir və başdan-ayağa əziyyətdir, Ləpirçi! Mən buradan nə qədər tez getsəm, özüm də hörmətim bir o qədər artar. Deyirsiniz Müyr xain imiş və vətəni satmağa hazırmış. Özü də kimə-kimə əclaf fransıza!

– Bu xain hər şeyi: vətəni də, vicdanını da, özünü də, Mabeli də, bütün skalplarımızı da satmağa hazır idi, həm də bütün bu şeyləri kimə satdığını heç bir fikirləşmirdi. Daş Ürəyin həmvətənləri xainə muzd verirləmiş.

– Onlara bələdəm! Qalib gələ bilməyəndə və ya başlarını götürüb qaçmağa müvəffəq olmayanda hər şeyi satın almağa çalışırlar.

Cənab Sanqliye istehza ilə şlyapasını qaldırıb baş əydi. Sonra Kap Ləpirçiyə müraciət etdi:

– Axı mən buraya Müyrün dalınca gəlmişdim, zənn edirdim ki, serjant ömrünün son dəqiqələrində öz müavininə bir neçə söz demək istəyir. Ancaq demə poruçikin qulluğu, doğrudan da böyüyübmüş.

– Qoy serjant müavin sərindən narahat olmasın. Mənə elə gəlir ki, taqətdən düşmüş kiçik dəstəyə kapral da komandirlik edə bilər. Qalan işləri öhdəsindən mən özüm gələrdəm. Ancaq əvvəlcə biz gərək meyitləri dəfn edək, düşmən torpağında tikilmiş daxmaları və qalaçanı tamamilə yandıraq ki, bunlar düşmənin əlinə keçməsin. Bir halda ki, bu yer indi hamıya məlumdur, buraya qayıtmağın mənası yoxdur.

– Bunlar öz yerində, əziz dostum, ancaq indi gərək mənim yazıq yeznəmin fikrini çəkək. O əsgər olsa da, təsəlli sözləri eşitmədən bu dünyadan ayrılmasına yol vermək olmaz.

– Düzdür, düzdür! – deyə bələdçi cavab verdi və blokhausu tərəf yönəldi. – Mən bir çoxlarının necə can verdiklərini görmüşəm:

bəziləri əbədi dünyaya qaba və nadan bir şəxsiyyət kimi çəkilib gedir, bəziləri sevinə-sevinə can verir, elə bil ki, öz üzərlərindən ağır bir yükü atırlar. Mənə elə gəlir ki, belə dəqiqələrdə bütün əməllərimiz gözümüzün qabağına gəlir.

– Bəli, siz haqlısınız, Ləpirçi! Bir dəfə ölüm ayağında olanda mən də belə dəqiqələri görmüşəm. Bilirsinizmi ömür kitabımı necə tez-tez vərəqləyirdim? Ömrümdə heç vaxt böyük günahım olmamışdır, heç kəsin var-yoxunu talan etməmişəm, xəyanət etməmişəm, heç kəsin daxmasını yandırmamışam, ancaq qaçaq mal daşımaq və başqa bu kimi xırda işləri özümə irad tuta bilərəm. Axı siz buna nə deyə bilərsiniz? Mən dənizçiyəm... Yəqin ki, sizin də peşənz ləkəsiz deyildir!

– Kəşfiyyatçıların və bələdçilərin çoxu ən iyrenc fırladağlardır, özləri də kvartirmeyster kimi iki tərəfə qulluq edirlər, ancaq belə işlərdə mənim əlim olmamışdır. Ömrümdə üç dəfə tamah məni yoldan çıxarmaq istəmişdir. Bir dəfə mən öz ərazimdə iyirmi altı qəşəng qunduz dərisi tapmışdım; bu dərilər fransız ovçusunun idi, ancaq bu adamın bizim meşələrdə ova çıxmağa haqqı yox idi. Bilirdim ki, dəriləri götürüb aparsam qanun mənim tərəfimdə olacaqdı; boynuma alıram ki, dərilər çox xoşuma gəlmişdi! Lakin bəlkə də bütün ümidini bu dərilərə bağlayan zavallının necə məyus olacağını təsəvvürümə gətirdikdə dərilərə əl vurmadım. Məhz buna görə də ovçular mənə axmaq dedilər, ancaq həmin gecəni çox yaxşı yatdım, deməli, düzgün hərəkət etmişdim... Bir dəfə də meşədə bahalı bir tüfəng gördüm; bu, ələ düşən şey deyil idi, mənim belə bir tüfəngim olsaydı, çox tez irəli gedərdim; o vaxt hələ cavan idim. Bu tüfəngə yamanca gözüm düşmüşdü! Ancaq nəfsimi saxladım; sonralar həmin tüfənglə güllə atan düşmən üzərində mən öz karabinimlə qələbə çaldım... Üçüncü dəfə meşədə gözərkən altı nəfər yatmış minqin üstünə çıxdım... Onlar tüfənglərini və tomahavklarını bir kənara qoymuşdular, buna görə də mən lap arxayınca bu silahları götürüb apara bilirdim. Ancaq namuslu adam gərək nə yatanlara, nə də silahsız olanlara basqın etsin. Mən bir az tərəddüd etdikdən sonra gizlənib minqlərin oyanmasını gözlədim. Onlar qalxıb silahlarını götürdükdən sonra yola düşdükdə, mən ağacların, kolların dalında gizlənən-gizlənən onlara güllə atmağa başladım. Nəticədə bu altı əclafdan yalnız bir nəfəri kəndə qayıda bildi. Ancaq o da qıçından yaralanmışdı. Uzaqdan mənim dalıma gələn Böyük İlan bu

meyitləri görürkən, olbətə, fürsəti fəvta verməyib onların skalplarını soymuşdu. Görürsünüzmü, – deyə, Ləpirçi blokhausa yaxınlaşarkən əlavə etdi, – adam ədalətə iş görüb öz şərəfini də ləkələməz, xidmət borcunu da sədaqətlə yerinə yetirə bilər.

Kap bu öyüd-nəsihəti o qədər də yaxşı başa düşmədiyinə görə, Ləpirçiyə cavab olaraq donqudanıb nə isə dedi.

Onlar qapının ağzında ayaq saxlayıb bir dəqiqə gözlədilər, sanki demək istədikləri sözləri fikirləşib hazırlayırdılar. Nəhayət, onlar içəri girdilər.

İYİRMİ SƏKKİZİNCİ FƏSİL

Ləpirçi can verməkdə olan serjantın otağına kədərli halda və heyifsilənə-heyifsilənə girdi. Kapda isə belə hisslər yox idi. Kobud, inad, tez özündən çıxan və həm də çox vasvası olan bu qoca donziçiyə, hətta ölümün özü də, bütün başqa adamlardan fərqli olaraq, ağır təsir bağışlamırdı. Kap, başına gələn hadisələrə və öz yəznəsini ürək-dən sevdiyinə baxmayaraq, can verən yəznəsinin otağına laçeyd halda girdi və dərhal son hadisələrdən, Müyrün və Arouxedin ölümündən danışmağa başladı. Sonra o, dedi ki:

– Qardaşım Dunqam, onların hər ikisi, hətta göz yumub açmağa macal tapmamış öz lövbörələrini öldən verdilər. Sən də özünə təsəlli verə bilərsən ki, hələ səndən az əvvəl başqaları böyük səyahət üçün yola düşdülər; özü də bunlar sənə o qədər də istəmədiyin adamlar idi. Sənin yerində olsaydım, bu əhvalat mənə çox təsəlli verərdi. Dostum Ləpirçi, anam mənə həmişə deyərdi ki, can verən adamın ürəyini yuxaltmaq mənasızdır, əksinə, ağıllı tədbirlər görüb, bu adama ürək-dirək vermək lazımdır. Rəhmətlik anamı yazıq serjant da mənim qədr istəyirsə, onda bu yeniliklər görək serjanta təsəlli versin.

Şeh ərinin ölümündən xəbər tutduqda ayağa qalxıb blokhausdan səssizcə çıxdı. Bu vaxt Dunqamın üzündə heç bir şey hiss edilmədi, çünki onu həyata bağlayan tellər o qədər incəlmişdi ki, o, Arouxedi yadından çıxarmışdı və Müyrün də fikrini əsla çəkmirdi. Serjant çətinliklə danışa-danışa Casperi soruşdu. Çox keçmədi ki, bu gənc serjantın yanına gəldi. Serjant ona nəvazişlə baxdı; bu gənc matrosu nəhaq yerdə təhqir etdiyinə nə qədər peşman olduğunu indi serjantın gözlərindən sezmək olardı. Bu zaman blokhausda Ləpir-

çi, Kapdan, Mabeldən, Casperdən və ömrünün axırı doqıqələrini keçirən serjantdan başqa heç kəs yox idi. Hamı serjantın başına toplaşmışdı və onun axırı nəfəsini gözləyirdi. Mabel atasının yanında oturmuşdu, gah onun soyuq tərli əlini qaldırıb öz alınına qoyur, gah da atasının quruyan dodaqlarını su ilə isladırırdı.

Ləpirçi ölümlə o qədər tez-tez rastlaşmışdı ki, can verən adamı görürkən qolbındə o qədər də dərin ehtiram hiss etmirdi; ancaq qızğın vuruşma doqıqələrində ölməklə sakit ev şəraitində ölmək arasında nə qədər böyük fərq olduğunu da başa düşürdü. O dedi:

– Bu dünyadan sən bizdən qabaq gedirən, serjant. Bax, Arouxed də öz son yoluna getdi, ancaq onun yolu namuslu hindilərin yolu deyildir. Sən onunla üz-üzə gəlməyəcəksən, çünki onun cığırı ədalətli adamların cığırı deyildir. Bunu bizə ağıllı öyrədir, ağıllı poruçik Müyrün də aqibətini bizə göstərir. Sən həyata öz borcunu verməsin, indi uzaq səfərə çıxmalısən, buna görə də görək sənə nigarəncılığın da olmasın, qıçların da cold olsun.

– Dostum, mənə elə gəlir... borcunu yerinə yetirmək üçün ölimdən gələni əsirgəməmişəm.

– Düzdür, düzdür! – deyə Kap səhbətə qoşuldu. – Ancaq yaxşı olardı ki, sən açıq yerdə dreyfə keçəydin və sahildəki işlərdən xəbər tutmaq üçün qabağa qayıq göndəroydün. İndi nə etmək olar: olan olub, keçən keçib; heç birimiz şübhə etmirik ki, sən işimizin xeyrinə çalışırdın!

– Düz deyirən, mən işimizin xeyrinə çalışırdım.

– Ata! Əziz ata!

Kap yenə dilləndi:

– Bu fırtına Maqini qəflətin yaxalamışdır, qız öz atasının dayazlıqlardan keçməsinə birtəhər kömək etmək istəyir, lakin əlindən bir şey gəlmir. Ancaq biz serjantı bu yerdən sağ-salamat keçirməliyik. İndi serjant farvater¹, kanalın ön salamat yerinə üzüb gəlmişdir, ancaq qorxuram qız onu dreyfə keçməyə məcbur etsin.

– Mabel, mənim övladım! – deyə serjant nəfəsi tutula-tutula pıçıldadı. – Mabel sənə qoyub gedirəm, balam... hanı sənə ölin?

– A! əziz ata, bax öllərimin ikisini də sənə uzadıram.

Serjant:

¹ Farvater – donuzun, çayın və ya gölün elə bir yeridir ki, burada hər cür şəraitdə ən çox oturumlu gəminin keçməsi üçün su kifayət qədər dərin olur.

– Ləpirçi, – dedi və əlini yatağına sürtərkən səhvən Casperin əlin-dən tutdu, – mənim qızımı qəbul elə, ona ata ol, sən onun arzusunu ürəyində qoyma! Sizə xeyir-dua verirəm, hər ikinizin xoşbəxtliyini arzu edirəm!

Belə bir gərgin dəqiqədə heç kəs serjantın səhvini deməyə cürət etmədi; bir-iki dəqiqədən sonra Casperin və Mabelin əllərindən tutduğu vəziyyətdə serjantın canı çıxdı. Nəhayət, Kap serjantın öldüyünü xəbər verdi; bu dəqiqəyədək Mabel əlinin kimin əli ilə birləşdirildiyini ağına belə gətirməmiş və görməmişdi. Yalnız bu zaman qız başını yuxarı qaldırıqda Casperin ona zillənən gözlərini gördü və Casperin əlinin istiliyini hiss etdi. Lakin bu anlarda onun qəlbinə başqa bir hiss hakim idi, buna görə də qız baş verən hadisənin mahiyyətini o qədər də dərinləndirərək dərk etməyərək kənara çəkildi. Ləpirçi Casperin qolundan tutub onunla birlikdə blokhauzdan çıxdı.

Hər iki dost dərin sükut içində tonqalın kənarından və taladan keçib adanın qarşı sahilində dayandı.

Ləpirçi birinci olaraq sözə başladı:

– Hər şey bitdi, Casper, hər şey bitdi! Ah, yazıq serjant Dunqam öz səfərini qurtardı!.. Özü də kimin əli ilə? Mincin əli onu yarı yolda qoydu. Heç kəs başına nə gələcəyini heç vaxt qabaqcadan bilməz, sabah... o birisi gün, bəlkə mənim də aqibətim belə olacaqdır.

– Bəs Mabel? Bəs Mabel necə olacaq, Ləpirçi?

– Sən serjantın can verərkən dediyi sözləri eşitdinmi? O öz bala-sını mənə tapşırı, Casper, bu tapşırıq isə mənim üçün müqəddəsdir.

– Ləpirçi, o elə bir tapşırıqdır ki, hər kəs onu səndən alıb öz üzərinə götürməyə çox şad olardı, – deyərək Casper cavab verdi və təəs-süflə gülümsədi.

– Mən çox vaxt öz-özümə deyirdim ki, bu tapşırıq layiq olma-yan adama verilmişdir. Mən şöhrət düşkünü deyiləm, Casper. Şöhrət düşkünü deyiləm, görərkən ki, belədir! Ancaq Mabel Dunqam mənim nöqsanlarımı, bütün nadanlığımı bağışlasa, görərkən mən də razı olam, ancaq bunu da başa düşürəm ki, özüm heç bir şeyəm.

– Ləpirçi! Sənin döşündə dostunun bağışladığı sən dəyərlə qiy-mətli alması görünlən səni məzəmmət etməzdilər, bunun kimi də sən Mabel Dunqamla evlənsən heç kəs səni məzəmmət etməz.

– Deməli, sən zənn edirsən ki, Mabeli məzəmmət edərlər, eləmi? Açıq deyirəm ki, mən də bu barədə çox fikirləşmişəm və çox nigaran qalmışam. Axı mənə heç kəs sənənin gözünlə və serjantın qızının gözü

ilə baxmır (Casper Şirin Su bədəninin ağrıdığını birdən hiss edirmiş kimi diksindi. Sonra bələdçi sözüünə davam etdi). İnsanlar paxıldırırlar, onların pis gözləri vardır, xüsusən qamizonlarda yaşayan adamlar belə olurlar. İnsan təbiəti belədir!.. Bilirsənmi, Casper, bəzən mən belə fikirləşirəm: nə olardı ki, Mabel səni sevəydi. Bəli, bəli, bəzən mən bunu arzu edirəm, bəzən də istəyirəm ki, sən də Mabeli sevəsən, çünki mən həmişə zənn edirdim ki, Mabel mənimlə deyil, məhz sənənlə daha xoşbəxt olardı!..

Casper səbirsizliklə və nəfəsi tutula-tutula dostunun sözünü kəsərək:

– Bəsdir, Ləpirçi, – dedi, – bu barədə danışma. Sən Mabelin əri olacaqsan. Başqasının heç adını da çəkmə, başqasını hətta fikrinə də gətirmə! Mən isə... mən Kapın məsləhətinə əməl edəərəm, okeana gedib duzlu su ilə tanış olaram və bəlkə də adam olaram.

– Sən, Casper Uestern! Sən gölləri, meşələri və sərhədləri qoyub getmək istəyirsənmi? Sən bunları şəhərlərə, kəndlərə və suyun dadındakı cüzi fərqləri dəyişmək istəyirsən? Əgər duz sənə çox lazımdırsa, bizdə şoranlıqlar azdırımı? Hər bir adam başqalarının qane olduqlarına qane olmamalıdırı? Mən sənə belə bağlayırdım, Casper! Mən sənə ümid edir və deyirdim ki, mən Mabelə bir dax-mada yaşamağa başlayanda sən də bir müddət sonra özün üçün rəfiqə seçərsən və bizimlə qonşuluqda yaşamağa başlayarsan. Qamizon-dan əlli mil qərbdə çox gözəl bir yer vardır, mən də orada məskən salmaq fikrindəyəm. O yerdən on mil uzaqda olan körpünün yaxınlığında sən öz kutterini saxlaya bilərsən və boş vaxtlarında bu gəmiyə minib istədiyini yerlərə gedərsən. Sən öz arvadınla bu yerlərdən birində, mənim isə Mabelə birlikdə o birində məskən salacağımızı xəyalıma gətirərkən çox sevinirdim. Biz bir-birimizin yaxınlığında yaşaya bilərdik. Mən ova gedəndə gözə-gözə sənənin mənzilinə gəlib çıxardım və heç də yorulmazdım; əgər bu dünyada xoşbəxt olmaq mümkündürsə, biz də dördlükdə xoşbəxt güzəran sürərdik!

Casper Ləpirçinin qolundan tutdu və gülümsəməyə çalışaraq dedi:

– Dostum, unudursan ki, mənim heç kəsə məhəbbətim yoxdur, özü də inanmıram ki, səni və Mabeli sevdiyim qədər başqa birisini sevbiləim.

– Sənə təşəkkür edirəm, bala, ürəkdən təşəkkür edirəm! Deyir-sən Mabeli sevirsən, ancaq sənənin ona olan məhəbbətin yalnız dost-luq məhəbbətidir, mən isə Mabeli başqa cür sevirəm. Bilirsənmi,

gecəyarısı təbiətin bərk yatdığı kimi, övvəllər isə özümün də bərk yatdığım kimi indi yata bilmirəm, bütün gecə Mabel Dunqam gözümün qabağından getmir. Cavan marallar ətrafımda atılıb düşür, oynayırlar, bunlardan birini vurmaq üçün tufəngimi qaldırırdıqda, marallar dönüb baxır və onda mənə elə gəlir ki, onlar gülümsəyirlər, güllürlər və sanki mənə demək istəyirlər: "Əgər cürətin çatırsa mənə güllə at!" Sonra Mabelin quş nəğmələrinə qarışan məlahətli səsini eşidirəm... Bax, hələ keçən gecə yuxuda görmüşdüm ki, guya Niaqara şələləsindən keçməliyəm; Mabeli qucağıma almışdım və ondan bir an belə ayrılmıq istəmirdim. Sonra bu yuxuda çox məyus dəqiqələr keçirdim: elə bil şeytan məni tilsimə salmışdı, dərk edə bilmədiyim bədbəxtlik üzündən guya Mabel ölimdən çıxırdı, gah Mabel mənə öz münasibətini dəyişir, gah da kim isə onu mənim ölimdən alıb aparmaq istəyirdi...

– Eh, Ləpirçi, əgər sən bunu yuxuda görürkən bu qədər məyus olursansa, bəs buna ayıqlıqda düşər olan adamın halı necə olmalıdır! Belə bir qızı ayıqlıqda itirdiyini bilən və ondan ümidini tamamilə kəsən adamın vəziyyəti necə olmalıdır?!

Qəflətən sənə qabın içindəki su necə tökülürsə, bu sözlər də Casperin sinəsindən eləcə qopub gəlirdi. Casper bu sözləri qeyri-ixtiyari, demək olar ki, şüursuz sürətdə söyləsə də, ancaq bu sözlərlə öz həqiqi hissini ifadə etmişdi, buna görə də onun dediyi sözlərin sən dərəcə səmimi olmasına şübhə etmək olmazdı. Ləpirçi qəflətən fəlakətlə üz-üzə gələn bir adam kimi diksindi və bir dəqiqə ərzində gözlərini dostunun üzündən çəkə bilmədi; o nə qədər sadəlövh olsa da, nəhayət, həqiqəti başa düşdü. Övvəllər güman etdiyini işin nəhayət, yolunu tapan beynin nə qədər sürətlə işləməyə başladığını deməyə ehtiyac varmı, belə halda, qəflətən, gözələnilmədən aşkar olan həqiqətə sübut olaraq yeni-yeni mülahizələrin bir-birini nə qədər sürətlə təqib etdiyini və olub-keçmiş hadisələrin hafizədə necə canlandığını söyləməyə ehtiyac varmı? Ləpirçi təbiətən o qədər sadəlövh, açıqürəkli və o qədər alicənab idi, dostlarının xoşbəxtliyini itədiyi qədər dostları da onun xoşbəxtliyini istədiklərinə o qədər inanırdı ki, Casperin Mabeli sevdiyini bu ağır dəqiqəyədək heç vaxt ağlına belə gətirməmişdi. Lakin dostunun həyəcanı o qədər qüvvətli və təbii idi ki, onun Mabeli sevdiyinə daha heç bir şübhə yeri qoymurdu. Bu zaman Ləpirçi Casperin gənc olmasına da, onun zahirinin gözəlliyini də və başqa sifətlərini də yadına salıb

özlüyündə qət etdi ki, bu sifətlərə görə Mabel Casperi daha çox bəyəne bilər.

Belədciyə xas olan nəcib doğruculuq və səmimilik onun başqa hissələrinə üstün gəldi.

Ləpirçi Casperin qolundan tutub kötüyə tərəf apardı və onu, demək olar ki, güclə oturtdu. Sonra belədciyə özü də onun yanında oturdu.

Casper öz hissənin coşub aşkar olduğu dəqiqədə xəcalət də çəkmişdi, həyəcan da keçirmişdi. O çox şad olardı ki, bu sözləri deməmiş olaydı; lakin Casper o qədər düz ürəkli idi ki, öz dostu ilə o qədər səmimi danışardı ki, Ləpirçidən sirr saxlamaq, ya da Ləpirçinin yaqın tələb etmək istədiyini izahatı verməkdən boyun qaçırmaq heç onun ağlına da gəlməzdi.

Ləpirçi elə bir ciddiyyətlə danışmağa başladı ki, Casper hətta diksindi, o dedi:

– Casper, bu məni təəccübləndirdi! Heç fikrimə də gəlmirdi ki, sən Mabelə məhz belə hissələr bəsləyirsən. Əgər mənim şöhrətpərəstliyim, mənim yaramaz xəyallarım məni bu qədər çox aldatmışsa, onda sənə acıyaram, bala, ürəkdən acıyaram! Bəli, öz qəlbini Mabelə verən, indi isə Mabelin öz qəlbini ona verəcəyinə ümid etməyən adamın halına acımaq lazımdır, bunu mən başa düşürəm. Delavər demişkən, aramızda bulud-zad olmasın deyə, bu məsələni kökündən götür-qoy etməliyik, Şirin Su.

– Daha nə götür-qoy etməliyik, Ləpirçi! Mən Mabel Dunqamı sevirəm, Mabel Dunqam isə məni sevmir. Mabel səni seçmişdir, o səni üstün tutur, buna görə də mənim ancaq bir çarəm qalır ki, o da duzlu suya gedib sizin hər ikinizi yaddan çıxarmaqdır.

– Mənim yaddan çıxarmaq istəyirsən, Casper! Axı nəyə görə? Mənim günahım nədir? Nədən bilirən ki, Mabel məni səndən yaxşı hesab edir? Bunu sən niyə deyirsən, dostum?

– Məgər Mabel sənə ərə getmir? Doğrudandırsa Mabel sevmədiyini adama ərə getmək istəyər!

– Serjant bu barədə Mabeldən çox təkidlə xahiş etdi, Mabel isə sözbəxan və üzüyola övlad olduğu üçün, can verməkdə olan atasının arzusuna bəlkə də zidd çıxıb bilməmişdir. Sən Mabeli sevdiyini, ona belə hissələr bəslədiyini heç onun özüne demisənmi?

– Heç vaxt, Ləpirçi! Mən bu yol ilə səni təhqir etməyə heç zaman razı olmazdım!

– Sənə inanıram, cavan oğlan, sənə inanıram və zənn edirəm ki, duzlu suya gedərsən, sənün sirin də sənünlə birlikdə gizli qalar. Lakin bu belə olmamalıdır! Mabel işdən xəbər tutacaqdır, əgər mənim ürəyim belə bir imtahandan parça-parça olsa da, Mabel ikimizdən birimizi özü seçməlidir! Deməli, sevgi haqqında sənünlə Mabel arasında heç bir söz-söhbət olmamışdır, eləmi, Casper?

– Mən ona bu barədə heç bir müəyyən, heç bir açıq söz deməmişəm. Ancaq Ləpirçi, Mabeli dəlicəsinə sevdiyimi sənün qarşında etiraf edirəm və sənün kimi nəcib dostdan heç bir şey gizlətmərəm! İndi iş işdən keçmişdir. Sən bilirsən ki, gənclər bir-birinə açıq və aydın bir söz demədikləri halda bir-birini başa düşürlər və ya bir-birini başa düşdüklerini güman edirlər, minlərlə xırda əlamətlər əsasında bir-birinin fikrini duyurlar və ya bir-birinin fikrini bildiklərini zənn edirlər?

– Yox, Casper, mən bunu bilmirəm, – deyər belədən açıq cavab verdi. – Yox, Casper, mən belə şeyləri bilmirəm. Mabel həmişə mənə mehribanlıq göstərirdi, ürək sözünü də aydın deyirdi.

– Deməli sən onun dilindən eşitməsən ki, o səni sevir, eləmi Ləpirçi?

– Dayan, Casper... Yox, bunu öz dili ilə deməmişdi. Mabel mənə demişdi ki, biz heç zaman ər-arvad ola bilmərik... Heç zaman ər-arvad olmamalıyıq; deyirdi ki, guya o özünü məndən aşağı bilir; ancaq bunu da deyirdi ki, mənə hörmət edir, məni hamıdan yaxşı hesab edir. Sonra da serjant mənə dedi ki, təcrübəsiz və utancaq qızlar həmişə özlərini belə aparırlar, Mabelin anası da belə olmuşdur, o da belə deyirmiş; serjant mənə deyirdi ki, Mabel mənə ərə getməyə hər hansı bir səbəbə görə razı olsa, mən görək buna tamamilə qane olam... Axırda mən serjantın dediklərinin doğru olduğuna inanırdım.

Casper öz xoşbəxt rəqibinə dostluq hissləri bəslədiyinə və onun xoşbəxt olmasını ürəkdən arzu etməsinə baxmayaraq, Ləpirçinin son sözlərini eşidərkən qəlbinin hədsiz fərəhlə dolduğunu hiss etdi.

Ləpirçi üzdən getdikcə tutulur və pərişan görünürdü. O dedi:

– Dilin köməyi olmadan danışmağı bacarmaq haqqında mənə yenə bir neçə söz de. Mən yol ilə Çinqaçquqla danışa bilərəm, onun oğlu Unkas sağ olanda onunla da belə danışmağı bacarırdım. Belə bir ustalığın gənc xanımlara, xüsusən Mabel Dunqama da məlum olduğunu bilmirdim.

– Mən deyən o deyildir. Mən qızın baxışlarından, təbəssümlərindən, təsadüfən mənə toxunarkən əlinin titrəməsindən danışardım. Mən o qədər sadə adamam ki, hətta Mabelin nəfəsini duyduğda da, hətta onun paltarının xıçıldısını eşidəndə də canıma lərzə düşürdü. Demə mənim belə sərsəm xəyallarım məni aldatmış. Mən Mabelə bəslədiyim hissimi ona heç vaxt açıq-aşkar bildirməmişəm, indi isə bu barədə danışmaq fayda verməz, çünki mənim daha heç bir ümidim yoxdur!

Ləpirçi sadəcə, lakin hər cür etirazı puça çıxaran bir vüqarla cavab verdi:

– Casper! Gəl serjantın necə dəfn ediləcəyindən və bizim bu adadan köçüb getməyimizdən danışaq. Serjantın qızı haqqında ətraflı danışmağa sonralar kifayət qədər vaxtımız olacaqdır. Mən görək bu işi dərindən götür-qoy eləyim, çünki atası ölərkən balasını mənə tapşırmışdır.

Mabel haqqında söhbətin kəsilməsi Casperi hətta sevindirdi. Dostlar bir-birindən ayrıldılar və onların hər biri öz işi ilə məşğul olmağa getdi.

Günortadan sonra meyitləri dəfn etdilər. Serjant Dunqamın qəbri talanın ortasında, uca qarağacın altında yüksəlirdi. Mabel çox ağlayırdı və göz yaşları onun dərdini bir qədər azaldırdı. Gecə və ertəsi gün sakit keçdi. Onlar yola hələ düşə bilməmişdilər, çünki Casper çox bərk külək əsdiyini xəbər vermişdi. Kapitan Sanqliyə də bu səbəbdən ləngiməli olmuşdu; yalnız Dunqamın ölümündən sonra, üçüncü gün səhər hava sakitləşib səmt küləyi əsməyə başladıqda, Sanqliyə adamı tərk etdi.

O, yola düşməzdən əvvəl Ləpirçi ilə vidalaşdı. Görünür, Sanqliyə bələdçini əlahiddə bir adam hesab edir və onunla birlikdə keçirdiyi vaxtı çox qiymətləndirirdi.

Onlar ayrılarkən bir-birinə hörmət etdiyini söylədilər, bununla belə onlar bir-birini hələ yaxşı tanıya bilməmişdilər.

İYİRMİ DOQQUZUNCU FƏSİL

“Qaçğan” üçüncü gün səhər yola düşməli idi. Casper bütün hazır-
lıq işlərini görmüşdü. Bütün müxəlləfatı və silahları xırda gəmilərə
yüklədilər. Mabel itirab çəkə-çəkə, lakin çox nəvazişlə Şəhdən
ayrıldı. Bir sözlə hər şey hazır idi, adada isə hələ yalnız hindi qadın,
Ləpirçi, Casper və Mabel qalırdı. Hindi qadın tək qalıb öz dərdini
çəkmək üçün meşənin qalın yerinə yönəldi. Mabel, Casper və bələdçi
üç qayığın dayandığı tərəfə getdilər. Bu qayıqların biri Şeh üçün ayrıl-
mışdı, ikisi də adadakı adamları “Qaçğan”a aparmalı idi.

Ləpirçi qabaqda gedirdi, lakin sahilə yaxınlaşdıqda, birbaşa qayıq-
lara tərəf getmək əvəzinə, onun dalınca gəlməyi öz yol yoldaşların-
dan xahiş etdi və onları yıxılmış ağaca tərəf apardı. Bu ağac talanın
lap kənarında idi və gəmidən görünmürdü. Bələdçi ağacın üstündə
oturduqdan sonra Mabeldən və Casperdən xahiş etdi ki, onun sağında
və solunda otursunlar. O söhbətə başladı:

– Siz burada əyləşin, Mabel! Sən də burada otur, Şirin Su. Ürəyim
bərk sıxılır, elə bil ürəyimin başında ağır bir daş vardır, indi vaxt çat-
mışdır ki, bu ağırlıqdan ürəyimi xilas edim. Əyləşin, Mabel! Mənə
imkan verin vicdanıma gücüm çatmasa da ürəyimə təsəlli verim.

Bundan sonra başlanan sükut iki-üç dəqiqə davam etdi. İndi
həm Casper, həm də Mabel işin sonrasını təəccüblə gözləyirdilər.
Onların hər ikisi Ləpirçinin hər hansı bir səbəbdən vicdan əzabı
çəkməsinə inana bilmirdi. Nəhayət, bələdçi dilləndi:

– Mabel! Gəmidə sizin dayınızla görüşməzdən əvvəl biz görək öz
aramızda aydın və açıq danışaq. Yeri gəlmişkən soruşmaq istəyirəm:
xəbəriniz varmı ki, Duzlu Su son üç gecəni kutterdə yatmışdır?
O deyirdi ki, adam öz başını yalnız gəmidə salamat saxlaya bilər,
– doğru deyirəm, o belə deyirdi. Ah! Axı niyə bu boş fikir mənim
başımından çıxmır, indi bu cür mənasız şeylərdən danışmaq vaxtıdır?
Mən zarafatlaşmağa, deyib-gülməyə çalışıram, lakin insan, çayı geriye,
öz mənbəinə doğru axmağa məcbur etməyə qadir deyildir. Mabel, siz
bilirsiniz ki, serjant bizi tək edərək ərəvad olduğumuzu, bir yerdə
yaşayıb bir-birimizi sevməyimizi vəsiyyəət etmişdir.

Səhərin təmiz havasının təsirindən Mabelin yanaqları əvvəlki
kimi yenidən qızarmağa başlamışdı; lakin Mabel qəflətdən bu sözləri

əşidərkən, onun yanaqlarının qırmızısı çəkildi və bənizi yenə qaçdı.
O, gülümsəməyə çalışaraq mehribanlıqla, lakin qəmgin-qəmgin
Ləpirçinin üzünə baxdı və:

– Düz deyirsiniz, nəcib dostum, – deyə cavab verdi, – yazıq ata-
mın arzusu bu idi. Mənə elə gəlir ki, sizin sağ-salamat olmağınıza
ömrüm boyu kömək etsəm, bizim üçün etdiyiniz yaxşılıqların əvə-
zini bəlkə birtəhər çıxa bilərdim.

– Mabel, mən bilən ər-arvadı bir-birinə görə daha möhkəm
təllər bağlasın. Siz mənim üçün elə bir mühüm iş görməmişsiniz,
ancaq mənim ürəyim sızıldaya-sızıldaya daim sizi çağırır; buna görə
də mənə elə gəlir ki, qəlbimdə belə hissələrin doğmasına nə sizin
skalpınızı xilas etməklə, nə də sizin meşədən buraya sağ-salamat
gətirib çıxarmaqla nail ola bilməzdim.

Mabelin yanaqları yenidən qızardı; o özünü gülümsəməyə məc-
bur etdisə də, səsi titrəyə-titrəyə danışa bildi:

– Ləpirçi, yaxşı olmazmı ki, bu söhbəti sonraya saxlayaq? Biz
burada tək deyilik, eşitdiyimə görə adam iştirak edə bilmədiyini aile
söhbətinə qulaq asanda çox darıxır.

– Mabel! Biz burada məhz tək olmadığımız üçün, yəni Casper
də bizim yanımızda olduğuna görə, həmin iş barəsində məhz indi
danışmaq istəyirəm. Serjant güman edirdi ki, mən sizin əriniz ola
bilərəm; amma mən özüm buna şübhə edirdim... bəli, bəli, çox şüb-
hə edirdim! Bununla belə serjant məni inandıra bildi və biz məsə-
ləni öz aramızda biçirib həll etdik; bunu siz özünüz də bilirsiniz,
Mabel. Lakin siz mənə ərə gedəcəyinizi atanıza bu qədər təvazö-
karlıqla və mülayimliklə vəd etdiyiniz vaxt, dayınız demişkən, bir
ələmət var idi, sizin isə bundan xəbəriniz yox idi; buna görə də gü-
man edirəm ki, nə qədər iş-ışdən keçməmişdir bu barədə sizə
məlumat verməliyəm, bunu ədalət tələb edir. Mən yaxşı quş əti tap-
mayanda arıq maral ətindən çox nahar hazırlamışam, ancaq yaxşını
qoyub yamanı götürməmək tamamilə təbiidir.

– Ləpirçi, siz elə danışsınız ki, nə demək istədiyinizi başa
düşmək çətindir. Əgər indi bu saat mənimlə danışmağınız vacib-
dirsə, onda xahiş edirəm fikrinizi açıq deyin.

– Yaxşı, Mabel. Mənə elə gəlir ki, siz serjantın arzusuna razılıq
verərkən, Casper Uesternin sizə bəslədiyini hissədən xəbəriniz olma-
mışdır.

Mabel:

– Ləpirçi! – dedi və onun üzü meyit üzü kimi sapsarı oldu, sonra isə bərk qızardı.

Lakin Ləpirçi öz fikirləri ilə məşğul olduğu üçün Mabelin həyəcanını sezmədi, Şirin Su da qızın üzündəki bu dəyişikliyi görə bilmədi, çünki öz adını eşidərkən əlləri ilə üzünü örtmüşdü.

– Mən Casperlə söhbət etmişəm, onun xəyallarını öz xəyallarım ilə, onun hissələrini öz hissələrimlə, onun arzularını öz arzularım ilə müqayisə etmişəm və mənə elə gəlir ki, deyəsən hər ikimiz sizin haqqınızda eyni fikirdəyik, sizin barənizdə eyni arzudayıq; bu həm mənim üçün, həm də Casper üçün hədsiz səadət deyilməyi?

– Ləpirçi, siz unudursunuz... yadınıza salmalıyıq ki, biz nişanlanmış, – deyə Mabel cəld, lakin elə yavaş səsle cavab verdi ki, onu dinləyənlər yalnız çox diqqətlə qulaq asmaq nəticəsində onun sözlərinin mənasını ala bildilər. Bundan başqa Mabelin son sözü bələdçi üçün o qədər də aydın deyildi. Buna görə də, bələdçi, nədanlığını boynuna alaraq, həmişəki kimi soruşdu:

– Nə dediniz?

– Yaddan çıxarırsınız ki, siz mənim adaxlımsınız, mən isə sizin nişanlıyam, buna görə də sizin vurduğunuz işarələr ədəbdən kənar-dır və mənə əziyyət verir.

– Mabel, bilməlisiniz ki, ədalətli olan hər bir şey ədəbdir, həqiqətə gətirib çıxaran hər bir şey isə ədalətlidir. Bu, sizin dediyiniz kimi əzablıdır, bunu mən özüm də hiss edərdim. Sözümlə yaxşı fikir verin, Mabel, sizə Şirin Suyun da mənim kimi münasibət bəslədiyini bilsəydiniz, mənim kimi qoca, kifir bir adama ərə getməyə bəlkə də heç zaman razı olmazdınız.

– Ləpirçi, siz niyə məni belə bir ağır imtahana çəkirsiniz? Bunun axırı nə olar? Casper Uesternin mənim haqqımda belə fikirləri yoxdur... O, heç bir şey demir, mənə belə hissələr bəsləmir...

– Mabel! – deyə Casper səsləndi. Bu səs Casperin sinəsindən onun bütün hissini bürüzə verən bir qüvvə ilə qopdu. O, daha heç bir söz demədi.

Mabel hər iki əli ilə üzünü örtüdü. Belə bir vəziyyətdə Mabel də, Casper də, öz himayəçilərinin bütün səadətini alt-üst edən cinayətlərinin üstü açılmış iki caniyə oxşayırdı.

Casper öz sevgisindən bəlkə də lap bu dəqiqə imtina etməyə hazır idi, çünki dostunu məyus etməkdən qorxduğuna görə içəridən əzab

çəkirdi. Bəs Mabel... Demək olar ki, qeyri-şüari ümid etdiyi (Mabel özü də bu ümidə etibar etmirdi) hissini varlığının bu yol ilə aşkara çıxması qızı elə qəflətən yaxalayıb həyrətə saldı ki, qız bir dəqiqəyə donuxub qaldı; indi o, bilmirdi ağlasın, ya da sevinсин. Lakin Mabel danışmağa birinci başladı. Casper nə yalan danışmağa cürət edirdi, nə də dostuna iztirab çəkdiyə bilən həqiqəti acıb deyə bildirdi.

– Ləpirçi, siz lap vəhşi-vəhşi danışsınız! Bu sözlərin nə mənası var?

– Mabel, təəccüblü deyildir ki, mən belə vəhşi-vəhşi danışsım. Unutmayın ki, mən nöinki öz vərdişlərimə görə, bəlkə də öz təbiətimə görə yarımvəhşiyəm, bunu siz də bilirsiniz. – Ləpirçi bu sözləri deyərək həmişəki kimi yenə də səssizcə gülməyə çalışdı, ancaq gülmək əvəzinə süni, boğuc bir səs çıxartdı. – Bəli, mən görək ki, vəhşiyəm və buna heç etiraz etmərəm...

– Ay mənim əziz Ləpirçim! Siz güman edə bilməzdiniz, sizin heç ağılınıza gəlməzdi ki, mən bu sözləri deyərək guya sizi təhqir etmək istəmişəm! – deyə Mabel həyəcandan nəfəsi darıla-darıla cavab verdi. – Əgər mərdlik, doğruluq, nəciblik və bir çox başqa bu kimi gözəl sifətlər məhəbbətə və hörmətə səbəb olursa, onda deməliyəm ki, dünyada hörmətə və məhəbbətə sizdən daha çox layiq olan ikinci bir adam yoxdur!

– Casper, gör qadın tayfasının nə mələhətli və cazibəli səsi olur! – deyə bələdçi cavab verdi və bu dəfə ürəkdən və təbii güllüşlə güldü. – Bəli, elə bil təbiət qadınları qəsdən belə yaratmışdır ki, meşələrin musiqisi kəsilərək onlar öz gözəl səsləri ilə bizi nəşələndirsinlər... Ancaq biz görək bir-birimizi başa düşək, ürəyimizdə görək heç bir söz saxlamayaq. Mabel, sizdən yenə soruşuram: əgər siz bilsəydiniz ki, Casper Uestern də sizi mənim qədər sevir, bəlkə də məndən artıq sevir (amma bu heç mümkün deyil), əgər siz bilsəydiniz ki, Casper sizin göldə əks edən üzünüzü yuxuda görür, yuxuda sizinlə danışır, Mabel Dunqamdan gözəl bir qızın olduğuna inanmır, Mabeldən daha yaxşı və daha səxavətli bir qızın olduğunu bilmir, sizə rast gəldiyi günədək ömrü ona haram olmuşdur, sizin qədəmləriniz dəyən torpağı öpməkdən həzz alır, sizin haqqınızda, sizin gözəlliyinizə tamaşa etmək səadəti haqqında, sizin səsinizi eşitmək fərəhi haqqında şirin xəyallara dalmaq xatirinə öz peşəsinin bütün sevincini unutmağa hazırdır, – əgər siz bütün bunları bilsəydiniz Casperə ərə getməyə razı olardınız mı?

Mabel bu suala özü istəyəydi də cavab verə bilməzdi, buna görə də cavab verə bilmədi. Mabel əlləri ilə üzünü örtmüşdü, lakin barmaqlarının arasından yanaqlarının qırmızısı görünürdü. Bununla belə təbiət öz hökmünü yeridirdi, bu söhbət zamanı heyrət içində donub qalan, hətta bir qədər də qorxuya düşmüş Mabel, Casperin hissləri haqqında Ləpirçinin dediklərinə hələ inanmış kimi, bir dəqiqə ərzində altdan-altdan Casperə baxdı. Bu öləri baxış bütün haqiqəti Mabelə açıb göstərdi; Mabel üzünü yenidən dərhal örtüdü. Bələdçi deyirdi:

– Mabel, tələsmədən məsələni hərtərəfli götür-qoy edin, yaxşı-yaxşı fikirləşin. Daim birinin fikrini çəkib onu həmişə arzularının halda başqasına öre getmək asan iş deyildir. Biz Casperlə köhnə dostlar kimi bu iş haqqında açıqca danışmışıq. Casper boy-nuna aldı ki, sizi ilk dəfə gördüyü andan sevmişdir; sizin səsiniz ona suyun həzin şırıltısı kimi həmişə xoş gəlir; küləyin yellətdiyi pal-tarınız onun gözlərinə yelkən kimi görünür; sizin gülüşünüz, hətta onun yuxusuna da girmişdir; guya sizin köçüb məskən salduğunuz “Qaçqan”dan sizi kim isə oğurladığını xəyalına gətirərək Casper dəfələrlə yuxudan hövlnək qalxmışdır. Bəli, bəli, bu oğlan mənim qarşımda etiraf etdi ki, öz gününüzü başqaları ilə keçirəcəyinizi fikirləşərkən ağlayır.

– Caspermi?

Ləpirçi:

– Bu xalis haqiqətdir, Mabel, – dedi, – buna görə də ədalət tələb edir ki, sizin bundan xəbəriniz olsun. İndi ayağa qalxın və ikimizdən birini seçin. İnanıram ki, sizi Şirin Su da mənim qədər sevir; o, sizi məndən daha artıq sevdiyinə məni inandırmağa çalışdı, lakin mən bu fikrə şəri deyiləm, çünki ola bilməz ki, o, sizi məndən çox sevsin. Ancaq buna inanıram ki, bu gənc sizi sevir, həm də saf qəlblə, bütün varlığı ilə sevir. Siz onu dinləməlisiniz. Serjant məni sizə qəddar hökmdar deyil, himayəçi təyin etmişdir. Mən demişəm ki, sizə nəinki or, həm də ata olacağam, ürəyində azacıq da övlad məhəbbəti olan heç bir ata öz övladını istədiyi adamı sevmək hüququndan məhrum edə bilməz. Qalxın, Mabel, ürəyinizi mənə açın, elə bilin ki, atanızla danışırsınız. Mən ancaq sizin xoşbəxtliyinizi istəyirəm!

Mabel əllərini üzündən çəkdi və kişilərlə üz-büz dayandı. Onun yanaqları qıpqırmızı oldu. O soruşdu:

– Ləpirçi, məndən nə istəyirsiniz? Mən ki, yazıq atama vəd etmişəm sizin bütün istəklərinizi yerinə yetirim.

– Mən sizdən bax bunu istəyirəm! Mən meşələr sakini, vohşii və nadan bir adamam, özüm də sizin qarşınızda durmuşam; mən layiq olduğumdan artıq bir şey istərdim; lakin var qüvvəmi hər iki tərəf üçün ədalətli olmağa sərf edəcəyəm. Ən əvvəl etiraf etmək lazımdır ki, mənim də qəlbimdə, Casperin də qəlbində eyni hiss doğmuşdur, hər ikimiz sizi eyni dərəcədə sevirik. Casper zənn edir ki, onun sevgisi mənim sevgimdən daha qüvvətlidir, lakin vicdanım bunu təsdiq etməyə yol vermir. Əgər doğrudan da Casper deyən kimi olsaydı, onda mən bunu açıq deyərdim, dərhal etiraf edərdim. Deməli, Mabel, biz bu cəhətdən eyni hüquqlara malik olan iki şəxs kimi qarşınızda dayanmışıq. Mənə gəldikdə, hər ikinizdən yaşca böyük olduğuma görə, ən əvvəl mənim xeyrimə və mənim əleyhimə deyilə bilən bir neçə sözü deyəcəyəm. Cəsarətlə deyirəm ki, bu dünyada elə bir adam yoxdur ki, güllə atmaqda və ov ovlamaqda məndən üstün olsun. Əgər bizim daxmamızda quş ötindən, ayı ötindən, quşdan və ya balıqdan korluq çəkilsəydi, onda bunun təqsiri məndə yox, təbiətdə olardı. Bir sözlə, mən elə zənn edirəm ki, mənə etibar edib mənimlə bir daxmada yaşamağa razı olan qadının heç vaxt yeməkdən korluğu olmaz. Lakin mən çox nadanam! Doğrudur, mən bir çox dilləri bilirəm, ancaq öz ana dilimi çox pis bilirəm. Mən sizdən yaşca çox böyüyəm; illər boyu serjanta yoldaş olmuşam, bu isə sizin nəzərinizdə kiçik bir üstünlükdür. Bu da yaxşı olardı ki, mən indikindən bir az göyçək olaydım; ancaq biz hamımız təbiətin yaratdığı kimi yox. Bütün bunları: yaşımı, zahirim, inkişaf səviyyəmi və vərdişlərimi nəzərə alaraq mən indi insafda deməliyəm ki, Mabel, sizə bir əzca layiq olsam da, hər halda sizin üçün yaramaram. Qəlbimin tellərinin nə dərəcədə gərildiyini hiss etməsəydim, lap bu dəqiqə ümidimi tamamilə kəsərdim, ancaq ürək atəşini söndürmək o qədər də asan deyildir...

– Ləpirçi! Nəcib, alicənab Ləpirçi! – deyərək Mabel onu müraciət etdi və onun əlini xüsusi ehtiram hissi ilə öpdü. – Siz özünüz barədə haqsızsınız, siz mənim yazıq atamı və öz vədinizi unudursunuz!.. Siz mənə bələd deyilsiniz!

Bələdçi gənc xanımın novazişinə uyub fikrindən dönməyə çalışaraq sözlünə davam etdi:

– İndi Casperi götürək... O başqa bir adamdır. O da öz arvadını azuqa ilə təmin edəcəkdir; o, əməksevən, qayğıkeş adamdır. Casper çox elmlidir, fransız dilini bilir, çoxlu kitab oxumuşdur və həmişə sizi başa düşə bilər; bax məndə çatışmayan da budur.

Mabel səbirsizliklə Ləpirçinin sözünü kəsərək dedi:

– Axı bütün bu sözlərin nə mənası var? Nə üçün bu barədə indi danışırınsınız? Axı görək bu barədə heç söz-söhbət olmasın, düz demirəmmi?

– Bundan əlavə, bizim bu oğlan öz fikirlərini elə izah edir ki, mən bunu heç zaman bacarmaram. Məni daha cürətlə və daha inandırıcı danışmağa həvəsləndirən yalnız sizsiniz, Mabel; son söhbətlərimizdə Casper, hətta bu cəhətdən də məni ötüb keçdi, buna görə də mən xəcalət çəkirəm. Casper sizin nə qədər sadə, səmimi, mehriban olduğunuzu, şöhrətpərəstliyə necə nifrət etdiyinizi zabit arvadı olmağa layiq olsanız da, qəlbinizin yalnız səmimi hissələrdə çırpındığını mənə söyləmişdir. Casper sizin haqqınızda o qədər çox danışdı ki, damarlarında qanım coşdu; bəli, bəli, o deyirdi ki, siz gözəlsiniz və özünüz də bunu bilmirsiniz! Casper mənə deyirdi ki, cavan maralın yerışı kimi sizin də bütün hərəkətləriniz təbii və qəşəngdir. Casper sizin fikirlərinizin nə qədər dürüst və ədalətli olduğunu, qəlbinizin nə qədər səmimi və necib olduğunu söyləyirdi...

Mabel nəhayət öz hissələrinin əlində aciz qalaraq:

– Casper! – deyə qışqıraraq uşaq kimi ağlaya-ağlaya gənc matrosun qucağına yıxıldı. – Casper, Casper, niyə bunu məndən gizlətmirsiniz?

Bir saatlıq vaxt bir dəqiqə qədər tez keçib getdi; nəhayət, Mabel özünə gələrkən və yanında başqa adamlar olduğunu yadıma salarkən, onun dayısı kutterin göyərtesində səbirsizliklə gezişir və Casperin səmt küləkdən niyə tezliklə istifadə etmək istəməməsinə təəccüb edirdi. Haqqıqətdən xəbər tutarkən, yaqın ki, çox iztirab çəkən adamı Mabel birinci olaraq fikrinə gətirdi. O:

– Aman Casper! – dedi. – Bəs Ləpirçi hanı?

Casper diksindi; bunun səbəbi heç də Casperin bir şeydən qorxması deyildi; Casper ona görə diksindi ki, öz dostunu dərdə saldığı fikirləşərkən özü də içəridən əzab çəkirdi. O, Ləpirçini görmək ümidi ilə ətrafına göz gəzdirdi. Lakin bələdçi heç yerdə görünmürdü. Mabel ilə Casper səssiz-səmirsiz bir neçə dəqiqə otu-

rub Ləpirçinin qayıtmasını gözləməyə başladılar; indi onlar nə edə-cəklərini bilmirdilər. Nəhayət, onlar dalğın və kədərli halda, yavaş-yavaş yaxınlaşmaqda olan öz dostlarını gördülər. Ləpirçi ağaca yaxınlaşarkən dedi:

– Casper, indi mən başa düşürəm, dilsiz necə danışmaq və qulaqsız necə eşitmək olar. Bəli, indi mən başa düşürəm. Mabel Dunqamla bu cür danışmaq yaqın ki, çox xoş təsir bağışlayır! Ah, axı mən serjanta demişdim ki, Mabel üçün yaramaram, qocayam, nadanam və vəhşiyəm, ancaq serjant mənim dediklərimə əhəmiyyət vermirdi və öz fikrindən dönmək istəmirdi...

Casper ilə Mabel səssiz-səmirsiz oturmışdılar. Onlar öz dostlarının pozulmuş rahatlığını qaytarmaq üçün öz səadətindən vaz keçməyə hazır idilər. Ləpirçi heç də gizlətməyə çalışmadığı bir hisslə Mabelə bir neçə saniyə baxdı. Sonra o, səssizcə güldü. Ləpirçi də sadə və səmimi adamların məmnun olduqları dəqiqələrdə güldükləri kimi, özünü gülməkdən saxlaya bilməyərək xeyli axıb getdi. Lakin onun gülüşü birdən kəsildi. Ləpirçi Mabeli həmişəlik itirdiyini yadıma salmışdı. Azı bir dəqiqə ərzində özünə gələ bilmədi. Sonra özünü cəmləşdirərək ciddi, bir qədər də vüqarla danışmağa başladı:

– Mabel Dunqam, həm həmişə bilirdim ki, hər adamın öz qabiliyyəti vardır, ancaq yadımdan çıxarmışdım ki, mənim cavan, gözəl və elmi qızların xoşuna gəlmək qabiliyyətim yoxdur! Ümidvaram ki, mənim bu səhvim o qədər də böyük günah deyildir, əgər günah olsa da, mən belə bir günah üçün ağır cəza almışam. Mabel, bilirəm, demək istəyirsiniz ki... Deməyin, lazım deyildir... bunu mən duyuram, elə bil ki, öz qulağımla eşitmişəm... Bu son saat mənim üçün çox ağır keçdi, Mabel! Bu son saat mənim üçün çox ağır keçdi, cavan oğlan...

– Saatımı? – deyə Mabel soruşdu. Ləpirçi bu sözləri deyərək qızın yanaqları yenidən qızarmışdı. – Ləpirçi, ola bilməz ki, bayaqdan bir saat vaxt keçmiş olsun!

Casper də həmin dəqiqə:

– Bir saatımı? – deyə soruşdu. – Yox, yox, mənim necib dostum. Bizim yanımızdan getdiyən vaxtdan heç on dəqiqə də keçməmişdir.

– Bəlkə də, bəlkə də, ancaq bu keçən dəqiqələr mənə bütöv bir gün qədər gəldi. Lakin mən indi başa düşməyə başlayıram ki, xoşbəxt adamlara vaxt dəqiqələr qədər qısa, bədbəxtlərə isə aylar

qədər uzun gəlir. Nə isə, gəlin bu barədə daha danışmayaq. İndi hər şey bitmişdir. Danışqla sizin xoşbəxtliyinizi artırmaq olmaz, mən isə bu barədə danışarkən nə itirdiyimi və bəlkə də buna layiq olduğumu daha ürək sızılması ilə hiss edirəm... Yox, yox, Mabel, mənim sözümlü kəsməyin, bunun faydası yoxdur. Siz həтта lap xeyirxahlıq niyyəti ilə mənə nə desəniz də mənə öz fikrimdən dönməyə əsla məcbur edə bilməzsiniz... Bax, Casper, indi bu qız səndir! Bunu dərk etmək mənim üçün nə qədər ağır olsa da, əminəm ki, Mabel səninlə olsa xoşbəxt olar. Halbuki, özüm haqqında yanılmırsam, deyə bilərəm ki, Mabelin xoşbəxtliyi üçün nə mümkünsə edərdim. Görək serjantın sözüne inanmayaydım! Gölün yanında Mabelin mənə dediklərinə inanmalı idim. Axı hələ o vaxt öz ağılımla başa düşürdüm ki, Mabel haqlıdır. İndi bu barədə danışmağın və mənası var... Doğrudur, deyəsən Mabel özü razılıq vermişdi, ancaq bu razılığı yalnız atasının qəlbinə toxunmamaq üçün, vəhşilərin əlinə keçməkdən qorxduğu üçün vermişdi.

– Ləpirçi!

– Sizi başa düşürəm, Mabel, ancaq bu sözləri acıqsız və kədər-siz deyirəm. Birdən mənim ağılıma belə bir fikir gəlmişdi ki, sizin yaxınlığınızda məskən salıb sizin xoşbəxt yaşamağınıza tamaşa edə-cəyəm. Ancaq hamısından yaxşısı budur ki, əlli beşinci polku tərək edib altmışıncı polka qayıdım. Bu polk elə bil mənim öz polkumdur. Əvvəldən altmışıncı polkdan heç ayrılmısaydım, bəlkə də daha yaxşı olardı. Doğrudur, əlli beşinci polkda mənim xidmətlərimə ehtiyac var idi və buradakı adamlardan bir çoxu ilə, məsələn, serjant Dunqamla (o vaxt hələ o başqa korpusda idi) çoxdan dost idim. Lakin Casper, səni tanıdığımıza heç də heyifsilənmirəm...

– Bəs mənə tanıdığınıza necə, Ləpirçi? – deyə Mabel cəld onun sözünü kəsdi. – Olmaya siz mənimlə tanış olmağımıza təəssüf edirsiniz? Ah, əgər belədirsə, onda heç zaman mən özümü bağışlamaram!

Bələdçi Mabelin əlindən tutub onun üzünə çox maraqla baxaraq dedi:

– Sizinlə tanışlığım, Mabel! Mən heyifsilənə bilərəmmi ki, günəşin şüası dumanı yarıb keçərək kədərli günümü işıqlandırmışdır?! Zülmətdə bir anlığa olsa da işığın parladığına təəssüf edə bilərəmmi? Mən istəmirəm ümid edib özümü aldadım ki, yenə də ürəyim xatirəm vuracaq, qıçdan yenə də qıvracaq olacağam, yenə

də rahat və bərk yatacağam; ancaq layiq olmadığım səadətə nə qədər yaxınlaşmış olduğumu heç vaxt yadımdan çıxarmayacağam! Mabel, sizi məzəmmət etməyə haqqım yoxdur və bu fikirdə deyiləm... Axmaq, lovğa xeyallarına görə yalnız özümü danlayıram! Yadınızda varmı, dağda bu barədə danışarkən mən siz bütün həqiqəti mənə demədiniz? Mən görək o vaxt sizə inanaydım, çünki gənc xanım ürəyindən nələr keçdiyini özü atasından daha yaxşı bilir... İndi, olan olub, keçən keçibdir, səfərə çıxmadan əvvəl sizinlə salamatlaşmağım qalıb. Məncə mister Kapın səbri çoxdan tükənmişdir və çox güman ki, başımıza nə gəldiyini bilmək üçün sahilə enəcəkdir.

Mabel təəccüblə:

– Salamatlaşmaq! – dedi.

Casper də:

– Salamatlaşmaq! – deyərək təkrar etdi. – Dostum, doğrudanmı bizdən ayrılmaq fikrindəsən?

– Bu, hamısından yaxşı olar, Mabel, bu hamısından yaxşı olar, Casper, özü də bu lap ağıllı tədbirdir. Əgər hissimin təsiri altında olsaydım, əlbəttə, öləndək sizinlə birlikdə qalıb yaşayardım, ancaq ağılım dediyinə baxsam mən görək buradaca sizdən ayrılmaq. Siz Osveqoya qayıdarsınız və oraya çatan kimi ər-əvad olarsınız. Bu saat Kap qanadlanıb uçur ki, tezliklə dənizi görsün. Mən də meşələrə qayıdacağam... – Ləpirçi ayağa qalxıb Mabelə yaxınlaşaraq sözünə davam etdi: – Yaxın gəlin, Mabel – mənə öpün! Ayrıllarkən mənə bir-cə dəfə öpməyinizə görə Casperin acığı tutmaz – biz ki, indi ayrılmalıyıq...

Mabel özünü bələdçinin qucağına ataraq:

– Aman, Ləpirçi! – dedi və onu bir neçə dəfə öpdü. Mənim əzizim, əziz Ləpirçim, sonra bizə gələcəksinizmi? Biz hələ görüşəcəyik, düzdürmü?.. Qocalanda bizim mənzilimizə gələcəksiniz, eləmi? Onda mən də sizin qızınız olaram...

Ləpirçi ağır nəfəs ala-ala:

– Bəli, siz düz deyirsiniz, – dedi, – mən çalışacağam ki, sizi arvadım kimi yox, qızım kimi yada salım... Salamat qal, Casper! İndi qayığa tərəf gedək. Yola düşmək vaxtıdır.

Ləpirçi qabaqca getdi. Qayığa yaxınlaşdıqda yenidən Mabelin qolundan tutdu və onun üzünə bir neçə saniyə ərzində çox diqqət

baxdı. Ləpirçinin gündən qaralmış yanaqlarından qeyri-ixtiyari göz yaşları axdı. Sonra o, Casperin qolundan tutub kənara apardı və dedi:

– Bilirəm, sən mehriban və ürəyi yumşaq oğlansan, Casper, ancaq biz ikimiz də Mabelə nisbətən kobud və vəhşiyik. Onu qoru, qeydinə qal... Xoşbəxt olun!

Ləpirçi qayığın getməsi üçün işarə etdi. O, hələ də tüfənginə söykənərək bayaqki yerində dayanmışdı. Gəmi, adanı görməyə qoymayan burunun qabağından keçib gözden itənədək bələdçinin hərəkətsiz qaraltısı görünürdü. O, belə bir tənha yerdə, bu yaxınlarda baş vermiş hadisələrdən yadigar olaraq qoyulan heykəl kimi tamamilə hərəkətsiz dayanmışdı.

OTUZUNCU FƏSİL

Ləpirçi təkliyə alışırmışdı, lakin gəmi gözəndən itdikdə tənhalıq ona güc gəlirdi. O, insanlardan ayrı düşməsinə hələ heç vaxt indiki kimi ağır hiss etməmişdi. İndi onun daha heç bir şeyi və heç kəsi yox idi, o, tək-tənha qalmışdı, onun nə dostları var idi, nə də gələcəyə ümidi. Belə bir ağır dəqiqədə Çinqaçquk da onun yanında yox idi.

Ləpirçi tüfənginə söykənib dayanmışdı. Yalnız sərt sınaqlara və çətinliklərə alışmış adam daş kimi eyni bir yerdə bu qədər uzun müddət ərzində hərəkətsiz qala bilirdi. Nəhayət, Ləpirçi yerindən tərpəndi və dərinədən ah çəkdi.

O, birbaşa Arouxedin qəbrinə tərəf yönəldi.

İyun Şehi saçlarını üzünə töküb, qəbrin yanındakı daşın üstündə oturmuşdu və ovçunun yaxınlaşmasını hiss etmirdi. Şeh elə zənn edirdi ki, adada ondan başqa heç kəs yoxdur; Ləpirçi elə yeri yirdi ki, onun mokasinlərinin səsi çıxmırdı, buna görə də Şeh Ləpirçinin yaxınlaşmasını eşidə bilmədi.

Bələdçi bir neçə dəqiqə bu qadına səssiz-səmsirsiz, maraqla baxdı. Onun dərdini və nəçarlığını görürkən, əvəzsiz itkisini xatırlayarkən özlüyündə bir qədər təsəlli tapan kimi oldu. O, diqqətlə:

– İyun Şehi! – dedi. – Sənin dərdinə şərik olan tapılar, dön bax, qoy sənin gözlərin dostun üzünü görsün.

Qadın:

– Şehin daha dostu yoxdur, – deyər cavab verdi. – Arouxed xoşbəxt ovlağa çıxıb getdi. Buna görə də indi Şehin qeydinə qalan yox-

dur. Tuskaroralar öz viqvamlarından Şehi qovurlar, irokezləri Şehin görməyə gözü yoxdur. Buna görə də Şeh onlara baxa bilməz. Yox, qoy Şeh öz ərinin qəbri üstündə acından ölsün.

– Bu heç vaxt ola bilməz! Yox, bu ola bilməz! Ağıl buna yol verməz. Sən Manıtuya inanırsanmı, Şeh?

– O, özünü Şehdən gizlətməmişdir, indi o, göylərdədir. O, istəmişdir ki, Şeh tək qalıb ölsün.

– Anadan ağüzlü olan, lakin çoxdan qırmızıdərillərə qaynayıb qarışan adamın sözüne qulaq as. Ağüzlülərin Manitusu ağüzlü adama yaxşılıq etmək istəyəndə onu dərdə salır. Biz yalnız dərdə düşəndə gözlərimiz özümüzü dürüst görür və ədaləti daha yaxşı başa düşürük. Manitu sənə yaxşılıq etmək istəyir, buna görə də Arouxedi öz yanına çəkib apardı ki, öz yalançı dili ilə səni doğru yoldan çıxarmasın.

– Arouxed böyük rəhbər idi! – deyər hindi qadın vüqarla cavab verdi.

– Onun da öz ləyaqəti vardı, ancaq qüsurları yox deyildi. Şeh, sən kimsəsiz qalmayacaqsan. Sən öz dərdini boğma, sən ona mane olma, insanın təbiəti belədir, ancaq vaxt gələndə mən sənə bir neçə söz deyərəm...

Ləpirçi öz qayığının yanına qayıtdı və adadan çıxıb getdi. Həmin gün Şeh Ləpirçinin gülləsinin səsinə bir-iki dəfə eşitdi. Günəş batarkən Ləpirçi yenə gəlib çıxdı və Şeh üçün qızardılmış ət gətirdi.

Bir ay keçdi, lakin Şeh əsla ərinin qəbrindən əl çəkib getmək istəmirdi, ancaq öz himayəçisinin dostcasına gətirdiyi yeməkdən də boyun qaçırırdı. Onlar arabilər görüşüb danışdırlar, belə hallarda Ləpirçi bu gənc hindi qadının ürəyindən nələr keçdiyini bilməyə, onun daxili aləmini anlamağa çalışırdı. Lakin onlar gec-gec görüşür və bu görüşlər uzun sürmürdü. Şeh gecələr daxmaların birində yatır və elə bilirdi ki, dostunun himayəsindədir, halbuki Ləpirçi hər gecə mütləq qonşu adaya gedirdi. Çünki orada özü üçün daxma tikmişdi.

Ayın axırına yaxın qışın yaxınlaşması aşkar oldu. Ağacları yarpaqlarını tökmüşdülər, gecələr hava soyuq olur və külək əsirdi. Adadan çıxıb getmək vaxtı çatmışdı. Bu zaman Çinqaçquk gəlib çıxdı. O, öz dostu ilə xeyli danışdı. Şeh söhbət edəndə bu iki dostun hərəkətlərinə uzaqdan baxarkən hiss etdi ki, onun qoyyəmu, yəni Ləpirçi, çox qəmgindir. Xəlvətcə onun yanına gələrək bir qadın kimi mülayim

və nəvazişli rəftarı ilə Ləpirçinin qüssəsini azaltmağa çalışdı. Ləpirçi ona:

– Sağ ol, Şeh, sağ ol! – dedi. – Ancaq bütün bunlar əbəsdir. Bu yerdən çıxıb getmək vaxtı çatmışdır. Sabah biz gedəcəyik. Sən də bizimlə gedərsən; görürəm, indi sən ağulla iş görürsən.

Şeh müticəsinə, mülayimliklə buna razı oldu və yola düşənədən qalan vaxtı Arouxedin qəbri üstündə keçirməyə getdi. Soyuq payız gecəsinə səhərdə burada oturub başını da törpətmədi.

Həmişəki kimi yenə ağır təbiətli və çevik olan Ləpirçi, hər işdə öz dostuna kömək edən və dinib-danışmayan Böyük İlan, tamamilə mütiləşmiş, səssiz-səmirsiz və çox qəmgin olan Şeh – bunların hər üçü səhər yola düşdü. Onlar iki qayığa minib getdilər. Çinçaçquk çay ilə başıyuxarı qabaqda, onun dalınca isə Ləpirçi gedirdi. Onlar iki gün qərbə tərəf qayıq sürdülər; gecəni adalarda qaldırdılar, bəxtlərindən külək esmirdi; onlar gölə girdikdə göl tamamilə sakit idi.

Onlar üçüncü gün səhər Osveqo çayının ağzına çatdılar. Çinçaçquk ətrafına baxmadan tutqun sulu çayı qayıqda üzə-üzə keçir, Ləpirçi də dinməz-söyləməz onun dalınca gedirdi. Qala hasarı tamayaya çıxanlarla dolu idi. Ləndi öz köhnə dostlarını tanıdıqda, hətta onlardan parol soruşulmasını qadağan etdi.

Günortaçağı Çinçaçquk öz qayığını balaca buxtaya sürüb gətirdi; “Qaçğan” da burada lövbər salmışdı.

Yenə də sahilədən başıyuxarı bir cığır qalxır, gölün lap kənarında isə tirlərdən yeni, balaca bir ev tikilmişdi; bu ev kobud tikilmiş olsa da, onun hər cür rahatlıq şəraiti var idi. Bu yerin son dərəcə tənha olmasına baxmayaraq, evin içində və onun dövrəsində nəzərə çarpanlardan aydın olurdu ki, əl çatmayan belə bir səhərdə diyarındakı evdə mümkün olan firavanlıq və asudəlik üçün şərait yaradılmışdır.

Casper sahilə dayanmışdı və Ləpirçi sahilə yan alanda, birinci olaraq əlini ona uzatdı. Onlar sadəcə, lakin səmimi görüşdülər. Ləpirçi Casperdən heç bir şey soruşmadı – görünür, Çinçaçquk Ləpirçiyə bütün əhvalatı danışmışdı. Ləpirçi öz dostunun əlini bu görüşdəki kimi heç vaxt mehribanlıqla sıxmamışdı. O, hətta Casperə baxarkən şadlıqla gülərək dedi:

– Üzdən çox xoşbəxt və salamat görünürsən, Casper, bəs Mabel hanı?

– O bizi evdə gözləyir, öziz dostum! Bax, Şeh bizi qabaqlamışdır.

– Hə, de görüm, cavan oğlan, qalada keşiş tapdınız mı? İşi qurtarmısınız mı?

– Biz səndən ayrıldıqdan bir həftə sonra kəbin kəsdirdik. Ertəsi gün Kap çıxıb getdi. Sən öz dostunu, yəni Duzlu Suyu heç yada salıb soruşmadın da!

– Yox, yox, mən onu yaddan çıxarmamışam! İlan onun barəsində mənə danışmışdır, ancaq Mabel haqqında, onun xoşbəxtliyi haqqında eşitməyi o qədər arzu edirəm ki, başqa şeylər müvəqqəti də olsa yadımdan çıxıb. Hə, de görüm, nikah mərəsimi qurtaranda Mabel gülümsədi, yoxsa ağladı?

– Həm gülümsədi, həm də ağladı, dostum, ancaq...

– Bilirəm, bilirəm, onların təbiəti belədir: göz yaşı və fərəh onların yoldaşdır. Bir də ki, Mabel nə etsə, nə danışsa mənəm xoşuma gələ... Casper, sən bilən həmin o fərəhli doqıqədə Mabel mənə yadına saldı mı?

– Əlbəttə, Ləpirçi! Mabel hər gün, deyə bilərəm ki, hər bir saat səni yadına salır, səndən danışır. Səni heç kəs bizim qədər sevmir!

– Düzdür, mən özüm də bilirəm ki, mənə sizdən çox sevənlər olduqca azdır, Casper! Çinçaçquk... bəlkə də təkcə o... Nə isə, bəşdir bu barədə danışmaq. Bəs indi nəyi gözləyirik? Axı biz getməliyik ya yox... Əgər getməliyik, onda gedək! Apar mənə, Casper, mən onun sevimli üzünə bir də baxmaq istəyirəm...

Mabel Ləpirçini görəndə kimi qıpqırmızı oldu, lakin onu səmimi, mehribanlıqla və məhəbbətlə qəbul etdi. Ləpirçinin burada keçirdiyi bir saat ərzində, hər şeyi tez başa düşən həssas bir müşahidəçi Mabelin Ləpirçiyə göstərdiyi münasibətlə öz örinə göstərdiyi münasibət arasındakı fərqi dərhal sezdi. Mabel əri ilə danışanda bir qədər utanırdı, lakin səsi həmişəkindən daha mülayim eşidilir, baxışları isə nəvazişli idi. Mabel hər dəfə Casperə baxarkən üzü al rəngə düşürdü, bu isə onun ailə həyatının və bu həyata isinişməsinin hələ kütləşdirmədiyi əvvəlki təbiətini büruzə verirdi. Mabel Ləpirçi ilə əsla sıxılmadan, səmimi və açıq ürəklə danışdı, lakin onunla söhbət edərkən səsi birçə dəfə də titrəmədi, o bir dəfə də başını aşağı salmadı. Üzünün hərdən bir qızarması isə, Ləpirçinin halına ürəkdən acımasının nəticəsi idi.

Nəhayət, Ləpirçinin yola düşmək vaxtı gəlib çatdı. Çınqaçquk öz qayığını buraxmış və meşənin içərilərinə gedən cığırda dayanmışdı. O, öz dostunun yolunu səbirlə gözləyirdi.

Bu barədə Ləpirçiyə xəbər verildikdə o, vidalaşmaq üçün dərhal yerindən qalxdı və dedi:

– Mabel, əvvəllər mən elə bilirdim ki, taleyim çox zalımdır, ancaq bu hindi qadının başına gələnlər mənə utandırdı, özüm haqqında dərinəndən fikirləşməyə məcbur etdi...

Mabel ovçunun sözünü kəsərək: – Şeh mənə yanımda qalıb mənimlə bir yerdə yaşayacaqdır, – dedi.

– Elə mən də bu fikirdə idim. Onun dərdinə çarə qılıb onu yaşada bilən bir adam varsa, o da ancaq sizsiniz, Mabel; ancaq bu cəhətdən Şehə hətta sizin kömək edə biləcəyinizə şübhə edirəm. Bu yazıq qadın, qəbiləsiz və ərşiz qalmışdır, başı bu qədər müsibət çəkən adamın təsəlli tapması isə heç də asan deyildir. Qoy nə olacaq olsun, indi mənə elə vaxtım deyildir ki, başqalarının qara gününün, evlənmələrinin fikrini çəkim! Məgər mənə öz dərdim azdır? Mənə təskinlik verməyin, Mabel, mənə təskinlik vermə, Casper! Qoy mən buradan bir dost və əsil kişi kimi çıxıb gedim. Sizin xoşbəxtliyinizi gördüm, mənə də elə bu bəsdir. Bundan sonra qəm-qüssəyə asanlıqla qatlaşaram... Yox, Mabel, mən sizi daha öpməyəcəyəm!... Bax bu mənə əlim, Casper, onu tut möhkəm sıx, bala, qorxma; bu əl titrəməz, çünki kişi əlidir... İndi, Mabel, siz də mənə əlimi sıxmaq istəyirsinizmi?.. Yox, yox, siz bunu etməlisiniz! – Ləpirçi bu sözü deyən kimi tez əlini çəkdi, çünki Mabel onun əlini öpmək istəyirdi. – Bu lazım deyildir...

– Ləpirçi, biz bir də nə vaxt görüşəcəyik?

– Mən bu barədə fikirləşmişəm... bəli, bəli, mən bu barədə fikirləşmişəm. Əgər Mabelə bacım kimi və ya bir uşaq kimi... elə gərək əvvəldən də belə deyəydim... bir uşaq kimi – siz mənə o qədər kiçiksiniz ki, mənə qızım ola bilərsiniz – baxa biləcəyim vaxt gəlib çatsa, onda inanın, sizə qonaq gələrdim. Sizin xoşbəxt yaşamağınızı görəndə mən də təsəlli taparam! Yox, əgər... Salamət qalın!.. Təqsir serjantda olmuşdur... Bəli, bütün təqsir serjantda olmuşdur!

Bu, Casper Uesternin və Mabel Dunqamın Ləpirçidən eşitdikləri son sözləri oldu. Bu sözlər sanki Ləpirçini boğurdu; o, dönüb onların yanından getdi və az sonra öz dostuna qoşuldu. Çınqaçquk

Ləpirçinin yaxınlaşdığını görərək, dərhal öz şələsinə çiyinə aldı və bələdçinin gəlib çatmasını gözləməyərək, ağacların arasından şütüyüb keçdi. Mabel, onun əri və Şeh gözlərini Ləpirçidən çəkirdilər, onlar gözləyirdilər ki, Ləpirçi dönüb onlarla vidalaşmaq üçün əlini qaldıracaq və ya onlara sonuncu dəfə baxacaqdır. Lakin Ləpirçi dalına dönüb baxmadan yoluna davam edirdi. İki və ya üç dəfə onlara elə gəldi ki, Ləpirçi dərdinin ağırlığından ürəyi sıxılan bir adam kimi başını silkələdi. O, hətta guya adamların ona baxdıqlarını hiss edirmiş kimi əlini qaldırıb saldı, lakin heç bir qüssənin zəiflədə bilmədiyi möhkəm və cəld addımlarla meşənin içində yox oldu.

Nə Casper, nə də onun arvadı Ləpirçini daha görmədi. Onlar Ontario sahilində bir il yaşadılar, lakin sonra Kapın təkidi ilə Nyu-Yorka getdilər. Mabel üç dəfə qəşəng xəz hədiyyə aldı, lakin bu sovqatların üstündə onları göndərən adı yox idi. Bununla belə o, sovqatları kimin göndərdiyini başa düşdü. Çox sonralar, artıq Mabel ana olanda öz oğlanları ilə birlikdə Moxauka sahillərindəki içəri ştatları gəzməli oldu; bu vaxt Mabelin böyük oğlu boya-başa çatmışdı və anasının qayğısını çəkə bilirdi. Burada Mabel bir dəfə təsadüfən qərribə geyimli bir adama rast gəlmişdi; bu adam uzaqdan durub Mabelə o qədər diqqətlə baxırdı ki, Mabel onun kim olduğunu soruşmaya bilməmişdi. Mabelə cavab vermişdilər ki, bu adam məşhur ovçudur, öz saf əxlaqına və bəzi qərribə hərəkətlərinə görə ad çıxarmışdır, bu ölkədə "Dəri Corab" ləqəbi daşıyır. Miss Uestern həmin adam haqqında daha heç bir şey öyrənə bilməmişdi. Lakin bu yad ovçunun uzaqdan Mabelə saldıdığı nəzər və onun qərribə görkəmi Mabelin yuxusunu bütün gecə haram etmişdi və çəkdiyi qüssənin ifadəsi onun üzündən hələ xeyli vaxt çəkilmişdi.

Ləpirçinin sözü öz yerini almışdı: İyun Şehi ərini itirməsinə və qəbiləsindən ayrı düşməsinə tab gətirə bilməmişdi. O, gölün sahilində Mabelin evində ölmüşdü. Casper Şehi adada, Arouxedin qəbrinin yanında dəfn etmişdi.

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Güləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Azər Rüstəmli</i>
Korrektorlar:	<i>Elnaz Xəlilqızı</i> <i>Leyla Hüseynova</i>

Yığılmağa verilmişdir 28.09.2006. Çapa imzalanmışdır 20.12.2006.
Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 24. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 259.

Kitab "Şorq-Qorb" mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Aşıq Ələsgər küçəsi, 17.

1119(4)
K96

